GÜNEŞ & GÜNEŞ HUKUK BÜROSU

2017

AYM Bireysel Başvuru Kararları

Bölüm 2 / 15 | 100 karar

Kararlar Bilgi Bankasındaki yayımlanmış kararların resmî tam metinlerinden hazırlanmış bağımsız okuma derlemesi.

Bu dosya, AYM'nin yıllık "Bireysel Başvuru Seçme Kararlar" kitabının kopyası değildir. Kararların sözcükleri ve kaynak künyeleri aktarılmış; sayfa düzeni yeniden oluşturulmuştur.

Sıralama: karar tarihi, ardından başvuru numarası. İçindekiler ve PDF yer imleri kararların başlangıcına bağlanır. Kitap yılı ile karar yılı farklı kavramlardır.

Arşiv kesiti: 12 Ekim 2026. Anonimleştirilmiş başvuru adları resmî kaynakta olduğu gibi korunmuştur.

İçindekiler

001 2014/2985 11.01.2017
ABDULKADİR ASLAN VE DİĞERLERİ

002 2014/3679 11.01.2017
HASAN AYLIK

003 2014/4230 11.01.2017
ALİ ŞAHİN VE CAFER AKSAKAL

004 2014/4484 11.01.2017
NURİA TAPIAS GEMİSİ

005 2014/6370 11.01.2017
YUSUF GÜN VE ABDULLAH BAŞARAN

006 2014/6777 11.01.2017
BURHAN AKBAY

007 2014/8696 11.01.2017
NECDET ERDOĞAN

008 2014/8797 11.01.2017
ZEKİ ORMAN

009 2014/9745 11.01.2017
BİRSEN UĞUZ VE DİĞERLERİ

010 2014/10738 11.01.2017
TÜM EKİP İLAÇ A.Ş.

011 2014/10857 11.01.2017
ŞAHİN TOSUN

012 2014/11481 11.01.2017
AHMET BALKANCIOĞLU

013 2014/14611 11.01.2017
İSMAİL AKSOY VE DİĞERLERİ

014 2014/15305 11.01.2017
MEMET ERDEM TORAMAN

015 2014/15873 11.01.2017
FAHRETTİN YAVUZ VE DİĞERLERİ

016 2014/17642 11.01.2017
SEDAT EKMEKÇİ

017 2014/17850 11.01.2017
S.I. VE DİĞERLERİ

İçindekiler - devam

018 2014/18849 11.01.2017
AHMET ÇİLGİN

019 2014/19148 11.01.2017
M.Y.K.

020 2013/9777 12.01.2017
YUSUF NADAS

021 2014/514 12.01.2017
HÜSEYİN BAYKUŞ VE LUTFİ EKER

022 2014/1358 12.01.2017
UTKU KALI (2)

023 2014/2831 12.01.2017
KOSİFLER ARAÇ KİRALAMA LTD. ŞTİ.

024 2014/3085 12.01.2017
ELİF IRMAK

025 2014/3303 12.01.2017
NİLGÜN GÖKAY VE DİĞERLERİ

026 2014/3911 12.01.2017
MEHMET ALİ BAĞDATLI VE SEZGİN ERTAŞ

027 2014/4258 12.01.2017
VANGÖLÜ TURİZM SEYAHAT VE TİCARET A.Ş.

028 2014/4313 12.01.2017
KEREM KOYUN

029 2014/4515 12.01.2017
MEHMET TALAT SAYGILI

030 2014/5340 12.01.2017
SÜLEYMAN ORUÇ

031 2014/5985 12.01.2017
RECEP VAROL VE DİĞERLERİ

032 2014/7227 12.01.2017
MUSTAFA ÇELİK VE SİYAHMET ŞERAN

033 2014/7260 12.01.2017
RECEP AYDIN VE DİĞERLERİ

034 2014/7261 12.01.2017
FERİHAN SARI

İçindekiler - devam

035 2014/10248 12.01.2017
HÜSEYİN ÇINAR VE DİĞERLERİ

036 2014/10625 12.01.2017
EMİNE ADIGÜZELMAN

037 2014/11524 12.01.2017
BANK ALPINUM A.G.

038 2014/11906 12.01.2017
MİSBAH AKTAŞ

039 2014/12912 12.01.2017
MEHMET SEDAT ABAN

040 2014/13916 12.01.2017
MEHMET ARİF MADENCİ

041 2014/14718 12.01.2017
ALİ EDİŞ

042 2014/14752 12.01.2017
ABDULLAH SERT

043 2014/15360 12.01.2017
RAMAZAN YALÇİN VE DİĞERLERİ

044 2014/16054 12.01.2017
MUSTAFA ŞENER VE NURETTİN ÖZDEMİR

045 2014/16094 12.01.2017
ALİ BOĞOKŞAYAN

046 2014/16591 12.01.2017
SERDAR AĞGÜL

047 2014/16794 12.01.2017
RAZİYE KOÇAŞ

048 2014/17696 12.01.2017
CUMA ASLAN VE DİĞERLERİ

049 2014/19219 12.01.2017
E.B. VE DİĞERLERİ

050 2014/20026 12.01.2017
KEZBAN UYSAL VE DİĞERLERİ

051 2014/484 18.01.2017
ABDULVAHİT HAZAR VE DİĞERLERİ

İçindekiler - devam

052 2014/757 18.01.2017
MEHMET KAZIM SEVİM VE NİHAT NAYIR

053 2014/2853 18.01.2017
HALİL İBRAHİM KESKİN VE DİĞERLERİ

054 2014/2931 18.01.2017
ÖKKEŞ AVŞAR VE DİĞERLERİ

055 2014/4432 18.01.2017
FAHİDE YEŞİLBAŞ VE DİĞERLERİ

056 2014/8780 18.01.2017
MEHMET KORAY ARAZ VE DİĞERLERİ

057 2014/9796 18.01.2017
ESMA AYDIN VE DİĞERLERİ

058 2014/10561 18.01.2017
MEHMET EMİN ÖZÇELİK

059 2014/11079 18.01.2017
MEHMET TİMURAĞAOĞLU VE TİMURAĞAOĞLU TAŞ. TAAH. TUR. GIDA TARIM İTH. İHR. SAN. VE TİC. A.Ş.

060 2014/12620 18.01.2017
AYTAÇ GÖKMEN

061 2014/12622 18.01.2017
ADEM AYDIN

062 2014/16841 18.01.2017
ABDURRAHMAN AYÇİÇEK VE DİĞERLERİ

063 2014/17245 18.01.2017
ABDULKADIR BİÇER VE DİĞERLERİ (2)

064 2014/17247 18.01.2017
ABDULKADIR BİÇER VE DİĞERLERİ

065 2014/17253 18.01.2017
MEHMET EMİN TEKİK

066 2014/17254 18.01.2017
ŞÜKRÜ DOĞAN

067 2014/17265 18.01.2017
MEHMET EMİN DOĞAN

068 2014/17673 18.01.2017
HATİCE KÖŞKER TOPRAK

İçindekiler - devam

069 2014/17949 18.01.2017
AYHAN BALTA

070 2014/17961 18.01.2017
FARUK NECİMOĞLU

071 2014/18058 18.01.2017
EKREM DOĞAN

072 2014/18059 18.01.2017
MAHMUT YILDIZ

073 2014/18060 18.01.2017
HEDİYE DOĞAN

074 2014/18087 18.01.2017
MUSTAFA YASLI

075 2014/18561 18.01.2017
YASİN ŞEFTALİ

076 2014/18912 18.01.2017
EFRAYİM AKTÜRK

077 2014/19291 18.01.2017
OKUMUŞLAR İÇ VE DIŞ TİC.A.Ş.

078 2014/19437 18.01.2017
ARICI AYAKKABI GİYİM TEKSTİL DAYANIKLI TÜKETİM MALLARI SAN. VE TİC. LTD. ŞTİ.

079 2014/19477 18.01.2017
AYŞE CAVİDE ÖCAL VE DİĞERLERİ

080 2014/19615 18.01.2017
YAVUZ KAYAPINAR

081 2014/19617 18.01.2017
YAVUZ KAYAPINAR (2)

082 2014/20047 18.01.2017
AHMET ÖZDEMİR VE DİĞERLERİ

083 2014/20325 18.01.2017
ABDURRAHMAN BİÇER

084 2014/20355 18.01.2017
MEHMET ÖZTULU

085 2014/20470 18.01.2017
HALİMİ EFE VE DİĞERLERİ

İçindekiler - devam

086 2014/20472 18.01.2017
ALİ KURT VE ŞÜKRÜ KURT

087 2014/20474 18.01.2017
CAFAR YAŞAR VE DİĞERLERİ

088 2014/20475 18.01.2017
ÖMER KARAKOÇ

089 2014/20477 18.01.2017
ŞAKİR DEMİR

090 2014/20481 18.01.2017
ABDULCABBAR KILINÇ VE DİĞERLERİ

091 2014/487 19.01.2017
BEDRETTİN ÖZMEN VE DİĞERLERİ

092 2014/1176 19.01.2017
ESMA AYDIN

093 2014/2616 19.01.2017
ABDULVAHİT HAZAR VE DİĞERLERİ

094 2014/4755 19.01.2017
HALİSE SAVAŞÇİ

095 2014/5266 19.01.2017
ABDULHADİ KARAHAN VE DİĞERLERİ

096 2014/5587 19.01.2017
SİNAN KOÇHAN VE MEHMET ALİ KOÇHAN

097 2014/5874 19.01.2017
HIDIR ÜSTÜNDAĞ

098 2014/9797 19.01.2017
ESMA AYDIN VE DİĞERLERİ (2)

099 2014/10904 19.01.2017
EROL YÜKRÜK

100 2014/11345 19.01.2017
MEHMET SATICIOĞLU

ABDULKADİR ASLAN VE DİĞERLERİ

B. No: 2014/2985 | Karar tarihi: 11.01.2017

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/2985

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ABDULKADİR ASLAN VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/2985)

Karar Tarihi: 11/1/2017

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Serruh KALELİ

Nuri NECİPOĞLU

Hasan Tahsin GÖKCAN

Rıdvan GÜLEÇ

Raportör Yrd. : Derya ATAKUL

Başvurucular : 1. Abdulkadir ASLAN

2. Süleyman ASLAN

3. Sabri ASLAN

4. Fevzi ASLAN

5. İbrahim ASLAN

6. Haci BİÇAKÇİ

Vekili : Av. Murat DURGAN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 7/3/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, Anayasa Mahkemesinin önceki kararlarına ve bu kapsamda sunulan görüşlerine atfen başvuru hakkında görüş sunulmayacağını bildirmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucular 5/5/2004 tarihinde kamulaştırmasız el atma nedeniyle tazminat davası açmışlardır. Kızıltepe Asliye Hukuk Mahkemesi 31/3/2009 tarihli kararı ile davanın kısmen kabulüne karar vermiştir. Karar, Yargıtay 5. Hukuk Dairesinin 18/10/2010 tarihli ilamı ile bozulmuştur. Kızıltepe 2. Asliye Hukuk Mahkemesinin kurulmasının ardından 1. Asliye Hukuk Mahkemesinin E.2011/591 sayılı dosyasına kaydedilen davada yargılama devam etmektedir.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

9. Mahkemenin 11/1/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

10. Başvurucular, makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

A. Kabul Edilebilirlik Yönünden

1. Başvurucu İbrahim Aslan Yönünden

11. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 83. maddesi ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 51. maddesi gereği başvurucunun istismar edici, yanıltıcı ve benzeri nitelikteki davranışlarıyla bireysel başvuru hakkını açıkça kötüye kullandığının tespit edilmesi hâlinde başvuru reddedilir ve yargılama giderleri dışında ilgilinin 2.000 Türk lirasından fazla olmamak üzere disiplin para cezasıyla cezalandırılmasına karar verilir.

12. İlgili düzenlemeler vasıtasıyla genel hukuk teorisinde bir kamu düzeni kuralı olarak ele alınan ve genel olarak bir hakkın açıkça öngörüldüğü amaç dışında ve başkalarını zarara sokacak şekilde kullanılmasının hukuk düzenince himaye edilmeyeceğini ifade eden hakkın kötüye kullanılmasının bireysel başvuru alanında özel olarak ele alındığı görülmektedir. Bu bağlamda bireysel başvuru usulünün amacına açıkça aykırı olan ve mahkemenin başvuruyu gereği gibi değerlendirmesini engelleyen davranışların, başvuru hakkının kötüye kullanılması olarak değerlendirilmesi mümkündür (S.Ö., B. No: 2013/7087, 18/9/2014, § 28).

13. Bu kapsamda özellikle mahkemeyi yanıltmak amacıyla gerçek olmayan maddi vakıalara dayanılması veya bu nitelikte bilgi ve belge sunulması, başvurunun değerlendirilmesi noktasında esaslı olan bir unsur hakkında bilgi verilmemesi, başvurunun değerlendirilmesi sürecinde vuku bulan ve söz konusu değerlendirmeyi etkileyecek nitelikte yeni ve önemli gelişmeler hakkında mahkemenin bilgilendirilmemesi suretiyle başvuru hakkında doğru bir kanaat oluşturulmasının engellenmesi, medeni ve meşru eleştiri sınırları saklı kalmak kaydıyla bireysel başvuru amacıyla bağdaşmayacak surette hakaret, tehdit veya tahrik edici

bir üslup kullanılması ile söz konusu başvuru yolu kapsamında ihlalin tespiti ile ihlal ve sonuçlarının ortadan kaldırılmasına ilişkin amaçla bağdaşmayacak surette içeriksiz bir başvuruda bulunulması durumunda başvuru hakkının kötüye kullanıldığı kabul edilebilecektir (S.Ö., § 29, benzer yöndeki kararlar için bkz. Mehmet Güven Ulusoy [GK], B. No: 2013/1013, 2/7/2015; Osman Sandıkçı, B. No: 2013/6297, 10/3/2016; Selman Kapan ve diğerleri, B. No: 2013/7302, 20/4/2016).

14. Başvuru konusu olayda başvurucu İbrahim Aslan, Kızıltepe 2. Noterliğinde 5/5/2004 tarihinde Avukat Aydın Aslan'a vekâlet vermiştir. Vekâlet sözleşmesine istinaden başvurucuyu, Kızıltepe 1. Asliye Hukuk Mahkemesindeki alacak davasında vekili olarak Avukat Aydın Aslan temsil etmiştir. Mahkeme önündeki yargılama devam ederken başvurucu nüfus kayıtlarına göre 1/3/2012 tarihinde vefat etmiştir. Avukat Aydın Aslan, 2014 yılında düzenlediği yetki belgesi ile Kızıltepe 2. Noterliğince düzenlenen vekâletnamedeki tüm yetkileri haiz olmak üzere Avukat Murat Durgan'ı yetkilendirmiştir. Avukat Murat Durgan tarafından 7/3/2014 tarihinde başvurucunun makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasıyla bireysel başvuru yapılmış, başvuru formunda başvurucunun öldüğü konusunda bir bilgiye yer verilmemiştir.

15. Kamu gücü tarafından hakkı ihlal edilen kişinin bireysel başvuru yapmadan önce ölmesi durumunda ölen kişi adına bir başkası tarafından bireysel başvuru yapma imkânı bulunmamaktadır (Abdurrehman Uray,B. No: 2013/6140, 5/11/2014, § 30).

16. Açıklanan nedenlerle başvuru tarihinden önce vefat etmiş başvurucu adına vekâlet ilişkisi sona ermiş olan avukat tarafından yapılan bireysel başvurunun başvuru hakkının kötüye kullanılması nedeniyle reddine karar verilmesi gerekir.

17. Bu durumda Avukat Murat Durgan aleyhine, Anayasa Mahkemesini yanıltıcı nitelikte başvuru yapması nedeniyle 6216 sayılı Kanun'un 51. maddesi ve İçtüzük'ün 83. maddesi uyarınca takdiren 2.000 TL disiplin para cezasına hükmedilmesi gerekir.

2. Diğer Başvurucular Yönünden

18. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın bu kısmının kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Esas Yönünden

19. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Güher Ergun ve diğerleri, B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 50, 52).

20. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Güher Ergun ve diğerleri, §§ 41-45).

21. Anılan ilkeler doğrultusunda Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda 12 yıl 8 aydır devam eden yargılamanın süresinin

makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

22. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

23. 6216 sayılı Kanun’un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

“Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…”

24. Başvurucular, ayrı ayrı 10.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuşlardır.

25. Somut olayda başvurucu İbrahim Aslan dışında diğer başvurucular yönünden makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

26. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında, dava dosyasındaki taraf sayısı ve talep edilen tazminat miktarı da dikkate alınarak başvurucu İbrahim Aslan dışında diğer başvuruculara ayrı ayrı net 10.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

27. Başvurucu İbrahim Aslan dışında diğer başvurucular tarafından yapılan ve dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvuruculara müşterek olarak ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurucu İbrahim Aslan yönünden yapılan başvurunun başvuru hakkının kötüye kullanılması nedeniyle REDDİNE,

B. 6216 sayılı Kanun'un 51. maddesi ve Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 83. maddesi uyarınca Avukat Murat DURGAN'ın 2.000 TL disiplin para cezası ile CEZALANDIRILMASINA,

C. Diğer başvurucular yönünden makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

D. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının başvurucu İbrahim Aslan dışında diğer başvurucular yönünden İHLAL EDİLDİĞİNE,

E. Başvurucular Abdulkadir Aslan, Süleyman Aslan, Sabri Aslan, Fevzi Aslan ve Haci Biçakçi'ye ayrı ayrı net 10.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

F. Başvurucu İbrahim Aslan tarafından yapılan yargılama giderlerinin üzerinde BIRAKILMASINA,206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvurucu İbrahim Aslan dışındaki BAŞVURUCULARA MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

G. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvuruculara Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Kızıltepe 1. Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2011/591) GÖNDERİLMESİNE,

İ. Kararın bir örneğinin Türkiye Barolar Birliğine GÖNDERİLMESİNE,

J. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 11/1/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

HASAN AYLIK

B. No: 2014/3679 | Karar tarihi: 11.01.2017

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/3679

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

HASAN AYLIK BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/3679)

Karar Tarihi: 11/1/2017

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Serruh KALELİ

Nuri NECİPOĞLU

Hasan Tahsin GÖKCAN

Rıdvan GÜLEÇ

Raportör Yrd. : Ceren Sedef EREN

Başvurucu : Hasan AYLIK

Vekili : Av. Hüseyin GÜMÜŞ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 17/3/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucunun, 12/7/2007 tarihinde açtığı tapu iptali ve tescili davası yerel Mahkemece reddedilmiş ve karar 21/1/2014 tarihinde Yargıtay tarafından temyiz aşamasında onanarak kesinleşmiştir.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

9. Mahkemenin 11/1/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

10. Başvurucu, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

11. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

12. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul süre şikâyetiyle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Güher Ergun ve diğerleri, B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 50, 52).

13. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Güher Ergun ve diğerleri, §§ 41-45).

14. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda yaklaşık 6 yıl 7 aylık yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

15. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Diğer İhlal İddiaları

16. Başvurucu, dava konusu arazinin bilirkişi raporu doğrultusunda hatalı şekilde orman arazisi olarak belirlenmesi, kendisiyle aynı durumda bulunan şahısların kazandırıcı zamanaşımı yoluyla taşınmazların mülkiyetine sahip olması, Mahkemenin yanlış değerlendirmesi sonucu kendisinin bu imkândan yoksun kalması nedenleriyle mülkiyet hakkı ve buna bağlı olarak eşitlik ilkesinin ihlal edildiğini ileri sürmüşse de Anayasa Mahkemesi başvuruculların hukuki nitelendirmeleriyle bağlı olmadığından anılan iddialar adil yargılanma hakkı başlığı altında incelenmiştir.

17. Anayasa'nın 148. maddesinin dördüncü fıkrasında, kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlara ilişkin şikâyetlerin bireysel başvuruda incelenemeyeceği belirtilmiştir. Bu kapsamda ilke olarak mahkemeler önünde dava konusu yapılmış maddi olay ve olguların

kanıtlanması, delillerin değerlendirilmesi, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanması ileuyuşmazlıkla ilgili varılan sonucun adil olup olmaması bireysel başvurukonusu olamaz. Ancak bireysel başvuru kapsamındaki hak ve özgürlüklere müdahale teşkil eden bariz takdir hatası veya açık keyfîlik içeren tespit ve sonuçlar bu kapsamda değildir (Ahmet Sağlam, B. No: 2013/3351, 18/9/2013, § 42).

18. Başvurucu tarafından ileri sürülen ihlal iddialarının yukarıda belirtilen içtihat kapsamında kanun yolu şikâyeti niteliğinde olduğu anlaşılmaktadır.

19. Açıklanan nedenlerle anılan şikâyetler doğrultusunda adil yargılanma hakkı ve buna bağlı olarak eşitlik ilkesinin ihlal edildiği iddiası yönünden başvurunun, diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

20. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

“Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…”

21. Başvurucu, manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

22. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

23. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 7.200 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

24. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Diğer ihlal iddialarının açıkça dayanaktan yoksunluk nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 7.200 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

E. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Çınar Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2007/87, K.2013/88) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 11/1/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ALİ ŞAHİN VE CAFER AKSAKAL

B. No: 2014/4230 | Karar tarihi: 11.01.2017

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/4230

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ALİ ŞAHİN VE CAFER AKSAKAL BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/4230)

Karar Tarihi: 11/1/2017

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Serruh KALELİ

Nuri NECİPOĞLU

Hasan Tahsin GÖKCAN

Rıdvan GÜLEÇ

Raportör : Mehmet Sadık YAMLI

Başvurucular : 1. Ali ŞAHİN

2. Cafer AKSAKAL

Başvurucu Vekili : Av. Mehtap Fatma TARAKCI SÖNMEZ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, Mahkemece hükmedilen karar harcının ödenmesi sırasında gecikme zammı alınmasının hukuka aykırı olduğu iddiasıyla gecikme zammının iadesi istemiyle yapılan düzeltme-şikâyet başvurularının reddi üzerine açılan davaların Danıştayın aynı konuda lehe kararı olduğu hâlde reddedilmesi ve yargılamanın uzun sürmesi nedenleriyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvurular 27/3/2014 ve 12/5/2014 tarihlerinde Anayasa Mahkemesine doğrudan yapılmıştır. Başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesi neticesinde başvuruların Komisyona sunulmasına engel teşkil edecek bir eksikliğinin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. Birinci Bölüm İkinci Komisyonunca 30/5/2014 ve 31/12/2014 tarihlerinde, başvuruların

kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

4. Bölüm Başkanı tarafından 28/1/2015 ve 4/1/2016 tarihlerinde, başvuruların kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, birinci başvurucu için görüşünü 24/3/2015 tarihinde Anayasa Mahkemesine sunmuştur. Bakanlık tarafından Anayasa Mahkemesine sunulan görüş 30/3/2015 tarihinde başvurucu vekiline tebliğ edilmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

6. Bakanlık, ikinci başvurucu için sunduğu 4/2/2016 tarihli yazısında Anayasa Mahkemesinin önceki kararlarına ve bu kapsamda sunulan görüşlerine atfen başvuru hakkında görüş sunmayacağını bildirmiştir.

7. 30/9/2016 tarihinde ikinci başvurucuya ait 2014/6411 sayılı bireysel başvurunun konu yönünden hukuki irtibatı nedeniyle 2014/4230 sayılı başvuru ile birleştirilmesine, incelemenin 2014/4230 sayılı dosya üzerinden sürdürülmesine ve 2014/6411 sayılı dosyanın kapatılmasına karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

8. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi'nden (UYAP)elde edilen bilgilere göre ilgili olaylar özetle şöyledir:

9. Başvurucular ve H.Ş.nin birlikte davalı olarak yer aldığı Ankara 19. Asliye Hukuk Mahkemesinde görülen dava, Mahkemenin 28/5/2002 tarihli ve E.2001/192, K.2002/294 sayılı kararıyla davalılar aleyhine kabul edilmiş ve yargı harcının başvurucular ile diğer davalı H.Ş.den tahsili için Vergi Dairesine harç tahsil müzekkeresi yazılmıştır.

10. Vergi Dairesi belirlenen harcı davalılar adına eşit olarak paylaştırarak 2003 yılında ödeme emri düzenlemiş ve davalılara tebliğ etmiştir. Başvuruculaların "henüz Mahkeme kararının tebliğ edilmediği ve karar kesinleşmediği için yargı harcı tahsil edilemeyeceği" iddiasıyla ödeme emirlerinin iptali istemiyle açtıkları davalar, Ankara Vergi Mahkemelerinin 2005 ve 2006 yıllarında verdikleri kararlarıyla özetle "harcın tahsili için kesinleşmesinin gerekli olmadığı, kararın bozulması durumunda verilecek kararda harca hükmedilirken daha önce hükmedilen harcın da dikkate alınacağı" gerekçeleriyle reddedilmiş ve kararlar Danıştay Dokuzuncu Dairesi tarafından onanarak kesinleşmiştir.

11. Bunun üzerine söz konusu yargı harcı, gecikme zammıyla birlikte başvurucular tarafından 14/7/2006, 17/8/2006 ve 18/8/2006 tarihlerinde ödenmiştir. Başvuru dosyasındaki belgelerden gecikme zammının hesaplanmasında, Asliye Hukuk Mahkemesinin karar tarihinin değil yukarıda belirtilen ödeme emirlerinin tebliğ tarihlerinin (2003 Mayıs) esas alındığı ve zammın ödeme tarihlerine kadar hesaplandığı anlaşılmıştır.

12. Bu arada Ankara 19. Asliye Hukuk Mahkemesinin 28/5/2002 tarihli ve E.2001/192, K.2002/294 sayılı kararı, Yargıtay 14. Hukuk Dairesinin 14/12/2007 tarihli ilamıyla onanmış ve 13/3/2008 tarihli ilamla da karar düzeltme istemi reddedilerek karar kesinleşmiştir.

13. Başvurucular ve H.Ş., Ankara 19. Asliye Hukuk Mahkemesi kararının yeni kesinleştiğini belirtip gecikme zammına ilişkin işlemin düzeltilerek iadesi için 5/6/2008 tarihinde düzeltme başvurusu yapmış, başvuruları 13/6/2008 tarihli işlemle reddedilmiştir. 4/7/2008 tarihinde

yapılan şikâyet başvurusu ise zımnen reddedilmiştir.

14. Bunun üzerine 26/9/2008 tarihinde birinci başvurucu, Ankara 1. Vergi Mahkemesinde; ikinci başvurucu, Ankara 4. Vergi Mahkemesinde; H.Ş. ise Ankara 3. Vergi Mahkemesinde ödenen gecikme zammının iadesi istemiyle yapılan düzeltme-şikâyet başvurusunun reddine ilişkin işlemlerin iptali istemiyle dava açmıştır. Her üç dava da reddedilmiş olup birinci başvurucunun açtığı davada Ankara 1. Vergi Mahkemesinin 1/7/2009 tarihli ve E.2008/1521, K.2009/1238 sayılı kararının gerekçesi şöledir:

"Dava dosyasının incelenmesinden,Ankara 19.Asliye Hukuk Mahkemesinin E:2001/192, K:2002/294 sayılıkararı uyarınca davacı adına ilam harcına hükmedildiği, tahsil edilebilmesi için vergi dairesine harç tahsil müzekkeresi yazıldığı,harcın süresi içerisinde ödenmemesi üzerine tahsili yolunda ödeme emri düzenlendiği ve tebliğ edildiği, ödeme emrinin iptali istemiyleAnkara 3. Vergii Mahkemesinde açılan davada anılan mahkemece 26.12.2005 gün ve E:2004/1025K:2005/1391 sayılı kararı ile davanın reddolunduğu, bu karara karşı yapılan temyiz başvurusu üzerineDanıştay Dokuzuncu Dairesinin 16.5.2006 tarih ve E:2006/563, K:2006/1764 sayılı kararı ile onanarak kesinleştiği, vergi dairesince 14.7.2007 [2006] tarihinde 5.598,35 TL yargı harcının ve 8.465,65 TL gecikme cezasının tahsil olunduğu, davacı tarafından ödenen gecikme zammının iadesi istemiyle vergi dairesine yapılan düzeltme başvurusuna karşı verilen ret işlemine karşı bakılmakta olan bu davanın açıldığı anlaşılmaktadır.

Buna göre, davacı tarafından tahakkuk eden ve tebliğ edilen ilam harcının süresinden sonra ödenmiş olması nedeniyle idarece gecikme zammı uygulandığı açık olduğundan idareceyapılan işlemde yasalara aykırılık görülmemiştir."

15. Karar, Danıştay Dokuzuncu Dairesinin 24/5/2012 tarihli ve E.2009/9180, K.2012/3025 sayılı ilamıyla aşağıdaki gerekçe ile onanmıştır:

"Olayda, yargı harcının tahsili aşamasında, mahkeme kararının tebliği öncesi için gecikme zammı hesaplanıp hesaplanmayacağı, yargı harcının vadesinin ilgili mahkeme kararının tebliğinden önceki bir tarih olmayacağına ilişkin hususların hukuki yorum ve irdeleme yapılarak çözüme kavuşturulması gerektiği, bu durumda, davacının iddiası açık bir vergilendirme hatası kapsamında olmaması nedeniyle dava konusu işlemde mevzuata aykırılık görülmediği gerekçesi ile davanın reddi gerekmektedir.

Bu durumda, davacı adına tahakkuk eden ve davacıya tebliğ edilen yargı harcının süresinden sonra ödenmiş olması nedeniyle davalı idarece gecikme zammı uygulandığı açık olduğundan dava konusu işlemde mevzuata aykırılık görülmediği yolunda verilen kararda hukuka uyarlık görülmemiş ise de sonucu itibarıyla davanın reddinde yasal isabetsizlik bulunmamaktadır."

16. Karar düzeltme talebi, aynı Dairenin 29/1/2014 tarihli ve E.2012/10277, K.2014/12 sayılı ilamıyla reddedilmiştir. Bu karar, başvurucu vekiline 28/2/2014 tarihinde tebliğ edilmiştir. Birinci başvurucu 27/3/2014 tarihinde süresi içinde başvurusunu yapmıştır.

17. İkinci başvurucunun açtığı davada, Ankara 4. Vergi Mahkemesince verilen 10/3/2009 tarihli ve E.2008/1323, K.2009/398 sayılı kararının gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

"... Yargı harcına, dayanağı yargı kararının tebliğ tarihinden öncesi için gecikme zammının hesaplanıp hesaplanmayacağı hususu, gerek yargı harcınınvadesinin tayini için yapılacak tebligatın ne şekilde gerçekleştirilmesi gerektiği yönünden gerekse, yargı harcının

vadesinin, ilgili olduğu kararın tebliğinden önceki bir tarih olamayacağı yönünden yapılacak hukuki yorum ve tartışmalarla çözüme bağlanabilecek bir mesele olması ve dolayısıyla yukarıda yer verilen hükümlere göre açık ve net bir şekilde görülebilecek bir vergilendirme hatası olmaması nedeniyle, vadesinde ödenmeyen yargı harcı borcu bulunduğundan bahisle tebliğ edilen ödeme emri üzerine yapılan ödeme sırasında hesaplanıp tahsil edilen gecikme zammının yasal faiziyle birlikte iadesi için yapılan düzeltme/şikâyet başvurusunun zımnen reddine ilişkin davalı idare işleminde hukuka aykırılık yoktur."

18. Karar, Danıştay Dokuzuncu Dairesinin 24/5/2012 tarihli ve E.2009/6035, K.2012/3024 sayılı ilamıyla İlk Derece Mahkemesinin kararına atıf yapmak suretiyle onanmış; başvurucunun karar düzeltme talebi aynı Dairenin 29/1/2014 tarihli ve E.2012/9326, K.2014/13 sayılı ilamıyla reddedilmiştir.

19. Bu karar, başvurucu vekiline 11/4/2014 tarihinde tebliğ edilmiştir. İkinci başvurucu 12/5/2014 tarihinde süresi içinde başvurusunu yapmıştır.

20. Öte yandan H. Ş.nin Ankara 3. Vergi Mahkemesinde açtığı dava, Mahkemenin 19/2/2009 tarihli ve E.2008/1384, K.2009/295 sayılı kararıyla "olayda harcın ödeme emri ile istenilmesi ve dava konusu yapılmasına karşın retle sonuçlanması dolayısıyla vadesinde ödenmeyen alacak için gecikme zammı hesaplanması ve bu tutarın ödenmesi hususları birlikte değerlendirildiğinde ortada 213 sayılı Vergi Usul Kanunu'nda yazılı anlamda hata oluşmadığı ve hukuki yorum gerektiren bir uyuşmazlık bulunduğundan şikayet başvurusunun reddine dair işlemde mevzuata aykırılık görülmediği" gerekçesiyle reddedilmiştir. Ancak karar, Danıştay Dokuzuncu Dairesinin 12/9/2012 tarihli ve E.2009/5147, K.2012/4549 sayılı kararıyla oyçokluğuyla bozulmuş; karar düzeltme istemi de reddeddilmiştir. Bozma kararının gerekçesi ise şöyledir:

"Yukarıda sözü edilen 6183 sayılı Yasa hükmü uyarınca ödeme emri düzenlenebilmesi için; mükellef tarafından amme alacağının miktarının, vadesinin bilinmesi ve alacağın vadesinde ödenmemesi gerekmektedir. Bu durumda vadenin başlangıcı, ödeme emrinin düzenlenmesi ve amme alacağının geç ödenmesi halinde de istenecek olan gecikme zammı yönünden önem arz etmektedir.

Genelde uygulamada, mahkemedeki duruşma sırasında açıklanan kısa kararın harcının ne kadar olduğu çoğu durumlarda henüz hesaplanmamış olduğundan bilinmemekte, borçlu olunan bu meblağ ancak gerekçeli kararın mahkemece hazırlanıp yazılması, kararın tebliğe çıkarılacak hale gelmesi ile açıklığa kavuşmaktadır. Kararın hazırlanması, tebliğe çıkarılacak hale gelmesi tarihlerinin daha önce tespiti tam olarak mümkün olamayacağı gibi bu tarihin, davanın tarafları olan kişilerce de bilinmesi imkansız olduğundan, vade tarihinin başlangıcının belirlenmesi gerekmektedir.

Bütün bu açıklamalar karşısında mahkemelerce harç tahsil müzekkeresinin vergi dairesi müdürlüğüne gönderilmesi üzerine 6183 sayılı Kanunun 37. maddesi uyarınca idarece mükelleflere bir aylık ödeme süresi verilmesi ve bu sürenin sonunda harcın ödenmemesi halinde gecikme zammın uygulanması gerekmektedir.

Olayda ise Ankara 19. Asliye Hukuk Mahkemesi Hakiminin gönderdiğiyazı üzerine Vergi Dairesi Müdürlüğünce, ödenmesi gereken yargı harcının vadesinin belirlenmesi amacıyla bir aylık sürenin verilmemesi halinde, gecikme zammının hesaplanmasında esas alınan borcun vade tarihinin belirsizliğinin söz konusu olması nedeniyle uyuşmazlığın vergi mahkemesince 213 sayılıKanunun 117. ve 118. maddelerinde belirtilen hesap ve vergilendirme hataları

kapsamında çözümlenmesi gerekirken, hukuki yorum gerektirmesi nedeniyle davanın reddedilmesinde isabet görülmemiştir."

21. Bozma kararına uyan Vergi Mahkemesi 17/9/2015 tarihli ve E.2015/1483, K.2015/1898 sayılı kararıyla davanın kabulüne karar vermiş olup karar, Danıştay Dokuzuncu Dairesinin 2016/324 Esas sayılı dosyasında temyiz incelemesi aşamasındadır.

B. İlgili Hukuk

22. 2/7/1964 tarihli ve 492 sayılı Harçlar Kanunu'nun "Nispi Harçlarda Ödeme Zamanı" kenar başlıklı 28. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi olay tarihindeki hâliyle şöyledir:

"(1) sayılı tarifede yazılı nispi harçlar aşağıdaki zamanlarda ödenir:

a) Karar ve ilam harcı;

Karar ve ilam harçlarının dörtte biri peşin, geri kalanı kararın verilmesinden itibaren iki ay içinde ödenir... "

23. 492 sayılı Kanun'un 28. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde geçen "kararın verilmesinden itibaren" ibaresi Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilmiştir. Anayasa Mahkemesinin 18/10/2012 tarihli ve E.2012/70, K.2012/157 sayılı kararının gerekçesi şöyledir:

"Başvuru kararında, nispi karar ve ilam harcının miktarının ancak kararın tebliği ile öğrenilebildiği, yargılama esnasında hazır bulunmayan veya hüküm duruşmasına katılmayan tarafın gerekçeli karar kendisine tebliğ edilmedikçe harcın miktarını bilmesinin mümkün olmadığı, kuralda yer alan iki aylık sürenin geçmesi halinde ise mükellefin fazladan gecikme zammı ödemek zorunda kaldığı, bu nedenle henüz tebliğ edilmeyen bir vergi borcu için gecikme zammı işletilmesine olanak tanıyan itiraz konusu ibarenin hukuk güvenliği ilkesini ihlal ettiği belirtilerek kuralın, Anayasa'nın 2. maddesine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

492 sayılı Kanun'un itiraz konusu ibareyi de içeren 28. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinin birinci cümlesinde, nispi karar ve ilam harcının dörtte birinin peşin, geri kalanının ise kararın verilmesinden itibaren iki ay içinde ödeneceği düzenlenmiştir.

6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsili Usulü Hakkında Kanun'un 51. maddesinde ise tahsil edilemeyen kamu alacakları için gecikme zammı ödeneceği öngörüldüğünden, nispi karar harcının bakiye miktarının vadesinde, yani kararın verilmesinden itibaren iki ay içinde ödenmemesi hâlinde, anılan hüküm uyarınca bu kamu alacağına gecikme zammı uygulanacaktır.

...

Genel olarak hukuk mahkemeleri tarafından verilen kararlarda ödenmesi gereken bakiye harç miktarı kısa kararda açıklanmamaktadır. Diğer bir ifade ile taraflar bakiye harç miktarlarını gerekçeli kararın kendilerine tebliği ile öğrenmektedirler. Bu hâllerde bakiye karar harcının karar tarihinden itibaren iki ay içinde ödenmesinin zorunlu tutulması, mükellefin henüz varlığından haberdar olmadığı veya miktarını tam olarak bilmediği bir harç için gecikme zammı ödemesi sonucunu doğuracaktır. Kişilerin haberdar olmadıkları harç nedeniyle gecikme zammı ödemek zorunda kalmaları ise hukuk devleti ilkesinin gereklerinden olan hukuk güvenliği ilkesi ile bağdaşmamaktadır.

Açıklanan nedenlerle itiraz konusu kural, Anayasa'nın 2. maddesine aykırıdır. İptali

gerekir."

24. 492 sayılı Kanun'un 28. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinin son hali şu şöyledir:

"(1) sayılı tarifede yazılı nispi harçlar aşağıdaki zamanlarda ödenir:

(6009 sayılı Kanunun 18 inci maddesiyle değişen bent Yürürlük; 01.08.2010)

a) Karar ve ilam harcı,

Karar ve ilam harçlarının dörtte biri peşin, geri kalanı (6487 sayılı Kanunun 10 uncu maddesiyle değişen ibare Yürürlük; 11.06.2013) kararın tebliğinden itibaren bir ay içinde ödenir. Şu kadar ki, ölüm ve cismani zarar sebebiyle açılan maddi ve manevi tazminat davalarında peşin alınan harcın oranı yirmide bir olarak uygulanır. Bakiye karar ve ilam harcının ödenmemiş olması, hükmün tebliğe çıkarılmasına, takibe konulmasına ve kanun yollarına başvurulmasına engel teşkil etmez."

25. 21/7/1953 tarihli ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun'un 37. maddesi şöyledir:

"Amme alacakları hususi kanunlarında belli edilen zamanlarda ödenir.

Hususi kanunlarında ödeme zamanı tesbit edilmemiş amme alacakları Maliye Vekaletince belirtilecek usule göre yapılacak tebliğden itibaren bir ay içinde ödenir.

Bu ödeme müddetinin son günü amme alacağının vadesi günüdür.

Amme borçlusu isterse borcunu belli zamanlardan önce ödiyebilir.

26. Aynı Kanun'un "Gecikme Zammı, Nispet ve Hesabı" kenar başlıklı 51. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Amme alacağının ödeme müddeti içinde ödenmeyen kısmına vadenin bitim tarihinden itibaren her ay için ayrı ayrı % 4 oranında gecikme zammı tatbik olunur. Ay kesirlerine isabet eden gecikme zammı günlük olarak hesap edilir."

27. Aynı Kanun'un "Ödeme Emri" kenar başlıklı 55. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Amme alacağını vadesinde ödemiyenlere, 7 gün içinde borçlarını ödemeleri veya mal bildiriminde bulunmaları lüzumu bir "ödeme emri" ile tebliğ olunur."

28. 4/1/1961 tarihli ve 213 sayılı Vergi Usul Kanunu'nun "Vergi Kanunlarının Uygulanması ve İspat" kenar başlıklı 3. maddesi şöyledir:

"A) Vergi kanunlarının uygulanması: Bu kanunda kullanılan "Vergi Kanunu" tabiri işbu kanun ile bu kanun hükümlerine tabi vergi, resim ve harç kanunlarını ifade eder.

Vergi kanunları lafzı ve ruhu ile hüküm ifade eder. Lafzın açık olmadığı hallerde vergi kanunlarının hükümleri, konuluşundaki maksat, hükümlerin kanunun yapısındaki yeri ve diğer maddelerle olan bağlantısı gözönünde tutularak uygulanır.

B) İspat: Vergilendirmede vergiyi doğuran olay ve bu olaya ilişkin muamelelerin gerçek mahiyeti esastır.

Vergiyi doğuran olay ve bu olaya ilişkin muamelelerin gerçek mahiyeti yemin hariç her türlü delille ispatlanabilir. şu kadar ki, vergiyi doğuran olayla ilgisi tabii ve açık bulunmayan şahit ifadesi ispatlama vasıtası olarak kullanılamaz.

İktisadi, ticari ve teknik icaplara uymayan veya olayın özelliğine göre normal ve mutad olmayan bir durumun iddia olunması halinde ispat külfeti bunu iddia eden tarafa aittir."

29. Aynı Kanun'un "Vergi Hatası" kenar başlıklı 116. maddesi şöyledir:

"Vergi hatası, vergiye müteallik hesaplarda veya vergilendirmede yapılan hatalar yüzünden haksız yere fazla veya eksik vergi istenmesi veya alınmasıdır."

30. Aynı Kanun'un "Hesap hataları" kenar başlıklı 117. maddesi şöyledir:

"Hesap hataları şunlardır:

1. Matrah hataları: Vergilendirme ile ilgili beyanname, tahakkuk fişi, ihbarname, tekalif cetveli ve kararlarda matraha ait rakamların veya indirimlerin eksik veya fazla gösterilmiş veya hesaplanmış olmasıdır.

2. Vergi miktarında hatalar: Vergi nispet ve tarifelerinin yanlış uygulanması, mahsupların yapılmamış veya yanlış yapılmış olması, birinci bentte yazılı vesikalarda verginin eksik veya fazla hesaplanmış veya gösterilmiş olmasıdır.

3. Verginin mükerrer olması: Aynı vergi kanununun uygulanmasında belli bir vergilendirme dönemi için aynı matrah üzerinden bir defadan fazla vergi istenmesi veya alınmasıdır."

31. Aynı Kanun'un "Vergilendirme hataları" kenar başlıklı 118. maddesi şöyledir:

"Vergilendirme hataları şunlardır:

1. Mükellefin şahsında hata: Bir verginin asıl borçlusu yerine başka bir kişiden istenmesi veya alınmasıdır;

2. Mükellefiyette hata: Açık olarak vergiye tabi olmıyan veya vergiden muaf bulunan kimselerden vergi istenmesi veya alınmasıdır;

3. Mevzuda hata: Açık olarak vergi mevzuuna girmiyen veya vergiden müstesna bulunan gelir, servet, madde, kıymet, evrak ve işlemler üzerinden vergi istenmesi veya alınmasıdır.

4. Vergilendirme veya muafiyet döneminde hata: Aranan verginin ilgili bulunduğu vergilendirme döneminin yanlış gösterilmiş veya süre itibariyle eksik veya fazla hesaplanmış olmasıdır."

32. Aynı Kanun'un "Şikâyet Yolu İle Müracaat" kenar başlıklı 124. maddesi şöyledir:

"Vergi mahkemesinde dava açma süresi geçtikten sonra yaptıkları düzeltme talepleri reddolunanlar şikayet yolu ile Maliye Bakanlığına müracaat edebilirler.

Bu madde gereğince il özel idare vergileri hakkında valiliğe ve belediye vergileri hakkında belediye başkanlığına müracaat edilir."

33. Aynı Kanun'un "Düzeltmenin Şümulü" kenar başlıklı 125. maddesi şöyledir:

"Vergi mahkemesi, bölge idare mahkemesi ve Danıştaydan geçmiş olan muamelelerde vergi hataları bulunduğu takdirde, bu hatalar, yargı kararları kesinleşmiş olsa bile, evvelki maddelerde yazılı usul dairesinde düzeltilebilir. şu kadar ki; düzeltmenin yapılabilmesi için hatalar hakkında anılan yargı mercileri tarafından bir karar verilmemiş olması şarttır."

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

34. Mahkemenin 11/1/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği

düşünüldü:

A. Başvurucuların İddiaları

35. Başvurucular; haklarında hükmolunan yargı harcına ilişkin karar kendilerine tebliğ edilmeden ve karar kesinleşmeden harcın tahsili için ödeme emri gönderildiğini, ödeme emrine karşı açılan davaların reddedildiğini, söz konusu harcı gecikme zammı ile birlikte ödemek zorunda kaldıklarını, daha sonra gecikme zammının iadesi için idareye yaptıkları düzeltme ve şikâyet başvurularının da reddedildiğini, bunun üzerine açılan davada diğer davalı H.Ş. lehine karar verilirken kendi davalarında aynı Dairece aleyhe karar verildiğini, öte yandan on iki yıl boyunca bu ihtilafla uğraşmak zorunda kaldıklarını belirterek Anayasa'nın 10. maddesinde yer alan eşitlik ilkesinin, 36. maddesinde tanımlanan adil yargılanma hakkının, 40.maddesinde tanımlanan etkili başvuru yolunun sağlanması hakkının ve Anayasa'nın 125., 129., 141. maddelerinin ihlal edildiğini ileri sürmüş ve ihlalin tespiti ile gecikme zammının en yüksek banka faiziyle birlikte iadesine karar verilmesini istemişlerdir.

B. Değerlendirme

36. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (Tahir Canan, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvurucuların iddiaları ağırlıklı olarak, ödedikleri gecikme zammının iadesi için yaptıkları düzeltme-şikâyet başvurusu üzerine açtıkları davanın reddedilmesine ve aynı konuda farklı kararlar verilmesine ilişkin olup bu iddialar adil yargılanma hakkı kapsamındaki hakkaniyete uygun yargılanma hakkı yönünden incelenmiştir. Davanın makul sürede sonuçlandırılmadığına ilişkin iddia ise ayrıca değerlendirilmiştir.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

a. Cafer Aksakal Açısından

37. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrası şöyledir:

"Herkes, Anayasada güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından, ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesine başvurabilir..."

38. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 45. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Herkes, Anayasada güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve buna ek Türkiye'nin taraf olduğu protokoller kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından, ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesine başvurabilir."

39. 6216 sayılı Kanun'un 46. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Bireysel başvuru ancak ihlale yol açtığı ileri sürülen işlem, eylem ya da ihmal nedeniyle güncel ve kişisel bir hakkı doğrudan etkilenenler tarafından yapılabilir."

40. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü ve 6216 sayılı Kanun'un 45. maddesinin (1) numaralı fıkraları uyarınca Anayasa'da güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (Sözleşme) ve buna ek Türkiye'nin taraf olduğu protokoller kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından ihlal edildiğini iddia eden herkese Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru yapma hakkı tanınmıştır.

Dolayısıyla medeni haklara sahip gerçek ve tüzel kişiler bireysel başvuru yönünden dava ehliyetine sahiptir (Büğdüz Köyü Muhtarlığı, B. No: 2012/22, 25/12/2012, § 24).

41. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), Sözleşme'nin 34. maddesinde yer alan "mağdur" kelimesi ile ihtilaf konusu eylem ya da ihmalden doğrudan etkilenen kişinin kast edildiğini belirtmiş (Brumarescu/Romanya [BD], B. No: 28342/95, 28/10/1999, § 50); hakkı ihlal edilen kişinin bireysel başvuru yapmadan önce ölmesi durumunda mağdurluk durumunun ortadan kalkması nedeniyle hukuken, bir başkasının ölen kişi adına bireysel başvuruda bulunamayacağına karar vermiştir (Davut Kaya, Zöhre Polat/Türkiye, B. No: 2794/05, 40345/05, 21/10/2008).

42. 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 28. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Kişilik, çocuğun sağ olarak tamamıyla doğduğu anda başlar ve ölümle sona erer."

43. 11/1/2011 tarihli ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 43. maddesi şöyledir:

"Hukuki işlemden doğan temsil yetkisi, aksi taraflarca kararlaştırılmadıkça veya işin özelliğinden anlaşılmadıkça, temsil olunanın veya temsilcinin ölümü, gaipliğine karar verilmesi, fiil ehliyetini kaybetmesi veya iflas etmesi durumlarında sona erer.

Bu hüküm, bir tüzel kişiliğin sona ermesi durumunda da uygulanır.

Tarafların karşılıklı kişisel hakları saklıdır."

44. 6098 sayılı Kanun'un 513. maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesi şöyledir:

"Sözleşmeden veya işin niteliğinden aksi anlaşılmadıkça sözleşme, vekilin veya vekâlet verenin ölümü, ehliyetini kaybetmesi ya da iflası ile kendiliğinden sona ermiş olur."

44.4721 sayılı Kanun'un 28. maddesine göre gerçek kişiler hakkında sağ doğmakla başlayan kişilik, ölümle sona ermekte olup ölüm ile kişiliği sona erenler için artık hak ve fiil ehliyetine sahip olduklarından söz etmeye olanak bulunmamaktadır. 6098 sayılı Kanun'un anılan hükümlerinden anlaşıldığı üzere hukuki işlemden doğan vekâlet veren ile vekil arasında temsil yetkisine dair sözleşme,aksi kararlaştırılmadıkça veya işin niteliğinden aksi anlaşılmadıkça taraflarının birinin ölümü, ehliyetini kaybetmesi veya iflası ile hiçbir işleme gerek kalmaksızın kendiliğinden son bulacaktır (Abdurrehman Uray, B. No: 2013/6140, 5/11/2014, § 28).

45. 6216 sayılı Kanun'un 51. maddesi şöyledir:

"Bireysel başvuru hakkını açıkça kötüye kullandığı tespit edilen başvurucular aleyhine, yargılama giderlerinin dışında, ayrıca ikibin Türk Lirasından fazla olmamak üzere disiplin para cezasına hükmedilebilir."

46. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) 83. maddesi şöyledir:

“Başvurucunun istismar edici, yanıltıcı ve benzeri nitelikteki davranışlarıyla bireysel başvuru hakkını açıkça kötüye kullandığının tespit edilmesi hâlinde başvuru reddedilir ve yargılama giderleri dışında, ilgilinin ikibin Türk Lirasından fazla olmamak üzere disiplin para cezasıyla cezalandırılmasına karar verilir.”

47. İlgili düzenlemeler vasıtasıyla bir kamu düzeni kuralı olarak ele alınan ve genel olarak bir hakkın açıkça öngörüldüğü amaç dışında ve başkalarını zarara sokacak şekilde kullanılmasının hukuk düzenince himaye edilmeyeceğini ifade eden hakkın kötüye

kullanılmasının bireysel başvuru alanında özel olarak ele alındığı görülmektedir. Bu bağlamda bireysel başvuru usulünün amacına açıkça aykırı olan ve mahkemenin başvuruyu gereği gibi değerlendirmesini engelleyen davranışların başvuru hakkının kötüye kullanılması olarak değerlendirilmesi mümkündür (Mehmet Güven Ulusoy, [GK], B. No: 2013/1013, 2/7/2015, § 31; S.Ö., B. No: 2013/7087, 18/9/2014, § 28).

48. Bu kapsamda özellikle mahkemeyi yanıltmak amacıyla gerçek olmayan maddi vakıalara dayanılması veya bu nitelikte bilgi ve belge sunulması, başvurunun değerlendirilmesi noktasında esaslı olan bir unsur hakkında bilgi verilmemesi, başvurunun değerlendirilmesi sürecinde vuku bulan ve söz konusu değerlendirmeyi etkileyecek nitelikte yeni ve önemli gelişmeler hakkında mahkemenin bilgilendirilmemesi suretiyle başvuru hakkında doğru bir kanaat oluşturulmasının engellenmesi, medeni ve meşru eleştiri sınırları saklı kalmak kaydıyla bireysel başvuru amacıyla bağdaşmayacak surette hakaret, tehdit veya tahrik edici bir üslup kullanılması ile söz konusu başvuru yolu kapsamında ihlalin tespiti ile ihlal ve sonuçlarının ortadan kaldırılmasına ilişkin amaçla bağdaşmayacak surette içeriksiz bir başvuruda bulunulması durumunda başvuru hakkının kötüye kullanıldığı kabul edilebilecektir (Mehmet Güven Ulusoy, § 32; S.Ö., § 29).

49. Başvuru konusu olayda başvurucu Cafer Aksakal 24/3/1997 tarihinde Avukat Yusuf Atik'e, Yusuf Atik de 6/4/2001 tarihinde Cafer Aksakal adına Avukat Mehtap Fatma Tarakçı Sönmez'e vekâlet vermiştir. Başvurucu, nüfus kayıtlarına göre bireysel başvuru yapılmadan önce 14/11/2013 tarihinde vefat etmiştir. Başvurucu vekiliAvukat Mehtap Fatma Tarakçı Sönmez tarafından 12/5/2014 tarihinde başvurucunun adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasıyla bireysel başvuru yapılmış, başvuru formunda başvurucunun öldüğü konusunda bir bilgiye yer verilmemiştir.

50. Kamu gücü tarafından hakkı ihlal edilen kişinin bireysel başvuru yapmadan önce ölmesi durumunda ölen kişi adına bir başkası tarafından bireysel başvuru yapma imkânı bulunmamaktadır (Abdurrehman Uray, § 30).

51. Açıklanan nedenlerle başvuru tarihinden önce vefat etmiş başvurucu adına vekâlet ilişkisi sona ermiş olan avukat tarafından yapılan bireysel başvurunun başvuru hakkının kötüye kullanımı nedeniyle reddine karar verilmesi gerekir.

52. Bu durumda Avukat Mehtap Fatma Tarakçı Sönmez aleyhine Anayasa Mahkemesini yanıltıcı nitelikte başvuru yapması nedeniyle 6216 sayılı Kanun'un 51. maddesi ve İçtüzük'ün 83. maddesi uyarınca takdiren 2.000 TL disiplin para cezasına hükmedilmesi gerekir.

b. Ali Şahin Açısından

53. Başvurucu, aynı konudaki yargı kararları arasındaki çelişkinin haklarını ihlal ettiğini ve yargılamanın makul sürede sonuçlandırılmadığını ileri sürmüştür.

54. Bakanlık tarafından başvuru konusu olayda davanın reddedilmesinin ve delillerin değerlendirilmesinin temel şikâyet konusu olduğu, hangi hakkın ne şekilde ihlal edildiğine ilişkin somut açıklama ve tespitlerin ortaya konulmadığı şeklinde görüş bildirilmiştir.

55. Başvurucu, gerek kendisine ilişkin gerekse H.Ş.ye ilişkin yargı kararlarını başvuru dosyasına ekleyerek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvurucunun anılan şikâyeti, yargılamanın sonucundan ziyade özü itibarıyla aynı Danıştay Dairesinin aynı olaydan kaynaklanan iki davada farklı sonuçlara ulaşması ile ilgilidir. Başvurucunun bu

hususstaki iddiaları, Anayasa'nın 148. maddesinin dördüncü fıkrası anlamında bir kanun yolu şikâyetinin ilerisine geçmiş olup Danıştay kararlarındaki farklılaşmanın adil yargılanma hakkını zedeleyip zedelemediğinin incelenmesi gerekmektedir.

56. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiaların kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

a. Hakkaniyete Uygun Yargılama Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

57. Anayasa'nın "Hak arama hürriyeti" kenar başlıklı 36. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir."

58. Hukuki güvenlik ilkesi, Anayasa'nın 36. maddesinde yer alan adil yargılanma hakkının içinde zımnen mevcut bir ilkedir. Bir kanuni düzenlemenin bireylerin davranışını ona göre düzenleyebileceği kadar kesinlik içermesi, kişinin gerektiği takdirde hukuki yardım almak suretiyle bu kanunun düzenlediği alanda belli bir eylem nedeniyle ortaya çıkacak sonuçları makul bir düzeyde öngörebilmesi gerekmektedir. Öngörülebilirliğin mutlak bir ölçüde olması gerekmez. Kanunun açıklığı arzu edilir bir durum olmakla birlikte bazen aşırı bir katılığı da beraberinde getirebilir. Oysa hukukun ortaya çıkan değişikliklere uyarlanabilmesi gerekmektedir. Birçok kanun, işin doğası gereği yorumlanması ve uygulanması pratik gerçekliğe bağlı olan yoruma açık formüllerdir (Murat Daş, B. No: 2013/3063, 26/6/2014, § 41).

59. AİHM içtihatlarına göre öngörülebilirlik kavramının kapsamı; kuralın anlamı, uygulanacak kişilerin sayısı ve statüsüne bağlı olup yasa kuralına yönelik olarak birden fazla yorumunun yapılabiliyor olması tek başına kuralın Sözleşme'nin aradığı anlamda "öngörülebilirlik" şartını karşılamada başarısız olduğu anlamına gelmez. Mahkemelerin görevi, kuralın günlük yaşamdaki uygulamalarını dikkate alarak yoruma dair şüpheleri kesin olarak ortadan kaldırmaktır (Gorzelik ve diğerleri/Polonya, B. No: 44158/98, 17/2/2004, § 65). Yüksek mahkemelerin yasanın tutarlı bir şekilde uygulanmasında güvence olması göz ardı edilemez (Tudor Tudor/Romanya, B. No: 21911/03, 24/3/2009, §§ 29, 30, Ştefănică ve diğerleri/Romanya, B. No: 38155/02, 2/11/2010, §§ 36, 37).

60. Kural olarak aynı derecedeki bağımsız yargı mercileri arasında aynı hukuki metne ilişkin yorum ve içtihat farklılıkları tek başına adil yargılanma hakkının ihlali niteliğinde kabul edilemeyeceği gibi temyiz mercilerinin uyuşmazlıklara ilişkin olarak tarafların talepleri ve delilleri arasındaki yorum farklılıkları tek başına adil yargılanma hakkının ihlali niteliğinde kabul edilemez (Ahmet Sağlam, B. No: 2013/3351, 18/9/2013, § 45). Farklı kararların aynı mahkemeden çıkmış olması da tek başına adil yargılanma hakkının ihlali anlamına gelmez (Türkan Bal [GK], B. No: 2013/6932, 6/1/2015, §§ 52, 53).

61. Yargısal kararlardaki değişiklikler, hukukun dinamizmini ve mahkemelerin yaklaşımlarını yaşanan gelişmelere uyarlama kabiliyetlerini yansıtması yönüyle olumludur. Ancak uygulamadaki birlikteliği sağlamaları beklenen yüksek mahkemeler içinde yer alan dairelerin benzer davalarda tatmin edici bir gerekçe göstermeksizin farklı sonuçlara ulaşmaları ise ihtimale dayalı ve birbirine zıt sonuçları ortaya çıkartır. Bu ise hukuki

belirlilik ve öngörülebilirlik ilkelerine ters düşecektir. Ayrıca böyle bir algının toplumda yerleşmesi hâlinde bireylerin yargı sistemine ve mahkeme kararlarına duymaları beklenen güven zarar görebilir(Türkan Bal, § 64).

62. Yüksek mahkemelerin ya da nihai merci olarak bir uyuşmazlığı çözüme bağlayan mahkemelerin aynı konuya ilişkin kararlarında davaların içeriğinden kaynaklanmayan farklı kabullerin bulunması hâlinde ise hareket noktası, derece mahkemelerinin değerlendirme veya yorumlarından hangisinin doğru olduğunun ve tercih edilmesi gerektiğinin tespit edilmesi olmayacaktır. Bununla birlikte Anayasa Mahkemesi, kararlarda yaşanan değişimin hukuki bir belirsizliğe yol açıp açmadığına ve başvurucu bakımından öngörülebilir olup olmadığına yönelik bir inceleme yapabilir (Türkan Bal, § 58).

63. 213 sayılı Kanun'un 116. ve devamımaddelerinde yer alan yasal düzenlemelere göre düzeltme yolu, vergiye ilişkin hesaplarda matrah ve miktar hatası bulunması yahut mükerrer vergi istenmesi şeklinde; vergilendirmede ise mükellefin şahsında, mükellefiyette, verginin mevzuunda ve döneminde yapılmış hataların varlığı hâlinde izlenebilecek bir idari başvuru yolu olup vergilendirmeye ilişkin bir olayın düzeltmeyoluyla yargı önüne getirilebilmesi ve vergi hatasının varlığından söz edilebilmesi için hukuksal sorun olarak çözümlenmesi gerekmeyen açık ve mutlak bir hata bulunduğunun belirlenebilmesi gerekir. Başka bir anlatımla idareden düzeltilmesi talep edilebilecek vergi hataları, kendisinden düzeltme isteminde bulunulan idari makamın veya uyuşmazlık hâlinde yargı yerinin 213 sayılı Kanun'un 3. maddesinde öngörülen yorum tekniklerine başvurmadan ilk bakışta anlayabileceği açıklıktaki vergilendirme yanlışlıklarıdır (Danıştay Vergi Dava Daireleri Kurulunun 1/10/2014 tarihli ve E.2014/490, K.2014/822 sayılı kararı). Bir vergilendirme işleminde vergi hatasından söz edebilmek için ortada açık biçimde vergi miktarında fazlalık veyaeksikliğe yadavergiyükümlülüğününsaptanmasınaneden olan yanlışlıkların bulunması gerekmektedir (Danıştay Vergi Dava Daireleri Kurulunun 22/10/1999 tarihli ve E.1999/78, K.1999/462 sayılı kararı).

64. 6183 sayılı Kanun'un 51. maddesinde, kamu alacağının süresi içinde ödenmemesi hâlinde vadenin bitim tarihinden itibaren her ay için ayrı ayrı %4 (Bakanlar Kurulunca belirlenen) oranında gecikme zammı uygulanacağı kurala bağlanmıştır. Mahkemeler tarafından hükmolunan harcın ödeme süresi ise 492 sayılı Kanun'un 28. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde gösterilmiş olup söz konusu fıkra hükmünün uyuşmazlık tarihinde yürürlükte olan hâline göre bu süre karar tarihinden itibaren iki aydır. Harcın bu sürede ödenmemesi hâlinde gecikme zammı uygulanması gerekmektedir. Bununla birlikte bu hüküm Anayasa Mahkemesi tarafından 18/10/2012 tarihli kararla bakiye karar harcının karar tarihinden itibaren iki ay içinde ödenmesinin zorunlu tutulmasının, mükellefin henüz varlığından haberdar olmadığı veya miktarını tam olarak bilmediği bir harç için gecikme zammı ödemesi sonucunu doğuracağı, kişilerin haberdar olmadıkları harç nedeniyle gecikme zammı ödemek zorunda kalmalarının ise hukuk devleti ilkesinin gereklerinden olan hukuk güvenliği ilkesi ile bağdaşmadığı gerekçesiyle iptal edilmiş ve 11/6/2013 tarihinde yürürlüğe giren değişiklikle ödeme süresi kararın tebliğinden itibaren bir ay olarak belirlenmiştir.

65. Somut olayda başvurucular ve H.Ş.nin davalı taraf oldukları Ankara 19. Asliye Hukuk Mahkemesinde görülen davada, Mahkeme davalılar aleyhine harca hükmetmiştir. Harcın tahsili için harç tahsil müzekkeresi düzenlenerek Vergi Dairesine gönderilmiş ve Vergi Dairesi de tahsil için ödeme emri düzenleyerek başvuruculara ve H.Ş.ye tebliğ etmiştir. Söz konusu ödeme emirleri dava konusu yapılmış ancak açılan davalar reddedilmiş ve kararlar

Danıştay incelemesinden geçerek kesinleşmiştir. Başvuruculaların ödeme emirlerine karşı açtıkları davalarda temel iddialarının "Ankara 19. Asliye Hukuk Mahkemesi kararı tebliğ edilmeden ve karar kesinleşmeden ödeme emri düzenlenemeyeceği" iddiası olduğu, bu iddianın o sırada yürürlükte olan Kanun hükmü gereği Vergi Mahkemeleri ve Danıştay tarafından kabul görmediği anlaşılmaktadır. Ödeme emirlerine karşı açılan davaların retle sonuçlanmasının ardından 2006 yılında başvurucular ve H.Ş. harcı gecikme zamlı olarak ödemişlerdir. Ödenen gecikme zammı, karar tarihi değil başvurucular lehine olarak ödeme emirlerinin tebliğ tarihleri esas alınarak hesaplanmıştır. 2008 yılında başvurucular ve H.Ş. bu kez gecikme zammı tahsil edilmesinin haksız olduğu iddiasıyla ve iade edilmesi istemiyle düzeltme şikâyet başvurusunda bulunmuş ve taleplerinin reddolunması üzerine dava açmışlardır. Söz konusu davalar Ankara Vergi Mahkemeleri tarafından reddedilmiş ve kararlar Danıştay Dokuzuncu Dairesinin 24/5/2012 tarihli kararlarıyla onanmış, 29/1/2014 tarihinde de karar düzeltme istemleri reddedilerek kesinleşmiştir. Başvuruya konu olan bu davalarda başvurucular temel olarak ödeme emri düzenlenmeden önce hem mahkeme kararının tebliğinin gerekli olduğu hem de 6183 sayılı Kanun'un 37. maddesinin işletilmesi gerektiği iddialarını ileri sürmüşlerdir.

66. Mahkemelerin ve Danıştayın ret gerekçesinin ise başvurucular tarafından ileri sürülen hususların açık bir vergilendirme hatası kapsamında olmadığı, hukuki yorum ve irdeleme yapılarak çözüme kavuşturulması gerektiği, dolayısıyla düzeltme şikâyet başvurusu üzerine açılan davada incelenemeyeceği ancak süresi içinde doğrudan açılacak bir davada incelenebileceği gerekçesine dayandığı anlaşılmaktadır (bkz. §§ 14-18). Bununla birlikte H.Ş.nin açmış olduğu davada ise Daire, 12/9/2012 tarihli kararı ve oyçokluğuyla uyuşmazlığın213 sayılıKanun'un 117. ve 118. maddelerinde belirtilen hesap ve vergilendirme hataları kapsamında çözümlenmesi gerektiği gerekçesiyle H.Ş. lehine karar vermiş; Vergi Mahkemesi de bozma kararına uyarak aynı gerekçeyle düzeltme şikâyet başvurusunun reddine ilişkin işlemi iptal etmiştir. Karar, Danıştay Dokuzuncu Dairesinin 2016/324 Esas sayılı dosyasında temyiz incelemesi aşamasındadır. (bkz. §§20, 21).

67. Gerek vergi hatasından gerekse hukuki uyuşmazlıktan kaynaklanan vergi ihtilaflarında genel kural, vergi mahkemesi nezdinde dava açılmasıdır. Bununla birlikte vergilendirme işlemlerinden doğan ihtilaf bir hatadan kaynaklanmakta isedava yoluna göre daha kolay olan düzeltme şikâyet yoluna gidilmesi mümkündür. Ancak bu durumda ortada bir hukuki uyuşmazlık değil vergi hatasının bulunması gerekmektedir. Düzeltme ve şikâyet konusu olan hususun vergi hatası veya hukuki uyuşmazlık kapsamından hangisine girdiği de başlı başına bir yorum ve değerlendirme gerektirmektedir. Somut olayda da Derece Mahkemeleri, gecikme zammı ödenmesinin hukuki olup olmadığından önce bu iddianın düzeltme şikâyet yolu kapsamında incelenip incelenmeyeceği sorununu öncelikle yorumlayarak değerlendirmişlerdir.

68. Başvurucu, gecikme zammını ödediği tarihten itibaren süresi içinde vergi davası açmamış, ödemeden yaklaşık iki yıl sonra sınırlı uygulama alanı olan düzeltme şikâyet başvurusu yaparak sonuç elde etmeye çalışmıştır. Danıştay DokuzuncuDairesi de başvurucuya ait davada somut olayın koşullarının düzeltme şikâyet kapsamında değerlendirilemeyeceği yorumuyla sonuca varmıştır.Her ne kadar aynı Daire tarafından H.Ş. ile ilgili farklı karar verilmiş ise de süresinde açılan bir davadan farklı olarak düzeltme şikâyet yolunun işletilmesi, düzeltme şikâyet yolunda ise mevzuat hükümlerinden ziyade karar mercilerinin yorumlarının daha çok ön plana çıkması ve bu kapsamda Daireninüye yapısının değişmesi ile kararın oyçokluğuyla verilmiş olması hususları birlikte

değerlendirildiğinde farklı yorumla farklı karar verilmesinin hukuki belirlilik ve öngörülebilirlik ilkelerine ters düşecek bir nitelik arz etmediği anlaşılmaktadır.

69. Açıklanan nedenlerle başvurucunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamında hakkaniyete uygun yargılama hakkının ihlal edilmediğine karar verilmesi gerekir.

b. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

70. Başvurucu, on iki yıl boyunca bu ihtilafla uğraşmak zorunda kaldığını belirterek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

71. Medeni hak ve yükümlülüklere ilişkin yargılamalar ile hukuk sisteminde yer alan mevzuat hükümleri gereğince "kamu hukuku" alanına dâhil olan ancak sonucu itibarıyla medeni haklar ve yükümlülükler üzerinde belirleyici olan uyuşmazlıkları konu alan davaların makul sürede tamamlanmadığı yönündeki iddialar daha önce bireysel başvuru konusu yapılmış ve Anayasa Mahkemesince makul sürede yargılanma hakkının adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil olduğu kabul edilerek bir davadaki yargılama süresinin makul olup olmadığının tespitinde davanın karmaşıklığı, yargılamanın kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun davanın hızla sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususların dikkate alınacağı belirtilmiştir (Güher Ergun ve diğerleri, B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 34-64; Selahattin Akyıl, B. No: 2012/1198, 7/11/2013, §§ 54-60).

72. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin makul süre değerlendirmesinde sürenin başlangıcı kural olarak uyuşmazlığı karara bağlayacak yargılama sürecinin işletilmeye başlandığı, başka bir deyişle davanın ikame edildiği tarih olmakla beraber bazı özel durumlarda girişimin niteliği dikkate alınarak uyuşmazlığın ortaya çıktığı daha önceki bir tarih başlangıç tarihi olarak kabul edilebilmektedir (Selahattin Akyıl, § 45). Sürenin bitiş tarihi ise çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde yargılamanın sona erme tarihidir (Güher Ergun ve diğerleri, § 52).

73. Başvurucu tarafından her ne kadar on iki yıl boyuncu bu ihtilafla uğraşmak zorunda kalındığı ileri sürülmüş ise de somut başvuru, ödeme emrine karşı açılan davaya ilişkin olmayıp 5/6/2008 tarihinde gecikme zammının iadesi istemiyle yapılan düzeltme ve şikâyet başvurusunun reddi üzerine açılan davaya ilişkindir. 2006 yılında Danıştay incelemesinden geçerek kesinleşmiş olması nedeniyle ödeme emrine ilişkin dava süresinin, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyette dikkate alınamayacağı açıktır. Dolayısıyla makul süre değerlendirmesinde nazara alınacak zaman diliminin başlangıç tarihi, başvurucu tarafından düzeltme istemiyle Vergi Dairesine başvuru yapılan 5/6/2008'dir.

74. Buna göre düzeltme talebinin 5/6/2008 tarihinde yapıldığı, 26/9/2008 tarihinde Ankara 1. Vergi Mahkemesinde davanın açıldığı, 1/7/2009 tarihinde davanın reddine karar verildiği, temyiz incelemesi sonucunda Danıştay Dokuzuncu Dairesi tarafından 24/5/2012 tarihinde kararın onandığı, karar düzeltme talebinin de aynı Dairenin 29/1/2014 tarihli kararıyla reddedilmesi üzerine kararın kesinleştiği ve yargılamanın bu tarih itibarıyla sona erdiği görülmektedir. Bu çerçevede özellikle İlk Derece Mahkemesinde karar verildikten sonra Danıştayda temyiz ve karar düzeltme istemlerinin toplamda beş yıla yakın bir sürede tamamlandığı, böylece 5/6/2008 tarihinden 29/1/2014 tarihine kadar 5 yıl 7 ay 24 günlük bir sürenin geçtiği anlaşılmaktadır.

75. Başvurunun değerlendirilmesi sonucunda başvuruya konu davanın; hukuki meselenin çözümündeki güçlük, maddi olayların karmaşıklığı, delillerin toplanmasında karşılaşılan engeller, taraf sayısı gibi kriterler dikkate alındığındakarmaşık olmaktan uzak olduğu anlaşılmıştır. Başvurucunun tutum ve davranışlarıyla ve usule ilişkin haklarını kullanırken özensiz davranmasıyla yargılamanın uzamasına önemli ölçüde sebep olduğu da söylenemez. Dolayısıyla somut başvuru açısından farklı karar verilmesini gerektirecek bir yön bulunmadığı ve 5 yıl 7 ay 24 günlük yargılama süresinde makul olmayan bir gecikmenin olduğu sonucuna varılmıştır.

76. Açıklanan nedenlerle başvurucunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

77. 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları şöyledir:

“(1) Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir.”

78. Başvurucu, ödediği gecikme zammının en yüksek banka faiziyle birlikte iadesitalebinde bulunmuş, makul süre şikâyetine ilişkin tazminat talebinde bulunmamıştır.

79 Adil yargılanma hakkı kapsamında makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

80. Anayasa Mahkemesinin maddi tazminata hükmedebilmesi için başvurucunun uğradığını iddia ettiği maddi zarar ile tespit edilen ihlal arasında illiyet bağı bulunmalıdır. Tespit edilen ihlal ile iddia edilen maddi zarar arasında illiyet bağı bulunmadığından maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

81. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Cafer Aksakal adına Avukat Mehtap Fatma Tarakçı Sönmez tarafından yapılan başvurunun başvuru hakkının kötüye kullanılması nedeniyle REDDİNE,

B. 1. 6216 sayılı Kanun'un 51. maddesi ve Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 83. maddesi uyarınca Avukat Mehtap Fatma Tarakçı Sönmez''in 2.000 TL disiplin para cezası ile CEZALANDIRILMASINA,

2. Kararın bir örneğinin Ankara Barosuna GÖNDERİLMESİNE,

C. Diğer başvurucu Ali Şahin yönünden adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

D. 1. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamında hakkaniyete uygun yargılanma hakkının İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

2. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamında makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

E. Tazminata ilişkin taleplerin REDDİNE,

F. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvurucu Ali Şahin'e ÖDENMESİNE,

G. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Danıştay Dokuzuncu Dairesi Başkanlığına GÖNDERİLMESİNE,

İ. Kararın birer örneğinin Ankara 1., 3. ve 4. Vergi Mahkemelerine GÖNDERİLMESİNE,

J. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 11/1/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

NURİA TAPIAS GEMİSİ

B. No: 2014/4484 | Karar tarihi: 11.01.2017

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/4484

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

NURIA TAPIAS GEMİSİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/4484)

Karar Tarihi: 11/1/2017

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Serruh KALELİ

Nuri NECİPOĞLU

Hasan Tahsin GÖKCAN

Rıdvan GÜLEÇ

Raportör : Mehmet Sadık YAMLI

Başvurucu : Nuria Tapias Gemisi (Donatanına İzafeten Acentesi Butros Deniz ve Nak. A.Ş.)

Vekili : Av. Mehmet Orhan GÜRSOY

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, idari para cezasının yargı kararıyla iptal edilmesinin ardından ödenen cezanın faiziyle iadesi istemiyle yapılan başvurunun reddi üzerine açılan davanın süre aşımı yönünden reddedilmesi nedeniyle Mahkeme kararının uygulanmadığı belirtilerek adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 28/3/2014 tarihinde Mersin 1. Asliye Hukuk Mahkemesi vasıtasıyla yapılmıştır. Başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesi neticesinde başvurunun Komisyona sunulmasına engel teşkil edecek bir eksikliğinin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. Birinci Bölüm Üçüncü Komisyonunca 27/2/2015 tarihinde, başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

4. Bölüm Başkanı tarafından 4/1/2016 tarihinde, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvurunun belgelerinin bir örneği görüş bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü 3/3/2016 tarihinde Anayasa Mahkemesine sunmuştur.

6. Bakanlık tarafından Anayasa Mahkemesine sunulan görüş 11/3/2016 tarihinde başvurucuya tebliğ edilmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanlarını 21/3/2016 tarihinde ibraz etmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucu Nuria Tapias isimli gemiye denizi kirlettiği gerekçesiyle 71.429,08 TL idari para cezası uygulanmış ve24/10/2002 tarihinde ceza ödenmiştir.

9. Anılan cezanın iptali istemiyle başvurucu tarafından açılan davada Adana 1. İdare Mahkemesi 30/9/2009 tarihli ve E.2009/1150, K.2009/1120 sayılı kararıyla"3506 sayılı Yasa uyarınca en fazla 14.285,81 TL idari para cezası verilebileceğinden idarece 71.429,08 TL para cezası verilmesine ilişkin işlemde hukuka uyarlık bulunmadığı" gerekçesiyle işlemin iptaline karar vermiştir.

10. Bu karar; 18/11/2009 tarihinde davalı Ceyhan Kaymakamlığına (Kaymakamlık), 19/11/2009 tarihinde de başvurucuya tebliğ edilmiş ve kanun yollarına başvurulmaksızın kesinleşmiştir.

11. Başvurucu yargı kararıyla iptal edilen ve ödemiş olduğu cezanın faiziyle birlikte iadesi istemiyle 12/11/2010 tarihinde Kaymakamlığa başvurmuş, Kaymakamlık 2/12/2010 tarihli ve 3495 sayılı işlemle anılan Mahkeme kararına göre belirlenen 57.143,26TL'nin iadesi için Çevre ve Orman Bakanlığı Finansman Başkanlığına başvurulması gerektiğini belirterek istemi reddetmiştir.

12. Başvurucu 2/12/2010 tarihli Kaymakamlık işleminin 9/12/2010 tarihinde öğrenildiğini belirterek yargı kararıyla iptal edilmiş olan söz konusu 71.429,08 TL tutarındaki idari para cezasının yasal faiziyle birlikte tarafına ödenmesi istemiyle 23/12/2010 tarihinde dava açmış; Adana 2. İdare Mahkemesi 25/1/2011 tarihli ve E.2010/2022, K.2011/41 sayılı kararıyla davayı süre aşımı yönünden reddetmiştir. Kararın gerekçesi şöyledir:

"2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu’nun 7/1. maddesinde, dava açma süresinin, özel kanunlarında ayrı süre gösterilmeyen hallerde Danıştay’da ve idare mahkemelerinde altmış gün olduğu; 11. maddesinde, ilgililer tarafından idari dava açılmadan önce, idari işlemin kaldırılmasının, geri alınmasının, değiştirilmesinin veya yeni bir işlem tesis edilmesinin üst makamdan, üst makam yoksa işlemi tesis etmiş olan makamdan idari dava açma süresi içinde istenebileceği, bu başvurunun, işlemeye başlamış olan idari dava açma süresini durduracağı, başvuruya altmış gün içinde cevap verilmezse isteğin reddedilmiş sayılacağı, isteğin reddedilmesi veya reddedilmiş sayılması durumunda ise dava açma süresinin yeniden işlemeye başlayacağı ve başvurma tarihine kadar geçen sürenin de hesaba katılacağı; 12. maddesinde ise, ilgililerin haklarını ihlal eden bir idari işlem dolayısıyla Danıştaya ve idare ve vergi mahkemelerine doğrudan doğruya tam yargı davası veya iptal ve tam yargı davalarını birlikte açabilecekleri gibi ilk önce iptal davası açarak bu davanın karara bağlanması üzerine, bu hususta kararın veya kanun yollarına başvurulması halinde verilecek kararın tebliği veya bir işlemin icrası sebebiyle doğan zararlardan dolayı icra tarihinden itibaren dava süresi içinde tam yargı davası açabilecekleri, bu halde de ilgililerin

11 inci madde uyarınca idareye başvurma haklarının saklı olduğu hükme bağlanmıştır.

Dava dosyası ile Adana 1. İdare Mahkemesinin E:2009/1150 sayılı dosyasının birlikte incelenmesinden; davacı şirketin acenteliğini yaptığı İspanya Bayraklı "Nuria Tapias" adlı geminin deniz kirliliğine sebebiyet verdiği gerekçesiyle 2872 sayılı Çevre Kanununun 8. maddesi uyarınca verilen 71.429,08 TL idari para cezasının 24.10.2002 tarihinde ödendiği, söz konusu cezanın iptali istemiyle açılan dava neticesinde, Adana 1. İdare Mahkemesinin 22.09.2006 tarih ve E:2006/2886, K:2006/2142 sayılı kararıyla davanın reddinekarar verildiği, bahsi geçen kararın temyiz edilmesi sonucu Danıştay 6. Dairesinin 21.04.2009 tarih ve E:2007/3877, K:2009/4459 sayılı kararıyla bozulması üzerine, Adana 1. İdare Mahkemesinin 30.09.2009 tarih ve E:2009/1150, K:2009/1120 sayılı kararıyla bozma kararına uyularak para cezasının iptaline karar verildiği, davacıya 19.11.2009, davalı idareye ise 18.11.2009tarihinde tebliğ edilen bu kararın temyiz edilmeksizin kesinleştiği, davacı şirketin 24.10.2002 tarihinde ödenen 71.429,08 TL para cezasının taraflarına ödenmesi istemiyle 12.11.2010 tarihinde yaptığı başvurusunun Ceyhan Kaymakamlığının 02.12.2010 tarihli işlemiyle reddi üzerine, 24.10.2002 tarihinde ödenen 71.429,08 TL para cezasının ödeme tarihinden itibaren işleyecek yasal faiziyle birlikte ödenmesine karar verilmesi istemiyle [23/12/2010 tarihinde Mersin İdare Mahkemesine verilen dilekçe ile] 12.01.2011 tarihinde bakılmakta olan davanın açıldığı anlaşılmıştır.

Olayda, yukarıda hükmüne yer verilen 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu’nun 12. maddesinde de belirtildiği üzere, ilgililerin haklarını ihlal eden bir idari işlem dolayısıyla ilk önce iptal davası açarak bu davanın karara bağlanması üzerine tam yargı davası açabilecekleri açık olmakla birlikte, açılacak bu davanın, bu hususta ki kararın veya kanun yollarına başvurulması halinde verilecek kararın tebliğinden itibaren dava açma süresi içinde açılması gerektiği de kuşkusuzdur.

Bu itibarla, davacı şirketin, 2872 sayılı Çevre Kanununun 8. maddesi uyarınca verilen 71.429,08 TL para cezasının iptali istemiyle açtığı dava neticesinde, para cezasının iptaline ilişkin Adana 1. İdare Mahkemesinin 30.09.2009 tarih ve E:2009/1150, K:2009/1120 sayılı kararının davacıya 19.11.2009 tarihinde, davalı idareye ise 18.11.2009tarihinde tebliğ edildiği ve temyiz edilmeksizin kesinleştiği, söz konusu kararın davacıya tebliğinden itibaren 60 gün içerisinde dava açılması ya da aynı süre içerisinde 2577 sayılı Yasanın 11. maddesi uyarınca davalı idareye başvurulması gerekirken, bu süre geçtikten çok sonra dava açma süresini ihya etmeyen 12.11.2010 tarihli başvurunun reddi üzerine 12.01.2011 tarihinde açılan davanın süre aşımı yönünden incelenmesine olanak bulunmamaktadır."

13. Başvurucu tarafından temyiz edilen karar, Danıştay Ondördüncü Dairesinin 28/11/2012 tarihli ve E.2011/11493, K.2012/8824 sayılı kararıyla onanmış; karar düzeltme istemi aynı Dairenin 9/1/2014 tarihli ve E.2013/2744, K.2014/686 sayılı kararıyla reddedilmiştir.

14. Karar 28/2/2014 tarihinde başvurucuya tebliğ edilmiştir.

15. Başvurucu 28/3/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

B. İlgili Hukuk

16. 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu’nun 7. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

“1. Dava açma süresi, özel kanunlarında ayrı süre gösterilmeyen hallerde Danıştayda ve idare mahkemelerinde altmış ve vergi mahkemelerinde otuz gündür.

2. Bu süreler;

a) İdari uyuşmazlıklarda; yazılı bildirimin yapıldığı,

…

Tarihi izleyen günden başlar."

17. 2577 sayılıKanun'un 10. maddesi şöyledir:

"1. İlgililer, haklarında idari davaya konu olabilecek bir işlem veya eylemin yapılması için idari makamlara başvurabilirler.

2. (Değişik: 10/6/1994 - 4001/5 md.) Altmış gün içinde bir cevap verilmezse istek reddedilmiş sayılır. İlgililer altmış günün bittiği tarihten itibaren dava açma süresi içinde, konusuna göre Danıştaya, idare ve vergi mahkemelerine dava açabilirler. Altmış günlük süre içinde idarece verilen cevap kesin değilse ilgili bu cevabı,isteminin reddi sayarak dava açabileceği gibi, kesin cevabı da bekleyebilir. Bu takdirde dava açma süresi işlemez. Ancak, bekleme süresi başvuru tarihinden itibaren altı ayı geçemez. Dava açılmaması veya davanın süreden reddi hallerinde, altmış günlük sürenin bitmesinden sonra yetkili idari makamlarca cevap verilirse, cevabın tebliğinden itibaren altmış gün içinde dava açabilirler."

18. 2577 sayılıKanun'un 11. maddesi şöyledir:

"1. İlgililer tarafından idari dava açılmadan önce, idari işlemin kaldırılması, geri alınması değiştirilmesi veya yeni bir işlem yapılması üst makamdan, üst makam yoksa işlemi yapmış olan makamdan, idari dava açma süresi içinde istenebilir. Bu başvurma, işlemeye başlamış olan idari dava açma süresini durdurur.

2. Altmış gün içinde bir cevap verilmezse istek reddedilmiş sayılır.

3. İsteğin reddedilmesi veya reddedilmiş sayılması halinde dava açma süresi yeniden işlemeye başlar ve başvurma tarihine kadar geçmiş süre de hesaba katılır."

19. 2577 sayılıKanun'un 12. maddesi şöyledir:

"İlgililer haklarını ihlal eden bir idari işlem dolayısıyla Danıştaya ve idare ve vergi mahkemelerine doğrudan doğruya tam yargı davası veya iptal ve tam yargı davalarını birlikte açabilecekleri gibi ilk önce iptal davası açarak bu davanın karara bağlanması üzerine, bu hususta kararın veya kanun yollarına başvurulması halinde verilecek kararın tebliği veya bir işlemin icrası sebebiyle doğan zararlardan dolayı icra tarihinden itibaren dava süresi içinde tam yargı davası açabilirler. Bu halde de ilgililerin 11 nci madde uyarınca idareye başvurma hakları saklıdır."

20. 2577 sayılıKanun'un28. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Danıştay, bölge idare mahkemeleri, idare ve vergi mahkemelerinin esasa ve yürütmenin durdurulmasına ilişkin kararlarının icaplarına göre idare, gecikmeksizin işlem tesis etmeye veya eylemde bulunmaya mecburdur. Bu süre hiçbir şekilde kararın idareye tebliğinden başlayarak otuz günü geçemez. Ancak, ancak disiplin hükümleri saklıdır."

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

21. Mahkemenin 11/1/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

22. Başvurucu; yargı kararlarının uygulanmasının anayasal bir zorunluluk olduğunu, lehine verilmiş yargı kararı uyarınca idarenin haksız yere aldığı para cezası tutarını otuz gün içinde iade etmesi gerekirken ödeme yapmadığını, yargı kararının uygulanmaması üzerine açtığı davanın süre aşımı yönünden reddedilmesinin hukuka aykırı olduğunu belirterek Anayasa'nın 36. maddesinde düzenlenen adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

23. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (Tahir Canan, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvurucunun temel şikâyeti, yargı kararıyla iptal edilen cezai işlem nedeniyle ödediği paranın faiziyle birlikte kendisine iade edilmemesi üzerine açtığı davanın süre aşımı gerekçesiyle reddedilmesi olup bu şikayetin mahkemeye erişim hakkı kapsamında yargı kararının icra edilmemesi yönünden incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

24. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

25. Başvurucu, lehine verilmiş yargı kararı uyarınca idarenin haksız yere aldığı para cezası tutarını otuz gün içinde iade etmesinin anayasal bir zorunluluk olduğu hâlde ödeme yapmadığını, yargı kararının uygulanmaması üzerine yaptığı başvururun reddedilmesinin ardından açtığı davanın süre aşımı yönünden reddedilmesinin ise hukuka aykırı olduğunu belirterek Anayasa'nın 36. maddesinde düzenlenen adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

26. Bakanlık görüşünde, başvurucunun dile getirdiği şikâyetlerin Anayasa'nın 36. maddesi ile Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) 6. maddesine ilişkin Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) içtihatları ışığında yorumlanması gerektiği belirtilmiş; bu çerçevede AİHM ve Anayasa Mahkemesi içtihatlarına yer verilmiştir.

27. Başvurucu, Bakanlık görüşüne verdiği cevapta emsal AİHM kararlarında idarenin aleyhine verilen kararı infaz etmek için kendiliğinden ve öngörülen zamanda hareket etme etme zorunluluğu bulunduğunu belirterek başvurusunun kabulüne karar verilmesini istemiştir.

28. Anayasa'nın "Hak arama hürriyeti" kenar başlıklı 36. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir."

29. Anayasa'nın 36. maddesinde ifade edilen hak arama özgürlüğü, diğer temel hak ve özgürlüklerden gereken şekilde yararlanılmayı ve bunların korunmasını sağlayan en etkili güvencelerden biri olmakla birlikte aynı zamanda toplumsal barışı güçlendiren, bireyin adaleti bulma, hakkı olanı elde etme, haksızlığı önleme uğraşının da aracıdır. Hak arama özgürlüğü ve adil yargılanma hakkı, sadece yargı mercileri önünde davacı ve davalı olarak iddia ve savunmada bulunma hakkını değil yargılama sonunda hakkı olanı elde etmeyi de

kapsayan bir haktır (AYM, E.2009/27, K.2010/9, 14/1/2010). Bu bağlamda yasama ve yürütme organları ile idarenin mahkeme kararlarına uymak zorunda olduğu ve bu organlarla idarenin, mahkeme kararlarının yerine getirilmesini geciktiremeyeceklerini ifade eden Anayasa'nın 138. maddesinin de gözetilmesi gerektiği açıktır.

30. Bir uyuşmazlığı mahkeme önüne götürme, mahkemece verilen kararın uygulanmasını isteme, yargılamanın sonuç doğurmasını sağlayan hak arama hürriyetinin olmazsa olmaz koşuludur. Hak arama özgürlüğünün bir gereği olan mahkemeye erişim hakkı, yargılama sonunda verilen kararın etkili bir şekilde aynen ve gecikmeksizin uygulanmasını da gerektirmektedir (AYM, E.2014/92, K.2016/6, 28/1/2016, § 109).

31. Sözleşme'nin adil yargılanma hakkını düzenleyen 6. maddesinde kararların icrasından açıkça bahsedilmemekle birlikte AİHM, mahkemeye erişim hakkından yola çıkarak yargı kararlarının icra edilmesi hakkını adil yargılanma hakkının unsurlarından biri olarak kabul etmektedir. AİHM'e göre mahkemeye erişim hakkı, bir uyuşmazlığı mahkeme önüne götürme ve aynı zamanda mahkemece verilen kararın uygulanmasını isteme haklarını da kapsar. Mahkeme kararlarının uygulanması, yargılama sürecini tamamlayan ve yargılamanın sonuç doğurmasını sağlayan bir unsurdur. Karar uygulanmazsa yargılamanın da bir anlamı olmayacaktır (Hornsby/Yunanistan, B. No: 18357/91, 19/3/1997, § 40).

32. AİHM, kesinleşmiş ve bağlayıcı bir yargı kararının, lehine karar verilen tarafın zarar görmesine rağmen infaz edilmemesi durumunda Sözleşme'nin 6. maddesinin teminat altına aldığı mahkemeye erişim hakkının bir anlam ifade etmeyeceğini vurgulamaktadır. Hangi yargı makamı verirse versin hükmün infaz edilmesi, 6. madde kapsamında “dava”nın tamamlayıcı unsuru olarak değerlendirilmelidir (Burdov/Rusya, B. No: 59498/00, 7/5/2002, § 34).

33. Davaya taraf olan kişinin etkin korunması ve hukuka uygunluğun sağlanması, idarenin kendisi hakkında verilebilecek nihai yargı kararlarına uymasını gerektirmektedir. İdare; yargı kararını uygulamayı reddediyor, ihmal ediyor ya da onu uygulamayı geciktiriyorsa bu durumda davada taraf olan kişinin davanın safahatı süresince yararlandığı Sözleşme’nin 6. maddesinde öngörülen teminatlar her türlü varlık nedenini kaybetmektedir (Süzer ve Eksen Holding A.Ş./Türkiye, B. No: 6334/05, 23/10/2012, § 115).

34. Öte yandan dava açma ya da kanun yollarına başvuru için belli sürelerin öngörülmesi -bu süreler dava açmayı imkânsız kılacak ölçüde kısa olmadıkça- hukuki belirlilik ilkesinin bir gereğidir ve mahkemeye erişim hakkına aykırılık oluşturmaz. Ne var ki öngörülen süre koşullarının açıkça hukuka aykırı olarak yanlış uygulanması ya da hatalı hesaplanması nedeniyle kişiler dava açma ya da kanun yollarına başvuru hakkını kullanamamışsa mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğini kabul etmek gerekir (Garanti Bankası A.Ş., B. No: 2013/4553, 16/4/2015, § 42).

35. Bununla birlikte AİHM, süre koşulu gibi dava açmaya ilişkin usul koşulları birden fazla yoruma neden olabilecek nitelikte ise mahkemeye erişim hakkı kapsamında bireylerin dava açma haklarını engelleyecek şekilde katı bir yoruma tabi tutulmaması veya söz konusu koşulların katı bir biçimde uygulanmaması gerektiğini ifade etmiştir (Beles/Çek Cumhuriyeti, B. No: 47273/99, 12/11/2002, § 51; Tricard/Fransa, B. No: 40472/98, 10/7/2001, § 33). Mahkemeler usul kurallarını uygularken bir yandan adil yargılanma hakkını ihlal edebilecek aşırı şekilcilikten, diğer yandan da yasalar tarafından düzenlenen usul kurallarının ortadan kaldırılması sonucunu doğurabilecek aşırı esneklikten kaçınmalıdırlar (Walchli/Fransa, B. No: 35787/03, 26/7/2007, § 29).

36. Başvuru konusu olayda, denizi kirlettiğinden bahisle verilen idari para cezasının iptali istemiyle başvurucu tarafından açılan davada İlk Derece Mahkemesi 30/9/2009 tarihinde iptal kararı vermiş ve karar kesinleşmiştir. Başvurucu 12/11/2010 tarihinde Kaymakamlığa başvuru yaparak ödediği para cezasının Mahkeme kararı uyarınca tarafına iadesini talep etmiştir. Kaymakamlıkça Mahkeme kararına göre belirlenen 57.143,26 TL'nin iadesi için Çevre ve Orman Bakanlığı Finansman Başkanlığına başvurulması gerektiği belirtilerek istemin reddedilmesi üzerine başvurucu 71.429,08 TL tutarındaki idari para cezasının yasal faiziyle birlikte tarafına ödenmesine karar verilmesi istemiyle dava açmıştır.

37. Adana 2. İdare Mahkemesi ise 2577 sayılı Kanun'un 12. maddesi uyarınca idari işlem dolayısıyla iptal ve tam yargı davalarının birlikte açılabileceği gibi önce iptal davasının açılarak bu davanın karara bağlanması üzerine kararın veya karara karşı kanun yollarına başvurulması üzerine verilecek kararın tebliğinden itibaren dava açma süresi içinde doğrudan yahutidareye başvuru yapılarak idarenin verdiği cevaptan sonra kalan dava açma süresi içinde de tam yargı davası açılabileceğinin düzenlendiği olayda ise para cezasına konu idari işlemi iptal eden Mahkeme kararının 19/11/2009 tarihinde başvurucuya tebliğ edildiği ve karara karşı kanun yoluna başvurulmadığı, bu nedenle 19/11/2009 tarihinden itibaren altmış günlükdava açma süresinden çok sonra 12/11/2010 tarihinde yapılan başvuru üzerine açılan davada süre aşımı bulunduğu gerekçesiyle davanın reddine karar vermiş; karar, kanun yollarından geçerek kesinleşmiştir.

38. Derece Mahkemesi söz konusu olayı, idari işlem nedeniyle uğranılan zararın tazminiistemiyle açılan tam yargı davası gibi değerlendirerek davada 2577 sayılı Kanun'un 12. maddesini uygulamış ve davanın bu maddede öngörülen süre koşuluna göre açılmadığı gerekçesiyle davayı reddetmiştir. Ancak başvurucu, idareden söz konusu cezai işlemin iptaline ilişkin olan Adana 1. İdare Mahkemesinin kararının icrasını talep ederek ödediği ve yargı kararıyla iptal edilen para cezasının faiziyle birlikte kendisine iade edilmesini istemiştir.

39. Anayasa'nın 138. maddesinde mahkeme kararlarına uyma, bu kararları değiştirmeksizin yerine getirme hususunda yasama ve yürütme organları ile idare makamları lehine herhangi bir istisnai kurala yer verilmemiştir. Yargı kararlarının ilgili kamu otoritelerince zamanında yerine getirilmediği bir devlette, bireylerin yargı kararıyla kendilerine sağlanan hak ve özgürlükleri tam anlamıyla kullanabilmesi mümkün olmaz. Dolayısıyla devlet, yargı kararlarının zamanında yerine getirilmesini sağlayarak bireyler aleyhine oluşabilecek hak kayıplarını engellemekle ve bu yolla bireylerin kamu otoritelerine ve hukuk sistemine olan güven ve saygılarını korumakla yükümlüdür. Bu sebeple hukukun üstünlüğünün geçerli olduğu bir devlette, bireylerin kamu otoritesi ve hukuk sistemine olan güven ve saygılarını koruma adına vazgeçilemez bir görev ifa eden yargı kararlarının zamanında yerine getirilmeyerek sonuçsuz bırakılması kabul edilemez (Arman Mazman, B. No: 2013/1752, 26/6/2014, § 61).

40. 2577 sayılı Kanun'un 28. maddesinde idari yargı organlarınca verilen esas ve yürütmenin durdurulması kararlarının icaplarına göre idarenin gecikmeksizin işlem tesis etmeye veya eylemde bulunmaya mecbur olduğu belirtilmiş ve bu sürenin kararın idareye tebliğinden başlayarak hiçbir şekilde otuz günü geçemeyeceği kural altına alınmıştır.

41. Kural olarak mahkeme kararlarının uygulanması, ilam zamanaşımı dolmadığı sürece her zaman talep edilebilir. Bu yöndeki bir talebe rağmen mahkeme kararı uygulanmamışsa olumsuz kamu gücü işleminden kaynaklanan bir süregelen ihlalden söz edilebilir (Ahmet

Yıldırım, B. No: 2012/144, 2/10/2013, § 29).

42. Danıştay içtihatlarında da lehine ilam olan ilgilinin ilamın kendisine tebliğinden itibaren on yıl içinde idareye başvurarak ilam gereklerinin yerine getirilmesini isteyebileceği, on yıllık sürenin idareye başvuru süresi olup dava açma süresi olmadığı, buna göre yargı kararının gereğinin yerine getirilmesi isteminin on yıllık süre içinde idareden istenebileceği ve idarece açık veya örtülü (zımni) olarak reddedilmesi üzerine davanın altmış gün içinde açılabileceği belirtilmiştir. Örneğin Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulunun 3/2/2016 tarihli ve E.2014/3926, K.2016/132 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"Yargı kararlarının uygulanmaması ya da geç uygulanması nedeniyle ortaya çıkan uyuşmazlıklar üzerine açılacak davaların tabi olacağı süre konusunda 2577 sayılı Kanun'da özel bir düzenleme bulunmamaktadır.

Öte yandan, 2577 sayılı Kanun'un 28. maddesinde yer alan ve idarenin yargı kararlarının icaplarına göre en geç otuz gün içinde işlem tesis etmeye veya eylemde bulunmaya mecbur olduğu yolundaki hükmün, otuz günlük sürenin geçirilmesi ve ilgililerin bu sürenin geçirilmesi üzerine hemen tekrar yargı yoluna başvurmaması durumunda idareleri kararı uygulama zorunluluğundan kurtarmayacağı da açıktır.

Bu konuda açılacak davalarda, ayrık durumlar dışında genel zamanaşımı süresinin esas alınması ve lehine ilam olan ilgilinin, ilamın kendisine tebliğinden itibaren 10 yıl içinde idareye başvurarak ilam gereklerinin yerine getirilmesini isteyebileceği kabul edilmelidir. Söz konusu 10 yıllık süre, idareye başvuru süresi olup, dava açma süresi değildir. Dolayısıyla, başvurmadan sonraki durumu, 2577 sayılı Kanunun 10. ve 7. maddeleri kapsamında değerlendirmek gerekmektedir. Buna göre, yargı kararının gereğinin yerine getirilmesi isteminin idarece açık veya kapalı (zımni) olarak reddedilmesi üzerine, davanın altmış gün içinde açılması zorunludur. "

43. Öte yandan iptal kararlarının nasıl uygulanacağı veya tam anlamıyla uygulanıp uygulanmadığına ilişkin ihtilaf bulunması hâlinde bu ihtilafın öncelikle derece mahkemeleri tarafından çözümlenmesi esas olup Anayasa Mahkemesinin buradaki görevi ise derece mahkemelerinin çözümünün Anayasa'da güvence altına alınan hakları ihlal edip etmediğinin tespitiyle sınırlıdır. Somut olayda da idari para cezasının iptaline ilişkin kararın uygulanması istemiyle yapılan başvuruya verilen idari cevabı hukuken değerlendirmek ve söz konusu iptal kararının nasıl uygulanması gerektiğini göstermek öncelikle derece mahkemelerinin görevidir.

44. İncelenen başvuru, Derece Mahkemelerinin önündeki uyuşmazlık kesinleşmiş bir yargı kararının uygulanmadığı iddiasından kaynaklanmaktadır. Başvurucu, söz konusu iptal kararının uygulanmasını on yıllık genel zamanaşamı süresi içinde idareden istemiş ve idarece verilen cevabın tebliğinin ardından altmış günlük dava açma süresi içinde davasını açmıştır. Derece Mahkemeleri kesinleşmiş bir yargı kararının uygulanmasının taşıdığı önemi de gözönünde bulundurarak uyuşmazlığı 2577 sayılı Kanun'un 7. ve 10. maddeleri çerçevesinde inceleyebilecekken Kanun'un 12. maddesini uygulayarak Mahkeme kararının icra edilmediği iddiasınısüre aşımı gerekçesiyle incelememiştir. Dava açma süresine ilişkin usul kurallarının katı şekilde yorumundan kaynaklandığı anlaşılan bu durumun Adana 1. İdare Mahkemesinin iptal kararını da etkisiz hâle getirdiği ve böylece başvurucunun mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

45. Açıklanan nedenlerle başvurucunun Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan

adil yargılanma hakkı kapsamında mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

46. 30/3/2016 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları şöyledir:

"(1) Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

47. Başvurucu, ihlalin tespiti ile Adana 1. İdare Mahkemesi kararının yerine getirilmesi talebinde bulunmuştur.

48. Adil yargılanma hakkı kapsamında mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

49. Mahkemeye erişim hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunduğundan kararın bir örneğinin yeniden yargılama yapılmak üzere Adana 2. İdare Mahkemesine gönderilmesine karar verilmesi gerekir.

50. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin adil yargılanma hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Adana 2. İdare Mahkemesine GÖNDERİLMESİNE,

D. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

E. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Danıştay Ondördüncü Daire Başkanlığına GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 11/1/2017 tarihinde

OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

YUSUF GÜN VE ABDULLAH BAŞARAN

B. No: 2014/6370 | Karar tarihi: 11.01.2017

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/6370

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

YUSUF GÜN VE ABDULLAH BAŞARAN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/6370)

Karar Tarihi: 11/1/2017

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Serruh KALELİ

Nuri NECİPOĞLU

Hasan Tahsin GÖKCAN

Rıdvan GÜLEÇ

Raportör Yrd. : Ceren Sedef EREN

Başvurucular : 1. Yusuf GÜN

2. Abdullah BAŞARAN

Vekili : Av. Mehmet BAĞATIR

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 2/5/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucular, 6/6/1986 tarihinde açılmış olan kadastro tespitine itiraz davasına 3/5/1996 tarihinde sundukları katılma talepli dilekçeleriyle asli müdahil sıfatını kazanarak taraf olmuşlar ve yerel Mahkemece verilen kararın temyiz isteminin reddine dair karara karşı bulundukları karar düzeltme talebi de 17/3/2014 tarihinde reddedilerek yerel Mahkemenin kararı kesinleşmiştir.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

9. Mahkemenin 11/1/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

10. Başvurucular, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

11. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

12. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul süre şikâyetiyle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Güher Ergun ve diğerleri, B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 50, 52).

13. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Güher Ergun ve diğerleri, §§ 41-45).

14. Başvuru konusu davanın açılış tarihi farklı olmakla beraber başvurucuların, 3/5/1996 tarihinde verdikleri müdahale talepli dilekçeleri sonrasında, asli müdahil sıfatıyla yargılamada yer almaya başladıkları anlaşılmaktadır. Bu nedenle başvurucular açısından makul süre değerlendirmesinde dikkate alınacak sürenin başlangıç anı, davanın açıldığı tarih değil usulüne uygun olarak müdahale talebinde bulunulan 3/5/1996 tarihidir (İsmail Özkan, B. No: 2012/367, 17/9/2013, § 25).

15. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda yaklaşık 17 yıl 11 aylık yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

16. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

17. Başvurucular uzun süren yargılama nedeniyle taşınmazlarını kullanamadıklarınıbelirterek Anayasa’nın 35. maddesinde tanımlanan mülkiyet haklarının

ihlal edildiğini iddia etmişlerse de başvurucuların makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiği yönünde yukarıda yer verilen tespitler ışığında, mülkiyet haklarının ihlal edildiği yönündeki iddialarının ayrıca değerlendirilmesine gerek görülmemiştir.

B. Diğer İhlal İddiaları

18. Başvurucular, Mahkemece delillerin hatalı değerlendirilmesi sonucu hakkaniyete aykırı karar verilmesi nedeniyle mülkiyet ve buna bağlı olarak etkili başvuru haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerse de Anayasa Mahkemesi başvurucuların hukuki nitelendirmeleriyle bağlı olmadığından anılan iddialar adil yargılanma hakkı başlığı altında incelenmiştir.

19. Anayasa'nın 148. maddesinin dördüncü fıkrasında, kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlara ilişkin şikâyetlerin bireysel başvuruda incelenemeyeceği belirtilmiştir. Bu kapsamda ilke olarak mahkemeler önünde dava konusu yapılmış maddi olay ve olguların kanıtlanması, delillerin değerlendirilmesi, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanması ileuyuşmazlıkla ilgili varılan sonucun adil olup olmaması bireysel başvurukonusu olamaz. Ancak bireysel başvuru kapsamındaki hak ve özgürlüklere müdahale teşkil eden, bariz takdir hatası veya açık keyfîlik içeren tespit ve sonuçlar bu kapsamda değildir (Ahmet Sağlam, B. No: 2013/3351, 18/9/2013, § 42).

20. Başvurucular tarafından ileri sürülen ihlal iddialarının yukarıda belirtilen içtihat kapsamında kanun yolu şikâyeti niteliğinde olduğu anlaşılmaktadır.

21. Açıklanan nedenlerle anılan şikâyetler doğrultusunda adil yargılanma ile buna bağlı olarak etkili başvuru haklarının ihlal edildiği iddiası yönünden başvurunun, diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

22. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…"

23. Başvurucular, manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

24. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

25. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvuruculara, başvuru konusu davadaki taraf sayısının fazlalığı da gözetildiğinde ayrı ayrı net23.400 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

26. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvuruculara müşterek olarak ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Diğer ihlal iddialarının açıkça dayanaktan yoksunluk nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvuruculara ayrı ayrı net 23.400 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCULARA MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Batman Kadastro Mahkemesine (E.1986/119, K.2012/1) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 11/1/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

BURHAN AKBAY

B. No: 2014/6777 | Karar tarihi: 11.01.2017

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/6777

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

BURHAN AKBAY BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/6777)

Karar Tarihi: 11/1/2017

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Serruh KALELİ

Nuri NECİPOĞLU

Hasan Tahsin GÖKCAN

Rıdvan GÜLEÇ

Raportör Yrd. : Gökçe GÜLTEKİN

Başvurucu : Burhan AKBAY

Vekili : Av. Mustafa ERASLAN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 13/5/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

6. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

7. Başvurucu hakkında İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığının 18/4/2006 tarihli iddianamesiyle kasten adam öldürme ve kasten yaralama suçlarından kamu davası açılmış, İstanbul 3. Ağır Ceza Mahkemesinin 2/10/2007 tarihli kararı ile başvurucunun atılı suçları işlediği gerekçesiyle cezalandırılmasına karar verilmiştir. Temyiz üzerine karar, Yargıtay 1. Ceza Dairesinin 27/1/2009 tarihli ilamıyla bozulmuştur. Bozma üzerine yapılan yargılama sonucunda başvurucu, İstanbul 3. Ağır Ceza Mahkemesinin 24/9/2009 tarihli kararı ile atılı suçlardan cezalandırılmış; karar tekrar temyiz edilmiştir. Yargıtay 1. Ceza Dairesinin 1/11/2011 tarihli ilamıyla İlk Derece Mahkemesi kararı bozulmuştur. Bozma üzerine tekrar yapılan yargılamada, İstanbul 3. Ağır Ceza Mahkemesinin 18/6/2012 tarihli kararıyla başvurucunun atılı suçlardan cezalandırılmasına karar verilmiştir. Bu kararın temyizi üzerine Yargıtay 1. Ceza Dairesinin 5/11/2013 tarihli ilamıyla kasten öldürme suçu yönünden kurulan hükmün onanmasına, kasten yaralama suçu yönünden kurulan hükmün ise dava zamanaşımının dolduğu gerekçesiyle bozulmasına ancak bu husus yeniden yargılama gerektirmediğinden açılan kamu davasının düşürülmesine karar verilmiştir.

8. Kararın kesinleştirme işlemi, Mahkemece 12/12/2013 tarihinde yapılmıştır.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

9. Mahkemenin 11/1/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

10. Başvurucu, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

11. Dava açma ya da kanun yollarına başvuru için belli sürelerin öngörülmesi, bu süreler dava açmayı imkânsız kılacak ölçüde kısa olmadıkça hukuki belirlilik ilkesinin bir gereğidir ve mahkemeye erişim hakkına aykırılık oluşturmaz. (Remzi Durmaz, B. No: 2013/1718, 2/10/2013, § 27).

12. Bireysel başvuruların 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 47. maddesinin (5) numaralı fıkrası ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 64. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca başvuru yollarının tüketildiği tarihten, başvuru yolu öngörülmemiş ise ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde yapılması gerekmektedir. Anılan düzenlemelerde başvuru yolu öngörülen durumlarda bireysel başvuru süresinin başlangıcına ilişkin olarak "başvuru yollarının tüketildiği tarih"ten söz edilmekte ise de haberdar olunmayan bir hususta başvuru yapılamayacağı dikkate alınarak bu ibarenin "nihai kararın gerekçesinin öğrenilebildiği tarih" olarak anlaşılması gerekir. Bu öğrenme, somut olayın özelliklerine göre farklı şekillerde gerçekleşebilir.

13. Bireysel başvuru süresi bakımından "nihai kararın gerekçesinin tebliği", öğrenme şekillerinden biridir (Mehmet Ali Kurtuldu, B. No: 2013/5504, 28/5/2014, § 27). Ancak öğrenme, gerekçeli kararın tebliği ile sınırlı olarak gerçekleşmez; başka şekillerde de öğrenme söz konusu olabilir. Bu kapsamda nihai kararın gerekçesinin "dosyadan suret alınması" gibi hâllerde öğrenilmesi de mümkündür. Başvuruculaların nihai kararın gerekçesini"öğrendiklerini beyan ettikleri tarih" de bireysel başvuru süresinin başlangıcı olarak ele alınabilir (İlyas Türedi, B. No: 2013/1267, 13/6/2013, §§ 21, 22).

14. Diğer yandan nihai kararın gerekçesi öğrenilmemiş olmakla birlikte sonucunun öğrenildiği durumlar da söz konusu olabilir. Böyle bir durumda sonucu öğrenilen nihai kararın gerekçesine derece mahkemesinden kesin olarak erişilebilmesi mümkün ise bireysel başvuru süresinin sonucun öğrenildiği tarihten itibaren başlatılması gerekir (Aydın Selçuk,

B. No: 2014/3194, 20/11/2014, § 24; Özgür Çapkın, B. No: 2014/2546, 30/12/2014, § 24; Halil Aslan, B. No: 2014/3038, 10/12/2014, § 38).

15. Nihai kararın gerekçesinin öğrenilemediği veya nihai kararın sonucunun öğrenilip gerekçesinin kesin olarak öğrenilme imkânının elde edilemediği hâllerde başvuru süresinin hangi tarihten başlayacağının belirlenmesi gerekir. Aksi hâlde sınırsız bir başvuru süresi söz konusu olabilecektir. Bu kapsamda yapılacak değerlendirmede sürenin başlangıç tarihinin, başvurucuların özen yükümlükleri ile mahkemeye erişim haklarının aşırı sınırlanmaması hususlarının birlikte dikkate alınması gerekir.

16. Başvurucuların bireysel başvuruda bulunmak amacıyla dava ve başvurularını takip etmek için gerekli özeni gösterme yükümlülüğü vardır.Bu yükümlülük kapsamında ilk derece mahkemesine fiilen ulaşan nihai kararın gerekçesini öğrenme konusunda gerekli özeni gösterme sorumluluğu başvuruculara aittir. Diğer bir ifadeyle başvurucular veya vekillerinin ilk derece mahkemesine ulaşan kararın bir örneğini almak için özenli davrandıklarını kanıtlamaları gerekir (Fatma Gökot, B. No: 2013/5697, 21/4/2016, § 50).

17. Yargıtay Ceza Daireleri tarafından verilen kararların taraflara tebliğine ilişkin bir düzenleme mevzuatta bulunmamaktadır. Ceza yargılamasında nihai kararın tebliğ edilmediği durumlarda kararın derece mahkemesine ulaşmasından ve böylece gerekçesinin erişilebilir olmasından sonra özen yükümlülüğü kapsamında makul bir süre içinde bireysel başvuru yapmak isteyen ilgililerden karara erişmeleri ve karar gerekçesini öğrenmeleri beklenir. Bu kapsamda erişilebilir olan nihai kararın en geç üç ay içinde ilgilileri tarafından bilindiği ve gerekçesinin öğrenildiği kabul edilmelidir. Aksi tespit edilmediği sürece bireysel başvuru için 6216 sayılı Kanun'da öngörülen otuz günlük başvuru süresi bu tarihten itibaren başlayacaktır (A.C. ve diğerleri [GK], B. No: 2013/1827,25/2/2016, § 30; Fatma Gökot, § 51).

18. Somut olayda İstanbul 3. Ağır Ceza Mahkemesinin 18/6/2012 tarihli kararı, Yargıtay 1. Ceza Dairesinin 5/11/2013 tarihli ilamıyla kasten öldürme suçu yönünden onanmış, kasten yaralama suçu yönünden ise dava zamanaşımının dolduğu gerekçesiyle bozulmuş, bu hususun yeniden yargılama gerektirmemesi sebebiyle açılan kamu davasının düşürülmesine karar verilmiş ve karar aynı tarihte kesinleşmiştir. Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi'nden (UYAP) yapılan araştırmada Yargıtay ilamının en geç kesinleştirme şerhinin gerçekleştirildiği, 12/12/2013 tarihinde Mahkemeye ulaştığı görülmüştür. Diğer bir ifadeyle başvurucunun nihai kararın içeriğine erişme imkânını en geç 12/12/2013 tarihinde elde ettiği anlaşılmıştır.

19. Nihai kararın içeriğine erişme imkânının elde edildiği 12/12/2013 tarihinden itibaren özen yükümlüğü kapsamında kararın içeriğinin öğrenildiği kabul edilen üç aylık sürenin sonundan başlayan otuz günlük bireysel başvuru süresi içinde en geç 11/4/2014 tarihine kadar başvurucu tarafından bireysel başvuruda bulunulması gerekirken başvuru süresi geçtikten sonra 13/5/2014 tarihinde bireysel başvuru yapılmıştır.

20. Açıklanan nedenlerle başvurunun diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin süre aşımı nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın süre aşımı nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 11/1/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

NECDET ERDOĞAN

B. No: 2014/8696 | Karar tarihi: 11.01.2017

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/8696

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

NECDET ERDOĞAN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/8696)

Karar Tarihi: 11/1/2017

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Serruh KALELİ

Nuri NECİPOĞLU

Hasan Tahsin GÖKCAN

Rıdvan GÜLEÇ

Raportör Yrd. : Derya ATAKUL

Başvurucu : Necdet ERDOĞAN

Vekili : Av. Selahattin KARAHAN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, makul sürede yargılanma ve mülkiyet haklarının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 4/6/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucu 3/8/2004 tarihinde kamulaştırmasız el atma nedeniyle tazminat davası açmıştır. Afşin Sulh Hukuk Mahkemesince 5/5/2006 tarihli karar ile Mahkemenin görevsizliğine karar verilmiş, talep üzerine dava dosyası Afşin Asliye Hukuk Mahkemesine gönderilmiştir. Afşin Asliye Hukuk Mahkemesi 8/11/2007 tarihli kararı ile davanın reddine karar vermiştir. Karar, Yargıtay 5. Hukuk Dairesinin 8/7/2010 tarihli ilamı ile bozulmuştur. Afşin 2. Asliye Hukuk Mahkemesinin kurulmasının ardından yargılamaya anılan Mahkemede devam edilmiş, Mahkemece 4/10/2012 tarihli karar ile davanın reddine karar verilmiştir. Temyiz üzerine karar, Yargıtay 18. Hukuk Dairesinin 10/6/2013 tarihli ilamı ile bozulmuştur. Bozma üzerine yargılamaya Mahkemenin E.2013/593 sayılı dosyasında devam edilmiş, başvurucunun davayı takip etmemesi nedeniyle 24/9/2014 tarihinde dava dosyası işlemden kaldırılmıştır. Mahkemece 15/1/2015 tarihli karar ile dosyanın işlemden kaldırılması kararına karşı başvurucu tarafından herhangi bir başvuru yapılmadığı gerekçesiyle davanın açılmamış sayılmasına karar verilmiştir. Anılan karar taraflara tebliğ edilmiş olup temyiz talebinde bulunulmamıştır.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

9. Mahkemenin 11/1/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

10. Başvurucu, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

11. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

12. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır(Güher Ergun ve diğerleri, B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 50, 52).

13. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Güher Ergun ve diğerleri, §§ 41-45).

14. Anılan ilkeler doğrultusunda Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda 10 yıl 5 aylık yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

15. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede

yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

16. Başvurucu, dava konusu taşınmaza idare tarafından kamulaştırmasız el atılması nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

17. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 45. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca bireysel başvuru yoluna başvurabilmek için olağan kanun yollarının tüketilmiş olması gerekir (Ayşe Zıraman ve Cennet Yeşilyurt, B. No: 2012/403, 26/3/2013, § 16).

18. Somut olayda başvurucu, iddiasını ileri sürebileceği olağan kanun yollarını tüketmeksizin bireysel başvuruda bulunmuştur.

19. Açıklanan nedenlerle başvurunun bu kısmının, diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

20. 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir..."

21. Başvurucu, manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

22. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

23. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 12.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

24. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 12.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru

tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Afşin 2. Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2013/593, K.2015/16) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 11/1/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ZEKİ ORMAN

B. No: 2014/8797 | Karar tarihi: 11.01.2017

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/8797

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ZEKİ ORMAN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/8797)

Karar Tarihi: 11/1/2017

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Serruh KALELİ

Nuri NECİPOĞLU

Hasan Tahsin GÖKCAN

Rıdvan GÜLEÇ

Raportör : Aydın ŞİMŞEK

Başvurucu : Zeki ORMAN

Vekili : Av. Abdulmenaf BAYSAL

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru; tutukluluğun kanunda öngörülen azami süreyi ve makul süreyi aşması nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 9/6/2014 tarihinde Mardin İdare Mahkemesi vasıtasıyla yapılmıştır. Başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesi neticesinde başvurunun Komisyona sunulmasına engel teşkil edecek bir eksikliğinin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. Birinci Bölüm Üçüncü Komisyonunca 28/11/2014 tarihinde, başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

4. Bölüm Başkanı tarafından 7/5/2015 tarihinde, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlığın 26/5/2015 tarihli yazısında, Anayasa Mahkemesinin önceki kararlarına ve bu

kapsamda sunulan görüşlerine atfen başvuru hakkında görüş sunulmayacağı bildirilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

6. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) aracılığıyla erişilen bilgi ve belgeler çerçevesinde ilgili olaylar özetle şöyledir:

7. Başvurucu, Mazıdağı Cumhuriyet Başsavcılığının 2009/180 sayılı dosyası ile yürütülen soruşturma kapsamında 30/4/2009 tarihinde gözaltına alınmış ve Mazıdağı Sulh Ceza Mahkemesinin 1/5/2009 tarihli kararı ile kasten insan öldürme suçundan tutuklanmıştır.

8. Başvurucu hakkındaki soruşturma dosyası, ağır ceza mahkemesinin görev alanına giren bir suça ilişkin olması nedeniyle Mazıdağı Cumhuriyet Başsavcılığının 21/6/2009 tarihli fezlekesiyle Mardin Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilmiştir.

9. Mardin Cumhuriyet Başsavcılığının 30/6/2009 tarihli iddianamesiyle başvurucunun "kasten insan öldürme, 6136 sayılı Kanun'a muhalefet ve mala zarar verme" suçlarını işlediğinden bahisle cezalandırılması istemiyle aynı yer ağır ceza mahkemesine kamu davası açılmıştır.

10. Mardin 1. Ağır Ceza Mahkemesinde görülen dava, başvurucu yönünden tutuklu olarak sürdürülmüştür. Mahkemenin 3/3/2011 tarihli kararı ile başvurucunun "kasten insan öldürme, 6136 sayılı Kanun'a muhalefet ve mala zarar verme" suçlarından mahkûmiyetine ve tutukluluk hâlinin devamına karar verilmiştir.

11. Karar, temyiz incelemesi sonunda Yargıtay 1. Ceza Dairesinin 17/5/2012 tarihli ilamıyla bozulmuştur.

12. Yargıtay bozma ilamı sonrası devam olunan yargılamada Mahkeme 13/5/2014 tarihli duruşmada tutukluluğunun devamına karar vermiştir.

13. Başvurucu karara itiraz etmiş, Mardin 2. Ağır Ceza Mahkemesinin 27/5/2014 tarihli kararı ile itirazın kesin olarak reddine karar verilmiştir.

14. Başvurucu 9/6/2014 tarihinde süresinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

15. Mardin 1. Ağır Ceza Mahkemesinin 27/3/2015 tarihli kararı ile başvurucunun kasten insan öldürme suçundan müebbet hapis cezası ile cezalandırılmasına karar verilmiştir. Mahkeme ayrıca hükümle birlikte "almış olduğu ceza miktarı dikkate alındığında kaçma şüphesi bulunduğu" gerekçesiyle başvurucunun tutukluluk hâlinin devamına da karar vermiştir.

16. Anılan mahkûmiyet hükmü, temyiz incelemesi sonunda Yargıtay 1. Ceza Dairesinin 17/10/2016 tarihli ilamıyla (ceza süresi bakımından bir değişiklik yapılmaksızın) düzeltilerek onanmak suretiyle kesinleşmiştir.

B. İlgili Hukuk

17. 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun "Tazminat istemi" kenar başlıklı 141. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ilgili bölümü şöyledir:

"Suç soruşturması veya kovuşturması sırasında;

a) Kanunlarda belirtilen koşullar dışında yakalanan, tutuklanan veya tutukluluğunun devamına karar verilen,

...

d) Kanuna uygun olarak tutuklandığı hâlde makul sürede yargılama mercii huzuruna çıkarılmayan ve bu süre içinde hakkında hüküm verilmeyen,

...

Kişiler, maddî ve manevî her türlü zararlarını, Devletten isteyebilirler."

18. 5271 sayılı Kanun'un "Tazminat isteminin koşulları" kenar başlıklı 142. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları şöyledir:

"(1) Karar veya hükümlerin kesinleştiğinin ilgilisine tebliğinden itibaren üç ay ve her hâlde karar veya hükümlerin kesinleşme tarihini izleyen bir yıl içinde tazminat isteminde bulunulabilir.

(2) İstem, zarara uğrayanın oturduğu yer ağır ceza mahkemesinde ve eğer o yer ağır ceza mahkemesi tazminat konusu işlemle ilişkili ise ve aynı yerde başka bir ağır ceza dairesi yoksa, en yakın yer ağır ceza mahkemesinde karara bağlanır."

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

19. Mahkemenin 11/1/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

20. Başvurucu; yargılama sürecinde matbu gerekçelerin tekrarlanması suretiyle tutukluluğun devamına karar verildiğini, kuvvetli suç şüphesinin bulunmadığı olayda tutukluluğun 5271 sayılı Kanun'un 102. maddesinin (2) numaralı fıkrasında öngörülen beş yıllık azami süreyi ve ayrıca makul süreyi aştığını belirterek makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüş; tahliyesine karar verilmesiyle birlikte tazminat talebinde bulunmuştur.

B. Değerlendirme

21. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (Tahir Canan, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Bu itibarla başvurucunun, tutukluluğun Kanun'da öngörülen azami süreyi aştığı, matbu gerekçelerle tutukluluğun devam ettirildiği ve tutukluluk süresinin makul olmadığı şikâyetlerinin Anayasa'nın 19. maddesinde güvence altına alınan kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı kapsamında incelenmesi gerekir.

22. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrasının son cümlesi şöyledir:

"Başvuruda bulunabilmek için olağan kanun yollarının tüketilmiş olması şarttır."

23. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un "Bireysel başvuru hakkı" kenar başlıklı 45. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"İhlale neden olduğu ileri sürülen işlem, eylem ya da ihmal için kanunda öngörülmüş idari ve yargısal başvuru yollarının tamamının bireysel başvuru yapılmadan önce tüketilmiş olması gerekir."

24. Anılan Anayasa ve Kanun hükümlerine göre bireysel başvuru yoluyla Anayasa Mahkemesine başvurabilmek için olağan kanun yollarının tüketilmiş olması gerekir. Temel

hak ve özgürlüklerin ihlal edildiği iddialarının öncelikle derece mahkemeleri önünde ileri sürülmesi, bu makamlar tarafından değerlendirilmesi ve bir çözüme kavuşturulması esastır. Bu nedenle Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru, iddia edilen hak ihlallerinin derece mahkemelerince düzeltilmemesi hâlinde başvurulabilecek ikincil nitelikte bir kanun yoludur. Bireysel başvuru yolunun ikincil niteliği gereği Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunabilmek için öncelikle olağan kanun yollarının tüketilmesi zorunludur (Ayşe Zıraman ve Cennet Yeşilyurt, B. No: 2012/403, 26/3/2013, §§ 16, 17).

25. Kişi serbest bırakılmadan yargılandığı davada ilk derece mahkemesinin kararıyla mahkûm olmuşsa, mahkûmiyet tarihi itibarıyla tutukluluk hâli sona erer. Çünkü bu durumda kişinin hukuki durumu "suç isnadına bağlı olarak tutuklu" olma kapsamından çıkmaktadır (Korcan Pulatsü, B. No: 2012/726, 2/7/2013, § 33).

26. Tutukluluk hâli sona erdikten sonra tutukluluğun Kanun'da öngörülen azami süreyi veya makul süreyi aştığını iddia eden başvurucunun, devam eden tutukluluk hâlinden farklı olarak iddia edilen ihlalin tespitini ve tazminat ödenmesini sağlayabilecek bir hukuk yolu mevcut ise bu yolu tüketmesi gerekir (Hamit Kaya, B. No: 2012/338, 2/7/2013, § 46).

27. 5271 sayılı Kanun'un tazminat isteminin düzenlendiği 141. maddesinin (1) numaralı fıkrasına göre kanunlarda belirtilen koşullar dışında yakalanan, tutuklanan veya tutukluluğunun devamına karar verilenler ile kanuna uygun olarak tutuklandığı hâlde makul sürede yargılama mercii huzuruna çıkarılmayan ve bu süre içinde hakkında hüküm verilmeyen kişilerin, maddi ve manevi her türlü zararlarını devletten isteyebileceklerine ilişkin hükümlerin bu hususta bir başvuru mekanizması öngördüğü görülmektedir. Bununla birlikte aynı Kanun'un tazminat isteminin koşullarının düzenlendiği 142. maddesinin (1) numaralı fıkrasında karar veya hükümlerin kesinleştiğinin ilgilisine tebliğinden itibaren üç ay ve her hâlde karar veya hükümlerin kesinleşme tarihini izleyen bir yıl içinde tazminat isteminde bulunulabileceği belirtilmektedir.

28. Bu yol bir yandan başvurucunun maruz kaldığı tutukluluk süresinin Kanun'da öngörülen azami süreyi aşıp aşmadığının veya makul olup olmadığının tespiti, diğer yandan da uğradığı zararın tazmini imkânını sağlamaktadır. Bu nedenle, 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesi ile öngörülen hukuk yolu başvurucunun şikâyetleri açısından erişilebilir ve elverişli bir çözüm olanağı ve makul ölçüde bir başarı imkânı sunmaktadır (Hamit Kaya, § 48).

29. Somut olayda başvurucu 30/4/2009 tarihinde gözaltına alınmış ve 1/5/2009 tarihinde tutuklanmıştır. İlk Derece Mahkemesi, tutuklu olarak sürdürülen yargılama sonunda 27/3/2015 tarihli kararı ile başvurucunun isnat edilen kasten insan öldürme suçundan müebbet hapis cezası ile cezalandırılmasına karar vermiş; anılan mahkûmiyet hükmü temyiz incelemesi sonunda Yargıtay 1. Ceza Dairesinin 17/10/2016 tarihli ilamıyla onanarak kesinleşmiştir.

30. Başvurucu, hakkındaki mahkûmiyet hükmünün kesinleştiği tarihten itibaren 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesine dayanarak süresi içinde tazminat talebinde bulunma imkânına sahiptir. Mahkumiyet kararının kesinleşmesiyle birlikte tutukluluk sürecine ilişkin olarak sadece tazminat talebinde bulunabileceği dikkate alındığında, bu talep yönünden etkin ve erişilebilir bir çözüm imkânı sunan hukuk yolu tüketilmeksizin bireysel başvuruların incelenmesi, bireysel başvuru yolunun ikincilliği ilkesi gereği mümkün değildir (Hamit Kaya, § 49). Öte yandan bireysel başvurunun karara bağlandığı tarih itibarıyla başvurucunun anılan tazminat yolunu tüketmesi için 5271 sayılı Kanun'un 142. maddesinde öngörülen dava açma süresi de geçmemiştir.

31. Açıklanan nedenlerle, başvurucunun iddialarına ilişkin olarak yargısal başvuru yolları tüketilmeden bireysel başvuru yapıldığı anlaşıldığından başvurunun başvuru yollarının tüketilmemiş olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun başvuru yollarının tüketilmemiş olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 11/1/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

BİRSEN UĞUZ VE DİĞERLERİ

B. No: 2014/9745 | Karar tarihi: 11.01.2017

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/9745

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

BİRSEN UĞUZ VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/9745)

Karar Tarihi: 11/1/2017

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Serruh KALELİ

Nuri NECİPOĞLU

Hasan Tahsin GÖKCAN

Rıdvan GÜLEÇ

Raportör Yrd. : Derya ATAKUL

Başvurucular : 1. Birsen UĞUZ

2. Zennure UĞUZ

3. Binali UĞUZ

Vekili : Av. Casim YILMAZ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 17/6/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucular, murislerinin trafik kazasında vefat etmesi üzerine 22/1/2007 tarihinde maddi ve manevi tazminat davası açmışlardır. Körfez 1. Asliye Hukuk Mahkemesi 26/2/2015 tarihinde davanın reddine karar vermiştir. Başvurucuların temyiz talebi üzerine dosya Yargıtaya gönderilmiş olup temyiz incelemesi devam etmektedir.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

9. Mahkemenin 11/1/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

10. Başvurucular, makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

A. Kabul Edilebilirlik Yönünden

1. Başvurucu Binali UĞUZ Yönünden

11. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 83. maddesi ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 51. maddesi gereği başvurucunun istismar edici, yanıltıcı ve benzeri nitelikteki davranışlarıyla bireysel başvuru hakkını açıkça kötüye kullandığının tespit edilmesi hâlinde başvuru reddedilir ve yargılama giderleri dışında ilgilinin 2.000 Türk lirasından fazla olmamak üzere disiplin para cezasıyla cezalandırılmasına karar verilir.

12. İlgili düzenlemeler vasıtasıyla genel hukuk teorisinde bir kamu düzeni kuralı olarak ele alınan ve genel olarak bir hakkın açıkça öngörüldüğü amaç dışında ve başkalarını zarara sokacak şekilde kullanılmasının hukuk düzenince himaye edilmeyeceğini ifade eden hakkın kötüye kullanılmasının bireysel başvuru alanında özel olarak ele alındığı görülmektedir. Bu bağlamda bireysel başvuru usulünün amacına açıkça aykırı olan ve mahkemenin başvuruyu gereği gibi değerlendirmesini engelleyen davranışların, başvuru hakkının kötüye kullanılması olarak değerlendirilmesi mümkündür (S.Ö., B. No: 2013/7087, 18/9/2014, § 28).

13. Bu kapsamda özellikle mahkemeyi yanıltmak amacıyla gerçek olmayan maddi vakıalara dayanılması veya bu nitelikte bilgi ve belge sunulması, başvurunun değerlendirilmesi noktasında esaslı olan bir unsur hakkında bilgi verilmemesi, başvurunun değerlendirilmesi sürecinde vuku bulan ve söz konusu değerlendirmeyi etkileyecek nitelikte yeni ve önemli gelişmeler hakkında mahkemenin bilgilendirilmemesi suretiyle başvuru hakkında doğru bir kanaat oluşturulmasının engellenmesi, medeni ve meşru eleştiri sınırları saklı kalmak kaydıyla bireysel başvuru amacıyla bağdaşmayacak surette hakaret, tehdit veya tahrik edici bir üslup kullanılması ile söz konusu başvuru yolu kapsamında ihlalin tespiti ile ihlal ve sonuçlarının ortadan kaldırılmasına ilişkin amaçla bağdaşmayacak surette içeriksiz bir başvuruda bulunulması durumunda başvuru hakkının kötüye kullanıldığı kabul edilebilecektir (S.Ö., § 29, benzer yöndeki kararlar için bkz. Mehmet Güven Ulusoy [GK], B. No: 2013/1013, 2/7/2015; Osman Sandıkçı, B. No: 2013/6297, 10/3/2016; Selman Kapan ve diğerleri, B. No: 2013/7302, 20/4/2016).

14. Başvuru konusu olayda başvurucu Binali Uğuz, Kartal 13. Noterliğinde 19/1/2007 tarihinde Avukat Casim Yılmaz'a vekâlet vermiştir. Vekâlet sözleşmesine istinaden başvurucuyu, Körfez 1. Asliye Hukuk Mahkemesindeki tazminat davasında vekili olarak

Avukat Casim Yılmaz temsil etmiştir. Mahkeme önündeki yargılama devam ederken başvurucu nüfus kayıtlarına göre 23/1/2008 tarihinde vefat etmiştir. Avukat Casim Yılmaz tarafından 17/6/2014 tarihinde başvurucunun makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasıyla bireysel başvuru yapılmış, başvuru formunda başvurucunun öldüğü konusunda bir bilgiye yer verilmemiştir.

15. Kamu gücü tarafından hakkı ihlal edilen kişinin bireysel başvuru yapmadan önce ölmesi durumunda ölen kişi adına bir başkası tarafından bireysel başvuru yapma imkânı bulunmamaktadır (Abdurrehman Uray, B. No: 2013/6140, 5/11/2014, § 30).

16. Açıklanan nedenlerle başvuru tarihinden önce vefat etmiş başvurucu adına vekâlet ilişkisi sona ermiş olan avukat tarafından yapılan bireysel başvurunun başvuru hakkının kötüye kullanılması nedeniyle reddine karar verilmesi gerekir.

17. Bu durumda Avukat Casim Yılmaz aleyhine Anayasa Mahkemesini yanıltıcı nitelikte başvuru yapması nedeniyle 6216 sayılı Kanun'un 51. maddesi ve İçtüzük'ün 83. maddesi uyarınca takdiren 2.000 TL disiplin para cezasına hükmedilmesi gerekir.

2. Diğer Başvurucular Yönünden

18. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın bu kısmının kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Esas Yönünden

19. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Güher Ergun ve diğerleri, B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 50, 52).

20. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Güher Ergun ve diğerleri, §§ 41-45).

21. Anılan ilkeler doğrultusunda Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut başvuruda yaklaşık 10 yıldır devam eden yargılamanın süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

22. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

23. 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…"

24. Başvurucular, manevi tazminat talebinde bulunmuşlardır.

25. Somut olayda başvurucu Binali Uğuz dışında diğer başvurucular yönünden makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

26. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucu Binali Uğuz dışında diğer başvuruculara ayrı ayrı net 12.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

27. Başvurucu Binali Uğuz dışında diğer başvurucular tarafından yapılan ve dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvuruculara müşterek olarak ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurucu Binali Uğuz yönünden yapılan başvurunun başvuru hakkının kötüye kullanılması nedeniyle REDDİNE,

B. 6216 sayılı Kanun'un 51. maddesi ve Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 83. maddesi uyarınca Avukat Casim YILMAZ'ın 2.000 TL disiplin para cezası ile CEZALANDIRILMASINA,

C. Diğer başvurucular yönünden makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

D. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının başvurucu Binali Uğuz dışında diğer başvurucular yönünden İHLAL EDİLDİĞİNE,

E. Başvurucular Birsen Uğuz ve Zennure Uğuz'a ayrı ayrı net 12.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

F. Başvurucu Binali Uğuz tarafından yapılan yargılama giderlerinin üzerinde BIRAKILMASINA,

G. Başvurucu Binali Uğuz dışında diğer başvurucular tarafından yapılan ve dosyadaki belgeler uyarınca tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCULARA MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

H. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvuruculara Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

I. Kararın bir örneğinin Yargıtay 17. Hukuk Dairesine GÖNDERİLMESİNE,

J. Kararın bir örneğinin Türkiye Barolar Birliğine GÖNDERİLMESİNE,

K. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 11/1/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

TÜM EKİP İLAÇ A.Ş.

B. No: 2014/10738 | Karar tarihi: 11.01.2017

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/10738

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

TÜM EKİP İLAÇ A.Ş. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/10738)

Karar Tarihi: 11/1/2017

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Serruh KALELİ

Nuri NECİPOĞLU

Hasan Tahsin GÖKCAN

Rıdvan GÜLEÇ

Raportör : Kamil KAYA

Başvurucu : TÜM EKİP İLAÇ A.Ş.

Vekili : Av. Mehmet Oğuz EVRENOS

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, alacak davasında sadece davacının beyanları esas alınarak hazırlanan bilirkişi raporu doğrultusunda hüküm kurulması nedeniyle silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 1/7/2014 tarihinde İstanbul Anadolu 10. Asliye Hukuk Mahkemesi vasıtasıyla yapılmıştır. Başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesi neticesinde başvurunun Komisyona sunulmasına engel teşkil edecek bir eksikliğinin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. Birinci Bölüm İkinci Komisyonunca 30/4/2015 tarihinde, başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

4. Bölüm Başkanı tarafından 25/3/2016 tarihinde, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, başvuruya ilişkin görüş sunmamıştır.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

6. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

7. İlaç üretimi ve satışı alanında faaliyet gösteren bir şirket olan başvurucu ile Sosyal Sigortalar Kurumu arasında, anılan Kurumun sağlık tesislerinde ihtiyaç duyulan bir kısım ilacın temini konusunda 18/3/2002 tarihli sözleşme imzalanmıştır.

8. Bu arada 5/7/2002 tarihli Resmî Gazete'de yayımlanan 2002/4331 sayılı Bakanlar Kurulu kararı ile ilaç firmalarının yıllık toplam kârı için üst sınır getirilmiştir.

9. 2003 yılında, Bakanlar Kurulunca kararlaştırılan kârlılık oranını aşmak suretiyle ilaç sattığı ve bu şekilde haksız kazanç temin ederek 373.110,04 TL kamu zararına sebebiyet verdiği iddiasıyla Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK) tarafından Tuzla 1. (İstanbul Anadolu 6.) Asliye Hukuk Mahkemesinde (Mahkeme) 10/12/2009 tarihinde başvurucu aleyhine alacak davası açılmıştır.

10. Başvurucu davaya cevabında davanın haksız olduğuna ilişkin başka itirazlarını ileri sürmekle birlikte esas olarak, davacı Kurum ile imzaladığı 18/3/2002 tarihli sözleşme gereğince Sağlık Bakanlığı tarafından onaylanmış imalatçı satış fiyatlarını aşmayan bedellerle ilaç sattığını, uyuşmazlığın çözümünde esas alınması gereken hukuki metnin Bakanlar Kurulu kararı değil anılan sözleşme olduğunu, bu sözleşmeye aykırı davranışının bulunmadığını savunmuştur.

11. Yargılama sürecinde Mahkemece taraflara delillerini sunmak üzere süre verilerek sunulan delillere göre mali müşavir ve hukukçu bilirkişiden rapor alınmış; bu raporun yeterli görülmemesi üzerine bu kez yeminli mali müşavir, hukukçu ve eczacıdan oluşan üç kişilik bilirkişi kurulundan 20/6/2012 tarihli rapor alınmıştır.

12. Söz konusu raporda, dava konusu alacakla ilgili dava dilekçesinde bahsi geçen teftiş raporlarının dosyada bulunmaması nedeniyle bu raporlarda yapılan hesaplamalar konusunda inceleme yapılamadığı ancak ilk bilirkişi raporuna karşı davacı vekili tarafından sunulmuş 24/1/2011 tarihli itiraz dilekçesinde davalı (başvurucu) Şirketin imal ettiği altı kalem ilaçla ilgili düzenlenmiş tabloda ilaç ismi, dönem başı ilaç tutarı, dönem içi toplam üretim, dönem sonu ilaç tutarı, satılan ilaç maliyeti ve net satış tutarı ile ilgili verilerin ayrı sütunlarda gösterildiği belirtilerek bu verilere göre yapılan hesaplamada başvurucu Şirketin Bakanlar Kurulu kararı ile öngörülen kâr oranını aşarak kazanç elde ettiğinin tespit edildiği ve bu kazancın 217.135,73 TL olduğu ifade edilmiştir.

13. Mahkeme 19/9/2012 tarihli ve E.2009/1457, K.2012/551 sayılı kararı ile dosya kapsamına uygun bulduğu 20/6/2012 tarihli rapora göre başvurucu Şirketin Bakanlar Kurulu kararında belirlenen kâr oranını aşmak suretiyle 2003 yılında haksız kazanç elde ettiği gerekçesiyle davanın kısmen kabulüne ve 217.135,74 TL alacağın yasal faiziyle birlikte başvurucudan alınarak davacı Kuruma verilmesine karar vermiştir. Gerekçeli kararın ilgili kısmı şöyledir:

"Bilirkişi kurulundan aldırılan 06.12.2010 tarihli raporda [bilirkişiler]; mevcut faturalar üzerinde yapılan incelemede taraflar arasında 18.03.2002 tarihinde akdedilen sözleşme

uyarınca, liste fiyatlarını aşan faturalar tespit edilemediğini, davalının 2003 yılı gelir tablosu üzerinde yapılan incelemede, davalı firmanın 2003 yılı karlılık oranının % 3,17 olarak tespit edildiğini, söz konusu davada, davalı firma 2002 tarihli 4331 sayılı Bakanlar Kurulu kararının 2. maddesinde belirtilen ve imalatçı firmalar için sınırlama getiren % 15 kârlılık oranından daha az bir kâr elde etmesi sebebiyle davalının davacıya bir borcu olduğu tespit edilemediğini belirtmişlerdir.

Davacı kurumun itirazı üzerine dosya yeniden bilirkişi kuruluna tevdi edilmiş olup, bilirkişi kurulunun ibraz ettiği 20.06.2012 tarihli 2. bilirkişi kurulu raporunda; davalı şirketin Sağlık Bakanlığınca onaylanmış bulunan imalatçı satış fiyatlarını aşmamak üzere ilaç verdiği sabit olmakla birlikte, davacı kurumun kayıtlarına göre Bakanlar Kurulu kararında belirlenen kârlılık oranlarını aşarak ilaç sattığı, davalı kurumun kâr oranını aşmak suretiyle 2003 yılında sağladığı kazancın toplam 217.135,73 TL olduğunu belirtmişlerdir. Dosya içindeki bilirkişi kurulu raporu dosya kapsamına uygun olduğundan davalı vekilinin itirazlarının ve yeniden rapor alınması talebinin reddine ve dosya içindeki 06.12.2010 tarihli bilirkişi kurulu raporunun geçersiz sayılmasına karar verilmiştir.

Yapılan yargılama ve tüm dosya kapsamına göre; davalı şirketin Bakanlar Kurulu kararlarında belirlenen kâr oranını aşmak suretiyle 2003 yılında sağladığı kazanç toplamının 217.135,74 TL olduğu anlaşıldığından davanın kısmen kabulüne karar verilmesi gerekmiş[tir].”

14. Taraflarca temyiz edilen bu karar, Yargıtay 13. Hukuk Dairesinin 25/12/2013 tarihli ve E.2013/3723, K.2013/32738 sayılı ilamı ile onanmıştır.

15. Başvurucunun karar düzeltme talebi, aynı Dairenin 2/5/2014 tarihli ve E.2014/9157, K.2014/14202 sayılı ilamı ile reddedilmiştir.

16. Nihai karar, başvurucuya 5/6/2014 tarihinde tebliğ edilmiş; başvurucu 1/7/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

B. İlgili Hukuk

17. 22/4/1926 tarihli ve 818 sayılı mülga Borçlar Kanunu’nun 19. maddesi şöyledir:

“Bir akdin mevzuu, kanunun gösterdiği hudut dairesinde, serbestçe tayin olunabilir.

Kanunun kat'i surette emreylediği hukuki kaidelere veya kanuna muhalefet; ahlaka (adaba) veya umumi intizama yahut şahsi hükümlere müteallik haklara mugayir bulunmadıkça, iki tarafın yaptıkları mukaveleler muteberdir.”

18. 818 sayılı mülga Kanun’un 97. maddesinin ikinci fıkrası şöyledir:

“Bir şeyin yapılmamasına taalluk eyleyen borca muhalif surette hareket eden kimse mücerret muhalefet ile zarar ve ziyan tediyesine mecburdur.”

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

19. Mahkemenin 11/1/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

20. Başvurucu, SGK ile yaptığı sözleşme kapsamında anılan Kuruma bağlı tesislere sattığı altı kalem ilaçta Bakanlar Kurulunca belirlenen kâr oranının üzerinde kazanç elde ettiği gerekçesiyle aleyhine dava açıldığını, yargılama sırasında delillerini sunmak üzere taraflara

verilen kesin süre içinde davacı kurum vekilinin dosyaya sunduğu delillerin davayla ilgisi bulunmadığını, sonradan başka delil sunulmasına muvafakati bulunmadığını Mahkemeye bildirdiğini, yargılama sürecinde alınan 20/6/2012 tarihli bilirkişi raporunun dosyada mevcut delillere göre değil sadece davacı kurum vekilinin dilekçesinde yer alan iddialar, beyanlar ve miktarlar esas alınarak düzenlendiğini, buna rağmen Mahkemenin bu rapora göre hüküm kurduğunu belirterek Anayasa'nın 36. maddesinde düzenlenen adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüş; ihlalin tespiti, tedbir ve yargılamanın yenilenmesi taleplerinde bulunmuştur.

B. Değerlendirme

21. Başvurucu, aleyhine açılan alacak davasında dosyada mevcut deliller değil sadece karşı tarafın sunduğu dilekçede yer alan beyanlar esas alınarak hazırlanan bilirkişi raporu doğrultusunda hüküm kurulmasından şikâyet etmektedir. Başvurucunun iddiasının özü, Mahkemece hüküm verilirken davanın diğer tarafının beyanlarına üstünlük tanınarak delillere ilişkin dengesizlik yaratıldığı ve yargılamada eşitsiz bir konuma düşürüldüğüne ilişkin olduğundan anılan iddianın silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkeleri kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

22. Anayasa'nın "Hak arama hürriyeti" kenar başlıklı 36. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir."

23. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasında herkesin meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddiada bulunma ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahip olduğu belirtilmiştir. Anayasa'da adil yargılanma hakkının kapsamı düzenlenmediğinden bu hakkın kapsam ve içeriğinin, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) "Adil yargılanma hakkı" kenar başlıklı 6. maddesi çerçevesinde belirlenmesi gerekir (Onurhan Solmaz, B. No: 2012/1049, 26/3/2013, § 22).

24. Anayasa Mahkemesi, Anayasa'nın 36. maddesi uyarınca inceleme yaptığı birçok kararında ilgili hükmü, Sözleşme'nin 6. maddesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) içtihadı ışığında yorumlamak suretiyle Sözleşme'nin lafzi içeriğinde yer alan ve AİHM içtihadıyla adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil edilen silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkesi gibi ilke ve haklara Anayasa'nın 36. maddesi kapsamında yer vermektedir (Güher Ergun ve diğerleri, B. No: 2012/13, 2/7/2013, § 38).

25. "Hakkaniyete uygun yargılanma"nın temel unsuru, yargılamanın "çelişmeli" olması ve taraflar arasında "silahların eşitliği"nin sağlanmasıdır. Adil yargılanma hakkının unsurlarından olan çelişmeli yargılama ilkesi taraflara, dava dosyasındaki belgeler hakkında bilgi sahibi olma ve yorum yapma hakkını tanımayı, bu nedenle tarafların yargılamanın bütününe aktif olarak katılmasını gerektirmektedir. Bu anlamda mahkemece tarafların dinlenmemesi, taraflara delillere karşı çıkma imkânı verilmemesi, yargılama faaliyetinin hakkaniyete aykırı hâle gelmesine neden olabilecektir (Benzer yöndeki AİHM kararı için bkz. Feldbrugge/Hollanda, B. No: 8562/79, 29/5/1986, § 44).

26. Adil yargılanma hakkının unsurlarından biri de silahların eşitliği ilkesidir. Silahların eşitliği ilkesi davanın taraflarının usul hakları bakımından aynı koşullara tabi tutulması ve taraflardan birinin diğerine göre daha zayıf bir duruma düşürülmeksizin iddia ve savunmalarını makul bir şekilde mahkeme önünde dile getirme fırsatına sahip olması anlamına gelmektedir (Yaşasın Aslan, B. No: 2013/1134, 16/5/2013, § 32).

27. Silahların eşitliği ilkesinin tamamlayıcısı olan çelişmeli yargılama ilkesi, kural olarak bir hukuk ya da ceza davasında tüm taraflara, gösterilen kanıtlar ve sunulan görüşler hakkında bilgi sahibi olma ve bunlarla ilgili görüş bildirebilme imkânı vermektedir (Benzer yöndeki AİHM kararları için bkz. J.J./Hollanda, B. No: 9/1997/793/994, 27/3/1998, § 43; Vermeulen/Belçika, B. No: 19075/91, 20/2/1996, § 33).

28. Genel anlamda hakkaniyete uygun bir yargılamanın yürütülebilmesi için silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkeleri ışığında tanık delili de dâhil olmak üzere delillerini sunma ve inceletme noktasında taraflara uygun imkânların tanınması gerekir. Bu anlamda delillere ilişkin dengesizlik veya hakkaniyetsizlik iddiaları da yargılamanın bütünü ışığında değerlendirilecektir (Yüksel Hançer, B. No: 2013/2116, 23/1/2014, § 19).

29. AİHM, silahların eşitliği ilkesine uyulup uyulmadığını denetlerken somut olayda şikâyet konusu eşitsizliğin yargılamayı fiilen ve gerçekten adaletsiz kılıp kılmadığına bakmaktadır (Kremzow/Avusturya, B. No: 12350/86, 21/9/1993, § 75).

30. Bu bakımdan daha önce ulaşılamayan bilgi ve belgelere üst yargılama aşamasında ulaşılmış ve bunlara karşı iddia ve itirazlar dile getirilmiş ise silahların eşitliği ilkesi ihlal edilmiş sayılmayabilir. Anayasa Mahkemesinin bireysel başvuru kapsamındaki görevi somut olayın usul kurallarına uygunluğunu denetlemek değil adil yargılanma hakkı kapsamındaki güvencelerin somut olayda ihlal edilip edilmediğini denetlemektir (Durmaz Oto. Petrol Ürünleri İnş. San. ve Tic. Ltd. Şti. (4), B. No: 2013/251, 10/6/2015, § 22).

31. Somut olayda Bakanlar Kurulunca kararlaştırılan kârlılık oranını aşmak suretiyle ilaç sattığı ve bu şekilde haksız kazanç temin ederek kamu zararına sebebiyet verdiği iddiasıyla başvurucu aleyhine alacak davası açılmıştır. Dava kapsamında Mahkemece, taraflara delillerini sunmak üzere süre verilerek dosya kapsamındaki dilekçe ve belgelere göre uyuşmazlığın çözümü için iki ayrı bilirkişi raporu alınmıştır.

32. Mahkemece dosya kapsamına uygun bulunarak hükme esas alınan 20/6/2012 tarihli bilirkişi raporunda, dava dilekçesinde bahsi geçen belgelerin dosyada mevcut olmaması nedeniyleincelenemediği ancak dava konusu alacağa dayanak olan ve başvurucu Şirketin sattığı altı kalem ilaçla ilgili davacı vekilinin sunduğu dilekçede yer alan satılan ilaç maliyeti ve net satış tutarı ile ilgili verilere göre hesaplama yapılarak başvurucu Şirketin bu ilaç satışlarından elde ettiği fazla kâr oranı ve bu orana göre elde edilen fazladan kazanç miktarının tespit edildiği belirtilmiştir.

33. Yargılama sonunda Mahkeme, anılan rapor doğrultusunda karar vermiş ve bu karar, temyiz ve karar düzeltme aşamalarından geçerek kesinleşmiştir.

34. Başvurucu; davacı Kurum vekilinin dilekçesinde yer alan iddialar, beyanlar ve miktarlar esas alınarak düzenlenen bu bilirkişi raporuna dayanılarak hüküm kurulmasıyla adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

35. Başvuru konusu davada Mahkemece hükme esas alınan bilirkişi raporundaki hesaplamada esas alınan verilerin, başvurucu Şirketin imal edip sattığı altı kalem ilaca ilişkin maliyet ve net satış tutarları olduğu, dayanak belgeleri dava dosyasına sunulmamakla birlikte satış miktarları ve tutarlarının davacı vekili tarafından rakamsal olarak Mahkemeye bildirdiği anlaşılmaktadır(bkz. § 12).

36. Başvurucu, davacı vekilince Mahkemeye sunulan bu bilgilerin doğru olmadığını, dolayısıyla bu verilere göre yapılan hesaplamanın gerçeği yansıtmadığını, bu konuda elinde

bulunan delil ve belgeleri sunduğu hâlde bunların Mahkemece incelenmediğini başvuru formunda ileri sürmediği gibi bu yönde bir iddiayı yargılama sürecinde Derece Mahkemeleri önünde dile getirdiğine veya bu iddiayla ilgili bir delil sunduğuna ilişkin bilgiye de dosya kapsamında rastlanmamıştır.

37. Öte yandan başvurucu, bilirkişi kurulunca rapor hazırlanırken dikkate alınmak üzere delillerini sunma noktasında kendisine imkân tanınmadığı veya bu konuda karşı tarafın sunduğu bilgi ve belgeler hakkında bilgi sahibi olma ve bunlara karşı çıkma hakkı tanınmadığı ya da bilirkişilerce değerlendirilmesini istediği delillerin toplanması talebinin Derece Mahkemelerince dinlenmediği yönünde bir iddia da ileri sürmemiştir. Başvurucunun, davacı vekili tarafından rakamsal olarak Mahkemeye bildirilen verilerle ilgili belge sunulmamasından şikâyet ettiği anlaşılmaktadır.

38. Yapılan bu tespitlere göre başvurucunun yargılama sürecinde talep ve delillerini sunma, karşı tarafça sunulan deliller hakkında bilgi sahibi olma ve bunlara itiraz etme olanağı bulduğu, yargılamanın bir bütün olarak adil olmadığına ilişkin bir bulguya da rastlanmadığı dikkate alındığında yargılama sürecinde silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkeleri bakımından bir ihlalin olmadığının açık olduğu sonucuna varılmıştır.

39. Açıklanan nedenlerle silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğine ilişkin başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 11/1/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ŞAHİN TOSUN

B. No: 2014/10857 | Karar tarihi: 11.01.2017

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/10857

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ŞAHİN TOSUN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/10857)

Karar Tarihi: 11/1/2017

R.G. Tarih ve Sayı: 24/2/2017-29989

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Serruh KALELİ

Nuri NECİPOĞLU

Hasan Tahsin GÖKCAN

Rıdvan GÜLEÇ

Raportör : Fatma KARAMAN ODABAŞI

Başvurucu : Şahin TOSUN

Vekili : Av. Mustafa BOSTANOĞLU

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, hisseli olarak malik olunan taşınmazda imar uygulaması yapılması karşılığında bir kısım payın idare lehine bağışlanmasından sonra bağış şartı yerine getirilmediği hâlde iade edilmemesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 25/6/2014 tarihinde yapılmıştır. Başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesi neticesinde başvurunun Komisyona sunulmasına engel teşkil edecek bir eksikliğinin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

4. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü Anayasa Mahkemesine sunmuştur.

6. Bakanlık tarafından Anayasa Mahkemesine sunulan görüş başvurucuya tebliğ edilmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanlarını ibraz etmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve ekleri ile Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) aracılığıyla erişilen bilgi ve belgeler çerçevesinde ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucu, İstanbul ili Küçükçekmece ilçesi Kayabaşı Mahallesi Resneliçiftliği mevkiinde bulunan 1553 parsel sayılı taşınmazın 48439/731125 hissesinin maliki iken Küçükçekmece Belediye Başkanlığının (Belediye) taşınmazın bulunduğu alandaki imar planlarını ilgili kanun ve yönetmelik hükümlerine uygun olarak iki ay içinde yapması karşılığında başvurucuya ait 12100/731125 hissenin Belediyeye bağış olarak devri hususunda taraflar arasında 2/10/1990 tarihli protokol imzalanmıştır.

9. Başvurucu, Tapu Sicil Müdürlüğünde düzenlenen 9/10/1990 tarihli resmî senet ile 1553 parsel sayılı taşınmazdaki 12100/731125 hissesini protokol uyarınca Belediyeye devretmiştir.

10. Belediye Meclisi 10/10/1990 tarihinde başvurucunun hissedarı olduğu taşınmazı da kapsayan alanda ıslah imar planlarını kabul etmiştir. Belediye Meclisinin 27/2/1991 tarihli kararı ile ıslah imar planları iptal edilmiş ise de yine Belediye Meclisinin 6/5/1991 tarihli kararı ile daha önce kabul edilen ıslah imar planlarının uygulanmasına karar verilmiştir.

11. Belediye Encümeninin 27/5/1991 tarihli kararı ile 1553 parsel sayılı taşınmazı da kapsayan alanda imar uygulaması yapılmış ve ifraz işlemi sonrasında oluşan 167 ada 1 ve 3 parsel sayılı taşınmazlar 20/6/1991 tarihinde hisseli olarak başvurucu adına tapuya tescil edilmiştir. Başvurucu; 167 ada 1 parsel sayılı taşınmazdaki hissesini 19/9/2008 tarihinde, 167 ada 3 parsel sayılı taşınmazdaki hissesini ise 4/4/2003 tarihinde üçüncü kişilere satarak tapuda devretmiştir.

12. İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığı (Büyükşehir Belediyesi) kendi sorumluluğunda bulunan 1/5000 ölçekli nazım imar planlarının onaylanmasından sonra 1/1000 ölçekli imar planlarının ilçe belediyelerince yaptırılması gerektiğini belirterek 1/5000 ölçekli nazım imar planları onaylanmadan Belediyece hazırlanan ıslah imar planlarının iptali için İstanbul 2. İdare Mahkemesinde dava açmıştır. Başvurucu tarafından, Mahkemenin 17/3/1993 tarihli kararı ile imar planlarının iptaline karar verildiği ve kararın temyiz edilmeden kesinleştiği belirtilmiştir.

13. Belediye Meclisinin yeniden planlama yapılmasına ilişkin olarak 18/3/1994 ve 27/5/1996 tarihinde aldığı kararlar Büyükşehir Belediyesince iade edilmiş, Belediye Meclisi 17/9/1997 tarihli kararı ile 18/3/1994 tarihinde kabul edilen 1/1000 ölçekli uygulama imar planında ısrar edilmesine karar vermiştir.

14. Büyükşehir Belediyesi 18/3/1994 tarihli 1/1000 ölçekli uygulama imar planının ısrarı niteliğinde olan 17/9/1997 tarihli kararın iptali istemiyle Belediye aleyhine İstanbul 5. İdare Mahkemesinde dava açmıştır.

15. Mahkemenin 24/9/1999 tarihli kararı ile imar planının daha önce iptal edilen ıslah imar planının büyük ölçüde bir kopyası olduğu; üst ölçekli planlara, planlama ilkelerine, şehircilik

esaslarına ve kamu yararına uygun olmadığı belirtilerek hukuki dayanağı bulunmayan dava konusu işlemin iptaline karar verilmiştir.

16. Temyiz üzerine Danıştay Altıncı Dairesinin 17/5/2001 tarihli ilamı ile onanan karar, karar düzeltme isteminin reddedilmesi üzerine 21/1/2003 tarihinde kesinleşmiştir.

17. Başvurucu kendisine ait taşınmazın da bulunduğu alanda Belediye tarafından yapılan imar uygulamasının İstanbul 5. İdare Mahkemesi kararı ile iptal edildiğini 2009 yılının Kasım ayında öğrendiğini, bu nedenle 1553 parsel sayılı taşınmazdaki 12110/731125 hissenin Belediyeye bağışından rücu ettiğini belirterek Belediye ve taşınmazın hâlihazırda sınırları içinde bulunduğu Başakşehir Belediye Başkanlığı aleyhine 8/10/2010 tarihinde Küçükçekmece 2. Asliye Hukuk Mahkemesinde bağışlanan hissenin veya imar uygulaması sonucu oluşan parsellerin tapularının iptali ile kendi adına tescili, bu mümkün olmaz ise taşınmaz hisse bedelinin tahsili istemiyle dava açmıştır.

18. Mahkemece 27/12/2011 tarihli karar ile davanın kısmen kabulüne, 1.133.296,80 TL'nin 21/1/2003 tarihinden itibaren işleyecek yasal faiziyle birlikte davacı başvurucuya ödenmesine karar verilmiştir. Kararın gerekçesinde, davalı Belediye tarafından yapılan imar planının iptal edilmiş olması nedeniyle "iki ay içinde plan yapma" taahhüdünün yerine getirilmediği ve bu nedenle başvurucunun bağıştan rücu etmesinin koşullarının oluştuğu belirtilmiştir. Gerekçede, taşınmazın el değiştirmiş olması nedeniyle iadesi yerine bedeline hükmedildiği açıklanmıştır.

19. Temyiz üzerine karar, Yargıtay 5. Hukuk Dairesinin 26/2/2013 tarihli ilamı ile bozulmuştur. Bozma gerekçesinde, Belediye tarafından yapılan imar uygulaması sonucu oluşturulan 167 ada 1 ve 3 parselden başvurucuya hisse verildiği ve başvurucunun bu taşınmazlardaki hisselerini, imar planının İstanbul 5. İdare Mahkemesince iptal edilmesinden önceki bir tarihte sattığı belirtilmiştir.Daire, bu durumda bağıştan rücu koşulları oluşmadığı gibi Belediyece yapılan imar uygulaması sonucu oluşan parsellerin imar planının iptali kararına rağmen hâlen ayakta olduğunu vurgulayarak davanın reddine karar verilmesi gerektiğini ifade etmiştir.

20. Karar düzeltme istemi ise aynı Dairenin 28/1/2014 tarihli ilamıyla reddedilmiştir.

21. Mahkemece bozma ilamına uyularak yapılan yargılama sonunda 28/5/2014 tarihli karar ile davanın reddine karar verilmiştir. Kararda, imar uygulaması sonucu başvurucuya verilen 167 ada 1 ve 3 parsel numaralı taşınmazlardaki hisselerin 19/9/2008 ve 28/10/2008 tarihlerinde üçüncü kişilere satıldığı ve bu nedenle bağıştan rücu koşullarının oluşmadığı gerekçesine dayanılmıştır.

22. Başvurucu vekilinin 28/5/2014 tarihinde yüzüne karşı okunan karara karşı temyiz yoluna gidilmemiştir. Davanın taraflarınca temyiz edilmeyen karar 9/9/2014 tarihinde kesinleşmiştir.

23. Başvurucu 25/6/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İLGİLİ HUKUK

24. 22/4/1926 tarihli ve mülga 818 sayılı Borçlar Kanunu'nun 234. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Hibe, hayatta olan kimseler arasında bir tasarrufturki onunla bir kimse, mukabilinde bir ıvaz taahhüt edilmeksizin malının tamamını veya bir kısmını diğer bir kimseye temlik eder."

25. Mülga 818 sayılı Kanun'un 240. maddesinin ilgili bölümü şöyledir:

“Hibe, şartla yahut mükellefiyetle takyit olunabilir."

26. Mülga 818 sayılı Kanun'un 244. maddesinin ilgili kısımları şöyledir:

“Vahip, aşağıdaki hallerden biri vukuunda elden yaptığı hibeden veya tenfiz ettiği taahhüdünden rücu ve mevhubunlehin elinde halen ne kalmış ise onun iadesini dava edebilir.

...

3 – Mevhubunleh, hibeyi takyit eden mükellefiyeti haklı bir sebep olmaksızın icra etmezse”

V. İNCELEME VE GEREKÇE

27. Mahkemenin 11/1/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

28. Başvurucu, hisseli olarak maliki olduğu taşınmazda imar uygulaması yapılması karşılığında bir kısım hissesini idare lehine bağışladığını ancak imar planlarının nihai olarak iptal edilmesi nedeniyle bağışlama şartının yerine getirilmiş sayılamayacağını savunmuştur. Başvurucu, bağışlama şartının ortadan kalkması nedeniyle bağışlamadan rücu ederek tapu iptali ve tescil, bu mümkün olmaz ise devredilen hisse bedelinin tahsili istemiyle açtığı davanın Mahkemece kabul edilmesine rağmen temyiz aşamasında imar uygulaması sonucu kendisine verilen taşınmazlardaki payların imar planlarının iptalinden önce satıldığı şeklinde doğru olmayan gerekçe ile hükmün bozulduğunu belirtmiştir. Bozma ilamının Yargıtay ilgili hukuk Dairelerince aynı konu ile ilgili olarak verilen emsal kararlara aykırı olduğunu vurgulayan başvurucu, taşınmazın değerinin artacağı beklentisi ile bir kısım hisselerin şartlı olarak Belediyeye bağışlamasına rağmen beklenti gerçekleşmediği gibi hisseleri satan Belediyenin sebepsiz zenginleştiğini ifade etmiştir. Başvurucu sonuç olarak davanın reddi sebebiyle hisselerin mülkiyetinin kaybedilmiş olduğunu belirterek adil yargılanma ve mülkiyet haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

29. Başvurucu ayrıca, İlk Derece Mahkemesince bozma ilamına uyularak verilen 28/5/2014 tarihli karar ile iç hukukta başvurulabilecek yolların tükendiğini belirtmiştir.

30. Bakanlık görüş yazısında, öncelikli olarak başvuru yollarının tüketilmemiş olması nedeniyle kabul edilemezlik hususunun dikkate sunulduğu belirtilmiştir. Bakanlık; adil yargılanma hakkı yönünden ileri sürülen hususların yargılamanın sonucuna ilişkin olduğu, başvurucunun imar planının iptalini öğrenmeden önce kendisine imarlı olarak verilen taşınmazları sattığı, bu satış işleminden sonra imar durumundaki değişikliği öğrenmesine müteakip dava açtığı, açılan davanın bu yönüyle emsal olarak gösterilen diğer kararlardan farklılık gösterdiği ifade edilerek yapılacak incelemede bu hususlarındikkate alınması gerektiğini ifade etmiştir.

31. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı verdiği beyanda ilk kararda direnilmesi talebinin İlk Derece Mahkemesince reddedilmesi ve bozma ilamına uyulması sebebiyle verilen son karara karşı etkin bir iç hukuk yolunun varlığından söz edilemeyeceğini vurgulamıştır. Başvurucu, bozma ilamında taşınmazların imar planından önce satılmış olduğu gerekçesine yer verilmiş ise de taşınmazların imar planının iptalinden sonra satıldığını, gerçeğe aykırı gerekçe ile karar verildiğini ifade etmiştir.

B. Değerlendirme

32. İddianın değerlendirilmesinde dayanak alınacak Anayasa'nın "Mülkiyet hakkı" kenar başlıklı 35. maddesi şöyledir:

"Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir.

Bu haklar, ancak kamu yararı amacıyla, kanunla sınırlanabilir.

Mülkiyet hakkının kullanılması toplum yararına aykırı olamaz."

33. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (Tahir Canan, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvurucunun esas yakındığı husus, taşınmazın iade edilmemesi suretiyle mülkiyet hakkını kaybetmesi olduğundan adil yargılanma hakkına yönelik iddiaların da mülkiyet hakkı yönünden incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

1. Başvuru Yollarının Tüketilmesi

34. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrası 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 45. maddesinin (2) numaralı ve 47. maddesinin (5) numaralı fıkrası, Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 64. maddesinin (1) numaralı fıkrasıuyarınca Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru "ikincil nitelikte bir kanun yolu" olup bu yola başvurulmadan önce kural olarak olağan kanun yollarının tüketilmiş olması şarttır.

35. Temyiz mahkemesinin yakın zamanda vermiş olduğu ve başvurucunun davasına da uygulanacak nitelikteki bir karar varsa ve temyiz mahkemesinin bu kararını değiştirmesi ihtimal dâhilinde görünmüyorsa başvurucu, iç hukuk yollarını tüketmiş sayılacaktır (Deniz Baykal, B. No: 2013/7521, 4/12/2013, § 30).

36. Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunulması için olağan kanun yollarının tüketilmesi gerekir. Ancak somut olayda, başvurucu açısından temyiz yoluna başvurulması, tüketilmesi gerekli bir yol olarak değerlendirilmemiştir. Başvurucu tarafından açılan davada İlk Derece Mahkemesi davanın kabulüne karar vermiş; temyiz üzerine Yargıtay 5. Hukuk Dairesi, İlk Derece Mahkemesi kararını bozmuş ve davanın reddine karar verilmesi gerekirken yazılı gerekçelerle davanın kabulüne karar verilmesinin doğru görülmediğini belirtmiştir. Karar düzeltme isteminin reddi üzerine İlk Derece Mahkemesince anılan bozma ilamına uyularak davanın reddine karar verilmiştir. Bu durumda, verilen karara yönelik olarak temyiz mercii kararını vermiş ve İlk Derece Mahkemesince de temyiz merciinin verdiği karar doğrultusunda hüküm kurulmuştur. Bu aşamadan sonra başvurucudan İlk Derece Mahkemesince verilen son karara yönelik olarak da temyiz yoluna başvurmasını beklemenin bireysel başvuru hakkının kullanılması önünde orantısız bir engel oluşturabileceği değerlendirilerek bu yönüyle İlk Derece Mahkemesince verilen son karara karşı temyiz yoluna başvurulmadan yapılan bu başvuru, olağan kanun yoluna başvurulmadığı için başvuru yollarının tüketilmediği gerekçesiyle kabul edilemez nitelikte görülmemiştir.

2. Açıkça Dayanaktan Yoksunluk

37. 6216 sayılı Kanun’un 48. maddesinin (2) numaralı fıkrasında açıkça dayanaktan yoksun başvuruların mahkemece kabul edilemezliğine karar verilebileceği belirtilmiştir. Bu bağlamda başvurucunun ihlal iddialarını kanıtlayamadığı, temel haklara yönelik bir

müdahalenin olmadığı veya müdahalenin meşru olduğu açık olan başvurular ile karmaşık veya zorlama şikâyetlerden ibaret başvurular açıkça dayanaktan yoksun kabul edilebilir (Hikmet Balabanoğlu, B. No: 2012/1334, 17/9/2013, § 24).

38. Anayasa'nın 35. maddesinin birinci fıkrasında "Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir." denilmek suretiyle mülkiyet hakkı güvenceye bağlanmıştır. Anayasa'nın anılan maddesiyle güvenceye bağlanan mülkiyet hakkı, ekonomik değer ifade eden ve parayla değerlendirilebilen her türlü mal varlığı hakkını kapsamaktadır (AYM, E.2015/39, K.2015/62, 1/7/2015, § 20).

39. Anayasa'nın 35. maddesinde düzenlenen mülkiyet hakkı; mevcut mal, mülk ve varlıkları koruyan bir güvencedir. Bir kişinin hâlihazırda sahibi olmadığı bir mülkün mülkiyetini kazanma hakkı, kişinin bu konudaki menfaati ne kadar güçlü olursa olsun Anayasa'yla korunan mülkiyet kavramı içinde değildir. Bu hususun istisnası olarak belli durumlarda bir "ekonomik değer" veya icrası mümkün bir "alacağı" elde etmeye yönelik "meşru bir beklenti" Anayasa'da yer alan mülkiyet hakkı güvencesinden yararlanabilir. Meşru beklenti, makul bir şekilde ortaya konmuş icra edilebilir bir alacağın doğurduğu, ulusal mevzuatta belirli bir kanun hükmüne veya başarılı olma ihtimalinin yüksek olduğunu gösteren yerleşik bir yargı içtihadına dayanan, yeterli somutluğa sahip nitelikteki bir beklentidir. Temelsiz bir hak kazanma beklentisi veya sadece mülkiyet hakkı kapsamında ileri sürülebilir bir iddianın varlığı meşru beklentinin kabulü için yeterli değildir (Kemal Yeler ve Ali Arslan Çelebi, B. No: 2012/636, 15/4/2014, §§ 36, 37).

40. Olayda 1553 parsel sayılı taşınmazın ihtilaf konusu 12100/731125 hissesi başvurucu tarafından 2/10/1990 tarihli protokol ile "taşınmazın bulunduğu alandaki imar planlarının ilgili kanun ve yönetmelik hükümlerine uygun olarak iki ay içinde yapılması" koşuluyla bedelsiz bir şekilde Belediyeye terk edilmesi taahhüt edilmiş ve Tapu Sicil Müdürlüğünde düzenlenen 9/10/1990 tarihli resmî senet ile de Belediyeye devredilmiştir.Başvurucunun hisselerini Belediyeye devretmiş olması nedeniyle mevcut bir mülkünün varlığından söz edilemez.

41. Başvurucu tarafından değinilen hissenin iadesi için dava açıldığı 8/10/2010 tarihinde yürürlükte bulunan mülga 818 sayılı Kanun'un 244. maddesinin birinci fıkrasının (3) numaralı bendi uyarınca bağışlayan, şartlı bağışlarda bağışlananın haklı bir sebep olmaksızın şartın gereğini yerine getirmemesi durumunda hibe edilen şeyi geri isteyebilir. Somut olayda, Belediye tarafından imar uygulaması yapılmış ise de 21/1/2003 tarihinde kesinleşen idari yargı kararıyla anılan uygulamanın dayanağı olan ıslah imar planları iptal edilmiştir. Bu durumda, başvurucunun taşınmazın Belediyeye devredilen kısmının iadesi hususunda meşru beklentisinin bulunduğu ve bu itibarla taşınmazın bu kısmının iadesi isteminin Anayasa'nın 35. maddesindeki güvence kapsamına girdiği sonucuna ulaşılmıştır.

42. Anayasa’nın 35. maddesinde bir temel hak olarak güvence altına alınmış olan mülkiyet hakkı kişiye, başkasının hakkına zarar vermemek ve yasaların koyduğu sınırlamalara uymak koşuluyla sahibi olduğu şeyi dilediği gibi kullanma, semerelerinden yararlanma ve tasarruf etme olanağı veren bir haktır (Mehmet Akdoğan ve diğerleri, B. No: 2013/817, 19/12/2013, §§ 28-32). Dolayısıyla malikin mülkünü kullanma, semerelerinden yararlanma ve mülkü üzerinde tasarruf etme yetkilerinden herhangi birinin sınırlanması, mülkiyet hakkına müdahale teşkil eder. Ayrıca "meşru beklenti" teşkil eden mülk edinme beklentilerini zedeleyici kamu işlem ve eylemleri de mülkiyet hakkına müdahale oluşturur.

43. Başvuru konusu olayda, taşınmazın iadesi yolunda meşru beklenti sahibi olan önceki

malike iade edilmemesi mülkiyet hakkına müdahale oluşturmaktadır. Taşınmazın iade edilmemesinin mülkten yoksun bırakma olarak değil mülkiyetten barışçıl yararlanma hakkına müdahale kapsamında değerlendirilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmaktadır.

44. Anayasa'nın 35. maddesinde mülkiyet hakkı sınırsız bir hak olarak düzenlenmemiş, bu hakkın kamu yararı amacıyla ve kanunla sınırlandırılabileceği öngörülmüştür. Mülkiyet hakkına müdahalede bulunulurken temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasına ilişkin genel ilkeleri düzenleyen Anayasa'nın 13. maddesinin de gözönünde bulundurulması gerekmektedir. Anılan madde uyarınca mülkiyet hakkına yönelik müdahalenin Anayasa'ya uygun düşebilmesi için müdahalenin kanuna dayanması, kamu yararı amacı taşıması ve ayrıca ölçülülük ilkesi gözetilerek yapılması gerekmektedir.

45. Başvurucunun iade istemi mülga 818 sayılı Kanun'un bağışlama akdine ilişkin hükümleri gerekçe gösterilerek reddedildiğinden mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin kanuni dayanağının bulunduğu anlaşılmaktadır.

46. Kamu hizmetine tahsis edilmesi amacıyla bağışlanmayan taşınmazların Belediye tarafından üçüncü kişilere devredilmesinin önünde herhangi bir kanuni engelin bulunmadığı gözetildiğinde somut olayda kamu hizmetine tahsis şartı bulunmaksızın bağışlanan ve Belediyece üçüncü kişiye devredilen taşınmaz hissesinin başvurucuya iade edilmemesinde kamu yararı dışında bir amacın güdüldüğü söylenemez.

47. Anayasa'nın 13. maddesi uyarınca hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasında dikkate alınacak ölçütlerden biri olan ölçülülük ilkesi, bireyin hakkına yapılan müdahale ile ulaşılmak istenen amaç arasında makul bir dengenin gözetilmesi gerekliliğini ifade etmektedir. Öngörülen tedbirin, maliki olağandışı ve aşırı bir yük altına sokması durumunda müdahalenin orantılı ve dolayısıyla ölçülü olduğundan söz edilemez (Mehmet Akdoğan ve diğerleri, § 38).

48. Somut olayda başvurucu, hissedarı bulunduğu taşınmazın 12100/731125 hissenini "taşınmazın bulunduğu alandaki imar planlarının ilgili kanun ve yönetmelik hükümlerine uygun olarak iki ay içinde yapılması" koşuluyla bedelsiz bir şekilde Belediyeye devretmiştir. Belediye Meclisince 10/10/1990 tarihinde başvurucunun hissedarı olduğu taşınmazı da kapsayan alanda ıslah imar planları kabul edilmiş, Belediye Encümeninin 27/5/1991 tarihli kararı ile imar uygulaması yapılmış ve ifraz işlemi sonrasında oluşan 167 ada 1 ve 3 parsel sayılı taşınmazlar 20/6/1991 tarihinde hisseli olarak başvurucu adına tapuya tescil edilmiştir. Büyükşehir Belediyesi tarafından açılan dava sonucunda İstanbul 2. İdare Mahkemesince 17/3/1993 tarihli karar ile ıslah imar planları iptal edilmiştir. Belediye Meclisinin 17/9/1997 tarihli kararı ile aynı planda ısrar edilmiş ise de Büyükşehir Belediyesi açılan davada İstanbul 5. İdare Mahkemesince verilen ve 21/3/2003 tarihinde kesinleşen kararla bu plan da iptal edilmiştir. Başvurucu, 167 ada 3 parsel sayılı taşınmazdaki hissesini 4/4/2003 tarihinde, 167 ada 1 parsel sayılı taşınmazdaki hissesini ise 19/9/2008 tarihinde üçüncü kişilere satarak tapuda devretmiştir.

49. Başvurucu ile Belediye arasında akdedilen 2/10/1990 tarihli protokolde öngörülen "taşınmazın bulunduğu alandaki imar planlarının ilgili kanun ve yönetmelik hükümlerine uygun olarak iki ay içinde yapılması" şartı uyarınca Belediye tarafından imar planları ile imar uygulama işlemleri yapılmış ve imar uygulaması sonucu oluşan 167 ada 1 ve 3 parsel sayılı taşınmazlardan başvurucuya hisse verilmiştir. Söz konusu imar uygulama işleminin dayanağı olan imar planları idari yargı tarafından iptal edilmiş ise de uygulama sonucu oluşan parsellerin eski hâline iadesi için yeni bir parselasyon planı yapılmadığından bu

parseller hukuki varlıklarını sürdürmüşlerdir. Nitekim başvurucu, hukuka aykırı olduğu idari yargı kararıyla saptanan imar planına dayanılarak oluşturulan 167 ada 1 ve 3 parsel sayılı taşınmazlardaki hisselerini iptal kararının kesinleşmesinden sonraki tarihlerdesatmıştır. Başvurucu, hukuka aykırı olduğu saptanmış olsa bile bu hukuka aykırı planlara dayanılarak oluşturulan parsellerdeki hisselerini satmak suretiyle imar uygulamasıyla ulaşmak istediği sonucu elde etmiştir. Başvurucu, imar planının hukuka uygun olması hâlinde dahi bu plandan sağlayabileceği tüm yararlara kavuşmuştur. Diğer bir ifadeyle, imar planlarının iptal edilmiş olması başvurucunun hiçbir hakkına halel getirmemiş, başvurucu plan yürürlükteymiş gibi planın tüm sonuçlarından yararlanmıştır. Başvurucunun, söz konusu imar planlarının iptal edilmemesi hâlinde elde edeceği, ancak iptal edilmiş olması nedeniyle mahrum kaldığı hiçbir menfaatinin varlığından bahsedilemez.

50. Sonuç olarak başvurucunun bağış için öngörülen şartla elde edebileceği tüm yararlara kavuştuğu gözetildiğinde, taşınmazın ihtilaflı hisselerinin başvurucuya iade edilmemesinin başvurucuya olağandışı, aşırı ve ölçüsüz bir yük külfet yüklemediği sonucuna ulaşılmıştır. Bu durumda, mülkiyet hakkına yönelik açık bir ihlalin bulunmadığı anlaşılmıştır.

51. Açıklanan nedenlerle, başvurunun, diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 11/1/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

AHMET BALKANCIOĞLU

B. No: 2014/11481 | Karar tarihi: 11.01.2017

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/11481

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

AHMET BALKANCIOĞLU BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/11481)

Karar Tarihi: 11/1/2017

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Serruh KALELİ

Nuri NECİPOĞLU

Hasan Tahsin GÖKCAN

Rıdvan GÜLEÇ

Raportör Yrd. : İsmail Emrah PERDECİOĞLU

Başvurucu : Ahmet BALKANCIOĞLU

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, iş mahkemesinde açılan alacak davasında Mahkeme kararlarının gerekçesiz olduğu, çelişmeli yargılama yapılmadığı, hatalı karar verildiği ve yargılamanın makul sürede sonuçlanmadığı nedenleriyle adil yargılanma hakkının ihlali iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 2/7/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucu, Manyas Belediye Başkanlığında işçi olarak çalışmakta iken 2004 yılı Aralık ayında işten çıkarılması üzerine 24/3/2008 tarihinde Manyas Asliye Hukuk Mahkemesinde (İş Mahkemesi Sıfatıyla) adı geçen belediye aleyhine alacak davası açarak davalı işverenin Toplu İş Sözleşmesinin (TİS) 20. maddesinin (2) numaralı fıkrasında kararlaştırılan toplu işten çıkarma prosedürüne uymadan iş sözleşmesini feshettiğini iddia etmiş ve söz konusu toplu iş sözleşmesi hükmü gereğince kıdem ve ihbar tazminatının üç katı tutarında tazminat ile 2000 yılından itibaren eksik ödenen tüm işçilik alacaklarının tahsiline karar verilmesini talep etmiştir.

9. Yargılama kapsamında tarafların tanıkları dinlenmiş, bilirkişi raporu ve ek rapor aldırılmış, tarafların itirazları üzerine dava dosyası üzerinde yeniden bilirkişi incelemesi yaptırılmış, yapılan değerlendirme sonucu 6/12/2012 tarihli karar ile davanın kısmen kabulüne hükmedilmiş, karar Yargıtay 22. Hukuk Dairesinin 14/5/2013 tarihli ilamı ile bozulmuştur. Bozma ilamının ilgili kısımları şöyledir:

"...

Mahkemece davalı belediye tarafından davalının toplu işten çıkarma uyguladığı halde TİS 20/ II. maddesinde öngörülen toplu işçi çıkarmadaki tenkisat kurallarına uyulmadan işçi çıkartıldığı gerekçesiyle TİS in anılanhükmünde öngörülenkıdem ve ihbar tazminatlarının üç katı tutarındatazminata hükmedilmiş ise de davalı işyerinde2011/12. dönemdeiki işçinin;2005/1. dönemde sekiz işçinin iş sözleşmesi feshedilmiştir. Davalı işyerinde SGK kayıtlarına, fesih bildirimi içeriğine ve işyeri kayıtlarına göre davalı tarafındanTİS 20/ II.maddesi kapsamındatoplu işçiçıkartılması yapılmadığındantoplu işsözleşmesindeöngörülentenkisat kurallarınınuygulanmaolanağı bulunmamaktadır. Bu durumdadavacının TİS 20/II. maddesi gereğincetazminat isteğinin reddi yerinehatalı değerlendirme ile yazılı şekilde karar verilmesidoğru olmamıştır.

3-Davacıvekilidavacının işyerindeayda40 saat fazla çalışma yaptığı, haftalık çalışma süresinihafta içinde beş günde tamamladığı, tüm cumartesi ve aydabir Pazar günü çalıştığı iddiasıylafazla çalışma ve hafta tatili ücret alacağı isteğinde bulunmuştur.

Karara esas alınan hesap raporunda davacı tanıklarının beyanlarına göre hesaplama yapılmış olup davacının ücret bordrolarında hafta tatili ücreti tahakkuk ettirilen aylar dışlanarak haftatatili ücret alacağı hesaplanmıştır.Mahkemece hesaplanan fazla çalışma ücretinden% 30oranda hakkaniyet indirimi yapılarak, haftatatili ücretinden isehakkaniyet indirimi yapılmaksızınhüküm altına alınmıştır. Ancak davalı işyerinin resmi kurum olan belediye işyeri olmasına rağmen dosyada tanık beyanlarından başkacadavacının fazla çalışma ve hafta tatillerinde ücret bordrosunda tahakkuk bulunmayanaylarda çalışma iddiasını doğrulayan delil bulunmamaktadır. Mahkemece beyanına başvurulan tanıklarise davacının fazla çalışma yaptığını ve hafta tatillerinde çalıştığını ispatlayacak şekilde ayrıntılı ve somutve tutarlı beyanda bulunmamışlardır.Bu durumda sadece tanık beyanlarına dayanılarak fazla mesai yapıldığının ve hafta tatillerinde çalışmanın sabit kabul edilmesi, başka anlatımla söz konusu talebin ispatlanmış sayılması kabul edilemez. Buna göre davacının fazla çalışma ve hafta tatili çalışma iddiası ispatlanamadığındanfazla çalışma ve haftatatili ücret alacağı isteklerinin reddine karar verilmesi gerekirken yazılı şekilde karar verilmesi hatalıdır.

..."

10. Bozma ilamı doğrultusunda yeniden yapılan yargılama kapsamında Manyas Asliye Hukuk Mahkemesinin (İş Mahkemesi Sıfatıyla) 23/1/2014 tarihli kararı ile bozma ilamına uyularak davanın kısmen kabulüne hükmedilmiştir. Kararın ilgili kısımları şöyledir:

"...

Dosya kapsamı ile yargıtay bozma ilamının incelenmesi sonucunda usul ve yasaya uygun bulunan yargıtay bozmal ilamına uyulmasına karar verilerek davacının davasının kısmen kabulüve kısmen reddi ile;davacının TİS nin 20/2 maddesine göre tazminat alacağı talebinin reddine,davacının TİS nin 29 maddesine görefazla mesai alacağıtalebinin reddine,davacının TİS nin 40 maddesine göre yakaçak yardımı alaçağı talebinin kabulü ile 1,718,00 TL nin dava tarihinden itibaren işleyeçek işletme kredilerine uygulanan en yüksek faiz ile birliktedavalıdan alınarak davacıya ödenmesine,davacının TİS nin 41 maddesine göre giyim yardımıalaçağı talebinin kabulü ile 1,030,00 TL nin dava tarihinden itibaren işleyeçek işletme kredilerine uygulanan en yüksek faiz ile birliktedavalıdan alınarak davacıya ödenmesine,davacının TİS nin 47 maddesine göre hafta tatili alaçağı talebinin reddine,davacının TİS nin 49 maddesine göre yıllık üçretlı izin alaçağıtalebinin kabulü ile 1,058,53 TL nin dava tarihinden itibaren işleyeçek yasal faizi ile birlikte davalıdan alınarak davacıya ödenmesine,davacının TİS nin 35 maddesine göresendikal ikramiye alaçağıtalebinin reddine,davacının TİS nin 48 maddesine göre genel tatil çalışma üçreti alaçağı talebinin reddine, fazlaya ilişkin kısım red edilmiş, açıklanan gerekçe ile aşağıdaki şekilde hüküm kurulmuştur.

..."

11. İlk Derece Mahkemesinin kararı Yargıtay 22. Hukuk Dairesinin 30/4/2014 tarihli ilamı ile onanmış ve yargılama süreci sona ermiştir.

12. Onama ilamı başvurucuya 4/6/2014 tarihinde tebliğ edilmiş, başvurucu 2/7/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

13. Mahkemenin 11/1/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

14. Başvurucu makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

15. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

16. Medeni hak ve yükümlülüklere ilişkin olan iş mahkemelerinde açılan davalarda yargılama süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak uyuşmazlığı karara bağlayacak davanın açıldığı tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak yargılamanın sona erdiği (Nesrin Kılıç, B. No: 2013/772, 7/11/2013 § 69), yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul süre şikâyetiyle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır

(Mehmet Salih Ayyıldız, B. No: 2012/397, 17/11/2014, § 25).

17. İş mahkemelerinde görülen davalarda yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Nesrin Kılıç, §§ 57, 58).

18. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda altı yılı aşan yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

19. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Diğer İhlal İddiaları

20. Başvurucu, iş mahkemesinde açtığı alacak davasında yargılama makamlarınca gerekçesiz karar verildiğini, sunduğu belgelerin hangi gerekçe ile kabul edilmediğinin açıklanmadığını, Toplu İş Sözleşmesi hükümleri yanlış yorumlanarak hatalı değerlendirmeler yapıldığını, yargılama sürecinde karşı tarafın sunduğu deliller ve görüşlerden tam olarak bilgi sahibi olamadığını, temyiz aşamasında Yargıtay tetkik hakimi görüşünün kendisine tebliğ edilmediğini belirterek adil yargılanma hakkının ve hak arama özgürlüğünün ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

a.Gerekçeli Karar Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

21. Başvurucu, iş mahkemesinde açtığı alacak davasında yargılama makamlarınca gerekçesiz karar verildiğini, sunduğu belgelerin hangi gerekçe ile kabul edilmediğinin açıklanmadığını ileri sürmüştür.

22. Anayasa'nın 36. ve 141. maddeleri uyarınca her türlü mahkeme kararının gerekçeli olması gerekir. Ancak bu hak, yargılamada ileri sürülen tüm iddialara ayrıntılı şekilde yanıt verilmesi gerektiği şeklinde anlaşılamaz. Bu nedenle, gerekçe gösterme zorunluluğunun kapsamı kararın niteliğine göre değişebilir (Mehmet Yavuz, B. No: 2013/2995, 20/2/2014, § 51). Kanun yolu incelemesi yapan merciin, yargılamayı yapan mahkemeyle aynı sonuca ulaşması ve bunu aynı gerekçeyi kullanarak veya atıfla kararına yansıtması yeterlidir (Yasemin Ekşi, B. No: 2013/5486, 4/12/2013, § 57).

23. Somut olayda, yapılan açık yargılama sonunda tarafların, davanın sonucuna etkili olabilecek tüm iddia ve savunmalarının tartışılarak verilen kararda hükme ulaşılması için yeterli gerekçe bulunduğu anlaşılmaktadır. Kanun yolu incelemesi sonucunda verilen kararın, gösterilen gerekçe ve karar sonucunu uygun bulduğu dikkate alındığında gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğinden bahsedilemez.

24. Açıklanan nedenle başvurunun bu kısmının, diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Yargıtay Tetkik Hakimi Görüşünün Bildirilmemesi Nedeniyle Adil Yargılanma Hakkının İhlaline İlişkin İddia

25. Başvurucu, Yargıtay tetkik hâkimi görüşünün kendisine tebliğ edilmediğini belirterek adil yargılanma hakkının ve hak arama özgürlüğünün ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

26. Silahların eşitliği ilkesi, davanın taraflarının usule ilişkin haklar bakımından aynı koşullara tabi tutulması ve taraflardan birinin diğerine göre daha zayıf bir duruma düşürülmeksizin iddia ve savunmalarını makul bir şekilde mahkeme önünde dile getirme fırsatına sahip olması anlamına gelmektedir. Taraflardan birine tanınan, diğerine tanınmayan avantajın fiilen olumsuz bir sonuç doğurduğuna dair delil bulunmasa da silahların eşitliği ilkesi ihlal edilmiş sayılabilir. Devletin, davanın taraflarından birini diğerine nazaran önemli ölçüde avantajlı hâle getiren kanuni düzenlemeler yapması, silahların eşitliği ilkesi ve dolayısıyla yargılamanın hakkaniyete uygun yürütülmesi kuralına aykırılık oluşturur. Bunun için yargısal süreci etkilediği iddia edilen düzenlemenin taraflardan birinin davadaki başarı şansını önemli ölçüde azaltması, ortaya çıkan bu sonuç ile kanuni düzenleme arasında bir illiyet bağı bulunması ve bu illiyet bağını kesen veya zayıflatan başka etken ortaya çıkmamış olması gerekir (Mürsel Malkoç, B. No: 2013/9466, 27/10/2015, §§23, 24).

27. Tetkik hâkimleri, daire başkanı tarafından verilen dava dosyalarının ilk incelemelerini yapar ve hazırladığı yazılı veya sözlü raporu daire başkanı veya üyelerine sunar. Dolayısıyla dava dosyası hakkında karar verecek heyet ile bilikte çalışır ve heyet adına inceleme yaparak rapor hazırlarlar.

28. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) bir kararında, Danıştay tetkik hâkiminin kanaatlerinin önceden tebliğ edilmemesine ilişkin olarak bu yargı mensubunun görevinin savcının göreviyle mukayese edilebilir olmadığını belirterek adil yargılanma hakkının ihlal edilmediğine karar vermiştir. AİHM kararına göre tetkik hâkimleri, Danıştay Başkanı ve kurul ve daire başkanları tarafından kendilerine verilen görevleri yerine getirmekle ve bunlar tarafından havale edilen davaları incelemekle sorumlu iken savcılar Danıştay Başsavcısının emri altında çalışmaktadırlar. Genel olarak tetkik hâkimleri soruşturma yapmayıp, daha evvel soruşturması tamamlanmış bir dosya hakkında görüşlerini sunmaktadırlar. Tetkik hâkiminin, mütalaasını yazılı ya da sözlü olarak sunarak hâkimlerin karar vermesine yardımcı olmayı amaçladığı doğrudur. Ancak bu görevin, Danıştay Başkanı ve Daire Başkanlarını temsilen yerine getirdiği hukuki görevlerinden olduğu gözükmektedir. Danıştay Başkanı ve Daire Başkanlarının yönetimindeki tetkik hâkimleri karar taslaklarını yazar ve tutanakları hazırlarlar. Dolayısıyla AİHM, Sözleşme'nin 6. maddesinin 1. fıkrasının bu bakımdan ihlal edilmediği sonucuna varmıştır (Meral/Türkiye, B: No. 33446/02, 27/11/2007).

29. Somut olayda Yargıtay tetkik hâkimi tarafından Manyas Asliye Hukuk Mahkemesi dosyası ve kararı incelenerek rapor hazırlanmış ve Yargıtay daire başkanı ve üyelerine sunulmuştur. Tetkik hâkiminin raporu dinlendikten sonra daire başkanı ve dört üyeden oluşan heyet tarafından hüküm onanmıştır. Tetkik hâkiminin taraflı veya ön yargılı rapor sunduğunu gösteren bir olgu bulunmadığından rapor başvurucuya tebliğ edilmemişse de bu durum adil yargılanma hakkı kapsamında silahların eşitliği ilkesinin ihlali niteliğinde kabul edilemez.

30. Açıklanan nedenlerle başvurunun bu kısmının, diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

c. Yargılamanın Sonucu İtibarıyla Adil Olmadığına İlişkin İddia

31. Başvurucu, Toplu İş Sözleşmesi hükümleri yanlış yorumlanarak hatalı değerlendirmeler yapıldığını ve yargılama sürecinde karşı tarafın sunduğu deliller ve görüşlerden tam olarak

bilgi sahibi olamadığını ileri sürmüştür.

32. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (Tahir Canan, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Bu kapsamda başvurucunun yukarıda yer verilen şikayetlerinin (bkz. § 30) özünün derece Mahkemeleri tarafından delillerin değerlendirilmesinde ve yorumlanmasında isabet olmadığına ve esas itibarıyla yargılamanın sonucuna ilişkin olduğu anlaşılmaktadır.

33. Adil yargılanma hakkı bireylere dava sonucunda verilen kararın değil, yargılama sürecinin ve usulünün adil olup olmadığını denetletme imkânını verir. Bu nedenle, bireysel başvuruda adil yargılanmaya ilişkin şikâyetlerin incelenebilmesi için başvurucunun yargılama sürecinde haklarına saygı gösterilmediği, bu süreçte karşı tarafın sunduğu deliller ve görüşlerden bilgi sahibi olamadığı veya bunlara etkili bir şekilde itiraz etme fırsatı bulamadığı, kendi delillerini ve iddialarını sunamadığı ya da uyuşmazlığın çözüme kavuşturulmasıyla ilgili iddialarının derece mahkemesi tarafından dinlenmediği veya kararın gerekçesiz olduğu gibi mahkeme kararının oluşumuna sebep olan unsurlardan değerlendirmeye alınmamış eksiklik, ihmal ya da açık keyfîliğe ilişkin bir bilgi ya da belge sunmuş olması gerekir (Naci Karakoç, B. No: 2013/2767, 2/10/2013, § 22).

34. Somut olayda başvurucu, deliller ile hukuk kurallarının eksik ve hatalı değerlendirilmesi sonucunda adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Yapılan incelemede, başvurucunun yargılama sürecinin hakkaniyete aykırı olduğuna dair ciddi bir bilgi ya da belge sunmadığı, aksine yargılama sonucunda verilen kararın içeriğinin adil olmadığı şikâyetini dile getirdiği anlaşılmaktadır. Buna göre başvurucunun iddialarının esas itibarıyla derece mahkemelerince verilen kararların yetersiz araştırmaya dayalı olduğuna, hukuk kurallarının uygulanmasında isabet bulunmadığına ve dolayısıyla kararın sonucuna ilişkin olduğu görülmekte ise de yapılan incelemede derece mahkemelerince yürütülen yargılama sırasında başvurucunun, karşı tarafın sunduğu deliller ve görüşlerle ilgili bilgi sahibi olma ve bunlara karşı etkili bir şekilde itiraz etme ve kendi delillerini ve iddialarını sunma konularında bir sorunla karşılaştığına dair bir bulguya rastlanılmadığı gibiyapılan yargılama ve kurulan hükümde herhangi bir keyfî durum da tespit edilmemiştir.

35. Açıklanan nedenle başvurunun bu kısmının, diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

36. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

“Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir. …”

37. Başvurucu maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

38. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

39. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 7.800 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

40. Anayasa Mahkemesinin maddi tazminata hükmedebilmesi için başvurucunun uğradığını iddia ettiği maddi zarar ile tespit edilen ihlal arasında illiyet bağı bulunmalıdır. Başvurucunun bu konuda herhangi bir belge sunmamış olması nedeniyle maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

41. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harçtan oluşan yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Diğer ihlal iddialarının açıkça dayanaktan yoksunolmaları nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 7.800 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE,tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 206,10 TL harçtan oluşan yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Manyas Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2013/85, K.2014/12) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 11/1/2017tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

İSMAİL AKSOY VE DİĞERLERİ

B. No: 2014/14611 | Karar tarihi: 11.01.2017

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/14611

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

İSMAİL AKSOY VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/14611)

Karar Tarihi: 11/1/2017

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Serruh KALELİ

Nuri NECİPOĞLU

Hasan Tahsin GÖKCAN

Rıdvan GÜLEÇ

Raportör Yrd. : Derya ATAKUL

Başvurucular : 1. İsmail AKSOY

2. Bahattin AKSOY

3. Mehmet Şah BİLMEZ

4. Ramazan AKSOY

5. Abeddin AKSOY

6. Süleyman AKSOY

7. Mehmet AKSOY

8. Lamia AK

9. Sabriye KAYA

10. Saliha AKAR

11. Nisbet AKSOY

12. Şükrüye KAPLAN

13. Zeki AKSOY

14. Şemsettin BİLMEZ

15. Yusuf AKSOY

16. İhsan AKSOY

17. Hüseyin AKSOY

18. Ahmet AKSOY

19. Veziyete MEHMETOĞLU

Vekili : Av. Ferman YARDIMCI

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 29/8/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvuruculaların bir kısmı ile diğerlerinin murisleri aleyhine 31/12/2005 tarihinde kamulaştırma bedelinin tespiti ve tescil davası açılmıştır. Kozluk Asliye Hukuk Mahkemesi 24/9/2014 tarihli kararı ile davanın reddine karar vermiştir. Yargıtay 5. Hukuk Dairesinin 5/11/2015 tarihli ilamı ile hüküm onanmıştır. Başvuruculaların karar düzeltme talebi aynı Dairenin 13/12/2016 tarihli ilamı ile reddedilmiştir.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

9. Mahkemenin 11/1/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

10. Başvurucular, makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

A. Kabul Edilebilirlik Yönünden

1. Başvurucu Şemsettin Bilmez Yönünden

11. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 83. maddesi ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 51. maddesi gereği başvurucunun istismar edici, yanıltıcı ve benzeri nitelikteki davranışlarıyla bireysel başvuru hakkını açıkça kötüye kullandığının tespit edilmesi hâlinde başvuru reddedilir ve yargılama giderleri dışında ilgilinin 2.000 Türk lirasından fazla olmamak üzere disiplin para cezasıyla cezalandırılmasına karar verilir.

12. Bu kapsamda özellikle mahkemeyi yanıltmak amacıyla gerçek olmayan maddi vakıalara dayanılması veya bu nitelikte bilgi ve belge sunulması, başvurunun değerlendirilmesi noktasında esaslı olan bir unsur hakkında bilgi verilmemesi, başvurunun değerlendirilmesi sürecinde vuku bulan ve söz konusu değerlendirmeyi etkileyecek nitelikte yeni ve önemli gelişmeler hakkında mahkemenin bilgilendirilmemesi suretiyle başvuru hakkında doğru bir kanaat oluşturulmasının engellenmesi, medeni ve meşru eleştiri sınırları saklı kalmak kaydıyla bireysel başvuru amacıyla bağdaşmayacak surette hakaret, tehdit veya tahrik edici bir üslup kullanılması ile söz konusu başvuru yolu kapsamında ihlalin tespiti ile ihlal ve sonuçlarının ortadan kaldırılmasına ilişkin amaçla bağdaşmayacak surette içeriksiz bir başvuruda bulunulması durumunda başvuru hakkının kötüye kullanıldığı kabul edilebilecektir (S.Ö., B. No: 2013/7087,18/9/2014, § 29, Mehmet Güven Ulusoy [GK], B. No: 2013/1013, 2/7/2015; Osman Sandıkçı, B. No: 2013/6297, 10/3/2016; Selman Kapan ve diğerleri, B. No: 2013/7302, 20/4/2016).

13. Başvuru konusu olayda başvurucu Şemsettin Bilmez, Batman 3. Noterliğinde 1/10/2010 tarihinde Avukat Ferman Yardımcı'ya vekâlet vermiştir. Vekâlet sözleşmesine istinaden başvurucuyu, Kozluk Asliye Hukuk Mahkemesindeki kamulaştırma bedelinin tespiti ve tescil davasında vekili olarak Avukat Ferman Yardımcı temsil etmiştir. Mahkeme önündeki yargılama devam ederken başvurucu nüfus kayıtlarına göre 19/7/2012 tarihinde vefat etmiştir. Avukat Ferman Yardımcı tarafından 29/8/2014 tarihinde başvurucunun makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasıyla bireysel başvuru yapılmış, başvuru formunda başvurucunun öldüğü konusunda bir bilgiye yer verilmemiştir.

14. Kamu gücü tarafından hakkı ihlal edilen kişinin bireysel başvuru yapmadan önce ölmesi durumunda ölen kişi adına bir başkası tarafından bireysel başvuru yapma imkânı bulunmamaktadır (Abdurrehman Uray, B. No: 2013/6140, 5/11/2014, § 30).

15. Açıklanan nedenlerle başvuru tarihinden önce vefat etmiş başvurucu adına vekâlet ilişkisi sona ermiş olan avukat tarafından yapılan bireysel başvurunun başvuru hakkının kötüye kullanılması nedeniyle reddine karar verilmesi gerekir.

16. Bu durumda Anayasa Mahkemesini yanıltıcı nitelikte başvuru yapması nedeniyle 6216 sayılı Kanun'un 51. maddesi ve İçtüzük'ün 83. maddesi uyarınca Avukat Ferman Yardımcı aleyhine takdiren 2.000 TL disiplin para cezasına hükmedilmesi gerekir.

2. Diğer Başvurucular Yönünden

17. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın bu kısmının kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Esas Yönünden

18. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih esas alınır (Güher Ergun ve diğerleri, B. No: 2012/13, 2/7/2013, § 50).

19. Başvuruya konu dava, başvurucuların bir kısmının miras bırakanlarından intikalle takip etmekte oldukları bir uyuşmazlık olup bu yönüyle makul süre değerlendirmesi bakımından dikkate alınacak sürenin başlangıç anı, mirasçıların yargılamaya katıldıkları an değil somut olayda muris açısından değerlendirmeye esas alınan sürenin başlangıç anıdır (Gülseren Gürdal ve diğerleri, B. No: 2013/1115, 5/12/2013, § 51).

20. Sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Güher Ergun ve diğerleri, § 52).

21. Anılan ilkeler doğrultusunda Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda 10 yıl 11 aylık yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

22. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

23. 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…"

24. Başvurucular, manevi tazminat talebinde bulunmuşlardır.

25. Somut olayda başvurucu Şemsettin Bilmez dışında diğer başvurucular yönünden makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

26. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında dava dosyasındaki taraf ve mirasçı sayısı ile aile birliği de dikkate alınarak başvurucu Veziyete Mehmetoğlu'na net 1.000 TL; başvurucular Lamia Ak, Sabriye Kaya, Saliha Akar ve Şükrüye Kaplan'a ayrı ayrı net 1.550 TL, başvurucular Nisbet Aksoy ve Ramazan Aksoy'a müştereken net 10.800 TL; başvurucular İsmail Aksoy, Bahattin Aksoy, Mehmet Şah Bilmez, Abeddin Aksoy, Süleyman Aksoy, Mehmet Aksoy, Zeki Aksoy, Yusuf Aksoy, İhsan Aksoy, Hüseyin Aksoy ve Ahmet Aksoy'a ayrı ayrı net 10.800 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

27. Başvurucu Şemsettin Bilmez dışında diğer başvurucular tarafından yapılan ve dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvuruculara müşterek olarak ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurucu Şemsettin Bilmez yönünden yapılan başvurunun başvuru hakkının kötüye kullanılması nedeniyle REDDİNE,

B. 6216 sayılı Kanun'un 51. maddesi ve Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 83. maddesi uyarınca Avukat Ferman Yardımcı'nın 2.000 TL disiplin para cezası ile CEZALANDIRILMASINA,

C. Diğer başvurucular yönünden makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

D. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının başvurucu Şemsettin Bilmez dışında diğer başvurucular yönünden İHLAL EDİLDİĞİNE,

E. Başvurucu Veziyete Mehmetoğlu'na net 1.000 TL; başvurucular Lamia Ak, Sabriye Kaya,

Saliha Akar ve Şükrüye Kaplan'a AYRI AYRI net 1.550 TL, başvurucular Nisbet Aksoy ve Ramazan Aksoy'a MÜŞTEREKEN net 10.800 TL; başvurucular İsmail Aksoy, Bahattin Aksoy, Mehmet Şah Bilmez, Abeddin Aksoy, Süleyman Aksoy, Mehmet Aksoy, Zeki Aksoy, Yusuf Aksoy, İhsan Aksoy, Hüseyin Aksoy ve Ahmet Aksoy'a AYRI AYRI net 10.800 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

F. Başvurucu Şemsettin Bilmez tarafından yapılan yargılama giderlerinin üzerinde BIRAKILMASINA,

G. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvurucu Şemsettin Bilmez dışındaki BAŞVURUCULARA MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

H. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvuruculara Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

İ. Kararın bir örneğinin Kozluk Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2006/17, K.2014/172) GÖNDERİLMESİNE,

J. Kararın bir örneğinin Türkiye Barolar Birliğine GÖNDERİLMESİNE,

K. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 11/1/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MEMET ERDEM TORAMAN

B. No: 2014/15305 | Karar tarihi: 11.01.2017

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/15305

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

MEMET ERDEM TORAMAN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/15305)

Karar Tarihi: 11/1/2017

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Serruh KALELİ

Nuri NECİPOĞLU

Hasan Tahsin GÖKCAN

Rıdvan GÜLEÇ

Raportör Yrd. : Derya ATAKUL

Başvurucu : Memet Erdem TORAMAN

Vekili : Av. Özlem TORAMAN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, makul sürede yargılanma ve mülkiyet haklarının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 15/9/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucu 28/4/2003 tarihinde ortaklığın feshi davası açmış, dava Marmaris 1. Asliye Hukuk Mahkemesinin E.2003/316 sayılı dosyasına kaydedilmiştir. Başvurucu 7/7/2005 tarihinde alacak davası açmış, dava Marmaris 3. Asliye Hukuk Mahkemesinin E.2005/307 sayılı dosyasına kaydedilmiştir. Marmaris 3. Asliye Hukuk Mahkemesinin E.2005/307 sayılı dosyası, Marmaris 1. Asliye Hukuk Mahkemesinin E.2003/316 sayılı dosyası ile birleştirilmiş, yargılamaya E.2003/316 sayılı dosya üzerinden devam edilmiştir.

9. Marmaris 1. Asliye Hukuk Mahkemesi 9/11/2006 tarihli kararı ile asıl davanın reddine, birleşen dosyadaki davanın esası hakkında karar verilmesine yer olmadığına karar vermiştir. Temyiz üzerine karar, Yargıtay 13. Hukuk Dairesinin 18/2/2008 tarihli ilamı ile bozulmuştur. Karar düzeltme talebi aynı Dairenin 5/2/2009 tarihli ilamı ile reddedilmiştir. Bozma üzerine Mahkemenin E.2009/129 sayılı dosyasına kaydedilen davada Mahkemece taraf vekillerinin bulunduğu 24/4/2015 tarihli duruşmada davanın feragat nedeniyle reddine karar verilmiştir. Karara karşı temyiz yoluna başvurulmamıştır.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

10. Mahkemenin 11/1/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

11. Başvurucu, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

12. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

13. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Güher Ergun ve diğerleri, B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 50, 52).

14. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Güher Ergun ve diğerleri, §§ 41-45).

15. Anılan ilkeler doğrultusunda Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda 12 yıllık yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

16. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

17. Başvurucu, ortaklığın feshi talebiyle açtığı davada ortaklık nedeniyle uğradığı zararın Mahkemece davalı taraftan tazmin edilemediğini belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

18. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 45. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca bireysel başvuru yoluna başvurabilmek için olağan kanun yollarının tüketilmiş olması gerekir (Ayşe Zıraman ve Cennet Yeşilyurt, B. No: 2012/403, 26/3/2013, § 16).

19. Somut olayda başvurucunun açmış olduğu ortaklığın feshi davasından feragat etmesi nedeniyle davanın reddine karar verilmiş ve temyiz yoluna başvurulmamıştır. Dolayısıylabaşvurucu, iddiasını ileri sürebileceği olağan kanun yollarını tüketmeksizin bireysel başvuruda bulunmuştur.

20. Açıklanan nedenlerle başvurunun bu kısmının, diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

21. 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir..."

22. Başvurucu, manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

23. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

24. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 16.800 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

25. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 16.800 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Marmaris 1. Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2009/129, K.2015/259) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 11/1/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

FAHRETTİN YAVUZ VE DİĞERLERİ

B. No: 2014/15873 | Karar tarihi: 11.01.2017

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/15873

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

FAHRETTİN YAVUZ VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/15873)

Karar Tarihi: 11/1/2017

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Serruh KALELİ

Nuri NECİPOĞLU

Hasan Tahsin GÖKCAN

Rıdvan GÜLEÇ

Raportör Yrd. : Ceren Sedef EREN

Başvurucu : 1. Fahrettin YAVUZ

2. Mustafa DÖNDER

Vekili : Av. Hakan GELERİ

: 3. Mehmet DÖNDER

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 10/10/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca 26/6/2015 tarihinde başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmiştir.

5. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

6. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

7. Başvurucular aleyhine 18/2/1993 tarihinde açılan kadastro tespitine itiraz davası hâlen yerel Mahkeme aşamasında derdest durumdadır.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

8. Mahkemenin 11/1/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

9. Başvurucular, makul sürede yargılanma ve mülkiyet haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

A. Başvurucu Fahrettin Yavuz Yönünden

10. 30/3/2011 tarihli 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (5) numaralı fıkrası ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 80. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendi gereği başvurudan feragat edilmesi hâlinde düşme kararı verilmesi gerektiği öngörülmüştür. Ancak İçtüzük'ün 80. maddesinin (2) numaralı fıkrası gereği Anayasa'nın uygulanması ve yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi ya da insan haklarına saygının gerekli kıldığı hâllerde, feragat hâllerinde de başvurunun incelenmesine devam edilebilir (İrfan Akkaya, B. No: 2012/69, 12/2/2013, §§ 16, 17).

11. Somut olayda, başvurucunun bireysel başvurudan feragat ettiği, başvurunun incelenmesine devam edilmesini gerektiren bir husus da bulunmadığı anlaşılmaktadır.

12. Açıklanan nedenlerle başvurunun düşmesine karar verilmesi gerekir.

B. Diğer Başvurucular Yönünden

1. Esas Yönünden

13. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Güher Ergun ve diğerleri, B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 50, 52).

14. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Güher Ergun ve diğerleri, §§ 41-45).

15. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda yaklaşık 24 yıllık yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

16. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

17. Başvurucular, uzun süren yargılama nedeniyle taşınmazlarını kullanamadıklarını belirterek Anayasa'nın 35. maddesinde tanımlanan mülkiyet haklarının da ihlal edildiğini iddia etmişlerse de başvurucuların makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiği

yönünde yukarıda yer verilen tespitler ışığında, mülkiyet haklarının ihlal edildiği yönündeki iddialarının ayrıca değerlendirilmesine gerek görülmemiştir.

2. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

18. 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir..."

19. Başvurucular, manevi tazminat talebinde bulunmuşlardır.

20. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

21. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvuruculara, şikâyet konusu davadaki taraf sayısı da dikkate alınarak ayrı ayrı net 27.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

22. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç bedelinin başvuruculara müştereken, 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin ise başvurucu Mehmet Dönder'in vekilini azlettiği görüldüğünden başvurucu Mustafa Dönder'e münferiden ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurucu Fahrettin Yavuz yönünden başvurudan feragat edilmesi nedeniyle DÜŞMESİNE,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu Fahrettin Yavuz üzerinde BIRAKILMASINA,

C. Diğer başvurucular yönünden Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Başvurucular Mehmet Dönder ve Mustafa Dönder'e ayrı ayrı net 27.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

E. 206,10 TL harç bedelinin başvurucular Mehmet Dönder ve Mustafa Dönder'e MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

F. 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin başvurucu Mustafa Dönder'e MÜNFERİDEN ÖDENMESİNE,

G. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Doğubayazıt Kadastro Mahkemesine (E.1993/15) GÖNDERİLMESİNE,

I. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 11/1/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

SEDAT EKMEKÇİ

B. No: 2014/17642 | Karar tarihi: 11.01.2017

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/17642

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

SEDAT EKMEKÇİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/17642)

Karar Tarihi: 11/1/2017

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Serruh KALELİ

Nuri NECİPOĞLU

Hasan Tahsin GÖKCAN

Rıdvan GÜLEÇ

Raportör : Hüseyin MECEK

Başvurucu : Sedat EKMEKÇİ

Vekili : Av. Nezahat PAŞA

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, ceza infaz kurumunda işkence ve kötü muamele ile ayrımcılık yasağının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 10/11/2014 tarihinde İzmir 4. Asliye Hukuk Mahkemesi vasıtasıyla yapılmıştır. Başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesi neticesinde başvurunun Komisyona sunulmasına engel teşkil edecek bir eksikliğinin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. Birinci Bölüm İkinci Komisyonunca 31/3/2015 tarihinde, başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

4. Bölüm Başkanı tarafından 3/3/2016 tarihinde, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvurunun bir örneği görüş için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık görüş bildirilmemiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

6. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

7. 1994 doğumlu başvurucu, İzmir'de ikamet etmektedir.

8. Başvurucu, terör örgütüne üye olmak suçundan 23/6/2011 tarihinde İzmir Çocuk Mahkemesi tarafından tutuklanmıştır. Tutuklama kararı üzerine başvurucu, Bergama D Tipi Çocuk Cezaevine (Cezaevi) götürülmüştür. Başvurucu, Cezaevine götürüldükten sonra kendisine işkence ve kötü muamelede bulunulduğunu ileri sürmüştür.

1. Başvurucunun ve Soruşturmadaki Diğer Mağdurların Beyanları

9. Başvurucu tutuklandıktan sonra Ceza İnfaz Kurumuna alınırken Jandarma karakolunda işkence, suçu bildirmeme, hakaret, tehdit ve kasten yaralama suçlarından 18/11/2011 tarihinde vekili aracılığıyla İzmir Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunmuş; 16/12/2011 tarihinde kollukta ifade vermiştir. Başvurucu; suç ihbarı dilekçesinde ve ifadesinde özetle E.K. ve A.B. ile 23/06/2011 tarihinde İzmir Çocuk Mahkemesince verilen tutuklama kararı üzerine Cezaevine götürülmek üzere araca bindirilip Bergama'ya doğru yola çıktıklarını, Çiğli'de başka bir suçtan tutuklanan bir çocuğun da araca alındığını, mesai sonunda Cezaevine gelindiğini, hep birlikte Cezaevinin askerîye bölümüne alındıklarını, burada askerlerin kendilerini sıraya dizip "Asker duruşu, rahat, hazır ol." şeklinde komutlar vererek kendilerine hareket yaptırdıklarını, İzmir'den gelen ve Van ili Başkale ilçesinden olduğunu söyleyen sivil bir polisin üçüne birden "Bunlar davasından dönmeyecek, bunlar terörist, bunlar PKK'lı." dediğini, orada bulunan rütbeli bir askerin kendilerini işaret ederek "Bunları arka odaya götürün, bakalım davalarından dönüyorlar mı dönmüyorlar mı o zaman görürüz." dediğini, bunun üzerine üç jandarma erinin kendilerini arkada bir odaya götürdüklerini, külot dışında tüm kıyafetlerini çıkarttıklarını, iki üç defa yere çömel-kalk hareketi yaptırarak onur kırıcı muamelede bulunduklarını, sonradan beş jandarma erinin daha geldiğini, dört askerin sırayla kendilerine vurmaya başladığını, diğer üç jandarmanın kapıda beklediğini, jandarmanın "Gidin kendi memleketinize, sizin ne işiniz var, siz niye rahatımızı bozuyorsunuz, teröristler, şerefsizler, köpekler." şeklinde kendilerine küfrettiğini, olanlardan bahsetmeleri hâlinde komandoların su dökmek suretiyle iz bırakmayan bir şekilde kendilerine işkence yapacaklarını söyleyerek tehdit ettiklerini, on beş dakika kadar sonra giyinerek dışarı çıktıklarını, Çiğli'den gelen, ismini bilmediği başka bir tutuklunun kendilerine "Sizi içerde dövdüler değil mi?" dediğini, daha sonra jandarmanın kendilerini Cezaevi personeline teslim ettiğini, ailesiyle görüştürülmediğinden durumu kimseye haber veremediğini, bir ay kadar sonra ağabeyine olayla ilgili bilgi verdiğini, olayın üzerinden zaman geçmesi nedeniyle vücudunda herhangi bir darp ve cebir izi olmadığını, bu nedenle adli muayene raporu aldırmak istemediğini belirtmiştir.

10. Başvurucuyla birlikte aynı suçtan tutuklanan A.B. 19/12/2011, E.K. 8/6/2012 tarihli Cumhuriyet Savcılığındaki beyanlarında, terör örgütü üyeliği suçundan tutuklandıkları öğrenilince külot dışındaki giysilerinin çıkarılarak tekme tokat dövüldüklerini ve kendilerine hakaret edildiğini söylemiştir.

11. Olaya ilgili kamera kayıtları Cumhuriyet Savcılığı tarafından talep edilmiş ancak saklama süresi olan dört ayın geçmesi nedeniyle kayıtların silindiği bildirilmiştir.

2. Şüpheli Kamu Görevlilerinin Savunmaları

12. Şüpheli Jandarma Er E.A. 19/3/2013 tarihli, Jandarma Er A.D. 15/3/2012 tarihli, Jandarma Er M.E., T.T., Y.K., T.A., M.T., 20/1/2012 tarihli,Jandarma Onbaşı E.G. 20/1/2012 tarihli, Jandarma Çavuş M.E.K. 20/1/2012 tarihlikolluktaki ifadelerinde olay günü Cezaevinde olduklarını, gelen tutukluları ve olayı hatırlamadıklarını söylemişlerdir.

13. Şüpheli Polis Memurları M.A., A.K., H.Ü.Ş., Ş.Y. ve R.Y. 7/12/2011 tarihli kolluktaki ifadelerinde olay günü 6638 kod No.lu minibüste görevliyken terör olaylarından E.K., R.Y. ve Sedat Ekmekçi isimli çocukları tutuklandıkları için Cezaevine götürmek üzere teslim aldıklarını, Çiğli Çocuk Şube Müdürlüğüne uğrayarak başka bir suçtan tutuklanan R.M.T. isimli çocuğu da araca aldıktan sonra saat 15.00 sıralarında Bergama'ya hareket ettiklerini, Cezaevinden bir görevliyi de alarak Bergama Devlet Hastanesinden çocukların adli muayene raporlarını aldırdıklarını, Cezaevinde jandarma eşliğinde çocukların kaydının yapıldığını, askerlerle birlikte çocukları infaz koruma memurlarına teslim ettiklerini, hiçbir görevlinin çocuklara kötü muamelede bulunmadığını söylemişlerdir.

14. Şüpheli İnfaz Koruma Memuru M.T. 1/12/2011 tarihli Cumhuriyet Savcılığındaki ifadesinde; tutuklanarak Cezaevine gelen şüphelilerin Cezaevi Jandarma Karakol Komutanlığında üst araması yapılıp kayıtları alındıktan sonra koğuşlara yerleştirilmek üzere kendilerine getirildiğini, o gün gelen dört şüphelinin de aynı şekilde jandarmadan kendilerine getirildiğini, gelen tutukluların teslim edilirken jandarma tarafından kötü muameleye maruz kaldıkları yönünde şikâyetlerinin olması durumunda ya da kendilerinin darp ve cebir izi görmeleri hâlinde rapor için tutukluları tekrar hastaneye sevk edebileceklerini ancak böyle bir durumun olmadığını söylemiştir.

3. Tanık Beyanları

15. İnfaz Koruma Memuru tanık M.Y. 28/11/2011 tarihli Cumhuriyet Savcılığındaki ifadesinde; kesin tarihini hatırlamamakla birlikte 2011 yılı Haziran ayı içinde İzmir Çocuk Şube Müdürlüğünden E.K. ve ismini hatırlamadığı iki çocuğun polis memurları tarafından Cezaevine getirildiğini, kendisinin Cezaevi ana giriş kapısı nöbetçisi olarak olay günü görevli olduğunu, rutin uygulama gereği gelen çocukların önce jandarma tarafından kayıt işlemi yapılmak üzere Jandarma bölük binasına götürüldüğünü, beş on dakika sonra üç çocuğun geri geldiğini, hâllerinde bir anormallik görmediğini, jandarma tarafından çocukların İnfaz Koruma Memuru M.T.ye teslim edildiğini, memurun görevi gereği çocukların üzerinde arama yaptığını, daha sonra Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi'ne (UYAP) kayıt yaparak haklarında dosya açtığını, parmak izlerini aldıktan sonra çocukları geçici odaya gönderdiğini, arama sırasında çocuklarda herhangi bir darp ve cebir izi görmediğini, çocukların kendisine darbedildikleri yönünde bir şey söylemediklerini beyan etmiştir.

16. Olay günü başka bir suçtan tutuklanan ve aynı araçla Cezaevine götürülen tanık R.M.T. 19/12/2011 tarihinde Cumhuriyet Savcılığındaki ifadesinde araçta bulunan diğer üç kişinin darbedildiğini görmediğini, olayla ilgili bilgisinin bulunmadığını ifade etmiştir.

4. Soruşturmada Yapılan Diğer İşlemler

17. Başvurucunun Cezaevine girmeden önce 23/6/2013 tarihinde Bergama Devlet Hastanesi tarafından verilen raporunda darp ve cebir izinin bulunmadığı belirtilmiştir.

18. Başvurucu tutuklandıktan sonra Bergama Çocuk Tutukevi Müdürlüğünün 23/6/2011 tarihli tutanağına göre saat 19.30'da Polis Memuru M.A. tarafından İnfaz Koruma Başmemuru M.T.ye teslim edilmiştir.

19. Başvurucu ve diğer iki arkadaşının işkence ve kötü muamele iddialarıyla ilgili dilekçe vermeleri üzerine İnfaz Koruma Memurları M.T. ve M.Y. hakkında resen açılan disiplin soruşturması sonucunda kamu görevlilerinin atılı fiili işlemedikleri gerekçesiyle ceza verilmesine yer olmadığına karar verilmiştir.

5. Soruşturma Sonucunda Verilen Karar

20. Soruşturma sonucunda Bergama Cumhuriyet Başsavcılığının 13/7/2012 tarihli ve 2011/3519 Soruşturma ve K.2012/992 sayılı kovuşturmaya yer olmadığına dair kararı şöyledir:

"…

Yapılan soruşturma sonucu müştekileri İzmir'den getiren polis memuru olan şüphelilerin, cezaevinde infaz koruma görevlisi olan şüphelilerin ve jandarma görevlisi olan şüphelilerin savunmalarında suçlamaları kabul etmedikleri,

Müşteki Sedat vekilinin ve müştekilerin ifadelerinde belirttikleri ve kendilerine yapılan işkence ve kötü muameleyi gördüklerini iddia ettikleri tanık R.M.T. alınan ifadesinde, müştekilerle birlikte Bergama Çocuk D Tipi Cezaevine götürüldüğünü, cezaevine geldiklerinde komutanın kendilerini odasına aldığını, vücutlarında kesik ve dövme izi olup olmadığını kontrol ettiklerini, müştekilere tekme ve tokat atılmadığını, hakaret içeren sözler söylendiğini duymadığını belirttiği,

Yapılan soruşturma sonucu toplanan delillere ve dosya içeriğine göre müşteki Sedat vekilinin gerçekleştiğini iddia ettiği suç tarihinden 4 ay kadar sonra şikâyetçi olduğu, bu nedenle müştekilerin kasten yaralama suçuna maruz kaldıklarına ilişkin herhangi bir adli raporun bulunmadığı, Cezaevine giriş ve çıkışları gösterir kamera kaydı olduğu, ancak müştekilerin kötü muameleye maruz kaldıklarını iddia ettikleri Cezaevi jandarmasına ait yerleri gören kamera olmadığı, şüphelilerin atılı suçlamayı kabul etmedikleri, Cezaevinde infaz koruma memuru olan tanık M.Y. ifadesinde;müştekilerin üst aramasını yaptığını, yaralanma izi görmediğini, kendilerini getirenlerden şikâyetleri olup olmadığını sorduğunda şikâyetlerinin olmadığını söylediklerini beyan ettiği, müşteki vekilinin tanık olarak gösterdiği ve müştekilerin cezaevine getirilmeleri ve cezaevine alınmaları sırasında yanlarında bulunan tanık R.M.T.nin alınan ifadesinde müştekilerin iddialarını doğrulamadığı, müştekilere herhangi bir kötü muamele ya da söz söylendiğini duymadığını belirttiği, bu nedenle yapılan soruşturma sonucu şüphelilerin müştekilere karşı atılı suçları işlediklerine ilişkin hiçbir tanık beyanı ve maddi delil ile desteklenmeyen soyut iddialarından başka kamu davası açılmasına yeterli şüphe oluşturacak deliller elde edilemediği anlaşılmakla,

Şüpheliler hakkında kamu adına kovuşturmaya yer olmadığına [karar verilmiştir]."

21. Bu karara başvurucu tarafından yapılan itiraz, Bergama Sulh Ceza Mahkemesinin 12/9/2014 tarihli ve 2014/258 Değişik İş sayılı kararıyla "iddiaların gerekli ve yeterli şekilde araştırılıp irdelendiği ve bunun neticesinde verilen kovuşturmaya yer olmadığına dair kararda usul ve yasaya aykırı bir yön görülmediği" gerekçesiyle reddedilmiştir.

22. Ret kararı 10/10/2014 tarihinde başvurucu vekiline tebliğ edildiğinden 10/11/2014 tarihinde yapılan bireysel başvuruda süre aşımının bulunmadığı anlaşılmıştır.

B. İlgili Hukuk

23. 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 86., 94., 106., 125. ve 278. maddeleri.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

24. Mahkemenin 11/1/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

25. Başvurucu, 23/6/2011 tarihinde tutuklanmaları üzerine Cezaevine getirildiklerinde polis memuru ve jandarma tarafından hakaret, tehdit, darp, kötü muamelede bulunulması üzerine şikâyetçi olduğunu, çıplak arama yapılarak özel hayatın gizliliğinin ihlal edildiğini, yapılan soruşturmada kamera kayıtlarının getirilmediğini ve üzerinde bilirkişi incelemesi yaptırılmadığını, revir kayıtları ile tutuklularca verilen dilekçelerin incelenmediğini, kendisinin cezaevi dosyasının getirilmediğini, teşhis yaptırılmadığını, olay günü görevli personellerin ve askerlerin ifadesinin alınmadığını, şikâyetçilerin olaydan bir yılı aşkın süre sonra ifadesinin alındığını, soruşturmanın üç buçuk yılda neticelendiğini, soruşturmayı yürüten Cumhuriyet savcısının aynı zamanda infaz savcısı olması nedeniyle tarafsız olmadığını, bir kez ifadesine başvurulması dışında soruşturmaya katılımının sağlanmadığını, delillerin suça karışan jandarma ve Cezaevi görevlileri tarafından toplandığını, Kürt kökenli olmasının tesiriyle kovuşturmaya yer olmadığına karar verildiğini, bu karara yaptığı itirazın duruşma yapılmadan kesin ve gerekçesiz olarak reddedildiğini, itiraz yolunun etkisiz olduğunu, itirazın reddine dair kararın temyiz edilemediğini belirterek Anayasa'nın 10, 17, 19., 20., 36. ve 40. maddelerinde güvence altına alınan ayrımcılık yasağı, işkence ve kötü muamele yasağı, kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı, özel hayatın gizliliği, iki dereceli yargılanma, bağımsız ve tarafsız yargı yerinde yargılanma, duruşmalı inceleme, gerekçeli karar ve etkili başvuru haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüş; ihlalin tespiti, yeniden soruşturma yapılması ve tazminat talebinde bulunmuştur.

B. Değerlendirme

26. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki tavsifi ile bağlı olmayıp, olay ve olguların hukuki nitelendirmesini kendisi takdir eder (Tahir Canan, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Bu sebeple başvurucunun kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı ile özel hayatın gizliliğine ilişkin ihlal iddiaları işkence ve kötü muamele yasağının maddi boyutu kapsamında; iki dereceli yargılanma, bağımsız ve tarafsız yargı yerinde yargılanma, duruşmalı inceleme, gerekçeli karar ve etkili başvuru hakkına ilişkin iddiaları ise işkence ve kötü muamele yasağının usul yükümlüğü kapsamında incelenmiş; ayrımcılık yasağı ise ayrı bir başlık altında değerlendirilmiştir.

27. Başvurucunun iddiaları ve başvuruya konu soruşturma kapsamında elde edilen bilgi ve belgeler Anayasa'nın 17. maddesinin maddi boyutunun ihlal edilip edilmediği konusunda değerlendirme yapılmasına imkân sağlayacak nitelikte kanıt unsuru içermemektedir. Bu nedenle başvurucunun 23/6/2011 tarihinde Cezaevinde bir polis memuru ve jandarmalar tarafından işkence yapıldığı iddialarının sağlıklı bir şekilde değerlendirilebilmesi, ancak devletin etkili soruşturma yükümlülüğünü gerektiği gibi yerine getirip getirmediğinin tespiti ile mümkün olabileceğinden başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan işkence ve kötü muamele yasağının usul boyutu ile sınırlı olarak yapılmasına karar verilmiştir.

1. İşkence ve Kötü Muamele Yasağına İlişkin İddia

28. Anayasa’nın 148. maddesinin üçüncü ve 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un 45. maddesinin (1) numaralı fıkraları uyarınca Anayasa’da güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (Sözleşme) ve buna ek Türkiye’nin taraf olduğu protokoller kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından ihlal edildiğini iddia eden kişilere Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru hakkı tanınmıştır.

29. 6216 sayılı Kanun’un “Bireysel başvuruların kabul edilebilirlik şartları ve incelenmesi” kenar başlıklı 48. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

“Mahkeme, …açıkça dayanaktan yoksun başvuruların kabul edilemezliğine karar verebilir.”

30. Anayasa’nın 17. maddesi şöyledir:

“Herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir.

…

Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulamaz.

…”

31. Bireyin, bir devlet görevlisi tarafından hukuka aykırı olarak ve Anayasa’nın 17. maddesini ihlal eder biçimde bir muameleye tabi tutulduğuna ilişkin savunulabilir bir iddiasının bulunması hâlinde Anayasa’nın 17. maddesi “Devletin temel amaç ve görevleri” kenar başlıklı 5. maddedeki genel yükümlülükle birlikte yorumlandığında etkili resmî bir soruşturmanın yapılmasını gerektirmektedir (Tahir Canan, § 25). Ancak etkili bir soruşturmanın başlatılabilmesi için öncelikle işkence ve kötü muamele konusundaki iddiaların uygun delillerle desteklenmesi gerekir. İddia edilen olayların gerçekliğini tespit etmek için her türlü makul şüpheden uzak kanıtların varlığı gerekir. Bu nitelikteki bir kanıt; yeterince ciddi, açık ve tutarlı emarelerden ya da aksi ispat edilemeyen birtakım karinelerden de oluşabilir (C.D., B. No: 2013/394, 6/3/2014, § 28). Ancak bu uygun koşulların tespiti hâlinde bir soruşturma yükümlülüğün gerekliliğinden bahsedilebilir.

32. Devletin kötü muamele yasağı kapsamındaki usul yükümlülüğü, her kötü muamele olayının sorumlularının belirlenmesini ve cezalandırılmasını sağlayabilecek etkili bir soruşturma yürütmeyi gerektirir. Bu soruşturmanın temel amacı, insan onurunu koruyan hukukun etkili bir şekilde uygulanmasını ve kamu görevlilerinin veya diğer bireylerin kötü muamele niteliğindeki filleri nedeniyle hesap vermelerini sağlamaktır (Cezmi Demir ve diğerleri, B. No: 2013/293, 17/7/2014, § 110)

33. Ceza soruşturmasının amacı, insan onurunu koruyan hukukun etkili bir şekilde uygulanmasını ve sorumluların hesap vermelerini sağlamak olmakla birlikte bu yükümlülük, kesin olarak bir sonuç elde etmeyi değil uygun araçların kullanılmasını gerektirir. Diğer yandan Anayasa'nın 17. maddesi, başvuruculara üçüncü kişileri bir suç nedeniyle yargılatma ya da cezalandırma hakkı vermediği gibi devlete tüm yargılamaları mahkûmiyetle ya da belirli bir ceza kararıyla sonuçlandırma ödevi de yüklemez (Cezmi Demir ve diğerleri, § 113)

34. Ceza soruşturmasının etkili olması için soruşturma makamlarının resen harekete geçerek kötü muamele iddiasını aydınlatabilecek ve sorumluların belirlenmesini sağlayabilecek bütün delilleri tespit etmesi gerekir. Yetkililer şikâyet yapılır yapılmaz harekete geçmeli, bir şikâyet olmasa bile işkence veya kötü muamele olduğunu gösteren

yeterli belirtiler olduğunda soruşturma açmalıdır(Cezmi Demir ve diğerleri, §§ 114, 116)

35. Ceza soruşturmasının etkinliğini sağlayacak hususlardan biri de fiilen hesap verilebilirliği sağlamak için soruşturma sürecinin kamu denetimine açık olmasıdır. Ayrıca her olayda mağdurun meşru menfaatlerini korumak için gerekli olduğu ölçüde sürece katılması sağlanmalıdır (Cezmi Demir ve diğerleri, § 115)

36. Kamu görevlileri tarafından yapıldığı iddia edilen kötü muameleler hakkında yürütülen soruşturmaların etkili olması için soruşturmadan sorumlu olan, inceleme ve tetkikleri yapan kişilerin olaylara karışan kişilerden bağımsız olması gerekir. Soruşturma makamlarının sadece hiyerarşik ve kurumsal bağımsızlığı yeterli olmayıp aynı zamanda soruşturmanın da fiilen bağımsız olarak yürütülmesi gerekir (Cezmi Demir ve diğerleri, § 117)

37. Kötü muameleye ilişkin bir soruşturmanın olabildiğince süratle ve özenle yürütülmesi gerekir. Bazı durumlarda soruşturmanın ilerlemesine engel olan güçlükler bulunabilir. Ancak böyle bir durumda dahi yetkililerin süratle hareket etmeleri olayın aydınlatılabilmesi, hukukun üstünlüğüne olan inancın korunması ve hukuka aykırı eylemlere müsamaha gösterildiği veya kayıtsız kalındığı görünümü verilmemesi açısından büyük öneme sahiptir (Cezmi Demir ve diğerleri, § 119)

38. Başvurucu, üç kişiyle birlikte tutuklandıktan sonra Cezaevi Jandarma Komutanlığında görev yapan askerler ve sivil bir polis memuru tarafından darp, tehdit, hakaret edildiğini gösteren doktor raporuna veya gerçekten kötü muamele gördüğüne dair makul bir açıklamayı destekleyen bir kanıt unsuruna ya da delil başlangıcına iddialarını dayandırmamıştır.

39. Gözaltında oldukları için dış dünyayla ilişkileri kesilen veya kendilerine destek olabilecek ve gerekli kanıtları oluşturabilecek doktor, avukat, aile yakını veya arkadaşlarla görüşmeleri her an olanaklı olmayan başvuruculaların gözaltı sırasında maruz kaldıkları kötü muamele şikâyetlerini kanıtlamaları zordur (Cezmi Demir ve diğerleri, § 99).

40. Başvuru konusu olaydaki gibi işkence ve kötü muamelenin gerçekleşip gerçekleşmediğine, gerçekleşmişse faillerinin kim olduğuna dair somut bir bilginin bulunmadığı durumlarda -özellikle de olayın gerçekleştiği zamanda ve yerde- ilk anda yürütülecek soruşturma işlemleri çok büyük önem arz etmektedir. Geçen zamanla birlikte kaçınılmaz bir şekilde delillerin kaybolması, tanıkların yer değiştirmesi ve yaşananları hatırlamanın güçleşmesi gibi nedenlerle delil toplama ve olayın gerçekleşme şeklini belirlemenin giderek zorlaşacağı açıktır (Yavuz Durmuş ve diğerleri, B. No: 2013/6574, 16/12/2015, § 62). Bu nedenle başvurucunun bu kapsamdaki iddialarına ilişkin olarak ancak dosyadaki tüm verilerin birlikte incelenmesi hâlinde bir sonuca ulaşılması mümkündür.

41. Somut olayda başvurucu 23/6/2011 tarihinde Cezaevinde getirildiğinde hakaret, tehdit, darp edildiğine dair işkence ve kötü muamele iddialarında bulunmuş ancak 18/10/2011 tarihine kadar yaklaşık dört ay boyunca iddialarını yetkili bir soruşturma mercii önüne taşımadan beklemek suretiyle pasif bir tutum sergilemiştir. Başvurucu, şikâyetçi olduktan sonra verdiği ifadesinde de vücudunda herhangi bir işkence ve kötü muamele izi bulunmadığından doktor raporu aldırılmasına gerek olmadığını söylemiştir.

42. Başvurucu, soruşturmada kamera kayıtlarının getirtilerek bilirkişi incelemesi yaptırılmadığını, revir kayıtları ile tutuklularca verilen dilekçelerin incelenmediğini, kendisine ait Cezaevi dosyasının getirilmediğini, teşhis yaptırılmadığını, olay günü görevli personellerin ve askerlerin ifadesinin alınmadığını, şikâyetçilerin olaydan bir yılı aşkın bir

süre sonra ifadesinin alındığını, soruşturmanın üç buçuk yılda neticelendiğini, soruşturmayı yürüten Cumhuriyet savcısının aynı zamanda infaz savcısı olması nedeniyle tarafsız olmadığını, bir kez ifadesine başvurulması dışında soruşturmaya katılımının sağlanmadığını, delillerin suça karışan jandarma ve Cezaevi görevlileri tarafından toplandığını ileri sürmüştür. Ancak başvurucunun kötü muameleye maruz kaldığını gösterecek doktor raporu vb. başka bir delil ileri sürmemesine rağmen şikâyet dilekçesi vermesi üzerine derhâl soruşturma başlatılmıştır. Başvurucu, kamera kayıtlarının getirtilmediğini, görevli personelin ve askerlerin ifadesinin alınmadığını, delillerin suça karışan jandarma ve Cezaevi görevlileri tarafından toplandığını ileri sürmüş ise de Cumhuriyet Savcılığı tarafından görevli jandarma, polis ve infaz koruma memurlarının kimlikleri tespit edilerek şüpheli ya da tanık sıfatıyla ifadeleri alınmış, kamera görüntülerinin temini için gerekli yazışmalar yapılmıştır. Ayrıca ilgili infaz koruma memurları hakkında disiplin soruşturması yapılması için talimat verilmiş, başvurucunun şikâyet dilekçesinde adı geçen başka bir suçtan tutuklanarak aynı araçla Cezaevine geldiğini ifade ettiği kimliğini bilmediği tanık R.M.T.nin kimlik bilgileri Cezaevinden sorulup tespit edilmiştir.

43. Başvurucunun olaya karıştığını ileri sürdüğü şüpheli jandarmalar E.G., M.T., T.A., T.T., M.E.K., M.E. ve Y.K.nin ifadeleri bizzat Cumhuriyet savcısı tarafından; sanık M.Ç. dışındaki diğer infaz koruma memuru ve polis memurları ile tanıkların ifadeleri ise gerek istinabesuretiyle gerek Cumhuriyet savcıları gerekse kolluk görevlileri tarafından; başvurucunun kimliğini bilmediği tanık R.M.T.nin ifadesi de Cumhuriyet savcısı tarafından alınmıştır. Cezaevinden gelen yazıda kamera kayıtlarının dört ay sonra silindiği bildirildiğinden görüntü incelemesi yapılamamıştır.

44. Başvurucu ayrıca etkili soruşturma yürütülmesinin mümkün olduğu bir dönemde ve bu konuda resen tespit edilmiş veya başvurucu tarafından ortaya konmuş herhangi bir engelleyici durumun mevcudiyeti de söz konusu olmamasına rağmen olayın üzerinden geçen yaklaşık dört ay boyunca gerek kendisi tarafından gerekse müdafii veya görüştüğü yakınları vasıtasıyla suç ihbarında bulunmak yerine sessiz kalmayı tercih etmiştir. Dolayısıyla iddialar bakımından çok önemli deliller arasında yer alan adli muayene raporu ve kamera görüntülerinin elde edilme olanağının ortadan kalkmasında soruşturma makamına izafe edilebilecek bir sorumluluk bulunmamaktadır.

45. Başvurucu tarafından ayrıca soruşturmanın makul sürede bitirilmediği ileri sürülmüştür. Başvurucunun şikâyet dilekçesi verdiği 18/10/2011 tarihinde başlayan soruşturmayla ilgili olarak 13/7/2012 tarihinde kovuşturmaya yer olmadığına karar verilmiştir. Kısa bir sürede sonuçlandırılmasına rağmen üç müşteki ve 16 şüphelinin bulunduğu soruşturmanın tebligat aşamasıyla birlikte itiraz ve kesinleşme süreci 12/9/2014 tarihine kadar sarkmış, şikâyet tarihinden itibaren soruşturma yaklaşık 2 yıl 11 ayda tamamlanabilmiştir. Her ne kadar kovuşturmaya yer olmadığına dair kararın tebligat ve kesinleşme aşaması uzun sürmüşse de bir bütün olarak 2 yıl 11 aylık sürede tamamlanan soruşturmanın makul süreyi aştığının söylenebilmesi mümkün görülmemiştir.

46. Başvurucu delillerin suça karışan jandarma ve Cezaevi görevlileri tarafından toplandığını, ayrıca soruşturma savcısının aynı zamanda infaz savcısı olması, Cezaevinden sorumlu personelin burada işlenecek işkence ve kötü muamele eylemlerinden dolayı sorumluluğunun bulunması nedenleriyle soruşturmanın tarafsız yürütülmediğini ileri sürmüştür.

47. Birtakım idari faaliyetlerinin bulunabileceği kabul edilmekle birlikte savcılık makamı bir

yargı organıdır ve yargı faaliyetlerinin yerine getirilmesinde bağımsızlık ve tarafsızlık esaslarına göre yeterli teminata sahip olmalıdır. (Sinan Işık, B. No: 2013/2482, 13/4/2016, § 66).

48. Başvurucu, haklarında soruşturma yapılan şüpheliler tarafından delillerin toplandığını ileri sürmüşse de hangi delilin hangi şüpheli tarafından toplandığına dair somut bir bilgi verilmediğinden soyut ve muğlak nitelikteki bu iddia dayanaksız olarak değerlendirilmiştir. 4/12/2014 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 160. maddesi uyarınca ihbar veya başka bir suretle bir suçun işlendiği izlenimini veren bir durumu öğrenir öğrenmez kamu davasını açmaya yer olup olmadığına karar vermek üzere hemen işin gerçeğini araştırmaya başlamakla görevli Cumhuriyet savcısının aynı zamanda idari görevi kapsamında yetkili olduğu cezaevinde görev yapan kişilere isnat edilen suçları soruşturmasının tek başına onun taraflı ve ön yargılı olacağı anlamına gelmesi mümkün olmadığı gibi Cumhuriyet savcısının hangi tutum ve/veya davranışı nedeniyle soruşturmanın tarafsızlığına gölge düşürdüğüne dair somut bir açıklama yapılmadığı anlaşıldığından soruşturmanın taraflı yapıldığı söylenemeyecektir.

49. Başvurucu; soruşturma boyunca bir kez ifadesinin alındığını, bunun dışında soruşturmaya katılımının sağlanmadığını, itiraz üzerine duruşmasız yapılan inceleme sonucunda gerekçesiz ve kesin olarak karar verildiğini belirterek işkence ve kötü muamele yasağının usul yönünden edildiğini ileri sürmüştür.

50. Vekili aracılığıyla verdiği 18/10/2011 tarihli şikâyet dilekçesinden sonra 16/12/2011 tarihinde başvurucunun ifadesi alınmıştır. Başvurucu ayrıca soruşturma süresi boyunca kendini vekille temsil ettirmiş, soruşturma evraklarına ulaşamama gibi bir durum ile karşılaştığına dair bir bilgi ya da belge sunmamıştır.

51. Başvurucu kovuşturmaya yer olmadığına dair karara yaptığı itirazın duruşma yapılmaksızın dosya üzerinden sonuçlandırılmasını da ihlal nedeni olarak göstermiştir. Başvurucu 5271 sayılı Kanun'un 271. maddesi uyarınca itiraz incelemesinin duruşmalı olarak incelenmesini talep etmediği gibi duruşmasız inceleme yapılmasının başvuruyu ne şekilde etkisiz kıldığı yönünde bir açıklama da yapmamıştır.

52. Soruşturma sonucunda verilen kararda soruşturmayı etkileyebilecek tüm iddia ve savunmalar dosya kapsamındaki delillere uygun bir şekilde değerlendirilerek sonuca ulaşılmıştır.

53. Açıklanan nedenlerle başvurucunun herhangi bir delil ortaya koymadan ileri sürdüğü kötü muamele iddialarının kovuşturmayı gerektirecek boyutta somut olgulara dayanmadığı anlaşıldığından ve Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan işkence ve kötü muamele yasağının usul boyutu bakımından açık ve görünür bir ihlal tespit edilemediğinden iddiaların açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekmiştir.

2. Ayrımcılık Yasağına İlişkin İddia

54. Başvurucu, Kürt kökenli olması nedeniyle kovuşturmaya yer olmadığına karar verildiğini ileri sürmüştür.

55. Anayasa'nın 10. maddesi şöyledir:

"Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir.

...

Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar."

56. Ayrımcılık yasağının ihlal edilip edilmediğinin tartışılabilmesi için kural olarak kişinin hangi temel hak ve özgürlüğü konusunda ayrıca hangi temele dayalı olarak ayrımcılığa maruz kaldığının tespiti gerekir. Ayrımcılık iddiasının ciddiye alınabilmesi için başvurucunun kendisiyle benzer durumdaki başka kişilere yapılan muamele ile kendisine yapılan muamele arasında bir farklılığın bulunduğunu ifade etmesi yeterli olmayıp ayrıca bu farklılığın meşru bir temeli olmaksızın ırk, renk, cinsiyet, din, dil vb. bir ayrımcılık temeline dayandığını makul delillerle ortaya koyması gerekir (Adnan Oktar [2], B. No: 2013/514, 2/10/2013, § 46).

57. Somut olayda başvurucunun ırk temeline dayalı olarak kendisine ayrımcılık yapıldığını ileri sürmüş ise de bu iddiasını temellendirecek herhangi bir somut bulgu ve kanıt da sunmadığı anlaşılmış olduğundan başvurunun bu kısmının da açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

58. Açıklanan gerekçeyle başvurunun bu kısmının da diğer kabul edilebilirlik koşulları bakımından incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 11/1/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

S.I. VE DİĞERLERİ

B. No: 2014/17850 | Karar tarihi: 11.01.2017

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/17850

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

S.I. VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/17850)

Karar Tarihi: 11/1/2017

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

GİZLİLİK TALEBİ KABUL

Başkan : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Serruh KALELİ

Nuri NECİPOĞLU

Hasan Tahsin GÖKCAN

Rıdvan GÜLEÇ

Raportör Yrd. : Gökçe GÜLTEKİN

Başvurucular : 1. S. I.

2. N. K.

3. İ. T.

Vekilleri : Av. Adem DEMİR

: Av. Fevzi AKSOY

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 14/11/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına

karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucular hakkında verilen 30/6/2010 tarihli arama kararına dayanılarak başvurucuların ev ve iş yerlerinde arama yapılmış, Erzurum Cumhuriyet Başsavcılığının(TMK 10. madde ile görevli) iddianamesi ile silahlı Ergenekon terör örgütüne üye olmak suçlamasıyla başvurucular hakkında Erzurum 4. Ağır Ceza Mahkemesinde kamu davası açılmıştır. Erzincan Ağır Ceza Mahkemesinde devam eden yargılamada Mahkemece aralarında hukuki ve fiilî irtibat bulunduğundan dosyanın Yargıtay 11. Ceza Dairesinin 2012/1 Esas sayılı dosyası ile birleştirilmesine, birleştirmeye muvafakat verilmediğinden birleştirme konusunda karar verilmek üzere dosyanın Yargıtay Ceza Genel Kuruluna gönderilmesine 29/1/2015 tarihinde karar verilmiştir. Yargılama devam etmektedir.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

9. Mahkemenin 11/1/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

10. Başvurucu, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

11. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

12. Ceza yargılamasının süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak bir kişiye suç işlediği iddiasının yetkili makamlar tarafından bildirildiği veya isnattan ilk olarak etkilendiği arama ve gözaltı gibi birtakım tedbirlerin uygulandığı tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak ise suç isnadına ilişkin nihai kararın verildiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul süre şikâyetiyle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (B.E., B. No: 2012/625, 9/1/2014, § 34).

13. Ceza yargılamasının süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (B.E., § 29).

14. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda altı yılı aşan yargılamanın süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

15. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Diğer İhlal İddiaları

16. Başvurucular 2009 yılı Aralık ayında Erzurum Cumhuriyet Başsavcılığınca başlatılan soruşturma neticesinde haklarında Ergenekon adı ile anılan silahlı terör örgütünün Erzincan yapılanması içinde oldukları iddiasıyla kamu davası açıldığını, söz konusu iddialar ile ilgili herhangi bir delil bulunmadığını, anılan davada sanık olarak yer almalarının dayanağını oluşturan delilin suç tarihinde Yaylabaşı Jandarma Karakolu komutanı olarak görev yapan M.Y. isimli kişinin eşinin iş yerindeki bilgisayar hard diskinden elde edilen word belgesi ile gizli tanık ifadeleri olduğunu, yargılandıkları Mahkemeden anılan kişilerin tanık olarak dinlenilmesini talep ettiklerini, ayrıca gizli tanık olan kişilerin bu sıfatlarının kaldırılarak aleniyet ilkesi kapsamında dinlenilmesini talep ettiklerini, iddia makamı tarafından da aynı taleplerin Mahkemeye sunulduğunu ancak Mahkeme tarafından taleplerinin reddedildiğini, anılan karara karşı itiraz haklarını kullandıklarını, Mahkemenin bu taleplerini de itiraz incelemesi yapacak mercie ulaştırmadığını ve itirazları hakkında karar verilmesine yer olmadığına karar verdiğini belirterek savunma hakları ile hak arama hürriyeti ve adil yargılanma haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

17. Bireysel başvuru yolunun ikincil niteliği gereği Anayasa Mahkemesine başvuruda bulunabilmek için öncelikle olağan kanun yollarının tüketilmesi zorunludur. Başvurucunun bireysel başvuru konusu şikâyetini öncelikle ve süresinde yetkili idari ve yargısal mercilere usulüne uygun olarak iletmesi, bu konuda sahip olduğu bilgi ve delilleri zamanında bu makamlara sunması, bu süreçte dava ve başvurusunu takip etmek için gerekli özeni göstermiş olması gerekir(İsmail Buğra İşlek, B. No: 2013/1177, 26/3/2013, § 17).

18. Somut olayda başvurucular hakkında açılan davada yargılamanın devam ettiği, hukuk sisteminde mevcut idari ve yargısal yolları tüketilmeksizin bireysel başvuruda bulunulduğu anlaşılmaktadır.

19. Açıklanan nedenlerle başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

20. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

“Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…”

21. Başvurucular, manevi tazminat talebinde bulunmuşlardır.

22. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

22. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında -yargılamadaki taraf sayısı da dikkate alınarak- her bir başvurucuya net 3.750 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

23. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvuruculara müştereken ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Kamuya açık belgelerde başvuruculaların kimliklerinin gizli tutulması taleplerinin KABULÜNE,

B. 1. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Diğer ihlal iddialarının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Başvuruculara ayrı ayrı net 3.750 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

E. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCULARA MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvuruculaların Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Yargıtay Ceza Genel Kuruluna (E.2015/456) GÖNDERİLMESİNE,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 11/1/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

AHMET ÇİLGİN

B. No: 2014/18849 | Karar tarihi: 11.01.2017

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/18849

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

AHMET ÇİLGİN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/18849)

Karar Tarihi: 11/1/2017

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Serruh KALELİ

Nuri NECİPOĞLU

Hasan Tahsin GÖKCAN

Rıdvan GÜLEÇ

Raportör : Şermin BİRTANE

Başvurucu : Ahmet ÇİLGİN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, hükmen tutuklu olduğu sırada başvurucuya oğlunun cenaze törenine katılması için izin verilmemesi nedeniyle özel ve aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 1/12/2014 tarihinde, Bayburt Ağır Ceza Mahkemesi vasıtasıyla yapılmıştır. Başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesi neticesinde başvurunun Komisyona sunulmasına engel teşkil edecek bir eksikliğinin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. Birinci Bölüm İkinci Komisyonunca 28/3/2016 tarihinde, başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmiştir.

4. Birinci Bölüm İkinci Komisyonunca 28/3/2016 tarihinde, başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü 20/6/2016 tarihinde Anayasa Mahkemesine sunmuştur.

6. Bakanlık tarafından Anayasa Mahkemesine sunulan görüş 23/6/2016 tarihinde başvurucuya tebliğ edilmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanlarını 27/6/2016 tarihinde ibraz etmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) ile erişilen bilgi ve belgeler çerçevesinde ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucu, Doğubayazıt Cumhuriyet Savcısı'nın yerine getirdiği kamu görevi nedeniyle öldürülmesi eylemine ilişkin olarak -bu fiilin işlenmesinden sonra yardımda bulunacağını vadetmek suretiyle- suça iştirak ettiği gerekçesiyle Doğubayazıt Ağır Ceza Mahkemesinin 3/4/2013 tarihli kararıyla 20 yıl hapis cezası ile cezalandırılmıştır. Söz konusu karar, Yargıtay 16. Ceza Dairesinin 15/6/2015 tarihli ve E.2015/1098, K.2015/174 sayılı kararı ile onanarak kesinleşmiştir. Başvurucu, Bayburt M Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda bulunmaktadır.

9. Doğubayazıt Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından Bayburt M Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna hitaben yazılan 1/11/2014 tarihli yazıda; başvurucunun, doğum tarihi 25/8/1999 olan oğlunun, yüksekten düşme sonucu 31/10/2014 tarihinde vefat etmiş olduğu, cenazenin kesin ölüm sebebinin tespiti için Trabzon Adli Tıp Grup Başkanlığına gönderildiği belirtilmiş ve durumdan başvurucuya bilgi verilmesi istenilmiştir.

10. Başvurucu, 1/11/2014 tarihinde Bayburt Cumhuriyet Başsavcılığına başvurarak oğlunun, Ahmedihani Mahallesi, ... Doğubayazıt/Ağrı adresinde yapılacak cenaze törenine katılabilmesi için izin talep etmiştir. Söz konusu dilekçede cenaze töreninin ne zaman yapılacağı veya iznin hangi tarihten itibaren başlayacağı açıkça belirtilmemiştir. Bununla birlikte ülkemizdeki yaygın inanca ve geleneklere bağlı olarak adli işlemler veya benzer zaruri haller dışında cenazenin mümkün olan en kısa sürede defin edilmesi dikkate alındığında, başvurucunun dilekçe tarihi olan 1/11/2014 tarihinden itibaren izin almak istediği anlaşılmaktadır. Nitekim başvurucu, Bakanlık görüşüne verdiği cevap dilekçesinde, cenazenin iki gün bekletildikten sonra defnedildiğini ifade etmiştir.

11. Bayburt Cumhuriyet Başsavcılığı 1/11/2014 tarihli "Çok İvedi" ibareli yazısıyla başvurucunun talebini Erzurum Ağır Ceza Mahkemesine ileterek talep hakkında karar verilmesi istenmiştir.

12. Erzurum 1. Ağır Ceza Mahkemesince izin verilmesinin güvenlik bakımından sakınca oluşturup oluşturmayacağı araştırılmıştır. Bu kapsamda Bayburt İl Jandarma Komutanlığının 1/11/2014 tarihli ve 9120-4098-14 Asy. sayılı yazısında, "... sevkin yapılacağı güzergahın terör yönünden riskli bölgede bulunduğu, sevk edilecek hükümlünün tehlikeli hükümlülerden olduğu, öngörülen sevk tarihlerinin Erzurum Jandarma Bölge Komutanlığınca bildirilen emniyetli yol günleri içinde olmadığı, sevk tarihinden en az iki gün önce yol güzergahındaki birliklerin gerekli emniyet tedbirlerini alması maksadıyla mesaj çekilmesinin gerektiği, cenaze töreninin yapılacağı yerde oluşabilecek provokasyonda başvurucunun ve devriye personelinin can güvenliği tehlikeye girebileceğinden bölgede gerekli emniyet tedbirleri alınmadan sevkin gerçekleştirilmesinin uygun olmayacağı" bildirilmiştir.

13. Erzurum 1. Ağır Ceza Mahkemesinin 1/11/2014 tarihli ve 2014/841 Değişik İş sayılı

kararıyla başvurucunun cenaze törenine katılmasının güvenlik yönünden uygun olmadığı gerekçesiyle talep reddedilmiştir. Kararın gerekçesi şöyledir:

“Hükümlünün, ... dilekçesi ile oğlunun vefatı sebebi ile (... Doğubayazıt/Ağrı adresinde yapılacak) cenazesine katılmak için mazeret izin talebinde bulunduğu anlaşılmış, ...5275 Sayılı Kanunun 116/2. maddesi gereği güvenlik bakımından sanığın cenazeye katılmasının sakınca oluşturup oluşturmayacağı yönünden Bayburt Cumhuriyet Başsavcılığından mütalaa istenilmiş, gelen cevabi yazı ve ekindeki Bayburt İl Jandarma Komutanlığının yaptığı araştırma tutanağında hükümözlü sanık Ahmet Çilgin'in cezasına konu suçun vasıf ve mahiyeti açısından tehlikeli tutuklu ve hükümlülerden olduğu, cenaze töreninin yapıldığı mahalde herhangi bir provakasyonun meydana gelmesi halinde hükümlü ve devriyenin can güvenliğinin tehlike altına girebileceği, sevkin yapılacağı güzergahın terör yönünden riskli bölgede bulunduğu, netice olarak mütalaada hükümözlü sanık Ahmet Çilgin'in cenazeye katılmasının güvenlik bakımından sakıncalı olduğu yönünde görüş bildirildiği görülmüştür.

5275 Sayılı Kanunun 116/2 maddesi gereği hükümözlü sanığın oğlunun cenaze törenine katılması talebinin yukarıda belirtilen nedenlerle hükümözlü sanığın can güvenliği bakımından sakınca oluşturduğu, bu açıdan yasal koşulları oluşmadığından talebin reddine.”

14. Başvurucu bu karara karşı itiraz yoluna başvurmuştur. İtiraz mercii olan Erzurum 2. Ağır Ceza Mahkemesinin 20/11/2014 tarihli ve 2014/869 Değişik İş sayılı kararı ile başvurucunun itirazının reddine karar verilmiştir. Bu karar başvurucuya 25/11/2014 tarihinde tebliğ edilmiştir.

15. Başvurucu 1/12/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

B. İlgili Hukuk

16. 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun’un 8/8/2011 tarihli ve 650 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile değişik 116. maddesinin (2) ve (4) numaralı fıkraları şöyledir:

“İkinci derece dâhil kan veya kayın hısımlarından birinin ya da eşinin ölümü hâlinde, tutukluya, soruşturma evresinde soruşturmayı yapan Cumhuriyet savcısı, kovuşturma evresinde kovuşturmayı yürüten hâkim veya mahkeme tarafından, soruşturmanın veya kovuşturmanın selameti ve güvenlik bakımından sakınca oluşturmaması koşuluyla, dış güvenlik görevlisinin refakatinde yol süresi dışında iki güne kadar cenazeye katılması için izin verilebilir.

...

İkinci ve üçüncü fıkraya göre izin verilen tutuklunun, izin süresi içinde gece konaklaması gerektiği takdirde, kendi evi veya ikinci fıkrada belirtilen bir yakınının evinde, güvenli görülen başka bir yerde ya da gidilen yerde bulunan kapalı ceza infaz kurumunda kalmasına, güvenlik hususu değerlendirilmek ve gerekli güvenlik tedbirleri alınmak suretiyle, gidilen yerin valisi tarafından karar verilir. Yurt dışına çıkmasını gerektirmesi durumunda tutukluya, bu madde gereğince izin verilemez”

17. 28/6/2013 tarihli ve 28691 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan, Hükümlü ve Tutuklulara Yakınlarının Ölümü veya Hastalığı Nedeniyle Verilebilecek Mazeret İzinlerine Dair Yönetmelik’in (Yönetmelik) 4. maddesi şöyledir:

“(1) Bu Yönetmelikte geçen;

a)Dış güvenlik birimi: Mazeret izni verilen hükümlü veya tutuklunun bulunduğu ceza infaz kurumunun dış güvenliğinden sorumlu jandarma birimini,

b) Dış güvenlik görevlisi: Dış güvenlik biriminde görev yapan, hükümlü veya tutukluya izin süresince refakat eden jandarma görevlilerini,

…

İfade eder.”

18. Anılan Yönetmelik’in 5. maddesi şöyledir:

“….

(2) Soruşturmanın veya kovuşturmanın selameti ve güvenlik bakımından sakınca oluşturmaması koşuluyla tutuklulara; ikinci derece dâhil kan veya kayın hısımlarından birinin ya da eşinin ölümü hâlinde, soruşturma evresinde soruşturmayı yapan Cumhuriyet savcısı, kovuşturma evresinde ilgili hâkim veya mahkeme tarafından yol süresi hariç iki güne kadar cenazeye katılması amacıyla izin verilebilir.

(3) Hükümlü ve tutukluların, izin sırasında gece konakladıkları ev, ceza infaz kurumu veya diğer yerlerde geçirdikleri tüm süreler izin süresine dâhildir.

(4) 20/3/2006tarihli ve 2006/10218 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla yürürlüğe konulan Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Tüzüğün 138 inci maddesinin altıncı fıkrası çerçevesinde, bu maddeye göre izin verilen hükümlü ve tutuklulardan;

a) Kapalı ceza infaz kurumlarında bulunanlar dış güvenlik görevlisi refakatinde,

b) Açık ceza infaz kurumları ile çocuk eğitim evlerinde bulunanlar ise refakatsiz,

izne gönderilir.”

19. Anılan Yönetmelik’in 9. maddesi şöyledir:

“1) Hükümlü veya tutukluya refakat eden dış güvenlik yetkilisinin bilgi vermesi ve talebi hâlinde izne gidilen yerdeki kolluk birimleri tarafından cenaze merasiminin yapılacağı veya konaklanacak yerde ya da talep edilen başka bir yerde gerekli güvenlik tedbirleri alınır.

(2) Hükümlü veya tutuklu, izin süresince dış güvenlik görevlilerinin yakın nezareti altında bulundurulur.

(3) Konaklanacak yerin içi ve çevresi de dâhil olmak üzere izin süresince alınacak tüm güvenlik tedbirlerinin nitelik ve kapsamı, görevlendirilecek personelin sayısı ve giyeceği kıyafet ile gerektiğinde hükümlü veya tutukluya devamlı ya da geçici suretle kelepçe takılıp takılmayacağı, dış güvenlik yetkilisi tarafından şahsın işlediği suç türü, kişisel durumu, koşullu salıverilme tarihi ve mevcut güvenlik riskleri dikkate alınarak belirlenir.

(4) Mazeret izni verilen tutuklu veya hükümlünün çocuk olması durumunda, iznin geçirileceği ilin valiliği tarafından pedagog, psikolog veya sosyal hizmet uzmanı görevlendirilebilir.”

20. Aynı Yönetmelik’in 12. maddesi şöyledir:

“Hükümlü veya tutuklunun konakladığı yerde kendisi ya da güvenlik görevlileri yönünden kontrolü mümkün olmayan güvenlik riski oluşması hâlinde, dış güvenlik yetkilisinin kararı

ve sorumluluğunda şahıs en yakın ceza infaz kurumuna veya güvenli görülen başka bir yere konulur ve bu durum tutanağa bağlanarak derhâl valiliğe bildirilir.”

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

21. Mahkemenin 11/1/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

22. Başvurucu, oğlunun cenaze törenine katılamadığı için büyük üzüntü duyduğunu, medyadan takip ettiği kadarıyla başka yerlerde tutuklu ve hükümlülere cenazeye katılma izni verildiğini, bu iznin kendisine tanınmaması nedeniyle eşitlik ilkesinin ihlal edildiğini ileri sürmüş; manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

B. Değerlendirme

23. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (Tahir Canan, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvurucunun şikâyetlerinin özünü, yargı makamlarınca oğlunun cenaze törenine katılmasına izin verilmemesi sonucu son görevini yerine getirememesi, ailesinin acısını paylaşamaması sebebiyle manevi ıstırap duyması oluşturmaktadır. Buna göre söz konusu şikâyet Anayasa’nın 20. maddesinde düzenlenen özel ve aile hayatına saygı hakkını ilgilendirmekte olup bu çerçevede inceleme yapılmıştır (Beşir Doğan, B. No: 2013/2335, 15/12/2015,§ 19).

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

24. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan özel ve aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

25. Başvurucu, oğlunun cenazesine katılmasına izin verilmemesi nedeniyle özel ve aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

26. Bakanlık görüşünde, cenazeye katılma izninin hangi koşullarda verilebileceğinin kanunla öngörüldüğünü, yerel Mahkemenin takdir yetkisi çerçevesinde güvenliğin sağlanamayacağı gerekçesiyle izin verilmediğini, üst Mahkemenin de aynı gerekçeyle itirazı reddettiğini bildirmiştir. Öte yandan Bakanlık; Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) kararlarına atıfta bulunarak özel ve aile hayatına saygı gösterilmesi hakkına müdahalenin incelenmesinde kanunilik, meşru amaç, demokratik toplumda gereklilik ve ölçülülük değerlendirilmesinin yapılması gerektiğini ifade etmiştir.

27. Başvurucu, Bakanlık görüşüne verdiği cevapta önceki iddialarını tekrar etmiştir.

a. Genel İlkeler

28. Anayasa'nın "Özel hayatın gizliliği" kenar başlıklı 20. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

“Herkes, özel hayatına ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına sahiptir. Özel hayatın ve aile hayatının gizliliğine dokunulamaz”

29. Anayasa’nın “Ailenin korunması ve çocuk hakları” kenar başlıklı 41. maddesi şöyledir:

“Aile, Türk toplumunun temelidir ve eşler arasında eşitliğe dayanır.

Devlet, ailenin huzur ve refahı ile özellikle ananın ve çocukların korunması ve aile planlamasının öğretimi ile uygulanmasını sağlamak için gerekli tedbirleri alır, teşkilatı kurar.

Her çocuk, korunma ve bakımdan yararlanma, yüksek yararına açıkça aykırı olmadıkça, ana ve babasıyla kişisel ve doğrudan ilişki kurma ve sürdürme hakkına sahiptir.

Devlet, her türlü istismara ve şiddete karşı çocukları koruyucu tedbirleri alır."

30. Anayasa'nın 20. maddesinin birinci fıkrasında "herkes, özel hayatına ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına sahiptir" hükmüne yer verilmek suretiyle özel hayata ve aile hayatına saygı hakkı düzenlenmiştir. Bununla birlikte ailenin sosyal yapısının yanısıra toplum hayatında oynadığı rol de gözetilerek ailenin korunması hususunda devletin pozitif yükümlülüklerini belirtmek açısından Anayasa'nın 41. maddesinde tamamlayıcı bir düzenleme bulunmaktadır. Anayasa'nın 20. ve 41. maddelerindeki düzenlemeler aile hayatına saygı ve bu hayatın korunması hususunda sadece birey merkezli bir değerlendirmeden öte ailenin diğer fertleri ve genel olarak toplum menfaatleri de gözetilerek bir değerlendirme yapılmasını zorunlu kılmaktadır. Bu nedenle aile hayatına saygı hakkı bakımından Anayasa'nın 20. maddesinin 41. madde ile birlikte uygulanması gerekmektedir (Mehmet Koray Eryaşa, B. No:2013/6693, 16/4/2015, § 87; Beşir Doğan,§ 27-30).

31. Özel hayat kavramı eksiksiz bir tanımı bulunmayan geniş bir kavram olup "bireyin kişiliğini geliştirmesi ve gerçekleştirmesi" kavramı, özel hayata saygı hakkının kapsamının belirlenmesinde temel alınmaktadır. Bu yönü ile değerlendirildiğinde bahsi geçen hak, ilişki kurmak ve geliştirmek üzere çevresinde bulunanlarla temas kurma hakkını da içermektedir (Serap Tortuk, B. No: 2013/9660, 21/1/2015, § 31). Söz konusu olan diğer kişilerin içine aile fertlerinin de dahil olduğunda kuşku bulunmamaktadır ve aile ilişkilerinin normal bir şekilde sürdürülebilmesi, aile fertlerinin birbiriyle zaman geçirebilmesi de özel hayata saygı hakkının konusu kapsamındadır (Marcus Frank Cerny [GK], B. No: 2013/5126, 2/7/2015, § 36; Beşir Doğan,§ 27).

32. Anayasa'nın 19. maddesi gereği hükümlü ve tutukluların özel hayata ve aile hayatına birtakım sınırlamaların getirilmiş olması, hukuka uygun olarak cezaevinde tutulmanın kaçınılmaz ve doğal bir sonucudur. Bu bağlamda idarenin tutuklu ve hükümlülerin özel ve aile hayatına müdahale konusunda takdir yetkisinin daha geniş olduğu gözetilmelidir. Bununla birlikte tutuklu ve hükümlülerin Anayasa'da yer alan temel hak ve hürriyetlerin tamamına sahip oldukları da gözetilerek kamu düzeni ve suç işlenmesinin önlenmesi ile özel ve aile hayatına saygı gösterilmesi hakkı arasında adil bir denge sağlanmalıdır (Mehmet Koray Eryaşa, § 89).

b. Genel İlkelerin Somut Olaya Uygulanması

i. Müdahalenin Varlığı

33. Somut olayda hükmen tutuklu bulunan başvurucunun, oğlunun cenazesine katılma talebi reddedilmiştir. Dolayısıyla anılan işlemin başvurucunun özel hayata ve aile hayatına saygı gösterilmesi hakkına bir müdahale oluşturduğu açıktır (Beşir Doğan, B. No: 2013/2335, 15/12/2015, § 30; benzer yönde AİHM kararları için bkz. Ploski/Polonya, B. No: 26761/95, 12/11/2002, § 32; Banaszkowski/Polonya, B. No: 40950/12, 25/3/2014, § 21; Giszczak/Polonya, B. No: 40195/08, 29/11/2011, § 27).

ii. Müdahalenin İhlal Oluşturup Oluşturmadığı

34. Anayasa’nın 13. maddesi şöyledir:

“Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz.”

35. Yukarıda anılan müdahalenin ihlal oluşturup oluşturmadığının belirlenmesinde Anayasa’nın 13. maddesinde öngörülen ve somut başvuruya uygun düşen kanunlar tarafından öngörülme, Anayasa’nın ilgili maddesinde belirtilen nedenlere dayanma, demokratik toplum düzeninin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olmama koşulları yönünden inceleme yapılması gerekir.

Kanunilik

36. Tutukluların yakınlarının vefatı hâlinde cenaze törenlerine katılmalarına imkân veren düzenleme, 5275 sayılı Kanun’un 116. maddesinin (2) numaralı fıkrasında yer almaktadır. Anılan fıkrada hangi koşullarda tutuklunun yakınlarının cenazesine katılmasına izin verilebileceği ayrıntılı şekilde belirlenmiştir. Ayrıca Yönetmelik’te de konuyla ilgili düzenlemelere yer verilmiştir. Bu kapsamda somut olayda başvurucunun özel ve aile hayatına saygı hakkına yapılan müdahalenin kanuni bir dayanağının mevcut olduğu anlaşılmaktadır.

37. Anayasa Mahkemesinin önceki kararlarında yapılan değerlendirmeler neticesinde, anılan mevzuat hükümlerinin “kanunilik” ölçütünü karşıladığı sonucuna varılmıştır (Beşir Doğan, §§ 34-35). Somut olayda bu sonuçtan ayrılmayı gerektirecek bir iddia ve tespit de bulunmamaktadır.

Meşru Amaç

38. Anayasa'nın 13. maddesi temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasını, ilgili hak ve özgürlüğe ilişkin Anayasa maddesinde gösterilen özel sınırlandırma sebeplerinin bulunmasına bağlı kılmıştır.

39. Bununla birlikte Anayasa Mahkemesinin kararlarına göre özel sınırlama nedeni öngörülmemiş olan hakların dahi hakkın doğasından kaynaklanan bazı sınırları bulunmaktadır. Ayrıca Anayasa’nın diğer maddelerinde yer alan kurallara dayanılarak da bu hakların sınırlanması mümkün olabilmektedir. Buna göre Anayasa'nın başka maddelerinde yer alan hak ve özgürlükler ile devlete yüklenen ödevlerin özel sınırlama sebebi gösterilmemiş hak ve özgürlüklere sınır teşkil edebileceği kabul edilmektedir. (AYM, E. 2014/87, K.2015/112, 8/12/2015; E. 2016/37, K.2016/135, 14/7/2016, § 9; E.2013/130, K.2014/18, 29/1/2014;Sevim Akat Eşki, B. No: 2013/2187, 19/12/2013, § 33).

40. Anayasa’nın 20. maddesinin birinci fıkrası yönünden özel sınırlama nedeni düzenlenmemiştir. Maddenin ikinci fıkrasında, birtakım sınırlama sebeplerine yer verilmiş olmakla beraber bu sebepler sadece arama ve elkoyma tedbirlerine yöneliktir. Dolayısıyla bu sebeplerin özel hayata saygı hakkının tüm boyutları yönünden uygulanması mümkün görünmemektedir. (AYM, E.2012/100, K.2013/84, 4/7/2013, IV- Esasın İncelenmesi kısmının J başlığının bb alt başlığı altında).

41. Bu durumda Anayasa'nın diğer maddelerinde yer alan hak ve özgürlükler ile devlete

yüklenen ödevlerin somut olay bakımından sınırlandırma sebebi olarak kabul edilip edilemeyeceği araştırılmalıdır.

42. Anayasa’nın 17. maddesinin birinci fıkrasında herkesin yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahip olduğu düzenlenmiştir. Anılan hüküm ile devlete verilen yaşam hakkını koruma ödevinin, kişilerin Anayasa'nın 20. maddesinin birinci fıkrasında düzenlenen haklarının sınırlanmasında dikkate alınması gerekmektedir.

43. 5275 sayılı Kanun’un 116. maddesinin (2) numaralı fıkrasında, yakını vefat eden tutukluya “… kovuşturmayı yürüten hâkim veya mahkeme tarafından, soruşturmanın veya kovuşturmanın selameti ve güvenlik bakımından sakınca oluşturmaması koşuluyla…” cenaze törenine katılma izni verilebileceği düzenlenmiştir. Somut olayda başvurucunun oğlunun cenaze törenine katılma talebi, can güvenliği yönünden risk oluşturduğu gerekçesiyle reddedilmiştir. Buna göre müdahalenin tutuklu kişinin kaçmasını, suç işlemesini önlemek; kamu düzeni ve güvenliğini sağlamak, bunun yanı sıra gerek tutuklu kişinin gerekse tutukluya refakat edecek güvenlik görevlilerinin yaşamı ve vücut bütünlüğünün korunması amaçlarını taşıdığı ve bunun da Anayasa'nın 17., 19. ve 20. maddeleri kapsamında meşru bir amaç olduğu sonucuna varılmıştır.

Demokratik Toplum Düzeninde Gerekli Olma ve Ölçülülük

44. Kanuni dayanağı bulunan ve meşru amaç taşıyan müdahalenin, ihlal teşkil etmemesi için Anayasa’nın 13. maddesinde yer verilen demokratik toplum düzeninde gereklilik, hakkın özüne dokunmama ve ölçülülük şeklindeki güvence ölçütlerine uygun olması gerekir.

45. Çağdaş demokrasiler, temel hak ve özgürlüklerin en geniş ölçüde sağlanıp güvence altına alındığı rejimlerdir. Temel hak ve özgürlüklerin özüne dokunup onları büyük ölçüde kısıtlayan veya tümüyle kullanılamaz hâle getiren sınırlamaların demokratik toplum düzeninin gerekleriyle de bağdaştığı kabul edilemez. Demokratik hukuk devletinin amacı kişilerin hak ve özgürlüklerden en geniş biçimde yararlanmalarını sağlamak olduğundan yasal düzenlemelerde insanı öne çıkaran bir yaklaşımın esas alınması gerekir. Bu nedenle getirilen sınırlamaların yalnız ölçüsü değil; koşulları, nedeni, yöntemi ve kısıtlamaya karşı öngörülen kanun yolları gibi unsurların tamamı demokratik toplum düzeni kavramı içinde değerlendirilmelidir (Marcus Frank Cerny, § 71).

46. Hakkın özü, dokunulduğunda söz konusu temel hak ve özgürlüğü anlamsız kılan asli çekirdeği ifade etmekte olup bu yönüyle her temel hak açısından kişiye dokunulmaz asgari bir alan güvencesi sağlamaktadır. Bu çerçevede, hakkın kullanılmasını önemli ölçüde güçleştiren, hakkı kullanılamaz hâle getiren veya ortadan kaldıran sınırlamaların, hakkın özüne dokunduğu kabul edilmelidir. Özel hayata ve aile hayatına saygı hakkı bağlamında da bu hakkın ortadan kaldırılması, kullanılamaz hâle getirilmesi veya kullanılmasının aşırı derecede güçleştirilmesi sonucunu doğuran müdahalelerin bu hakkın özünü zedeleyeceği açıktır. Ölçülülük ilkesinin amacı da temel hak ve özgürlüklerin gereğinden fazla sınırlandırılmasının önlenmesidir. Anayasa Mahkemesi kararları uyarınca ölçülülük ilkesi; sınırlama için kullanılan aracın sınırlama amacını gerçekleştirmeye uygun olmasını ifade eden elverişlilik, sınırlayıcı önlemin sınırlama amacına ulaşmak bakımından zorunlu olmasına işaret eden zorunluluk ve araçla amacın orantısız bir ölçü içinde bulunmaması ile sınırlamanın ölçüsüz bir yükümlülük getirmemesi anlamına gelen orantılılık unsurlarını içermektedir (Marcus Frank Cerny, § 72;AYM, E.2012/100, K.2013/84,4/7/2013).

47. Anayasa’nın 13. maddesi vasıtasıyla Anayasa’da yer alan tüm temel hak ve özgürlüklerin

sınırlandırılması hususunda geçerli olan bu denge, özel hayata ve aile hayatına saygı hakkının sınırlandırılmasında da dikkate alınmalıdır. Özel hayata ve aile hayatına saygı hakkının sınırlanması mümkün olmakla beraber sınırlamada öngörülen meşru amaç ile sınırlandırma aracı arasında orantısızlık bulunmamalı, sınırlandırma ile ulaşılabilecek yarar ile temel hak ve özgürlüğü sınırlandırılan bireyin kaybı arasında adil bir denge kurulmasına özen gösterilmelidir. Bu noktada belirtilen ölçütlere riayetle bir sınırlandırma yapılıp yapılmadığının tespiti için müdahale teşkil ettiği, özel hayata ve aile hayatına saygı hakkını ihlal ettiği iddia edilen önlemin temelini oluşturan meşru amaç karşısında bireye düşen fedakârlığın ağırlığının dikkate alınması ve genel yarar ile temel hak ve özgürlüğü sınırlandırılan bireyin kaybı arasında adil bir dengenin kurulup kurulmadığının belirlenmesi gerekmektedir (Marcus Frank Cerny, § 73).

48. Hükümlü veya tutuklular, Anayasa'nın 19. maddesi kapsamında hukuka uygun tutma olarak değerlendirilebilecek kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkı dışında (İbrahim Uysal, B. No: 2014/1711, 23/7/2014, §§ 29-33) Anayasa'nın ve Sözleşme'nin ortak alanı kapsamında kalan temel hak ve hürriyetlerin tamamına genel olarak sahiptir (Benzer yönde AİHM kararları için bkz. Hirst/Birleşik Krallık (No. 2), B. No: 74025/01, 6/10/2005, § 69). Bununla birlikte cezaevinde tutulmanın kaçınılmaz sonucu olarak tutuklunun kaçmasının, delilleri yok etmesinin veya değiştirmesinin önlenmesi ve disiplinin temini gibi kabul edilebilir makul gerekliliklerin olması durumunda sahip olduğu haklar sınırlanabilir (Turan Günana, B. No: 2013/3550, 19/11/2014, § 35).

49. Hükümlü ve tutukluların temel haklarına yapılan müdahalelere gerekçe olarak gösterilebilecek yukarıda belirtilen makul nedenlerin, somut olayın tüm koşulları çerçevesi dâhilinde olaya özgü olgu ve bilgilerle gerekçelendirilmesi gerekmektedir (Campbell/Birleşik Krallık, B. No: 13590/88, 25/3/1992, § 48). Ayrıca talebin mümkün olan en kısa sürede sonuçlandırılması gerekir (Benzer yönde AİHM kararları için bkz. Giszczak/Polonya, B. No: 40195/08, 29/11/2011, §§ 38-39). Bunun yanı sıra yapılacak değerlendirmede kişinin itham edildiği suçun ve tutuklama sebeplerinin de dikkate alınması gerekmektedir (Georgiou/Yunanistan (k.k.), B. No: 45138/98, 13/1/2000, § 6; Ploski/Polonya, § 38). AİHM, tehlikelilik durumuna göre bazı kişilere özel mahkumiyet kurallarının uygulanması gerekliliği konusunda bir şüphe duymadığını kararlarında ifade etmektedir (Öcalan/Türkiye (2), B. No: 24069/03, 18/3/2014, §§ 161-162).

50. Bu bağlamda başvuru konusu olay bakımından yapılacak değerlendirmelerin temel ekseni, müdahaleye neden olan derece mahkemelerinin kararlarında dayandıkları gerekçelerin özel hayata ve aile hayatına saygı hakkını kısıtlama bakımından “demokratik bir toplumda gerekli olma” ve “ölçülülük” ilkelerine uygun olduğunu inandırıcı bir şekilde ortaya koyup koyamadığı olacaktır(Beşir Doğan, § 44).

51. Somut olayda başvurucu, Doğubayazıt Cumhuriyet Savcısı'nın yerine getirdiği kamu görevi nedeni ile öldürülmesi eylemi ile ilgili olarak fiilin işlenmesinden sonra yardımda bulunacağını vadetmek suretiyle suça iştirak ettiği gerekçesiyle Doğubayazıt Ağır Ceza Mahkemesinin 3/4/2013 tarihli ilamı ile 20 yıl hapis cezası ile cezalandırılmıştır. Başvurucunun hükmen tutukluluğu devam etmekte iken oğlu31/10/2014 tarihinde hayatını kaybetmiştir. Başvurucunun cenaze törenine katılabilmesi için izin verilmesi yönündeki 1/11/2014 tarihli talebi, Derece Mahkemesinin aynı tarihli kararıyla "...sanık Ahmet Çilgin'in cezasına konu suçun vasıf ve mahiyeti açısından tehlikeli tutuklu ve hükümlülerden olduğu, cenaze töreninin yapıldığı mahalde herhangi bir provakasyonun meydana gelmesi halinde hükümlü ve devriyenin can güvenliğinin tehlike altına girebileceği, sevkin yapılacağı

güzergahın terör yönünden riskli bölgede bulunduğu, netice olarak hükümözlü sanık Ahmet Çilgin'in cenazeye katılmasının can güvenliği bakımından sakıncalı olduğu, " gerekçesiyle reddedilmiştir. Başvurucu bu karara karşı itiraz yoluna başvurmuştur. Erzurum 2. Ağır Ceza Mahkemesinin 20/11/2014 tarihli kararıyla başvurucunun itirazı reddedilmiştir.

52. Öncelikle Derece Mahkemesinin, başvurucunun talebini aynı gün inceleyerek sonuçlandırdığı, dolayısıyla cenazeye katılma talebinin olması gereken çabuklukta ele alınarak karara bağlandığı anlaşılmıştır. Derece mahkemesinin, özel ve aile hayatına saygı hakkı bakımından Anayasa ile sağlanan güvenceleri dikkate alarak, yerel kolluk makamlarından başvurucunun Bayburt ilinden Ağrı ilinin Doğubayazıt ilçesine sevkine ilişkin imkânları ve güvenlik koşullarını araştırdığı görülmektedir. Yerel kolluk makamlarınca söz konusu sevk güzergâhının terör yönünden riskli olduğu, sevk tarihlerinin emniyetli yol günleri içinde bulunmadığı, kolluk güçleri tarafından gerekli güvenlik önlemleri alınmadan sevkin gerçekleştirilmesinin uygun olmadığı yönünde bilgi verilmesi üzerine Derece Mahkemesinin, başvurucunun ve refakatine verilecek görevlilerin ayrıca sevk esnasında görevlendirilecek kolluk personelinin yaşam haklarının korunması ile başvurucunun özel ve aile hayatına saygı hakkı arasında bir değerlendirme yaptığı, olayda terör nedeniyle başvurucunun yaşam hakkının yanı sıra refakatine verilecek personel ile kolluk görevlilerinin yaşam hakkına yönelik ciddi tehlike ve risklerin bulunduğunu dikkate alarak yaşam hakkına üstünlük tanıdığı anlaşılmaktadır.

53. Söz konusu sevk güzergâhının terör olaylarının gerçekleştiği riskli bölgede olduğu ve bu olaylara bağlı olarak can kayıplarının yaşandığı kamuoyunun bilgisi dâhilindedir. Zaten Mahkemenin gerekçesinde, başvurucunun gitmek istediği tarih, adres ve sevk güzergâhı itibarıyla güvenliğin sağlanmasının emniyet ve asayiş yönünden riskli olduğunu detaylı olarak ortaya konulduğu görülmektedir. Kararda söz konusu terör eylemleri nedeniyle başvurucunun ve refakatine verilecek güvenlik güçlerinin yaşam hakkı ve vücut bütünlüklerine yönelik risklerin önüne geçilmesi, yerel mahkemece hükümlü bulunduğu suçun vasıf ve niteliği dikkate alınarak tehlikeli tutuklu ve hükümlülerden olduğu değerlendirilen başvurucunun kaçmasının önlenmesi, kamu düzeni ve güvenliğinin sağlanmasının amaçlandığı anlaşılmıştır. Buna göre derece mahkemelerinin bulundukları yerin güvenlik risklerini daha iyi takdir edebilecekleri de dikkate alınarak söz konusu gerekçenin, keyfîlik içermediği, başvurucunun çıkarları ile toplumun çıkarları arasında adil denge kurulmasına yönelik ilgili ve yeterli unsurlara sahip olduğu sonucuna varılmıştır. Yukarıdaki açıklamalar ışığında, başvurucunun özel hayata ve aile hayatına saygı gösterilmesi hakkına yönelik kısıtlamaların, yaşam hakkının korunması, kamu düzeninin korunması ve güvenliğin sağlanması amacı bakımından demokratik toplum düzeninin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olduğu söylenemez.

54. Açıklanan nedenlerle başvurucunun iddialarının bir ihlal içermediği anlaşıldığından Anayasa’nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayata ve aile hayatına saygı hakkının ihlal edilmediğine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Anayasa’nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayata ve aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayata ve aile hayatına saygı

hakkının İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE,

D. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca, tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA, 11/1/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

M.Y.K.

B. No: 2014/19148 | Karar tarihi: 11.01.2017

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/19148

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

M.Y.K. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/19148)

Karar Tarihi: 11/1/2017

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

GİZLİLİK TALEBİ KABUL

Başkan : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Serruh KALELİ

Nuri NECİPOĞLU

Hasan Tahsin GÖKCAN

Rıdvan GÜLEÇ

Raportör Yrd. : İsmail Emrah PERDECİOĞLU

Başvurucu : M. Y. K.

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, iş mahkemesi nezdinde açılan alacak ve icra takibine itirazın iptali davasında delillerin toplanmaması, tanık ifadelerinin dikkate alınmaması ve işçilik alacaklarından yasal dayanağı olmaksızın iki kez indirim yapılması ile yargılamanın makul sürede sonuçlanmaması nedenleriyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 2/12/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucu tarafından 29/9/2006 tarihinde Bakırköy 3. İş Mahkemesinde açılan alacak davasında başvurucu, 1/7/2002 tarihinde davalılardan X. A.Ş.'de haber departmanında işe başladığını, 1/8/2006 tarihinde bilgisi ve rızası dışında davalılardan Y. A.Ş.ye geçirildiğini ve iş sözleşmesinin feshedildiği 18/9/2006 tarihine kadar çalıştığını, ücretinin 4.200 TL'sinin davalı şirketten ödenip, 3.000 TL'sinin ise telif adı altında editörlük bedeli olarak davalı Z. A.Ş.den ödendiğini ancak editör olarak çalışması nedeniyle yaptığı günlük 12-13 saatlik çalışma karşılıklarının, hafta tatili ve genel tatil ücretleri ile % 5 fazla ödeme karşılıklarının ödenmediğini ayrıca 13/6/1952 tarihli ve 5953 sayılı Basın Mesleğince Çalışanlarla Çalıştıranlar Arasındaki Münasebetlerin Tanzimi Hakkında Kanun'a göre ödenmesi gereken ikramiyelerinin de ödenmediğini, ücretli izinlerinin on altı yıllık meslek kıdemine göre hesaplanması gerekirken eksik hesaplandığını, iki ayrı şirketten maaş alması nedeniyle toplam tutar üzerinden ödenmesi gereken ihbar ve kıdem tazminatlarının sadece X A.Ş.'den aldığı maaş üzerinden hesaplanmak suretiyle eksik ödeme yapıldığını fakat iki farklı şirketten toplam 7.200 TL maaş aldığı dikkate alınarak hesaplama yapılması ve üç aylık ihbar süresinin esas alınması gerektiğini, ikramiye, fazla mesai, genel tatil, hafta tatili, bakiye ihbar-kıdem tazminatı, ücretli izin alacakları ile fazla mesai, bayram-genel tatil ücretleri ve peşin ödenmeyen aylık ücretlerin her ay sonunda ödenmesi nedeniyle dava tarihine kadar doğan % 5 fazla ödeme alacaklarından oluşan toplam 13.000 TL'nin faizleri ile birlikte tahsiline karar verilmesini talep etmiştir.

9. Başvurucu ayrıca 11/7/2008 tarihinde Bakırköy 8. İş Mahkemesinde Y A.Ş. aleyhine açtığı icra takibine itirazın iptali davasında daha önce kesinleşen Bakırköy 3. İş Mahkemesinin 12/2/2007 tarihli kararı ile işe iadesine karar verildiğini bu kapsamda işe iade başvurusu yapmış olmasına rağmen süresi içinde bir cevap verilmediğinden işe iade kararında öngörülen ücret ve işe başlatmama tazminatı ve bakiye kıdem tazminatı alacaklarının tahsili amacı ile icra takibi başlattığını davalı işverence 11.344 TL işe başlatmama tazminatı ve 15.532 TL iş güvencesi tazminatı olmak üzere 26.876 TL ödeme yapılarak bakiye 16.614 TL'ye itiraz edildiğini ancak aylık 7.200 TL ücret aldığını, bu miktarın 4.200 TL'lik bölümünün 2.836 TL'sinin banka hesabına, 1.400 TL'sinin imza karşılığı telif ücreti adı altında, geri kalan 3.000 TL'nin ise telif adı altında editörlük bedeli olarak gider pusulası ile her ay aynı grup bünyesinde bulunan Z. A.Ş.den ödendiğini, işe başlatılmaması hâlinde ihtarnamenin tebliğinden itibaren bir ay sonrası olan 7/5/2008 tarihi dikkate alınarak ve emsallerine göre gelinecek ücret ve yan haklar esas alınmak suretiyle dört aylık brüt ücret tutarındaki tazminatın ödenmesi gerekirken her ay düzenli olarak ödenen 3.000 TL'nin brüt ücret hesabına katılmadan ve 7/5/2008 tarihindeki ücreti dikkate alınmadan eksik ödeme yapıldığını, çalıştırılmadığı dört aylık süreye ilişkin ücrete ilişkin de ücretin ve diğer hakların ödenmesi gerekirken davalı işverence bu hususun dikkate alınmadığını ve söz konusu dört aylık sürede çalışmış gibi değerlendirilmesi gerektiğinden bakiye kıdem tazminatının ödenmesi gerektiğini iddia ederek davalının icra takibine itirazının iptaline karar verilmesini talep etmiştir.

10. Yargılamanın ilerleyen safhalarında Bakırköy 8. İş Mahkemesinde açılan icra takibine itirazın iptali davası Bakırköy 3. İş Mahkemesinde 29/9/2006 tarihinde açılan alacak davası ile birleştirilmiş ve yargılamaya devam edilmiştir.

11. Yargılama kapsamında başvurucunun işe iade dava dosyası, sigorta sicil belgeleri incelenmiş, taraf tanıkları dinlenmiş, hesap bilirkişisinden raporlar alınmış, 8/5/2012 tarihli karar ile asıl davanın kısmen kabulüne ve birleşen davanın kısmen kabulüne, başvurucunun kısmen kabul dışında kalan taleplerinin reddine hükmedilmiştir.

12. Temyiz incelemesi sonucu Bakırköy 8. İş Mahkemesinin kararı Yargıtay 9. Hukuk Dairesince 25/9/2014 tarihinde onanmış ve yargılama süreci sona ermiştir.

13. Yargıtay onama ilamı başvurucuya 4/11/2014 tarihinde tebliğ edilmiş, başvurucu 2/12/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

14. Mahkemenin 11/1/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

15. Başvurucu makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

16. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

17. Medeni hak ve yükümlülüklere ilişkin olan iş mahkemeleri nezdinde açılan davalarda yargılama süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak uyuşmazlığı karara bağlayacak davanın açıldığı tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak yargılamanın sona erdiği (Nesrin Kılıç, B. No: 2013/772, 7/11/2013 § 69), yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul süre ile ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Mehmet Salih Ayyıldız, B. No: 2012/397, 17/11/2014, § 25).

18. İş mahkemelerinde görülen davalarda yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Nesrin Kılıç, §§ 57, 58).

19. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda yaklaşık sekiz yıllık yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

20. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Diğer İhlal İddiaları

21. Başvurucu, bireysel başvuruya konu ettiği yargılama sürecinde delillerin toplanmaması, tanık ifadelerinin dikkate alınmadığını, aynı davalılara karşı benzer konularda açılmış başka davalarda farklı yönde değerlendirme yapıldığını, uyuşmazlığa yanlış kanun hükümlerinin uygulandığını, işçilik alacaklarından yasal dayanağı olmaksızın iki kez indirim yapıldığını, Mahkemelerce keyfî ve bariz takdir hatası yapıldığını sonuç olarak hatalı karar ile maddi kayba uğradığını belirterek, mülkiyet hakkı ile adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri

sürmüştür.

22. Başvurucu mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüşse de söz konusu ihlal iddiası, somut olay kapsamında başvurucuya ait bir mülkün varlığı ancak mahkeme ya da hakem kararıylaya da ilgili idarenin kabulüyle icra edilebilir hâle gelmiş bir alacağın mevcut olması durumunda tartışılabilecek bir husustur. Bu kapsamda başvurucunun mülkiyet hakkının ihlali iddiası, başvurucuya ait bir mülkün varlığı bireysel başvuruya konu edilen alacak davası süreci sonucuna bağlı bir husus olduğundan, adil yargılanma hakkı kapsamında değerlendirilmiştir (Benzer yönde değerlendirme Mehmet Yavuz, B. No: 2013/2995, 20/2/2014; Gülen Sünget ve diğerleri, B. No: 2014/3567, 30/6/2016).

a. Silahların Eşitliği ve Çelişmeli Yargılama İlkelerinin İhlal Edildiği İddiaları Yönünden

23. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (Tahir Canan, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Bu kapsamda başvurucunun bireysel başvuruya konu ettiği yargılama sürecinde delillerin toplanmadığı, tanık ifadelerinin dikkate alınmadığı, aynı davalılara karşı benzer konularda açılmış başka davalarda farklı yönde değerlendirme yapıldığı şikâyetlerinin silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkeleri yönünden incelenmesi uygun görülmüştür.

24. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 48. maddesinin (2) numaralı fıkrasında açıkça dayanaktan yoksun başvuruların Mahkemece kabul edilemezliğine karar verilebileceği belirtilmiştir. Bu bağlamda başvurucunun ihlal iddialarını kanıtlayamadığı, temel haklara yönelik bir müdahalenin olmadığı veya müdahalenin meşru olduğu açık olan başvurular ile karmaşık veya zorlama şikâyetlerden ibaret başvurular açıkça dayanaktan yoksun kabul edilebilir (Hikmet Balabanoğlu, B. No: 2012/1334, 17/9/2013, § 24).

25. Adil yargılanma hakkının unsurlarından biri de silahların eşitliği ilkesidir. Silahların eşitliği ilkesi, davanın taraflarının usul hakları bakımından aynı koşullara tabi tutulması ve taraflardan birinin diğerine göre daha zayıf bir duruma düşürülmeksizin iddia ve savunmalarını makul bir şekilde mahkeme önünde dile getirme fırsatına sahip olması anlamına gelmektedir (Yaşasın Aslan, B. No: 2013/1134, 16/5/2013, § 32).

26. Silahların eşitliği ilkesinin tamamlayıcısı olan çelişmeli yargılanma hakkı, kural olarak bir hukuk ya da ceza davasında tüm taraflara, gösterilen kanıtlar ve sunulan görüşler hakkında bilgi sahibi olma ve bunlarla ilgili görüş bildirebilme imkânı vermektedir. Bu çerçevede başvuranların, bilirkişi raporunun sonucuna itiraz edememesi ya da delillerle ilgili görüş bildirmelerine fırsat verilmemesi çelişmeli yargılanma hakkının ihlali olarak değerlendirilebilmektedir (Hüseyin Sezen, B. No: 2013/1793, 18/9/2014, § 38).

27. Yargılama makamları yargılamanın taraflarınca ileri sürülen iddiaları ve gösterdikleri delilleri gereği gibi incelemek zorundadır. Bununla birlikte, belirli bir davaya ilişkin olarak delilleri değerlendirme ve gösterilmek istenen delilin davayla ilgili olup olmadığına karar verme yetkisi esasen derece mahkemelerine aittir. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi içtihatlarına göre de, savunma makamının tanık dinletme taleplerinin gerekliliği ya da bilirkişi raporu benzeri delillerin kabul edilebilirliği ve değerlendirilmesi hususları ulusal mahkemelerin yetkisi dâhilindedir (S.N./İsveç, B. No: 34209/96, 2/7/2002, § 44).

28. Mevcut yargılamada geçerli olan delil sunma ve inceleme yöntemlerinin adil yargılanma hakkına uygun olup olmadığını denetlemek Anayasa Mahkemesinin görevi kapsamında

olmayıp, Mahkemenin görevi başvuru konusu yargılamanın bütünlüğü içinde adil olup olmadığının değerlendirilmesidir. Genel anlamda hakkaniyete uygun bir yargılamanın yürütülebilmesi için silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkeleri ışığında, taraflara iddialarını sunmak hususunda uygun olanakların sağlanması şarttır. Bu anlamda, delillere ilişkin dengesizlik veya hakkaniyetsizlik iddialarının da yargılamanın bütünü ışığında değerlendirilmesi gerekir (Muhittin Kaya ve Muhittin Kaya İnşaat Taahhüt Madencilik Gıda Turizm Pazarlama Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti., B. No: 2013/1213, 4/12/2013, § 27).

29. Somut olayda, başvurucunun değerlendirmeleri ile İlk Derece Mahkemesinin ulaştığı sonuçların farklı olması başvurucunun aleyhine ortaya konulan delillere etkili olarak itiraz edemediği ve çelişme ilkesine uyulmadığı anlamına gelmez.

30. Başvuruya konu yargılama süreci yukarıda belirtilen içtihatlar doğrultusunda incelendiğinde; başvurucunun, yargılamanın sonucunu etkileyecek usuli bir imkândan mahrum bırakılmadığı anlaşıldığından, çelişmeli yargılama ve silahların eşitliği ilkelerine yönelik yargılamanın bütünlüğü içinde açık ve görünür bir ihlal bulunmadığı sonucuna varılmıştır.

31. Öte yandan benzer konularda aynı derecedeki yargı mercileri arasındaki içtihat farklılıkları tek başına adil yargılanma hakkının ihlali niteliğinde kabul edilemeyeceği gibi derece mahkemeleri veya temyiz mercilerinin, uyuşmazlıklara ilişkin olarak tarafların talepleri ve delilleri arasındaki yorum farklılıkları da tek başına adil yargılanma hakkının ihlali niteliğinde kabul edilemez (Miras Mümessillik İnş. Taah. Reklam Paz.Bas.Yay.San. ve Tic. A.Ş., B. No: 2012/1056, 16/4/2013, § 36).

32. Açıklanan nedenlerle başvurunun bu kısmının, diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Yargılamanın Sonucu İtibarıyla Adil Olmadığı İddiası Yönünden

33. Başvurucu, uyuşmazlığa yanlış kanun hükümlerinin uygulandığını, işçilik alacaklarından yasal dayanağı olmaksızın iki kez indirim yapıldığını, Mahkemelerce keyfî ve bariz takdir hatası yapıldığını sonuç olarak hatalı karar ile maddi kayba uğradığı şikayetlerinin özünün derece Mahkemesi tarafından delillerin değerlendirilmesinde ve yorumlanmasında isabet olmadığına ve esas itibarıyla yargılamanın sonucuna ilişkin olduğu anlaşılmaktadır. Dolayısıyla başvurucunun söz konusu şikâyetlerinin adil yargılanma hakkı kapsamında yargılamanın sonucunun adil olmadığı yönünden incelenmesi uygun görülmüştür.

34. Anayasa'nın 148. maddesinin dördüncü fıkrasında, kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlara ilişkin şikâyetlerin bireysel başvuruda incelenemeyeceği belirtilmiştir. Bu kapsamda ilke olarak mahkemeler önünde dava konusu yapılmış maddi olay ve olguların kanıtlanması, delillerin değerlendirilmesi, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanması ile uyuşmazlıkla ilgili varılan sonucun adil olup olmaması bireysel başvuru konusu olamaz. Ancak bireysel başvuru kapsamındaki hak ve özgürlüklere müdahale teşkil eden, bariz takdir hatası veya açık keyfîlik içeren tespit ve sonuçlar bu kapsamda değildir (Ahmet Sağlam, B. No: 2013/3351, 18/9/2013, § 42).

35. Başvurucu tarafından ileri sürülen şikayetlerin yukarıda belirtilen içtihat kapsamında kanun yolu niteliğinde olduğu anlaşılmaktadır.

36. Açıklanan nedenlerle başvurunun bu kısmının, diğer kabul edilebilirlik koşulları

yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

37. 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir. ..."

38. Başvurucu yargılamanın makul sürede sonuçlanmaması nedeniyle manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

39. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

40. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 10.900 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

41. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harçtan oluşan yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Kamuya açık belgelerde başvurucunun kimliğinin gizli tutulması talebinin KABULÜNE,

B. 1. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Diğer ihlal iddialarının açıkça dayanaktan yoksun olmaları nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Başvurucuya net 10.900 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE,

E. 206,10 TL harçtan oluşan yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Bakırköy 3. İş Mahkemesine (E.2006/2634, K.2012/284) GÖNDERİLMESİNE,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 11/1/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

YUSUF NADAS

B. No: 2013/9777 | Karar tarihi: 12.01.2017

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2013/9777

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

YUSUF NADAS BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2013/9777)

Karar Tarihi: 12/1/2017

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Recep KÖMÜRCÜ

Celal Mümtaz AKINCI

Muammer TOPAL

Recai AKYEL

Raportör : Aydın ŞİMŞEK

Başvurucu : Yusuf NADAS

Vekili : Av. Mehmet ŞAHİN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, ahlaki durum gerekçesiyle Türk Silahlı Kuvvetleri (TSK) ile ilişiğinkesilmesi nedeniyle özel hayatın gizliliği hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 24/12/2013 tarihinde Ankara 17. Asliye Hukuk Mahkemesi vasıtasıyla yapılmıştır. Başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesi neticesinde başvurunun Komisyona sunulmasına engel teşkil edecek bir eksikliğinin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. İkinci Bölüm Birinci Komisyonunca 30/1/2015 tarihinde, başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

4. Bölüm Başkanı tarafından 15/6/2015 tarihinde, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir.

Bakanlık, görüşünü 14/8/2015 tarihinde Anayasa Mahkemesine sunmuştur.

6. Bakanlık tarafından Anayasa Mahkemesine sunulan görüş 21/8/2015 tarihinde başvurucuya tebliğ edilmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanlarını 2/9/2015 tarihinde ibraz etmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve erişilen bilgi ve belgeler çerçevesinde ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucu, muvazzaf astsubay statüsünde görev yapmakta iken yapılan idari bir tahkikat sonucunda sıralı sicil üstleri tarafından 16/4/2012 tarihinde düzenlenen ayırma sicil belgesiyle hakkında "Türk Silahlı Kuvvetlerinde Kalması Uygun Değildir" ortak kanaati bildirilmiştir.

9. 28/12/1998 tarihli ve 23567 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Astsubay Sicil Yönetmeliği'nin 61. maddesi gereğince Hava Kuvvetleri Komutanlığı bünyesinde oluşturulan Komisyonda başvurucunun durumu değerlendirilmiş ve Komisyon 7/6/2012 tarihinde başvurucu hakkında ayırma işlemi yapılmasına karar vermiştir. Anılan karar 20/6/2012 tarihinde Hava Kuvvetleri Komutanı tarafından onaylandıktan sonra Genelkurmay Başkanının onayına sunulmuş, Genelkurmay Başkanı tarafından da 21/9/2012 tarihinde uygun bulunmuştur. Bunun üzerine hazırlanan ayırma kararnamesinin 27/9/2012 tarihinde Millî Savunma Bakanı tarafından onaylanması ile ayırma işlemi tamamlanmıştır.

10. Başvurucu 23/1/2012 tarihinde, TSK'dan çıkarılmasını gerektiren bir disiplinsizliği olmadığı hâlde hukuka aykırı olarak yapılan bir sorgulama neticesinde ilişiğinin kesildiğini, tesis edilen ayırma işleminin ölçülülük ilkesiyle bağdaşmadığını ve hukuka aykırı olduğunu belirterek ayırma işleminin iptali istemiyle Millî Savunma Bakanlığı aleyhine Askeri Yüksek İdare Mahkemesi (AYİM) Birinci Dairesinde dava açmıştır.

11. Yargılama sırasında davalı idarenin 25/12/2012 tarihli yazısının ekinde gönderilen savunmasında TSK'nın itibarını sarsacak şekilde ahlak dışı hareketlerde bulunduğu anlaşılan başvurucunun ilişiğinin 27/7/1967 tarihli ve 926 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Personel Kanunu'nun 94. maddesinin "Disiplinsizlik ve ahlaki durum sebebiyle ayırma" başlıklı (b) fıkrası uyarınca kesildiği, başvurucunun ahlaki durumunun TSK'da görev yapmasını engelleyecek vahamet derecesine gelmiş olduğu, dava konusu ayırma işleminde hukuka aykırılık bulunmadığı belirtilmiştir. Davalı idare, savunma ekinde Mahkemeye ayrıca4/7/1972 tarihli ve 1602 sayılı Askeri Yüksek İdare Mahkemesi Kanunu'nun 52. maddesi kapsamında gizli bilgi ve belge göndermiştir.

12. AYİM Başsavcılığı, başvurucunun cinsel hayatının ve yaşayış şeklinin, kamu görevi ve asker kişilik sıfatı ile bağdaşmayacak bir yönünün bulunmadığını, başvurucunun yaşadığı cinsel birlikteliklerin, tamamen özel hayatın dokunulmaz sahası içerisinde değerlendirilmesi gereken mahiyet arz ettiğini ve sonuç olarak bu hayat tarzı nedeniyle başvurucu hakkında ayırma sicili tanzim edilmesinin ölçülülük ilkesini ihlal ettiğini, başvurucunun statü dışına çıkarılması işleminin sebep unsuru yönünden hukuka aykırı olduğunu belirterek ayırma işleminin iptaline karar verilmesi yönünde düşünce bildirmiştir.

13. AYİM Birinci Dairesi 26/6/2013 tarihli ve E.2012/1345, K.2013/761 sayılı kararı ile oyçokluğuyladavayı reddetmiştir. Kararın gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

" ...

Davacının sicil, taltif ve disiplin durumunun ayrıntılarına bakıldığında; sicil ortalamasının üst sınırda 'iyi' düzeyde gerçekleştiği, herhangi bir sicil döneminde hakkında menfi kanaat bildirilmediği, şimdiye kadar 12 adet takdirname ile taltif edildiği, askeri mahkemeler ya da adliye mahkemelerinden ceza almadığı, buna karşın disiplin amirlerince çeşitli disiplinsizlikleri nedeniyle 1989 yılında 5 gün izinsizlik, şiddetli tevbih ve 4 gün izinsizlik, 1990 yılında 3 gün izinsizlik, 14 gün oda hapsi, 2 gün izinsizlik ve 7 gün izinsizlik, 1991 yılında 2 gün izinsizlik, 1992 yılında 5 gün izinsizlik, 1995 yılında 2 gün oda hapsi, 1998 yılında 7 gün oha hapsi, 2007 yılında uyarı ve 2009 yılında uyarı disiplin cezalarıyla cezalandırıldığı, bunların yanında;

...

04.08.1995 tarihinde ... önceki kayın pederi ...tarafından silahla yaralandığı, bu olaydan sonra sınıf değişikliğine tabi tutularak muharebe sınıfından levazım sınıfına geçirildiği, olay nedeniyle kayın pederi hakkında adam öldürmeye teşebbüs suçundan dava açıldığı, ayrıca aynı olay kapsamında davacı hakkında da 02.08.1995 tarihinde kayın pederine yönelik hareketleri nedeniyle ... 'silahla müessir fiile tam teşebbüs, silahla şartlı tehdit, silahla konut dokunulmazlığını bozmak ve hakaret' suçlarından kamu davası açıldığı, dosyasında bu davaların akıbetine ilişkin olarak da başkaca bilgi bulunmadığı anlaşılmakta, ancak davacı hakkındaki ayırma işleminin bu disiplin durumundan ziyade Hv.K.K.lığı İstihbarat Başkanlığı tarafından yapılan çalışmalar sonucunda elde edilen bilgilere ve hazırlanan istihbarat raporuna dayandığı görülmektedir.

...

Davalı idare tarafından ... gönderilen bilgi ve belgeler ... incelendiğinde ise; davacının karşı cinse olan düşkünlüğünü gösterir bir takım tespit ve değerlendirmeler yapıldığı, kendisi evli olduğu halde, evli/bekar/dul, yerli/yabancı pek çok bayanla cinsel ilişkiye girdiği, ilişkiye girdiği bayanların çoğunun, davacının astsubay olduğunu bildikleri, keza davacının yaşadığı cinsel ilişkileri her ortamda etrafındaki insanlara anlattığı, dolayısıyla davacının bu tutum ve davranışının aleniyet kazandığı alınan ifadesinde davacının da bu ilişkilerini ikrar ettiği, keza ifadesine başvurulan bir başka personel tarafından da davacının karşı cinse olan düşkünlüğünün belirtildiği, bunun yanında kendisine askeri hizmet için tahsis edilmiş olan bilgisayarı hizmet dışı kullanarak, gerek Telekomünikasyon Başkanlığı ve gerekse Yönerge hükümleriyle yasaklanmış sitelere erişim sağladığı anlaşılmaktadır.

...

... somut olay incelendiğinde; davacının meslek hayatı süresince askeri disipline uyum konusunda belli bir zafiyet içinde olduğu ve askerlik mesleğinin değerlerini sergilemede istenen düzeye erişemediği, keza TSK İç Hizmet Yönetmeliğinin 86'ncı maddesinin aradığı anlamda 'iyi ahlak sahibi olmak' vasfını da taşımadığı, karşı cinse olan düşkünlüğü nedeniyle ilk eşinin babasıyla karşılıklı fiil ve hareketleri yüzünden sanık durumuna düşmelerine ve devamında boşanmasına, ikinci eşiyle de benzer sebeplerle evlilik birliğinin devamı konusunda sorunlar yaşamasına rağmen tavır ve davranışlarını düzenleyemediği, kendisine askeri hizmet için tahsis edilmiş bilgisayarı emir ve talimatlara aykırı şekilde kullanmak suretiyle erişimi yasaklanmış, cinsel içerikli internet sitelerine girdiği, davacının bu disiplin ve ahlaki yapısının Silahlı Kuvvetlerin disiplinini esastan sarstığı gibi itibarını da zedelediği, bu haliyle 'astsubay statüsünde' kamu görevlisi olma nitelik ve yeterliliğini kaybettiği, daha

fazla statüde tutulmasının yürütülen özellikli kamu hizmetine zarar vereceği, aynı değerlendirmelerle davacıyı statü dışına çıkaran davalı idarenin takdir yetkisini objektif ve kamu yararı-birey yararı dengesini gözeterek kullandığı, işlemde hukuka aykırı bir yön bulunmadığı sonuç ve kanaatine ulaşılmıştır."

14. Karara katılmayan bir üyenin karşıoy yazısında aşağıdaki açıklamalara yer verilmiştir:

" ...

Davacı hakkında tesis edilen ayırma işlemine esas alınan olguların davacının kendi ifadesine ve başka bir personelin ifadesine dayandırıldığı görülmektedir. Bu bağlamda, davacının genel durumu ile birlikte, ifadelere dayandırılarak esas alınan olguların ve yürütülen kamu hizmetini olumsuz etkilemesi durumunun irdelenmesi gerekmektedir.

...

Davalı idarenin, ayırma işlemindeki tek dayanağını, iki adet ifade ve bunların içinde de özellikle davacıya ait ifade oluşturmaktadır. Gerçekte, davacının kendisine ait ifade dışında diğer personelin ifadelerinde, ayırma işlemine esas alınacak olgulardan söz etmek bile mümkün değildir. Bu bağlamda, ayırma işlemine esas alınan tek dayanak olarak davacının, somut bilgi, belge ve olgularla desteklenmeyen soyut ifadesi kalmaktadır. Davacının ifadesinde soyut olarak geçen olguların, somuta yansımasını ortaya koyamayan idarenin (kaldı ki hizmet açısından somut yansıma olarak gözüken tek şey davacının üst sınırda iyi seviyedeki sicil ortalamasıdır.) sadece davacının ifadesine dayanarak ayırma işlemi tesis etmesini, hukuk sınırları içinde görmek mümkün değildir.

Diğer yandan, yer ve zaman belirtilmeden ifadede ve istihbarat raporunda geçen olguların esas alınması, tesis edilen işlemi 'ölçülülük ilkesi' açısından da hukuka aykırı hale getirmektedir.

...

... Öncelikle belirtmek gerekir ki, davacının ifadesi, davacıya atfedilen belirli bir eylem veya eylemlere yönelik olarak değil, davacının tüm yaşantısının (özel hayatı dahil) sorgulayan bir çerçeveyi kapsamaktadır. Böyle geniş çerçeveli bir ifade alım tarzını, disiplin hukuku çerçevesinde değerlendirmek mümkün olmadığı gibi, tabiri caizse, bu tür bir ifade alma tarzı, davacı hakkında sonradan tesis edilmesi planlanan bir işleme dayanak alınma zeminini oluşturmaktadır. Başka bir anlatımla, geçmişte olduğu varsayılan ancak davacının ve başka bir personelin ifadeleriyle şimdiki zamana taşınmaya çalışılan olguların, davacının kendi ifadesiyle kanıtlanması ve ayırma işlemine dayanak alınması çabası gibi gözükmektedir. Bu durum alınan ifadeyi disiplin hukuku çerçevesinde bile şüpheli kılmaktadır.

..."

15. Başvurucunun karar düzeltme talebi de aynı Dairenin 19/11/2013 tarihli ve E.2013/1136, K.2013/1111 sayılı kararı ile reddedilmiştir.

16. Anılan karar, başvurucuya 4/12/2013 tarihinde tebliğ edilmiştir.

17. Başvurucu 24/12/2013 tarihinde süresinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

18. Anayasa Mahkemesinin 15/10/2015 tarihli yazısıyla yargılama dosyasına sunulmuş olan ve başvurucunun TSK ile ilişiğinin kesilmesi işlemine dayanak oluşturan belgelerin gönderilmesi istenmiştir.

19. Hava Kuvvetleri Komutanlığının 5/11/2015 tarihli yazısında idari işlemin dayanağını oluşturan belgelerin, yürütülen idari tahkikat kapsamında temin edilen ifade tutanaklarından ibaret olduğu, bu belgelerin bazı bölümlerinin karartılması suretiyle sunulduğu belirtilmiştir.

20. Anılan belgelerin incelenmesinden Hava Kuvvetleri Komutanlığınca yürütülen bir idari tahkikat kapsamında 7/7/2011 tarihinde istihbarata karşı koyma hassasiyetleri çerçevesinde, Hava Kuvvetleri Komutanlığı Ankara Karargahında başvurucunun ifadesinin alındığı, söz konusu ifade metninde hangi kapsamda başvurucunun ifadesine başvurulduğu hususunun belirtilmemiş olduğu anlaşılmıştır. Aynı şekilde söz konusu metnin "ifadeyi alan" kısmı karartılmış olduğundan ifadenin hangi birim tarafından alınmış olduğu anlaşılamamıştır. Anılan ifade metninde, başvurucuya nerelerde görev yaptığı ve kimlerle ikamet ettiği, ilişki yaşadığı bayanların kendisinden TSK hakkında bilgi almaya yönelik bir girişimde bulunup bulunmadığı, uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanıp kullanmadığı, herhangi bir ticari faaliyette bulunup bulunmadığı hususlarının sorulduğu görülmüştür. Başvurucunun, anılan soruları yanıtladığı ve özellikle birlikte olduğu bayanlara ilişkin olarak geçmişte flört veya cinsel birliktelik yaşadığı tüm ilişkileri açıkladığı ve ifade metnini imzaladığı anlaşılmıştır.

21. Başvurucu dışında bir rütbeli askerin ifadesinin 6/7/2011 tarihinde alınmış olduğu, bu kişiye ilişki yaşadığı bayanların kendisinden TSK hakkında bilgi almaya yönelik bir girişimde bulunup bulunmadığı hususunun sorulduğu ve ayrıca başvurucu hakkında bildiklerini anlatmasının istendiği görülmüştür.

B. İlgili Hukuk

22. 926 sayılı Kanunu'nun "Çeşitli nedenlerle Silahlı Kuvvetlerden ayrılacak astsubaylar hakkında yapılacak işlem" kenar başlıklı 94. maddesinin işlem tarihinde yürürlükte olan (b) fıkrası şöyledir:

"Disiplinsizlik ve ahlaki durum sebebiyle ayırma:

Disiplinsizlik veya ahlaki durumları sebebiyle Silahlı Kuvvetlerde kalmaları uygun görülmiyen astsubayların hizmet sürelerine bakılmaksızın haklarında T.C. Emekli Sandığı Kanunu hükümleri uygulanır.

Bu sebeplerin neler olduğu ve bunlar hakkındaki sicil belgelerinin nasıl ve ne zaman tanzim edileceği, nerelere gönderileceği, inceleme ve sonuçlandırma ile gerekli diğer işlemlerin nasıl ve kimler tarafından yapılacağı Astsubay Sicil Yönetmeliğinde gösterilir. Bu gibi astsubaylardan durumlarının Yüksek Askerî Şura tarafından incelenmesi Genelkurmay Başkanlığınca gerekli görülenlerin Silahlı Kuvvetlerden ayırma işlemi, Yüksek Askerî Şura kararı ile yapılır."

23. 28/12/1998 tarihli, 23567 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Astsubay Sicil Yönetmeliği'nin (Yönetmelik) işlem tarihinde yürürlükte olan "Disiplinsizlik ve ahlâkî durumları nedeniyle ayırma usulleri" kenar başlıklı 60. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Aşağıdaki sebeplerden biri ile disiplinsizlik veya ahlâkî durumları gereği Türk Silâhlı Kuvvetlerinde kalmaları, bulunduğu rütbeye veya bir önceki rütbesine ait bir veya birkaç belge ile anlaşılıp uygun görülmeyenler hakkında, hizmet sürelerine bakılmaksızın emeklilik işlemi yapılır:

a. Disiplin bozucu hareketlerde bulunması, ikaz veya cezalara rağmen ıslah olmaması,

b. Hizmetin gerektirdiği şekilde tavır ve hareketlerini ikazlara rağmen düzenleyememesi,

c. (Değişik:RG-13/06/2003-25137) Aşırı derecede menfaatine, içkiye, kumara düşkün olması,

...

e. Türk Silâhlı Kuvvetlerinin itibarını sarsacak şekilde ahlâk dışı hareketlerde bulunması,

..."

24. Yönetmelik'in işlem tarihinde yürürlükte olan "Disiplinsizlik ve ahlâkî durum nedeniyle ayırma sicil belgesi düzenlenmesi ve uygulanacak usuller" kenar başlıklı 61. maddesinin ilgili bölümü şöyledir:

"Disiplinsizlik ve ahlâkî durum nedeniyle ayırma iki şekilde yapılır.

a. Ayırma işleminin sıralı sicil üstlerince başlatılması:

Disiplinsizlik ve ahlâkî durum nedeniyle ayırma sicil belgesinin düzenlenmesinde, süre söz konusu olmayıp, her zaman düzenlenebilir. Temel nitelikler hariç olmak üzere, diğer niteliklere işaret konulmaz. Sicil üstleri, sicil belgelerinin temel nitelikler ve son bölümdeki kendilerine ait olan kanaat hanelerine bu Yönetmeliğin 60 ncı maddesindeki disiplinsizlik ve ahlâkî durumlardan hangisine göre kesin kanaate vardıklarını belirttikten sonra 'Silâhlı Kuvvetlerde Kalması Uygun Değildir' kanaatini yazarak imzalar ve gerekli belgeleri ekleyerek, bekletmeden sıralı sicil üstlerinin tümünün kanaatlerinin yazılmasını sağladıktan sonra, Kuvvet Komutanlıkları, Jandarma Genel Komutanlığı veya Sahil Güvenlik Komutanlığı Personel Başkanlığına gönderirler.

...

Kuvvet Komutanlıkları, Jandarma Genel Komutanlığı veya Sahil Güvenlik Komutanlığı Personel Başkanlıklarına gelen bu siciller, ilgili şubelerce karargâhta bulunan dosya ve diğer belgelerle karşılaştırılarak incelenir ve bunlar Kuvvet Komutanlıkları, Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı karargâhında; Kurmay Başkanının başkanlığında personel, istihbarat ve harekât başkanları, personel ve tayin dairesi başkanları ve gerekli gördükleri şube müdürleri ile kıdem, personel yönetim şube müdürleri ve adlî müşavir veya hukuk işleri müdürlerinden oluşan komisyona sevk edilir. Bu komisyon tarafından, düzenlenen sicilin Kanun ve Yönetmeliklere uygunluğu, ekli belgelerin yeterliliği ve geçerliliği yönünden incelendikten sonra bir değerlendirme yapılır. Gerekirse, sicil üstlerinin şifahî veya yazılı görüşleri alınır; bilgi veya belge isteğinde bulunulabilir. Komisyon, yapmış olduğu inceleme ve değerlendirme sonucunda almış olduğu kararı, bir tutanak ile Kuvvet Komutanı, Jandarma Genel Komutanı veya Sahil Güvenlik Komutanının onayına sunar ve alınacak onaya göre işlem yapılır. Kuvvet Komutanı, Jandarma Genel Komutanı veya Sahil Güvenlik Komutanı tarafından emekliliği uygun görülmeyenlerin sicilleri, mazbata edilerek şahsî dosyalarına konur ve bunların görev yerleri değiştirilir. Emekliliği, Kuvvet Komutanı, Jandarma Genel Komutanı veya Sahil Güvenlik Komutanı tarafından onaylanan personelin dosyaları, Genelkurmay Başkanlığına gönderilir. Genelkurmay Başkanlığına gelen dosyalar, personel başkanlığınca adlî müşavirlikle koordine edilerek, Yüksek Askerî Şûra kararına sunulup sunulmaması yönünden incelenir ve Genelkurmay Başkanının tasvibine sunulur. Genelkurmay Başkanı tarafından, durumları Yüksek Askerî Şûrada görüşülmesi gerekli görülenler hakkındaki istemler, ilk Yüksek Askerî Şûra toplantısında gündeme alınarak haklarında kesin karara varılır ve işlemleri tamamlanır. Genelkurmay Başkanının, durumlarını Yüksek Askerî Şûrada görüşülmesine

gerek görmediği astsubayların dosyaları, Kuvvet Komutanlıkları, Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığına iade edilir. Bu gibi astsubaylar hakkında, Kuvvet Komutanı, Jandarma Genel Komutanı veya Sahil Güvenlik Komutanının daha önce verdiği karara göre işlem yapılır...

Bu Yönetmeliğin 60 ncı maddesinin birinci fıkrasının (e) bendinde yazılı fiillerden dolayı haklarında 'Silâhlı Kuvvetlerde Kalması Uygun Değildir' sicili düzenlenmesi gereken astsubaylar ile mevcut belgelerin ast kademelere intikali sakıncalı görülen astsubaylar hakkında, bu belgelere dayanarak Kuvvet Komutanı, Jandarma Genel Komutanı veya Sahil Güvenlik Komutanı tarafından sicil düzenlenebilir. Bu şekilde düzenlenen sicile göre kesin işlem yapılır.

b. Ayırma işlemlerinin personel başkanlıklarınca başlatılması:

Sıralı sicil üstlerince haklarında 'Silâhlı Kuvvetlerde Kalması Uygun Değildir' sicili düzenlenmemesine rağmen, Kuvvet Komutanlıkları, Jandarma Genel Komutanlığı veya Sahil Güvenlik Komutanlığı Personel Başkanlıklarınca bütün rütbelerdeki safahatı kapsayacak şekilde sicil belgeleri, özlük dosyaları ve varsa kişi hakkındaki özel dosyaların incelenmesi sonucu durumları, bu Yönetmeliğin 60 ıncı maddesinin birinci fıkrasında yazılı fiillerden biri, birden fazlası veya hepsine birden uyan personelin tespiti hâlinde, bunlar, bu maddenin birinci fıkrasının (a) bendinde belirtilen komisyona sevk edilirler. Komisyon, inceleme ve değerlendirme sonucunda aldığı kararı bir tutanak ile Kuvvet Komutanı, Jandarma Genel Komutanı veya Sahil Güvenlik Komutanının onayına sunar...

Emekli edilmesi uygun görülenler hakkında Kuvvet Komutanı, Jandarma Genel Komutanı veya Sahil Güvenlik Komutanı ile Genelkurmay Başkanı tarafından 'Silâhlı Kuvvetlerde Kalması Uygun Değildir' şeklinde sicil düzenlenir ve bunlar hakkında, bu maddenin birinci fıkrasının (a) bendinde belirtilen şekilde işlem yapılır."

25. 4/1/1961 tarihli ve 211 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri İç Hizmet Kanunu'nun "Disiplin" kenar başlıklı 13. maddesi şöyledir:

"Disiplin: Kanunlara, nizamlara ve amirlere mutlak bir itaat ve astının ve üstünün hukukuna riayet demektir.

Askerliğin temeli disiplindir.

Disiplinin muhafazası ve idamesi için hususi kanunlarla cezai ve hususi kanun ve nizamlarla idari tedbirler alınır."

26. 211 sayılı Kanun'un 39. maddesi şöyledir:

"Silahlı Kuvvetlerde askeri eğitim ile beraber ahlak ve maneviyatın yükseltilmesine ve milli duyguların kuvvetlendirilmesine bilhassa itina olunur.

Cumhuriyete sadakat, vatanını sevmek, iyi ahlaklı olmak, üste itaat, hizmetin yapılmasında sebat ve gayret, cesaret ve atılganlık, icabında hayatını hiçe saymak, bütün silah arkadaşları ile iyi geçinmek, birbirlerine yardım, intizam severlik, yapılması men edilen şeylerden kaçınmak, sıhhatini korumak, sır saklamak her askerin esas vazifesidir."

27. 6/9/1961 tarihli, 10899 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Türk Silahlı Kuvvetleri İç Hizmet Yönetmeliği'nin 86. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Asker, kendisinden beklenen vazifeleri hakkıyla yapabilmek için yüksek ahlâk ve kuvvetli

maneviyata sahip olmalıdır. Her askerde bulunması lâzım gelen ahlakî ve mânevi vasıflar şunlardır:

…

(h). İyi ahlâk sahibi olmak: Askerin ahlâkı ve yaşayışı kusursuz ve lekesiz olmalıdır. Asker, esrarkeşlikten, sarhoşluktan, yalancılıktan borçtan ve kumardan, dolandırıcılıktan, ahlâksız kimselerle düşüp kalkmaktan, hırsızlıktan, yağmadan, yakıp yıkmaktan ve sair bütün fenalıklardan sakınmalıdır. Bunlar vazifenin yapılmasına mâni olurlar, yaşayışı, sıhhati, azim ve cesareti bozar; namusu, lekeler, manevi şahsiyeti öldürür ve her biri ayrı ayrı cezaları üstüne çeker…"

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

28. Mahkemenin 12/1/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

29. Başvurucu, istihbari bilgilere dayanılarak özel hayatın dokunulmaz sahası içinde kalan bilgiler esas alınmak suretiyle ayırma işlemi tesis edildiğini, sicilnotlarının da gösterdiği üzere kamu hizmetini iyi şekilde ifa ettiğini, hâl böyle iken çok ağır bir yaptırıma tabi tutulduğunu belirterek Anayasa'nın 13. maddesinde düzenlenen ölçülülük ilkesinin, 17. maddesinde düzenlenen maddi ve manevi varlığı koruma ve geliştirme hakkının, 20. maddesinde düzenlenen özel hayata saygı yükümlülüğünün ve 49. maddesinde düzenlenen çalışma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüş; işlemin iptali ile birlikte tazminat talebinde bulunmuştur.

B. Değerlendirme

30. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (Tahir Canan, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvurucunun iddialarının özü, özel hayatına ilişkin bazı bilgilerin hukuka aykırı yöntemlerle elde edilmesi ve bu bilgilere dayanılarak hakkında ayırma işlemi tesis edilmesi olup ihlal iddialarının niteliği gereği başvurunun Anayasa'nın 20. maddesi ile güvence altına alınan özel hayatın gizliliği hakkı kapsamında incelenmesi uygun görülmüştür.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

31. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir nedeni de bulunmadığı anlaşılan başvurunun, kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

32. Bakanlık görüşünde Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin (AİHM) benzer kararlarına atıf yapılarak, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) 8. maddesinin özel bir sosyal hayat sürdürmeyi güvence altına aldığı, meslek hayatı çerçevesinde yürütülen faaliyetlerin de özel hayat kavramı içerisinde yer aldığı, devlet memuru olarak atanan bir kişinin işten çıkarılmasına ilişkin olarak 8. madde kapsamında şikâyette bulunabileceği, kişilerin özel hayatının sorgulanmasının ve bunun doğurduğu idari sonuçların, buna ilave olarak kişilerin davranış ve tutumlarını gerekçe göstererek görevden alınmalarının özel hayatın gizliliğine yapılmış bir müdahale olduğu, millî güvenlik bakımından önemli kadrolarda çalışmak

isteyen adayların bu işe uygunluğu değerlendirilirken bu kişiler hakkında toplanan bilgilerin kullanılması mümkün olmakla birlikte millî güvenliği korumak için getirilen sistemin kötüye kullanmaya karşı yeterli ve etkili güvencelere sahip olması gerektiği belirtilmiştir.

33. Başvurucu; Bakanlık görüşüne karşı beyanında hakkında uygulanan ayırma işleminin Anayasa'nın 13. maddesinde belirtilen "ölçülülük ilkesi"ni ihlal ettiğini, hâkim kararı olmaksızın özel hayatının gizliliğine müdahale edildiğini iddia etmiştir.

34. Anayasa'nın "Özel hayatın gizliliği" kenar başlıklı 20. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Herkes, özel hayatına ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına sahiptir. Özel hayatın ve aile hayatının gizliliğine dokunulamaz."

35. Anayasa'nın 20. maddesinde özel hayatın gizliliği hakkı düzenlenmiştir. Özel hayat, geniş bir kavram olup kapsayıcı bir tanımının yapılması oldukça zordur. Bununla beraber bu kavram; kişinin maddi ve manevi bütünlüğü, fiziksel ve sosyal kimliği, bireyin ismi, cinsel yönelimi, cinsel yaşamı gibi unsurları korumaktadır (Ahmet Acartürk, B. No: 2013/2084, 15/10/2015,§ 46). Kişisel bilgiler ve veriler, kişisel gelişim, aile hayatı vb. konular da bu hakkın içinde yer almaktadır.

36. Özel hayat, "özel bir sosyal hayat" sürdürmeyi yani kişinin sosyal kimliğini geliştirme hakkı anlamında bir "özel hayatı" güvence altına almaktadır. Bu yönü ile değerlendirildiğinde bahsi geçen hak, ilişki kurmak ve geliştirmek üzere çevresinde bulunanlarla temas kurma hakkını da içermektedir. AİHM içtihatlarında mesleki hayat çerçevesinde yürütülen faaliyetlerin "özel hayat" kavramı dışında tutulamayacağı belirtilmektedir. Mesleki hayata getirilen sınırlamalar; bireyin, sosyal kimliğini yakınlarında bulunan insanlarla olan ilişkilerini geliştirme şeklinde yansıtabildiği ölçüde Sözleşme'nin 8. maddesi kapsamına girebilmektedir. Bu noktada belirtmek gerekir ki insanların büyük çoğunluğu, dış dünya ile olan ilişkilerini geliştirme olanaklarını en çok mesleki hayatları çerçevesinde yürüttükleri faaliyet kapsamında elde etmektedir (Özpınar/Türkiye, B. No. 20999/04, 19/10/2010, § 45; Niemietz/Almanya, B. No: 13710/88, 16/12/1992, § 29).

37. Özel hayatın gizliliği hakkı kapsamında korunan hukuksal çıkarlardan biri de bireyin mahremiyet hakkıdır. Ancak mahremiyet hakkı sadece yalnız bırakılma hakkından ibaret olmayıp bu hak, bireyin kendisi hakkındaki bilgileri kontrol edebilme hukuksal çıkarını da kapsamaktadır. Bireyin; kendisine ilişkin herhangi bir bilginin kendi rızası olmaksızın açıklanmaması, yayılmaması, bu bilgilere başkaları tarafından ulaşılamaması ve rızası hilafına kullanılamaması; kısaca bu bilgilerin mahrem kalması konusunda menfaati bulunmaktadır. Bu husus, bireyin kendisi hakkındaki bilgilerin geleceğini belirleme hakkına işaret etmektedir (AYM, E. 2009/1, K. 2011/82, 18/5/2011; E. 1986/24, K. 1987/7,1/3/1987; Işıl Yaykır, B. No: 2013/2284, 15/4/2014, § 37).

38. AİHM, mesleki hayat çerçevesinde kişilerin özel hayatı hakkında sorgulanmasının ve bunun doğurduğu idari sonuçların, buna ek olarak kişilerin davranış ve tutumları gerekçe gösterilerek görevden alınmalarının özel hayatın gizliliğine yapılmış bir müdahale oluşturduğunu vurgulamaktadır (Özpınar/Türkiye, §§ 47, 48).

a. Müdahalenin Varlığı

39. Somut başvuru açısından, başvurucunun askerlik görevinden sadece mesleki nedenlerle yürütülen bir disiplin soruşturması neticesinde çıkarılmamış olduğu söylenebilir. "Disiplinsizlik ve ahlaki durum" sebebiyle TSK'dan ayırma işlemine tabi tutulan başvurucuya

ilişkin idari tahkikat sürecinden, TSK'dan ayırma kararından ve AYİM kararlarından anlaşıldığı üzere başvuruya konu süreçte özellikle başvurucunun özel hayatı kapsamındaki davranış ve ilişkilerinin önemli yer tuttuğu görülmektedir. Bu şartlar altında özel yaşamına ait unsurlar gerekçe gösterilerek verilen ayırma kararının başvurucunun özel hayatın gizliliği hakkına bir müdahale oluşturduğu açıktır.

b. Müdahalenin İhlal Oluşturup Oluşturmadığı

40. Anayasa'nın 20. maddesinde, özel hayatın gizliliği hakkı açısından bu hakkın tüm boyutlarına ilişkin olmadığı anlaşılan birtakım sınırlama sebeplerine yer verilmiş olmakla beraber özel sınırlama nedeni öngörülmemiş olan hakların dahi hakkın doğasından kaynaklanan bazı sınırları bulunmaktadır. Ayrıca Anayasa'nın diğer maddelerinde yer alan kurallara dayanılarak da bu hakların sınırlanması mümkün olabilmektedir. Bu noktada Anayasa'nın 13. maddesinde yer alan güvence ölçütleri işlevsel niteliği haizdir (Sevim Akat Eşki, B. No: 2013/2187, 19/12/2013, § 33).

41. Anayasa'nın "Temel hak ve hürriyetlerin sınırlanması" kenar başlıklı 13. maddesi şöyledir:

"Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz."

42. Belirtilen Anayasa hükmü, hak ve özgürlükleri sınırlama ve güvence rejimi bakımından temel öneme sahip olup Anayasa'da yer alan bütün hak ve özgürlüklerin yasa koyucu tarafından hangi ölçütler dikkate alınarak sınırlandırılabileceğini ortaya koymaktadır. Anayasa'nın bütünselliği ilkesi çerçevesinde Anayasa kurallarının bir arada ve hukukun genel kuralları gözönünde tutularak uygulanması zorunlu olduğundan belirtilen düzenlemede yer alan başta yasa ile sınırlama kaydı olmak üzere tüm güvence ölçütlerinin Anayasa'nın 20. maddesinde yer verilen hakkın kapsamının belirlenmesinde de gözetilmesi gerektiği açıktır (Sevim Akat Eşki, § 35).

43. Dolayısıyla özel hayatın gizliliği hakkına yapıldığı iddia edilen müdahalenin incelemesinde kanunilik ve müdahaleyi haklı kılan sebeplerin var olup olmadığı, her somut olayın kendi koşulları içinde değerlendirilmelidir.

i. Kanunilik

44. Hak ve özgürlüklerin kanunla sınırlanması ölçütü Anayasa yargısında önemli bir yere sahiptir. Hak ya da özgürlüğe bir müdahale söz konusu olduğunda öncelikle tespiti gereken husus, müdahaleye yetki veren bir kanun hükmünün yani müdahalenin hukuki bir temelinin mevcut olup olmadığıdır (Sevim Akat Eşki, § 36).

45. Başvuruya konu disiplin uygulaması ve devam eden yargısal sürecin926 sayılı Kanun'un 94. maddesinin işlem tarihinde yürürlükte olan (b) fıkrası ile Yönetmelik'in işlem tarihinde yürürlükte olan 60. ve 61. maddeleri uyarınca yürütüldüğü anlaşılmaktadır.

46. Bu kapsamda somut olayda başvurucunun özel hayatın gizliliği hakkına yapılan müdahalenin kanuni dayanağının mevcut olduğu anlaşılmıştır.

ii. Meşru Amaç

47. Disiplin yaptırımlarının; bir kamu veya özel teşkilat düzenini devam ettirmek, onun

verimli, süratli ve yararlı bir biçimde çalışmasını sağlamak, anılan teşkilatın onur ve saygınlığını korumak amacıyla tesis edildiği açıktır. Özellikle kamu görevi yürüten bireyler açısından disiplin cezalarının amacı; kamu görevlisini görevine bağlamak, kamu hizmetinin gereği gibi yürütülmesini ve bu suretle kurumların huzurunu temin etmektir. Disiplin cezaları kamu hizmetlerinin gereği gibi yapılması ve memurların hiyerarşik düzen içinde uyumlu hareket etmeleri amacıyla uygulanmaktadır. 211 sayılı Kanun'un 13. maddesinde disiplin; kanunlara, nizamlara ve amirlere mutlak bir itaat ve astının ve üstünün hukukuna riayet şeklinde tanımlanmıştır. Ayrıca askerliğin temelinin disiplin olduğu vurgulanmış, disiplinin muhafazası ve idamesi için özel kanunlarla cezai ve idari tedbirlerin alınacağı düzenlenmiştir.

48. Anılan düzenlemeler, millî güvenliğin sağlanması meşru amacı kapsamında askerî disiplinin korunması ve kamu hizmetinin gereği gibi yürütülmesini sağlamak meşru amacını ortaya koymaktadır. Bu bağlamda disiplin hukukuna ilişkin uygulamalar neticesinde özellikle kamu görevlilerinin işlem ve eylem tarzlarıyla ilgili bazı sınırlamalar getirilmesi, belirtilen meşru temellere dayanmaktadır. Aynı şekilde askerî bir meslek seçerek belirli bir statüye girmeyi kabul eden kişilerin, sivillere getirilemeyecek bazı sınırlamaların askerî disiplin gereği kendilerine uygulanabileceğini baştan kabul ettiklerini söylemek de mümkündür (Ata Türkeri, B. No: 2013/6057, 16/12/2015, § 41).

49. Dolayısıyla söz konusu müdahalenin, askerî disiplinin korunması ve kamu hizmetinin gereği gibi yürütülmesini sağlama ve bu itibarla millî güvenliğin korunması amacını taşıdığı; bunun da Anayasa'nın 20. maddesi çerçevesinde meşru bir amaç olduğu sonucuna varılmıştır.

iii. Demokratik Bir Toplumda Gerekli Olma ve Ölçülülük

50. Anayasa'nın 20. maddesinin amacı esas olarak bireylerin özel hayatlarına karşı devlet tarafından yapılabilecek keyfî müdahalelerin önlenmesidir. Devletin ayrıca özel ve aile hayatın gizliliği hakkını etkili olarak koruma ve saygı gösterme şeklinde pozitif yükümlülüğü de bulunmaktadır. Bu yükümlülük, bireylerin birbirlerine karşı eylemleri bakımından dahi özel ve aile hayatına saygı hakkının korunması için gerekli önlemlerin alınması ödevini de içermektedir (Ata Türkeri, § 42).

51. Özel hayatın gizliliği hakkının sınırlanması mümkün olmakla beraber Anayasa'nın 13. maddesi vasıtasıyla Anayasa'da yer alan tüm temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılması hususunda geçerli olan ilkeler, özel hayatın gizliliği hakkının sınırlandırılmasında da dikkate alınmalıdır. Buna göre demokratik toplum düzeninin gerekleri gözetilmeli, sınırlamada öngörülen meşru amaç ile sınırlandırma aracı arasında orantısızlık bulunmamalı, sınırlandırmayla ulaşılabilecek genel yarar ile temel hak ve özgürlüğü sınırlandırılan bireyin kaybı arasında adil bir denge kurulmasına özen gösterilmelidir (Marcus Frank Cerny [GK], B. No: 2013/5126, 2/7/2015, § 73).

52. "Demokratik toplum düzeninin gerekleri" kavramı, öncelikle özel hayatın gizliliği hakkı üzerindeki sınırlamaların zorunlu ya da istisnai tedbirler niteliğinde olmasını; başvurulabilecek son çare ya da alınabilecek en son önlem olarak kendisini göstermesini gerektirmektedir. "Demokratik toplum düzeninin gerekleri"nden olma, bir sınırlamanın demokratik bir toplumda zorlayıcı bir toplumsal ihtiyacın karşılanması amacına yönelik olmasını ifade etmektedir. Buna göre sınırlayıcı tedbir, bir toplumsal ihtiyacı karşılamıyorsa ya da başvurulabilecek son çare niteliğinde değilse demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun bir tedbir olarak değerlendirilemez (Ata Türkeri, § 44).

53. Bu bağlamda özel hayatın gizliliği hakkına yargısal veya idari bir müdahalenin toplumsal bir ihtiyaç baskısını karşılayıp karşılamadığına bakılması gerekecektir. Başvuru konusu olay bakımından yapılacak değerlendirmelerin temel ekseni; müdahaleye neden olan derece mahkemelerinin kararlarında dayandıkları gerekçelerin, özel hayata saygı hakkının unsurlarından olan mahremiyet hakkını kısıtlama bakımından "demokratik toplum düzeninin gerekleri" ve "ölçülülük" ilkelerine uygun olduğunu inandırıcı bir şekilde ortaya koyup koyamadığı olacaktır (Bekir Coşkun [GK], B. No: 2014/12151, 4/6/2015, § 54)

54. Personel rejimi gibi sıkı kural ve şartlara tabi bir alanda, kamu makamlarının faaliyetin niteliği ve sınırlamanın amacına göre değişen geniş bir takdir yetkisinin bulunması doğaldır. Bu kapsamda özel hayat kavramının salt mahremiyet alanına işaret etmeyip bireylerin özel bir sosyal hayat sürdürmelerini güvence altına almakta olduğu gerçeği karşısında özellikle kamu görevlilerinin mesleki yaşamlarıyla da bütünleşen bazı özel hayat unsurları açısından sınırlamalara tabi tutulabilecekleri açıktır. Bununla birlikte bu kişilerin de diğer bireyler için öngörülen sınırlamalarda olduğu gibi asgari güvence ölçütlerinden istifade etmeleri gerekir (Özpınar/Türkiye, § 72).

55. Öte yandan mahremiyet alanına ait ya da bireyin varlığına veya kimliğine ilişkin önemli haklar veya hukuksal çıkarlar söz konusu olduğu zaman kamu makamlarının takdir yetkisi daha dardır. Bu bağlamda özel yaşamın gizliliği hakkının cinsellik ve mahremiyet hakkı gibi yönleri söz konusu olduğunda takdir yetkisinin daha dar tutulması gerekmekte olup bu alanlara yönelik müdahalelerin haklı olduğunun kabul edilebilmesi için özellikle ciddi gerekçelerin varlığı şarttır (Ata Türkeri, § 47).

56. Tesis edilen disiplin işlemlerinde ve bu işlemlerin hukuka uygunluk denetiminin yapıldığı mahkeme kararlarında, bireylerin özel hayatlarına ilişkin tutum ve eylemlerinin mesleki hayatları üzerindeki etkilerinin açıklanması, kamu hizmeti sunan ilgili kurumların işleyişi üzerindeki etkilerinin ve risklerinin ortaya konulması ve bu hususlardaki değerlendirmelerin yeterli ve ikna edici gerekçelerle desteklenmesi, ayrıca tesis edilen işlemlerin bireylerin geçmiş mesleki sicilleri ve başarı durumları dikkate alınarak ölçülülük yönünden irdelenmesi gerekir.

57. Son olarak AİHM kararlarına göre Sözleşme'nin 8. maddesi açıkça usul şartları içermemekle birlikte anılan maddeyle güvence altına alınan haklardan etkili bir şekilde yararlanılabilmesi için müdahaleyi doğuran karar alma sürecinin bu maddeyle korunan hak ve özgürlüklere gerekli saygıyı sağlayacak nitelikte ve adil olması gerekir. Bu şekildeki bir süreç, başvurucunun 8. maddedeki haklarını -deliller ve kanıtlama konuları dâhil- adil şartlarda savunabileceği etkili usule ilişkin güvencelerden yararlandırılmasını gerektirir (Ciubotaru/Moldova, 27138/04, 27/4/2010, § 51; T.P. ve K.M./Birleşik Krallık, B. No: 28945/95, 10/5/2001, § 72).

58. Bu ilkeler ışığında başvuru konusu idari sürecin değerlendirilmesi sonucunda, yapılan idari bir tahkikat kapsamında Hava Kuvvetleri Komutanlığınca başvurucunun ve diğer bir askerî personelin ifadelerinin alındığı, başvurucunun cinsel yaşamına dair hususların esas olarak başvurucunun 7/7/2011 tarihli ifadesinden öğrenilmiş olduğu anlaşılmaktadır. Söz konusu ifade metninde, başvurucu hakkında idari tahkikat başlatıldığının belirtilmediği gibi hangi kapsamda başvurucunun ifadesine başvurulduğu hususunun da açıklanmamış olduğu ancak başvurucunun kendisine sorulan soruları yanıtladığı ve cinsel hayatına ilişkin mahrem tüm hususları (detaylı bir şekilde) içeren ifade metnini imzaladığı anlaşılmıştır. Yine ifadesi alınan diğer askerî personelin beyanında, başvurucunun cinsel hayatına ilişkin olarak bizzat

tanık olduğu bir olayın yanı sıra genellikle başvurucudan duyduğu bir kısım genel olayları anlattığı görülmüştür. Söz konusu ifade de başvurucunun ifadesi ile aynı yöntemle alınmıştır.

59. Başvurucu, 2011 yılı içinde Hava Kuvvetleri Komutanlığı İstihbarat Başkanlığına bir soruyu yanıtlamak için gitmesinin emredildiğini, emir üzerine sorgulamaya girerken kendisine sorgusunun yasal bir sorgulama olmaması nedeniyle yanında avukat bulunduramayacağının, sadece bilgilendirme olacağının, sorgulamanın kuvvet komutanının talimatıyla yapıldığının söylendiğini; kendisine bir isnatta bulunmaksızın gerçeği yansıtmayan sorular sorulduğunu, sorulara cevap vermeyeceğini bildirmesine rağmen sorgulanmasının sonucunda bir şey olmayacağının ve anlatacaklarının sadece burada kalacağının vurgulanması üzerine tutulan ifade tutanağını baskı altında kalarak okumadan imzaladığını ileri sürmüştür.

60. Başvurucunun ifade tutanaklarının sıhhati hususu ve başvurucunun dava dilekçesinde dile getirdiği ifade alma işleminin ve ifade tutanaklarının hukuki geçersizliğine yönelik iddiaları, AYİM Birinci Dairesince verilen kararlarda herhangi bir şekilde değerlendirilmemiş ve bu iddialara ilişkin bir açıklamaya yer verilmemiştir.

61. Başvurucunun söz konusu ifadesinin, belirli ve somut fiiller belirtilmeden ve hangi hukuki işleme esas alınacağı konusunda bilgi verilmeden temin edilmiş olması, anılan ifadeyi hukuki yönden şüpheli duruma getirmektedir. Aynı durum, başvurucunun yanı sıra ifadesi alınan diğer askerî personelin ifadesi yönünden de geçerlidir. Ayrıca ifade alma işlemi esnasında sorulan sorular ve bu sorulara ilişkin açıklamalar gözönüne alındığında başvurucunun mesleki hayatını değil özel hayatını ilgilendiren iddialara yanıt vermek zorunda bırakıldığı görülmektedir. Bu kapsamda başvurucuya yöneltilen iddiaların görevinin ifasıyla değil daha çok mahremiyet alanında gerçekleşen özel yaşam eylemleri ile ilgili olduğu anlaşılmaktadır.

62. Kamu görevlilerinin mesleki yaşamlarıyla da bütünleşen bazı özel hayat unsurları açısından sınırlamalara tabi tutulabilecekleri açıktır. Ancak hakkındaki tahkikat sonucunda TSK ile ayırma işlemi tesis edilmesinin başvurucunun mesleki hayatı üzerinde olduğu kadar temel geçim kaynağından yoksun kalması nedeniyle ekonomik geleceği üzerinde de önemli bir etki oluşturduğu, bu nedenle ayırma işleminin daha önemli hâle geldiği anlaşılmaktadır. Bu bağlamda özel hayatın gizliliği hakkı üzerindeki sınırlamaların zorunlu ya da istisnai tedbir mahiyetinde olması, başvurulabilecek son çare ya da alınabilecek en son önlem niteliğinde olması gerekir.

63. AYİM kararında, başvurucunun ifadesinin sıhhati hususunun değerlendirilmediği, davanın ilk aşamasında ileri sürülen iddialara rağmen ifadelerin alındığı koşulların detaylı şekilde incelenmediği, başvurucunun özel hayatının en mahrem yönünü oluşturan cinsel yaşamını tüm detaylarıyla anlatmasının sağlandığı koşulların neler olduğu hususunun ortaya konulmadığı, söz konusu soyut nitelikteki ifadelerde belirtilen hususlar dayanak alınmak suretiyle TSK ile ilişiğinin kesilmesi işlemine karşı açılan davanın reddedildiği anlaşılmıştır. Öte yandan AYİM kararında başvurucunun (dayanak alınan ifadelerde belirtilen) özel hayatına ilişkin tutum ve eylemlerinin, TSK'nın disiplinini ve itibarını sarstığı ifade edilmekle birlikte başvurucunun idari tahkikat öncesi alenileşmeyen cinsel yaşamına ilişkin hususların, mesleki hayatı üzerinde ne tür bir etkide bulunduğu ve başvurucunun özel hayatının TSK'nın işleyişi üzerinde nasıl bir risk ve etki oluşturduğunun ortaya konulmadığı görülmektedir.

64. Bu durumda muhakeme sırasında açık ve somut bir biçimde öne sürülen ve davanın sonucunu değiştirebilecek nitelikte olduğu anlaşılan başvurucunun söz konusu ifadelerinin alındığı koşullara yönelik iddialarına AYİM tarafından makul bir gerekçe ile yanıt verilmemesi, başvurucunun özel hayatına ilişkin hususların mesleği üzerindeki etkisinin açıklanmaması ve özel hayatın gizliliği hakkına gerekli saygının gösterilmesini adil şartlarda savunabileceği usule ilişkin etkili güvencelerden başvurucunun yararlandırılmaması nedenleriyle AYİM kararının mahremiyet hakkına müdahaleyi haklı kılacak şekilde konuyla ilgili ve yeterli gerekçe içermediği kabul edilmelidir. Bunun yanında tesis edilen ayırma işleminin başvurucunun geçmiş sicili ve başarı durumu dikkate alınarak ölçülülük yönünden değerlendirilmediği, sınırlama ile ulaşılabilecek genel yarar ile temel hak ve özgürlüğü sınırlanan başvurucunun kaybı arasında adil bir denge gözetilmediği, başvurucunun özel hayatının gizliliği hakkı üzerindeki sınırlamanın zorunlu ya da istisnai tedbirler niteliğinde olduğu veya başvurulabilecek son çare ya da alınabilecek en son önlem niteliğinde olduğu hususunda bir inceleme yapılmadığı ve gerekli özenin gösterilmediği sonucuna ulaşılmıştır.

65. Buna göre başvurucunun Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayatın gizliliği hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanunun 50. Maddesi Yönünden

66. 30/11/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin "Kararlar" kenar başlıklı (1) ve (2) numaralı fıkraları şöyledir:

"(1) Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir. …

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

67. Başvurucu, ihlalin tespitiyle idari işlemin iptaline hükmedilmesini talep etmiştir.

68. Başvuruda Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayatın gizliliği hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

69. Özel hayatın gizliliği hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunduğundan kararın bir örneğinin yeniden yargılama yapılmak üzere AYİM Birinci Dairesine gönderilmesine karar verilmesi gerekir.

70. Başvurucu tarafından maddi ve manevi tazminat talebinde bulunulmuş olmakla beraber, yeniden yargılama yapılmak üzere dosyanın ilgili Mahkemesine gönderilmesine karar verilmesinin, başvurucunun ihlal iddiası açısından yeterli bir tazmin oluşturduğu anlaşıldığından başvurucunun tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

71. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 198,35 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 1.998,35 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan özel hayatın gizliliği hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin özel hayatın gizliliği hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Askeri Yüksek İdare Mahkemesi Birinci Dairesine GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucunun tazminat taleplerinin REDDİNE,

E. 198,35 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 1.998,35 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

F. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 12/1/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

HÜSEYİN BAYKUŞ VE LUTFİ EKER

B. No: 2014/514 | Karar tarihi: 12.01.2017

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/514

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

HÜSEYİN BAYKUŞ VE LUTFİ EKER BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/514)

Karar Tarihi: 12/1/2017

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Recep KÖMÜRCÜ

Celal Mümtaz AKINCI

Muammer TOPAL

Recai AKYEL

Raportör Yrd. : Gökçe GÜLTEKİN

Başvurucular : 1. Hüseyin BAYKUŞ

2. Lutfi EKER

Vekili : Av. Mehmet Halis YETKİNER

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 10/1/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

4. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

5. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

6. Başvurucular haksız tutuklu kaldıkları iddiasıyla15/4/1999 tarihinde Adana 3. Ağır Ceza Mahkemesinde tazminat davası açmışlardır. Mahkemenin 4/3/2004 tarihli kararıyla başvurucuların tazminat isteminin kabulüne karar verilmiştir. Temyiz üzerine karar bozulmuş, bozmaya uyularak yürütülen yargılamada Mahkemenin 18/9/2006 tarihli kararıyla dava kısmen kabul edilmiştir. Temyiz üzerine karar bozulmuş, bozmaya uyularak yürütülen yargılamada Mahkemenin 24/2/2010 tarihli kararıyla davanın kısmen kabulüne karar verilmiştir. Anılan hüküm, Yargıtay 12. Ceza Dairesinin 28/11/2012 tarihli kararıyla düzeltilerek onanmıştır.

7. Kararın kesinleştirme işlemi 18/1/2013 tarihinde yapılmıştır.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

8. Mahkemenin 12/1/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

9. Başvurucular, makul sürede yargılanma hakkı ile etkili başvuru hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

10. Dava açma ya da kanun yollarına başvuru için belli sürelerin öngörülmesi -bu süreler dava açmayı imkânsız kılacak ölçüde kısa olmadıkça- hukuki belirlilik ilkesinin bir gereğidir ve mahkemeye erişim hakkına aykırılık oluşturmaz. (Remzi Durmaz, B. No: 2013/1718, 2/10/2013, § 27).

11. Bireysel başvuruların 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 47. maddesinin (5) numaralı fıkrası ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 64. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca başvuru yollarının tüketildiği tarihten, başvuru yolu öngörülmemiş ise ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde yapılması gerekmektedir. Anılan düzenlemelerde başvuru yolu öngörülen durumlarda bireysel başvuru süresinin başlangıcına ilişkin olarak "başvuru yollarının tüketildiği tarih"ten söz edilmekte ise de haberdar olunmayan bir hususta başvuru yapılamayacağı dikkate alınarak bu ibarenin "nihai kararın gerekçesinin öğrenilebildiği tarih" olarak anlaşılması gerekir. Bu öğrenme, somut olayın özelliklerine göre farklı şekillerde gerçekleşebilir.

12. Bireysel başvuru süresi bakımından "nihai kararın gerekçesinin tebliği", öğrenme şekillerinden biridir (Mehmet Ali Kurtuldu, B. No: 2013/5504, 28/5/2014, § 27). Ancak öğrenme, gerekçeli kararın tebliği ile sınırlı olarak gerçekleşmez; başka şekillerde de öğrenme söz konusu olabilir. Bu kapsamda nihai kararın gerekçesinin "dosyadan suret alınması" gibi hâllerde öğrenilmesi de mümkündür. Başvuruculların nihai kararın gerekçesini"öğrendiklerini beyan ettikleri tarih" de bireysel başvuru süresinin başlangıcı olarak ele alınabilir (İlyas Türedi, B. No: 2013/1267, 13/6/2013, §§ 21, 22).

13. Diğer yandan nihai kararın gerekçesi öğrenilmemiş olmakla birlikte sonucunun öğrenildiği durumlar da söz konusu olabilir. Böyle bir durumda sonucu öğrenilen nihai kararın gerekçesine derece mahkemesinden kesin olarak erişilebilmesi mümkün ise bireysel başvuru süresinin sonucun öğrenildiği tarihten itibaren başlatılması gerekir (Aydın Selçuk, B. No: 2014/3194, 20/11/2014, § 24; Özgür Çapkın, B. No: 2014/2546, 30/12/2014, § 24; Halil Aslan, B. No: 2014/3038, 10/12/2014, § 38).

14. Nihai kararın gerekçesinin öğrenilemediği veya nihai kararın sonucunun öğrenilip gerekçesinin kesin olarak öğrenilme imkânının elde edilemediği hâllerde başvuru süresinin

hangi tarihten başlayacağının belirlenmesi gerekir. Aksi hâlde sınırsız bir başvuru süresi söz konusu olabilecektir. Bu kapsamda yapılacak değerlendirmede sürenin başlangıç tarihinin, başvurucuların özen yükümlükleri ile mahkemeye erişim haklarının aşırı sınırlanmaması hususlarının birlikte dikkate alınması gerekir.

15. Başvurucuların bireysel başvuruda bulunmak amacıyla dava ve başvurularını takip etmek için gerekli özeni gösterme yükümlülüğü vardır.Bu yükümlülük kapsamında ilk derece mahkemesine fiilen ulaşan nihai kararın gerekçesini öğrenme konusunda gerekli özeni gösterme sorumluluğu başvuruculara aittir. Diğer bir ifadeyle başvurucular veya vekillerinin ilk derece mahkemesine ulaşan kararın bir örneğini almak için özenli davrandıklarını kanıtlamaları gerekir (Fatma Gökot, B. No: 2013/5697, 21/4/2016, § 50).

16. Yargıtay Ceza Daireleri tarafından verilen kararların taraflara tebliğine ilişkin bir düzenleme mevzuatta bulunmamaktadır. Ceza yargılamasında nihai kararın tebliğ edilmediği durumlarda kararın derece mahkemesine ulaşmasından ve böylece gerekçesinin erişilebilir olmasından sonra özen yükümlülüğü kapsamında makul bir süre içinde bireysel başvuru yapmak isteyen ilgililerden karara erişmeleri ve karar gerekçesini öğrenmeleri beklenir. Bu kapsamda erişilebilir olan nihai kararın en geç üç ay içinde ilgilileri tarafından bilindiği ve gerekçesinin öğrenildiği kabul edilmelidir. Aksi tespit edilmediği sürece bireysel başvuru için 6216 sayılı Kanun'da öngörülen otuz günlük başvuru süresi bu tarihten itibaren başlayacaktır (A. C. ve diğerleri [GK], B. No: 2013/1827,25/2/2016, § 30; Fatma Gökot, § 51).

17. Somut olayda Adana 3. Ağır Ceza Mahkemesinin 24/2/2010 tarihli kararı, Yargıtay 12. Ceza Dairesinin 28/11/2012 tarihli ilamıyla düzeltilerek onanmış ve karar aynı tarihte kesinleşmiştir. Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi'nden yapılan araştırmada Yargıtay ilamının en geç kesinleştirme işleminin yapıldığı 18/1/2013 tarihinde Mahkemeye ulaştığı görülmüştür. Diğer bir ifadeyle başvurucunun nihai kararın içeriğine erişme imkânını en geç 18/1/2013 tarihinde elde ettiği anlaşılmıştır.

18. Nihai kararın içeriğine erişme imkânının elde edildiği 18/1/2013 tarihinden itibaren özen yükümlüğü kapsamında kararın içeriğinin öğrenildiği kabul edilen üç aylık sürenin sonundan itibaren en geç otuz günlük bireysel başvuru süresi içerisinde 20/5/2013 tarihine kadar başvurucu tarafından bireysel başvuruda bulunulması gerekirken başvuru süresi geçtikten sonra 10/1/2014 tarihinde bireysel başvuru yapılmıştır.

19. Açıklanan nedenlerle başvurunun diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin süre aşımı nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın süre aşımı nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucular üzerinde BIRAKILMASINA 12/1/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

UTKU KALI (2)

B. No: 2014/1358 | Karar tarihi: 12.01.2017

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/1358

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

UTKU KALI BAŞVURUSU (2)

(Başvuru Numarası: 2014/1358)

Karar Tarihi: 12/1/2017

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Recep KÖMÜRCÜ

Celal Mümtaz AKINCI

Muammer TOPAL

Recai AKYEL

Raportör : Hüseyin MECEK

Başvurucu : Utku KALI

Vekili : Av. Ceren KALI

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, askerlik hizmeti sırasında devletin güvenliğine ilişkin belgeleri temin etme ve açıklama suçlarından başlatılan idari tahkikat sürecinde askerî savcının bilgisi ve kararı olmadan gözaltında tutularak kötü muameleye maruz kalma şikâyetinin kovuşturmaya yer olmadığına dair kararla sonuçlanmasının kötü muamele yasağını ihlal ettiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 29/1/2014 tarihinde İstanbul 7. Ağır Ceza Mahkemesi vasıtasıyla yapılmıştır. Başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinde Komisyona sunulmasına engel bir eksikliğin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. İkinci Bölüm İkinci Komisyonunca 11/6/2014 tarihinde, başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

4. Bölüm Başkanı tarafından 9/2/2016 tarihinde, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas

incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlığın 21/3/2016 tarihli yazısıyla başvuru hakkında görüş verilmeyeceği bildirilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

6. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle olaylar özetle şöyledir:

7. 1987 Karadeniz Ereğli doğumlu olan başvurucu, başvuru konusu olayın meydana geldiği tarihte Amasya İl Jandarma Komutanlığında jandarma ulaştırma er olarak askerlik vazifesini yerine getirmektedir.

8. Hatay ili Reyhanlı ilçesinde 11/5/2013 tarihinde saat 13.40'ta iki ayrı bombalı terör saldırısı düzenlenmiştir. Birkaç dakika arayla düzenlenen saldırılarda elliden fazla kişi hayatını kaybetmiş, yüz elliye yakın kişi ise yaralanmıştır.

9. Söz konusu terör saldırılarının ardından bir bilgisayar korsanı grubu tarafından 22/5/2013 tarihinde, anılan saldırılara ilişkin dört adet askerî yazışma İnternet sitelerinde yayımlanmıştır. Yayımlanan haberlerde saldırıyla ilgili istihbaratın 25 Nisan'da alındığına dair bilgiler bulunmaktadır.

10. Tokat Jandarma Bölge Komutanlığınca konuyla ilgili bilgi güvenliği ihlali kapsamında araştırma yapılması için İdari Tahkikat Heyeti görevlendirilmiştir.

1. Başvurucu Hakkında Devletin Güvenliğine İlişkin Bilgileri Temin Etme ve Devletin Güvenliğine ve Siyasal Yararlarına İlişkin Bilgileri Açıklama Suçlarından Yapılan Soruşturma

11. İdari Tahkikat Heyeti tarafından düzenlenen 22/5/2013 tarihli tutanakta İnternet sitesinde çıkan mesajın renkli çıktısı alınmış, İlçe Jandarma Komutanlıklarına ve Jandarma Karakol Komutanlıklarına gönderilen mesajlar İnternet'ten alınan çıktı ile karşılaştırılmış, Cezaevi Jandarma Karakol Komutanlığından alınan çıktılarda 2 ve 4 rakamlarının aynı özellikleri taşıdığı, SEMAC' (süratli emniyetli mesaj aktarma cihazı) bağlı nokta vuruşlu yazıcının dokuz adet iğnesinin olması gerektiği hâlde alttan ikinci iğnesinin kırık olduğu, bu nedenle yazıların alt bölümünün silik çıktığı tespit edilmiş, İnternet'te yayımlanan mesajın cep telefonuyla gönderilebileceği değerlendirilerek muhabere kısmında görevli personelin üst ve dolaplarında arama izni için Sivas 5. Piyade Eğitim Tugay Komutanlığı Askerî Savcılığı telefonla aranmış, askerî savcı tarafından olaya resen el konularak olay tespit tutanağı düzenlenmesi, mesaj örneklerinin muhafaza edilmesi, muhabere kısmı ve çöp kutularında arama yapılması, görevli erbaş ve erlerin üst ve dolaplarında mahkemeden arama kararı alınana kadar arama yapılmaması, erbaş ve erlerin İl Jandarma Komutanlığına götürülerek orada tutulması, görev bölgesinden uzaklaştırılması talimatlarının verildiği belirtilmiştir.

12. Amasya Cezaevi Jandarma Karakol Komutanlığı tarafından düzenlenen 22/5/2013 tarihli tutanakta telsiz kısmında mesajların çıktılarının alındığı nokta vuruşlu yazıcıda yapılan inceleme sonucu söz konusu evraklarda silik olarak görülen yazı karakterlerinin yazıcı üzerinde alttan ikinci iğnenin kırık olmasından kaynaklandığı tespit edilmiştir.

13. Sivas 5. Piyade Eğitim Tugay Komutanlığı Askerî Savcılığının 23/5/2013 tarihli ve 2013/691 sayılı arama kararıyla gecikmesinde sakınca bulunduğundan şüpheliler Jandarma

Onbaşı K.Z. ve başvurucunun dolapları, valizleri ile santral odasında arama yapılmasına karar verilmiştir.

14. Başvurucunun görev yaptığı santral odasında 23/5/2013 tarihinde yapılan aramada üç adet cep telefonu bulunmuştur.

15. Başvurucu, Askerî Savcılığın 23/5/2013 tarihli ve 2013/502 sayılı kararıyla aynı gün gözaltına alınmıştır.

16. Başvurucu 23/5/2013 tarihinde şüpheli sıfatıyla Askerî Savcılıkta müdafii bulunmadan, Askerî Mahkemede müdafii huzurundaki sorgusunda yaptığı savunmalarında işkence ve kötü muamele iddiasında bulunmamıştır.

17. Kara Kuvvetleri Komutanlığı (KKK) 5. Piyade Eğitim Tugay Komutanlığı Askerî Mahkemesinin 24/5/2013 tarihli ve E.2013/850, K.2013/67 sayılı kararıyla başvurucunun tutuklanmasına karar verilmiştir.

18. 28/5/2013 tarihli tutanakta Amasya E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğüne ait 45 ve 46 No.lu kameraların 21/5/2013 günü saat 19.01 ile 19.06 arasındaki kayıtlarında Jandarma Er Utku Kalı'nın [başvurucu] Cezaevi Karakolu önündeki çöp bidonunda kâğıt yaktığı, daha sonra su ile söndürdüğü tespit edilmiştir.

19. KKK 5. Piyade Eğitim Tugay Komutanlığı Askerî Savcılığının 17/7/2013 tarihli ve E.2013/502 sayılı iddianamesiyle başvurucunun "devletin güvenliğine ilişkin belgeleri temin etme ve devletin güvenliğine ve siyasal yararına ilişkin belgeleri açıklama" suçlarından cezalandırılması istemiyle aynı yer Askerî Mahkemesine kamu davası açılmıştır. İddianame şöyledir:

"Şüpheli J.Er Utku KALI'nın [başvurucu] görevli olduğu Amasya İl Mrk. J. K.lığı santralinde 21 Mayıs 2013 saat 13.20'de İl J.K.lığı tarafından gönderilen ... bilgisayar numaralı ve J. İsthb. Bşk.lığınca 'Devletin Güvenliği, iç ya da dış siyasal yararları bakımından ve niteliği açısından gizli kalması gereken bilgilerden olduğu' tespit edilen dört adet 'gizli' gizlilik dereceli mesajdan bir suret bilgisayar çıktısı alması gerekirken iki suret bilgisayar çıktısı aldığı, almış olduğu bilgisayar çıktılarından bir sureti hakkında yapılması gereken işlemleri yaparak dört adet mesajı cezaevi karakol komutanı J. Kd. Bçvş. E.A.ya teslim ettiği, elinde kalan diğer mesaj suretlerinin üzerine 'gizli' ve 'ivedi' kaşeleri vurduktan bilirkişi raporu ile şüpheli J. Er Utku KALI'ya ait olduğu tespit edilen ... marka cep telefonunda kullanılan C.K.Z. adına kayıtlı ... numaralı hattan E.P. isimli sivil şahsa ait ... numaralı hattı 18:17:19 da arayarak 13 saniye konuştuğu, 18:18:23'de tekrar arayarak 210 saniye görüştüğü, elinde mevcut mesaj emirlerinin fotoğrafını ... marka cep telefonuyla Apple ürünleri için yakından kaliteli resim çekmek amacıyla geliştirilmiş olan Camera Plus programı vasıtasıyla 18:53:58 ile 18:54:55 saatleri arasında çektiği ve E.P.'ye ait ... numaralı cep telefonu ile anlık iletişim ve veri aktarma özelliği olan Whatsapp programı vasıtasıyla iletişim kurduğu, telefon üzerinde yapılan bilirkişi incelemesinde; bu iletişim kayıtlarında JPG uzantılı resim dosyalarına rastlanıldığı ve bu resimlerin internetten yayınlanan resimler olduğunun tespit edildiği ... anlaşılmıştır."

20. KKK 5. Piyade Eğitim Tugay Komutanlığı Askerî Mahkemesinin 15/8/2013 tarihli ve E.2013/870, K.2013/166 sayılı kararı ile görevsizlik kararı verilerek dosya, Samsun 3. Ağır Ceza Mahkemesine (12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'nun mülga 10. maddesi ile görevli) gönderilmiştir.

21. Samsun 3. Ağır Ceza Mahkemesince E.2013/43 sayılı dosya üzerinden yürütülen yargılamada 11/11/2013 tarihli celsede başvurucunun tahliyesine karar verilmiştir.

22. 21/2/2014 tarihli ve 6526 sayılı Terörle Mücadele Kanunu ve Ceza Muhakemesi Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 1. maddesi ile 3713 sayılı Kanun'un 10. maddesi ile görevlendirilen ağır ceza mahkemelerinin kaldırılması üzerine dosya, Samsun Ağır Ceza Mahkemesinin 13/3/2014 tarihli ve E.2013/43, K.2014/13 sayılı kararı ile Amasya Ağır Ceza Mahkemesine devredilmiştir.

23. Amasya Ağır Ceza Mahkemesinin 4/2/2016 tarihli ve E.2014/98, K.2016/24 sayılı kararıyla başvurucunun beraatına karar verilmiştir. Bu karar temyiz edilmeksizin 12/2/2016 tarihinde kesinleşmiştir. Kararın gerekçesi şöyledir:

"…

Sonuç olarak yapılan aramanın CMK'nın 119 ve 120. maddelerine açıkça aykırı olduğu anlaşılmakla, bu aramalar sonucu elde edilen delillerin bu kapsamda sanığa ait olduğu iddia edilen cep telefonunun ve telefon üzerinde yapılan inceleme sonucu alınan raporların hukuka aykırı olarak elde edilmiş delil niteliğinde olduğu ve hükme esas alınamayacağı kanaatine varılmıştır. Açıklanan bu deliller çıkarıldığında sanığın atılı suçu işleyip işlemediğinin dosyadaki diğer deliller ışığında değerlendirilmesi gerekmektedir.

Sanığın suça konu gizli belgeleri temin ettiği ve açıkladığına dair yukarıda belirtilen ve hukuka aykırı olarak elde edildiği sonucuna varılan deliller dışında cezalandırılmasına yeterli delil bulunmamaktadır. Bir kısım tanıklar sanığı belge yakarken gördüklerini beyan etmiş iseler de; yaktığı belgelerin içeriğini görmediklerini söylemişlerdir. Dolayısıyla sanığın yaktığı iddia edilen belgelerin suça konu belgeler olduğuna dair herhangi bir delil bulunmamaktadır. Yine söz konusu belgelerin sanığın görev yaptığı santrale gönderildiği sabit ise de; santralde sanık dışında görev yapan başka personel de bulunmakta olup, dava konusu belgelerin sadece sanığın çalıştığı santrale değil başka pek çok birime de gönderilmiş olduğu dosya kapsamı ile sabittir. Yine sanığın bu belgeleri temin ederek E.P. isimli şahsa gönderdiğinin iddia edilmesine karşın, bu belgeleri açıklamak suçundan Silivri Ağır Ceza Mahkemesinin 2014/205 Esas sayılı dosyasında yargılanan E.P.nin atılı suçlardan beraatına karar verilmiş ve bu karar kesinleşmiştir. Yukarıda açıklanan bütün bu hususlar birlikte değerlendirildiğinde sanığın üzerine atılı suçları işlediğine dair hukuka uygun olarak elde edilmiş, cezalandırılmasına yeterli her türlü şüpheden uzak, somut ve kesin delil bulunmadığından sanığın CMK'nın 223/2-e maddesi gereğince beraatına dair aşağıdaki şekilde karar vermek gerekmiştir."

2. Başvurucunun Şikâyeti Üzerine İşkence Suçundan Yapılan Soruşturma

24. Başvurucu 12/7/2013 tarihinde İdari Tahkikat Heyeti üyeleri ve Amasya E Tipi Cezaevi Jandarma Komutanlığı yetkilileri hakkında 22/5/2013 tarihinde gerçekleştiğini ileri sürdüğü işkence, hakaret ve tehdit suçlarından Amasya Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunmuştur. Şikâyet dilekçesinde başvurucu; Amasya E Tipi Kapalı Cezaevi İlçe Jandarma Komutanlığında askerlik görevini yaptığını, Reyhanlı ilçesinde meydana gelen patlama olayı ile ilgili olarak bir bilgisayar korsanı grubu tarafından 22/5/2013 tarihinde toplam yedi sayfa olmak üzere 4 adet jandarma istihbarat belgesinin yayımlandığını, bu olayla ilgili olarak 22/5/2013 tarihinde akşam saatlerinde Amasya E Tipi Kapalı Cezaevi Jandarma Karakoluna Tokat Jandarma Bölge Komutanlığından gelen İdari Tahkikat Heyetince hukuka ayrı olarak ve Askerî Savcılığın bilgisi dışında sorgulandığını, öncelikle komutan odasında, ardından da

karakolda boş bir odaya alınarak işkenceye maruz kaldığını, heyet üyeleri tarafından hukuka aykırı olarak sorgulanıp kendisine gösterilen evraklardan haberinin olup olmadığının sorulduğunu, ”Bu işi para için mi yaptın? Neden yaptın? Suratına ne oldu? Kanın mı çekildi? Az otur istersen." gibi sözlerle direncinin kırılmaya çalışıldığını; annesi, babası, ablası ve ablasının eşinin ad soyadları, meslekleri, nerede çalıştıkları ve telefon numaraları gibi kişisel bilgilerinin sorulduğunu, bu şekilde ailesine yönelik endişe duymasının amaçlandığını ve itirafa zorlandığını, "Ben yapmadım komutanım." demesi üzerine, Tokat'tan gelen bir kıdemli başçavuş ve yine orada bulunan bir kişi tarafından yan odaya alınarak tokatlandığını, boğazının sıkıldığını, yine iteklenerek duvara çarpıldığını, karın boşluğu gibi daha ziyade iz kalmayacak bölgelerine vurulduğunu, işkence süresince hakarete maruz kaldığını, arama yapmak istediklerinde durumu Askerî Savcılığa ileterek izin talep ettiklerini, 22/5/2013 tarihli tutanağa göre de bu noktada olaya Askerî Savcılığın resen el koyduğunu, aynı yerde askerlik yapan arkadaşı Jandarma Er K.Z. ile birlikte Amasya İl Jandarma Komutanlığına götürülmesi talimatının verildiğini, Amasya İl Jandarma Komutanlığında "bekleme odası" diye tabir edilen bir odada kalmaya zorlandığını, yatak olmayan odada kendisine verilen bir battaniye ile üçlü sandalye üzerinde uyumak zorunda bırakıldığını, Amasya İl Jandarma Komutanlığına geldikten sonra su ve sigara içmesine izin verilmediğini, odanın nezarethaneye çevrildiğini ve kapısında beklemek üzere bir nöbetçi görevlendirildiğini, 22/5/2013 tarihinde saat 05.00 gibi uyandırılarak 06.00 gibi Sivas Askerî Savcılığına götürülmek üzere yola çıkıldığını, Reyhanlı’daki patlamayla ilgili jandarma istihbarat belgelerini sızdırmak suçlamasıyla 24/5/2013 tarihinde tutuklandığını, gördüğü işkence ve kötü muamele nedeniyle psikolojik sıkıntılar yaşadığını ve ilaç kullanmaya başladığını belirtmiştir.

25. Müştekinin soruşturmada ifadesi alınmamıştır.

26. Başvurucu hakkında gözaltına alınmadan önce Sivas Numune Hastanesinin 23/5/2013 tarihli saat 18.32’de tanzim olunan raporunda; sol scapula (kürek kemiği) üstünde 1 cm’lik kırmızı lezyon, boyun sol ön yanında 3 cm’lik kırmızı lezyon, sağ kolda 2 adet 1 cm çapında yuvarlak sarı renkli lezyon, sol dizde operasyon skarı (yara izi) bulunduğu kayıtlıdır.

27. Gözaltından çıkarılırken aynı Hastanenin 24/5/2013 tarihli ve 06.10’da tanzim olunan raporunda yeni darp cebir izi bulunmadığı belirtilmiştir.

28. Başvurucu vekili tarafından ibraz edilen Cumhuriyet Üniversitesi Uygulama ve Araştırma Hastanesinin 6/8/2013 tarihli raporunda; alınan öykü ve yapılan ruhsal durum muayenesi bulguları travma sonrası stres bozukluğu tanısını karşılamakta, ayrıca yapılan psikometrik testlerde beck depresyon ölçeği (39 puan), beck anksiyete envanteri (33 puan), MMPI ve travma değerlendirme ölçekleri neticesinde şahsın bildirdiği bu durumun kötü muamele ile bağlantılı olabileceği tıbbi kanaatine varılmış olup şahsın intihar düşünceleri olması nedeniyle yatarak tedavi olması gerektiği önerilmiştir.

29. Başvurucu vekili tarafından ibraz edilen Cumhuriyet Üniversitesi Uygulama ve Araştırma Hastanesinin 25/10/2013 tarihli raporuna göre; beck depresyon ölçeği 61, beck anksiyete ölçeği 55 puan sonucunda şahsın yoğun öz kıyım düşünceleri olduğundan mahkûm koğuşu bulunan kapalı bir psikiyatri kliniğine sevki uygun görülmüştür.

30. Jandarma Uzman Çavuş S.E., Jandarma Astsubay K.K, Jandarma Uzman Çavuş E.Ç., Jandarma Er H.K. ve başvurucuyla birlikte gözaltına alınan Jandarma Er E.Z. 14/8/2013 tarihli ifadelerinde başvurucunun gözaltına alınmasından tutuklanmasına kadar geçen süreçte işkence, hakaret ve tehdide maruz kalmadığını söylemişlerdir.

31. Yapılan soruşturma sonucunda Amasya Cumhuriyet Başsavcılığının 26/9/2013 tarihli ve 2013/3721 Soruşturma, K.2013/2897 sayılı kararla kovuşturmaya yer olmadığına karar verilmiştir. Kararın gerekçesi şöyledir:

"…

Müşteki hakkında yürütülen soruşturma ve kovuşturmaya ilişkin dosyanın bir suretinin Sivas 5. Piyade Er Eğitim Tugay Komutanlığı Askeri Savcılığından istenilerek dosyamız arasına alındığı, dosyanın yapılan incelemesinde soruşturmanın doğrudan askeri savcılık tarafından yürütüldüğünün anlaşıldığı, müşteki hakkında Sivas Numune Hastanesince tanzim edilen 23/5/2013 tarih ve 3473 No.lu adli muayene raporunun incelenmesinde müştekide yeni darp ve cebir izinin bulunmadığının belirtildiği ve yine Sivas Numune Hastanesince tanzim edilen 24/5/2013 tarih ve 3489 No.lu adli muayene raporunun incelenmesinde yeni darp ve cebir izinin bulunmadığının belirtildiği,

Cumhuriyet Başsavcılığımızca yürütülen soruşturma sonucu yapılan incelemede, tanık beyanları ve özellikle müştekiyle birlikte hakkında soruşturma yürütülen tanık K.Z.nin beyanı, olay sonrası Sivas Numune Hastanesince tanzim edilen 23/5/2013 ve 24/5/2013 tarihli adli raporlarda müştekide yeni darp cebir izine rastlanmadığı yönündeki tespitler nazara alındığında, şüphelilerin üzerlerine atılı suçları işlediklerine dair müşteki vekilinin şikayet dilekçesinde belirttiği iddialar dışında kamu davasının açılmasını haklı gösterecek her türlü şüpheden uzak kesin ve inandırıcı delil elde edilemediği anlaşıldığından [kovuşturmaya yer olmadığına karar verilmiştir]."

32. Bu karara başvurucu tarafından yapılan itiraz, Vezirköprü Ağır Ceza Mahkemesinin 5/12/2013 tarihli ve 2013/568 Değişik İş sayılı kararıyla şüpheliler hakkında kamu davası açılması için yeterli delil ve neden bulunmadığı gerekçesiyle reddedilmiştir.

33. Ret kararı başvurucuya 31/12/2013 tarihinde tebliğ edildiğinden 29/1/2014 tarihinde yapılan bireysel başvuruda süre aşımının bulunmadığı tespit edilmiştir.

B. İlgili Hukuk

34. 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 94., 106. ve 125. maddeleri şöyledir:

"İşkence

Madde 94 – (1) Bir kişiye karşı insan onuruyla bağdaşmayan ve bedensel veya ruhsal yönden acı çekmesine, algılama veya irade yeteneğinin etkilenmesine, aşağılanmasına yol açacak davranışları gerçekleştiren kamu görevlisi hakkında üç yıldan oniki yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.

…

Tehdit

Madde 106 – (1) Bir başkasını, kendisinin veya yakınının hayatına, vücut veya cinsel dokunulmazlığına yönelik bir saldırı gerçekleştireceğinden bahisle tehdit eden kişi, altı aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Malvarlığı itibarıyla büyük bir zarara uğratacağından veya sair bir kötülük edeceğinden bahisle tehditte ise, mağdurun şikâyeti üzerine, altı aya kadar hapis veya adlî para cezasına hükmolunur.

…

Hakaret

Madde 125 – (1) (8.7.2005 T. 5377 s k değ.) Bir kimseye onur, şeref ve saygınlığını rencide edebilecek nitelikte somut bir fiil veya olgu isnat eden veya sövmek suretiyle bir kimsenin onur, şeref ve saygınlığına saldıran kişi, üç aydan iki yıla kadar hapis veya adlî para cezası ile cezalandırılır. Mağdurun gıyabında hakaretin cezalandırılabilmesi için fiilin en az üç kişiyle ihtilât ederek işlenmesi gerekir.

…”

35. 25/10/1963 tarihli ve 353 sayılı Askerî Mahkemeler Kuruluşu ve Yargılama Usulü Kanunu'nun 93. ve 95. maddeleri şöyledir:

"Bir suç işlendiğinin öğrenilmesi ve ilk tedbirler:

Madde 95- (Değişik madde: 29/06/2006 - 5530 S.K./29. md.)

Cumhuriyet savcılıklarına veya zabıta makam ve memurlarına yapılacak askerî yargıya tâbi suç ihbar ve şikâyetleri şüphelinin amiri olan makama gönderilir.

Askerî birlik komutanı veya askerî kurum amiri maiyetinden birinin kendisine ihbar veya şikâyet olunan veyahut diğer suretle öğrendiği, askerî mahkemelerin görev alanına giren suçları hakkında şüphelinin kimliğini, isnat olunan suçu ve bu suçun delillerini gösterir bir vak'a raporu düzenler ve adlî yönden bağlı bulunduğu askerî mahkemenin teşkilâtında kurulduğu kıt'a komutanı veya askerî kurum amirine gönderir.

Teşkilâtında askerî mahkeme kurulan kıt'a komutanı veya askerî kurum amiri, suç evrakını inceledikten sonra askerî savcıya gönderir ve şüphelinin tutuklanmasını isterse bu hususta istemini de bildirir.

Ağır ceza mahkemesinin görevine giren suçlar veya gecikmesinde sakınca umulan hallerde askerî savcılar derhal soruşturmaya başlarlar. Zorunluluk halinde bu soruşturma bir disiplin subayı tarafından da yapılabilir. Bu hallerde durum derhal yetkili askerî mahkemenin teşkilâtında kurulduğu komutan veya askerî kurum amirine bildirilir.

..."

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

36. Mahkemenin 12/1/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

37. Başvurucu, Amasya E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Jandarma Karakol Komutanlığında askerlik hizmeti yaparken 11/5/2013 tarihinde Hatay ili Reyhanlı ilçesinde meydana gelen patlamaya ilişkin gizli belgelerin 22/5/2013 tarihinde İnternet üzerinden yayımlanmasına ilişkin olarak idari tahkikat için görevlendirilen Tokat Jandarma Bölge Komutanlığından gelen heyetin aynı gün karakola geldiğini, heyetin hukuka aykırı olarak askerî savcının bilgisi dışında kendisini gözaltına aldığını, işkenceyle suçu kabule zorlandığını, yaptığı şikâyet üzerine Cumhuriyet savcısı tarafından şüphelilerin ifadesinin alınmadığını, adli raporlar dikkate alınmadan kovuşturmaya yer olmadığına dair kararla tahkikatın sonuçlandığını belirterek Anayasa’nın 17., 36. ve 141. maddelerinde güvence altına alınan işkence ve kötü muamele yasağı, adil yargılanma ve gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüş ve tazminat talebinde bulunmuştur.

B. Değerlendirme

38. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki tavsifi ile bağlı olmayıp, olay ve olguların hukuki nitelendirmesini kendisi takdir eder (Tahir Canan, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvurucu adil yargılanma hakkı ile gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüş ise de anılan hususlarda kötü muamele yasağının usul boyutu başlığı altında değerlendirme yapılacağından adil yargılanma hakkı yönünden ayrıca inceleme yapılmamıştır.

39. Başvurucunun iddiaları ve başvuruya konu soruşturma kapsamında elde edilen bilgi ve belgeler Anayasa'nın 17. maddesinin maddi boyutunun ihlal edilip edilmediği konusunda iddiaların sağlıklı bir şekilde değerlendirilebilmesi ancak devletin etkili soruşturma yükümlülüğünü gerektiği gibi yerine getirip getirmediğinin tespiti ile mümkün olabileceğinden başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan kötü muamele yasağının etkili soruşturma yükümlülüğüne ilişkin usul boyutu ile sınırlı olarak yapılmasına karar verilmiştir.

40. Başvuruya ilişkin olarak Adalet Bakanlığı tarafından görüş bildirilmemiştir.

1. Adli Yardım Talebi Yönünden

41. Anayasa Mahkemesinin Mehmet Şerif Ay (B. No: 2012/1181, 17/9/2013) kararında belirtilen adli yardım talebinin değerlendirilmesine ilişkin ilkeler temelinde somut olayda, başvurucunun sosyal güvenlik kapsamında bir geliri, adına kayıtlı aracı veya taşınmaz malları olmadığı, geçimini önemli ölçüde zor duruma düşürmeksizin yargılama giderlerini ödeme gücünden yoksun olduğu, gerek başvurucunun sunduğu gerekse de Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi'nden temin edilen belgelerden anlaşılmaktadır. Dolayısıyla başvurucunun talebi bu aşamada açıkça dayanaktan yoksun olmadığından adli yardım talebinin kabulü gerekir.

2. Kabul Edilebilirlik Yönünden

42. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir nedeni de bulunmadığı anlaşılan kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

3. Esas Yönünden

a. Genel İlkeler

43. Anayasa'nın 17. maddesinin birinci ve üçüncü fıkraları şöyledir:

"Herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir.

...

Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulamaz."

44. Herkesin maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkı Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınmıştır. Anılan maddenin birinci fıkrasında insan onurunun korunması amaçlanmıştır. Üçüncü fıkrasında da kimseye "işkence" ve "eziyet" yapılamayacağı, kimsenin "insan haysiyetiyle bağdaşmayan" ceza veya muameleye tabi tutulamayacağı hüküm altına alınmıştır (Cezmi Demir ve diğerleri, B. No: 2013/293, 17/7/2014, § 80).

45. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarında, bir kişinin sağlıklı hâldeyken gözaltına alındığı; ancak, salıverildiği zaman vücudunda yaralanma tespit edildiği durumlarda, söz konusu yaralanmanın nasıl oluştuğu hususunda makul bir açıklama getirme ve mağdurun bu yöndeki iddialarını şüphede bırakacak kanıtları sunma yükümlülüğünün Devlete ait olduğu, özellikle ilgili iddiaların doktor raporları ile doğrulandığı hâllerde Sözleşme'nin 3. maddesi anlamında açık sorunların ortaya çıkacağı ifade edilmiştir (bkz. Selmouni/Fransa [BD], B. No: 25803/94, 28/7/1999, § 87). Bu yükümlülük, sadece gözaltında değil aynı zamanda devlet yetkililerinin özel kontrolü altında bulunan bölgelerde gerçekleşen yaralama ve ölümleri de kapsamakta, zira her iki durumda da söz konusu olayların tamamı ya da büyük kısmı yetkililerin özel bilgisi dâhilinde gerçekleşmektedir (Beker/Türkiye, B. No. 27866/03, 24/3/2009, § 42).

46. Devletin, kişinin maddi ve manevi varlığını koruma hakkı kapsamında sahip olduğu bu pozitif yükümlülüğün bir de usuli boyutu bulunmaktadır. Bu usul yükümlülüğü çerçevesinde devlet, her türlü fiziksel ve ruhsal saldırı olayının sorumlularının belirlenmesini ve gerekiyorsa cezalandırılmasını sağlayabilecek etkili resmi bir soruşturma yürütmek durumundadır. Bu tarz bir soruşturmanın temel amacı, söz konusu saldırıları önleyen hukukun etkin bir şekilde uygulanmasını güvenceye almak ve kamu görevlilerinin ya da kurumlarının karıştığı olaylarda, bunların sorumlulukları altında meydana gelen olaylar için hesap vermelerini sağlamaktır (Cezmi Demir ve diğerleri, § 110).

47. Buna göre bireyin, bir devlet görevlisi tarafından hukuka aykırı olarak ve Anayasa’nın 17. maddesini ihlal eder biçimde bir muameleye tabi tutulduğuna ilişkin savunulabilir bir iddiasının bulunması hâlinde, Anayasa’nın 17. maddesi “Devletin temel amaç ve görevleri” kenar başlıklı 5. maddedeki genel yükümlülükle birlikte yorumlandığında etkili resmî bir soruşturmanın yapılmasını gerektirmektedir. Bu soruşturma, sorumluların belirlenmesini ve cezalandırılmasını sağlamaya elverişli olmalıdır. Şayet bu olanaklı olmazsa, bu madde, sahip olduğu öneme rağmen pratikte etkisiz hâle gelecek ve bazı hâllerde devlet görevlilerinin fiili dokunulmazlıktan yararlanarak, kontrolleri altında bulunan kişilerin haklarını istismar etmeleri mümkün olacaktır (Tahir Canan, § 25).

48. Yürütülen ceza soruşturmalarının amacı, kişinin maddi ve manevi varlığını koruyan mevzuat hükümlerinin etkili bir şekilde uygulanmasını ve sorumluların ölüm ya da yaralama olayına ilişkin hesap vermelerini sağlamaktır. Bu bir sonuç yükümlülüğü değil, uygun araçların kullanılması yükümlülüğüdür. Diğer taraftan, burada yer verilen değerlendirmeler hiçbir şekilde Anayasa’nın 17. maddesinin, başvuruculara üçüncü tarafları adli bir suç nedeniyle yargılatma ya da cezalandırma hakkı ya da tüm yargılamaları mahkûmiyetle ya da belirli bir ceza kararıyla sonuçlandırma ödevi yüklediği anlamına gelmemektedir (Serpil Kerimoğlu ve diğerleri, B. No: 2012/752, 17/9/2013, § 56).

49. Ceza soruşturmasının etkili olması için soruşturma makamlarının, resen harekete geçerek kötü muamele iddiasını aydınlatabilecek ve sorumluların belirlenmesini sağlayabilecek bütün delilleri tespit etmeleri gerekir. Yetkililer şikâyet yapılır yapılmaz harekete geçmeli, bir şikâyet olmasa bile işkence veya kötü muamele olduğunu gösteren yeterli belirtiler olduğunda soruşturma açılmalıdır(Cezmi Demir ve diğerleri, §§ 114, 116).

50. Bu tür olaylarla ilgili cezai soruşturmaların etkililiğini sağlayan hususlardan biri de teoride olduğu gibi pratikte de hesap verilebilirliği sağlamak için soruşturmanın veya sonuçlarının kamu denetimine açık olmasıdır. Buna ilaveten her olayda, mağdurların meşru menfaatlerini korumak için bu sürece etkili bir şekilde katılmaları sağlanmalıdır (Cezmi

Demir ve diğerleri, § 115).

b. İlkelerin Olaya Uygulanması

51. Başvurucu 12/7/2013 tarihinde İdari Tahkikat Heyeti ve Amasya E Tipi Cezaevi Jandarma Komutanlığı yetkilileri hakkında gözaltında bulunduğu sırada hakaret, tehdit ve işkence suçlarına maruz kaldığını belirterek Amasya Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunmuştur. Başvurucu, İdari Tahkikat Heyetince hukuka aykırı olarak ve Askerî Savcılığın bilgisi olmadan sorgulandığını, sorgu sırasında işkence gördüğünü, tokatlandığını, darb edildiğini ileri sürmüştür (bkz.§ 24).

52. Genel ilkeler kısmında açıklandığı üzere (bkz. § 49) kötü muamele iddialarına ilişkin soruşturmaların etkili olduğunun kabul edilebilmesi için savunulabilir nitelikte kötü muamele iddialarının kamu makamları tarafından öğrenilir öğrenilmez soruşturma başlatılması için ilgili mercilere bildirilmesi gerekmektedir. Hatta mağdurların şikâyetlerinin bulunmadığı hâllerde dahi bu nitelikte bir muamelenin mevcudiyetine ilişkin ciddi delil veya emareler bulunduğunun farkına varıldığı bir durumdaresen harekete geçme yükümlülüğü devam etmektedir.

53. Başvurucunun, Askerî Savcılık tarafından devletin güvenliğine ilişkin bilgileri temin etme ve devletin güvenliğine ve siyasal yararlarına ilişkin bilgileri açıklama suçlarından yapılan soruşturma sırasında, gözaltına alınmadan önce, Sivas Numune Hastanesinde 23/5/2013 tarihinde saat 18.32'de rapor verilmiş; raporda, başvurucunun vücudunun muhtelif yerlerinde darp-cebir izleri bulunduğu belirtilmiştir. Devlet yetkililerinin gözetimi altında askerlik vazifesini yapan başvurucunun bu raporları karşısında askerî savcının soruşturma yapılmak üzere derhal yetkili Cumhuriyet savcılığına durumla ilgili olarak bildirimde bulunması gerekirken resen harekete geçme yükümlülüğüne aykırı şekilde bundan imtina edilmiştir. Bu nedenle soruşturma olaydan yaklaşık iki buçuk ay sonra 12/7/2013 tarihinde başvurucunun şikâyeti üzerine gecikmeli olarak başlamıştır.

54. Yapılan soruşturmada, Jandarma Uzman Çavuş S.E., Jandarma Astsubay K.K, Jandarma Uzman Çavuş E.Ç., Jandarma Er H.K. ve başvurucuyla birlikte gözaltına alınan Jandarma Er E.Z.nin 14/8/2013 tarihinde ifadeleri alınmış, başvurucunun gözaltına alınmasından tutuklanmasına kadar geçen süreçte işkence, hakaret ve tehdide maruz kalmadığını söylemişlerdir. Soruşturma sonunda başvurucunun adli muayene raporunda yeni darp cebir izinin bulunmadığı, başvurucuyla birlikte hakkında soruşturma yapılan diğer şüpheli K.Z.nin beyanı ve diğer tanık beyanları dikkate alınarak kamu davası açılmasını gerektirir nitelikte somut delil bulunmadığı gerekçesiyle kovuşturmaya yer olmadığına karar verilmiştir (bkz. § 31).

55. Başvurucunun kötü muamele iddialarına ilişkin olarak dosyada bulunan 23/5/2013 tarihli saat 18.32’de tanzim olunan adli muayene raporunda sol scapula (kürek kemiği), boyun sol ön yanında, sağ kolda lezyonlar bulunduğu belirtilmiştir.Ayrıca başvurucunun soruşturma dosyasına ibraz ettiği Cumhuriyet Üniversitesi Uygulama ve Araştırma Hastanesince verilen psikiyatrik muayene raporları (bkz. §§ 28-29) ve hasta gözlem ve epikriz formlarına göre başvurucuda travma sonrası stres bozukluğu bulunduğu bildirilmiştir. Ancak kovuşturmaya yer olmadığına dair verilen kararda bilimsel nitelikte delil olan bu raporlardaki bulgular değerlendirme dışı bırakılmıştır. Devlet yetkililerinin kontrolü altında bulunan askerî mahalde gerçekleşen başvurucudaki yaraların ne şekilde meydana geldiğine dair açıklama getirme yükümlülüğü devlete ait olmasına rağmen (bkz. § 45) başvurucunun adli raporlarında yer alan fiziksel ve ruhsal bulguların ne zaman ve

kim/kimler tarafından oluşturulduğu konusunda herhangi bir inceleme ve değerlendirme yapılmamıştır.

56. Başvurucu şikâyet dilekçesinde, özellikle Amasya İl Jandarma Komutanlığı tarafından görevlendirilen İdari Tahkikat Heyeti üyeleri ile Cezaevi Jandarma Komutanlığı görevlileri hakkında suç duyurusunda bulunmuştur. Kovuşturmaya yer olmadığına dair kararda kimlik bilgileri tespit edilmeden "Tokat Jandarma Bölge Komutanlığı İdari Tahkikat Heyeti üyeleri ve Amasya E Tipi Cezaevi Karakol Komutanlığı görevlileri" şüpheli olarak gösterilmiştir.

57. Özetle kötü muamele gibi son derece ciddi bir isnat karşısında soruşturmanın olayların seyrini aydınlatmaya yönelik yeterli derinlikte ve titizlikte yapılmadığı, başvurucunun ve sanıkların ifadeleri alınarak olayın aydınlatılması yönünde yeterli çabanın gösterilmediği, gözaltına alınmadan önce gerçekleştiği ileri sürülen iddialar üzerinde hiç durulmadığı, iddiaların gözaltına alındıktan sonraki bir zaman diliminde vuku bulduğu varsayımıyla gözaltı çıkış raporlarına istinaden temelden yoksun bir sonuca varılarak karar verildiği anlaşılmaktadır.

58. Açıklanan nedenlerle Anayasa’nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan kötü muamele yasağının usul boyutunun ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

4. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

59. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un 50. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları şöyledir:

“(1) Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir...

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir.”

60. Başvurucu, Anayasa’nın 17. maddesinin ihlal edildiğinin tespiti, soruşturmanın yenilenmesi ve 50.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

61. Başvuru konusu olayda, Anayasa’nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan kötü muamele yasağının etkili soruşturma yükümlülüğünün ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

62. Etkili soruşturma yükümlülüğünün ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılamasında hukuki yarar bulunduğundan kararın bir örneğinin yeniden yargılama (soruşturma) yapılmak üzere Amasya Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilmesine karar verilmesi gerekir.

63. Etkili soruşturma yükümlülüğünün ihlali nedeniyle yalnızca ihlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 10.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

64. 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Başvurucunun, Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasının ihlaline ilişkin iddialarının KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında güvence altına alınan kötü muamele yasağının usul boyutunun İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Kararın bir örneğinin kötü muamele yasağının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama (soruşturma) yapılmak üzere Amasya Cumhuriyet Başsavcılığına GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvurucuya net 10.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

F. 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

G. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 12/1/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

KOSİFLER ARAÇ KİRALAMA LTD. ŞTİ.

B. No: 2014/2831 | Karar tarihi: 12.01.2017

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/2831

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

KOSİFLER ARAÇ KİRALAMA LTD. ŞTİ. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/2831)

Karar Tarihi: 12/1/2017

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Recep KÖMÜRCÜ

Celal Mümtaz AKINCI

Muammer TOPAL

Recai AKYEL

Raportör : Yakup MACİT

Başvurucu : Kosifler Araç Kiralama Limited Şirketi

Vekili : Av. İzzet HAMLE

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, temyiz talebinin süre yönünden reddedilmesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 4/3/2014 tarihinde İstanbul Anadolu 1. Asliye Ticaret Mahkemesi vasıtasıyla yapılmıştır. Başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesi neticesinde başvurunun Komisyona sunulmasına engel teşkil edecek bir eksikliğinin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. İkinci Bölüm Üçüncü Komisyonunca 12/2/2015 tarihinde, başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

4. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için 25/3/2016 tarihinde Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

5. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) aracılığıyla erişilen bilgi ve belgeler çerçevesinde ilgili olaylar özetle şöyledir:

6. Başvurucuya karşı Tokat 2. Asliye Hukuk Mahkemesinin (ticaret mahkemesi sıfatıyla) E.2007/163 sayılı dosyasında alacak davası açılmıştır.

7. Mahkeme 12/11/2012 tarihli ve E.2007/163, K.2012/342 sayılı kararı ile davanın kabulüne, 130.547,51 TL'nin başvurucudan tahsiline karar vermiştir. Karar 3/1/2013 tarihinde başvurucuya tebliğ edilmiştir.

8. Başvurucu, temyiz karar harcı ve başvurma harcını yatırarak 11/1/2013 tarihinde Kadıköy 2. Asliye Hukuk Mahkemesinin E.2013/137 sayılı muhabere kaydıyla hükmü temyiz etmiştir.

9. Mahkeme 22/1/2013 tarihli muhtırada tehiri icra karar harcı, dosyanın Yargıtaya gidiş dönüş masrafı, temyiz dilekçesi, Yargıtay ilamı ve bozma kararı verildiği takdirde duruşma gününün tebliği için toplam 130 TL masrafı muhtıranın tebliğinden itibaren yedi gün içinde Mahkeme veznesine yatırmak üzere başvurucuya kesin süre vermiş; aksi hâlde temyiz isteminden vazgeçilmiş sayılacağı hususu başvurucuya ihtar edilmiştir. Muhtıra 5/2/2013 tarihinde başvurucu vekilinin iş yerinde çalışan S.Ş. isimli şahsa tebliğ edilmiştir.

10. Başvurucunun vekili, muhtırada belirtilen bedeli8/2/2013 tarihinde Posta ve Telgraf Teşkilatı Anonim Şirketi (PTT) İstanbul Anadolu Kadıköy Merkez Şubesi aracılığıyla Mahkemeye havale etmiştir.

11. Temyiz talebini inceleyen Yargıtay 19. Hukuk Dairesi 15/7/2013 tarihli ve E.2013/2998, K.2013/12860 sayılı ilamı ile temyiz istemini süre yönünden reddetmiştir. İlamın ilgili kısmı şöyledir:

"...

Mahkeme hükmünü duruşma istemli olarak temyiz eden davalı vekilinin temyiz dilekçesi ile yeterli miktarda temyiz posta gideri yatırmaması üzerine Mahkemece, Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nun 434/3. maddesi gereğince çıkarılan (7) gün kesin süreli muhtıra temyiz eden vekilince 5/2/2013 günü tebliğ edilmiş, davalı vekilinin masrafları PTT kanalı ile 8/2/2013 tarihinde gönderilmesi üzerine 13/2/2013 tarihinde süre geçtikten sonra mahkemeye ulaşmıştır. Temyiz eden vekilinin gönderilen muhtırada açıkça belirtildiği üzere Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nun 434/3. maddesinde açıklanan süre postaya verme süresi olmayıp, mahkeme veznesine yatırma süresi olmasına göre davalı yanın masrafları kanunda gösterilen sürede yatırdığının kabulü mümkün değildir. Süresinden sonra yapılan temyiz istemleri hakkında mahkemece bir karar verilebileceği gibi 1/6/1990 gün 3/4 sayılı İçtihadı Birleştirme Kararı uyarınca Yargıtay tarafından da karar verilebileceğinden süresinden sonra yapılan temyiz isteminin reddi gerekmiştir.

..."

12. Karar düzeltme talebi aynı Dairenin 4/12/2013 tarihli ve E.2013/15611, K.2013/19331 sayılı ilamı ile reddedilmiştir. İlamın ilgili kısmı şöyledir:

"...

Davalı vekilinin hükme yönelik temyiz isteminin, yasal sürede yapılmadığından dolayı, HUMK.nun 432. maddesi uyarınca reddine ilişkin Dairemiz kararına karşı, istemin süresinde

olduğu ileri sürülerek başvuruda bulunulması üzerine yapılan incelemede, davalı vekilinin temyiz isteminin süresinde olmadığı anlaşılmakla, talebin REDDİNE, [karar verildi]

..."

13. Ret kararı 3/2/2014 tarihinde başvurucuya tebliğ edilmiş, 4/3/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunulmuştur.

B. İlgili Hukuk

14. 18/6/1927 tarihli ve 1086 sayılı mülga Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nun 26/9/2004 tarihli ve 5236 sayılı Kanun'la yapılan değişiklikten önceki 434. maddesi şöyledir:

"Temyiz dilekçesi hangi mahkemeye verilmişse o mahkemece temyiz defterine kaydolunur ve temyiz edene ücretsiz bir alındı kağıdı verilir.

Temyiz isteği, harca tabi değilse dilekçenin temyiz defterine kaydedildiği, harca tabi ise harcın yatırıldığı tarihte yapılmış sayılır.

Temyiz dilekçesi verilirken gerekli harç ve giderlerin tamamı ödenir. Bunların eksik ödenmiş olduğu sonradan anlaşılırsa, kararı veren hakim veya mahkeme başkanı tarafından verilecek yedi günlük kesin süre içinde tamamlanması, aksi halde temyizden vazgeçmiş sayılacağı hususu temyiz edene yazılı olarak bildirilir. Verilen süre içinde harç ve giderler tamamlanmadığı takdirde, mahkeme kararın temyiz edilmemiş sayılmasına karar verir. Bu kararın da temyiz edilmesi halinde 432 nci maddenin son fıkrası hükmü kıyasen uygulanır."

15. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun geçici 3. maddesinin ilgili kısımları şöyledir:

"Bölge adliye mahkemelerinin, 26/9/2004 tarihli ve 5235 sayılı Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanunun geçici 2 nci maddesi uyarınca Resmî Gazete'de ilan edilecek göreve başlama tarihine kadar, 1086 sayılı Kanunun temyize ilişkin yürürlükteki hükümlerinin uygulanmasına devam olunur.

Bölge adliye mahkemelerinin göreve başlama tarihinden önce aleyhine temyiz yoluna başvurulmuş olan kararlar hakkında, kesinleşinceye kadar 1086 sayılı Kanunun 26/9/2004 tarihli ve 5236 sayılı Kanunla yapılan değişiklikten önceki 427 ilâ 454 üncü madde hükümlerinin uygulanmasına devam olunur.

..."

16. 3/4/2012 tarihli ve 28253 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren mülga Hukuk Muhakemeleri Kanunu Yönetmeliği'nin "Posta mutemet kaydı" kenar başlıklı25. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları şöyledir:

"Havale yoluyla gelen paraya ilişkin bilgilerin tutulduğu kayıttır.

Bu kayıt; havalenin çıkış yeri, numarası, tarihi, cinsi, miktarı, gönderenin adı ve soyadı, dosya numarası, posta görevlisinin adı ve soyadı, kasa kayıt tarihi ve numarası, tahsilât makbuzunun tarihi ve numarası sütunlarını içerir."

17. Mülga Hukuk Muhakemeleri Kanunu Yönetmeliği'nin 45. maddesinin (6) numaralı fıkrası şöyledir:

"Harç, Hukuk Muhakemeleri Kanununa göre tahsil edilmesi gereken avans ve para cezaları

elektronik ortamda tahsil edilebilir. Tahsil işlemi bankalar aracılığıyla olabileceği gibi Barokart, kredi kartı ve benzeri araçlarla da yapılabilir.”

18. 1/12/2008 tarihli ve 27071 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren PTT Yurtiçi Havale ve Posta Çeki Yönetmeliği’nin 3. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

“ Bu Yönetmelikte geçen,

…

g) Havale: Göndericinin yatırdığı paranın alıcı olarak gösterdiği bir kişiye ödenmesini, bir posta çeki hesabına işlenmesini veya bir posta çeki hesabı sahibinin hesabındaki paradan belirttiği kadarının alıcı olarak gösterdiği bir üçüncü kişiye veya kendisine ödenmesini,

r) Serbestçe girilemeyen yer: Serbestçe girilip alıcısına ulaşılamayacak resmi veya özel kurum ve kuruluşları,

…

ifade eder.”

19. PTT Yurtiçi Havale ve Posta Çeki Yönetmeliği’nin 7. maddesinin (3) numaralı fıkrası şöyledir:

“Serbestçe girilemeyen yerlerdeki kişiler adına gelen havale paraları, PTT işyerine başvuran alıcının kendisine, tayin etmek kaydıyla mutemet veya vekiline yahut kuruluşun mutemedine ödenir.”

20. 11/2/1959 tarihli ve 7201 sayılı Tebligat Kanunu'nun 17. maddesi şöyledir:

"Tebliğ yapılacak şahıs otel, hastane, tedavi veya istirahat evi, fabrika, mektep, talebe yurdu gibi içine serbestçe girilemiyen veya arananın kolayca bulunması mümkün olmıyan bir yerde bulunuyorsa, tebliğin yapılmasını o yeri idare eden veya muhatabın bulunduğu kısmın amiri temin eder. Bunlar tarafından muhatabın derhal buldurulması veya tebliğin temini mümkün olmazsa, tebliğ kendilerine yapılır."

21.7201 sayılı Kanun'un 22. maddesi şöyledir:

"Muhatap yerine kendisine tebliğ yapılacak kimsenin görünüşüne nazaran onsekiz yaşından aşağı olmaması ve bariz bir surette ehliyetsiz bulunmaması lazımdır."

22.7201 sayılı Kanun'un 23. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Tebliğ bir mazbata ile tevsik edilir. Bu mazbatanın:

…

5. Tebliğin kime yapıldığını ve tebliğ muhatabından başkasına yapılmış ise o kimsenin adını, soyadını, adresini ve 22 nci madde gereğince tebellüğe ehil olduğunu,

…

İhtiva etmesi lazımdır."

23. 25/1/2012 tarihli ve 28184 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Tebligat Yönetmeliği'nin 26. maddesi şöyledir:

"Belirli bir yerde devamlı olarak meslek veya sanatını icra edenlere, o yerde de tebligat yapılabilir.

Muhatabın işyerinde bulunmaması halinde tebliğ, aynı yerde sürekli olarak çalışan memur veya müstahdemlerinden birine yapılır.

Muhatap, meslek veya sanatını konutunda icra ediyorsa, kendisi bulunmadığı takdirde memur veya müstahdemlerinden birine yapılır. Bunlardan hiç birinin bulunmaması durumunda tebliğ, aynı konutta sürekli olarak oturan kişilere veya hizmetçilerinden birine yapılır."

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

24. Mahkemenin 12/1/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

25. Başvurucu, temyiz başvurusunda tamamlaması gereken posta masraflarını kesin süre içinde PTT kanalıyla Mahkemeye havale ettiğini, bütün harç ve masrafları süresinde ödemiş olmasına rağmen ödemenin süresinde yapılmadığı gerekçesiyle temyiz dilekçesinin reddine karar verildiğini, Kanun'da masrafların mutlaka mahkeme veznesine yatırılması gerektiği hususunun belirtilmediğini, muhtırada Mahkeme mührünün bulunmaması, tebligat şerhinin de Kanun'un aradığı şartları taşımaması nedenleriyle geçersiz olduğunu, tebligat iş yeri çalışanına tebliğ edilmesine rağmen Yargıtay ilamında kendisine tebliğ edildiğinin belirtildiğini, bu açıdan kararın keyfî olduğunu, karar düzeltme ilamında esasa yönelik itirazlarına cevap verilmediğini, karara imza atan Daire üyelerinin daha önce benzer konuda tebligatın geçersizliğine yönelik karar verdiklerini, bu yönüyle tarafsız mahkemede yargılanma hakkının zedelendiğini belirterek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüş; yeniden yargılama ve tazminat talebinde bulunmuştur.

B. Değerlendirme

1.Kabul Edilebilirlik Yönünden

26. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (Tahir Canan, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvurucunun ihlal iddialarının, havale edilen masrafların Mahkeme veznesine geç ulaşması nedeniyle temyiz talebinin süre yönünden reddedilmesi hususu ile ilgili olarak mahkemeye erişim hakkı çerçevesinde değerlendirilmesi uygun görülmüştür.

27. Açıkça dayanaktan yoksun olmayan ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden bulunmayan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

28. Başvurucu; belirtilen süre içinde PTT şubesinden havale yoluyla masrafları Mahkemeye gönderdiğini, ödemenin fiilen bu sürede Mahkeme veznesine yapılması gerektiğine yönelik Kanun'da bir hüküm bulunmadığını, Yargıtay tarafından yapılan değerlendirmenin katı ve şekilci olduğunu belirterek mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

29.Anayasa’nın 36. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

“Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir.”

30. Adil yargılanma hakkının en temel unsurlarından biri olan mahkemeye erişim hakkı, bir uyuşmazlığı mahkeme önüne taşıyabilmek ve uyuşmazlığın etkili bir şekilde karara bağlanmasını isteyebilmek anlamına gelmektedir (Özkan Şen, B. No: 2012/791, 7/11/2013, § 52).

31. Mahkemeye erişim hakkı, adil yargılanma hakkının en temel unsurlarından biridir. Mahkemeye ulaşmayı aşırı derecede zorlaştıran ya da imkânsız hâle getiren uygulamalar mahkemeye erişim hakkını ihlal edebilir. Bununla birlikte dava açma ya da kanun yollarına başvuru için belli sürelerin öngörülmesi, bu süreler dava açmayı imkânsız kılacak ölçüde kısa olmadıkça hukuki belirlilik ilkesinin bir gereğidir ve mahkemeye erişim hakkına aykırılık oluşturmaz. Ne var ki öngörülen süre koşullarının açıkça hukuka aykırı olarak yanlış uygulanması ya da yanlış hesaplanması nedeniyle kişiler dava açma ya da kanun yollarına başvuru hakkını kullanamamışsa mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğinin kabulü gerekir (Remzi Durmaz, B. No: 2013/1718, 2/10/2013, § 27).

32. Mahkemeye erişim hakkı, kural olarak mutlak bir hak olmayıp sınırlandırılabilen bir haktır. Bununla birlikte getirilecek sınırlamaların hakkın özünü zedeleyecek şekilde hakkı kısıtlamaması, meşru bir amaç izlemesi, açık ve ölçülü olması ve başvurucu üzerinde ağır bir yük oluşturmaması gerekir (Serkan Acar, B. No: 2013/1613, 2/10/2013, § 38).

33. Temyiz yoluna başvurulmasına ilişkin kısıtlamalar da dava açılması konusundaki kısıtlamalar gibi kural olarak mahkemeye erişim hakkına müdahale teşkil eder. Bu kısıtlamalar süre, harç ve benzeri birtakım usul şartları öngörülmesi şeklinde de olabilir (Neriman Polat, B. No: 2012/1223, 5/11/2014, § 39).

34. Hukuki güvenlik ile belirlilik ilkeleri, hukuk devletinin ön koşullarındandır. Kişilerin hukuki güvenliğini sağlamayı amaçlayan hukuki güvenlik ilkesi hukuk normlarının öngörülebilir olmasını, bireylerin tüm eylem ve işlemlerinde devlete güven duyabilmesini, devletin de yasal düzenlemelerinde bu güven duygusunu zedeleyici yöntemlerden kaçınmasını gerekli kılar. Belirlilik ilkesi ise yasal düzenlemelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuya yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır ve uygulanabilir olmasını, ayrıca kamu otoritelerinin keyfî uygulamalarına karşı koruyucu önlem içermesini ifade etmektedir (AYM, E.2013/64, K.2013/142, 28/11/2013).

35. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) içtihatlarına göre de bir kanuni düzenlemenin bireylerin davranışını ona göre düzenleyebileceği kadar kesinlik içermesi, kişinin gerektiği takdirde hukuki yardım almak suretiyle bu kanunun düzenlediği alanda belli bir eylem nedeniyle ortaya çıkacak sonuçları makul bir düzeyde öngörebilmesi gerekmektedir. Öngörülebilirliğin mutlak ölçüde olması gerekmez. Kanunun açıklığı, arzu edilir bir durum olmakla birlikte bazen aşırı bir katılığı da beraberinde getirebilir. Oysa hukukun ortaya çıkan değişikliklere uyarlanabilmesi gerekmektedir. Birçok kanun, işin doğası gereği yorumlanması ve uygulanması pratik gerçekliğe bağlı olan yoruma açık formüller içermektedir (Mustafa Boztepe, B. No: 2013/8502, 13/4/2016, § 38).

36. Mahkemeye etkili erişim hakkı, mahkemeye başvuru konusunda tutarlı bir sistemin var olmasını ve dava açmak isteyen kişilerin mahkemeye ulaşmada açık, pratik ve etkili fırsatlara sahip olmasını gerektirmektedir. Özellikle hukuki belirsizlikler ya da uygulamadaki belirsizlikler kişilerin mahkemeye erişim hakkını ihlal edebilmektedir (Mustafa Boztepe, § 33). Bunun yanında bir mahkemeye başvuru hakkının yasal birtakım şartlara tabi tutulması kabul edilebilir olsa da mahkemeler usul kurallarını uygularken bir yandan adil yargılanma hakkını ihlal edebilecek aşırı şekilcilikten, diğer yandan da yasalar

tarafından düzenlenen usul kurallarının ortadan kaldırılması sonucunu doğurabilecek aşırı esneklikten kaçınmalıdır (Benzer yöndeki AİHM kararı için bkz. Walchli/Fransa, B. No: 35787/03, 26/7/2007, § 29).

37. Bireysel başvuru yolunun ikincil niteliği gereği mevzuatın yorumlanması ve uygulanması derece mahkemelerinin görevi olmakla birlikte bu yorum ve uygulamaların etkilerinin Anayasa ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) ortak koruma alanında bulunan hak ve yükümlülüklerle bağdaşıp bağdaşmadığının Anayasa Mahkemesince incelenebileceği tabiidir. Mahkemeye erişim hakkı yönünden yapılacak böyle bir inceleme, somut olayın koşulları çerçevesinde olacaktır (Kemal İnan, B. No: 2013/1524, 6/10/2015, § 49). Somut başvuruda da Anayasa Mahkemesinin görevi, usul kurallarının uygulanması konusunda derece mahkemelerinin takdir ve değerlendirmelerini denetlemek olmayıp usule ilişkin uygulamanın başvurucunun mahkemeye erişim hakkını, Anayasa'ya aykırı olarak kısıtlayıp kısıtlamadığını denetlemektir.

38. Usul kurallarının hukuki güvenliğin sağlanması ve yargılamanın düzgün bir şekilde yürütülmesi sonucu adaletin tecelli etmesine hizmet etmek yerine kişilerin davalarının yetkili bir mahkeme tarafından görülmesi bakımından bir çeşit engel hâline gelmesi durumunda mahkemeye erişim hakkı ihlal edilmiş olacaktır (Neriman Polat, § 37).

39. Somut olayda başvurucunun Mahkeme kararını süresinde temyiz ettiği, 22/1/2013 tarihli muhtıra ile eksik kalan harç, posta ve tebligat masraflarının tebliğden itibaren yedi günlük kesin süre içinde yatırılması, aksi takdirde temyiz isteminden vazgeçilmiş sayılacağının başvurucuya ihtar edildiği, muhtıranın 5/2/2013 tarihinde başvurucuya tebliğ edildiği anlaşılmıştır. Başvurucu vekili 8/2/2013 tarihinde, PTT şubesinden havale yoluyla posta giderleri ve eksik harcı Tokat 2. Asliye Hukuk Mahkemesine göndermişse de bedelin kesin süre içinde Mahkeme veznesine intikal etmediği anlaşılmaktadır. İlk Derece Mahkemesi dosyayı temyiz incelemesi için Yargıtay 19. Hukuk Dairesine göndermiş; Dairenin Kanun'da açıklanan sürenin postaya verme süresi olmadığını, kesin sürede bedelin Mahkeme veznesine yatırılması gerektiğini belirterek temyiz dilekçesinin reddine karar verdiği ve karar düzeltme talebini reddettiği anlaşılmıştır.

40. 1086 sayılı mülga Kanun'un 432. maddesinde temyiz dilekçesinin kararı veren mahkemeye veya başka bir yer mahkemesine verilebileceği, temyiz dilekçesi kararı veren mahkemeden başka bir mahkemeye verilmişse 434. maddeye göre işlem yapıldıktan sonra kararı veren mahkemeye örnekleriyle birlikte gönderileceği, aynı Kanun'un 434. maddesinde ise temyiz isteğinin harca tabi ise harcın yatırıldığı tarihte yapılmış sayılacağı, temyiz dilekçesi verilirken gerekli harç ve giderlerin tamamının ödeneceği, bunların eksik ödenmiş olduğu sonradan anlaşılırsa kararı veren hâkim veya mahkeme başkanı tarafından verilecek yedi günlük kesin süre içinde tamamlanması gerektiği, aksi hâlde temyizden vazgeçmiş sayılacağı hususunun temyiz edene yazılı olarak bildirileceği, verilen süre içinde harç ve giderler tamamlanmadığı takdirde kararın temyiz edilmemiş sayılmasına mahkemenin karar vereceği düzenlemelerine yer verilmiştir.

41. Belirtilen kanuni düzenlemelerden anlaşıldığı üzere temyiz başvuru harcının yanında temyiz aşamasına ilişkin posta ve tebligat masraflarının da temyiz edene yapılan ihtar ile verilen süre içinde ilgili mahkeme kalemine ulaştırılması gerekmekte olup bu gerekliliğin yerine getirilmesi, kanun gereği temyiz edenin sorumluluğundadır. Hak kaybına uğramak istemeyen temyiz eden taraf, belirtilen masraflara ilişkin paranın mahkeme kalemine ulaşmasını sağlamalıdır. Ancak ilgili mevzuatta, temyiz eden tarafın bu sorumluluğu nasıl

yerine getireceği, belirtilen paranın dosyasına ulaşmasını nasıl temin edebileceği, bunun yanında diğer görevlilerin sorumluluklarının hangi aşamaları kapsadığı, öngörülebilir bir şekilde ve ilgililer açısından herhangi bir tereddüde yer bırakmayacak bir açıklıkta düzenlenmemiştir. Bunun yanında İlk Derece Mahkemesinin, posta ve tebligat giderlerinin yedi günlük kesin süre içinde dava dosyasına yatırılması gerektiği uyarısını içeren 22/1/2013 tarihli yazısında da başvurucunun belirtilen giderleri, bulunduğu yerden nasıl iletebileceği konusunda aydınlatıcı bir bilgi verilmemiştir (Neriman Polat, §§ 49, 50).

42. Başvurucunun havale hizmetinden yararlandığı PTT'nin 28/11/2014 tarihli ve 12986674-301.01-46638 sayılı "Resmi Kurum ve Kuruluşlar ile Tüzel Kişiliklere Konutta Teslim Havale Kabulü" konulu tebliği gereğince PTT Yurtiçi Havale ve Posta Çeki Yönetmeliği'nin 3. maddesinin (r) bendinde yer alan "serbestçe girilemeyen yer" kavramının serbestçe girilip alıcısına ulaşılamayacak resmî veya özel kurum ve kuruluşları ifade ettiği, bu yerlerdeki kişiler adına gelen havale paralarının PTT işyerine başvuran alıcının kendisine ya da ilgilisine ödeneceği, neticeten tüm resmî kurumlara yapılan havalelerde ödeme yerinin PTT iş yeri olduğu anlaşılmaktadır (Neriman Polat, § 51).

43. Başvurucu; kendisinden talep edilen masraf tutarını İlk Derece Mahkemesi hesabına süresinde yatırdığı, davasını takip etmekte gerekli dikkat ve özeni gösterdiği anlaşılmaktadır.

44. Nitekim Yargıtayın benzer bir davada, yargılama sırasında havale yoluyla dosyaya gönderilen gider avansının kesin süreden sonra mahkeme veznesine ulaşması nedeniyle İlk Derece Mahkemesince verilen ret kararına ilişkin yaptığı değerlendirmede davacı vekilinin dosyaya sunduğu "12/12/2011 tarihli PTT Genel Müdürlüğü, ödeme belgesiyle" söz konusu 50 lirayı eldeki dava dosyasına havale edilmek üzere PTT veznesine yatırdığını, Mahkemenin ara kararına ilişkin yargılama tutanağının 2/12/2011 tarihinde davacı vekiline tebliğ edildiğini, davacı vekilinin bu tarihten on gün sonra yani henüz iki haftalık süresi dolmadan söz konusu parayı PTT kanalıyla dosyaya gönderdiğinin sunulan ödeme belgesiyle sabit olduğunu ancak PTT'deki gecikme nedeniyle anılan paranın 25/1/2012 tarihinde dosyaya intikal ettiğini, davacı vekilinin Mahkemece, öngörülen süre içinde söz konusu parayı dava dosyasına göndermek üzere PTT veznesine yatırdığına göre PTT'den kaynaklanan gecikme nedenine ait hesabın dava sahibinden sorulmasının hakkaniyet kuralına uygun düşmeyeceğini ve bu sorumluluğun davacı tarafa yükletilemeyeceğini, belirlenen bu somut ve hukuki olgular karşısında davacı vekilinin verilen iki haftalık kesin süre henüz dolmadan söz konusu parayı Mahkeme dosyasına göndermek üzere PTT'ye yatırdığı ve buna bağlı olarak üzerine düşen görevini yerine getirdiği gözetilerek Mahkemece, iddia ve savunma doğrultusunda gerekli işlemlerin yapılması gerektiği hâlde yazılı gerekçeyle dava şartı yokluğundan yani usulden davanın reddine karar verilmesi usul ve kanuna aykırı olduğunu belirterek hükmü bozduğu anlaşılmıştır (Yargıtay 8. Hukuk Dairesinin 5/10/2012 tarihli ve E.2012/1921, K.2012/8719 sayılı ilamı).

45. Yukarıdaki tespitler ışığında eksik temyiz harç ve giderlerinin tamamlanmasına yönelik 1086 sayılı mülga Kanun'un 434. maddesinin üçüncü fıkrası gereğince Mahkemeceçıkarılan ve 5/2/2013 tarihinde başvurucuya tebliğ edilen yedi gün kesin süreli muhtıranın ardından 8/2/2013 tarihinde başvurucu tarafından PTT kanalı ile gönderilen masrafların 13/2/2013 tarihinde öngörülen süre geçtikten sonra Mahkemeye ulaşması üzerine Kanun'da belirtilen sürenin postaya verme süresi olmadığı, bu nedenle masrafların süresinde Mahkeme veznesine yatırılmadığı gerekçesiyle temyiz talebinin reddine karar verilmesinin hukuki güvenlik ve belirlilik ilkeleri bağlamında öngörülebilirlik sınırları içinde ve ölçülü olduğunun

kabul edilemeyeceği, Yargıtay Dairesi tarafından yapılan yorumun başvurucunun temyiz hakkını kullanmayı imkânsız kılacak ölçüde aşırı şekilci bir yaklaşımla elde edildiği, bu açıdan başvurucunun mahkemeye erişim hakkının zedelendiği sonucuna ulaşılmıştır.

46. Belirtilen nedenlerle başvurucunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

47. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları şöyledir:

"(1) Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

48. Başvurucu, yeniden yargılamaya ya da 332.143,43 TL maddi, 10.000 TL manevi tazminata hükmedilmesini talep etmiştir.

49. Başvurucunun mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

50. İhlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunduğundan kararın bir örneğinin yeniden yargılama yapılmak üzere Tokat 2. Asliye Hukuk Mahkemesine (ticaret mahkemesi sıfatıyla) gönderilmesine karar verilmesi gerekir.

51. İhlal tespitinin yeterli tatmin sağladığı değerlendirildiğinden başvurucunun tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

52. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği iddiasının KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36 maddesinde güvence altına alınan mahkemeye erişim hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin mahkemeye erişim hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması amacıyla yeniden yargılama yapılması için ilgili Yargıtay Dairesine gönderilmek üzere Tokat 2. Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2007/163, K.2012/342 sayılı dosyası) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucunun tazminat taleplerinin REDDİNE,

E. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama

giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

F. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 12/1/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ELİF IRMAK

B. No: 2014/3085 | Karar tarihi: 12.01.2017

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/3085

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

ELİF IRMAK BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/3085)

Karar Tarihi: 12/1/2017

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Recep KÖMÜRCÜ

Celal Mümtaz AKINCI

Muammer TOPAL

Recai AKYEL

Raportör Yrd. : İsmail Emrah PERDECİOĞLU

Başvurucu : Elif IRMAK

Vekili : Av. Boran ÇİÇEKLİ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, mahkemelerin tarafsız ve bağımsız olmadığı, açılan alacak davasında verilen Yargıtay onama kararının gerekçesiz olduğu, Yargıtay tetkik hâkimi görüşünün tebliğ edilmediği, davanın reddinin Anayasaya uygun olmadığı, yargılamanın makul sürede sonuçlanmadığı nedenleriyle adil yargılanma hakkının, mülkiyet hakkının, hak arama özgürlüğünün, angarya yasağının, çalışma ve sözleşme özgürlüğünün ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 3/3/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucu tarafından 5/6/2008 tarihinde Üsküdar 1. İş Mahkemesinde açılan alacak davasında başvurucu, iş akdinin davalı işverence feshedilmesinden sonra açtığı işe iade davasının kabul edilerek kesinleşmesi üzerine yasal süresi için yaptığı işe iade talebine davalı tarafın yasal süresi içinde cevap vermediğini, işe davetin yasal süre geçtikten sonra yapıldığını, işverenden yasal haklarının ödenmesini talep ettiğini, bunun üzerine işverenin yeniden işe davet yazısı gönderdiğini, iyi niyetli olarak, geçersiz olan bu işe davetini kabul edip işe başlamak için başvurmasına karşın idarenin kendisini oyaladığını, ardından eski görevinin dışında başka bir görevle görevlendirildiğini ancak yeni görevi kabul etmediğini belirtmiş ve kıdem tazminatı, ihbar tazminatı, ücretli izin alacağı, boşta geçen dört aylık ücret alacağı, iş güvencesi tazminatı ve işçilik alacaklarının faiziyle birlikte tahsiline karar verilmesini talep etmiştir.

9. Yapılan değerlendirme sonucu Üsküdar 1. İş Mahkemesi 23/2/2010 tarihli karar ile davanın kısmen kabulüne hükmetmiş, bu hüküm Yargıtay 22. Hukuk Dairesinin 26/9/2012 tarihli ilamı ile bozulmuş, bozma üzerine dava dosyası İstanbul 5. Anadolu İş Mahkemesinin E.2012/646 sıra sayısına kaydedilerek yargılamaya devam edilmiştir.

10. Bozma ilamı doğrultusunda yeniden yapılan değerlendirme sonucunda İstanbul 5. Anadolu İş Mahkemesi 10/9/2013 tarihli kararı ile başvurucunun, iş akdinin feshedilmesi üzerine açtığı işe iade davasının kabul edilerek kesinleştiğini, kararın başvurucu vekiline mahkeme kaleminde tebliğ edildiğini, tebliğ üzerine başvurucu vekilinin başvurucunun işe başlatılması için davalı işverene süresi içinde yazılı olarak talepte bulunduğunu ardından davalı işveren tarafından işe başlatma başvurusunda bulunan başvurucu vekiline bir aylık süre içinde işe başlatma yazısı tebliğ edilerek başvurucunun 20/02/2008 tarihinde işe başlaması gerektiğinin bildirildiğini, bu hususun başvurucu vekili tarafından 29/02/2008 tarihinde başvurucuya tebliğ edildiğini, başvurucunun ise aynı tarihte davalı işverenden hak ettiği tazminatlar ve kanuni haklarını talep ettiğini oysa işe başlatma yazısını tebliğ alması üzerine dört gün içinde işe başlaması gerekirken kanunda öngörülen bir aylık süre geçtiğinden bahisle tazminat ve alacaklarını istediğini, başvurucunun profesyonel asker olan eşinin tayinin Tunceli'ye çıkması birlikte dikkate alındığında başvurucunun işe başlama konusunda samimi olmadığını belirtmiş ve başvurucunun süresi içinde işe iade için talepte bulunmadığına kanaat ederek davanın kısmen kabulüne ayrıca başvurucu vekilinin 2/5/2003 tarihli ve 4857 sayılı İş Kanunu'nun 21. maddesi 5 fıkrasının anayasaya aykırılık iddiasına ilişkin itirazının reddine hükmetmiştir.

11. İlk Derece Mahkemesi kararı Yargıtay 9. Hukuk Dairesinin 19/12/2013 tarihli ilamı ile onanmış ve yargılama süreci sona ermiştir.

12. Onama ilamı başvurucuya 3/2/2014 tarihinde tebliğ edilmiş, başvurucu 3/3/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

13. Mahkemenin 12/1/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği

düşünüldü:

A. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

14. Başvurucu makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

15. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

16. Medeni hak ve yükümlülüklere ilişkin olan iş mahkemeleri nezdinde açılan davalarda yargılama süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak uyuşmazlığı karara bağlayacak davanın açıldığı tarih sürenin sona erdiği tarih olarak yargılamanın sona erdiği (Nesrin Kılıç, B. No: 2013/772, 7/11/2013 § 69), yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul süre şikâyetiyle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Mehmet Salih Ayyıldız, B. No:2012/397, 17/11/2014, § 25).

17. İş mahkemelerinde görülen davalarda yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Nesrin Kılıç, §§ 57, 58).

18. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda yaklaşık beş yıl yedi aylık yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

19. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Diğer İhlal İddiaları

20. Başvurucu, iş mahkemesinde açtığı alacak davası sürecinde tarafsız ve adil yargılama yapılmadığını, görev yapan hâkimlerin mesleğe başlamalarının ve stajlarının Adalet Bakanlığına bağlı olarak gerçekleştirildiğini, adaylık eğitiminin Adalet Bakanlığına bağlı olan Adalet Akademisinde verildiğini, çalışma ortamlarının ve iş yüklerinin çok olduğunu, bu hususların bağımsızlık ve tarafsızlığı zedelediğini, bu durumun Türkiye'nin genel bir sorunu olduğunu; yargılama kapsamında Yargıtayca yapılan değerlendirme sonucu verilen onama kararının gerekçesiz olduğunu, Yargıtay tetkik hâkimi görüşünün kendisine tebliğ edilmediğini, davanın reddinin ve somut olaya uygulanan kanun hükümlerinin Anayasa'ya uygun olmadığını belirterek adil yargılanma hakkının, mülkiyet hakkının, hak arama özgürlüğünün, angarya yasağının, çalışma ve sözleşme özgürlüğünün ihlal edildiğini ileri sürmüş, ihlallerin tespiti ile 15.000 TL maddi ve 10.000 TL manevi tazminata hükmedilmesini talep etmiştir.

21. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (Tahir Canan, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Bu kapsamda başvurucunun davanın reddinin ve somut olaya uygulanan kanun hükümlerinin Anayasaya uygun olmadığı şikâyetinin özünün derece Mahkemesi tarafından delillerin değerlendirilmesinde ve yorumlanmasında isabet

olmadığına ve esas itibarıyla yargılamanın sonucuna ilişkin olduğu anlaşılmaktadır.Dolayısıyla başvurucunun mülkiyet hakkının, hak arama özgürlüğünün, angarya yasağının, çalışma ve sözleşme özgürlüğünün ihlali iddialarının, adil yargılanma hakkı kapsamında yargılamanın sonucunun adil olmadığı yönünden incelenmesi uygun görülmüştür. Başvurucunun diğer şikâyetleri ise ayrı başlıklar altında değerlendirilmiştir.

1. Hâkimlerin Bağımsızlık ve Tarafsızlıklarının Sağlanamadığına İlişkin İddia

22. Mahkemelerin “bağımsızlığı ve tarafsızlığı” adil yargılanmanın koşulları arasındadır. Mahkemelerin bağımsızlığı, genellikle hâkimlerin bağımsızlığı ile eş anlamlı kullanılmakta ve biri diğerinin nedeni ve doğal sonucu olarak anlaşılmaktadır. Hâkimlerin bağımsızlığı, onlara tanınan bir ayrıcalık olmayıp her türlü etki, baskı, yönlendirme ve kuşkudan uzak olarak adalet dağıtacakları yolundaki güven ve inancı yerleştirme amacına yöneliktir. Demokratik bir toplumda, hâkim bağımsızlığının yalnız yürütme organına karşı değil, devlet yapısı içindeki tüm kurum ve kuruluşlar ile kişilere karşı da sağlanması gerekir (AYM, E.2011/29, K.2012/49, 30/3/2012).

23. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), Sözleşme'nin 6. maddesi bakımından bir mahkemenin "bağımsız" olup olmadığı incelenirken, üyelerinin atanma biçimi ve görev süreleri, dıştan gelecek baskılara karşı mevcut güvencelerin olup olmadığı ve bir bağımsızlık görüntüsü verip vermediğine bakılması gerektiğini tekrarlamaktadır (Çıraklar/Türkiye, B.No: 70/1997/854/1061, 28/10/1998).

24. Nitekim incelenmekte olan başvuru ile benzer mahiyetteki şikâyetlerin ileri sürüldüğü ve Anayasa Mahkemesi İkinci Bölümünce 4/12/2013 tarihinde karara bağlanan 2013/5486 numaralı Yasemin Ekşi başvurusunda bu yönden yapılan inceleme sonucu ilgili şikayet yönünden açık ve görünür bir ihlal saptanmadığından, açıkça dayanaktan yoksunluk kararı verilmiştir (Yasemin Ekşi, B. No: 2013/5486, 4/12/2013, §§ 37-52).

25. Bu kapsamda somut olay bakımından yapılan incelemede de Mahkemenin ve hâkimin bağımsızlığı ve tarafsızlığını kuşkuya düşürecek bir olgunun bulunmadığı anlaşılmış bu çerçevede anılan başvuruya ilişkin kararda yapılan değerlendirmelerden ayrılmayı gerektirir bir durum da görülmemiştir.

26.Açıklanan nedenlerle açık bir ihlal saptanmadığından, başvurucunun söz konusu iddiası açıkça dayanaktan yoksun bulunmuştur.

2. Gerekçeli Karar Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

27. Anayasa’nın 36. ve 141. maddeleri uyarınca her türlü mahkeme kararının gerekçeli olması gerekir. Ancak bu hak, yargılamada ileri sürülen tüm iddialara ayrıntılı şekilde yanıt verilmesi gerektiği şeklinde anlaşılamaz. Bu nedenle, gerekçe gösterme zorunluluğunun kapsamı kararın niteliğine göre değişebilir (Mehmet Yavuz, B. No: 2013/2995, 20/2/2014, § 51). Kanun yolu incelemesi yapan merciin, yargılamayı yapan mahkemeyle aynı sonuca ulaşması ve bunu aynı gerekçeyi kullanarak veya atıfla kararına yansıtması yeterlidir (Yasemin Ekşi, B. No: 2013/5486, 4/12/2013, § 57).

28. Somut olayda, yapılan açık yargılama sonunda tarafların, davanın sonucuna etkili olabilecek tüm iddia ve savunmalarının tartışılarak verilen kararda hükme ulaşılması için yeterli gerekçe bulunduğu anlaşılmaktadır. Kanun yolu incelemesi sonucunda verilen kararın, gösterilen gerekçe ve karar sonucunu uygun bulduğu dikkate alındığında gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğinden bahsedilemez.

29. Açıklanan gerekçeyle başvurunun bu kısmının, diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

3. Yargıtay Tetkik Hakimi Görüşünün Bildirilmemesi Nedeniyle Adil Yargılanma Hakkının İhlaline İlişkin İddia

30.Silahların eşitliği ilkesi, davanın taraflarının usule ilişkin haklar bakımından aynı koşullara tabi tutulması ve taraflardan birinin diğerine göre daha zayıf bir duruma düşürülmeksizin iddia ve savunmalarını makul bir şekilde mahkeme önünde dile getirme fırsatına sahip olması anlamına gelmektedir. Taraflardan birine tanınan, diğerine tanınmayan avantajın fiilen olumsuz bir sonuç doğurduğuna dair delil bulunmasa da silahların eşitliği ilkesi ihlal edilmiş sayılabilir. Devletin, davanın taraflarından birini diğerine nazaran önemli ölçüde avantajlı hâle getiren kanuni düzenlemeler yapması, silahların eşitliği ilkesi ve dolayısıyla yargılamanın hakkaniyete uygun yürütülmesi kuralına aykırılık oluşturur. Bunun için yargısal süreci etkilediği iddia edilen düzenlemenin taraflardan birinin davadaki başarı şansını önemli ölçüde azaltması, ortaya çıkan bu sonuç ile kanuni düzenleme arasında bir illiyet bağı bulunması ve bu illiyet bağını kesen veya zayıflatan başka etken ortaya çıkmamış olması gerekir (Mürsel Malkoç, B. No: 2013/9466, 27/10/2015, §§23,24)

31. Tetkik hâkimleri, daire başkanı tarafından verilen dava dosyalarının ilk incelemelerini yapar ve hazırladığı yazılı veya sözlü raporu daire başkanı veya üyelerine sunar. Dolayısıyla dava dosyası hakkında karar verecek heyet ile bilikte çalışır ve heyet adına inceleme yaparak rapor hazırlar.

32. AİHM bir kararında, Danıştay tetkik hâkiminin kanaatlerinin önceden tebliğ edilmemesine ilişkin olarak bu yargı mensubunun görevinin savcının göreviyle mukayese edilebilir olmadığını belirterek adil yargılanma hakkının ihlal edilmediğine karar vermiştir. AİHM kararına göre tetkik hâkimleri, Danıştay Başkanı ve kurul ve daire başkanları tarafından kendilerine verilen görevleri yerine getirmekle ve bunlar tarafından havale edilen davaları incelemekle sorumlu iken savcılar Danıştay Başsavcısının emri altında çalışmaktadırlar. Genel olarak tetkik hâkimleri soruşturma yapmayıp, daha evvel soruşturması tamamlanmış bir dosya hakkında görüşlerini sunmaktadırlar. Tetkik hâkiminin, mütalaasını yazılı ya da sözlü olarak sunarak hâkimlerin karar vermesine yardımcı olmayı amaçladığı doğrudur. Ancak bu görevin, Danıştay Başkanı ve Daire Başkanlarını temsilen yerine getirdiği hukuki görevlerinden olduğu gözükmektedir. Danıştay Başkanı ve Daire Başkanlarının yönetimindeki tetkik hâkimleri karar taslaklarını yazar ve tutanakları hazırlarlar. Dolayısıyla AİHM, Sözleşme'nin 6. maddesinin 1. fıkrasının bu bakımdan ihlal edilmediği sonucuna varmıştır (Meral/Türkiye, B.No: 33446/02, 27/11/2007).

33. Somut olayda Yargıtay tetkik hakimi tarafından İstanbul 5. Anadolu İş Mahkemesi dosyası ve kararı incelenerek rapor hazırlanmış ve Yargıtay daire başkanı ve üyelerine sunulmuştur. Tetkik hâkiminin raporu dinlendikten sonra daire başkanı ve dört üyeden oluşan heyet tarafından hüküm onanmıştır. Tetkik hâkiminin taraflı veya önyargılıdavranmasına neden olacak rapor sunduğunu gösteren bir unsur bulunmadığından rapor başvurucuya tebliğ edilmemişse de bu durum adil yargılanma hakkı kapsamında silahların eşitliği ilkesinin ihlali niteliğinde kabul edilemez.

34. Açıklanan nedenlerle başvurunun bu kısmının, diğer kabul edilebilirlik koşulları

yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

4. Yargılamanın Sonucu İtibarıyla Adil Olmadığına İlişkin İddia

35. Anayasa'nın 148. maddesinin dördüncü fıkrasında, kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlara ilişkin şikâyetlerin bireysel başvuruda incelenemeyeceği belirtilmiştir. Bu kapsamda ilke olarak mahkemeler önünde dava konusu yapılmış maddi olay ve olguların kanıtlanması, delillerin değerlendirilmesi, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanması ileuyuşmazlıkla ilgili varılan sonucun adil olup olmaması bireysel başvurukonusu olamaz. Ancak bireysel başvuru kapsamındaki hak ve özgürlüklere müdahale teşkil eden, bariz takdir hatası veya açık keyfîlik içeren tespit ve sonuçlar bu kapsamda değildir (Ahmet Sağlam, B. No: 2013/3351, 18/9/2013, § 42).

36. Başvurucu tarafından ileri sürülendavanın reddinin ve somut olaya uygulanan kanun hükümlerinin Anayasaya uygun olmadığı şikâyetlerinin yukarıda belirtilen içtihat kapsamında kanun yolu şikâyeti niteliğinde olduğu anlaşılmaktadır.

37. Açıklanan nedenlerle başvurunun bu kısmının, diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

38. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir. …"

39. Başvurucu manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

40. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

41. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 7.800 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

42. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Diğer ihlal iddialarının açıkça dayanaktan yoksunolmaları nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 7.800 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE,

D. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin İstanbul 5. Anadolu İş Mahkemesine (E.2012/646, K.2013/431) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 12/1/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

NİLGÜN GÖKAY VE DİĞERLERİ

B. No: 2014/3303 | Karar tarihi: 12.01.2017

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/3303

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

NİLGÜN GÖKAY VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/3303)

Karar Tarihi: 12/1/2017

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Recep KÖMÜRCÜ

Celal Mümtaz AKINCI

Muammer TOPAL

Recai AKYEL

Raportör Yrd. : İsmail Emrah PERDECİOĞLU

Başvurucular : 1. Nilgün GÖKAY

2. Turgut CEYLAN

3. Ali CEYLAN

4. Dudu ACAR

5. Azize NAZLIER

6. Nail CEYLAN

7. Şerife CEYLAN

8. Lilifer MUTLU

9. Ayşe Hülya BESEN

10. Ahu YÜRÜYEN

11. Layıka CEYLAN

12. Hüseyin İŞLEK

13. Ahmet GENCER

14.Emel YILDIZOĞULLARI

15.Yıldız KOCABAŞOĞULLARI

16. Mehmet Fuat KARDAM

17. Canan ŞEKERCİ

18. İsmet CEYLAN

19. Hasan CEYLAN

20. Muharrem SARIGÜL

21. Hanife AYDOĞAN

22. Esma ÖZMEN

23. Ayşe CEYLAN

24. Şadiye Filiz GÜRCÜOĞLU

25. Hadiye Zübeyde Candan ÖZPINAR

26. Sedef BESEN ÖZTEKİN

Vekilleri : Av. Necati YILMAZ

Başvurucular : 27. Attila KARAKÖY

28. Hüsnü ÖRKE

29. Hanife KILLIOĞLU

30. Mesude KÖRÜK

31. Hakan SİPAHİOĞLU

32. Mürvet TAYLAN

33. Tülay GÜVEN

34. Melek KARTOP

35. Ayşe Ece ÖNOCAK

36. Hüsnü Cemal KARAKÖY

37. Siray ÖNCEL

38. Taylan ACAR

39. Zekiye ACAR

40. İbrahim ŞANLI

41. Şükrü ŞANLI

42. Türkan SELVİ

43. Nevin ÖZTÜRK

44. Sevin KOÇ

45. Müberra TATLIER

46. Remzi SİPAHİOĞLU

47. Handan CENGİZ

48. Namiktar ÇOBANOĞLU URCU

49. Bekir SİPAHİOĞLU

50. Atıl PEKŞEN

51. Gamze ÇAĞLAYAN

52. Dilek SİPAHİOĞLU

53. Ramazan ŞANLI

54. Esma KÖSTELİ

55. Mazhar Acar ÖNOCAK

56. Didar Ebru KAÇMAZ

57. Nevin Esra ÖNOCAK

58. Muhammet Tahsin ÖRKE

59. Ahmet PEKŞEN

60. Levent PEKŞEN

61. Ayten GÜLER

62. Hüseyin ŞANLI

63. Kemal ŞANLI

64. Ali ŞANLI

65. Dudu GÜLER

66. Fatma ŞANLI

67. Yılmaz YALÇIN

68. Bülent ŞANLI

69. Rıfat Hüseyin ATAMER

70. Ayten ŞANLI

Ayşe ÇINAR mirasçıları

71. Melek Çisem ÇINAR HANEDAN

72. Çiler ERCİVAN

73.Çiğdem ZENGİN

Zehra ÖNOCAK mirasçısı

74. Ayla AKCURA

Vekilleri : Av. Atiye ÜLKÜ

Ayşe ÇINAR mirasçısı

75. Sezer UZAR

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, kamulaştırmasız el atma nedeniyle açılan tazminat davasının reddedilmesinden dolayı adil yargılanma hakkının ve mülkiyet haklarının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 13/3/2014 tarihinde Anayasa Mahkemesine doğrudan yapılmıştır. Başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesi neticesinde başvurunun Komisyona sunulmasına engel teşkil edecek bir eksikliğinin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. Komisyonlarca muhtelif tarihlerde 2014/3303 numaralı bireysel başvuru dosyasının ve bu dosya ile arasında konu yönünden hukuki irtibat bulunan 2014/3821 numaralı bireysel başvuru dosyasının kabul edilebilirlik incelemelerinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

4. 16/10/2015 tarihinde 2014/3821 başvuru numaralı bireysel başvuru dosyasının konu yönünden hukuki irtibat nedeniyle 2014/3303 başvuru numaralı bireysel başvuru dosyası ile birleştirilmesine, 2014/3821 başvuru numaralı bireysel başvuru dosyasının kapatılmasına, incelemenin 2014/3303 başvuru numaralı bireysel başvuru dosyası üzerinden yürütülmesine karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından 22/2/2016 tarihinde, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık 21/3/2016 tarihinde sunduğu belge ile mevcut başvuru hakkında verilen kabul edilebilirlik kararının Bakanlıklarına gönderilmesi hâlinde 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 49/2. ve Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 71. maddeleri uyarınca görüş bildirilebileceğini belirtmiştir.

7. Merkezî Nufüs İdaresi Sistemi'nden yapılan sorgulama neticesinde başvuruculardan Hüsnü Cemal Karaköy (T.C. Kimlik No:), Ramazan Şanlı (T.C. Kimlik No:), Yılmaz Yalçın (T.C. Kimlik No:) ve Zekiye Acar'ın (T.C. Kimlik No:) bireysel başvuru tarihinden önce sırasıyla 27/5/2013, 12/4/2013, 20/12/2010 ve 27/8/2012 tarihlerinde vefat ettikleri tespit edilmiştir.

8. Merkezî Nufüs İdaresi Sistemi'nden yapılan sorgulama neticesinde başvuruculardan Ayşe Çınar (T.C. Kimlik No:) ve Zehra Önocak'ın (T.C. Kimlik No:) bireysel başvuruda bulunduktan sonra sırasıyla 16/8/2014 ve 31/1/2016 tarihlerinde vefat ettikleri tespit edilmiştir.

9. Bireysel başvuruda bulunduktan sonra vefat eden başvurucu Ayşe Çınar'ın mirasçıları Melek Çisem Çınar Hanedan (T.C. Kimlik No:, Çiler Ercivan (T.C. Kimlik No:), Çiğdem Zengin (T.C. Kimlik No:) ve Sezer Uzar (T.C. Kimlik No:) tarafından Anayasa Mahkemesine sunulan 31/8/2016 tarihli dilekçeler ile anılan kişiler murisleri tarafından yapılmış olan bireysel başvuruyu devam ettirdiklerini beyan etmişlerdir.

10. Bireysel başvuruda bulunduktan sonra vefat eden başvurucu Zehra Önocak'ın mirasçısı Ayla Akcura (T.C. Kimlik No:) Anayasa Mahkemesine sunduğu 23/5/2016 tarihli dilekçe ile murisi tarafından yapılmış olan bireysel başvuruyu devam ettirdiğini beyan etmiştir.

III. OLAYLAR VE OLGULAR

A. Olaylar

1. Bireysel Başvuruya Konu Edilen Yargılama

11. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

12. Başvurucular ve diğer bir kısım davacılar tarafından 12/11/2007 tarihinde Antalya Büyükşehir Belediye Başkanlığı ve Muratpaşa Belediyesi aleyhine Antalya 4. Asliye Hukuk Mahkemesinde açılan kamulaştırmasız el atmadan kaynaklanan tazminat davasında başvurucular ve diğer davacılar, uyuşmazlık konusu Antalya ili Bahçelievler Mahallesi'nde bulunan 5279 ada 1 parsel sayılı taşınmazın geldisi olan 570 ada 3 parsel sayılı taşınmazın kendileri ve müşterekleri adına tespit gördüğünü; bununla birlikte aynı taşınmaz için tapu kaydına dayalı kadastro tespitine karşı dava dışı N.I. ve arkadaşlarının başka bir tapu kaydına dayanarak Antalya Kadastro Mahkemesinin E.1958/644 sayılı dava dosyası ile tespite itiraz davası açtıklarını; E.1990/58 dosya numarası ile devam eden bu davanın seneler sonra Antalya Kadastro Mahkemesinin E.2003/27, K.2004/19 sayılı kararı ile N.I. ve arkadaşları aleyhine sonuçlandığını ve bu kararın kesinleştiğini belirterek söz konusu 5279 ada 1 nolu parsel üzerine davalı idarelerce Atatürk Kültür Merkezi, fuar alanı, Sabancı Kongre ve Fuar Merkezi, Cam Piramit, 7 Mehmet Restaurant ve sair bina, yol, tesis yapmak suretiyle el atıldığını ifade etmişler, bu çerçevede mülkiyet haklarının ihlal edildiğini ileri sürererek fazlaya ilişkin istek ve dava hakları saklı olmak kaydı ile dava tarihinden itibaren yasal faizi de eklenerek 8.000 TL taşınmaz bedeline hükmedilmesini istemişlerdir.

13. Yapılan yargılama sürecinde Antalya 4. Asliye Hukuk Mahkemesince uyuşmazlık konusu taşınmazın tapu kayıtları incelenmiş, tapu kayıtlarına göre malik olan kişilerin veraset ilamları getirtilmiş, taşınmazda keşif yapılarak bilirkişi heyeti raporu alınmış, taşınmazın üzerinde Cam Piramit, Atatürk Kültür Merkezi, gezi, dinlenme ve sosyal amaçlı alanların bulunduğu tespit edilmiş ve taşınmazın m² birim fiyatı belirlenmiştir.

14. Yargılama sonunda Antalya 4. Asliye Hukuk Mahkemesi 7/10/2009 tarihli ve E.2007/391, K.2009/346 sayılı kararı ile davanın Antalya Büyükşehir Belediye Başkanlığı yönünden kabulü ile 8.000 TL'nin dava tarihinden itibaren işleyecek yasal faizi ile birlikte tapudaki ve veraset ilamlarındaki payları oranında davacılara ödenmesine, davacıların fazlaya ilişkin haklarının saklı tutulmasına hükmetmiştir.

15. İlk Derece Mahkemesinin kararı davalı Antalya Büyükşehir Belediye Başkanlığınca temyiz edilmiş, temyiz incelemesi sonucu Yargıtay 5. Hukuk Dairesi,6/7/2010 tarihli ve E.2010/5332, K.2010/813449 sayılı ilamı ile İlk Derece Mahkemesinin kararını bozmuştur. İlamın ilgili kısımları şöyledir:

"...

Dosyada bulunan kanıt ve belgeler ile mahallinde yapılan keşif sonucu alınan bilirkişi raporuna aynı taşınmazın diğer hissedarları tarafından açılan ve Dairemize intikal eden Antalya 1. Asliye Hukuk Mahkemesi'nin 2006/385 Esas-2008/470 karar sayılı dava dosyası ile Antalya 8. Asliye Hukuk Mahkemesinin 2007/27 Esas-2008/324 karar sayılı dava dosyasında bulunan belgelere göre; dava konusu 5279 Ada 1 parselin geldisinin 570 Ada, 3 parsel iken, bu parselin ikiye ifrazı sonucu 4520 Ada, 6 ve 7 parsellerin oluştuğu, 7 parselin çeşitli tarihlerde yapılan istimlakler nedeniyle 4520 Ada, 18 parsele gittiği, bu parselde yapılan imar uygulaması sonucu da dava konusu parselle birlikte başka parsellerin oluştuğu,

4520 Ada 7 parselin ise Antalya Belediyesi'nce kamulaştırıldığı, kamulaştırma işlemleri nedeniyle kayyım atandığı, kayyım tarafından açılan bedel artırım davasının kesinleştiği ve yine Antalya Belediyesi adına Kamulaştırma Kanununun 17. maddesi gereğince hükmen tescil edildiği ve kamulaştırma işleminin kesinleştiği anlaşılmıştır.

Antalya 4. Asliye Hukuk Mahkemesi'nin 1987/1192 Esas-1988/85 sayılı hükmen tescil kararının tapuya işlenmemiş olması mülkiyet hakkını ortadan kaldırmaz.

Tüm bu nedenlerle dava konusu taşınmazın geldisi olan 4520 Ada, 7 parsel yönünden kesinleşmiş bir kamulaştırma işlemi bulunduğundan ve kamulaştırmasız el atmadan söz edilemeyeceğinden davanın reddine karar vermek gerekirken, yazılı gerekçelerle davanın kabulüne karar verilmesi,

Doğru görülmemiştir.

..."

16. Bozma ilamı üzerine yargılamanın davacı taraflarınca karar düzeltme talebinde bulunulmuş; ancak, bu talep Yargıtay 5. Hukuk Dairesinin 16/5/2011 tarihli ve E.2011/540, K.2011/8652 sayılı ilamı ile reddedilmiştir.

17. Bozma ilamı üzerine Antalya 4. Asliye Hukuk Mahkemesi, 14/12/2011 tarihli ve E.2011/287, K.2011/417 sayılı kararı ile bozma ilamı doğrultusunda yaptığı değerlendirme sonucu uyuşmazlık konusu taşınmazın geldisi olan 4520 Ada 7 parsel bakımından kesinleşmiş kamulaştırma işlemi bulunduğu gerekçesine dayanarak davanın reddine hükmetmiştir.

18. İlk Derece Mahkemesi kararının davacı taraflarca temyiz edilmesi üzerine dava dosyası Yargıtay 5. Hukuk Dairesine gönderilmiş, yapılan inceleme sonucu 4/12/2012 tarihli ve E.2012/13698, K.2012/25176 sayılı ilam ile dava dosyasının geri çevrilmesine karar verilmiştir. Geri çevirme kararının ilgili kısımları şöyledir:

"...

1) Dava konusu taşınmazın davalılardan Antalya Büyükşehir Belediye Başkanlığı'nca yapılan 06.10.1982 tarihli kamulaştırma işlemleri sırasında kayyım olarak atanan Osman Üner'e kamulaştırma işlemlerinin tebliğ edilip edilmediği, bu kamulaştırma nedeniyle adı geçen kayyım tarafından bedel arttırım davası açılıp açılmadığı, kamulaştırma bedelinin ödenip ödenmediği davalı idareden sorulup, buna ilişkin belgeler getirtildikten,

2) Antalya 1. Asliye Hukuk Mahkemesi'nin 1985/244 esas-561 karar sayılı dava dosyası mahkemesinden getirtilip, dosya içerisine konulduktan,

Sonra, birlikte gönderilmek üzere dosyanın mahkemesine GERİ ÇEVRİLMESİNE,

..."

19. Belirtilen eksikliklerin tamamlanmasının ardından dava dosyası tekrar temyiz incelemesi için Yargıtay 5. Hukuk Dairesine gönderilmiş, Dairece yapılan inceleme sonucu 30/4/2013 tarihli ve E.2013/3525, K.2013/8332 sayılı ilam ile İlk Derece Mahkemesi kararı onanmıştır.

20. Aynı Daireye yapılan karar düzeltme istemi de 23/12/2013 tarihli ve E.2013/20182, K.2013/23632 sayılı ilam ile reddedilmiştir.

21. Karar düzeltme talebinin reddine ilişkin ilam başvuruculara 18/2/2014 tarihinde tebliğ edilmiştir.

22. Başvurucular 13/3/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuşlardır.

2. Antalya 1. Asliye Hukuk Mahkemesinde Görülmekte Olan E.2006/385 Sayılı Yargılama

23. Davacılar, Antalya ili Bahçelievler Mahallesi'nde bulunan 5279 ada 1 parsel sayılı taşınmazın geldisi 570 ada 3 parsel sayılı taşınmazın kadastro tespiti sırasında murisleri adına tespit gördüğünü ardından kadastro tespitine karşı açılan itiraz davasının da lehlerine sonuçlandığını, söz konusu taşınmaza davalı idare Antalya Büyükşehir Başkanlığı tarafından kamulaştırmasız olarak el atıldığını ileri sürmüşler fazlaya ilişkin istek ve dava hakları saklı olmak kaydı ile dava tarihinden itibaren yasal faizi de eklenerek 8.000 TL taşınmaz bedeline hükmedilmesini istemişlerdir.

24. Dava kapsamında yapılan incelemeler neticesinde Antalya 1. Asliye Hukuk Mahkemesi 21/11/2008 tarihli ve E.2006/385, K.2008/470 sayılı kararı ile dava konusu 5279 ada 1 parsel sayılı taşınmazın değişik idarelerce kamulaştırılmış olan parsellerin dışında kaldığını ve herhangi bir kamulaştırma işlemine konu olmadığını, taşınmaz üzerinde davalı idareye ait yapıların bulunduğunu bu durumda davacıların tazminat talep etme haklarının bulunduğunu belirtmiş, davanın kabulüne hükmetmiştir.

25. İlk Derece Mahkemesi kararına karşı temyiz talebinde bulunulması üzerine Yargıtay 5. Hukuk Dairesi 10/11/2009 tarihli ve E.2009/8613, K.2009/15267 sayılı ilamı ile bozmaya hükmetmiştir. İlamın ilgili kısımları şöyledir:

" ...

Dosyada bulunan kanıt ve belgeler ile mahallinde yapılan keşif sonucu alınan bilirkişi raporuna göre, dava konusu 5279 Ada 1 parselin geldisinin 570 Ada, 3 parsel iken, bu parselin ikiye ifrazı sonucu 4520 Ada, 6 ve 7 parsellerin oluştuğu, 7 parselin çeşitli tarihlerde yapılan istimlakler nedeniyle 4520 Ada, 18 parsele gittiği, bu parselde yapılan imar uygulaması sonucu da dava konusu parselle birlikte başka parsellerin oluştuğu, 4520 Ada 7 parselin ise Antalya Belediyesi'nce kamulaştırıldığı, kamulaştırma işlemleri nedeniyle kayyım atandığı, kayyım tarafından açılan bedel artırım davasının kesinleştiği ve yine Antalya Belediyesi adına Kamulaştırma Kanununun 17. maddesi gereğince hükmen tescil edildiği ve kamulaştırma işleminin kesinleştiği anlaşılmıştır.

Antalya 4. Asliye Hukuk Mahkemesi'nin 1987/1192 Esas-1988/85 sayılı hükmen tescil kararının tapuya işlenmemiş olması mülkiyet hakkını ortadan kaldırmaz.

Tüm bu nedenlerle dava konusu taşınmazın geldisi olan 4520 Ada, 7 parsel yönünden kesinleşmiş bir kamulaştırma işlemi bulunduğundan ve kamulaştırmasız el atmadan söz edilemeyeceğinden davanın reddine karar vermek gerekirken, yazılı gerekçelerle davanın kabulüne karar verilmesi,

Doğru görülmemiştir.

..."

26. Bozma ilamına karşı davacı taraflarca karar düzeltme isteminde bulunulmuş, istem Yargıtay 5. Hukuk Dairesinin 14/6/2010 tarihli ve E.2010/8194, K.2010/11035 sayılı ilamı ile reddedilmiştir.

27. Bozma ilamı üzerine dava dosyası üzerinde tekrar inceleme yapan Antalya 1. Asliye Hukuk Mahkemesi 15/12/2010 tarihli ve E.2010/318, K.2010/461 sayılı hükmü ile 21/11/2008 tarihli ilk kararında direnilmesine karar vermiştir. Hükmün ilgili kısımları

şöyledir:

"...

Yüksek Mahkeme ile Mahkememiz arasındaki uyuşmazlık, dava konusu 5279 ada 1 parselin usulüne uygun şekilde kamulaştırılıp kamulaştırılmadığı noktasında toplanmaktadır.

...

Açıklanan nedenlerle, dava konusu 5279 ada 1 parsel sayılı 276.496 m2 yüzölçümlü taşınmazın Antalya Kadastro Mahkemesinin kesinleşen 2003/27 Esas 2004/19 Karar sayılı kararının infaz edilmesi sonucu tapu malikleri ve Hazine adına tapuya tescil edildiği, dava konusu parselin geldisi 4520 ada 7 parselin (1.773.209 m2) yapılan ifrazlar sonucu kapatıldığı, bu parselin tamamının kamulaştırılmadığı, bozma ilamında değinilen Antalya 4. Asliye Hukuk Mahkemesinin 1987/1192 Esas 1988/85 Karar sayılı tescil kararının 4520 ada 7 nolu parselden kamulaştırılarak ifraz edilen 4520 ada 65 parsel sayılı 132.587,50 m2 lik taşınmaza ait olduğu, anılan ilamın dava konusu 276.496 m2 yüzölçümlü 5279 ada 1 nolu parsel ile ilgisi bulunmadığı, davalı Antalya Büyükşehir Belediye Başkanlığı vekilinin cevap ve beyan dilekçeleri ile Antalya Büyükşehir Belediyesi İmar ve Şehircilik Dairesi Başkanlığının 30/10/2006 tarihli yazısında da belirtildiği üzere dava konusu 5279 ada 1 parsel sayılı taşınmazın tamamının 276.496 m2 olduğu, bu parselin 558/2400 hissesinin Maliye Hazinesi, 1842/2400 hissesinin davalı görünmekte iken Maliye Hazinesi ile yapılan protokol gereği ve imar planında Kültür Parkı olarak belirlenmesi nedeni ile park tanzimi yapılarak halkın kullanımına açıldığının belirtildiği, davalı olan taşınmazın hükmen davacılar adlarına tescil edildiği, Antalya 1. Asliye Hukuk Mahkemesinin 1984/269 Esas 1984/222 Karar sayılı tescil kararı ile taşınmazın Kamulaştırma Yasasının 17. Maddesine göre tescil edildiği belirtilmiş ise de söz konusu Antalya 1. Asliye Hukuk Mahkemesinin 1984/269 Esas ve 1984/222 Karar sayılı tescil kararının kayyum Osman Üner'in karar düzeltme talebi doğrultusunda Yargıtay 5. Hukuk Dairesinin 19/02/1985 tarih ve 1671-1856 sayılı kararı ile ortada usulüne uygun şekilde tamamlanmış bir kamulaştırma bulunmadığı gerekçesiyle bozulmasından sonra 1985/244 Esas numarasını aldığı ve yapılan yargılama sonucunda Antalya 1. Asliye Hukuk Mahkemesinin 1985/244 Esas 1985/561 Karar sayılı ilamı ile davanın reddine karar verildiği, verilen kararın Yargıtay 5. Hukuk Dairesince onanarak kesinleştiği, dava konusu 5279 ada 1 parsel sayılı 276.496 m2 yüzölçümlü taşınmazla ilgili yapılan keşif ve ibraz edilen bilirkişi raporları ve fen bilirkişisi ek raporuna göre bu parselin değişik idarelerce kamulaştırılmış olan ifraz parsellerinin dışında kaldığı ve usulüne uygun şekilde tamamlanmış bir kamulaştırma işlemine konu olmadığı, taşınmazın Antalya Belediyesi tarafından fiilen park haline getirildiği sabit olduğundan önceki kararda ısrar etmek gerekmiş ve aşağıdaki hüküm açıklanmıştır.

..."

28. İlk Derece Mahkemesinin direnme kararı üzerine dava dosyası Yargıtay Hukuk Genel Kuruluna taşınmış yapılan değerlendirme sonucunda 15/6/2011 tarihli ve E.2011/5-312, K.2011/407 sayılı ilam ile direnme kararının bozulmasına hükmedilmiştir. İlamın ilgili kısımları şöyledir:

"...

Uyuşmazlık, dava konusu taşınmaz hakkında kesinleşmiş bir kamulaştırma işlemi bulunup bulunmadığı, buna bağlı olarak taşınmaza kamulaştırmasız el atıldığının ve bedelinin ödenmesi gerektiğinin kabul edilip edilemeyeceği, noktasındadır.

Özel Dairenin dava konusu taşınmaz yönünden taşınmazın geldi kaydını teşkil eden parsel yönünden daha önce kamulaştırma işlemi ve tapuya işlenmemiş hükmen tescil kararı bulunduğuna ilişkin belirlemesine karşılık mahkemenin dava konusu taşınmazın kamulaştırılmadığı ve kamulaştırılan imar parsellerinin dışında kaldığına ilişkin tespiti göz önüne alınarak dosya kapsamındaki belgeler incelenip, tartışılmıştır.

Niza konusu 5279 ada 1 parselin geldisi 570 ada 3 parseldir. Bu parsel Antalya Kadastro Mahkemesinin 29.06.2004 gün 2003/27 E.-2004/19 K. sayılı kesinleşmiş ilamına dayalı olarak Hazine ve kişiler adına tescil edilmiştir.

Antalya Belediyesi tarafından, Antalya 1. Asliye Hukuk mahkemesinin 02.05.1984 gün 1984/169 E.-1984/222 sayılı kararına konu olan davada, davacı Belediye niza konusu yerin kamulaştırılan yerlerden olduğunu iddia ederek 507 ada 7 parselin 403,680 m2'nin adına tescilini istemiştir. Mahkemece davanın kabulüne dair verilen karar Yargıtay 5. Hukuk Dairesi'nin 08.11.1984 gün 9110-9430 sayılı kararı ile onanmış, karar düzeltme aşamasında ise, ortada usulüne uygun kamulaştırma kararı olmadan tescile karar verilmesi doğru bulunmayarak bozulmuş, mahkemece bozmaya uyularak yeniden yapılan yargılama sonunda yöntemine uygun, tamamlanmış kamulaştırma olmadığından davanın reddine dair verilen 16.09.1985 gün 1985/244 E.-1985/561 K., 20.12.1985 tarihinde kesinleşmiştir. Ancak bu dosya bulunmadığından dosya içerisine alınamamıştır.

Dosya içerisinde kamulaştırma evrakları da bulunmamaktadır.

Diğer taraftan, davacı Antalya Belediyesi tarafından 4520 ada 7 parselin bir kısmı için kamulaştırmaya dayalı olarak açılan 11.02.1988 gün 1987/1192 E.-1988/85 K. Sayılı kararla Antalya Belediyesi adına tesciline karar verilmiştir.

Sonuç olarak, dosya içerisinde bazı mahkeme kararlarının örnekleri varsa da dosya asılları ve kamulaştırmamevcut değildir.

Hal böyle olunca; uyuşmazlığın çözümüne yönelik olarak; dosyada örnekleri bulunan tüm kararlara ait dosyaların ve kamulaştırma dosyasının araştırılması ayrıca Kadastro Mahkemesine ait 2003/24 E., 2004/19 K. sayılı dosya da celbedilerek, kamulaştırma ile ilgili belgelerin olup olmadığının araştırılması, tüm belge ve bilgilerin karşılaştırılması ve sonucuna göre karar verilmesi gerekirken eksik inceleme ile karar verilmiş olması usul ve yasaya aykırıdır.

Bu nedenle direnme kararı bozulmalıdır.

..."

29. Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun bozma ilamı üzerine dava dosyası tekrar Antalya 1. Asliye Hukuk Mahkemesinde incelemeye başlanmıştır. E.2012/309 sıra sayısına kaydedilen dava dosyası halen İlk Derece Mahkemesi nezdinde derdesttir.

3. Antalya 8. Asliye Hukuk Mahkemesinde Görülmekte Olan E.2007/27 Sayılı Yargılama

30. Davacılar, Antalya ili Bahçelievler Mahallesi 556 ada 2 parsel ve 570 ada 3 parsel sayılı taşınmazlarda Kadastro Mahkemesinin E.2003/27, K.2004/19 sayılı 31/07/2006 tarihinde kesinleşen kararı uyarınca paydaş olduklarını, bu parsellerin imar görmesiyle dava konusu Antalya ili Bahçelievler Mahallesi 5279 ada 1 parsel sayılı taşınmazın oluştuğunu, bu taşınmaza davalıların kamulaştırmasız olarak el attıklarını, kamulaştırmasız el atma nedeniyle dava tarihindeki bedellerin tespit edilerek fazlaya ilişkin hakları saklı kalmak

üzere 10.000 TL lik kısmın dava tarihinden itibaren işleyecek kamu alacaklarına uygulanan en yüksek faizi ile birlikte davalılardan tahsilini istemiştir.

31. Dava kapsamında yapılan incelemeler neticesinde Antalya 8. Asliye Hukuk Mahkemesi 13/10/2008 tarihli ve E.2007/27, K.2008/324 sayılı kararı ile davalı idarece dava konusu 5279 ada 1 parsel sayılı taşınmazın usulüne uygun şekilde kamulaştırıldığına ilişkin dosyaya belge sunulmadığını, kamulaştırmanın davacılara ya da murislerine tebliğ edildiğine ilişkin dosyaya herhangi bir belge sunulmadığını ve söz konusu taşınmaz üzerinde idareye ait yapılar bulunduğunu belirterek, davacıların tazminat talep etme haklarının bulunduğunu belirtmiş, davanın kabulüne hükmetmiştir.

32.İlk Derece Mahkemesi kararına karşı temyiz talebinde bulunulması üzerine Yargıtay 5. Hukuk Dairesi 12/1/2010 tarihli ve E.2009/17974, K.2010/276 sayılı ilamı ile bozmaya hükmetmiştir. İlamın ilgili kısımları şöyledir:

"...

Dosyada bulunan kanıt ve belgeler ile mahallinde yapılan keşif sonucu alınan bilirkişi raporuna aynı taşınmazın diğer hissedarları tarafından açılan ve Dairemize intikal eden Antalya 1. Asliye Hukuk Mahkemesi'nin 2006/385 Esas-2008/470 karar sayılı dava dosyasında bulunan belgelere göre; dava konusu 5279 Ada 1 parselin geldisinin 570 Ada, 3 parsel iken, bu parselin ikiye ifrazı sonucu 4520 Ada, 6 ve 7 parsellerin oluştuğu, 7 parselin çeşitli tarihlerde yapılan istimlakler nedeniyle 4520 Ada, 18 parsele gittiği, bu parselde yapılan imar uygulaması sonucu da dava konusu parselle birlikte başka parsellerin oluştuğu, 4520 Ada 7 parselin ise Antalya Belediyesi'nce kamulaştırıldığı, kamulaştırma işlemleri nedeniyle kayyım atandığı, kayyım tarafından açılan bedel artırım davasının kesinleştiği ve yine Antalya Belediyesi adına Kamulaştırma Kanununun 17. maddesi gereğince hükmen tescil edildiği ve kamulaştırma işleminin kesinleştiği anlaşılmıştır.

Antalya 4. Asliye Hukuk Mahkemesi'nin 1987/1192 Esas-1988/85 sayılı hükmen tescil kararının tapuya işlenmemiş olması mülkiyet hakkını ortadan kaldırmaz.

Tüm bu nedenlerle dava konusu taşınmazın geldisi olan 4520 Ada, 7 parsel yönünden kesinleşmiş bir kamulaştırma işlemi bulunduğundan ve kamulaştırmasız el atmadan söz edilemeyeceğinden davanın reddine karar vermek gerekirken, yazılı gerekçelerle davanın kabulüne karar verilmesi,

Doğru görülmemiştir.

..."

33. Bozma ilamı üzerine dava dosyası üzerinde tekrar inceleme yapan Antalya 8. Asliye Hukuk Mahkemesi 2/11/2010 tarihli ve E.2010/313, K.2010/307 sayılı hükmü ile 13/10/2008 tarihli ilk kararında direnilmesine hükmetmiştir. Hükmün ilgili kısımları şöyledir:

"...

Yeniden yapılan yargılama sonucunda, önceki kararda ısrar edilmesi gerektiği anlaşılmıştır.

...mevcut tüm bu evraklar karşısında dava konusu yerin yüksek mahkemenin bozma ilamında belirttiği Antalya 4.Asliye Hukuk Mahkemesinin 1987/1192 esas 1988/85 karar sayılı kararında belirtilen yer olmadığı, zira o kararda Antalya Belediyesinin 159699,50 m2'lik bölümü kamulaştırdığı ve o kararla kamulaştırılan yerin Atatürk Kültür Parkı olarak kamulaştırılan 403,680 m2'lik yerle ilgisinin bulunmadığı, bu sebeple de geçerli bir

kamulaştırmadan söz edilemeyeceği, dava konusu yerde az yukarda anlatıldığı şekilde davacılar adına hisseli tapu oluşturulduğu bu nedenle fazlaya ilişkin haklar saklı tutularak Büyükşehir Belediyesi adına açılan davanın kabulüne karar verilmesi gerektiğini ve davacıların murisleri adına tapuda kayıtlı hisselerinde tapu kayıtlarının iptali ile Büyükşehir belediyesi adına park alanı olarak tesciline karar verilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

..."

34. İlk Derece Mahkemesinin direnme kararı üzerine dava dosyası Yargıtay Hukuk Genel Kuruluna taşınmış yapılan değerlendirme sonucunda 5/10/2011 tarihli ve E.2011/5-452, K.2011/590 sayılı ilam ile direnme kararının bozulmasına hükmedilmiştir. İlamın ilgili kısımları şöyledir:

"...

Direnme yoluyla Hukuk Genel Kurulu önüne gelen uyuşmazlık; dava konusu taşınmaz hakkında kesinleşmiş bir kamulaştırma işlemi yapılıp yapılmadığı; buna bağlı olarak taşınmaza kamulaştırmasız el atıldığının ve dolayısıyla bedelinin ödenmesi gerektiğinin kabulüne olanak bulunup bulunmadığı, noktasındadır.

Özel Dairenin dava konusu taşınmaza ait, taşınmazın geldi kaydını teşkil eden parsel yönünden daha önce kamulaştırma işlemi ve tapuya işlenmemiş hükmen tescil kararı bulunduğuna ilişkin belirlemesine karşılık; mahkemenin dava konusu taşınmazın kamulaştırılan imar parsellerinin dışında kaldığı ve kamulaştırılmadan el atıldığına ilişkin kabulü göz önüne alınarak heyetçe dosyadaki kayıt ve belgeler incelenip, değerlendirilmiş; üzerinde tartışılmıştır.

Hemen belirtmelidir ki, eldeki uyuşmazlık yönüyle çözümü gereken husus, dava konusu taşınmaza vaki el atmanın bir kamulaştırma işlemine dayanıp dayanmadığı; bu taşınmaz yönünden yapılıp, kesinleşmiş bir kamulaştırma işlemi bulunup bulunmadığı; dolayısıyla kamulaştırmasız el atma iddiasının yerinde olup olmadığı ve sonuçta da tazminat takdiri gerekip gerekmediği, olmasına karşın; mahkemece bu yön yeterince araştırılmamış ve açıklığa kavuşturulmamış olup; mahkemece yapılan araştırma ve inceleme hükme varmaya yeterli değildir.

...

Hal böyle olunca; uyuşmazlığın çözümüne yönelik olarak, dosyada örnekleri bulunan tüm kararlara ait dosyalar ile kamulaştırma evrakı asıllarının veya onaylı örneklerinin etraflıca araştırılması; dava konusu taşınmaza ait tapu kayıtlarının tüm geldi ve gittileri ile müstenidatları ile birlikte getirilmesi, bu kayıtlarda geçen mahkeme dosyalarının aslı ya da onaylı örneklerinin araştırılıp, getirtilerek dosya içine alınması; Kadastro Mahkemesi'ne ait 2003/27 E., 2004/19 K. Sayılı dosyasının asılları veya onaylı örneklerinin istenilmesi, içerisinde kamulaştırma evrakının yer alıp almadığının araştırılması; daire kararında geçen Antalya 4. Asliye Hukuk Mahkemesi'nin 11.02.1988 gün ve 1987/1192 E., 1988/85 K. sayılı dosyasının da celbi ile kapsamının değerlendirilmesi tescil dışı kalan kısımların net bir biçimde tespiti ve sonucuna göre bir karar verilmesi, davalı tarafından yargılamanın iadesi talebi ile açılan Antalya 1.Asliye Hukuk Mahkemesi'nin 2008/430 E. sayılı dava dosyasının getirilip incelenmesi ve gereğinde sonucunun beklenilmesi, sonuçta tüm bilgi ve belgeler birlikte değerlendirilerek sonuca varılması gerekirken eksik inceleme ile karar verilmiş olması usul ve yasaya aykırıdır.

Nitekim, aynı parselle ilgili başka hisse sahiplerince açılan ve direnme yoluyla daha önce Hukuk Genel Kurulu'na gelen bir başka dava dosyasında verilen Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun 15.06.2011 gün ve 2011/5-312-407 sayılı ilamında da aynı hususlara işaret edilmiştir.

Sonuç itibariyle, yukarıda belirtilen hususlar nazara alınmadan eksik inceleme ile yazılı şekilde hüküm tesisi doğru görülmemiş; yerel mahkeme kararının yukarıda açıklanan değişik gerekçe ve nedenlerle bozulması gerekmiştir.

..."

35. Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun bozma ilamı üzerine dava dosyası tekrar Antalya 8. Asliye Hukuk Mahkemesinde incelemeye başlanmıştır. E.2012/111 sıra sayısına kaydedilen dava dosyası hâlen İlk Derece Mahkemesi nezdinde derdesttir.

B. İlgili Hukuk

36.4/11/1983 tarihli ve 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu'nun 24/4/2001 tarihli ve 4650 sayılı Kamulaştırma Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'un 21. maddesi ile yürürlükten kaldırılmadan önceki 17.maddesi şöyledir:

"Tebliğ edilen kamulaştırma işlemine karşı idari ve adli yargıya başvurulmadığı veya bu konuda açılan davaların kesin olarak sonuçlandığı ancak taşınmaz mal sahibinin feragğ vermediği hallerde, takdir edilen ve artırılan bedelin tamamı milli bankalardan birine yatırılarak makbuzu ilgili belge örnekleriyle birlikte mahkemeye verilir. Mahkeme iki tarafı derhal davet ederek, gelmemeleri halinde gıyaplarında, belgeleri inceleyerek; kamulaştırma usulüne uygun şekilde tamamlanmış ise, taşınmaz malın kamulaştırma yapan idare adına tesciline karar verir ve tapu dairesine bildirir. Kamulaştırması yapılan taşınmaz mal tahsis edildiği kamu hizmeti itibariyle sicile kaydı gerekmeyen bir niteliğe dönüşmüş ise, istek halinde sicil kaydının terkinine karar verilir. Bu tescil ve terkin işlemi sırasında mal sahiplerinin bu taşınmaz mal nedeniyle vergi ilişkisi aranmaz. Ancak, ilgili tapu dairesi durumu vergi dairesine bildirir. Bu Kanunun 3 üncü maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen hallerde yapılacak kamulaştırmalarda yatırılacak miktar, ödenecek ilk taksit bedelidir."

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

37. Mahkemenin 12/1/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucuların İddiaları

38. Başvurucular, tapu kayıtlarında maliki olarak göründükleri Antalya ilinde bulunan taşınmazlara Antalya Büyükşehir Belediyesince kamulaştırmasız olarak el atıldığını, bu nedenle açtıkları tazminat davasının ise usulüne uygun kamulaştırma yapıldığı gerekçesine dayanılarak reddedildiğini oysa geçerli bir kamulaştırma işlemi bulunmadığını, idare lehineherhangi bir tescil kararı olmadığını, kamulaştırmaya ilişkin bankaya depo edilen meblağın geri çekildiğini; açtıkları davanın, sonucu yönünden taşınmazların geldisi olan parseller ile ilgili başka dava dosyalarında verilen kararlar ile çeliştiğini, yargılama makamlarının eksik inceleme yaptığını; kendi taşınmazlarına ilişkin diğer malikler tarafından açılan başka davalarda İlk Derece Mahkemelerinin davacılar lehine direnme kararı verdiğini, Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun da direnme kararları üzerine dava dosyalarının daha ayrıntılı incelenmesini gerekçe göstererek bozmaya hükmettiğini, aynı taşınmazlara ilişkin açtıkları kendi davalarında ise Yargıtay 5. Hukuk Dairesinin onamaya

hükmettiğini ve yargılamanın aleyhlerine sonuçlandığını, bu sonucun kök parsel yönünden yapılan incelemeler sonucu Yargıtayca oluşturulan içtihat ile çeliştiğini; Yargıtay 5. Hukuk Dairesinin 6/7/2010 tarihli bozma ilamına dayanak oluşturan "Antalya 4. Asliye Hukuk Mahkemesi'nin E.1987/1192, K.1988/85 sayılı hükmen tescil kararının (bkz. § 15)" kendi taşınmazları ile hiçbir ilgisi bulunmadığını; yargılama safhasında yapılan yanlış değerlendirmeler nedeniyle tapuda maliki olarak göründükleri taşınmaz üzerinde tasarruf edemedikleri gibi, taşınmaza kamulaştırmasız olarak el atılmasına karşın tazminat da elde edemediklerini, ayrıca söz konusu taşınmazlara tapuda malik görünmelerinden dolayı adlarına emlak vergisi tahakkuk ettirildiğini belirterek adil yargılanma ve mülkiyet haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşler, ihlal sonuçlarının ortadan kaldırılması, yargılamanın yenilenmesine karar verilmesi ile tazminata hükmedilmesi taleplerinde bulunmuşlardır.

B. Değerlendirme

39. Anayasa Mahkemesince Merkezî Nüfus İdaresi Sistemi üzerinden yapılan incelemede başvuruculardan Hüsnü Cemal Karaköy, Ramazan Şanlı ve Zekiye Acar'ın bireysel başvuru tarihinden önce vefat ettiği anlaşıldığından (bkz. § 6) adı geçen başvurucular yönünden incelemenin ayrı başlık altında yapılması uygun görülmüştür.

a. Hüsnü Cemal Karaköy, Ramazan Şanlı, Yılmaz Yalçın ile Zekiye Acar Adına Av. Atiye Ülkü Tarafından Yapılan Başvurular Yönünden İnceleme

40. Başvurucular vekili Avukat Atiye Ülkü, adı geçen başvurucular yönünden de yukarıda yer verilen iddiaları ileri sürerek (bkz. § 38) başvuruculaın adil yargılanma ve mülkiyet haklarının ihlal edildiğini belirtmiştir.

41.6216 sayılı Kanun'un "Bireysel başvuru hakkına sahip olanlar" kenar başlıklı 46. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Bireysel başvuru ancak ihlale yol açtığı ileri sürülen işlem, eylem ya da ihmal nedeniyle güncel ve kişisel bir hakkı doğrudan etkilenenler tarafından yapılabilir."

42. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü ve 6216 sayılı Kanun'un 45. maddesinin (1) numaralı fıkraları uyarınca Anayasa'da güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (Sözleşme) ve buna ek Türkiye'nin taraf olduğu protokoller kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından ihlal edildiğini iddia eden herkese Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru yapma hakkı tanınmıştır. Dolayısıyla medeni haklara sahip gerçek ve tüzel kişiler bireysel başvuru yönünden dava ehliyetine sahiptir (Büğdüz Köyü Muhtarlığı, B. No: 2012/22, 25/12/2012, § 24).

43. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), Sözleşme'nin 34. maddesinde yer alan "mağdur" kelimesi ile ihtilaf konusu eylem ya da ihmalden doğrudan etkilenen kişinin kast edildiğini belirtmiş (Brumarescu/Romanya [BD], B. No: 28342/95, 28/10/1999, § 50); hakkı ihlal edilen kişinin bireysel başvuru yapmadan önce ölmesi durumunda mağdurluk durumunun ortadan kalkması nedeniyle hukuken bir başkasının ölen kişi adına bireysel başvuruda bulunamayacağına karar vermiştir (Davut Kaya, Zöhre Polat/Türkiye, B. No: 2794/05, 40345/05, 21/10/2008).

44. 11/1/2011 tarihli ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun "b. Ölüm, ehliyetsizlik ve diğer durumlar" kenar başlıklı 43. maddesi şöyledir:

"Hukuki işlemden doğan temsil yetkisi, aksi taraflarca kararlaştırılmadıkça veya işin

özelliğinden anlaşılmadıkça, temsil olunanın veya temsilcinin ölümü, gaipliğine karar verilmesi, fiil ehliyetini kaybetmesi veya iflas etmesi durumlarında sona erer.

Bu hüküm, bir tüzel kişiliğin sona ermesi durumunda da uygulanır.

Tarafların karşılıklı kişisel hakları saklıdır."

45.6098 sayılı Kanun'un "2. Ölüm, ehliyetin kaybedilmesi ve iflas" kenar başlıklı 513. maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesi şöyledir:

"Sözleşmeden veya işin niteliğinden aksi anlaşılmadıkça sözleşme, vekilin veya vekâlet verenin ölümü, ehliyetini kaybetmesi ya da iflası ile kendiliğinden sona ermiş olur."

46.22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 28. maddesine göre gerçek kişiler hakkında sağ doğmakla başlayan kişilik ölümle sona ermekte olup ölüm ile kişiliği sona erenler için artık hak ve fiil ehliyetine sahip olduklarından söz etmeye olanak bulunmamaktadır. 6098 sayılı Kanun'un anılan hükümlerinden anlaşıldığı üzere hukuki işlemden doğan vekâlet veren ile vekil arasında temsil yetkisine dair sözleşme,aksi kararlaştırılmadıkça veya işin niteliğinden aksi anlaşılmadıkça tarafların birinin ölümü, ehliyetini kaybetmesi veya iflası ile hiçbir işleme gerek kalmaksızın kendiliğinden son bulacaktır (Abdurrehman URAY, B. No: 2013/6140, 5/11/2014, § 28).

47.6216 sayılı Kanun'un "Başvuru hakkının kötüye kullanılması" kenar başlıklı 51. maddesi şöyledir:

"Bireysel başvuru hakkını açıkça kötüye kullandığı tespit edilen başvurucular aleyhine, yargılama giderlerinin dışında, ayrıca ikibin Türk Lirasından fazla olmamak üzere disiplin para cezasına hükmedilebilir."

48. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün “Başvuru hakkının kötüye kullanılması” kenar başlıklı 83. maddesi şöyledir:

“Başvurucunun istismar edici, yanıltıcı ve benzeri nitelikteki davranışlarıyla bireysel başvuru hakkını açıkça kötüye kullandığının tespit edilmesi hâlinde başvuru reddedilir ve yargılama giderleri dışında, ilgilinin ikibin Türk Lirasından fazla olmamak üzere disiplin para cezasıyla cezalandırılmasına karar verilir.”

49.İlgili düzenlemeler vasıtasıyla genel hukuk teorisinde bir kamu düzeni kuralı olarak ele alınan ve genel olarak bir hakkın açıkça öngörüldüğü amaç dışında ve başkalarını zarara sokacak şekilde kullanılmasının hukuk düzenince himaye edilmeyeceğini ifade eden hakkın kötüye kullanılmasının, bireysel başvuru alanında özel olarak ele alındığı görülmektedir. Bu bağlamda bireysel başvuru usulünün amacına açıkça aykırı olan ve Mahkemenin başvuruyu gereği gibi değerlendirmesini engelleyen davranışların başvuru hakkının kötüye kullanılması olarak değerlendirilmesi mümkündür (Mehmet Güven Ulusoy, [GK], B. No: 2013/1013, 2/7/2015, § 31; S.Ö., B. No: 2013/7087, 18/9/2014, § 28).

50.Bu kapsamda özellikle mahkemeyi yanıltmak amacıyla gerçek olmayan maddi vakıalara dayanılması veya bu nitelikte bilgi ve belge sunulması, başvurunun değerlendirilmesi noktasında esaslı olan bir unsur hakkında bilgi verilmemesi, başvurunun değerlendirilmesi sürecinde vuku bulan ve söz konusu değerlendirmeyi etkileyecek nitelikte yeni ve önemli gelişmeler hakkında mahkemenin bilgilendirilmemesi suretiyle başvuru hakkında doğru bir kanaat oluşturulmasının engellenmesi, medeni ve meşru eleştiri sınırları saklı kalmak kaydıyla bireysel başvuru amacıyla bağdaşmayacak surette hakaret, tehdit veya tahrik edici

bir üslup kullanılması ile söz konusu başvuru yolu kapsamında ihlalin tespiti ile ihlal ve sonuçlarının ortadan kaldırılmasına ilişkin amaçla bağdaşmayacak surette içeriksiz bir başvuruda bulunulması durumunda başvuru hakkının kötüye kullanıldığı kabul edilebilecektir (Mehmet Güven Ulusoy, § 32; S.Ö., § 29).

51.Başvuru konusu olayda, Antalya 4. Asliye Hukuk Mahkemesinde açılan dava devam ederken başvuruculardan Yılmaz Yalçın 20/12/2010 tarihinde, Zekiye Acar 27/8/2012 tarihinde, Ramazan Şanlı 12/4/2013 tarihinde, Hüsnü Cemal Karaköy 27/5/2013 tarihinde vefat etmiştir. Yargılama adı geçen başvurucuların vefat etmelerinden sonra tamamlanmış, akabinde vekilleri tarafından söz konusu yargılama sonucunda başvurucuların adil yargılanma ve mülkiyet haklarının ihlal edildiği iddiasıyla bireysel başvuru yapılmış, başvuru formunda başvurucuların öldüğü konusunda bir bilgiye yer verilmemiştir.

52. Kamu gücü tarafından hakkı ihlal edilen kişinin bireysel başvuru yapmadan önce ölmesi durumunda ölen kişi adına bir başkası tarafından bireysel başvuru yapma imkânı bulunmamaktadır (Abdurrehman Uray, § 30).

53.Açıklanan nedenlerle başvuru tarihinden önce vefat etmiş başvurucular adına vekâlet ilişkisi sona ermiş olan avukat tarafından yapılan bireysel başvurunun başvuru hakkının kötüye kullanımı nedeniyle reddine karar verilmesi gerekir.

54. Bu durumda Avukat Atiye Ülkü aleyhine Anayasa Mahkemesini yanıltıcı nitelikte başvuru yapması nedeniyle 6216 sayılı Kanun'un 51. maddesi ve İçtüzük'ün 83. maddesi uyarınca takdiren 2.000 TL disiplin para cezasına hükmedilmesi gerekir.

b. Diğer Başvurucular Yönünden İnceleme

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

55. Başvuruculaın şikâyetlerinin açıkça dayanaktan yoksun olmadığı anlaşıldığından ve şikâyetlerin kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek bir neden de görülmediğinden başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

56. Başvurucular, tapu kayıtlarında maliki olarak göründükleri Antalya ili Bahçelievler Mahallesi'nde bulunan taşınmazlara Antalya Büyükşehir Belediyesince kamulaştırmasız olarak el atıldığını, bu nedenle açtıkları tazminat davasının ise usulüne uygun kamulaştırma yapıldığı gerekçesine dayanılarak reddedildiğini oysa geçerli bir kamulaştırma işlemi bulunmadığını, idare lehineherhangi bir tescil kararı olmadığını, kamulaştırmaya ilişkin bankaya depo edilen meblağın geri çekildiğini; açtıkları davanın, sonucu yönünden taşınmazların geldisi olan parseller ile ilgili karar verilmiş olan başka dava dosyaları ile çeliştiğini, yargılama makamlarının eksik inceleme yaptığını; kendi taşınmazlarına ilişkin diğer malikler tarafından açılan başka davalarda İlk Derece Mahkemelerinin davacılar lehine direnme kararı verdiğini, Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun da direnme kararları üzerine dava dosyalarının daha ayrıntılı incelenmesini gerekçe göstererek bozmaya hükmettiğini, aynı taşınmazlara ilişkin açtıkları kendi davalarında ise Yargıtay 5. Hukuk Dairesinin onamaya hükmettiğini ve yargılamanın aleyhlerine sonuçlandığını, bu sonucun kök parsel yönünden yapılan incelemeler sonucu Yargıtayca oluşturulan içtihat ile çeliştiğini; Yargıtay 5. Hukuk Dairesinin 6/7/2010 tarihli bozma ilamına dayanak oluşturan "Antalya 4. Asliye Hukuk Mahkemesi'nin E.1987/1192, K.1988/85 sayılı hükmen tescil kararının (bkz. § 14)" kendi taşınmazları ile hiçbir ilgisinin bulunmadığını belirterek adil

yargılanma haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

57. Bakanlık tarafından başvuruculaların şikâyetlerine karşılık herhangi bir görüş sunulmamıştır.

58. Anayasa'nın "Hak arama hürriyeti" kenar başlıklı 36. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir."

59.Anayasa'nın 141. maddesinin üçüncü fıkrası şöyledir:

"Bütün mahkemelerin her türlü kararları gerekçeli olarak yazılır.

60. Anayasa Mahkemesi, Anayasa'nın 36. maddesi uyarınca inceleme yaptığı birçok kararında ilgili hükmü Sözleşme'nin 6. maddesi ve AİHM içtihadı ışığında yorumlamak suretiyle, Sözleşmenin lafzi içeriğinde yer alan ve AİHM içtihadıyla adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil edilen gerekçeli karar hakkı ve silahların eşitliği ilkesi gibi ilke ve haklara Anayasa'nın 36. maddesi kapsamında yer vermektedir (Güher Ergun ve diğerleri, B. No: 2012/13, 2/7/2013, § 38).

61. Hakkaniyete uygun yargılamanın bir unsuru olan gerekçeli karar hakkı, Anayasa'nın 141. maddesinin birinci fıkrası uyarınca mahkemelerin uyması gereken bir yükümlülük olarak düzenlenmiştir. Bir muhakemede usule ilişkin koruma sağlayan adil yargılanma hakkının önemli unsurlarından biri olan gerekçeli karar hakkı, kişilerin adil bir şekilde yargılanmalarını sağlamayı ve denetlemeyi amaçlamaktadır (Sencer Başat ve diğerleri [GK], B. No: 2013/7800, 18/6/2014, § 31).

62. Mahkeme kararlarının gerekçeli olması adil yargılanma hakkının unsurlarından biri olmakla beraber, bu hak yargılamada ileri sürülen her türlü iddia ve savunmaya ayrıntılı şekilde yanıt verilmesi şeklinde anlaşılamaz. Bu nedenle, gerekçe gösterme zorunluluğunun kapsamı kararın niteliğine göre değişebilir. Bununla birlikte başvurucunun ayrı ve açık bir yanıt verilmesini gerektiren usul veya esasa dair iddialarının cevapsız bırakılmış olması bir hak ihlaline neden olacaktır (Muhittin Kaya ve Muhittin Kaya İnşaat Taahhüt Madencilik Gıda Turizm Pazarlama Sanayi ve Ticaret Limited Şirketi, B. No: 2013/1213, 4/12/2013, § 26).

63. Mahkeme kararlarının gerekçeli olması yükümlülüğü Anayasa'da açıkça düzenlenmiş olmakla birlikte gerekçeli karar hakkı, adil ve hakkaniyete uygun yargılama yapılmasının da temel şartları arasındadır (Nurten Esen, B. No: 2013/7970, 10/6/2015, § 38).

64. Yargılama makamları yargılamanın taraflarınca ileri sürülen iddiaları ve gösterdikleri delilleri gereği gibi incelemek zorundadır. Bununla birlikte belirtilmelidir ki, belirli bir davaya ilişkin olarak delilleri değerlendirme ve gösterilmek istenen delilin davayla ilgili olup olmadığına karar verme yetkisi esasen derece mahkemelerine aittir (Yüksel Hançer, B. No: 2013/2116, 23/1/2014, § 19).

65. Bir kararda tam olarak hangi unsurların bulunması gerektiği davanın niteliğine ve koşullarına bağlıdır. Bununla birlikte yargılama sırasında açık ve somut biçimde öne sürülen iddia ve savunmaların davanın sonucuna etkili olması, başka bir deyişle davanın sonucunu değiştirebilecek nitelikte bulunması hâlinde, davayla doğrudan ilgili olan bu hususlara mahkemelerce makul bir gerekçe ile yanıt verilmesi gerekir (Sencer Başat ve diğerleri, § 35).

66. Ayrıca insan haklarına ilişkin güvenceler soyut ve teorik olarak değil, uygulamada ve etkili bir şekilde sağlanmalıdır. Buna göre mahkemelerin, ileri sürülen iddia ve savunmalara şeklen cevap vermiş olmaları yeterli olmayıp iddia ve savunmalara verilen cevapların dayanaksız olmaması, mantıklı ve tutarlı olması da gerekir. Diğer bir ifadeyle mahkemelerce belirtilen gerekçeler, davanın şartları dikkate alındığında makul olmalıdır (Sencer Başat ve diğerleri, § 36).

67. Gerekçelendirme, davanın sonucuna etkili olay, olgu ve kanıtları açıklamak yükümlülüğü olmakla birlikte, bu şekildeki gerekçelendirmenin mutlaka detaylı olması gerekmez. Ancak gerekçelendirmenin, iddia ve savunmadan birinin diğerine üstün tutulma sebebinin ve bu kapsamda davanın taraflarınca gösterilen delillerden karara dayanak olarak alınanların mahkemelerce kabul edilme ve diğerlerinin reddedilmesi hususunda makul dayanakları olan bir bilgilendirmeyi sağlayacak ölçü ve özene sahip olması beklenir (Sencer Başat ve diğerleri, § 37).

68. Başvuru konusu olayda, başvuruculaların, tapuda maliki olarak göründükleri Antalya ili Bahçelievler Mahallesi'nde bulunan taşınmazları üzerine davalı idare olan Antalya Büyükşehir Belediyesince yapılar inşa edilmesi nedeniyle kamulaştırmasız el atma sebebine dayanarak tazminat davası açtıkları görülmektedir. Yapılan yargılama sonunda ise Antalya 4. Asliye Hukuk Mahkemesi 7/10/2009 tarihli kararı ile davanın kabulüne karar vermiş, başvurucular lehine tazminata hükmetmiştir (bkz. § 14).

69. Temyiz başvurusu üzerine karar Yargıtay 5. Hukuk Dairesi 6/7/2010 tarihli ilamı bozulmuştur. Yargıtay 5. Hukuk Dairesi, Dairelerine intikal eden Antalya 1. Asliye Hukuk Mahkemesinin E.2006/385 sayılı veAntalya 8. Asliye Hukuk Mahkemesinin E.2007/27 sayılı yargılama dosyaları içeriğinde bulunan bilgi ve belgeler kapsamında dava konusu 5279 Ada 1 parselin geldisi noktasında değerlendirme yaparak söz konusu parsel üzerinde Antalya Büyükşehir Belediyesi adına 2942 sayılı Kanun'un 17. maddesi gereğince hükmen tescil yapıldığı ve kamulaştırma işleminin kesinleştiği kabulü üzerinden bozmaya hükmetmiş, bu ilama karşı yapılan karar düzeltme istemi ise reddedilmiştir (bkz. §§ 15, 16).

70. Bunun üzerine İlk Derece Mahkemesi bozma ilamı doğrultusunda yeniden hüküm kurmuş, 14/12/2012 tarihli kararı ile davayı reddetmiş, bu karar Yargıtay 5. Hukuk Dairesinin 30/4/2013 tarihli ilamı ile onanmış, karar düzeltme isteminin de 23/12/2013 tarihli ilam ile reddi üzerine karar kesinleşmiştir(bkz. §§ 17-20).

71. Bu durumda başvurucular tarafından açılan kamulaştırmasız el atma nedeniyle tazminat davasının, Yargıtay 5. Hukuk Dairesinin 6/7/2010 tarihli ilamı temelinde, ilgili Yargıtay Dairesine Antalya 1. Asliye Hukuk Mahkemesinden intikal eden E.2006/385 sayılı yargılama dosyası ile Antalya 8. Asliye Hukuk Mahkemesinden intikal eden E.2007/27 sayılı yargılama dosyası içeriğinde bulunan bilgi ve belgelere göre uyuşmazlık konusu taşınmazda daha önce usulüne uygun kamulaştırma işlemleri yapıldığından ve bu durumda kamulaştırmasız el atma tazminatının söz konusu olamayacağından bahisle reddedildiği anlaşılmaktadır.

72. Bu noktada başvurucular da Yargıtay 5. Hukuk Dairesinin 6/7/2010 tarihli bozma ilamında davalarının reddine dayanak alınan Antalya 1. Asliye Hukuk Mahkemesinin E.2006/385 sayılı yargılama dosyası ile Antalya 8. Asliye Hukuk Mahkemesinin E.2007/27 sayılı yargılama dosyasının henüz sonuçlanmadığından ayrıca yine aynı bozma ilamında bahsi geçen Antalya 4. Asliye Hukuk Mahkemesinin E.1987/1192, K.1988/85 sayılı hükmen tescil kararının (bkz. § 14) uyuşmazlık konusu taşınmazla hiçbir ilgisi bulunmadığından yakınmaktadırlar.

73. Bu durumda Anayasa Mahkemesince, bireysel başvuru konusu davanın reddedilmesine gerekçe olan ve Yargıtay 5. Hukuk Dairesinin 6/7/2010 tarihli bozma ilamında işaret edilen Antalya 1. Asliye Hukuk Mahkemesinin E.2006/385 sayılı yargılama dosyası ile Antalya 8. Asliye Hukuk Mahkemesinin E.2007/27 sayılı yargılama dosyası bağlamında yargılama süreçlerinin, dikkate alınması gerekliliği oluşmaktadır.

74. Bu çerçevede Antalya 1. Asliye Hukuk Mahkemesinin E.2006/385 ve Antalya 8. Asliye Hukuk Mahkemesinin E.2007/27 sayılı yargılama dosyaları incelendiğinde her iki davanın da bireysel başvuruya konu edilen Antalya 4. Asliye Hukuk Mahkemesinin E.2011/287, K.2011/417 sayılı ve 23/12/2013 tarihli karar düzeltme isteminin reddine yönelik ilam ile kesinleşen yargılama dosyasında yer alan uyuşmazlık konusu taşınmaz ile aynı taşınmaza ilişkin oldukları ve davaların söz konusu taşınmazın diğer maliklerince açıldıkları görülmektedir (bkz. § 23, § 30).

75. Antalya 1. Asliye Hukuk Mahkemesinin E.2006/385 ve Antalya 8. Asliye Hukuk Mahkemesinin E.2007/27 sıra sayısına kayden görülen yargılamaların her ikisi de kamulaştırmasız el atma iddiasıyla açılmış olan tazminat davalarıdır. Her iki davada da İlk Derece Mahkemeleri, öncelikle uyuşmazlık konusu Antalya ili Bahçelievler Mahallesi'nde bulunan 5279 ada 1 parsel sayılı taşınmaz hakkında geçerli bir kamulaştırma işleminin bulunmadığı gerekçesiyle davaların kabulü yönünde karar vermiştir. Bu kararlar temyiz incelemesi sonucu Yargıtay 5. Hukuk Dairesinin denetiminden geçmiş ve Daire söz konusu parselde 2942 sayılı Kanun'un 17. maddesi uyarınca geçerli kamulaştırma işlemi olduğu kabulü üzerinden bozmaya hükmetmiştir. Bozma ilamı üzerine dava dosyaları tekrar İlk Derece Mahkemelerine dönmüş, yeniden yapılan değerlendirme neticesinde ise İlk Derece Mahkemeleri her ne kadar söz konusu parselin geldisi olan parselde çeşitli idarelerce yapılmış kamulaştırma işlemleri mevcut olsa da parselin kendisi üzerinde geçerli bir kamulaştırma işlemi bulunmadığı hususunun altını çizerek ilk kararlarında direnmeye yönelik hüküm kurmuşlardır (bkz. §§ 23-27, §§ 30-33).

76. Direnme kararları üzerine bu defa dava dosyaları Yargıtay Hukuk Genel Kuruluna taşınmıştır. Yargıtay Hukuk Genel Kurulu yaptığı inceleme kapsamında uyuşmazlıkların temel noktasının söz konusu parselde kesinleşmiş bir kamulaştırma işlemi bulunup bulunmadığı, buna bağlı olarak taşınmaza kamulaştırmasız el atılıp atılmadığı hususu olduğunu belirlemiş, bu doğrultuda temel noktanın çözümü için dava dosyalarında bulunan eksikliklerin tamamlanması gerektiğini, mevcut halleri ile dava dosyalarında sonuca ulaşılamayacağının altını çizerek bozmaya hükmetmiştir (bkz. § 28, § 34). Bozma üzerine dava dosyaları Antalya 1. Asliye Hukuk Mahkemesi nezdinde E.2012/309 sıra sayısına, Antalya 8. Asliye Hukuk Mahkemesi nezdinde E.2012/111 sıra sayısına kaydedilmiş ve yargılamalar henüz sonuçlanmamıştır(bkz. § 29, § 35).

77. Bir mahkeme kararının gerekçesi, o davaya konu maddi olguların mahkemece nasıl nitelendirildiğini, kurulan hükmün hangi nedenlere ve hukuksal düzenlemelere dayandırıldığını ortaya koyar; maddi olgular ile hüküm arasındaki mantıksal bağlantıyı gösterir. Tarafların, hangi nedenle haklı veya haksız görüldüklerini anlayıp değerlendirebilmeleri ve hukuka uygunluk denetimini yapabilmeleri için ortada, usulüne uygun şekilde oluşturulmuş; hükmün hangi nedenle o içerik ve kapsamda verildiğini kuşkuya yer vermeyecek açıklıkta gösteren bir gerekçe bölümünün bulunması zorunludur (Nurten Esen, § 56).

78. Başvuru konusu olayda temyiz incelemesini yapan Yargıtay 5. Hukuk Dairesince,

uyuşmazlık konusu aynı olan ancak henüz sonuçlanmamış başkaca yargılama dosyaları üzerinden bir gerekçe oluşturulması sonucunda İlk Derece Mahkemesinin de bu gerekçeyi benimseyerek başvuruculaların açtıkları davanın reddine karar vermesi dayanaksız görünmekte ve adil yargılanma hakkı kapsamında gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğini ortaya koymaktadır. Bu nedenle, bireysel başvuruya konu yargılama süreci bir bütün olarak değerlendirildiğinde başvuruculaların gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

79. Açıklanan nedenlerle başvuruculaların Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma haklarının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

80. Öte yandan başvurucular, tapuda adlarına kayıtlı olan taşınmaz üzerindeki tasarruf yetkilerinin kısıtlanması ve buna rağmen taşınmaza ilişkin emlak vergisinin adlarına tahakkuk ettirilmesi nedeniyle mülkiyet haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşseler de söz konusu mülkiyet hakkının ihlali iddiası, somut olay bağlamında hâlen başvuruculara ait bir mülkün varlığı ya da böyle bir mülkün kaybından kaynaklanan geçerli hukuki zemine dayalı tazmin isteminde bulunulabilme olanağının varlığı durumunda değerlendirilebilecek bir husustur. Başvuruculara ait bir mülkün ya da böyle bir mülkün kaybından kaynaklanan geçerli hukuki zemine dayalı tazmin isteminde bulunulabilme olanağının varlığı ise başvuruya konu kamulaştırmasız el atma davasının sonucunda ortaya konulabilecektir. Bu bağlamda başvuruculaların mülkiyet hakkının ihlali iddialarının, söz konusu yargılama süreci nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varıldığından, bu aşamada değerlendirilmesine gerek görülmemiştir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

81. 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları şöyledir:

"(1) Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir. …

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

82. Başvurucular, adil yargılanma ve mülkiyet haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşler, ihlal sonuçlarının ortadan kaldırılması, yargılamanın yenilenmesine karar verilmesi ile tazminata hükmedilmesi taleplerinde bulunmuşlardır.

83. Adil yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşılmıştır.

84. Adil yargılanma hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılamasında hukuki yarar bulunduğundan kararın bir örneğinin yeniden yargılama yapılmak üzere Antalya 4. Asliye Hukuk Mahkemesine gönderilmesine karar verilmesi gerekir.

85. Başvuruculaların tazminat taleplerinin verilen ihlal kararı gözönüne alındığında reddine karar verilmesi gerekir.

86. Başvurucular Nilgün GÖKAY, Turgut CEYLAN, Ali CEYLAN, Dudu ACAR, Azize NAZLIER, Nail CEYLAN, Şerife CEYLAN, Lilifer MUTLU, Ayşe Hülya BESEN, Ahu YÜRÜYEN, Layıka CEYLAN, Hüseyin İŞLEK, Ahmet GENCER, Emel YILDIZOĞULLARI, Yıldız KOCABAŞOĞULLARI, Mehmet Fuat KARDAM, Canan ŞEKERCİ, İsmet CEYLAN, Hasan CEYLAN, Muharrem SARIGÜL, Hanife AYDOĞAN, Esma ÖZMEN, Ayşe CEYLAN, Şadiye Filiz GÜRCÜOĞLU, Hadiye Zübeyde Candan ÖZPINAR, Sedef BESEN ÖZTEKİN'e 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin adı geçen başvuruculara müştereken ödenmesine karar verilmesi gerekir.

87. Başvurucular Attila KARAKÖY, Hüsnü ÖRKE, Hanife KILLIOĞLU, Mesude KÖRÜK, Hakan SİPAHİOĞLU, Mürvet TAYLAN, Tülay GÜVEN, Melek KARTOP, Ayşe Ece ÖNOCAK, Siray ÖNCEL, Taylan ACAR, İbrahim ŞANLI, Şükrü ŞANLI, Türkan SELVİ, Nevin ÖZTÜRK, Sevin KOÇ, Müberra TATLIER, Remzi SİPAHİOĞLU, Handan CENGİZ, Namiktar ÇOBANOĞLU URCU, Bekir SİPAHİOĞLU, Atıl PEKŞEN, Gamze ÇAĞLAYAN, Dilek SİPAHİOĞLU, Esma KÖSTELİ, Mazhar Acar ÖNOCAK, Didar Ebru KAÇMAZ, Nevin Esra ÖNOCAK, Muhammet Tahsin ÖRKE, Ahmet PEKŞEN, Levent PEKŞEN, Ayten GÜLER, Hüseyin ŞANLI, Kemal ŞANLI, Ali ŞANLI,Dudu GÜLER, Fatma ŞANLI, Bülent ŞANLI, Rıfat Hüseyin ATAMER, Ayten ŞANLI; Ayşe ÇINAR mirasçıları Melek Çisem ÇINAR HANEDAN, Çiler ERCİVAN, Çiğdem ZENGİN, Sezer UZAR; Zehra ÖNOCAK mirasçısı Ayla AKCURA'ya 206,10 TL harçtan oluşan yargılama giderinin müştereken; adı geçen başvuruculardan Sezer UZAR dışında kalan başvuruculara 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin müştereken ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Hüsnü Cemal Karaköy, Zekiye Acar, Yılmaz Yalçın ve Ramazan Şanlı adına Avukat Atiye Ülkü tarafından yapılan başvuruların başvuru hakkının kötüye kullanılması nedeniyle REDDİNE,

2. Diğer başvurucular yönünden gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan gerekçeli karar hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin gerekçeli karar hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Antalya 4. Asliye Hukuk Mahkemesine GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucular Nilgün GÖKAY, Turgut CEYLAN, Ali CEYLAN, Dudu ACAR, Azize NAZLIER, Nail CEYLAN, Şerife CEYLAN, Lilifer MUTLU, Ayşe Hülya BESEN, Ahu YÜRÜYEN, Layıka CEYLAN, Hüseyin İŞLEK, Ahmet GENCER, Emel YILDIZOĞULLARI, Yıldız KOCABAŞOĞULLARI, Mehmet Fuat KARDAM, Canan ŞEKERCİ, İsmet CEYLAN, Hasan CEYLAN, Muharrem SARIGÜL, Hanife AYDOĞAN, Esma ÖZMEN, Ayşe CEYLAN, Şadiye Filiz GÜRCÜOĞLU, Hadiye Zübeyde Candan ÖZPINAR, Sedef BESEN ÖZTEKİN'e 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin adı geçen başvuruculara müştereken ÖDENMESİNE,

E. Başvurucular Attila KARAKÖY, Hüsnü ÖRKE, Hanife KILLIOĞLU, Mesude KÖRÜK, Hakan SİPAHİOĞLU, Mürvet TAYLAN, Tülay GÜVEN, Melek KARTOP, Ayşe Ece ÖNOCAK,

Siray ÖNCEL, Taylan ACAR, İbrahim ŞANLI, Şükrü ŞANLI, Türkan SELVİ, Nevin ÖZTÜRK, Sevin KOÇ, Müberra TATLIER, Remzi SİPAHİOĞLU, Handan CENGİZ, Namiktar ÇOBANOĞLU URCU, Bekir SİPAHİOĞLU, Atıl PEKŞEN, Gamze ÇAĞLAYAN, Dilek SİPAHİOĞLU, Esma KÖSTELİ, Mazhar Acar ÖNOCAK, Didar Ebru KAÇMAZ, Nevin Esra ÖNOCAK, Muhammet Tahsin ÖRKE, Ahmet PEKŞEN, Levent PEKŞEN, Ayten GÜLER, Hüseyin ŞANLI, Kemal ŞANLI, Ali ŞANLI,Dudu GÜLER, Fatma ŞANLI, Bülent ŞANLI, Rıfat Hüseyin ATAMER, Ayten ŞANLI; Ayşe ÇINAR mirasçıları Melek Çisem ÇINAR HANEDAN, Çiler ERCİVAN, Çiğdem ZENGİN, Sezer UZAR; Zehra ÖNOCAK mirasçısı Ayla AKCURA'ya 206,10 TL harçtan oluşan yargılama giderinin müştereken; adı geçen başvuruculardan Sezer UZAR dışında kalan başvuruculara 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin müştereken ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. 6216 sayılı Kanun'un 51. maddesi ve Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 83. maddesi uyarınca Avukat Atiye ÜLKÜ'nün 2.000 TL disiplin para cezası ile CEZALANDIRILMASINA,

H. Kararın bir örneğinin İstanbul Barosu Başkanlığına GÖNDERİLMESİNE,

İ. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 12/1/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MEHMET ALİ BAĞDATLI VE SEZGİN ERTAŞ

B. No: 2014/3911 | Karar tarihi: 12.01.2017

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/3911

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

MEHMET ALİ BAĞDATLI VE SEZGİN ERTAŞ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/3911)

Karar Tarihi: 12/1/2017

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Recep KÖMÜRCÜ

Celal Mümtaz AKINCI

Muammer TOPAL

Recai AKYEL

Raportör : Hüseyin MECEK

Başvurucular : 1. Mehmet Ali BAĞDATLI

2. Sezgin ERTAŞ

Vekili : Av. Nergiz ÖRS KIYMACI

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, yakalama sırasındaki işkence ve kötü muamele iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvurular 20/3/2014 tarihinde İskenderun 1. Ağır Ceza Mahkemesi vasıtasıyla yapılmıştır. Başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesi neticesinde başvuruların Komisyona sunulmasına engel teşkil edecek bir eksikliğinin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. İkinci Bölüm İkinci Komisyonunca 31/12/2014 tarihinde 2014/3911 numaralı, Birinci Bölüm İkinci Komisyonunca 2014/3912 numaralı başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

4. 2014/3912 numaralı bireysel başvuru dosyasının konu yönünden hukuki irtibat nedeniyle 2014/3911 numaralı bireysel başvuru dosyası ile birleştirilmesine, 2014/3912 numaralı

bireysel başvuru dosyasının kapatılmasına ve incelemenin 2014/3911 numaralı bireysel başvuru dosyası üzerinden yürütülmesine karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından 9/2/2016 tarihinde, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvurunun bir örneği görüş için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü 11/4/2016 tarihinde Anayasa Mahkemesine sunmuştur.

7. Bakanlık tarafından Anayasa Mahkemesine sunulan görüş 18/4/2016 tarihinde başvurucular vekiline tebliğ edilmiştir. Başvurucular vekili, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

8. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle olaylar özetle şöyledir:

9. Sırasıyla 1984 ve 1988 doğumlu olan başvurucular Mehmet Ali Bağdatlı ve Sezgin Ertaş, Hatay'da ikamet etmektedirler.

10. 2/6/2013 tarihinde İskenderun Anıt Meydanı'nda, kamuoyunda "Gezi Parkı olayları" olarak adlandırılan gösterilere destek amacıyla eylem gerçekleştirilmiştir. Eyleme katılan başvuruculaların yakalanması amacıyla polis memurları tarafından yapılan takip sırasında başvuruculaların bulunduğu aracın Feyzan Kanalı beton istinat duvarına çarpması sonucunda trafik kazası meydana gelmiştir. Başvurucular kazadan sonra polis memurlarınca darbedildiklerini ileri sürmüşlerdir. Başvurucular hayati tehlike geçirecek şekilde, aynı araçta bulunan diğer kazazedeler U.A., Ş.H. ve D.Ş. basit tıbbi müdahaleyle giderilecek şekilde yaralanmışlardır.

11. 3/6/2014 tarihinde saat 00.20'de meydana gelen kazayla ilgili olarak olay ve yakalama tutanağı tanzim edilmiştir. Tutanakta İstanbul Taksim Meydanı Gezi Parkı'na 31/5/2013 tarihinde yapılan müdahaleyi protesto etmek amacıyla 1/6/2013'te İskenderun'da yapılan yürüyüş esnasında çıkan olaylarda gözaltına alınan şahıslara destek olmak amacıyla 2/6/2013 tarihinde marjinal sol grupların katılımıyla yaklaşık 2.700 kişinin toplandığı, saat 20.00 sıralarında polis tarafından eylemin izinsiz ve yasalara aykırı olduğu uyarısı yapılarak grubun dağılmasının istendiği ancak grubun dağılmadığı, Şehit Pamir Caddesi'ne yürüyüşe geçtikleri, kolluk güçleri tarafından göstericilere müdahale edildiği, grubun başındaki U.A. isimli kişinin uyarıldığı; ancak, grubun uyarılara aldırmaması nedeniyle bazılarının gözaltına alınarak göstericilerin kısmen dağıtıldığı, saat 23.00 sıralarında çöp bidonlarıyla yollara barikat kurulduğu, göstericilerin polislere taş atmaya başladıkları, taş atan bu grubun başında yine U.A. ve yanında bulunan Ş.H., Mehmet Ali Bağdatlı, Sezgin Ertaş ve D.Ş. isimli kişiler olduğu, bu kişilerin göstericileri tahrik ettikleri, polisin müdahalesi sona erdikten sonra yakalanmaları için takibe alındıkları, takip sonunda … adresindeki eve girdikleri, yapılan araştırma sonucunda bu adreste A.K. isimli kişinin oturduğu tespit edilerek arama kararı talep edildiği, henüz arama kararı verilmeden bu kişilerin … plakalı araca bindikleri, aracın üzerlerinde resmî polis yeleği bulunan görevliler tarafından durdurulmak istendiğinde araç sürücüsünün dur ihtarına uymayarak aracı polisin üzerine sürdüğü, polisin havaya iki el ateş açtığı, aracın polis tarafından takibe alındığı, su şebekesi çalışmalarından dolayı yolun bozuk ve tozlu olması nedeniyle aracın gözden kaçırıldığı, bir süre sonra aracın Şehit Ahmet Yaman Caddesi'yle 152. Sokak'ın kesiştiği yerdeki beton

istinat duvarına çarparak kaza yaptığının görüldüğü, sürücü koltuğunda U.A.nın bulunduğu, şahısların İskenderun Devlet Hastanesine götürülerek tedavilerinin yaptırıldığı kayıtlıdır.

12. 3/6/2013 tarihinde saat 00.20'de tanzim edilen kaza tespit tutanağına göre kazanın oluşumunda araç sürücüsü U.A.nın doğrultu değiştirme manevralarını yanlış yapması nedeniyle engel bir cisme çarparak kazanın meydana geldiği belirtilmiştir.

1. Başvuruculara, Araçta Bulunan Diğer Kişilerin ve Tanıkların Beyanları

13. Başvurucu Mehmet Ali Bağdatlı 11/6/2013 tarihinde kollukta verdiği beyanında araçla seyir hâlindeyken silahla kendilerine ateş edildiğini, aracın hızlı bir şekilde sola doğru manevra yapmasından sonra duvara çarptığını hatırladığını, hastanede kendine geldiğinde arkadaşlarından öğrendiğine göre havaya ateş eden ve kaza sonrasında kendilerini yere yatıran şahısların sivil polisler olduğunu öğrendiğini, kaza yapmalarına neden olan polislerden şikâyetçi olduğunu ifade etmiştir. Başvurucunun bu beyanında işkence ve kötü muameleye ilişkin anlatımı bulunmamaktadır.

14. Başvurucu Sezgin Ertaş 7/6/2013 tarihli Cumhuriyet Savcılığında ve 24/9/2013 tarihli kollukta verdiği ifadelerinde arkadaşları A.K.nin evinde bir süre oturduktan sonra evden çıkarak U.A.nın kullandığı araca binecekleri sırada arkalarında bulunan, sonradan sivil polis olduğunu öğrendiği kişilerin ateş ederek üzerlerine doğru gelmeleri üzerine hızlıca araca bindiklerini, daha sonra polislerin araca elleriyle vurmaya başladıklarını, U.A.nın panikleyerek aracı hareket ettirdiğini, virajı alamayarak köprü duvarına çarptıklarını, çenesinin kırıldığını, kazadan sonra neler olduğunu görmediğini beyan etmiştir. Başvurucunun bu beyanında işkence ve kötü muameleye ilişkin anlatımı bulunmamaktadır.

15. Araç sürücüsü U.A. 3/6/2013 tarihinde kollukta verdiği ifadesinde araçta yolcu olarak bulunan D.Ş., Ş.H., Mehmet Ali Bağdatlı ve Sezgin Ertaş'ı evlerine bırakmak üzere yola çıktıklarını, bir aracın kendisini takip ettiğini, silah sesi duyması üzerine panik hâlde uzaklaşmaya çalıştığı sırada virajı alamayarak bir yere çarptığını, kaza sonrasında özel harekat polislerinin kendilerine kelepçe taktığını, kazadan sonra yaralı hâldeyken müdahalede bulunan, ayaklarıyla üzerlerine basan ve konuşmalarına izin vermeyen polislerden şikâyetçi olduğunu beyan etmiştir.

16. Kaza yapan araçta bulunan D.Ş. ve Ş.H. 3/6/2013 tarihli kollukta verdikleri ifadelerinde kazanın nasıl meydana geldiğini tam olarak bilmediklerini, kaza sonrasına ilişkin bir şey hatırlamadıklarını beyan etmişlerdir.

17. Polis Memurları İ.A., İ.C., H.D., R.G. ve U.U. 4/6/2013 tarihli beyanlarında; Taksim Gezi Parkı eylemlerine destek olarak Anıt Meydanı'nda toplanan yaklaşık 2.700 kişilik grubun saat 18.00'den 20.00'ye kadar gösteri yaptığını, grubun dağılmayarak yürüyüş yapmak istediğini, uyarılara rağmen grubun dağılmaması üzerine çevik kuvvet tarafından Şehit Pamir Caddesi üzerinde gruba müdahale edilerek grubun dağıtıldığını, saat 23.00 sıralarında Fener Caddesi üzerinde yine grupların toplanarak çöp bidonlarını yollara devirmek suretiyle barikat kurarak eylem yaptıklarını, yolu trafiğe kapattıklarını, görevlilerin ikazlarına uymayarak zorluk çıkardıklarını, taş, sopa ve şişe attıklarının görülmesi üzerine gruba tekrar müdahale edildiğini, elinde megafonla baştan sona kadar grubu yönlendirerek provoke eden U.A. isimli şahısla yanında bulunan arkadaşlarının müdahale sonrasında arbededen faydalanarak kaçtığını, Piri Reis Mahallesi … No.lu adrese girdiklerini, U.A. ile yanında bulunan ve grubu yönlendiren diğer şahısların yakalanabilmesi için Cumhuriyet Başsavcılığından arama ve yakalama kararı talep edildiğini, evin yanında

arama ve yakalama kararının gelmesini bekledikleri sırada -saat 00.05 sıralarında- U.A.nın biri bayan dört kişiyle… plaka sayılı araca bindiğini, bu esnada üzerinde resmî polis yeleği bulunan bir polisinaraca yaklaşarak eliyle beklemelerini işaret ettiğini ancak aracın hızlı bir şekilde polisin eline çarparak stadyum istikametine doğru gittiğini, bir polisin havaya tabancayla iki el uyarı ateşi açtığını, aracın ikazlara aldırmayarak stadyum yönüne doğru uzaklaştığını, iki ekibin aracın kaçış istikametine doğru hareket ettiğini, cadde üzerinde su şebekesi çalışması olduğundan çok hızlı ilerleyemediklerini, bu nedenle aracın birden gözden kaybolduğunu, birkaç dakika kadar sonra aracı stadyumun yanında kanal istinat duvarına çarpmış vaziyette gördüklerini, haber merkezine anons yaparak olay yerine 112 sağlık ekiplerinin gelmesini talep ettiklerini, ambulansı bekledikleri sırada aracın yanabileceği ve içindekilerin zarar görebileceği endişesiyle araçta bulunan şahısların dışarıya çıkmalarına yardım ettiklerini, bir süre sonra olay yerine iki ambulansın geldiğini, araç sürücüsü olan ve tahkikat gereği aranan U.A.nın araçtan iner inmez avukat istediğini, Mehmet Ali Bağdatlı'nın kendisinin avukat olduğunu beyan ettiğini, şahısların tümünün ambulansla hastaneye götürüldüğünü ifade etmişlerdir.

19. Başvuruculaların arkadaşları tanıklar A.K. ve D.K. 3/6/2013 tarihli kolluktaki ifadelerinde, olay gecesi başvurucularla arkadaşlarının evden dışarı çıktıklarını, polisin hiçbir uyarıda bulunmadan beş altı el ateş ettiğini balkondan gördüklerini ancak kazaya tanık olmadıklarını beyan etmişlerdir.

2. Adli Muayene Raporları

20. Kaza sonrasında başvurucular ve araçta bulunan diğer mağdurların İskenderun Devlet Hastanesi tarafından adli muayeneleri yapılmıştır. Başvurucular kesin raporlarını ibraz etmemişlerdir. Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi'nde (UYAP) de anılan raporlar bulunmamaktadır.

21. Başvurucu Sezgin Ertaş'ın 3/6/2013 geçici raporunda (Bir kısmı okunamadı.) vücudunda 10x2 cm abrazyon (deri sıyrılması) olduğu, hayati tehlikesinin bulunduğu kayıtlıdır. 11/6/2013 tarihinde başvurucunun ifade vermek üzere adliyeye çağrıldığında kolluk tarafından tanzim edilen tutanakta kuzeni I.E.nin beyanına göre başvurucunun çenesinin kırık olduğu, evde yattığı, konuşamadığı, bu nedenle ifade vermeye gidemeyeceği belirtilmiştir.

22. Başvurucu Mehmet Ali Bağdatlı'nın raporunda, sağ omuz, humerus (omuzla dirsek arasındaki kemik) başı ve humerus distalinde (dirsek kısmı) parçalı kırık olduğu, hayati tehlikesinin bulunduğu, Antakya Araştırma Hastanesine sevk edildiği kayıtlıdır. Antakya Devlet Hastanesinin raporu başvuru dosyasında bulunmamaktadır.

23. Başvurucularla aynı araçta bulunan diğer kişiler vücutlarının muhtelif bölgelerinden basit tıbbi müdahaleyle giderilecek şekilde yaralanmışlardır. H.Ş.nin raporunda, sol ön kol extansör yüzde 10x25 cm'lik abrazyon; D.Ş.nin raporunda yüzde (Bir kısmı okunamadı.) 2x1 cm'lik abrazyon, çene altında 3x1 cm'lik abrazyon, sol ön kolda 5x3 cm'lik abrazyon; U.A.nın raporunda, sağ ön kolda 5x3 cm'lik abrazyon, 2 cm kesi, sol ön kolda 6x4 cm'lik abrazyon olduğu belirtilmiştir.

3. Başvuruculaların Soruşturma Sırasındaki Talepleri

24. Başvurucular vekili 18/6/2013 tarihli dilekçeyle başvuruculardaki oluşan yaraların hangisinin trafik kazası, hangisinin polisin darbetmesi sonucunda olduğunun tespiti için rapor aldırılmasını, gece saat 01.30 civarında Devlet Hastanesine getirilen başvuruculara

hangi polislerin getirdiğinin belirlenmesi için kamera kayıtlarının istenmesini ve bununla ilgili şikâyetin tefrik edilerek ayrı bir soruşturma yürütülmesini talep etmiştir.

25. Bu talepler Cumhuriyet Savcılığı tarafından şüphelilerin kesin raporlarının aldırılmış olduğu, olaylar arasında hukuki irtibat bulunduğu, şüphelileri hastaneye getiren polislerin kimliğinin tespitinin olayla ilgisinin bulunmadığı gerekçesiyle reddedilmiştir.

4. Soruşturma Sonunda Verilen Karar

26. İskenderun Cumhuriyet Başsavcılığının 18/11/2013 tarihli ve 2013/6227 Soruşturma No.lu kararıyla kovuşturmaya yer olmadığına karar verilmiştir. Kararın ilgili bölümleri şöyledir:

"…

03/06/2013 tarihli Olay ve Yakalama tutanağının incelenmesinde; 02/06/2013 günü saat 18.00 sıralarında İskenderun Anıt Alanında yaklaşık 2.700 kişinin katılımıyla gösteri düzenlendiği, U.A.nın bu gösterinin başından sonuna kadar elinde megafon ile topluluğu provoke ettiği, topluluğun Anıt Alanından Şehit Pamir Caddesine doğru yolu kapatarak yürüyüşe geçtiği, grubun başında da U.A.nın bulunduğunun, grubun tüm uyarılara rağmen yürüyüşe devam etmeleri üzerine olaya müdahale edildiğinin, bu sırada çıkan arbede sırasında U.A. ile yanında bulunup grubu yönlendiren diğer kişilerin olay yerinden kaçtıklarının, bu olayların saat 23.00'e kadar devam ettiğinin, 23.00 sıralarında Fener Caddesi'nde bir grubun toplanarak çöp bidonlarını yola devirip barikat kurdukları ve yolu trafiğe kapattıkları, bu grubun başında da yine U.A. ile Ş.H., Mehmet Ali Bağdatlı, Sezgin Ertaş ve D.Ş.nin bulunduğunun tespit edildiği, şahısların takip edildiğinde A.K.ye ait Piri Reis Mah. … sayılı adrese girdiklerinin görüldüğü, şahısların yakalanabilmesi için Cumhuriyet Başsavcılığından arama ve yakalama kararı alındığı ve 3/6/2013 günü saat 00.10 sıralarında arama yapmak için söz konusu adrese gidildiğinde U.A.nın da aralarında bulunduğu biri bayan 4 erkek şahsın … plakalı araca bindiklerinin görüldüğü, resmi kıyafetli polis memurlarınca söz konusu aracın durdurulmak istendiği, ancak aracı polis memurlarının üzerine süren şüphelilerin hızlı bir şekilde Piri Reis Mah. Şehit Ahmet Yaman Caddesi istikametinden stadyuma doğru devam ettikleri, aracın durması için havaya doğru iki el uyarı ateşi yapıldığını, ancak aracın durmayarak kaçtığının, yapılan takip sonucu söz konusu aracın Şehit Ahmet Yayman Caddesi ile 152. Sokağın kesiştiği Fezeyan Kanalı beton istinat duvarına çarparak kaza yapmış şekilde bulduklarının, aracın şoför koltuğunda U.A.nın, sağ ön koltuğunda bir erkek şahsın, arka koltukta ise 1 bayan 2 erkek şahsın bulunduğunun görüldüğü ve 112 sağlık ekiplerine haber verilmesi üzerine şahısların tedavi için hastaneye götürüldüklerinin belirtildiği,

Cumhuriyet Başsavcılığımızın 2013/6730 soruşturma sayılı dosyasının incelenmesinde; U.A. hakkında … plakalı aracıyla 02/06/2013 günü saat 23.50 sıralarında meydana gelen tek taraflı trafik kazası sonucu Sezgin Ertaş, Mehmet Ali Bağdatlı, Ş.H. ve D.Ş.nin yaralanması olayı hakkında taksirle yaralamaya sebebiyet verme suçu açısından soruşturma yürütüldüğü, bu soruşturma kapsamında alınan doktor raporlarına göre; U.A. ile D.Ş.nin söz konusu kaza nedeniyle hayati tehlike geçirmeksizin BTM ile düzelir derecede, Mehmet Ali Bağdatlı ve Sezgin Ertaş'ın hayati tehlike geçirecek ve BTM ile düzelmeyecek derecede yaralandıklarının anlaşıldığı.

Yine bu dosyada mevcut trafik kaza tespit tutanağına göre söz konusu kazanın oluşumunda … plakalı araç sürücüsü U.A.nın doğrultu değiştirme manevralarını yanlış yapma kuralım

ihlal ettiğinin belirtildiği,

Müştekiler her ne kadar kaza sonrasında polisler tarafından darbedildiklerini iddia etmiş iseler de doktor raporlarında belirtilen yaralanmaların geçirmiş oldukları trafik kazasından kaynaklandığı, raporlarda başkaca bir yaralanmanın belirtilmediğinin anlaşıldığı, dolayısıyla müştekilerin polisler tarafından darbedildiklerine ilişkin iddiaların soyut iddia mahiyetinde olduğu ve görevli polis memurlarının görevlerini kötüye kullanarak müştekileri ettiklerine dair müştekilerin soyut iddiası dışında herhangi bir delil bulunmadığının anlaşıldığı,

Polis memurlarınca müştekilerin aracına doğru ateş edilmesi iddiasıyla ilgili olarak yapılan değerlendirmede:

2559 Sayılı Polis Vazife ve Salahiyetleri Kanunu'nun 16/7-c maddesi uyarınca polisin hakkında tutuklama, gözaltına alma, zorla getirme kararı veya yakalama emri verilmiş olan kişilerin ya da suç üstü halinde şüphelinin yakalanmasını sağlamak amacıyla ve sağlayacak ölçüde silah kullanmaya yetkili olduğunun, aynı maddenin 8. fıkrasına göre silah kullanmadan önce kişiye duyabileceği şekilde dur çağrısında bulunulacağının, kişinin bu çağrıya uymayarak kaçmaya devam etmesi halinde önce uyarı amacıyla silahla ateş edileceğinin, buna rağmen kaçmakta ısrar etmesi dolayısıyla ele geçirilmesinin mümkün olmaması halinde ise kişinin yakalanmasını sağlamak amacıyla ve sağlayacak ölçüde silahla ateş edileceğinin düzenlendiği,

Soruşturma konusu olay kapsamında yukarıda bahsedilen olay tutanağına göre; şüpheliler U.A., D.Ş., Ş.H., Mehmet Ali Bağdatlı ve Sezgin Ertaş'ın 2911 sayılı Yasa'ya muhalefet suçundan dolayı yakalanmaları amacıyla haklarında İskenderun C.Başsavcılığınca verilmiş 03/06/2013 tarihli arama kararı ve gözaltı talimatı bulunduğu, kolluk görevlilerinin şüphelilerin araçla hareket halinde olduklarını görmeleri üzerine durmaları için ikazda bulunmasına rağmen aracın hareket etmesi üzerine durmalarını sağlamak amacıyla havaya iki el ateş edildiğinin belirtildiği, söz konusu ateş etme olayının yukarıda açıklandığı şekilde Polis Vazife ve Salahiyetleri Kanunu'nun 16/7-c maddesi uyarınca silah kullanma yetkisi kapsamında kaldığının ve CMK 24/1 maddesi uyarınca bu eylem bakımından ilgili polis memurlarının kanun hükmünü ifa nedeniyle cezai sorumluluklarının bulunmayacağının anlaşıldığı,

Müştekilerin kaza yapmalarına polis memurlarının neden olduğuna ilişkin iddiasıyla ilgili olarak yapılan değerlendirmede, trafik kaza tespit tutanağına göre söz konusu kazanın sürücü U.A.nın doğrultu değiştirme manevralarını yanlış yapma kuralım ihlal etmesi nedeniyle gerçekleştiği, bu hususta polis memurlarına atfı kabil herhangi bir kusur bulunmadığının anlaşıldığı,

Tüm bu hususların bir arada değerlendirilmesinde;

İskenderun ilçe Emniyet Müdürlüğünde görevli polis memurları hakkında müştekilere yönelik kasten yaralama iddiası bakımından atılı suçu işlediklerine dair delil bulunmaması, müştekilerin aracına doğru silahla ateş etmeleri iddiası bakımından 2559 Sayılı Kanun'un 16/7-c ve TCK'nın 24/1 maddeleri uyarınca ve müştekilerin kaza yapmalarına neden olma iddiası bakımından ise herhangi bir kusurlarının bulunmaması nedeniyle KOVUŞTURMA YAPILMASINA YER OLMADIĞINA [karar verilmiştir]."

27. Bu karara başvurucular tarafından yapılan itiraz, Hatay 2. Ağır Ceza Mahkemesinin 29/1/2014 tarihli ve 2014/62 Değişik İş sayılı kararıyla "kamu davası açılmasını gerektirir yeterlilikte ve nitelikte delil ve neden bulunmadığı" gerekçesiyle reddedilmiştir.

28. Ret kararı başvurucular vekiline 20/2/2014 tarihinde tebliğ edildiğinden 20/3/2014 tarihinde yapılan bireysel başvurularda süre aşımının bulunmadığı anlaşılmıştır.

B. İlgili Hukuk

29. 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 86. ve 87. maddeleri şöyledir:

"Kasten yaralama

Madde 86- (1) Kasten başkasının vücuduna acı veren veya sağlığının ya da algılama yeteneğinin bozulmasına neden olan kişi, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

…

(3) Kasten yaralama suçunun;

…

d) Kamu görevlisinin sahip bulunduğu nüfuz kötüye kullanılmak suretiyle,

…

İşlenmesi halinde, şikâyet aranmaksızın, verilecek ceza yarı oranında artırılır.

Neticesi sebebiyle ağırlaşmış yaralama

Madde 87- (1) Kasten yaralama fiili, mağdurun;

…

d) Yaşamını tehlikeye sokan bir duruma,

…

Neden olmuşsa, yukarıdaki maddeye göre belirlenen ceza, bir kat artırılır. Ancak, verilecek ceza, birinci fıkraya giren hallerde üç yıldan, üçüncü fıkraya giren hallerde beş yıldan az olamaz.

…

(3) (Değişik: 6/12/2006 – 5560/4 md.) Kasten yaralamanın vücutta kemik kırılmasına veya çıkığına neden olması halinde, yukarıdaki maddeye göre belirlenen ceza, kırık veya çıkığın hayat fonksiyonlarındaki etkisine göre, yarısına kadar artırılır.

…"

30. 4/7/1934 tarihli ve 2559 sayılı Polis Vazife ve Selâhiyet Kanunu'nun 16. maddesi şöyledir:

"Zor ve Silah Kullanma

Madde 16- (Değişik madde: 02/06/2007-5681 S.K./4.mad)

Polis, görevini yaparken direnişle karşılaşması halinde, bu direnişi kırmak amacıyla ve kıracak ölçüde zor kullanmaya yetkilidir.

Zor kullanma yetkisi kapsamında, direnmenin mahiyetine ve derecesine göre ve direnenleri etkisiz hale getirecek şekilde kademeli olarak artan nispette bedenî kuvvet, maddî güç ve kanunî şartları gerçekleştiğinde silah kullanılabilir.

…

Polis;

…

c) Hakkında tutuklama, gözaltına alma, zorla getirme kararı veya yakalama emri verilmiş olan kişilerin ya da suçüstü halinde şüphelinin yakalanmasını sağlamak amacıyla ve sağlayacak ölçüde,

…

silah kullanmaya yetkilidir.

Polis, yedinci fıkranın (c) bendi kapsamında silah kullanmadan önce kişiye duyabileceği şekilde "dur" çağrısında bulunur. Kişinin bu çağrıya uymayarak kaçmaya devam etmesi halinde, önce uyarı amacıyla silahla ateş edilebilir. Buna rağmen kaçmakta ısrar etmesi dolayısıyla ele geçirilmesinin mümkün olmaması halinde ise kişinin yakalanmasını sağlamak amacıyla ve sağlayacak ölçüde silahla ateş edilebilir.

…”

31. 4/12/2014 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu’nun başvuru konusu olay tarihinde yürürlükte bulunan 90. maddesi şöyledir.

“Yakalama ve yakalanan kişi hakkında yapılacak işlemler

Madde 90 – (1) Aşağıda belirtilen hâllerde, herkes tarafından geçici olarak yakalama yapılabilir:

a) Kişiye suçu işlerken rastlanması.

b) Suçüstü bir fiilden dolayı izlenen kişinin kaçması olasılığının bulunması veya hemen kimliğini belirleme olanağının bulunmaması.

(2) Kolluk görevlileri, tutuklama kararı veya yakalama emri düzenlenmesini gerektiren ve gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde; Cumhuriyet savcısına veya âmirlerine derhâl başvurma olanağı bulunmadığı takdirde, yakalama yetkisine sahiptirler.

…”

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

32. Mahkemenin 12/1/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvuruculaların İddiaları

33. Başvurucular 2/6/2013 günü İskenderun Anıt Meydanı’nda yapılan Gezi Parkı eylemlerine katıldıklarını, saat 19.00’da kalabalık dağılırken polis müdahalesinin başladığını, saat 20.30’da arkadaşları A.K.nin evine gittiklerini, evde D.Ş., U.A. veŞ.H.ile bir süre oturduktan sonra saat 23.30 sıralarında evlerine dönmek üzere araca binecekleri sırada kendileri hakkında verilmiş arama ve gözaltı kararı olmadan takip edildiklerini, polis olduğunu anlamadıkları bir grubun koşarak kendilerine yaklaşıp üzerlerine ateş açtığını,araç hareket ettikten sonra polisin kendilerini takip ettiğini, aracı kullanan arkadaşları U.A.nın panikleyerek aracın hâkimiyetini kaybedip duvara çarptığını, başvurucu Mehmet Ali Bağdatlı’nın sağ omuz ve humerus, diğer başvurucunun çenesinin kırılarak

hayati tehlike geçirecek şekilde yaralandıklarını, arama ve yakalama kararı olmadan peşlerine düşerek kazaya sebebiyet veren, hakaret, tehdit eden ve kötü muamelede bulunan polis memurları hakkında suç duyurusunda bulunduklarını, 2013/6227 numaralı dosyada soruşturma yapıldığını, şüphelilerin ifadesinin alınmadığını, tanık olarak dinlenen polis memurlarının ifadelerinin kopyala-yapıştır yöntemiyle matbu bir şekilde hazırlandığını, kendilerinde oluşan yaraların kaza sonucunda mı yoksa polis şiddetinden mi kaynaklandığı konusunda rapor aldırılması ve muayene oldukları hastanenin kamera görüntülerinin incelenmesi taleplerinin reddedildiğini, polis tarafından darbedilmemiş olsalar dahi polislerin haksız takibi sonucunda trafik kazasına sebebiyet verdiklerini, buna rağmen gerekçeden yoksun olarak kovuşturmaya yer olmadığına karar verildiğini belirterek Anayasa'nın 17. ve 36. maddelerinde güvence altına alınan işkence ve kötü muamele yasağı ile hak arama hürriyetinin ihlal edildiğini ileri sürmüş; ihlalin tespiti, yeniden soruşturma açılması ve tazminat talebinde bulunmuşlardır.

B. Değerlendirme

34. Bakanlık görüşünde, Cumhuriyet Savcılığı tarafından verilen kovuşturmaya yer olmadığına dair kararda belirtilen güvenlik güçlerinin eylemlerinin hukuki sınırlar içinde kaldığı yönündeki değerlendirmenin yerinde olması, yürütülen soruşturmanın yeterli titizlikle makul sürede sonuçlanması nedenleriyle işkence ve kötü muamele yasağının ihlal edilmediği belirtilmiştir.

35. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp, olay ve olguların hukuki nitelendirmesini kendisi takdir eder(Tahir Canan, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvurucu, aynı zamanda hak arama hürriyetinin ihlal edildiğini ileri sürmüş ise de bu iddiaları işkence ve kötü muamele yasağının usul yükümlülüğü içinde kaldığından Anayasa'nın 36. maddesi yönünden ayrıca bir inceleme yapılmıştır.

36. Anayasa'nın 17. maddesinin birinci ve üçüncü fıkraları şöyledir:

"Herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir.

...

Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulamaz."

37. Herkesin maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkı Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınmıştır. Anılan maddenin birinci fıkrasında insan onurunun korunması amaçlanmıştır. Üçüncü fıkrasında da kimseye "işkence" ve "eziyet" yapılamayacağı, kimsenin "insan haysiyetiyle bağdaşmayan" ceza veya muameleye tabi tutulamayacağı hüküm altına alınmıştır (Cezmi Demir ve diğerleri, B. No: 2013/293, 17/7/2014, § 80).

38. Devletin bireyin maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına saygı gösterme yükümlülüğü, öncelikle kamu otoritelerinin bu hakka müdahale etmemelerini yani anılan maddenin üçüncü fıkrasında belirtilen şekillerde kişilerin fiziksel ve ruhsal zarar görmelerine neden olmamalarını gerektirir. Bu, devletin bireyin vücut ve ruh bütünlüğüne saygı gösterme yükümlülüğünden kaynaklanan negatif ödevidir (Cezmi Demir ve diğerleri, § 81).

39. Buna göre bireyin, bir devlet görevlisi tarafından hukuka aykırı olarak ve Anayasa'nın

17. maddesini ihlal eder biçimde bir muameleye tabi tutulduğuna ilişkin savunulabilir bir iddiasının bulunması hâlinde Anayasa'nın 17. maddesi "Devletin temel amaç ve görevleri" kenar başlıklı 5. maddedeki genel yükümlülükle birlikte yorumlandığında etkili resmî bir soruşturmanın yapılmasını gerektirmektedir. Bu soruşturma, sorumluların belirlenmesini ve cezalandırılmasını sağlamaya elverişli olmalıdır. Bu olanaklı olmazsa bu madde, sahip olduğu öneme rağmen pratikte etkisiz hâle gelecek ve bazı hâllerde devlet görevlilerinin fiilî dokunulmazlıktan yararlanarak kontrolleri altında bulunan kişilerin haklarını istismar etmeleri mümkün olacaktır (Tahir Canan, § 25).

40. 3/6/2014 tarihli olay tutanağına göre (bkz.§ 11) başvurucular, kaza sırasında yanlarında bulunan arkadaşları U.A., S.H. ve D.Ş. ile birlikte 2/6/2013 tarihinde İskenderun Anıt Meydanı'nda saat 18.00 sıralarında kamuoyunda Gezi Parkı olarak adlandırılan eylemlere destek olmak amacıyla yapılan izinsiz gösteriye katılmış, göstericilere yapılan müdahale sonucunda birçok kişi gözaltına alınmış, göstericilerin başındaki U.A. yanında bulunan arkadaşlarıyla kaçmış, saat 23.00 sıralarında gruplar U.A.nın liderliğinde yeniden toplanarak çöp bidonlarını barikat yapıp yolu trafiğe kapatmış, polis memurlarına taş vb. maddeler atmış, U.A.nın ve yanındaki dört kişinin yakalanmasına çalışılmış ancak bu kişilerin araçla gösteri mahallinden uzaklaşmaları üzerine polis memurları tarafından kaçan kişiler takibe alınmış, … adresinde A.K.nin evine girdikleri tespit edilmiş, saat 00.10'da Cumhuriyet Savcılığından yakalama ve arama kararı talep edilmiş; ancak karar gelmeden anılan kişilerin evden çıktığının görülmesi üzerine dur ihtarına uymayan bu kişiler araçlarını resmî kıyafetli görevlilerin üzerlerine sürmüş; iki el uyarı ateşinde bulunulmasına rağmen kaçmaya devam etmeleri üzerine polisler aracı takibe almışlar; su şebekesi çalışmaları nedeniyle yolun tozlu ve bozuk olmasından faydalanarak bir süre sonra polis takibinden kurtulan araç sürücüsü, virajı alamayarak beton istinat duvarına çarpmıştır.

41. Aynı tutanağa göre kazadan sonra araçta bulunan yaralılar aracın yanma riski nedeniyle polisler tarafından araçtan çıkarılarak ambulansla hastaneye götürülmüşlerdir. Kaza tespit tutanağına göre (bkz. § 12) araç sürücüsü U.A.nın doğrultu değiştirme manevrasını yanlış yaparak bir cisme çarpması sonucu kaza meydana gelmiştir.

42. Başvuru dosyasında bulunan geçici raporlarda kaza nedeniyle başvurucu Sezgin Ertaş'ın çenesinde, Mehmet Ali Bağdatlı'nın ise sağ omuz humerus başı ve distalinde kırık, araçta bulunan diğer kişilerin ise çeşitli yerlerinde abrazyon oluştuğubelirtilmiştir (bkz. §§ 20-23). Başvurucular hakkında aldırılan kesin raporlar, UYAP kayıtlarında mevcut olmadığından temin edilememiş; anılan raporlar başvurucular tarafından da ibraz edilmemiştir.

43. Kötü muamele konusundaki iddialar, uygun delillerle desteklenmelidir. İddia edilen olayların gerçekliğini tespit etmek için her türlü şüpheden uzak, makul kanıtların varlığı gerekir. Bu nitelikteki bir kanıt yeterince ciddi, açık ve tutarlı emarelerden ya da aksi ispat edilemeyen birtakım karinelerden de oluşabilir. Bu bağlamda kanıtlar toplanırken tarafların takındıkları tutumlar dikkate alınmalıdır. Ancak bu uygun koşulların tespiti hâlinde kötü bir muamelenin varlığından bahsedilebilir (C.D., B. No: 2013/394, 6/3/2014, § 28).

44. Başvurucular kazadan hemen sonra alınan ilk ifadelerinde kazanın nasıl meydana geldiğini anlatmış ancak kazadan hemen sonra hastaneye götürülmeden önce polis tarafından darp ya da cebre maruz kaldıklarına dair bir beyanda bulunmamışlardır. Araçta bulunan D.Ş. ve Ş.H. de ifadelerinde kazayla ilgili bir şey hatırlamadıklarını söylemişlerdir. Sadece araç sürücüsü olan ve bireysel başvuruda bulunmayan U.A. kazadan sonra polis memurlarının ayaklarıyla üzerine bastığını ve konuşmasına izin vermediklerini ileri

sürmüştür. Başvurucular bireysel başvuru dilekçelerinde de polisler tarafından gerçekleştiğini belirttikleri darp olayının ne şekilde, hangi polis ya da polisler tarafından gerçekleştirildiği, vücutlarının hangi bölgesinden yaralandıkları konusunda hiçbir açıklamada bulunmamışlardır.

45. Başvurucular vekilinin soruşturma aşamasında 8/6/2013 tarihinde başvuruculardaoluşan yaraların hangilerinin trafik kazası sonucunda, hangilerinin polis şiddeti nedeniyle gerçekleştiğinin tespit edilmesi için Adli Tıp Kurumundan rapor aldırılmasını talep ettiği; dilekçesinde (bkz. § 24) de başvuruculaın vücutlarının hangi bölgesinden, hangi polis ya da polisler tarafından yaralandıklarına ilişkin ikna edici bir açıklamanın olmadığı anlaşılmaktadır.

46. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 47. maddesinin (3) numaralı, 48. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 59. maddesinin ilgili fıkraları uyarınca başvuruculaın başvuru konusu olaylara ilişkin iddialarını açıklama, dayanılan Anayasa hükmünün ihlal edildiğine dair hukuki iddialarını kanıtlama, bireysel başvuru kapsamındaki haklardan hangisinin hangi nedenle ihlal edildiği ve buna ilişkin gerekçelerle delilleri sunma yükümlülüğü bulunmaktadır (S.S.A., B. No: 2013/2355, 7/11/2013, § 38; Veli Özdemir, B. No: 2013/276, 9/1/2014, §§ 19, 20).

47. Belirtilen koşullar yerine getirilmediği takdirde Anayasa Mahkemesince, açıkça dayanaktan yoksun olduğu gerekçesiyle başvurunun kabul edilemez olduğuna karar verilebilir.

48. Başvurucular trafik kazası geçirdikten sonra kendilerini takip eden polis memurları tarafından darbedildiklerini ileri sürmüşler ise de gerek soruşturma aşamasındaki ifadelerinde ve dilekçelerinde gerekse bireysel başvuru dilekçelerinde kamu görevlilerinin hangi somut fiil ya da ihmalinin olduğu konusunda bir açıklamada bulunmamışlardır. Bu nedenle ihlal iddiası ve onun temelindeki olgulara ilişkin yeterli ve makul bir açıklamada bulunmayan başvuruculaın iddialarını kanıtlayamadıkları sonucuna ulaşılmıştır.

49. Açıklanan nedenlerle başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 12/1/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

VANGÖLÜ TURİZM SEYAHAT VE TİCARET A.Ş.

B. No: 2014/4258 | Karar tarihi: 12.01.2017

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/4258

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

VANGÖLÜ TURİZM SEYAHAT VE TİCARET A.Ş. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/4258)

Karar Tarihi: 12/1/2017

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Recep KÖMÜRCÜ

Celal Mümtaz AKINCI

Muammer TOPAL

Recai AKYEL

Raportör Yrd. : Tuğba YILDIZ

Başvurucu : Vangölü Turizm Seyahat ve Ticaret Anonim Şirketi

Vekili : Av. Serdar KARTAL

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, şirkete ait seyahat otobüsünün seyir hâlindeyken terör örgütü üyeleri tarafından durdurulup yakılması durumu dikkate alınmaksızın 17/7/2004 tarihli ve 5233 sayılı Terör ve Terörle Mücadeleden Doğan Zararların Karşılanması Hakkında Kanun kapsamında yapılan başvuruda gerçek zararın karşılanmaması nedeniyle mülkiyet hakkının; açılan davanın reddedilmesi ve davaya ilişkin yargılama işlemlerinin adil olmaması, makul sürede sonuçlandırılmaması nedenleriyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 26/3/2014 tarihinde İstanbul 18. Asliye Hukuk Mahkemesi vasıtasıyla yapılmıştır. Başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesi neticesinde başvurunun Komisyona sunulmasına engel teşkil edecek bir eksikliğinin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. İkinci Bölüm Birinci Komisyonunca 27/6/2014 tarihinde, başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

4. Bölüm Başkanı tarafından 5/12/2014 tarihinde, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlığın 6/1/2014 tarihli yazısında Anayasa Mahkemesinin önceki kararlarına ve bu kapsamda sunulan görüşlerine atfen başvuru hakkında görüş sunulmayacağı bildirilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

6. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

7. Başvurucu Şirket, 26/10/1993 tarihinde Van-Tatvan kara yolunun Köprücük köyü mevkiinde seyahat hâlinde olan firmalarına ait otobüsün terör örgütü mensuplarınca durdurularak içindeki yolcuların araçtan indirildiğini ve aracın deposundan hortumla mazot çekildiğini, içine ve dışına mazot dökülerek aracın yakıldığını, yapılan başvuru ve açılan dava neticesinde zararlarının karşılanmadığını iddia etmiştir.

8. Başvurucu 15/7/2005 tarihinde 5233 sayılı Kanun kapsamına giren zararlarının karşılanması talebiyle Bitlis Valiliği Zarar Tespit Komisyonuna (Komisyon) başvurmuştur.

9. Komisyon 31/3/2006 tarihli ve 2006/266 sayılı kararında; yapılan inceleme neticesinde evrak eksikliğinin bulunmadığı, zarar sahibine şimdiye kadar herhangi bir kamu kurum ve kuruluşu tarafından ayni ve nakdi tazminat ödenmediği tespit edildiğinden 5233 sayılı Kanun ile 20/10/2004 tarihli ve 7955 sayılı Terör ve Terörle Mücadeleden Doğan Zararların Karşılanması Hakkında Yönetmelik'in 16. maddesi gereğince Bilirkişi Zarar Tespit Komisyonlarınca araç için düzenlenen raporları da dikkate alarak 50.000 TL maddi tazminatın ilgili Şirkete ödenmesine karar vermiştir.

10. Başvurucu Şirket tarafından tazminat miktarı yeterli görülmeyerek sulhname kabul edilmemiş, 26/5/2006 tarihinde uyuşmazlık tutanağı imzalanmıştır.

11. Başvurucu tarafından tazminat miktarının zararlarını karşılamadığı iddia edilerek Komisyon kararı aleyhine Van 1. İdare Mahkemesinde dava açılmıştır.

12. Van 1. İdare Mahkemesinin 30/4/2010 tarihli ve E.2006/3172, K.2010/524 sayılı kararı ile davanın reddine hükmedilmiştir. Kararın gerekçesi şöyledir:

“...Olayda, olay yeri tutanağı ve tanık ifadelerinden davacı şirkete ait 65 EA 395 plakalı 1988 model 0 303 E Mercedes Benz marka otobüsün terör örgütü mensuplarınca 26.10.1993 tarihinde yakıldığı sabit ise de; davacı şirketçe söz konusu otobüsün yakılması sonucu tamamen kullanılamaz hale geldiğinin ileri sürülmesi sebebiyle, Mahkememizin 10.04.2008 günlü ara kararı ile Van İl Emniyet Müdürlüğü Trafik Tescil ve Denetleme Şube Müdürlüğü'nden; 26.10.1993 tarihinde terör örgütünce yakılan davacı şirkete ait 65 EA 395 plakalı, 1988 model Mercedes Benz 0303 marka 482.930.50.201148 motor, 373.195.10.214544 şase nolu yolcu otobüsünün satışına, hurdaya ayrılıp ayrılmadığına, hurda değeri veya satış değerine, olay sonrasında kullanılıp kullanılmadığına ilişkin tüm kayıt ve belgelerin istenilmesi üzerine sunulan 24.07.2008 gün ve 24396 sayılı cevabi yazıda, yukarıda özellikleri belirtilen söz konusu otobüsün 11.04.1988 tarihinde davacı şirket adına tescil edildiğinin, aynı aracın 08.05.2003 tarihinde 16 KF 413 plaka olarak Bursa İli'ne nakil gittiğinin belirtilmesi üzerine, Mahkememizin 27.11.2008 günlü ara kararı ile Bursa İl Emniyet Müdürlüğü Trafik Tescil ve Denetleme Şube Müdürlüğü'nden,

08.05.2003 tarihinde 16 KF 413 plaka olarak Bursa İli'ne nakil giden araç dosyasının istenilmesiyle birlikte, davacıdan da, dava dilekçesinde aracın tamamen yandığı ve kullanılamaz hale geldiği yönündeki iddialar ile aracın Bursa İli'ne nakil gittiği yönündeki bilgiler arasındaki çelişkinin sebebinin açıklanması istenilmiş olup, Bursa İl Emniyet Müdürlüğü'nün sunduğu 26.01.2009 günlü cevabi yazıda; otobüs tescil defterindeki kayıtlara göre söz konusu aracın C.B. adlı şahıs adına 16 KF 413 plaka ile Bursa İli'ne nakil tarihinin 08.05.2003 değil 25.03.1994 olduğu, aynı aracın 20.04.1995 tarihinde ise İstanbul İli'ne 34 KCZ 97 plaka ile nakil gittiğinin belirtildiği, davacının ise 09.06.2009 tarihli dilekçesinde; aracın olay sonrası kullanılmaz hale geldiği, aracın hurdası ile ilgili işlem yapılmadığı, tamir de ettirilmediği, olay yerinde bırakılan aracın Karayolları Bölge Müdürlüğü ekiplerince uygun bir yere götürüldüğü kanısında oldukları, araç iskeleti ile ne gibi bir işlem yapıldığını bilmedikleri ve aracın 16 KF 413 plakaya nakil gitmesine ilişkin olarak şirket bünyesinde bir kayıt mevcut olmadığı, naklin, perte ayrılan aracın kaydı üzerinden gerçekleştirilen başka araca ilişkin bir işlem olabileceği kanısında oldukları beyanında bulunduğu, 27.11.2008 tarihli ara kararına Van Vergi Dairesi Müdürlüğü'nce verilen 20.01.2009 tarihli cevabi yazıda, Bursa İl Emniyet Müdürlüğü'nce sunulan bilgilere uygun olarak 11.04.1988 tarihinde davacı şirket adına tescillenen aracın 1994/1 MTV'nin 274728 nolu makbuz ile tahsil edilmiş olduğunun, aracın 24.03.1994 tarihinde 16 KF 413 plakaya nakil gittiğinin belirtildiği, Bursa Vergi Dairesi Başkanlığı'nın 20.03.2009 günlü ara kararına verdiği 01.06.2009 tarihli cevabi yazıda da, 1994/2, 1995/1 MTV'nin kurumlarınca tahsil edildiği, aracın 28.04.1994 tarihinde 34 KCZ 97 plaka ile nakil gittiğinin belirtildiği ve ayrıca yukarıda tespit edilen hususlar üzerine 12.10.2009 günlü ara kararı ile İçişleri Bakanlığı'ndan dava konusu otobüse ilişkin tüm belgelerin istenilmesi üzerine dosyaya ibraz edilen 34 KCZ 97 plakalı 1988 model Mercedes Benz 0303 marka araca ilişkin trafik tescil belgesinin incelenmesinden şase ve motor numaralarının davacı şirketçe 65 EA 395 plakalı ait olduğu belirtilen faturadaki şase ve motor numarası ile aynı olduğunun saptanmış olması karşısında; davacı şirketin terör örgütü elemanlarınca yakılan 65 EA 395 plakalı, 1988 model Mercedes Benz 0303 marka 482.930.50.201148 motor, 373.195.10.214544 şase nolu yolcu otobüsünün olay sonrasında kullanılmaya devam edildiğinin tartışmasız olması ve şayet, terör örgütünce yakılması sonucunda araç davacı şirketçe onarılmış ise, onarım bedeli ile araçta meydana gelen değer kaybının tazmin edilmesine yönelik olarak gerek idari başvuru dilekçesinde gerekse dava dilekçesinde herhangi bir istemde bulunulmaması karşısında; davalı idareye 5233 sayılı Yasa kapsamında yapılan başvuruya ilişkin dilekçede ve dava dilekçesinde ileri sürülen, aracın kullanılamaz hale geldiği yönündeki iddiaların ve bu sebeple uğranıldığı belirtilen zararın ortaya konulamadığı saptandığından, davanın reddi gerekmektedir.

Öte yandan; davacı şirketçe, aracın 12 yıl süresince işletilememesi nedeniyle uğranıldığı iddia edilen 400.000 TL gelir kaybı zararının, İdare Hukuku ilkelerine göre belirli ve kesin nitelikte olamaması, gelecekte elde edilmesi muhtemel gelirin tazminat davasına konu edilememesi, davacı şirketçe otobüsün 12 yıl boyunca işletilip işletilmeyeceğinin, işletilmesi halinde de sürekli kazanç sağlayacağının belli olmaması karşısında; muhtemel olduğu sonuç ve kanaatine varılan kazanç kaybı zararının, idarenin tazmin sorumluluğunudoğurmasına hukuken olanak bulunmamaktadır...”

13. Başvurucunun temyizi üzerine Danıştay Onbeşinci Dairesinin 28/2/2013 tarihli ve E.2011/9761, K.2013/1592 sayılı ilamı ile kararın usul ve hukuka uygun olduğu, dilekçede ileri sürülen temyiz nedenlerinin kararın bozulmasını gerektirecek nitelikte görülmediği belirtilerek onanmasına karar verilmiştir.

14. Başvurucunun karar düzeltme talebi aynı Dairenin 26/12/2013 tarihli ve E.2013/14047, K.2013/12175 sayılı ilamı ile reddedilmiştir. Karar düzeltme kararı, başvurucuya 27/2/2014 tarihinde tebliğ edilmiştir.

15. Başvurucu 26/3/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

B. İlgili Hukuk

16. 5233 sayılı Kanun'un 1. maddesi şöyledir:

"Bu Kanunun amacı, terör eylemleri veya terörle mücadele kapsamında yürütülen faaliyetler nedeniyle maddî zarara uğrayan kişilerin, bu zararlarının karşılanmasına ilişkin esas ve usulleri belirlemektir."

17. 5233 sayılı Kanun'un 2. maddesi şöyledir:

"Bu Kanun,3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununun 1 inci, 3 üncü ve 4 üncü maddeleri kapsamına giren eylemler veya terörle mücadele kapsamında yürütülen faaliyetler nedeniyle zarar gören gerçek kişiler ile özel hukuk tüzel kişilerinin maddî zararlarının sulhen karşılanması hakkındaki esas ve usullere ilişkin hükümleri kapsar."

18. 5233 sayılı Kanun'un 25/4/2013 tarihli ve 6462 sayılı Kanun'un 1. maddesiyle değişik 7. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Bu Kanun hükümlerine göre sulh yoluyla karşılanabilecek zararlar şunlardır:

a) Hayvanlara, ağaçlara, ürünlere ve diğer taşınır ve taşınmazlara verilen her türlü zararlar. ..."

19. 5233 sayılı Kanun'un 8. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"7 nci maddede belirtilen zararlar, zarar görenin beyanı, adlî, idarî ve askerî mercilerdeki bilgi ve belgeler göz önünde tutularak olayın oluş şekli ve zarar görenin aldığı tedbirlere göre, zarar görenin varsa kusur veya ihmalinin de göz önünde bulundurulması suretiyle,hakkaniyete ve günün ekonomik koşullarına uygun biçimde komisyon tarafından doğrudan doğruya veya bilirkişi aracılığı ile belirlenir."

20. 5233 sayılı Kanun'un 4., 6., 8., geçici 1., geçici 3., geçici 4. maddeleri, 24/6/2013 tarihli ve 2013/5034 sayılı Bakanlar Kurulu kararı eki kararın 1. maddesi.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

21. Mahkemenin 12/1/2016 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

22. Başvurucu Şirket, 26/10/1993 tarihinde Van-Tatvan kara yolunun Köprücük köyü mevkiinde seyahat hâlinde olan firmalarına ait otobüsün terör örgütü mensuplarıncadurdurularak içindeki yolcuların araçtan indirildiğini ve aracın deposundan hortumla mazot çekildiğini, içine ve dışına mazot dökülerek aracın yakıldığını, yapılan başvuru ve açılan dava neticesinde zararlarının karşılanmadığını, aracın kullanılamaz hâle geldiğini, terör saldırısının karakol yakınında gerçekleştiğini, idarenin güvenliği sağlamaması nedeniyle tam kusurlu olduğunu, ayrıca yaptığı başvuru hakkında yürütülen işlemlerin makul sürede sonuçlandırılmadığını belirterek Anayasa'nın 35., 36. ve 40. maddelerinde tanımlanan haklarının ihlal edildiğini iddia etmiş; maddi ve manevi tazminat

talebinde bulunmuştur.

B. Değerlendirme

23. Başvuru formu ve ekleri incelendiğinde başvurucunun 5233 sayılı Kanun kapsamındaki zararlarının tazmini amacıyla açtığı davanın reddedilmesi nedeniyle Anayasa'nın 35. ve 36. maddelerinde tanımlanan haklarının ihlal edildiğini iddia ettiği anlaşılmıştır. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (Tahir Canan, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvurucu, Mahkemece verilen ret kararı neticesinde idarenin can ve mal güvenliğini sağlama yükümlülüğünü yerine getirmemesi sonucu maruz kaldığı mülkiyet hakkından yoksun kalma durumu karşısında bir giderim sağlanması imkânının kendisine tanınmadığını belirterek Anayasa'nın 35. maddesinde tanımlanan mülkiyet hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir. Anılan ihlal iddiaları, hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlali iddiasının incelenmesi sonucu verilen karara bağlı olarak değerlendirileceğinden bu ihlal iddiası yönünden ayrıca inceleme yapılmamıştır. Başvurucunun diğer ihlal iddiaları aşağıdaki başlıklar altında incelenmiştir:

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

a. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

24. Başvuru formu ile eklerinin incelenmesi sonucunda açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir nedeni de bulunmadığı anlaşılan başvurunun bu kısmının kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Hakkaniyete Uygun Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

25. Başvuru formu ile eklerinin incelenmesi sonucunda açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir nedeni de bulunmadığı anlaşılan başvurunun bu kısmının kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

a. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

26. Başvurucu, 5233 sayılı Kanun kapsamında ileri sürdüğü giderim taleplerinin değerlendirilmesi hususundaki idari süreç ve yargılama prosedürlerinin makul sürede sonuçlandırılmaması nedeniyle Anayasa'nın 36. maddesinde tanımlanan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

27. 5233 sayılı Kanun kapsamında yapılan müracaatlarda idari yargı makamları nezdindeki yargılamaların makul sürede tamamlanmadığı yönündeki iddialar daha önce bireysel başvuru konusu yapılmış ve Anayasa Mahkemesinin bu konuda verdiği kararlarında, Komisyon ve yargılama aşamalarında geçen süreler ile davanın tüm koşulları, karara bağlanan başvuru sayısı, yargılama sürecinde Komisyon ve yargılama makamlarınca yapılan işlemler dikkate alınarak uyuşmazlığın karara bağlanması konusunda kamu otoritelerine ve özellikle yargılama organlarına atfedilebilecek bir gecikmenin olmadığı ve toplamda sekiz yılın altında gerçekleşen başvuruların karara bağlanma süresinin makul sürede yargılanma hakkının ihlaline yol açmadığı sonucuna ulaşılmıştır (Sabri Çetin, B. No: 2013/3007, 6/2/2014, §§ 61-69; Mahmut Can Arslan, B. No: 2013/3008, 6/2/2014, §§ 60-68; Mehmet Gürgen, B. No: 2013/3202, 6/2/2014, §§ 58-66; Celal Demir, §§ 58-66). Başvurunun kesin olarak karara bağlanmasının daha uzun bir sürede gerçekleştiği ve bu durumun

başvuruculara atfedilebilecek bir kusurdan kaynaklanmadığı durumlarda ise makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır (İsmet Kaya, B. No: 2013/2294, 8/5/2014, §§ 46-70).

28. Somut davaya bir bütün olarak bakıldığında Komisyona başvuru tarihi (15/7/2005)ile nihai karar tarihi (26/12/2013) arasında geçen ve toplam 8 yıl 5 ay olan sürede, başvurucu açısından farklı karar verilmesini gerektiren bir yön bulunmadığı ve söz konusu yargılama süresinde makul olmayan bir gecikmenin olduğu sonucuna varılmıştır.

29. Açıklanan nedenlerle başvurucunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

b. Hakkaniyete Uygun Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

30. Başvurucu Şirket; terör örgütü tarafından otobüslerinin yakıldığını, aracın hurda hâline geldiğini, zararlarının giderilmediğini, oluşan zararlarının tazminini dava ve temyiz dilekçesinde talep ettiklerini ancak aracın olay sonrasında da kullanılmış olduğu gerekçesiyle Mahkemece davalarının reddedildiğini, aracın olay sonrası kullanılmış olmasının oluşan hasarın karşılanmayacağı anlamına gelmediğini, ayrıca araçta oluşan zarar nedeniyle olay tarihi ile Komisyona başvuru tarihine kadarki on iki yıllık süre boyunca aracın kullanılamaması nedeniyle oluşan zararların tahsili taleplerinin de geleceğe yönelik muhtemel gelirin tazminat konusu yapılamayacağı gerekçesiyle reddedildiğini ancak geleceğe dönük muhtemel gelir kaybının ötesinde Şirketin mal varlığının zarar görmesi neticesinde aracın kullanılamaması dolayısıyla oluşan zararın karşılanması olduğunu belirterek Anayasa'nın 35. maddesinde tanımlanan mülkiyet hakkının, 36. maddesinde tanımlanan hak arama hürriyetinin ihlal edildiğini iddia etmiştir. Anılan iddialar Anayasa'nın 36. maddesinde tanımlanan adil yargılanma hakkı kapsamında yer alan hakkaniyete uygun yargılanma hakkı açısından incelenmiştir.

31. Anayasa'nın 148. maddesinin dördüncü fıkrası ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 49. maddesinin (6) numaralı fıkrasında bireysel başvurulara ilişkin incelemelerde kanun yolunda gözetilmesi gereken hususların incelemeye tabi tutulamayacağı, 6216 sayılı Kanun'un 48. maddesinin (2) numaralı fıkrasında ise açıkça dayanaktan yoksun başvuruların mahkemece kabul edilemezliğine karar verilebileceği belirtilmiştir (Necati Gündüz ve Recep Gündüz, B. No: 2012/1027, 12/2/2013, § 24).

32. Anılan kurallar uyarınca ilke olarak derece mahkemeleri önünde dava konusu yapılmış maddi olay ve olguların kanıtlanması, delillerin değerlendirilmesi, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanması ile derece mahkemelerince uyuşmazlıkla ilgili varılan sonucun esas yönünden adil olup olmaması bireysel başvuru incelemesine konu olamaz. Bunun tek istisnası, derece mahkemelerinin tespit ve sonuçlarının adaleti ve sağduyuyu hiçe sayan tarzda bariz takdir hatası içermesi ve bu durumun kendiliğinden bireysel başvuru kapsamındaki hak ve özgürlükleri ihlal etmiş olmasıdır. Bu çerçevede kanun yolu şikâyeti niteliğindeki başvurular, derece mahkemesi kararları bariz takdir hatası veya açık bir keyfîlik içermedikçe Anayasa Mahkemesince esas yönünden incelenemez (Necati Gündüz ve Recep Gündüz, § 26).

33. 5233 sayılı Kanun uyarınca ileri sürülen taleplerin belirtilen Kanun kapsamında değerlendirilip değerlendirilmeyeceği hususu ve Kanun'un kapsamının belirlenmesi noktasındaki mevzuat hükümlerinin yorumu ile bu hususta içtihadi bir ölçütün belirlenmesi

ve somut olayın bu ölçüt uyarınca değerlendirilmesi noktasındaki takdir, esasen derece mahkemelerine ait olup 5233 sayılı Kanun'un uygulanması bağlamında daha önce bireysel başvuru konusu yapılmış olan taleplere ilişkin olarak Anayasa Mahkemesi tarafından yapılan değerlendirmeler neticesinde belirtilen hususlara ilişkin iddiaların, maddi olayın ve hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanması bağlamında kanun yolu mahkemelerince değerlendirilmesi gereken hususlara ilişkin olduğu belirtilerek açıkça dayanaktan yoksun olduğu sonucuna varılmıştır (Sabri Çetin, §§ 45-50). Bu konudaki takdir esasen derece mahkemelerine ait olmakla beraber derece mahkemesi kararlarının bariz takdir hatası içermesi durumunda, anayasal bir temel hak veya özgürlüğün ihlal edilip edilmediğinin tespiti noktasında farklı bir değerlendirme yapılması gerekebilecektir (Mesude Yaşar, B. No: 2013/2738, 16/7/2014, § 93; Cahit Tekin, B. No: 2013/2744, 16/7/2014, § 88).

34. Başvuru konusu olayda başvurucu Şirketin; Van 1. İdare Mahkemesinde açtığı davada, Komisyon tarafından belirlenen miktarın zararlarını karşılamadığını, ayrıca aracı on iki yıl süresince kullanamamaktan dolayı kazanç kaybının olduğunu ifade ederek, bu çerçevede oluşan zararlarının 5233 sayılı Kanun kapsamında değerlendirilmesi gerektiğini ileri sürdüğü ve belirtilen vakıaya ilişkin belgelerini Derece Mahkemesine ibraz ederek 5233 sayılı Kanun kapsamında olduğunu iddia ettiği zararlarının karşılanması noktasındaki özel durumunun dikkate alınmasını talep ettiği anlaşılmaktadır.

35. 5233 sayılı Kanun'un 1. maddesinde bu Kanun'un amacının terör eylemleri veya terörle mücadele kapsamında yürütülen faaliyetler nedeniyle maddi zarara uğrayan kişilerin, bu zararlarının karşılanmasına ilişkin esas ve usulleri belirlemek olduğu (bkz. § 16), Kanun'un 2. maddesinde bu Kanun'un 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'nun 1., 3., ve 4. maddeleri kapsamına giren eylem veya terörle mücadele kapsamında yürütülen faaliyetler nedeniyle zarar gören gerçek kişiler ile özel hukuk tüzel kişilerinin maddi zararlarının sulhen karşılanması hakkındaki esas ve usullere ilişkin hükümleri kapsadığı (bkz. § 17) ifade edilmiş; Komisyonca dikkate alınacak deliller kapsamında yapılan değerlendirme neticesinde (bkz. § 19) zararın 5233 sayılı Kanun kapsamında olduğunun tespitinin yapılması akabinde Kanun'un 7. maddesinde belirtilen zarar kalemleri (bkz. § 18) üzerinden yapılacak hesaplama ile tespit edilen tazminat miktarının başvurucuya ödenmesine karar verileceği hükme bağlanmıştır.

36. Komisyon kararında, Van-Tatvan yolu Köprücük köyü mevkiinde 65 EA 395 plakalı Mercedes-Benz marka O303 tipi yolcu otobüsünün 26/10/1993 tarihinde PKK terör örgütü mensuplarınca yapılan yol kesme sonucu yakıldığı, yapılan inceleme neticesinde evrak eksikliğinin bulunmadığı, zarar sahibine şimdiye kadar herhangi bir kamu kurum ve kuruluşu tarafından ayni ve nakdi tazminat ödenmediği tespit edildiğinden 5233 sayılı Kanun ile ilgili Yönetmelik'in 16. maddesi gereğince Bilirkişi Zarar Tespit Komisyonlarınca araç için düzenlenen Komisyon raporları da dikkate alınarak 50.000 TL nakdi yardımın ilgili Şirkete ödenmesine karar verilmiştir.

37. Mahkemece 30/4/2010 tarihinde;

i. Dosya kapsamındaki belgelerin incelenmesi sonucunda yolcu otobüsünün olay sonrasında kullanılmasına devam edildiğinden terör örgütünce yakılması sonucunda araç Şirket tarafından onarılmış ise de onarım bedeli ile araçta meydana gelen değer kaybının tazmin edilmesine yönelik gerek idari başvuru dilekçesinde gerekse dava dilekçesinde herhangi bir istemde bulunulmaması karşısında 5233 sayılı Kanun kapsamında idareye yapılan başvuruya ilişkin dilekçede ve dava dilekçesinde ileri sürülen aracın kullanılamaz hâle geldiği

yönündeki iddiaların ve bu sebeple uğranıldığı belirtilen zararın ortaya konulamadığı,

ii. Ayrıca Şirket tarafından aracın on iki yıl süresince işletilememesi nedeniyle uğranıldığı iddia edilen 400.000 TL zararının idare hukuku ilkelerine göre belirli ve kesin nitelikte olmaması, gelecekte elde edilmesi muhtemel gelirin tazminat davasına konu edilememesi, Şirketçe otobüsün on iki yıl süresince işletilip işletilmeyeceğinin, işletilmesi hâlinde de sürekli kazanç sağlayacağının belli olmaması karşısında muhtemel olduğu sonuç kanaatine varılan kazanç kaybından doğan zararın idarenin tazmin sorumluluğunu doğurmasına hukuken olanak bulunmadığından bahisle davanın reddine karar verilmiştir. (bkz. § 12).

38. Bu durumda başvurucu Şirkete ait aracın 26/10/1993 tarihinde terör örgütü mensuplarınca yapılan yol kesme sonucu yakıldığının sabit olduğu, gerek bilirkişi ve Komisyon kararında gerekse Mahkemece yapılan araştırmalarda, tutanaklarda kabul edilmiştir. Komisyon tarafından tazminat ödenmesi yönünde karar verilmiş ancak başvuru tarafından gerçek zararın daha fazla olduğu gerekçesiyle tazminat kabul edilmeyerek sulhname imzalanmamıştır. Ancak Komisyon tarafından ilgili Kanun kapsamında tazmin edilmesi gereken bir zarar olduğu yönündeki kabulün aksine olay nedeniyle başvurucutarafından açılan davada, aracın olaydan sonra kullanımına devam edildiği gerekçesiyle başvurucunun herhangi bir zararının oluşmadığı, zararın ortaya konulamadığı şeklindeki kabulden hareketle Mahkemece davanın reddine karar verilmesinin adil yargılanma hakkı kapsamında hakkaniyete uygun yargılanma hakkına uygun olduğu söylenemez. Bu nedenle yargılama süreci bir bütün olarak değerlendirildiğinde başvurucunun hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

39. Açıklanan nedenlerle başvurucunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

40. 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları şöyledir:

"(1) Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

41. Başvurucu, başvuru formunda belirttiği maddi ve manevi tazminat miktarlarının ödenmesi talebinde bulunmuştur.

42. Mevcut başvuruda Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

43. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğinin tespit edilmiş olması nedeniyle yalnızca ihlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 4.800 TL manevi tazminatın ödenmesine karar verilmesi gerekir.

44. Mevcut başvuruda Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

45. Hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunduğundan ihlal kararının bir örneğinin yeniden yargılama yapılmak üzere Van 1. İdare Mahkemesine gönderilmesine karar verilmesi gerekir.

46. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. 1. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE

2. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki hakkaniyete uygun yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Van 1. İdare Mahkemesine GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucuya net 4.800 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

E. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 12/1/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

KEREM KOYUN

B. No: 2014/4313 | Karar tarihi: 12.01.2017

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/4313

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

KEREM KOYUN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/4313)

Karar Tarihi: 12/1/2017

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Recep KÖMÜRCÜ

Celal Mümtaz AKINCI

Muammer TOPAL

Recai AKYEL

Raportör Yrd. : Tuğba YILDIZ

Başvurucu : Kerem KOYUN

Vekili : Av. Saim BOZKURT

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, meskenine terör örgütünce baskın yapıldığı ve örgüt üyeleriyle girilen çatışmada ağabeyi öldürüldüğü hâlde bu durumları dikkate alınmaksızın 17/7/2004 tarihli ve 5233 sayılı Terör ve Terörle Mücadeleden Doğan Zararların Karşılanması Hakkında Kanun kapsamında yapılan başvurunun reddedilmesi nedeniyle hakkaniyete uygun yargılanma ve mülkiyet haklarının; ret işlemine karşı açılan davaya ilişkin yargılama işlemlerinin adil olmaması, makul sürede sonuçlandırılmaması nedenleriyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 28/3/2014 tarihinde Anayasa Mahkemesine doğrudan yapılmıştır. Başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesi neticesinde başvurunun Komisyona sunulmasına engel teşkil edecek bir eksikliğinin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. İkinci Bölüm Üçüncü Komisyonunca 30/11/2015 tarihinde, başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmiştir.

4. İkinci Bölüm Üçüncü Komisyonunca 30/11/2015 tarihinde, başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından 11/4/2016 tarihinde, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık tarafından görüş sunulmamıştır.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucu 6/3/1993 tarihinde terör örgütü mensupları tarafından evlerine baskın yapıldığını, girilen çatışmada mal varlığının zarara uğradığını, olaydan sonra yerleşim yerinden ayrıldığını, ağabeyinin de örgütle girilen çatışmada öldürüldüğünü, bu özel durumlarından kaynaklanan güvenlik kaygısı nedeniyle köyünü terk etmek zorunda kaldığını iddia etmiştir.

9. Başvurucu 6/9/2007 tarihinde 5233 sayılı Kanun kapsamına giren zararlarının karşılanması talebiyle Batman Valiliği Zarar Tespit Komisyonuna (Komisyon) başvurmuştur.

10. Komisyon 27/1/2011 tarihli ve 2011/1-780 sayılı kararında terör olayları sonucu oluşan zararların karşılanması talebiyle yapılan başvuruda bilirkişi heyetince yapılan keşif, tutulan tutanaklar, dosyada yer alan diğer bilgi ve belgelerin değerlendirilmesi sonucu Sason ilçesi Kaşyayla köyünün boşaltılmadığı, kişiye yönelik bir tehdit ve saldırı olmadığı, korucu aileleri dışında da köyde ikamet eden aileler bulunduğunu, 1990 ile 2000 yılları arasında köyde ciddi bir nüfusun yaşadığını belirterek talebin reddine karar vermiştir.

11. Başvurucu tarafından belirtilen ret işlemi aleyhine Diyarbakır 2. İdare Mahkemesinde açılan dava, yetkisizlik kararıyla Batman İdare Mahkemesine devredilmiştir.

12. Batman İdare Mahkemesinin 23/2/2012 tarihli ve E.2011/3654, K.2012/1310 sayılı kararı ile davanın reddine hükmedilmiştir. Kararın gerekçesi şöyledir:

“...Olayda, dava dosyasının Batman İli, Soson İlçesi, Kaşyayla Köyü'ne ait bilgi ve belgelerin birlikte incelenmesinden, Batman İl Jandarma Komutanlığı'nın 25.03.2011 tarih ve 18647 sayılı yazısında, Kaşyayla Köyü'nün Yayalı Mezrası'nın "kısmen boşaldığı", diğer mezraların ve Köy'ün "boşalma olmadığı"nın belirtildiği, 09.05.2006 tarih ve 30571 sayılı yazısında da, "terör olaylarından etkilenmeyen köy" olarak belirtildiği, İl genelinde terör nedeniyle terk edilen köylere ait listenin yer aldığı 04.03.2005 tarihli yazı ekinde, Kaşyayla Köyü'nün bulunmadığı, 09.10.2009 tarih ve 63966 sayılı yazısı ekinde, 1987-2000 yılları arasında GKK ve GÖKK görevlendirildiği ve koruculuk sisteminin bulunduğu, korucu aileleri haricinde köyde 24 hanenin ikâmet ettiği, Batman Valiliği'nin 17.04.2006 tarih ve 406 sayılı yazı ekleri uyarınca, köy nüfusunun 1990 yılında 514, 1997 yılında 501, 2000 yılında 819 kişi olduğu, Sason İlçe Seçim Kurulu Başkanlığı'nın 04.09.2009 tarih ve 11851 sayılı yazısında, aralarında davacının Köyünün de bulunduğu köylerde 1990-2000 yılları arasında muhtarlık seçiminin yapıldığının belirtildiği görülmektedir.

Bu durumda; aralarında davacının da bulunduğu Kaşyayla Köyü halkının bir kısmının, güvenlik kaygısıyla da olsa köyden göç etmelerinden dolayı uğradıkları zararın, anılan köyün ve bağlısı olan Güneycik ve Yayalı Mezraalarının tamamen boşalmamış olması diğer

bir ifadeyle, köyde nesnel güvenlik kaygısının yaşanmamış olması ve davacıya yönelik bir terör tehdidi ya da saldırısının bulunmaması nedenleriyle, 5233 sayılı Yasa hükümlerine göre idarece karşılanmasına hukuki olanak bulunmadığından, davacının isteminin reddi yolunda tesis edilen dava konusu işlemde hukuka aykırılık bulunmamaktadır...”

13. Başvurucunun temyizi üzerine Danıştay Onbeşinci Dairesinin 31/1/2013 tarihli ve E.2012/5999, K.2013/671 sayılı ilamı ile kararın usul ve hukuka uygun olduğu, dilekçede ileri sürülen temyiz nedenlerinin kararın bozulmasını gerektirecek nitelikte görülmediği belirtilerek onanmasına karar verilmiştir.

14. Başvurucu, karar düzeltme talebinde bulunmuş; aynı Dairenin 19/11/2013 tarihli ve E.2013/13121, K.2013/8627 sayılı ilamı ile talep reddedilmiştir. Karar düzeltme kararı, başvurucuya 18/3/2014 tarihinde tebliğ edilmiştir.

15. Başvurucu 28/3/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

B. İlgili Hukuk

16. 5233 sayılı Kanun’un 1., 2., 4., 6., 7., 8., geçici 1., geçici 3., geçici 4. maddeleri, 24/6/2013 tarihli ve 2013/5034 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı eki kararın 1. maddesi, Danıştay Onuncu Dairesinin 30/12/2008 tarihli ve E.2008/4141, K.2008/9584 sayılı kararı, Danıştay Onuncu Dairesinin 31/12/2008 tarihli ve E.2008/5548, K.2008/9733 sayılı kararı, Danıştay Onuncu Dairesinin 20/2/2009 tarihli ve E.2008/6679, K.2009/1227 sayılı kararı (Celal Demir, B. No: 2013/3309, 6/2/2014, §§ 15-28).

17. 5233 sayılı Kanun’un 25/4/2013 tarihli ve 6462 sayılı Kanun’un 1. maddesiyle değişik 9. maddesinin birinci ve üçüncü fıkraları şöyledir:

“Yaralanma, engelli hâle gelme ve ölüm hâllerinde (7000) gösterge rakamının memur aylık katsayısı ile çarpımı sonucunda bulunan miktarın;

a) Yaralananlara altı katı tutarını geçmemek üzere yaralanma derecesine göre,

b) Çalışma gücü kaybı, yetkili sağlık kuruluşları tarafından üçüncü derece olarak tespit edilenlere dört katından yirmidört katı tutarına kadar,

c) Çalışma gücü kaybı, yetkili sağlık kuruluşları tarafından ikinci derece olarak tespit edilenlere yirmibeş katından kırksekiz katı tutarına kadar,

d) Çalışma gücü kaybı, yetkili sağlık kuruluşları tarafından birinci derece olarak tespit edilenlere kırkdokuz katından yetmişiki katı tutarına kadar,

e) Ölenlerin mirasçılarına elli katı tutarında,

Nakdî ödeme yapılır.

...

Birinci fıkranın (e) bendine göre belirlenen nakdî ödemenin mirasçılara intikalinde 4721 sayılı Türk Medenî Kanununun mirasa ilişkin hükümleri uygulanır.”

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

18. Mahkemenin 12/1/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

19. Başvurucu; 5233 sayılı Kanun kapsamında yaptığı talebin ve akabinde açtığı davanın reddedildiğini, dosyadaki zarar tespitine ilişkin raporlar ve güvenlik nedeniyle köyünün boşaltılmış olduğunu belirten belgelerin dikkate alınmadığını, kardeşleriyle Batman ili Sason ilçesi Kaşyayla köyünde ikamet etmekte iken meydana gelen terör olayları sonucunda evinin ve tütün deposunun 6/3/1993 tarihinde yakıldığını, bu nedenle yerleşim yerinden göç ettiğini, ayrıca ağabeyi M.K.nin de örgütle girilen çatışmada öldürüldüğünü, anılan özel durumları dikkate alınmadan köyün tamamen boşalmamış olduğu soyut gerekçesine ve şahsına yönelik bir terör tehdidi ya da saldırısının bulunmamasına dayanılarak kendisinin sunduğu belgeler değerlendirilmeden idare tarafından sunulan belgelerin dikkate alındığını, bu belgeler tebliğ edilmemek suretiyle kendisine savunma yapma imkânı tanınmadan verilen kararın adil olmadığını belirtmiştir.

20. Başvurucu; ayrıca kararların yeterli gerekçe ihtiva etmediğini, sunduğu belgeleri dikkate almadan idarece sunulan belgelere dayalı olarak karar veren Mahkemenin tarafsız olmadığını, aynı köyden başvuru yapan kişilere tazminat verilirken kendisine tazminat verilmediğini ve ayrımcılık yapıldığını, idarenin can ve mal güvenliğini sağlama yükümlülüğünü yerine getirmemesi sonucu mülkiyet hakkından yoksun kaldığını ve Derece Mahkemelerinin yaptığı hatalı değerlendirme nedeniyle zararlarının tazmin edilmediğini, 5233 sayılı Kanun'da yer almayan bir nedene dayanılarak Komisyon ve yargı makamlarınca talebinin reddedildiğini, yaptığı başvuru hakkında yürütülen işlemlerin makul sürede sonuçlandırılmadığını belirterek Anayasa'nın2., 7., 35., 36., 87., 125. ve 141.maddelerinde tanımlanan haklarının ihlal edildiğini iddia etmiş ve maddi tazminat talebinde bulunmuştur.

B. Değerlendirme

21. Başvuru formu ve ekleri incelendiğinde başvurucunun 5233 sayılı Kanun kapsamındaki zararlarının tazmini amacıyla açtığı davanın reddedilmesi nedeniyle Anayasa'nın 2., 7., 35., 36., 87., 125. ve 141.maddelerinde tanımlanan haklarının ihlal edildiğini iddia ettiği anlaşılmıştır. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (Tahir Canan, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvurucu, Mahkemece verilen ret kararı neticesinde idarenin can ve mal güvenliğini sağlama yükümlülüğünü yerine getirmemesi sonucu maruz kaldığı mülkiyet hakkından yoksun kalma durumu karşısında bir giderim sağlanması imkânının kendisine tanınmadığını belirterek Anayasa'nın 35. maddesinde tanımlanan mülkiyet hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir. Anılan ihlal iddiaları, hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlali iddiasının incelenmesi sonucu verilen karara bağlı olarak değerlendirileceğinden bu ihlal iddiası yönünden ayrıca inceleme yapılmamıştır. Başvurucunun diğer ihlal iddiaları aşağıdaki başlıklar altında incelenmiştir:

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

a. Eşitlik İlkesinin İhlal Edildiğine İlişkin İddia

22. Başvurucu, 5233 sayılı Kanun kapsamında yaptığı giderim talebinin ve akabinde açtığı davanın reddedilmesi nedeniyle Anayasa'nın 10. maddesinde tanımlanan eşitlik ilkesinin ihlal edildiğini iddia etmiştir.

23. 5233 sayılı Kanun kapsamında yapılan başvurularda, tazminat taleplerinin reddedilmesi nedeniyle ayrımcılığa maruz kalındığı iddiası daha önce bireysel başvuruya konu olmuş ve Anayasa Mahkemesinin bu konuda verdiği kararlarında başvuruculara kendilerine hangi temele dayalı olarak ayrımcılık yapıldığına ilişkin herhangi bir beyanda bulunmadıkları gibi

belirtilen iddialarını temellendirecek herhangi bir somut bulgu ve kanıt da sunmamış oldukları dikkate alınarak başvurucuların anılan iddialarının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğu sonucuna varılmıştır (Mesude Yaşar, B. No: 2013/2738, 16/7/2014, §§ 43-48; Cahit Tekin, B. No: 2013/2744, 16/7/2014, §§ 39-44).

24. Somut başvuruda; yapıldığı iddia edilen ayrımcılığın hangi temele dayalı olduğuna dair bir beyanda bulunulmadığı, belirtilen iddiaları temellendirecek herhangi bir somut bulgu ve kanıt sunulmadığı gibi farklı karar verilmesini gerektiren bir yön de bulunmamaktadır.

25. Açıklanan nedenlerle başvurucunun eşitlik ilkesinin ihlal edildiği iddialarının diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Adil Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

i. Tarafsız Mahkemede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

26. Başvurucu, idare tarafından sunulan ve kendisine tebliğ edilmeyen belgelere göre karar veren Mahkemenin tarafsız olmadığını iddia etmiştir.

27. 5233 sayılı Kanun kapsamında yapılan başvurularda, benzer iddialar daha önce bireysel başvuruya konu olmuş ve Anayasa Mahkemesinin bu konuda verdiği kararlarında başvurulara konu yargılamalarda hâkimin tarafsızlığına ilişkin karineyi ortadan kaldıracak şekilde yargılamayı yürüten hâkimin taraflardan birine yönelik ön yargılı ve taraflı bir tutumu, kişisel bir kanaati veya menfaati, bu bağlamda kişisel bir taraflılığının söz konusu olduğunu ortaya koyan bir bulgu saptanmadığı anlaşıldığından başvurucuların anılan iddialarının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğu sonucuna varılmıştır (Mesude Yaşar, §§ 38-41; Cahit Tekin, §§ 34-37).

28. Somut başvuru açısından hâkimin tarafsızlığına ilişkin karineyi ortadan kaldıracak bir olgu ya da bulgu saptanmadığı gibi farklı karar verilmesini gerektiren bir yön de bulunmamaktadır.

29. Açıklanan nedenlerle başvurucunun tarafsız mahkemede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarının diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

ii. Çelişmeli Yargılama ve Silahların Eşitliği İlkelerinin İhlal Edildiğine İlişkin İddia

30. Başvurucu, sunduğu bilgi, belge ve deliller dikkate alınmaksızın sadece idare tarafından sunulan ve kendisine tebliğ edilmeyen belgelere dayanılarak İlk Derece Mahkemesi tarafından davanın reddine karar verildiğini belirtmiş; bu nedenle çelişmeli yargılama ve silahların eşitliği ilkelerinin ihlal edildiğini iddia etmiştir.

31. 5233 sayılı Kanun kapsamında yapılan başvurularda, çelişmeli yargılama ve silahların eşitliği ilkelerinin ihlal edildiği iddiası daha önce bireysel başvuruya konu olmuş ve Anayasa Mahkemesinin bu konuda verdiği kararlarında başvurulara konu tazminat taleplerinin 5233 sayılı Kanun kapsamında karşılanıp karşılanmayacağı noktasında Danıştay tarafından ihdas edilen içtihadi kriter olan “yerleşim yerinin tamamen boşalmış/boşaltılmış olması” ölçütünden yararlanıldığı, bu hususun tespiti için de bir kısım idari birimden gelen tahkikat sonuçlarına dayanıldığı, bu belgelerin ve içeriklerinin komisyon ya da ilk derece mahkemesi kararlarına aktarıldığı, bu suretle ilgili belgeler ve içeriklerine en geç ilk derece mahkemesi kararıyla başvuruculların vâkıf olduğu tespit edilmiştir. Başvuruculların temyiz ve karar

düzeltme talep dilekçelerinde bu belgeler ışığında yapılan tespitlere karşı itiraz ve savunmalarını ileri sürme imkânlarının bulunduğu, başvurucular tarafından ibraz edilen delil ve beyan dilekçeleri kapsamında Mahkemelerce idare ve başvurucular tarafından sunulan belgelerin değerlendirilerek başvuruculara dava malzemesine ilişkin olarak tetkik ve beyanda bulunma olanağının tanındığı, bu çerçevede başvuru dosyaları kapsamından başvurucuların yargılamanın sonucunu etkileyecek usule ilişkin bir imkândan mahrum bırakılmadığı anlaşıldığından başvuruların bu kısmının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmiştir (Mesude Yaşar, §§ 74-76; Cahit Tekin, §§ 70-72).

32. Somut başvuruda, yukarıda değinilen ilkeler ışığında yapılan incelemelerde başvurucunun usule ilişkin bir imkândan mahrum bırakılmadığı ve başvurucu açısından farklı karar verilmesini gerektiren bir yön bulunmadığı sonucuna varılmıştır.

33. Açıklanan nedenlerle başvurucunun çelişmeli yargılama ve silahların eşitliği ilkelerinin ihlal edildiği iddialarının diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

iii. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

34. Başvurucu, 5233 sayılı Kanun kapsamında ileri sürdüğü giderim talebinin değerlendirilmesi hususundaki idari süreç ve yargılama prosedürlerinin makul sürede sonuçlandırılmaması nedeniyle Anayasa'nın 36. maddesinde tanımlanan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

35. 5233 sayılı Kanun kapsamında yapılan müracaatlarda idari yargı makamları nezdindeki yargılamaların makul sürede tamamlanmadığı yönündeki iddialar, daha önce bireysel başvuru konusu yapılmış ve Anayasa Mahkemesinin bu konuda verdiği kararlarında; Komisyon ve yargılama aşamalarında geçen süreler ile davanın tüm koşulları, karara bağlanan başvuru sayısı ve yargılama sürecinde Komisyon ve yargılama makamlarınca yapılan işlemler dikkate alınarak uyuşmazlığın karara bağlanması konusunda kamu otoritelerine ve özellikle yargılama organlarına atfedilebilecek bir gecikmenin olmadığı ve toplamda sekiz yılın altında gerçekleşen başvuruların karara bağlanma süresinin makul sürede yargılanma hakkının ihlaline yol açmadığı sonucuna ulaşılmıştır (Sabri Çetin, B. No: 2013/3007, 6/2/2014, §§ 61-69; Mahmut Can Arslan, B. No: 2013/3008, 6/2/2014, §§ 60-68; Mehmet Gürgen, B. No: 2013/3202, 6/2/2014, §§ 58-66; Celal Demir, §§ 58-66). Başvurunun kesin olarak karara bağlanmasının daha uzun bir sürede gerçekleştiği ve bu durumun başvuruculara atfedilebilecek bir kusurdan kaynaklanmadığı durumlarda ise makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır (İsmet Kaya, B. No: 2013/2294, 8/5/2014, §§ 46-70).

36. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 48. maddesinin (2) numaralı fıkrasının ilgili kısmı şöyledir:

"Mahkeme, … açıkça dayanaktan yoksun başvuruların kabul edilemezliğine karar verebilir."

37. Somut davaya bir bütün olarak bakıldığında Komisyona başvuru tarihi (6/9/2007) ile nihai karar tarihi (19/11/2013) arasında geçen 6 yıl 2 aylık sürede, uyuşmazlığın karara bağlanması konusunda kamu otoritelerine ve özellikle yargılama organlarına atfedilebilecek bir gecikmenin olduğu tespit edilemediğinden, başvuru açısından farklı karar verilmesini gerektiren bir yön de bulunmadığından yargılama süresinin makul olduğu sonucuna varılmıştır.

38. Açıklanan nedenlerle başvurucunun makul sürede yargılanma hakkına yönelik bir ihlalin olmadığı açık olduğu anlaşıldığından başvurunun bu kısmının, diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

iv. Hakkaniyete Uygun Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

39. Başvuru formu ile eklerinin incelenmesi sonucunda açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun bu kısmının kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

40. Başvurucu; 5233 sayılı Kanun kapsamında yaptığı başvurunun ve açtığı davanın kardeşleriyle Batman ili Sason ilçesi Kaşyayla köyünde ikamet etmekte iken meydana gelen terör olayları sonucunda evinin ve tütün deposunun 6/3/1993 tarihinde yakıldığı, bu nedenle yerleşim yerinden göç ettiği, ayrıca ağabeyi M.K.nin de örgütle girilen çatışmada öldürüldüğü noktasındaki özel durumu nazara alınmaksızın kendisine yönelik bir terör tehdidi ya da saldırısının bulunmaması gerekçesiyle reddedildiğini belirterek Anayasa'nın 36. maddesinde tanımlanan hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

41. 5233 sayılı Kanun'un 2. maddesinde terör dışındaki ekonomik ve sosyal sebeplerle uğranılan zararlar ile güvenlik kaygıları dışında bulundukları yerleri kendi istekleriyleterk edenlerin bu sebeple uğradıkları zararların kapsam dışında olduğuaçıkça belirtilmiştir.

42. Esasen taleplerin yapıldığı bölge itibarıyla özellikle ekonomik ve sosyal nedenlerle yaşanan göç olayları ve bundan kaynaklanan zararların yoğunluğu karşısında 5233 sayılı Kanun kapsamında tazmin edilebilecek zararların tespitinde temel alınacak objektif bir ölçütün ihdas edilmesi zorunlu gözükmektedir. Bu kapsamda güvenlik kaygısının yerleşim yerinde sürekli yaşayan kişilere ve sözü edilen kaygı nedeniyle aynı yerleşim yerini terk eden kişilere göre değişmemesi gereğinden, terör olayları nedeniyle toplumda oluşan korku ve endişe karşısında her bireyin farklı tepki göstermesinin mümkün olduğu gerçeğinden hareket eden yargısal makamlar, kişiden kişiye değişebilen bir duygu olan güvenlik kaygısının "köyün ya da mezranın tamamen boşalmış/boşaltılmış olması veya anılan yerleşim yerlerinde sadece geçici köy korucularının kalması" şeklinde nesnel bir ölçüte dayandırılmasını zorunlu görerek ve güvenlik kaygısına dayanılarak bir yerleşim yerinin kısmen boşalmış olması hâlinde o yerleşim yerinde güvenli bir şekilde yaşayabilme olanağını sağlayan asgari güvenlik şartlarının idarece oluşturulduğundan hareket ederek 5233 sayılı Kanun kapsamında maddi zararların idarece ödenmesine yasal olanak bulunmadığı ilkesini benimsemiştir (Mesude Yaşar, §§ 89, 90; Cahit Tekin, §§ 84, 85).

43. 5233 sayılı Kanun uyarınca ileri sürülen taleplerin belirtilen Kanun kapsamında değerlendirilip değerlendirilmeyeceği hususu ve Kanun'un kapsamının belirlenmesi noktasındaki mevzuat hükümlerinin yorumu ile bu hususta içtihadi bir ölçütün belirlenmesi ve somut olayın bu ölçüt uyarınca değerlendirilmesi noktasındaki takdir, esasen derece mahkemelerine ait olup 5233 sayılı Kanun'un uygulanması bağlamında daha önce bireysel başvuru konusu yapılmış olan taleplere ilişkin olarak Anayasa Mahkemesi tarafından yapılan değerlendirmeler neticesinde de belirtilen hususlara ilişkin iddiaların maddi olayın ve hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanması bağlamında kanun yolu mahkemelerince değerlendirilmesi gereken hususlara ilişkin olduğu belirtilerek açıkça dayanaktan yoksun

olduğu sonucuna varılmıştır (Sabri Çetin, §§ 45-50; benzer yöndeki AİHM kararı için bkz. Akbayır/Türkiye, B. No: 30415/08, 28/06/2011, § 88). Bu konudaki takdir esasen derece mahkemelerine ait olmakla beraber derece mahkemesi kararlarının bariz takdir hatası içermesi durumunda, anayasal bir temel hak veya özgürlüğün ihlal edilip edilmediğinin tespiti noktasında farklı bir değerlendirme yapılması gerekebilecektir (Mesude Yaşar, § 93; Cahit Tekin, § 88).

44. Başvurucunun meskenine yapılan terör saldırısından kaynaklanan güvenlik kaygısıyla köyünü terk ettiği ve ağabeyinin terör örgütünce öldürüldüğü, bu çerçevede oluşan zararlarının 5233 sayılı Kanun kapsamında değerlendirilmesi gerektiğini ileri sürdüğü ve belirtilen vakıaya ilişkin tutanaklar ile soruşturma evrakını Derece Mahkemelerine ibraz ederek yerleşim yerini terör olaylarından kaynaklanan güvenlik kaygısı nedeni ile terk ettiği noktasındaki özel durumunun nazara alınmasını talep ettiği anlaşılmaktadır.

45. Bu çerçevede başvurucunun evine terör saldırısının yapılması, ayrıca köy korucusu olan ağabeyinin örgütle girilen çatışmada öldürülmesi ve bu olaylar hakkında yargılama dosyasındaki somut bulgular, tespit tutanakları nazara alındığında belirtilen olay akabinde başvurucunun yerleşim yerinden ayrıldığı iddiası karşısında başvurucunun taleplerinin 5233 sayılı Kanun kapsamında değerlendirilebilmesi için nesnel ölçütten yararlanılması tek başına yeterli olmayıp terör eylemleri veya terörle mücadele kapsamında yürütülen faaliyetler nedeniyle yerleşim yerini terk edip etmediği noktasında farklı bir karine veya ölçüt arayışına girilmesi gerekmesine rağmen Derece Mahkemesince anılan incelemelerin yapılmadığı tespit edilmiştir. Talep hakkında değerlendirme yapılırken başvurucunun özel durumunun incelenmesi, Kanun'un amacının yanı sıra meskenine baskın yapılan ve ağabeyi öldürülen başvurucunun yerleşim yerini terör olaylarından kaynaklanan güvenlik kaygısı ile terk edip etmediği konusundaki maddi vakıanın tespitine de uygun görünmektedir.

46. Açıklanan nedenlerle başvurucunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

47. 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları şöyledir:

"(1) Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

48. Başvurucu, başvuru formunda belirttiği maddi tazminat miktarlarının ödenmesi talebinde bulunmuştur.

49. Mevcut başvuruda Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

50. Hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için

yeniden yargılamasında hukuki yarar bulunduğundan ihlal kararının bir örneğinin yeniden yargılama yapılmak üzere Batman İdare Mahkemesine gönderilmesine karar verilmesi gerekir.

51. Anayasa Mahkemesinin maddi tazminata hükmedebilmesi için başvurucunun uğradığını iddia ettiği maddi zarar ile tespit edilen ihlal arasında illiyet bağı bulunmalıdır. Başvurucunun bu konuda herhangi bir belge sunmamış olması nedeniyle maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

52. Başvurucunun adli yardım talebi kabul edildiği ve ihlal kararı verildiği için yargılama giderlerinin Maliye Hazinesi üzerinde bırakılmasına ve 1.800 TL vekâlet ücretinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. 1. Eşitlik ilkesinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Tarafsız mahkemede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

3. Çelişmeli yargılama ve silahların eşitliği ilkelerinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

4. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

5. Hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki hakkaniyete uygun yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Kararın bir örneğinin hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Batman İdare Mahkemesine GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvurucunun tazminata ilişkin taleplerinin REDDİNE,

F. 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

G. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 12/1/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MEHMET TALAT SAYGILI

B. No: 2014/4515 | Karar tarihi: 12.01.2017

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/4515

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

MEHMET TALAT SAYGILI BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/4515)

Karar Tarihi: 12/1/2017

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Recep KÖMÜRCÜ

Celal Mümtaz AKINCI

Muammer TOPAL

Recai AKYEL

Raportör Yrd. : İsmail Emrah PERDECİOĞLU

Başvurucu : Mehmet Talat SAYGILI

Vekili : Av. Hayrettin KESKİNSOY

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, yaşlılık aylığı bağlanması talebiyle açılan davada hakkaniyete uygun yargılama yapılmaması ve yargılamanın makul sürede sonuçlanmaması nedenleriyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 1/4/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucu tarafından 8/11/2007 tarihinde Düzce İş Mahkemesinde Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK) aleyhine açılan tespit davasında başvurucu, Emekli Sandığı ve Sosyal Güvenli Kanunu'na tabi sigortalığı nedeniyle emekli olmaya hak kazandığından 11.06.2004 tarihinde emeklilik işlemlerinin gerçekleştirilmesi talebiyle SSK'ya başvuruda bulunduğunu ancak başvurusunun sürüncemede bırakıldığını ve dava tarihine kadar sonuçlandırılmadığını, 1/10/1979-14/12/1990 tarihleri arasında Emekli Sandığına tabi olarak 1/10/1991 tarihinden itibaren Sosyal Güvenlik Kanunu'na tabi olarak çalıştığını, belirtilen bu sigortalılık sürelerine ilave olarak Emekli Sandığına tabi olduğu döneme ilişkin Emekli Sandığı Kanunu çerçevesinde 1 yıl 9 ay 27 gün fiili hizmeti süresi bulunduğunu, yasa ve Yargıtay içtihatlarına göre bu sürenin sigortalılık süresine eklenmesi gerektiğini belirterek emekliliğe hak kazandığı tarihin ve emekliliğe hak kazandığı gün itibarıyla yaşlılık aylığından ve diğer sosyal haklarından yararlanmasının tespitine; emeklilik işlemleri gerçekleştirilip yaşlılık aylığı bağlanamadığından, yaşlılık aylığını kestirmek suretiyle sigorta haklarından yararlanan emsallerine göre maaş artışlarından yararlanması gerektiğinin tespitine; hak edilen yaşlılık aylıklarının mevduata uygulanan en yüksek faiz oranı ile tahsiline; maddi, manevi tazminat haklarının saklı tutulmasına karar verilmesini talep etmiştir.

9. Yapılan değerlendirme sonucu Düzce İş Mahkemesi 31/7/2008 tarihli kararı ile davayı kısmen kabul ederek başvurucunun SGK'ya başvuru tarihi olan 11/6/2004 tarihinde yaşlılık aylığına hak kazandığının ve yasa gereği SGK'ya başvuru tarihini takip eden ay başı olan 1/07/2004'ten itibaren başvurucuya yaşlılık aylığı bağlanması gerektiğinin tespitine hükmetmiş; karar, temyiz incelemesi sonucu Yargıtay 10. Hukuk Dairesinin 30/3/2009 tarihli ilamı ile eksik incelemeye dayandığı gerekçesi ile bozulmuştır.

10. Bozma ilamı doğrultusunda yeniden yapılan yargılama kapsamında başvurucunun tüm hizmet süresine ilişkin prim borcunun olup olmadığının tespiti yönünden davalı Kuruma müzekkere yazılmış, başvurucuya ait SGK ve Emekli Sandığı'a ait tahsis dosyaları celp edilmiş, dosya üzerinde bilirkişi incelemesi yaptırılmış ve İlk Derece Mahkemesinin 6/7/2010 tarihli kararı ile davanın kısmen kabulüne, başvurucunun 11/6/2004 tarihinde yaşlılık aylığına hak kazandığının ve yasa gereği SGK'ya başvuru tarihini takip eden ay başı olan 1/7/2004'ten itibaren başvurucuya yaşlılık aylığı bağlanması gerektiğinin tespitine hükmedilmiş, temyiz incelemesi sonucu karar, Yargıtay 10. Hukuk Dairesinin 25/10/2010 tarihli ilamı ile 1/3/1995 ila 30/3/2004 tarihleri arasındaki döneme ilişkin olarak davalı Kurumun olduğunu iddia ettiği prim borcunu 14/6/2010 tarihinde ödediği anlaşılan başvurucuya, 1/7/2010 tarihinden itibaren yaşlılık aylığı bağlanması gerekirken yanılgıyı değerlendirme sonucu karar verilmiş olmasının usul ve yasaya aykırı olduğu gerekçesine dayanılarak bozulmuştur.

11. Bozma üzerine dava dosyasını tekrar incelemeye alan Düzce İş Mahkemesi 18/2/2011 tarihli kararı ile 6/7/2010 tarihli kararında direnilmesine hükmetmiş, direnme üzerine Yargıtay Hukuk Genel Kurulunca yapılan temyiz incelemesi sonucu 21/9/2011 tarihli ilam ile bozmaya hükmedilmiştir. İlamın ilgili kısımları şöyledir:

"...

Belirtilmelidir ki, Kurumun hatalı işlemine dayalı olarak davacının iyiniyetli olmasından kaynaklanan bir kazanılmış haktan bahsedebilmek için Hukuk Genel Kurulu'nun 25.06.2003 gün ve 2003/21-406 E., 2003/424 K. ile 25.12.2002 gün ve 2002/21-1062 E., 2002/1098 K. sayılı kararlarında da belirtildiği gibi; bir hakkın elde edilmiş olması, objektif bir hukuk kuralının kişiye uygulanması, hakkın elde edilebilir ve Anayasa ile diğer Yasalarla korunmaya değer duruma gelmiş olması ve idarece tek taraflı tasarrufla geri alınamayacak durumda bulunması gerekir.

Hukuki değerden yoksun işlemler, açık hataya dayalı işlemler, iradeyi fesada uğratan nedenlere dayalı işlemler, kazanılmış hak doğurmadığı gibi idarenin yapmış olduğu olumsuz veya açıklayıcı işlemleri de kazanılmış hak doğurmaz.

Somut uyuşmazlık bu yönden incelendiğinde, davacının başvurusu üzerine prim borcu Kurumca ilgili Baro Başkanlıkları tarafından gönderilen prim bordrolarına göre hesaplanmış olup; hesaplamanın bildirilen süreler eksik olduğu için yanlış yapıldığı, diğer bir ifade ile hatalı bildirime dayalı ve hukuki değerden yoksun olduğu anlaşılmaktadır.

Yukarıda açıklandığı üzere hukuki değerden yoksun ve hatadan kaynaklanan Kurum işlemine dayalı olarak herhangi bir hak kazanılması mümkün değildir.

Bu nedenledir ki,Yerel Mahkemenin, Kurumun hatalı işlemi sonucu çıkarılan prim borcunu ödeyen davacının iyiniyetli olduğunu kabul ile aylık bağlanmasına dair verdiği karar isabetsizdir.

Sonuç itibariyle; yanılgılı değerlendirme ve yerinde olmayan gerekçelerle, önceki kararda direnilmesi usul ve yasaya aykırı olup, direnme kararı açıklanan bu değişik nedenlerle bozulmalıdır.

..."

12. Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun bozma ilamı üzerine dava dosyası Düzce İş Mahkemesine gönderilmiş ve bozma ilamına uyularak yargılamaya devam edilmiş, bozma ilamı doğrultusunda Baro Başkanlıklarından, SGK il Müdürlüğünden gerekli belgeler celp edilmiş, dosya bilirkişi incelemesine gönderilmiş, bilirkişi raporuna yapılan itirazlar üzerine yeniden bilirkişi incelemesi yaptırılarak bilirkişi raporu düzenletilmiş, yapılan değerledirme sonucunda 22/10/2013 tarihli karar ile davanın kısmen kabulüne, başvurucuya prim borcunu tamamladığı 14/6/2010 tarihini takip eden ay başı olan 1/7/2010 tarihinden itibaren yaşlılık aylığı bağlanması gerektiğinin tespitine hükmedilmiştir. Düzce İş Mahkemesinin kesinleşen 22/10/2013 tarihli kararının ilgili kısımları şöyledir:

"...

Taraf vekillerinin rapora itirazları sonucunda dosyamız İstanbul Anadolu iş Mahkemesine gönderilerek en az doçent seviyesinde iş ve sosyal güvenlik alanında uzman bilirkişiye tevdii edilmesi istenilmiş, bilirkişi Prof. Dr. E. Z. tarafından tanzim edilen 30/05/2013 tarihli rapor ile davacının emekliliği talep ettiği dönemde yürürlükte bulunan 506 sayılı Sosyal SigortalarKanununun 60. maddesine göre Yargıtay ve YHGKilamları gereği davacının 14/06/2010 tarihinden itibaren yaşlılık aylığı alma hakkı kazandığı,ancak 506 sayılı yasanın 62, 5510 sayılı yasanın 30. maddesine göre yaşlılık aylığına hak kazananlarahak kazanma tarihinden sonraki ay başındanitibaren aylık bağlanabileceğinden 01/07/2010 tarihinden itibaren yaşlılık aylığı bağlanabileceği, anılan aylıklarınfiilen ödenmemeleri nedeniyle ödenmeleri gereken tarihlerden itibaren yasal faizi ile talep edilebileceklerini beyan

etmiştir.

Tüm dosya kapsamı, bozma ilamı ve bozma ilamı sonrası temin edilen aynı yöndeki bilirkişi raporları içeriği gözönünde bulundurularak; Yargıtay Hukuk Genel kurulu kararı sonrasında dosya içerisine temin edilen belgelerden davacının 01/03/1995 tarihli Düzce Barosundan, 30/03/2004 tarihinden İstanbul Barosundan topluluk sigortasına tabi olarak serbest avukatlık yaptığı, baro kayıtları ile örtüşür şekilde Düzce Vergi Dairesinde avukatlık faaliyeti sebebiyle 04/04/1995-30/04/2004 tarihleri arasında vergi mükellefiyeti bulunduğu, 11/06/2004 tahsis talep tarihi itibariyle 2002 yılından önceki dönemlere ait topluluk sigortası prim borcu bulunduğundan başvurusunun sonuçlanamadığı, Bolu SGK İl Müdürlüğünce dosyamıza sunulan kayıtlardan davacının 1995 yılı 9-10-11-12. aylar, 1996 yılı 1-2-3-5. aylara ilişkin eksik ödediği, 1996 yılı 4-6-7-8-9-10-11, 1997 yılı 7-8-12, 1998 yılı 3-4, 2001 yılı 6-8-10-11. aylara ilişkin ise hiç ödemediği topluluk sigortası primlerini 14/06/2010 tarihinde ödediği ve ancak bu tarih itibariyle yaşlılık aylığı almaya hak kazandığı anlaşılmıştır.

..."

13. Tarafların temyiz talebinde bulunmaları üzerine Yargıtay 10. Hukuk Dairesince yapılan inceleme sonucu 13/1/2014 tarihli ilam ile İlk Derece Mahkemesi kararı onanmış ve yargılama sona ermiştir.

14. Onama ilamı başvurucuya 3/3/2014 tarihinde tebliğ edilmiş, başvurucu 1/4/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV.İNCELEME VE GEREKÇE

15. Mahkemenin 12/1/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

16. Başvurucu makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

17. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

18. Medeni hak ve yükümlülüklere ilişkin olan iş mahkemeleri nezdinde açılan davalarda yargılama süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak uyuşmazlığı karara bağlayacak davanın açıldığı tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak yargılamanın sona erdiği (Nesrin Kılıç, B. No: 2013/772, 7/11/2013 § 69), yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul süre şikâyetiyle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Mehmet Salih Ayyıldız, B. No:2012/397, 17/11/2014, § 25).

19. İş mahkemelerinde görülen davalarda yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Nesrin Kılıç, §§ 57, 58).

20. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda 6 yıl 2 ayı aşan yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

21. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Diğer İhlal İddiaları

22. Başvurucu, iş mahkemesinde SGK aleyhine açtığı tespit davasında yaşlılık aylığı bağlanma tarihinin hatalı değerlendirmeler sonucu yanlış belirlendiğini, yargılama sürecinde alınan bilirkişi raporu lehine olmasına ve İlk Derece Mahkemesinin de lehine hüküm kurmasına karşın kararın Yargıtayca bozulduğunu, İlk Derece Mahkemesinin direnmesi üzerine bu defa Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun hatalı değerlendirme sonucu hüküm kurduğunu ve İlk Derece Mahkemesinin bozmaya uymak zorunda kaldığını, dava kapsamındaki taleplerinin, SGK'nın işleyiş bozukluğundan kaynaklanan nedenlerle kendisine borç çıkarıldığı, bu borçların bildiriminin dahi yapılmadığı, ödeme yaptığına ilişkin sunduğu makbuzların kurum kayıtlarına işlenmediği hususları dikkate alınmaksızın haksız bir şekilde reddedildiğini, yargılama esnasında eksik görünen primleri ödemesine rağmen yaşlılık aylığı bağlanmadığından ve sosyal güvenlik haklarından mahrum bırakıldığından kendisinin ve ailesinin mağdur olduğunu belirterek sosyal güvenlik hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. 23. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (Tahir Canan, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Bu kapsamda başvurucunun şikâyetlerinin özünün derece Mahkemeleri tarafından delillerin değerlendirilmesinde ve yorumlanmasında isabet olmadığına ve esas itibarıyla yargılamanın sonucuna ilişkin olduğu anlaşılmaktadır.Dolayısıyla başvurucunun sosyal güvenlik hakkının ihlali iddialarının, adil yargılanma hakkı kapsamında yargılamanın sonucunun adil olmadığı yönünden incelenmesi uygun görülmüştür.

24. Anayasa'nın 148. maddesinin dördüncü fıkrasında, kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlara ilişkin şikâyetlerin bireysel başvuruda incelenemeyeceği belirtilmiştir. Bu kapsamda ilke olarak mahkemeler önünde dava konusu yapılmış maddi olay ve olguların kanıtlanması, delillerin değerlendirilmesi, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanması ileuyuşmazlıkla ilgili varılan sonucun adil olup olmaması bireysel başvurukonusu olamaz. Ancak bireysel başvuru kapsamındaki hak ve özgürlüklere müdahale teşkil eden, bariz takdir hatası veya açık keyfîlik içeren tespit ve sonuçlar bu kapsamda değildir (Ahmet Sağlam, B. No: 2013/3351, 18/9/2013, § 42).

25. Başvurucu tarafından ileri sürülen şikâyetlerin yukarıda belirtilen içtihat kapsamında kanun yolu şikâyeti niteliğinde olduğu anlaşılmaktadır.

26. Açıklanan nedenlerle başvurunun bu kısmının, diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

27. Öte yandan başvurucu, başvuru formunda bireysel başvuru tarihi itibarıyla hâlen kendisine yaşlılık aylığı bağlanmadığından bahsetmiş, fakat bu duruma ilişkin yargılama süreci sona erdikten sonra SGK'dan herhangi bir talepte bulunduğuna, talebinin reddedildiğine yönelik herhangi bir bilgi ya da belgeyi Anayasa Mahkemesine sunmadığından, bu iddia yönünden bir değerlendirme yapılmamıştır.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

28. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

“Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir. …”

29. Başvurucu maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

30. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

31. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 7.800 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

32. Anayasa Mahkemesinin maddi tazminata hükmedebilmesi için başvurucunun uğradığını iddia ettiği maddi zarar ile tespit edilen ihlal arasında illiyet bağı bulunmalıdır. Başvurucunun bu konuda herhangi bir belge sunmamış olması nedeniyle maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

33. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Diğer ihlal iddialarının açıkça dayanaktan yoksunolmaları nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 7.800 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE,

D. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Düzce İş Mahkemesine (E.2011/950, K.2013/747) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 12/1/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

SÜLEYMAN ORUÇ

B. No: 2014/5340 | Karar tarihi: 12.01.2017

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/5340

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

SÜLEYMAN ORUÇ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/5340)

Karar Tarihi: 12/1/2017

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Recep KÖMÜRCÜ

Celal Mümtaz AKINCI

Muammer TOPAL

Recai AKYEL

Raportör Yrd. : İsmail Emrah PERDECİOĞLU

Başvurucu : Süleyman ORUÇ

Vekili : Av. Vedat KARADUMAN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, işçi alacaklarının tahsili istemiyle açılan davanın Yargıtayın haksız olarak bozma kararı vermesi sonucu reddedilmesi ve yargılamanın makul sürede sonuçlanmaması nedenleriyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 15/4/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucu tarafından 22/10/2009 tarihinde Diyarbakır 1. İş Mahkemesinde açılan işçi ve işveren ilişkisinden kaynaklanan tazminat ve alacak davasında başvurucu, davalı şirkette 13/5/2008 - 30/9/2009 tarihleri arasında Survey sorumlusu olarak çalıştığını, işten usulsüz bir şekilde çıkarıldığını ve iş ilişkisinin sona ermesine bağlı olarak şirketten alacaklı olduğunu belirterek kıdem tazminatı, ihbar tazminatı, yıllık izin ücreti, fazla mesai ücreti, hafta tatili ücreti ve ödenmeyen ücret alacağının fazlaya ilişkin haklarının saklı kalması kaydıyla davalı şirketten tahsil edilmesine karar verilmesini talep etmiştir.

9. Yapılan değerlendirme sonucu Diyarbakır 1. İş Mahkemesi 29/9/2011 tarihli kararı ile davayı kısmen kabul etmiş, temyiz incelemesi sonucu karar Yargıtay 9. Hukuk Dairesinin 17/12/2013 tarihli ilamı ile kıdem tazminatı ile fazla çalışma ve hafta tatili yönünden hatalı değerlendirme yapıldığı gerekçesine dayanılarak bozulmuştur. Bozma ilamında başvurucuya dava açıldıktan sonra iş sözleşmesinin feshedildiği tarihte geçerli olan kıdem tazminatı tavanı tutarında ödeme yapıldığı, başvurucunun fazla çalışma ve hafta tatili çalışması yönünden ise hesaplanabilir ispat yapılamadığı hususları açıklanmıştır.

10. Bozma ilamı üzerine dava dosyasını yeniden değerlendiren Diyarbakır 1. İş Mahkemesi 8/4/2014 tarihli kararı ile bozma ilamı doğrultusunda davanın kısmen kabulüne hükmetmiş, karar Yargıtay 9. Hukuk Dairesinin 4/6/2014 tarihli ilamı ile onanmış ve yargılama sona ermiştir.

11. Başvurucu yargılama süreci henüz sonuçlanmadan 15/4/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

12. Mahkemenin 12/1/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

13. Başvurucu makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

14. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

15. Medeni hak ve yükümlülüklere ilişkin olan iş mahkemeleri nezdinde açılan davalarda yargılama süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak uyuşmazlığı karara bağlayacak davanın açıldığı tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak yargılamanın sona erdiği (Nesrin Kılıç, B. No: 2013/772, 7/11/2013 § 69), yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul süre şikâyetiyle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Mehmet Salih Ayyıldız, B. No:2012/397, 17/11/2014, § 25).

16. İş mahkemelerinde görülen davalarda yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili

makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Nesrin Kılıç, §§ 57,58).

17. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda yaklaşık 4 yıl 8 aylık yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

18. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Diğer İhlal İddiaları

19. Başvurucu, Yargıtayın haksız olarak bozma kararı vermesi sonucu davanın kısmen reddedildiğini, bozma ilamının Yargıtay içtihatlarının aksi yönünde olduğunu belirterek, adil yargılanma ve mülkiyet haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

20. Başvurucu mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüşse de söz konusu ihlal iddiası, somut olay kapsamında başvurucuya ait bir mülkün varlığı ancak mahkeme ya da hakem kararıylaya da ilgili idarenin kabulüyle icra edilebilir hâle gelmiş bir alacağın mevcut olması durumunda tartışılabilecek bir husustur. Bu kapsamda başvurucunun mülkiyet hakkının ihlali iddiası, başvurucuya ait bir mülkün varlığı bireysel başvuruya konu edilen alacak davası süreci sonucuna bağlı bir husus olduğundan, adil yargılanma hakkı kapsamında değerlendirilmiştir (Benzer yönde değerlendirme Mehmet Yavuz, B. No: 2013/2995, 20/2/2014; Gülen Sünget ve diğerleri, B. No: 2014/3567, 30/6/2016).

21. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (Tahir Canan, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Bu kapsamda başvurucunun şikâyetlerinin özünün derece Mahkemeleri tarafından delillerin değerlendirilmesinde ve yorumlanmasında isabet olmadığına ve esas itibarıyla yargılamanın sonucuna ilişkin olduğu anlaşılmaktadır.Dolayısıyla başvurucunun mülkiyet hakkının ihlali iddialarının, adil yargılanma hakkı kapsamında yargılamanın sonucunun adil olmadığı yönünden incelenmesi uygun görülmüştür.

22. Anayasa'nın 148. maddesinin dördüncü fıkrasında, kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlara ilişkin şikâyetlerin bireysel başvuruda incelenemeyeceği belirtilmiştir. Bu kapsamda ilke olarak mahkemeler önünde dava konusu yapılmış maddi olay ve olguların kanıtlanması, delillerin değerlendirilmesi, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanması ileuyuşmazlıkla ilgili varılan sonucun adil olup olmaması bireysel başvurukonusu olamaz. Ancak bireysel başvuru kapsamındaki hak ve özgürlüklere müdahale teşkil eden, bariz takdir hatası veya açık keyfîlik içeren tespit ve sonuçlar bu kapsamda değildir (Ahmet Sağlam, B. No: 2013/3351, 18/9/2013, § 42).

23. Başvurucu tarafından ileri sürülen şikâyetlerin yukarıda belirtilen içtihat kapsamında kanun yolu şikâyeti niteliğinde olduğu anlaşılmaktadır.

24. Açıklanan nedenlerle başvurunun bu kısmının, diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

25. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

“Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir. …”

26. Başvurucu maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

27. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

28. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net4.300 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

29. Anayasa Mahkemesinin maddi tazminata hükmedebilmesi için başvurucunun uğradığını iddia ettiği maddi zarar ile tespit edilen ihlal arasında illiyet bağı bulunmalıdır. Başvurucunun bu konuda herhangi bir belge sunmamış olması nedeniyle maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

30. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Diğer ihlal iddialarının açıkça dayanaktan yoksun olmaları nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 4.300 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE,

D. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Diyarbakır 1. İş Mahkemesine (E.2014/213, K.2014/233) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 12/1/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

RECEP VAROL VE DİĞERLERİ

B. No: 2014/5985 | Karar tarihi: 12.01.2017

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/5985

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

RECEP VAROL VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/5985)

Karar Tarihi: 12/1/2017

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Recep KÖMÜRCÜ

Celal Mümtaz AKINCI

Muammer TOPAL

Recai AKYEL

Raportör Yrd. : Gökçe GÜLTEKİN

Başvurucular : 1. Recep VAROL

2. İrfan ŞAHİN

3. Hüsnü NESLİOĞLU

4. Hulusi ÖZUĞUR

5. Ali ÇAKAL

Vekili : Av. Necmiye ŞABBAZ

Başvurucu : 6. İsmail SOYLU

Vekili : Av. Filiz EROL

Başvurucu : 7. Şakir ÇELİK

Vekili : Av. Fikret DURAK

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru; makul sürede yargılanma hakkının, kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı ile masumiyet karinesinin ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvurular 29/5/2014, 2/5/2014, 2/6/2014, 10/5/2014, 16/5/2014 tarihlerinde yapılmıştır.

3. Başvurular, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca 2014/5985 numaralı başvurunun kabul edilebilir olduğuna, esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir. Komisyonca 2014/6843, 2014/6902, 2014/7865, 2014/7867, 2014/7869, 2014/8117 numaralı başvuruların kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından 2014/6843, 2014/6902, 2014/7865, 2014/7867, 2014/7869, 2014/8117numaralı başvuruların kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Farklı tarihlerde yapılan 2014/6843, 2014/6902, 2014/7865, 2014/7867, 2014/7869, 2014/8117numaralı bireysel başvuru dosyalarının aralarındaki hukuki bağlantı nedeniyle 2014/5985 numaralı bireysel başvuru dosyası ile birleştirilmesine, incelemenin 2014/5985 başvuru numaralı bireysel başvuru dosyası üzerinden yürütülmesine karar verilmiştir.

7. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

8. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

9.Başvurucu Hüsnü Neslioğlu 23/5/2002 tarihinde, diğer başvurucular ise 16/5/2002 tarihinde gözaltına alınmışlardır. Başvuruculardan İsmail Soylu 23/5/2002 tarihinde tutuklanmış, 2/7/2002 tarihinde salıverilmiştir.

10. Aydın Cumhuriyet Başsavcılığının 23/5/2002 tarihli iddianamesi ile mükerrer bilet kullanma sonucu zimmetine para geçirdiği iddiasıyla başvurucular hakkında kamu davası açılmıştır. Aydın 2. Ağır Ceza Mahkemesinin 11/5/2007 tarihli kararı ile başvuruculaların beraatine karar verilmiştir. Temyiz üzerine Yargıtay 5. Ceza Dairesinin 2/3/2010 tarihli ilamı ile hüküm bozulmuştur.

11. Bozmaya uyularak yürütülen yargılama sonucunda Aydın 2. Ağır Ceza Mahkemesinin 27/2/2013 tarihli kararı ile " Gişe memuru olan sanıklar hakkında mükerrer bilet kullanarak zimmetlerine para geçirdikleri iddia edilmektedir... uyulan bozma ilamı gereğince aldırılan bilirkişi raporunda da yapılan incelemeler sonucunda sanıkların zimmet yada ihtilasen zimmet fiilini işledikleri yolunda bir bulgu ve sonuca varılmadığının bildirildiği görülmüştür. Bu deliller karşısında, amacı maddi gerçeğin ortaya çıkarılması olan ceza yargılamasının en önemli ilkelerinden birisi olan "şüpheden sanık yararlanır (in dubio pro reo)" ilkesi ve AİHS'nin 6/2 maddesinde garanti altına alınan masumiyet karinesi uyarınca sanıkların üzerlerine atılı suçu işlediklerini gösterir mahkumiyetine yeterli her türlü şüpheden uzak kesin ve inandırıcı delil elde edilemediği anlaşıldığından CMK.nun 223/2-e maddesi gereğince yüklenen suçun sanıklar tarafından işlendiğinin sabit olmaması nedeniyle sanıkların beraatine karar vermek gerekmiş" gerekçesiyle başvuruculaların beraatine karar verilmiştir. Temyiz üzerine karar Yargıtay 5. Ceza Dairesinin 13/2/2014 tarihli ilamı ile onanmıştır.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

12. Mahkemenin 12/1/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

13. Başvurucular, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

14. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvuruculardan İrfan Şahin, Hulusi Özuğur, Hüsnü Neslioğlu, Recep Varol, Ali Çakal, İsmail Soylu tarafından yapılan başvurularda yer alan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

15. Ceza yargılamasının süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak bir kişiye suç işlediği iddiasının yetkili makamlar tarafından bildirildiği veya isnattan ilk olarak etkilendiği arama ve gözaltı gibi birtakım tedbirlerin uygulandığı tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak suç isnadına ilişkin nihai kararın verildiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul süre şikâyetiyle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (B.E., B. No: 2012/625, 9/1/2014, § 34).

16. Ceza yargılamasının süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (B.E., § 29).

17. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda yaklaşık 11 yıl 9 aylık yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

18. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Diğer İhlal İddiaları

19. Başvurucu İsmail Soylu haksız yere tutuklu kaldığını, hakkında haksız yere dava açılmasının masumiyet karinesini ve şüpheden sanık yararlanır ilkesini ihlal ettiğini ileri sürmüştür.

1. Kişi Hürriyeti ve Güvenliği Hakkının İhlal Edildiği İddiası

20. Başvurucu, gözaltı ve tutuklama tedbirleri uygulanarak 16/5/2002 ile 2/7/2002 tarihleri arasında tutulu kaldığı yargılamadan beraat etmesi sonucu Anayasa'nın 19. maddesinde düzenlenen kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

21. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un geçici 1. maddesinin (8) numaralı fıkrası uyarınca Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisinin başlangıcı 23/9/2012 tarihi olup Mahkeme, ancak bu tarihten sonra kesinleşen nihai işlem ve kararlar aleyhine yapılan bireysel başvuruları inceleyebilir (Zafer Öztürk, B. No: 2012/51, 25/12/2012, § 17).

22. Tutukluluk nedeniyle yapılan bireysel başvurunun temel amacı, özgürlükten yoksun bırakmanın hukuka aykırı olduğunun ya da devamını haklı kılan sebeplerin bulunmadığının

tespitidir (Mehmet Emin Kılıç, B. No: 2013/5267, 7/3/2014, § 24). Tutuklulukta sürenin başlangıcı, kişinin ilk kez yakalandığı tarih veya doğrudan tutuklandığı durumlarda tutuklama tarihidir. Tutukluluk süresinin sonu ise kural olarak kişinin serbest bırakıldığı ya da ilk derece mahkemesince hüküm verildiği tarihtir (Mehmet Emin Kılıç, § 27).

23. Somut olayda başvurucu 16/5/2002 ile 23/5/2002 tarihleri arasında gözaltında kalmış, 23/5/2002 tarihinde tutuklanmış, 2/7/2002 tarihinde serbest bırakılmıştır. Başvurucunun tutukluluk hâlini sona erdiren serbest bırakılma kararı 23/9/2012 tarihinden önce verilmiştir.

24. Başvurucunun tutuklu kaldığı sürenin haksızlığına yönelik iddiaları, Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisinin başlamasından önce gerçekleşmiş olaylara ilişkindir.

25. Açıklanan nedenlerle başvurunun bu kısmının zaman bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Masumiyet Karinesininİhlal Edildiğine İlişkin İddia

26. Masumiyet karinesi, kişinin suç işlediğine dair kesinleşmiş bir yargı kararı olmadan suçlu olarak kabul edilmemesini güvence altına alır. Bunun sonucu olarak kişinin masumiyeti “asıl” olduğundan suçluluğu ispat külfeti iddia makamına ait olup kimseye suçsuzluğunu ispat mükellefiyeti yüklenemez. Ayrıca hiç kimse, suçluluğu hükmen sabit oluncaya kadar yargılama makamları ve kamu otoriteleri tarafından suçlu olarak nitelendirilemez ve suçlu muamelesine tabi tutulamaz (Kürşat Eyol, B. No: 2012/665, 13/6/2013, § 26).

27. 6216 sayılı Kanun’un 48. maddesinin (2) numaralı fıkrasında açıkça dayanaktan yoksun başvuruların Mahkemece kabul edilemezliğine karar verilebileceği belirtilmiştir. Bu bağlamda başvurucunun ihlal iddialarını kanıtlayamadığı, temel haklara yönelik bir müdahalenin olmadığı veya müdahalenin meşru olduğu açık olan başvurular ile karmaşık veya zorlama şikâyetlerden ibaret başvurular açıkça dayanaktan yoksun kabul edilebilir (Hikmet Balabanoğlu, B. No: 2012/1334, 17/9/2013, § 24).

28. Somut olayda başvurucu hakkında açılan ceza davasında Mahkemece yapılan değerlendirme sonucunda masumiyet karinesi uyarınca sanıkların üzerilerine atılı suçu işlediklerini gösterir yeterli, her türlü şüpheden uzak, kesin ve inandırıcı delil elde edilemediği gerekçesiyle beraat kararı verilmiştir. Başvurucunun hakkında dava açılması nedeniyle masumiyet karinesinin ve şüpheden sanık yararlanır ilkesinin ihlal edildiğini ileri sürdüğü dikkate alındığında masumiyet karinesinin ihlal edildiğine yönelik bir ihlalin olmadığının açık olduğu anlaşılmıştır.

29. Açıklanan nedenlerle başvurunun bu kısmının, diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

30. 6216 sayılı Kanun’un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

“Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…”

31. Başvurucular, manevi tazminat talebinde bulunmuşlardır.

32. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

33. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında -yargılamadaki taraf sayısı da dikkate alınarak- başvuruculara ayrı ayrı net 12.600 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

34. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harcın başvuruculara ayrı ayrı ödenmesine, 1.800 TL vekâlet ücretinin başvurucu İsmail Soylu ve başvurucu Şakir Çelik'e ayrı ayrı ödenmesine, başvuruculardan Recep Varol'a, Ali Çakal'a, Hulusi Özuğur'a, Hüsnü Neslioğlu'a ve İrfan Şahin'e müştereken ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

A. 1. Başvuruculardan İrfan Şahin, Hulusi Özuğur, Hüsnü Neslioğlu, Recep Varol, Ali Çakal, İsmail Soylu tarafından yapılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin başvurularda yer alan iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Başvurucu İsmail Soylu tarafından yapılan başvuruda ileri sürülen kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın zaman bakımından yetkisizlik nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

3. Başvurucu İsmail Soylu tarafından yapılan başvuruda ileri sürülen masumiyet karinesinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvuruculara ayrı ayrı net 12.600 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 206,10 TL harcın başvuruculara AYRI AYRI ÖDENMESİNE ve 1.800 TL vekâlet ücretinin başvurucu İsmail Soylu ve başvurucu Şakir Çelik'e ayrı ayrı ÖDENMESİNE, başvurucu Recep Varol, Ali Çakal, Hulusi Özuğur, Hüsnü Neslioğlu ve İrfan Şahin'e MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

E. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvuruculara Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Aydın 2. Ağır Ceza Mahkemesine (E.2010/207, K.2013/144) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 12/1/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MUSTAFA ÇELİK VE SİYAHMET ŞERAN

B. No: 2014/7227 | Karar tarihi: 12.01.2017

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/7227

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

MUSTAFA ÇELİK VE SİYAHMET ŞERAN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/7227)

Karar Tarihi: 12/1/2017

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Recep KÖMÜRCÜ

Celal Mümtaz AKINCI

Muammer TOPAL

Recai AKYEL

Raportör : Nahit GEZGİN

Başvurucular : 1. Mustafa ÇELİK

2. Siyahmet ŞERAN

Vekili : Av. Müjde TOZBEY ERDEN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru; başvurucuların kolluk görevlileri tarafından silahlı güç kullanılması sonucu yaralanmaları, bu olaya ilişkin etkili bir ceza soruşturması yürütülmemesi ve başvurucuya ait araca hukuka aykırı şekilde el konulması nedenleriyle yaşam ve mülkiyet haklarının ihlal edildiğine ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 26/5/2014 tarihinde Van 2. Ağır Ceza Mahkemesi vasıtasıyla yapılmıştır. Başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesi neticesinde başvurunun Komisyona sunulmasına engel teşkil edecek bir eksikliğinin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. İkinci Bölüm Üçüncü Komisyonunca 24/12/2014 tarihinde, başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

4. Bölüm Başkanı tarafından 25/3/2016 tarihinde, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas

incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvurunun bir örneği görüş için 25/3/2016 tarihinde Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, başvuru hakkında görüş bildirmemiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

6. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) aracılığıyla erişilen bilgi ve belgeler çerçevesinde ilgili olaylar özetle şöyledir:

7. Çiftçi olan başvurucu Mustafa Çelik 1984 doğumlu, şoför olan başvurucu Siyahmet Şeran ise 1979 doğumludur. Başvurucular, olay tarihinde Başkale ilçesinde ikamet etmektedirler ve 19/10/2013 tarihinde kolluk görevlileri ile aralarında yaşanan olaylar sırasında yaralanmışlardır.

8. Olayın sebebi ve gerçekleşme şekline ilişkin olarak başvuruculaın anlatımlarıyla kamu görevlileri tarafından düzenlenen belgelerde yer verilen bilgi ve ifadeler arasında farklılıklar bulunmaktadır.

1. Kamu Görevlilerince Düzenlenen Belgelere Göre Gelişen Olaylar

9.Başkale İlçe Jandarma Komutanlığına bağlı kolluk görevlileri 19/10/2013 tarihinde gece saatlerinde Çamlık Jandarma Karakolu (Karakol) bölgesine gelmişler, Karakolun yol kontrol noktasında sabah saat 7.30 sıralarına kadar görev yapmışlardır. Belirtilen saatte ise görevlerini tamamlamışlar ve ardından söz konusu Karakoldan ayrılmak için farklı araçlarla hareket etmeye başlamışlardır.

10. İçinde İlçe Jandarma Komutan Vekili de dâhil bazı rütbeli askerin bulunduğu araç, Karakolun önünden çıkış yapmış; arkasından da sivil görünümlü ve plakalı, içinde diğer kolluk görevlilerinin bulunduğu minibüs tipi araç Karakolun nizamiyesinden çıkış yapmaya başlamıştır.

11. Bu sırada sayıları tam olarak belirlenemeyen ancak beş altı adet olduğu tahmin edilen kamyonet tipi aracın, Karakolun nizamiye kapısı önünden süratle geçtiği ve arkalarından da plakalığı olmayan başka bir minibüs tipi aracın geldiği görülmüştür.

12. Karakol nizamiyesinden araçlarıyla çıkmakta olan kolluk görevlileri bu durumdan şüphelenerek kendi araçlarıyla yolu kısmen kapatmışlardır. İçlerinden biri, aracından inerek -üzerinde kolluk görevlisi olduğunun fark edilmesini sağlayacak yeleği de olduğu hâlde- gelmekte olan minibüs tipi araca dur ihtarı yapmıştır. Ancak araçtakiler bu ihtara rağmen süratlerini artırarak ihtarı yapan kolluk görevlisine doğru araçlarını sürüp yolun açılmasını sağlamış ve olay yerinden kaçmaya başlamışlardır.

13. Bunun üzerine kolluk görevlileri, önlerinden giden komutanlarına mobil telefonla bilgi vermiş ve kaçmakta olan sivil aracı takip etmeye başlamışlardır.

14.Durumdan haberdar edilen komutanın içinde bulunduğu öndeki araçla kaçmakta olan aracın yolu kesilerek araç durdurulmaya çalışılmış ise de araçtakiler, yolu kısmen kesebilen kolluk aracının üzerine araçlarınıyine süratle sürerek yolu açabilmiş ve kaçmaya devam edebilmişlerdir.

15.Söz konusu araçtakilerin bu şekilde süratle kaçması kolluk görevlilerinde, aracın yurda kaçak şekilde sokulmuş sigarayla yüklü olduğu düşüncesi yaratmıştır. Kolluk görevlileri, bu

düşünceyle ve bir an evvel aracı yakalamak amacıyla süratle takibe devam ederken Karakolun önünden geçtiğini gördükleri beş altı adet kamyonet tipi aracın yolun her iki şeridini de kapatacak ve böylece ilerlemelerine engel olacak şekilde kaçan araçla aralarında ilerlediğini görmüşlerdir.

16. Bir süre sonra bu araçlar, kolluk görevlilerinin araçlarını yoldan çıkaracak vegüvenliği tehlikeye sokacak tarzda kullanılmaya başlanmıştır. Bu araçlar sayesinde kolluk görevlileriyle arasındaki mesafeyi daha da açabilen kaçan araç, bir köye giden tali yola girerek kamyonet tipi araçlardan biriyle birlikte olay yerinden süratle uzaklaşabilmiştir.

17. Geriye kalan ve birinin içinde başvurucuların da bulunduğu kamyonet tipi araçlar ise kaçan araçların girdiği tali yola girişi tamamen kapatacak şekilde aniden durmuştur.

18. Kolluk görevlilerinin araçlarından sivil olanı, tali yolu kapatan araçlara çarpmamak için ana yolun sağ kısmına doğru manevra yaptığı sırada başvurucu Siyahmet Şeran'ın geçişi engellemeye çalışması nedeniyle, kolluk aracının sağ ön tarafı ile başvurucu Siyahmet Şeran'ın kamyonetinin sağ yan tarafı hasar alacak şekilde çarpışma meydana gelmiştir.

19. Bu çarpışmada kolluğun minibüs tipi aracının kızaklı arka yan kapısı açılmış, kapının yanındaki koltukta oturan Uzman Çavuş M.K. dengesini kaybederek düşerken piyade tüfeği elinden fırlamış ve başvurucu Siyahmet Şeran'ın kamyonetinin ön cam sağ direk bitişiğine uç kısmından çarparak tüfek ateş almıştır.

20. Ateş alan silahtan çıkan mermi, başvurucu Siyahmet Şeran'ın kamyonetinin sağ ön tarafında oturan başvurucu Mustafa Çelik'in sağ kol bileğine ve göğsünün sağ bölümüne isabet etmiştir.

21. Başvurucu Mustafa Çelik, isabet eden mermi nedeniyle hayati tehlike geçirecek şekilde yaralanmıştır. Başvurucu Siyahmet Şeran ise merminin kırdığı cam parçalarının sağ kulak altı ve boyun bölgesine isabet etmesi sonucu basit bir tıbbi müdahale ile giderilebilecek şekilde yaralanmıştır.

22. Siyahmet Şeran, kamyonetinden inerek kaçmaya çalışmış ancak fazla uzaklaşamadan yakalanmıştır.

23. Bu sırada kaçan araca yardım eden ve sayılarının bu kez on kadar olduğu belirlenen kamyonet tipi araç, bu iki aracı çevrelemiştir.

24. Kolluk görevlileri, yaralanan başvuruculara en yakın hastaneye götürmek istemiş, başvurucular bunu kabul etmemiş ve kendi araçlarıyla gitmek istediklerini söylemişlerdir. Kolluk görevlileri, kamyonet tipi araçlarda bulunan kalabalığın kendilerine mukavemet göstereceği endişesiyle başvuruculara kendi araçlarıyla olay yerinden ayrılmalarına izin vermiş; ancak, Başkale Devlet Hastanesine kadar aracı takip ettikten sonra Hastanenin karşısında bulunan askerî tabura girmişlerdir.

25. Başvurucu Mustafa Çelik, Başkale Devlet Hastanesinde yapılan ilk tıbbi müdahaleden sonra durumunun ciddi olması nedeniyle önce Van Bölge Eğitim ve Araştırma Hastanesine, buradan da Erzurum Bölge Eğitim ve Araştırma Hastanesine sevk edilmiş ve tedavisi burada tamamlanmıştır. Kolluk görevlileri, Başkale Devlet Hastanesine giderek başvuruculara tıbbi yardımda bulunulduğunu ve başvurucu Mustafa Çelik'in bölge hastanesine sevk edildiğini tespit etmiştir.

2. Başvuruculara Anlatımlarına GöreGelişen Olaylar

26. Başvurucular, olayları farklı anlatmaktadırlar. Başvurucular, olay günü sabah saat 6.30-7.00 sıralarında başvurucu Siyahmet Şeran'ın yakın akrabasının düğün merasimine bir arkadaşlarını davet etmek için ikamet ettiği köye gitmeleri nedeniyle olay yerinde bulunduklarını söylemişlerdir. Başvurucular, düğün davetiyesini bıraktıktan sonra dönüş yolunda minibüs tipi sivil bir aracın kendilerini sıkıştırmaya başladığını, içinde tanımadıkları kişilerin bulunduğunu gördüklerini, bu kişilerin kendilerine bir zarar vereceğinden korkarak yola devam etmeye çalıştıklarını ancak bir süre sonra bu araçla bir çarpışma yaşadıklarını, ardından araçtakilerden birinin uzun namlulu bir silahla kendilerine ateş ettiğini, her ikisinin de bu ateş sebebiyle yaralandığını, karşı taraftakilerin olay yerinden kaçtığını ve hastaneye kendiaraçlarıyla gittiklerini ileri sürmüşlerdir.

3. Kolluk Görevlisi M.K. Hakkında Yürütülen Ceza Soruşturması Süreci

27.Olay, Başkale İlçe Merkez Karakol Komutanı tarafından Cumhuriyet Savcısı'na aynı gün saat 8.30 sıralarında bildirilmiştir. Başkale Cumhuriyet Başsavcılığı (Cumhuriyet Başsavcılığı) tarafından aynı gün olay hakkında soruşturma açılmıştır. Cumhuriyet Savcısı; bu soruşturma kapsamında Karakol Komutanı'na, olaya karışan kolluk görevlilerinin ifadelerinin "mağdur", başvuruculaın ifadelerinin ise "mağdur-şüpheli" sıfatıyla alınması, olay yeri incelemesi ve delillerin toplanması işlemlerinin Emniyet Müdürlüğü Olay Yeri İnceleme Ekibi (Olay Yeri İnceleme Ekibi) tarafından yapılması ve olaya karışan araçların muhafaza altına alınması talimatını vermiştir.

28. İçlerinde olaya karışan kolluk görevlilerinin de bulunduğu İlçe Jandarma Komutanlığına bağlı kolluk görevlileri tarafından olay günü saat 9.00'da "Olay Yeri Tespit ve Görgü Tutanağı" düzenlenmiştir. Söz konusu tutanakta olayın gelişiminin ve gerçekleşme koşullarının yukarıda (bkz. §§ 8-25) ifade edildiği şekilde açıklandığı görülmüştür.

29. Olay Yeri İnceleme Ekibi, Cumhuriyet Savcısı'nın talimatı doğrultusunda aynı gün saat 9.40 sıralarında Başkale İlçe Jandarma Komutanlığında, başvurucu Siyahmet Şeran ve kolluğa ait muhafaza altına alınan araçlar üzerinde inceleme yapmıştır. Bu inceleme sonucunda hazırladığı raporda, başvurucu Siyahmet Şeran'a ait aracın ön camının sağ direkle birleştiği kısmında bir adet mermi giriş deliğinin bulunduğunu, yakın mesafeden atış (namlu ağız alevinin yakması) nedeniyle camda islenme olduğunu ve kolluğa ait aracın çarpışma nedeniyle ön tarafının hasar gördüğünü bildirmiştir. Ekip ayrıca araçların fotoğraflarını çekmiş ve diyagramlarını düzenlemiştir.

30. Söz konusu inceleme raporunun Cumhuriyet Savcısı'nın olayla ilgili talimatı bölümünde aynen şu ifadelere yer verilmiştir:

"Olay yerinde gerekli incelemeler yapılarak fotoğraf çekimleri yapılsın, tespit edilen bulgu ve deliller muhafaza altına alınsın, gerekirse tekrar talimat alınsın. Yaralama olayına karışan şahsın el svaplarının alınmasına gerek olmadığı, sadece olaya karışan iki otonun fotoğraflanması talimatını vermiştir."

31. Olay Yeri İnceleme Ekibi, bu incelemesini tamamladıktan sonra olayın gerçekleştiği yere giderek maddi delil incelemesi yapmış ve burada bir adet mermi kovanı bulmuştur. Ayrıca yoldaki araç fren izleri ve mesafelerini tespit ederek olay yerini fotoğraflamış, krokilendirmiştir.

32. Soruşturmada Erzurum Kriminal Polis Laboratuvarından (Kriminal Laboratuvar) alınan 05/11/2013 tarihli raporda başvurucu Mustafa Çelik'in olay sırasında giydiği kazak ve yelekte mermi giriş-çıkış deliklerinin bulunduğu, 11/11/2013 tarihli raporda olay yerinden

elde edilen bir adet kovanın kolluk görevlisi M.K.nın uzun namlulu görev silahından atılmış olduğu, 12/11/2013 tarihli raporda ise başvurucu Siyahmet Şeran'a ait aracın ön camından alınan svaplarda atış artığının tespit edildiği bildirilmiştir.

33. Başvurucu Mustafa Çelik'in tedavi gördüğü Erzurum Bölge Eğitim ve Araştırma Hastanesi (Hastane) polisi ve Hastanenin kalp ve damar cerrahisi uzmanı ve operatördoktoru tarafından 21/10/2013 tarihinde düzenlenen tutanakta, başvurucunun aynı gün ameliyata alındığı ve birisi kalbini saran zara, diğeri ise sol göğüs duvarına nafiz (delip geçen, içe işleyen) iki adet ateşli silah mermi çekirdeğinin vücudundan çıkarıldığı belirtilmiştir. Hastane tarafından yazılan yazıya göre çıkartılan iki adet mermi çekirdeği ve başvurucu hakkında düzenlenen adli raporlaraynı gün Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilmiştir.

34. Cumhuriyet Başsavcısı tarafından 31/10/2013 tarihinde düzenlenen tutanakta ise söz konusu yazının ekindeki kapalı zarftan iki adet gri renkli metal parçasının çıktığı belirtilmiştir.

35. Soruşturma belgelerinde yer alan adli raporlara göre başvurucu Mustafa Çelik göğüs ve sağ el bölgelerine ateşli silah mermisi isabet etmesi sonucu yaralanmıştır. Sağ el bileğinde bir adet mermi giriş ve çıkış deliği, göğüs bölgesinde ise bir adet mermi giriş deliği bulunmaktadır. Raporlara göre bu bölgeden giren mermiye ilişkin çıkış deliği bulunmamaktadır. Başvurucu, sözü edilen ciddi yaralanmalar nedeniyle hayati tehlike geçirmiştir. Başvurucu Siyahmet Şeran ise cam parçalarının isabet etmesi sonucu sağ kulağından ve boyun bölgesinden basit bir tıbbi müdahale ile giderilebilir şekilde yaralanmıştır.

36. Başvurucu Siyahmet Şeran'ın ifadesi Cumhuriyet Savcısı tarafından bizzat alınmıştır. Bu ifadesinde özetle olay günü sabah saat 6.30-7.00 sıralarında diğer başvurucu ile birlikte arkadaşı F.A.nın evine bir akrabasının düğün davetiyesini vermek için uğradıklarını, dönüş yolunda tanımadıkları sivil giyimli kişilerin kullandıkları araçla kendi araçlarına çarptığını, akabinde bu araçtaki kişilerden birisinin kendilerine uzun namlulu bir silahla ateş ettiğini, sadece bir el silah sesi duyduğunu, ateş edilmesinden sonra araçtan inen diğer kişilerin kendisini darbetmeye kalkıştığını, sinkaflı sözlerle hakaret ettiklerini, ateş etme olayından önce bu kişilerle arasında bir diyalog ve tartışma yaşanmadığını söylemiştir.

37. Başvurucu Mustafa Çelik'in müşteki sıfatıyla ifadesi, tedavi gördüğü Hastanede olay günü polis tarafından alınmıştır. Bu ifadesinde özetle saat 6.30 sıralarında diğer başvurucu ile birlikte K. isimli bir kişinin düğününe gitmek için yola çıktıklarını, yolda ilerledikleri sırada beyaz bir minibüsün kendilerine selektör yaparak durdurmaya çalıştığını ancak korktukları için durmadıklarını, yolun devamında bu aracın önlerini keserek kendilerini durdurduğunu, araçtan iki kişinin inerek yanlarına geldiğini, Siyahmet Şeran ile konuşmaya, akabinde onu araçtan indirerek darbetmeye başladıklarını, kendisinin bu sırada aracın içinde olduğunu, karşı taraftaki bir kişinin niye durmadıklarını sorup sinkaflı sözlerle hakaret ettikten sonra "Seni öldüreceğim." diyerek uzun namlulu bir silahla kendisine ateş ettiğini, akabinde bu kişilerin hep birlikte olay yerinden kaçtığını, kendilerinin ise bu kişileri araçlarıyla Başkale ilçesindeki Jandarma taburuna girmelerine kadar takip ettiklerini, kolluk görevlileri olduklarını olaydan sonra öğrendiğini ve kendisini yaralayan kişiden şikâyetçi olduğunu söylemiştir.

38. Soruşturmada, olaya karışan kolluk görevlilerinin müşteki sıfatıyla ifadeleri İlçe Jandarma Komutanlığı görevlileri tarafından alınmıştır. Kolluk görevlileri, olayın

gerçekleşme şeklini yukarıda ifade edilen şekliyle anlatmışlardır (bkz. §§ 9-25).

39. Başvurucular müdafileri aracılığıyla Cumhuriyet Başsavcılığına başvurmuşlar,olay günü köye düğün davetiyesi bırakmak için uğradıklarını doğrulayacak tanıklarının bulunduğunu ve kolluk görevlilerinin kendilerini öldürme kastıyla hareket ettiklerini ileri sürmüşlerdir. Başvurucu Mustafa Çelik, aldığı yaralar yüzünden olay günü ifade veremeyecek durumda olması nedeniyle istememesine rağmen kolluk görevlilerinin zorlamasıyla bazı anlatımlarda bulunduğunu ileri sürmüştür. Başvurucu, bu sırada bilincinin tam olarak açık olmadığı için ifade tutanağında olayın gerçekleşme koşulları bakımından söylemediği hususlara yer verildiğini iddia etmiştir. Başvurucular, kolluk görevlileri hakkında kasten insan öldürmeye teşebbüs suçundan soruşturma yapılmasını ve başvurucu Mustafa Çelik'in ifadesinin yeniden alınmasını talep etmişlerdir.

40. Cumhuriyet Başsavcılığı 16/1/2014 tarihinde yürüttüğü soruşturma sonucunda şüpheli M.K. hakkında taksirle birden fazla kişinin yaralanmasına neden olma suçundankovuşturmaya yer olmadığına karar vermiştir. Karar gerekçesinin ilgili bölümü şöyledir:

"Yukarıda açık kimlik bilgileri yazılı şüpheli M... K...'nın, Başkale İlçe Jandarma Komutanlığı emrinde, uzman çavuş olarak görev yaptığı, olay gününden önceki gece, ilçemiz B... Köyüne, ilçe jandarma komutan vekilinin emir ve komutasında, aralarında şüphelinin de bulunduğu, kolluk görevlileri, uyuşturucu kaçakçılarını yakalama faaliyeti için gittikleri, köyde gece saat 03:30 a kadar yakalama faaliyeti gerçekleştirdikleri, her hangi bir suç unsuruna rastlanmaması nedeniyle, ilçe merkezi dönüş yolu üzerinde bulunan Çamlık Jandarma Karakoluna geldikleri, karakol yol kontrol noktasında sabah saat 07:30 sıralarına kadar yine faaliyete devam ettikleri, suç unsuru tespit edilememesi nedeniyle faaliyete son verildiği ve görevli araçlardan 7... resmi plakalı 6... sivil plakalı ve sivil görünümlü, içinde İlçe Jandarma Komutan vekili, tanıklar Bçvş C... U... K..., Uzm Çvş S... S...'ın içinde bulunduğu aracın önden çıkış yaptığı, arkasından ikinci araç olan 7... resmi plakalı sivil görünümlü, içinde Jandarma görevlileri Uzm Çvş A... K..., Üstçvş M.... T..., Uzm Çvş Ü... S... Y... ve şüpheli Uzm Çvş M... K...'nın bulunduğu, minibüs aracın çıkmaya başladığı, bu sırada ikinci aracın nizamiye kapısına çıkmasına engel olacak şekilde 5-6 adet plakaları tespit edilemeyen pikap türü araçların hızla geçtiği ve bu araçların arkasından gelen gri renkli ford transit marka plakası olmayan bir aracın daha geldiği, kolluk görevlilerinin durumdan şüphelendikleri ve bu nedenle yolun kapatıldığı, tanık M... T... tarafından Jandarma yeleği ile plakasız araca dur ihtarı yapıldığı, ancak plakasız aracın dur ihtarına rağmen daha da hızlanarak arabayı devriyenin üzerine sürerek kaçtığı, bunun üzerine tanık M... T... tarafından cep telefonu ile önde giden ilk araçta bulunan Jandarma Komutanına bilgi verilerek plakasız aracın takibine başlandığı, önde bulunan kolluk aracı ile plakasız aracın yolunun kesilmeye çalışıldığı ancak plakasız araç hızını kesmeyerek arabayı yolun kesen aracın üzerine sürdüğü ve kaçmaya devam ettiği, Jandarma görevlilerinin araçları ile plakasız aracı takibe devam ettikleri, takip sırasında kaçak sigara yüklü olduğu düşünülen aracın yakalanmaması için, bölgede sürekli olarak kaçakçılar tarafından uygulana gelen gözcü araçlarının takip yolunu, çift şeridi işgal edecek şekilde seyir halinde yolun tamamını kapattıkları, gözcü araçlarının bir tanesinin, içinde müştekilerin bulunduğu, sürücülüğünü müşteki Siyahmet ŞERAN'ın yaptığı 80 ... plaka sayılı araç olduğu, gözcü araçlarının Jandarma araçlarını yoldan çıkaracak şekilde tehlikeli araç kullandıkları, sigara yüklü olduğu değerlendirilen plakasız aracın gözcü araçlarının engellemesi sayesinde yol üzerinde bulunan E...- A... köyü yol ayrımından girerek yanında bulunan 1 adet gözcü aracı ile birlikte uzaklaştığı, geriye kalan, içerisinde

müştekilerin de bulunduğu 4-5 adet gözcü aracının E... - A... köyleri yol ayrımını kapatacak şekilde aniden durdukları, içinde şüphelinin de bulunduğu, askeri aracın sürücüsü olan Uzm Çvş Ü... S... Y...'ın yolu kapatan gözcü araçlara çarpmamak amacıyla ana yolun sağ kısmına manevra yaptığı, bu esnada müşteki Siyahmet'in sevk ve idaresindeki aracı Jandarma aracının manevra yaptığı istikamete doğru hareket ettirerek Jandarma aracının önüne gelecek şekilde direksiyon kırdığı ve geçişini engellemeye çalıştığı, hareket halindeki Jandarma aracının sağ ön tarafı ile müştekinin aracının sağ yan tarafı olacak şekilde her iki aracın çarpıştığı, çarpışma sırasında Jandarma aracının kızaklı olan arka yan kapısının açıldığı, hemen kapının içindeki koltukta oturan şüpheli M... K...'nın çarpışmanın etkisi ile dengesini kaybederek açılan kapıdan düştüğü, düşme esnasında elinde bulunan Türk Silahlı Kuvvetlerine ait 1... seri numaralı G3 piyade tüfeğinin elinden fırlayarak müştekinin aracının ön cam sağ direk bitişiğine uç kısmından çarptığı ve bu şekilde silahın ateş aldığı, tüfekten çıkan merminin gözcü arabasının sağ ön tarafında oturan müşteki Mustafa ÇELİK'in sağ kol bileğine ve göğüs kısmına isabet ettiği, müşteki Mustafa ÇELİK'in dosyada mübrez adli muayene raporlarında belirtildiği üzere hayati tehlike geçirecek şekilde yaralandığı, patlamanın etkisi ile kırılan cam parçalarının da müşteki Siyahmet'in sağ kulak altı ve boyun bölgesine isabet etmesi nedeniyle müşteki Siyahmet ŞERAN'ın da dosyada mübrez muayene raporlarında belirtildiği üzere yaralandığı, müşteki Siyahmet'in araçtan inerek yaya olarak kaçmaya çalıştığı ancak kolluk güçleri tarafından yakalandığı, müştekilere ilk müdahalenin Başkale Devlet Hastanesinde yapıldığı, müşteki Mustafa'nın Van Bölge Eğitim Araştırma Hastanesine, oradan da Erzurum Devlet Hastanesine sevki yapılarak bu hastanelerce tedavisinin yapıldığı,

...

olay günü, kaçak sigara yüklü olduğu değerlendirilen plakasız minibüsün gözcülüğünü yapan araçlardan biri olan, müşteki Siyahmet ŞERAN'ın sevk ve idaresindeki 80 ... plaka sayılı aracı ile yanında müşteki Mustafa ÇELİK olduğu halde şüphelinin de içinde bulunduğu Jandarma aracının sigara aracına ulaşmasını engellemek amacıyla, aracını hareket halindeki Jandarma aracının önünü kesecek şekilde direksiyon kırdığı, ani bu hareketi nedeniyle hareket halindeki Jandarma aracının duramayarak müştekilerin aracına çarptığı, çarpmanın etkisi ile hemen kapının yanında oturan şüphelinin dengesini kaybederek açık olan orta kızaklı kapıdan dışarı fırladığı, elindeki, görev gereği kendisine verilmiş olan G3 piyade tüfeğinin de şüphelinin elinden çıkarak müştekilerin aracının ön camına dik bir şekilde çarparak patladığı, patlama neticesinde müştekilerin dosyada mübrez adli muayene raporlarına göre yaralandıkları, fakat yaralanmalarına sebep olan silahın patlama eyleminde şüpheli M... K...'nın kusurlu bir hareketinin bulunmadığı, zira silahın şüphelinin elinden fırlayarak patlamasına neden olan hareketin müşteki Siyahmet'in Jandarma aracının yolunu kesmek için aracın önünde aniden kendi aracı ile durması hareketinin olduğu, bir başka deyiş ile müştekilerin yaralanmasına neden olan hareketin yine müştekiler tarafından gerçekleştirilmiş olduğu, şüphelinin araçtan düşme ve elinden silahın fırlaması hareketini bilerek ve isteyerek yapmadığı, taksirli suçun oluşabilmesi içinde sonucu istemeyen failin eylemi meydana getiren hareketi bilerek ve isteyerek yapmış olması gerektiği, buna mukabil açıklandığı üzere, şüphelinin bilinçli bir hareketinin bulunmadığı, her ne kadar müştekiler, tüfekle kasıtlı olarak ateş edildiği yönünde beyanda bulunmuşlar ise de, müştekilerin beyanlarının, gittikleri yer, olayın gelişimi, öncesi ve sonrası bakımından birbirleriyle çeliştiği, buna mukabil, şüpheli beyanları ve olayın görgü tanıklarının beyanlarının birbirleriyle benzer olduğu, göz önüne alındığında, müştekilerin beyanlarına itibar edilemeyeceği, tüm soruşturma evrakı kapsamından anlaşılmakla;

Kovuşturmaya yer olmadığına (karar verilmiştir)."

41. Başvuruculaların bu karara itirazları, Erciş Ağır Ceza Mahkemesinin 24/3/2014 tarihli kararıyla kesin olarak reddedilmiştir. Karar gerekçesinin ilgili bölümü şöyledir:

"...

Tüm dosya kapsamı birlikte değerlendirildiğinde; Müşteki vekilinin itiraz dilekçesi ile Başkale Cumhuriyet Başsavcılığı'nın 2013/980 soruşturma numaralı dosyasında şüpheli M... K... hakkında taksirle birden fazla kişinin yaralanmasına neden olma suçundan verilen ek kovuşturmaya yer olmadığına dair kararına itiraz ettiği ancak ancak itiraz dilekçesinde kamu davasının açılmasını gerektirecek olayları ve delilleri belirtmediği, itiraza konu kararda yer alan gerekçenin ayrıntılı ve yeterli olduğu, kabulün evrak içeriğine uygun düştüğü, soruşturmanın genişletilmesine gerek görülmediği ve kamu davasının açılması için yeterli nedenler bulunmadığı, bu haliyle Başkale Cumhuriyet Başsavcılığının kovuşturmaya yer olmadığına dair kararın usul ve yasaya uygun olduğu anlaşılmakla itirazın reddine karar vermek gerekmiş ve aşağıdaki şekilde (karar verilmiştir)."

42. Bu karar, başvuruculara 29/4/2014 tarihinde tebliğ edilmiş olup başvurucular yasal otuz günlük süresi içinde 26/5/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuşlardır.

4. Başvurucular Hakkında Yürütülen Ceza Soruşturması Süreci

43. Cumhuriyet Başsavcılığı, aynı soruşturma dosyasında başvurucular hakkında görevi yaptırmamak için direnme, taksirle yaralama ve trafik güvenliğini tehlikeye sokma suçlarından soruşturma yürütmüştür.

44. Bu soruşturmada başvurucu Siyahmet Şeran'ın olaya karışan aracının, Cumhuriyet Başsavcılığının talebi ve Başkale Sulh Ceza Mahkemesinin 21/10/2013 tarihli kararıyla kayıtlı bulunduğu sicile "Satılamaz ve devredilemez." şerhi işlenmek suretiyle el konmasına itirazı kabil olmak üzere karar verilmiştir.

45. Başvuru formu ve ekleri ile UYAP üzerinden incelenen belgelerden, bu el koyma kararına başvurucu tarafından itiraz edilip edilmediği anlaşılamamıştır.

46. Başvurucunun talebi üzerine 24/10/2013 tarihinde aracı, kendisine yediemin sıfatıyla teslim edilmiştir.

47. Cumhuriyet Başsavcılığının 16/1/2014 tarihli iddianamesiyle trafik güvenliğini tehlikeye sokma ve görevi yaptırmamak için direnme suçlarından başvurucular hakkında kamu davası açılmıştır.

48. Dava, Başkale 1. Asliye Ceza Mahkemesinde (Mahkeme) görülmüş, yargılama sırasında başvuruculaların savunmaları alınmıştır.

49. Başvurucular söz konusu savunmalarında üzerilerine atılı suçlamayı kabul etmemiş ve olay günü başvurucu Siyahmet Şeran'ın yakın akrabasının düğün davetiyesini F.A. isimli kişiye vermek için Başkale'den saat 6.30 sıralarında yola çıktıklarını, olayın gerçekleştiği yere geldiklerinde sivil görünümlü bir aracın önce durmaları için kendilerine selektör yaptığını akabinde de araçlarına çarptığını, karşı taraftaki araçta bulunan tanımadıkları bir kişinin uzun namlulu bir silahla kendilerine bir el ateş ettiğini söylemişlerdir.

50. Mahkemece başvurucu Mustafa Çelik'e bu savunmasıyla soruşturma aşamasında verdiği ifadesi arasındaki çelişkiler sorulmuş, başvurucu soruşturma aşamasında alınan ifadesini

kabul etmemiş ve ifade tutanağı altındaki imzanın kendisine ait olmadığını, imza atmak için kullandığı elinden ciddi şekilde yaralandığını, göğsünden de ağır yaralı olması nedeniyle o tarihte ifade verecek durumda olmadığını ileri sürmüştür.

51. Başvuruculaların müdafii de başvurucu Mustafa Çelik'in soruşturma aşamasında ifadesinin ne şekilde tespit edildiğine ilişkin görgüsü olan tanıklarının duruşma salonu dışında hazır olduğunu söylemiş ve bu tanığın duruşmada dinlenmesini talep etmiştir.

52. Bu talep, yetkili hâkimin izinli olması ve duruşma hâkimi tarafından duruşmaya geçici olarak çıkılması gerekçeleriyle bir sonraki duruşmada değerlendirilmek üzere Mahkemece reddedilmiştir.

53. Yargılamanın sonraki aşamalarında başvuruculaların müdafiinin bu talebi hakkında Mahkemece olumlu ya da olumsuz herhangi bir değerlendirme yapılmamıştır.

54.Bu yargılamada, hakkında kovuşturmaya yer olmadığına karar verilen (bkz. § 40) M.K. da dâhil olmak üzere olaya karışan bazı kolluk görevlileri müşteki sıfatıyla dinlenmiştir. Kolluk görevlileri, bu ifadelerinde de soruşturma aşamasında verdikleri ifadelerini tekrar etmişlerdir.

55. Mahkemenin 21/4/2015 tarihli kararıyla başvuruculaların üzerlerine atılısuçlardan neticeten 1 yıl 9 ay 20 gün hapis cezası ilemahkûmiyetlerine karar verilmiştir. Kararda ayrıca başvurucu Siyahmet Şeran'a ait aracın başvurucuya iadesi ve araç üzerindeki "Satılamaz ve devredilemez." şerhinin kaldırılması hüküm altına alınmıştır.

56. Söz konusu karar gerekçesinin ilgili bölümü şöyledir:

"Olay tarihinde: Başkale İlçe Jandarma Komutanlığı ekiplerinden görevli müştekiler M... T..., A... K..., Ü... S... Y..., M... K....'nın uyuşturucu kaçakçılarını yakalama faaliyet çalışmaları sırasında ilçemiz Belliyurt köyüne gittikleri, köyde gece 03:30 sularına kadar faaliyet gerçekleştirdikleri, İlçe merkezine dönüş yolunda Çamlık karakoluna geldiklerinde, karakol yol kontrol noktasında faaliyetlerine devam ettikleri, faaliyete son verildiği esnada görevli araçlardan 7.... resmi plakalı 65 ... sivil plakalı araç içerisinde İlçe Jandarma Komutanlığı ekipleri tanıklar Başçavuş C... U... K..., Uzman Çavuş S... S...'ın içinde bulunduğu aracın önden çıkış yaptığı, arkasından 2. araç olan 7.... resmi plakalı sivil görünümlü araç içerisinde müştekiler M... T..., A... K..., Ü... S... Y... ve M... K...'nın bulunduğu, araçların çıkmaya başladığı esnada nizamiye kapısının çıkmalarına engel olacak şekilde 5-6 adet plakaları tespit edilemeyen araçların hızlıca geçtikleri, arkasındaki F... T... marka plakası olmayan bir aracın daha geldiği, bunun üzerine görevlilerin durumdan şüphelenerek araca dur ihtarında bulunulduğu, aracın dur ihtarına uymarak hızlanarak devriyenin üzerine sürerek kaçtığı ve aracın takip altına alındığı, takip sırasında yolu kesmeye çalışılan plakasız aracın, görevli ekiplerin aracının üzerine sürdüğü ve kaçmaya devam ettiği, plakasız gözcü aracının takip yolu çift şerit işgal edecek halde yolun tamamını kapattığı, gözcü araçlarından bir tanesinin içinde Siyahmet Şeran ve Mustafa Çelik'in bulunduğu, şüpheli Siyahmet Şeran'ın kullandığı 80 ... plakalı aracı Jandarma ekiplerinin araçlarını yoldan çıkaracak şekilde tehlikeli kullandığı, sigara yüklü olduğu değerlendirilen araçların gözcü araçların engellemesi sayesinde Erekli Azıklı köyü yol ayırımından girerek uzaklaştıkları, geride kalan şüphelilerin bulunduğu gözcü aracının ise Erekli - Azıklı köy yolunu kapatacak şekilde aniden durdukları, askeri aracın sürücüsü olan Ü... S... Y...'ın gözcü aracına çarpmaması için manevra yaptığı, bu arada diğer gözcü araçta bulunan şüpheli Siyahmet Şeran'ın aracını jandarmanın aracına doğru sürerek geçişini engellemek için önüne kırarak

her iki aracın çarpıştığı, çarpışma neticesinde Jandarma aracının yan kapısının açıldığı, araçta oturan müşteki M... K...'nın dengesini kaybederek BTM ile giderilebilecek şekilde düşüp yaralandığı, şüphelilerin savunmalarında gözcü olmadıklarını, jandarma ekiplerini engelleyecek şekilde araç kullanmadıklarını beyan ederek üzerine atılı suçlamaları kabul etmedikleri anlaşılmakla maddi olay bu şekilde kabul edilmiştir.

Maddi olayının kabulü ile sanıkların savunmaları, müştekilerin beyanları, 12/11/2013 tarihli Erzurum Kriminal Polis Laboratuvar Müdürülüğü raporu, 21/10/2013 tarihli Erzurum Bölge Eğitim ve Araştırma Hastanesi raporu, 19/10/2013 olay yeri tespit tutanağı, 19/01/2013 tarihli olay yeri inceleme fotoğrafları, dikkate alındığında; olay tarihinde Başkale İlçe Jandarma ekiplerinin uyuşturucu kaçakçılarını yakalama faaliyetleri çevresinde Belliyurt Köyü ve Çamlık karakolunda 7... resmi plakalı 65 ... sivil plakalı araç ile faaliyetleri yürüttükleri esnada 5-6 adet pikap aracın hızlıca geçtiği, arkasında F... marka aracın gözcü olarak geçtiği ve takip altına alındığı sırada, sanıklar Siyahmet Şeran'ın ve Mustafa Çelik'in bulunduğu 80 ... plakalı aracın gözcü olarak takip altında iken jandarma ekiplerinin aracını sürekli engellediği, sigara yüklü araçların Erekli Azıklı köyü yolu ayırımına geldiğinde gözcü olan 80 ... plakalı aracın yolu kapattığı, askeri aracın da manevra yapmak isterken sanık Siyahmet'in sevk ve idaresindeki aracın önüne gelecek şekilde direksiyonu kırarak geçişini engellemeye çalışırken her iki aracın çarpıştığı bu suretle de kolluk görevlilerin görevlilerini yapmalarını, önlerine araç sürerek müştekilere cebir kullanarak engellemeye çalıştıkları, bu eylemler sırasında sevk ve idaresindeki 80 ... plakalı araç ile hayat ve sağlığını tehlikeye düşürecek şekilde araç sevk ettikleri, müştekiler Ü... S... Y..., M... T..., A... K... ve M... K...'nın sanıklardan şikayetçi oldukları, sanıkların üzerine atılı suçlamaları kabul etmeseler de, savunmalarının suçtan ve cezadan kurtulmaya yönelik olduğu, bölge şartları ve kaçakçılık faaliyetlerinin yoğunluğu da dikkate alındığında sanıklar Mustafa Çelik ve Siyahmet Şeran üzerine atılı suçlamalar sabit görüldüğünden;

... aşağıdaki şekilde (hüküm kurulmuştur)."

57. Bu karar, başvurucular tarafından temyiz edilmiş olup UYAP üzerinden yapılan incelemede kararın henüz temyiz incelemesinden dönmediği anlaşılmıştır.

B. İlgili Hukuk

58. 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu’nun "Eşya ve kazancın muhafaza altına alınması ve bunlara el konulması" kenar başlıklı 123. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

“(1) İspat aracı olarak yararlı görülen ya da eşya veya kazanç müsaderesinin konusunu oluşturan malvarlığı değerleri, muhafaza altına alınır.”

59. 5271 sayılı Kanun’un "Elkoyma kararını verme yetkisi" kenar başlıklı 127. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

“(1) Hâkim kararı üzerine veya gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde Cumhuriyet savcısının, Cumhuriyet savcısına ulaşılamadığı hâllerde ise kolluk amirinin yazılı emri ile kolluk görevlileri, el koyma işlemini gerçekleştirebilir”

60. 5271 sayılı Kanun'un "Elkonulan eşyanın iadesi" kenar başlıklı 131. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

" (1) Şüpheliye, sanığa veya üçüncü kişilere ait elkonulmuş eşyanın, soruşturma ve kovuşturma bakımından muhafazasına gerek kalmaması veya müsadereye tabi

tutulmayacağının anlaşılması hâlinde, re'sen veya istem üzerine geri verilmesine Cumhuriyet savcısı, hâkim veya mahkeme tarafından karar verilir. İstemin reddi kararlarına itiraz edilebilir."

61. 5271 sayılı Kanun'un "Tazminat istemi" kenar başlıklı 141. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ilgili bölümüşöyledir:

"(j) Eşyasına veya diğer malvarlığı değerlerine, koşulları oluşmadığı halde elkonulan veya korunması için gerekli tedbirler alınmayan ya da eşyası veya diğer malvarlığı değerleri amaç dışı kullanılan veya zamanında geri verilmeyen,

...

Kişiler, maddi ve ve manevi her türlü zararlarını, Devletten isteyebilirler."

62. 5271 sayılı Kanun'un "Tazminat isteminin koşulları" kenar başlıklı 142. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

" (1) Karar veya hükümlerin kesinleştiğinin ilgilisine tebliğinden itibaren üç ay ve her hâlde karar veya hükümlerin kesinleşme tarihini izleyen bir yıl içinde tazminat istemin isteminde bulunulabilir."

63. 5271 sayılı Kanun'un "Cumhuriyet savcısının görev ve yetkileri" kenar başlıklı 161. maddesi şöyledir:

"(1) Cumhuriyet savcısı, doğrudan doğruya veya emrindeki adlî kolluk görevlileri aracılığı ile her türlü araştırmayı yapabilir; yukarıdaki maddede yazılı sonuçlara varmak için bütün kamu görevlilerinden her türlü bilgiyi isteyebilir. Cumhuriyet savcısı, adlî görevi gereğince nezdinde görev yaptığı mahkemenin yargı çevresi dışında bir işlem yapmak ihtiyacı ortaya çıkınca, bu hususta o yer Cumhuriyet savcısından söz konusu işlemi yapmasını ister.

(2) Adlî kolluk görevlileri, elkoydukları olayları, yakalanan kişiler ile uygulanan tedbirleri emrinde çalıştıkları Cumhuriyet savcısına derhâl bildirmek ve bu Cumhuriyet savcısının adliyeye ilişkin bütün emirlerini gecikmeksizin yerine getirmekle yükümlüdür.

(3) Cumhuriyet savcısı, adlî kolluk görevlilerine emirleri yazılı; acele hâllerde, sözlü olarak verir. (Ek cümle: 25/5/2005 - 5353/24 md.) Sözlü emir, en kısa sürede yazılı olarak da bildirilir.

..."

64. 5271 sayılı Kanun'un "Adlî kolluk ve görevi" kenar başlıklı 164. maddesi şöyledir:

"(1) Adlî kolluk; 4.6.1937 tarihli ve 3201 sayılı Emniyet Teşkilatı Kanununun 8, 9 ve 12 nci maddeleri, 10.3.1983 tarihli ve 2803 sayılı Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Kanununun 7 nci maddesi, 2.7.1993 tarihli ve 485 sayılı Gümrük Müsteşarlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 8 inci maddesi ve 9.7.1982 tarihli ve 2692 sayılı Sahil Güvenlik Komutanlığı Kanununun 4 üncü maddesinde belirtilen soruşturma işlemlerini yapan güvenlik görevlilerini ifade eder.

(2) Soruşturma işlemleri, Cumhuriyet savcısının emir ve talimatları doğrultusunda öncelikle adlî kolluğa yaptırılır. Adlî kolluk görevlileri, Cumhuriyet savcısının adlî görevlere ilişkin emirlerini yerine getirir.

(3) Adlî kolluk, adlî görevlerin haricindeki hizmetlerde, üstlerinin emrindedir."

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

65. Mahkemenin 12/1/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucuların İddiaları

66. Başvurucular;

i. Kolluk görevlilerinin silahlı güç kullanması sonucunda yaralandıklarını, kolluğun gerçekleştirdiği operasyonun planlama, kontrol ve gerçekleştirilmesi aşamaları dâhil tüm aşamalarının yaşamlarını tehlikeye atacak nitelikte olduğunu, olayı çevreleyen tüm koşullarda kolluğun silah kullanmasının mutlak zorunlu ve ölçülü olduğunun ispat edilmesi gerektiğini; oysa olayda, silahsız olduklarını, kolluk görevlilerine yönelik bir eylem gerçekleştirmediklerini, ayrıca olay yerinde yaralı bir şekilde bırakılarak ölüme terk edildiklerini,

ii. Olaya ilişkin soruşturmanın etkili, bağımsız ve tarafsız bir şekilde yürütülmediğini,

iii. Başvurucu Siyahmet Şeran'a ait araca hukuka aykırı şekilde el konulduğunu belirterek Anayasa'nın 17., 35. ve 36. maddelerinde güvence altına alınan yaşam, mülkiyet ve adil yargılanma haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüş; ihlallerin tespiti ile maddi ve manevi tazminata karar verilmesi talebinde bulunmuşlardır.

B. Değerlendirme

67. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (Tahir Canan, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvurucu Siyahmet Şeran'ın hakkında yürütülen soruşturma sırasında aracına haksız biçimde el konulduğu iddiasının Anayasa'nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkı kapsamında incelenmesi gerektiğinde bir tereddüt bulunmamakla birlikte başvuru konusu olayda, başvurucular hayatta olduğundan yaşam hakkını güvence altına alan Anayasa’nın 17. maddesinin birinci fıkrasının uygulanabirliği hususunda ayrıca bir değerlendirme yapmak gerekir.

68. Bir olayda yaşama hakkına ilişkin ilkelerin uygulanabilmesi için gerekli şartlardan biri, doğal olmayan bir ölümün gerçekleşmesi olmakla birlikte bazı durumlarda ölüm gerçekleşmese dahi olayın yaşam hakkı çerçevesinde incelenebilmesi mümkündür (Mehmet Karadağ, B. No: 2013/2030, 26/6/2014, § 20).

69. Ölümle sonuçlanmayan bir olayda diğer faktörlerle birlikte kişiye karşı kullanılan gücün derecesi, türü, kullanımının ardında yatan niyet ve amaç birlikte değerlendirilerek yaşam hakkı kapsamında incelenebilir.

70. Bu değerlendirme yapılırken başvurucuya karşı kullanılan gücün potansiyel olarak öldürücü bir niteliğe sahip olup olmadığı ile maruz kaldığı eylemin başvurucunun fiziki bütünlüğü üzerinde hangi etkiyi yaratmış olduğunun belirlenmesi gerekmektedir.

71. Somut olay bir bütün olarak değerlendirildiğinde başvurucuların maruz kaldıklarını ileri sürdükleri silahlı gücün öldürücü bir niteliğe sahip olduğu ile özellikle bu gücün başvurucu Mustafa Çelik'in fiziksel bütünlüğü üzerindeki yarattığı etki gözönünde bulundurulduğunda başvurunun yaşam hakkı çerçevesinde incelenmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

72. Diğer taraftan başvurucular, yaralanmalarıyla sonuçlanan olaya ilişkin etkili soruşturma

yürütülmemesi nedeniyle yaşam hakkının usul boyutunun ihlal edilmesiyanında kolluk görevlilerinin silahlı güç kullanmaları sonucunda yaralandıklarını, kolluk görevlilerinin gerçekleştirdiği operasyonun planlama, kontrol ve gerçekleştirilmesi aşamaları dâhil tüm aşamalarının yaşamlarını tehlikeye atacak nitelikte olduğunu, olayı çevreleyen tüm koşullarda kolluğun silah kullanmasının mutlak zorunlu ve ölçülü olduğunun ispat edilmesi gerektiğini ve olay yerinde yaralı şekilde bırakılıp ölüme terk edildiklerini belirterek yaşam haklarının maddi boyutunun da ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

73. Kamu görevlilerinin güç kullanması sonucu gerçekleştiği iddia edilen ölüm olaylarının da şüphesiz devletin sahip olduğu "hiçbir bireyin yaşamına son vermeme" negatif yükümlülüğü kapsamında incelenmesi gerekmektedir. Bu yükümlülük hem kasıtlı bir biçimde öldürmeyi hem de kasıt olmaksızın ölümle sonuçlanan güç kullanımını içermektedir (Cemil Danışman, B. No: 2013/6319, 16/7/2014, § 44).

74. Anayasa Mahkemesinin bu konuda daha önce vermiş olduğu kararları birlikte değerlendirildiğinde kolluk görevlilerinin ancak Anayasa'da belirtilen amaçlara ulaşmak adına başka bir çarenin kalmadığı "zorunlu durumlarda" silah kullanabilmelerine izin verdiği söylenebilecektir (Cemil Danışman, §§ 45-49). Ayrıca silah kullanarak ulaşılmak istenen amaç ile karşı karşıya kalınan güçte nispeten "ölçülü" olma şartı bulunmaktadır (Cemil Danışman, § 50).

75. Kamu görevlilerinin güç kullanımına ilişkin eylemlerinin bu konuda değerlendirmesi yapılırken sadece fiilen gücü kullanan görevlilerin eylemlerinin değil söz konusu eylemlerin planlanması ve kontrolü dâhil olayın bütün aşamalarının dikkate alınması gerekmektedir (Cemil Danışman, § 57).

76.Kolluk görevlilerinin doğrudan silah kullanımı sonucu meydana gelen olaylarda güç kullanımının, Anayasa'nın 17. maddesine göre başka bir çarenin kalmadığı "zorunlu bir durumda" ve "ölçülü" bir şekilde gerçekleştiğinin soruşturma makamlarınca resen ortaya konması gerekmektedir (Turan Uytun ve Kevzer Uytun, B. No: 2013/9461, 15/12/2015, § 73). Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) de ölümün güvenlik güçlerinin silah kullanımı sonucu gerçekleştiğinin tartışmasız olduğu olaylarda, bu konudaki ispat yükünün taraf devlete (Hükûmete) ait olduğunu kabul etmekte ve "mutlak zorunlu olanı aşmayacak bir güç kullanımı" gerçekleştiğinin kanıtlanamaması hâlinde yaşam hakkının usul ve esas yönünün ihlal edildiğine karar vermektedir (Benzer yöndeki AİHM kararları için bkz. Bektaş ve Özalp/Türkiye, B. No: 10036/03, 20/4/2010, § 57, Ataykaya/Türkiye, B. No: 50275/08, 22/7/2014, §§ 45-59). Bu çerçevede güvenlik güçlerinin eylemlerinin yanında kendilerine uygun talimatın verilip verilmediğinin, kullanılan silahlar konusunda bu kişilerin yeterli eğitim alıp almadıklarının ve olası riskleri önlemek adına tedbir almakta ihmalleri bulunup bulunmadığının da incelenmesi gerekmektedir (Benzer yöndeki AİHM kararları için bkz. Ataykaya/Türkiye, § 46; Nachova ve diğerleri/Bulgaristan [BD], B. No: 43577/98 ve 43579/98, § 97).

77. Başvuru konusu olayda, etkili soruşturma açısından inceleme yapılan bölümde ayrıntılı bir şekilde ortaya konduğu üzere başvuruculaın yaralanmalarının ne şekilde meydana geldiği açık değildir. Başvuruculaın anlatımı, olay hakkında düzenlenen tutanaklar, raporlar ve kovuşturmaya yer olmadığına kararına bakıldığında kolluk görevlilerinin olay sırasında kasten ya da taksirle silah kullanıp kullanmadıkları ve tıbbi yardım sağlanmaksızın başvuruculaı olay yerinde bırakıp bırakmadıklarına ilişkin bir belirsizliğin bulunduğu görülmektedir.

78. Somut olayda bir başvurucunun kolluk görevlisinin silahından çıkan merminin veya mermilerin vücuduna isabet etmesi, diğer başvurucunun ise bu merminin içinde bulunduğu aracın camını kırıp bu camdan çevreye saçılan kırıkların vücudunda kesikler meydana getirmesi sonucu yaralandığı sabittir. Bununla birlikte bu yaralanmaların kolluk görevlisinin kasıtlı ya da taksirli bir eylemi sonucunda mı gerçekleştiği yoksa Cumhuriyet Başsavcılığının kovuşturmaya yer olmadığına kararında kabul edildiği gibi silahın başvuruculaın aracına çarpmasının etkisiyle kendiliğinden ateş alması sonucu mu meydana geldiği ve ardından başvuruculaın kolluk görevlilerinin kontrolü altında mı yoksa kendi imkânlarıyla mı hastaneye ulaştıkları tartışmasız bir şekilde ortaya konup belirlenemediği için Anayasa Mahkemesi tarafından öldürmeme yükümlülüğünün ihlal edildiği iddiasının incelenebilmesi bu aşamada mümkün değildir.

79. Bu nedenle öldürmeme yükümlülüğünün ihlal edildiği iddiası bakımından yapılacak incelemelerde değerlendirme unsuru olarak kullanılması gerektiği ortaya konulan hususlardan silahı kullanan kolluk görevlisinin bu konuda bir eğitim almış olup olmadığı, kolluğun müdahalesinin planlaması ve kontrolü kapsamında yürütülen işlemlerin ve alınan tedbirlerin ne olduğu ve daha da önemlisi silahın kullanıldığı koşullara ve benzeri konulara ilişkin bilgi eksiklikleri Anayasa Mahkemesinin, silah kullanımının başka bir çarenin kalmadığı “zorunlu bir durumda” ve “ölçülü” bir biçimde gerçekleşip gerçekleşmediğini bu aşamada değerlendirmesini imkânsız kılmaktadır.

80.Bu nedenle yaşam hakkı kapsamında somut olay açısından inceleme, sadece olay hakkında yürütülen soruşturmanın etkili olup olmadığı hususunda yapılmıştır.

81. Ayrıca Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı bağlantı kurularak başvurucular tarafından ileri sürülen iddiaların yaşam hakkının usul boyutu kapsamında olduğu değerlendirilmiş olup söz konusu iddialara ilişkin inceleme de bu çerçevede yapılmıştır.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

a. Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

82. Başvurucu Siyahmet Şeran, olaya ilişkin yürütülen soruşturma sırasında aracına haksız biçimde el konduğunu ileri sürerek mülkiyet hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

83. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrası şöyledir:

"... Başvuruda bulunabilmek için olağan kanun yollarının tüketilmiş olması şarttır."

84. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un45. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"İhlale neden olduğu ileri sürülen işlem, eylem ya da ihmal için kanunda öngörülmüş idari ve yargısal başvuru yollarının tamamının bireysel başvuru yapılmadan önce tüketilmiş olması gerekir."

85. Anılan Anayasa ve Kanun maddelerinde yer verilen kanun yollarının tüketilmesi koşulu, bireysel başvurunun temel hak ihlallerini önlemek için son ve olağanüstü bir çare olmasının doğal sonucudur. Diğer bir ifadeyle temel hak ihlallerini öncelikle idari makamların ve derece mahkemelerinin gidermekle yükümlü olması, kanun yollarının tüketilmesi koşulunu zorunlu kılmaktadır (Necati Gündüz ve Recep Gündüz, B. No: 2012/1027, 12/2/2013, § 20).

86. Temel hak ve özgürlüklerin ihlal edildiği iddialarının öncelikle genel yargı mercilerinde

olağan yasa yolları ile çözüme kavuşturulması esastır. Bireysel başvuru yoluna, iddia edilen hak ihlallerinin bu olağan denetim mekanizması içinde giderilememesi durumunda başvurulabilir. Bireysel başvurunun ikincillik niteliği gereği başvurucunun ihlal iddialarını öncelikle yetkili idari ve yargısal mercilere usulüne uygun olarak iletmesi, bu konuda sahip olduğu bilgi ve delilleri zamanında sunması, dava ve başvurusunu takip etmek için gerekli özeni göstermesi gerekmektedir (İsmail Buğra İşlek, B. No: 2013/1177, 26/3/2013, § 17; Rıfat Bakır ve diğerleri, B. No: 2013/2782, 11/3/2015, § 45; Bayram Gök, B. No: 2012/946, 26/3/2013, §§ 18, 19).

87. Ayrıca Anayasa Mahkemesine göre bireysel başvuru yapılmadan önce tüketilmesi gereken etkili bir başvurudan söz edebilmek için başvuru yolunun sadece hukuken mevcut bulunması yeterli olmayıp bu yolun fiilen de etkili olması ve başvurulan makamın ihlal iddiasının özünü ele alma yetkisine sahip bulunması gerekir. Başvuru yolunun ancak bir hak ihlali iddiasını önleyebilme, devam etmekteyse sonlandırabilme veya sona ermiş bir hak ihlalini karara bağlayabilme ve bunun için uygun bir giderim (tazminat) sunabilmesi hâlinde etkililiğinden söz etmek mümkün olabilir. Yine vuku bulmuş bir hak ihlali iddiası söz konusu olduğunda tazminat ödenmesinin yanı sıra sorumluların ortaya çıkarılması bakımından da yeterli usule ilişkin güvencelerin sağlanması gerekir (Sedat Selim Ay, B. No: 2013/2355, 7/11/2013, § 28).

88. Bireysel başvuru formu ve ekleri ile incelenen soruşturma belgelerinde, başvurucunun ilgili mevzuat gereğince (bkz. §§ 58-62) aracına haksız biçimde el konulduğuna ilişkin olarak yetkili yargısal mercilere başvuruda bulunduğuna dair bir bilgi veya belge bulunmamaktadır. Ayrıca başvurucu hakkında verilen nihai kararın henüz kesinleşmediği de anlaşılmıştır.

89. Dolayısıyla somut olayda başvurucunun, hakkında yürütülen soruşturma sırasında aracına el konulmasına ilişkin olarak yargısal yolları tüketmeksizin mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasıyla doğrudan bireysel başvuruda bulunduğu sonucuna varılmıştır.

90. Açıklanan nedenlerle başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Yaşam Hakkının Usule İlişkin Boyutunun İhlal Edildiğine İlişkin İddia

91. Başvuruculaların olay hakkında etkili bir soruşturma yürütülmemesi nedeniyle yaşam haklarının ihlal edildiğine dair iddialarının açıkça dayanaktan yoksun olmadığı tespit edilmiş olup başka bir kabul edilemezlik nedeni de bulunmadığından başvurunun bu kısmının kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

a. Genel İlkeler

92. Anayasa’nın “Kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığı” başlıklı 17. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir."

93.Anayasanın “Devletin temel amaç ve görevleri” başlıklı 5. maddesi şöyledir:

“Devletin temel amaç ve görevleri, … Cumhuriyeti ve demokrasiyi korumak, kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak; kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal

hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddî ve manevî varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmaktır.”

94. Anayasa Mahkemesince belirtildiği üzere yaşam ve vücut bütünlüğü üzerindeki temel hak, devletlere pozitif ve negatif yükümlülük yükleyen haklardandır (AYM, E.2007/78, K.2010/120, 30/12/2010).

95. Anayasa'nın 17. maddesinde düzenlenen yaşam hakkı, Anayasa'nın 5. maddesiyle birlikte değerlendirildiğinde devlete pozitif ve negatif ödevler yükler (Serpil Kerimoğlu ve diğerleri, B. No: 2012/752, 17/9/2013, § 50).

96. Anayasa'nın 17. maddesinde düzenlenen yaşam hakkı kapsamında devletin yerine getirmek zorunda olduğu pozitif yükümlülüklerin usule ilişkin boyutu, yaşanan ölüm olayının tüm yönlerinin ortaya konmasına ve sorumlu kişilerin belirlenmesine imkân tanıyan etkili bir soruşturma yürütülmesini gerektirmektedir (Serpil Kerimoğlu ve diğerleri, § 54). Zira bu tür olaylarda etkili bir soruşturma yürütülmesi, yaşam hakkını korumak için ihdas edilen yasal ve idari çerçevenin etkili bir şekilde uygulanmasının güvencesini oluşturmaktadır (Filiz Aka, B. No: 2013/8365, 10/6/2015, §§ 25, 26).

97. Bu çerçevede kamu otoritelerinin silah kullanımı sonucu ortaya çıkan ölüm olaylarına ilişkin soruşturmaların yasa dışı silah kullanımının önlenmesini güvence altına alacak nitelikte kapsamlı, dikkatli ve tarafsız şekilde gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Bu tür olaylara ilişkin soruşturmalarda aranan bağımsızlık, sadece hiyerarşik ve kurumsal bağımsızlığı ifade etmemekte olup soruşturmanın fiilen de bağımsız olarak yürütülmesini gerektirmektedir (Cemil Danışman, § 96).

98. Yaşama hakkı kapsamındaki bu yükümlülük olayın niteliğine bağlı olarak cezai, hukuki ve idari nitelikte soruşturmalarla yerine getirilebilir. Ancak kasten veya kötü muamele sonucu meydana gelen ölüm ya da ölümcül yaralanma olaylarında Anayasa'nın 17. maddesi gereğince devletin, sorumluların tespitini ve cezalandırılmalarını sağlayabilecek nitelikte bir cezai soruşturma yürütme yükümlülüğü bulunmaktadır. Bu tür olaylarda idari soruşturmalar ve tazminat davaları sonucunda idari bir yaptırım veya tazminata hükmedilmesi, ihlali gidermek ve dolayısıyla mağdur sıfatını ortadan kaldırmak için yeterli değildir (Serpil Kerimoğlu ve diğerleri, § 55).

99. Diğer taraftan ceza soruşturmasının amacı, yaşama hakkını koruyan hukukun etkili bir şekilde uygulanmasını ve sorumluların hesap vermesini sağlamak olmakla birlikte bu yükümlülük kesin olarak bir sonuç elde etmeyi değil uygun araçların kullanılmasını gerektirir. Anayasa'nın 17. maddesi başvuruculara, üçüncü kişileri bir suç nedeniyle yargılatma ya da cezalandırma hakkı vermediği gibi devlete tüm yargılamaları mahkûmiyetle sonuçlandırma ödevi de yüklemez (Serpil Kerimoğlu ve diğerleri, § 56).

100. Yaşama hakkına ilişkin ceza soruşturmasının etkili olabilmesi için öncelikle soruşturma makamlarının resen harekete geçerek ölüm olayını aydınlatabilecek ve sorumluların belirlenmesini sağlayabilecek bütün delilleri tespit etmesi gerekir. Soruşturmada ölüm olayının nedeni veya sorumlu kişilerin belirlenmesi imkânını zayıflatan bir eksiklik, etkili soruşturma yükümlülüğüne aykırılık oluşturabilir (Serpil Kerimoğlu ve diğerleri, § 57). Bu kapsamda yetkililerce tanıkların ifadelerinin alınması, bilirkişi incelemeleri ve gerektiğinde eksiksiz ve detaylı bir rapor hazırlanmasına imkân verecek otopsinin yapılması gibi söz konusu olaylarla ilgili kanıtların elde edilmesi için soruşturma konusu olayın gerektirdiği

mümkün olan tüm tedbirlerin alınması, olayın gerçekleşme sebebinin objektif analizinin yapılması, soruşturma sonucunda alınan kararın soruşturmada elde edilen tüm bulguların kapsamlı, nesnel ve tarafsız bir analizine dayalı olması ve soruşturma sonucunda verilen kararın -yaşam hakkına yönelik bir müdahale varsa bu müdahalenin- Anayasa'nın aradığı zorunlu bir durumdan kaynaklanan ölçülü bir müdahale olup olmadığına yönelik bir değerlendirme içermesi de gerekmektedir (Cemil Danışman, § 99; Turan Uytun ve Kevzer Uytun, § 73).

101. Bununla birlikte soruşturmanın etkililiğini sağlayan en alt seviyedeki inceleme, başvuruya konu soruşturmanın kendine özgü koşullarına göre değişir. Bu koşullar, ilgili bütün olay ve olgular temelinde ve soruşturmanın pratik gerçekleri dikkate alınarak değerlendirilir. Bu nedenle soruşturmanın etkililiği bakımından her olayda geçerli olmak üzere bir asgari soruşturma işlemler listesi veya benzeri bir asgari ölçüt belirlemek mümkün değildir (Fahriye Erkek ve diğerleri, B. No: 2013/4668, 16/9/2015, § 68).

102. Ceza soruşturmasının etkililiğini sağlayacak hususlardan biri de fiilen hesap verilebilirliği sağlamak için soruşturma sürecinin kamu denetimine açık olmasıdır. Ayrıca her olayda, ölen kişinin yakınlarının meşru menfaatlerini korumak için bu sürece gerekli olduğu ölçüde katılmaları sağlanmalıdır (Serpil Kerimoğlu ve diğerleri, § 58).

103. Son olarak yürütülecek soruşturmalarda makul bir süratte gerçekleştirilme ve özen gösterilme zorunluluğu da zımnen mevcuttur. Bazı özel durumlarda soruşturmanın veya kovuşturmanın ilerlemesine engel olan unsurlar ya da güçlükler bulunabilir. Ancak bir soruşturmada yetkililerin hızlı hareket etmeleri; yaşanan olayların daha sağlıklı bir şekilde aydınlatılabilmesi, kişilerin hukukun üstünlüğüne olan bağlılığını sürdürmesi ve hukuka aykırı eylemlere hoşgörü gösterildiği ya da kayıtsız kalındığı görünümü verilmesinin engellenmesi açısından kritik bir öneme sahiptir (Deniz Yazıcı, B. No: 2013/6359, 10/12/2014, § 96).

b. İlkelerin Olaya Uygulanması

104. Başvuruda, başvurucuların soruşturmaya gerektiği ölçüde katılımlarının sağlandığı ve soruşturmanın makul süratle yürütüldüğü görülebildiği gibi aksi yönde bir iddia da bulunmamaktadır. Başvurucular, etkili soruşturma yürütülmediğine ilişkin iddialarında, olayın sebebi ve sorumlulukları bulunan kişilerin tespitinde, kritik önem arz eden işlemlerin olaya karışan kolluk görevlileri ve bu görevlilerin bağlı olduğu birimce yürütüldüğünü, maddi gerçeğin ortaya çıkarılmasına yönelik olarak delil toplanması yerine bu görevlilerin düzenlediği belgelere göre bir sonuca varıldığını, bu durumun da soruşturmanın bağımsızlığı ve tarafsızlığına gölge düşürüp olayın aydınlatılmasını engellediğini ileri sürmüşlerdir.

105. Esasen olayların oluşumuna ilişkin delillerin değerlendirilmesi idari ve yargısal makamların ödevidir (Murat Atılgan, B. No: 2013/9047, 7/5/2015, § 44). Görülmekte olan bir davada ya da yürütülmekte olan bir soruşturmada, delilleri değerlendirmek kural olarak soruşturma makamlarının ya da derece mahkemelerinin işi olduğundan, Anayasa Mahkemesinin görevi bu makamların maddi olaylara ilişkin yaptıkları değerlendirmenin yerine kendi değerlendirmesini koymak değildir.

106. Ancak Anayasa Mahkemesinin başvuru konusu olayın gelişim şeklini anlayabilmek ve olayın tüm yönlerinin aydınlatılması noktasında soruşturma makamları ve derece mahkemeleri tarafından atılması gereken adımları nesnel bir şekilde değerlendirmek için

olayın oluşum şeklini incelemesi gerekebilmektedir (Rıfat Bakır ve diğerleri, B. No: 2013/2782, 11/3/2015, § 68).

107. Bu bağlamda olaya bakıldığında, olaydan haberdar edilen yetkili Cumhuriyet savcısı tarafından başvurucuların şikâyeti beklenmeksizin resen harekete geçilerek olaya ilişkin bir soruşturma açılmıştır. Cumhuriyet Başsavcılığının resen ve derhâl harekete geçmesi soruşturmanın etkililiği adına önemli olmakla birlikte tek başına yeterli değildir. Yukarıda genel ilkeler bölümünde ifade edildiği üzere kamu görevlilerinin silahlı güç kullandığı olaylarda bir soruşturmanın etkililiğinden söz edebilmek için bu soruşturmanın yasa dışı silah kullanılması sonucunda ölümlerin gerçekleşmesinin önlenmesini güvence altına alacak nitelikte kapsamlı, dikkatli ve tarafsız şekilde yürütülmesi ayrıca olayın sebebinin aydınlatılması ve sorumluların tespiti bakımından gerekli işlemlerde bir eksiklik barındırmaması zorunludur.

108. Soruşturma kapsamında yürütülen işlemlere bu yönüyle bakıldığında ise öncelikle olay yerindeki maddi deliller ve olaya karışan araçlar üzerindeki araştırmalar ile kriminal laboratuvar incelemelerinin olaya karışmayan polis tarafından yapıldığı görülebilmekle birlikte, olaya karışan kolluk görevlilerinin ifadelerinin sadece aynı yerde görev yapan kişiler tarafından alındığı, bunun da ötesinde olay yerine ilişkin ilk inceleme ve görgü tespit tutanaklarının içlerinde olaya karışanların da bulunduğu görevliler tarafından düzenlendiği görülmektedir.

109. Yukarıda olaylar ve olgular bölümünde ayrıntılı olarak yer verildiği üzere olayın gelişimi ve gerçekleşme koşulları bakımından kolluk görevlileri tarafından düzenlenen belgelerle başvuruculların anlatımları arasında büyük farklılıklar bulunmaktadır. Bu her zaman mümkün olabilen bir durum gibi görünse de somut olayda bu görevlilerin bir kısmı, başvurucular tarafından olayın faili olmakla suçlanmaktadır.

110. Oysa soruşturma makamlarının bağımsızlığından bahsedebilmek için kamu görevlilerinin güç kullanımı sonucu gerçekleştiği iddia olunan ölümlere ya da ölümcül yaralanmalara ilişkin soruşturmaların olaya karışmış kişilerden bağımsız bir şekilde yürütülmesi gerekir. Soruşturma; olay yerine ve olayda kullanılan araçlar ile benzeri eşyaya ilişkin birtakım incelemelerin polis tarafından yapılmış olması, olaya karışan kişilerin ifadelerinin sadece birlikte görev yaptıkları görevlilerce üstelik bir suç isnadına bağlı olarak değil suçun mağduru olarak alınması, olaya ilişkin ilk tespit ve görgü tutanaklarının olaya karışan görevlilerin de katılımıyla düzenlenip yetkili Cumhuriyet savcısının ya da polisin derhâl harekete geçmesi sağlanarak bu tutanaklar düzenlenmeden olaya hemen müdahil olmalarının sağlanmaması nedenleriyle yeterli olamamıştır.

111. Bu durum; soruşturmada kesin olarak bazı delillerin kasıtlı olarak toplanmadığı veya gizlendiği ile olayın üstünün örtülmeye çalışıldığı anlamına gelmemekle birlikte, kolluk görevlilerince ölümcül güç kullanıldığının iddia edildiği ve başvuruculların da bir kamu görevlisinin silahından çıkan mermi ya da mermilerin isabetiyle yaralandığının tartışma konusu olmadığı olayda, soruşturma makamlarının bağımsızlığı konusunda ciddi tereddütler oluşmasına yol açmaktadır. Bu duruma, aşağıda ayrıntılarıyla ortaya konacağı üzere soruşturmada olaya karışan görevlilerin katılımıyla hazırlanan belgelere göre bir sonuca varılmasının da eklenmesi bu tereddütleri iyice artırmaktadır.

112. Bu nedenlerle kolluk görevlilerinin güç kullanmaları sonucu meydana geldiği iddia edilen olayda ilk tespit ve görgü tutanaklarının olaya karışan görevlilerin de katılımıyla yapılması, bu kişilerin ifadelerinin sadece birlikte görev yaptıkları görevliler marifetiyle

alınıp herhangi bir suçlamayla karşı karşıya bırakılmaksızın ve belirsiz kalan hususlara ilişkin sorgulamaları da yapılmaksızın gerçekleştirilmesi, soruşturmada bu ifadelere ve belgelere göre olayın gelişimine ilişkin tespitte bulunulup buna göre bir sonuca ulaşılması, etkili soruşturma yürütülmesi bağlamında soruşturma makamlarının bağımsız olması ilkesinin ihlaline sebebiyet vermiştir.

113. İkinci olarak soruşturmada olayın aydınlatılması ve sorumluların belirlenmesi bakımından delillerin toplanması adına gerekli tüm makul tedbirlerin alınıp alınmadığı ve bu bakımdan gerçekleştirilen işlemlerde soruşturmanın derinliği ve ciddiyeti üzerinde etki gösteren bir eksikliğin bulunup bulunmadığı değerlendirilmelidir.

114. Soruşturmaya bu yönüyle bakıldığında ise öncelikle olay yerindeki delillerin kaybolması ve değiştirilmesinin önüne geçebilmek için bu delillerin muhafazasının sağlanmadığı ve kolluk görevlileri tarafından olay yerinin terk edildiği anlaşılmaktadır. Olaya karışan kolluk görevlileri, bu duruma gerekçe olarak, olaydan sonra kimliklerinin tespitine yönelik hiçbir girişimde bulunulmayan ve sayılarının on kadar olduğunu ifade ettikleri araç içindeki kişilerin kendilerine mukavemet göstereceğinden endişe duymalarını gerekçe göstermişlerdir. Fakat başvuruculların hastaneye ulaşmalarından ve bu kişilerin olay yerinden ayrılmalarından hemen sonra olay yerinde delillerin kaybolmaması için ne gibi tedbirler aldıklarını ise açıklamamışlardır.

115. Öncelikle soruşturmanın hiçbir aşamasında söz konusu araçların belirlenebilmesi için herhangi bir soruşturma işleminin yürütüldüğü görülmemiştir. Kolluk görevlilerinin ifadelerinde bu araçların diğer araçlardan ayırt edici özellikleri olan renkleri, modelleri, markaları ve plaka sayıları hakkında bir açıklama bulunmamaktadır. Dahası olaydan hemen sonra ilgili birimler haberdar edilerek olayın gerçekleştiği güzergâhta gerekirse kontrol yapılması veya benzeri bir işlemle bu araçların tespit edilebilmesine ve yakalanabilmesine yönelik bir çabanın gösterilmediği anlaşılmıştır. Başvurucularla birlikte hareket ettikleri belirtilen ve olayın gerçekleşme koşullarının açığa çıkarılması bakımından da tespit edilmeleri kritik önem arz eden bu kişilerin belirlenebilmesine yönelik olarak olayın hemen sonrasında ya da hiç değilse soruşturmanın ileriki aşamasında hiçbir somut adım atılmaması dikkat çekici bulunmuştur.

116. Olay, saat 7.30-8.00 sıralarında gerçekleşmiştir. Nöbetçi Cumhuriyet Savcısı, durumdan saat 8.30 sıralarında haberdar edilmiştir. Polis, Cumhuriyet Savcısı'nın talimatıyla Başkale'de bulunan araçlar üzerinde saat 9.40 sıralarında yaptığı incelemelerden sonra olay yerine belli bir mesafe katederek ve dolayısıyla zaman tüketerek ulaşmış; sonrasında incelemelerini gerçekleştirmiştir. Bu aradaki zamanda delillerin kaybolmaması için ne gibi tedbirlerin alındığı belli değildir. Olaya karışan kolluk görevlilerinin de katılımıyla saat 9.00 sıralarında olay tespit ve görgü tutanağının düzenlenmesi, yukarıda belirtildiği gibi soruşturmanın bağımsızlığı bakımından tereddüt yarattığından bu belirsizliğe yeterli bir açıklama getirilememiştir.

117. Bu şekilde delillerin olaya karışan görevlilerin katılımı olmaksızın derhâl toplanması yönünde bir tedbir alınmaması, ilgili doktor ve polis tarafından hazırlanıp Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilen tutanakta başvurucu Mustafa Çelik'in vücudundan iki adet mermi çekirdeğinin çıkarıldığı belirtilmesine rağmen olay yerinde sadece bir adet mermi kovanının tespit edilmesi nedeniyle kolluk görevlisinin silahının kaç el ateş aldığı ya da bu silahtan kaç el ateş edildiği konusunda çok açık bir belirsizlik yaratmaktadır. Cumhuriyet Başsavcılığının kendisine gönderilen ve mermi çekirdekleri olduğu belirtilen -kendi tespitine göre metal

parçaları- üzerinde bir kriminal ve balistik inceleme yaptırmayıp bu metal parçalarının mermi çekirdeği olup olmadığı, öyleyse bir merminin ayrı iki parçası mı yoksa iki ayrı mermi çekirdeği mi olduğunu tereddütsüz olarak ortaya koymaya çalışmaması da olayın aydınlatılabilmesi bakımından çok ciddi bir eksiklik meydana getirmiştir.

118. Öte yandan soruşturma sonucunda, olay sırasında çarpışmanın etkisiyle kolluk aracının raylı arka kapısının açılması, açılmanın etkisiyle kolluk görevlisinin oturduğu koltuktan düşmesi, bu sırada görev silahının elinden fırlayıp başvuruculların aracına çarpması ve bu çarpmanın etkisiyle silahın kendiliğinden ateş alıp başvurucuları yaralaması gibi gerçekleşmesi için ancak birçok faktörün bir arada etkili hâle gelmesinin gerektiği bir kabule ulaşılmasına rağmen bu kabule götürecek herhangi bir delil incelemesinin gerçekleştirilmediği de anlaşılmaktadır.

119. İlk olarak olayda bir kolluk görevlisinin silahından çıkan mermi ya da mermilerin başvurucuları yaraladığında bir ihtilaf bulunmadığına göre Cumhuriyet Başsavcılığının, hangi gerekçeyle Olay Yeri İnceleme Ekibine bu kolluk görevlisinin söz konusu silahla atış yapıp yapmadığını belirlemekte en önemli delil olabilecek elinde atış artığı bulunup bulunmadığı yönünde bir inceleme yapılmasına gerek olmadığı talimatını verdiği anlaşılamamıştır. Şayet böyle bir talimat verilmeyip kolluk görevlisinin elinde atış artığı tespit edilebilseydi bu durum, başkaca hiçbir hususu araştırmaya gerek olmaksızın silahın kolluk görevlisinin elindeyken ateşlendiğini veya ateş aldığını açığa çıkarabilecek; böylece olayın gerçekleşme şekline ilişkin olarak hangi tarafın anlatımlarının doğru olduğunu büyük ölçüde ortaya koyabilecekti.

120. İkinci olarak böyle bir araştırmaya gidilmemesinin yanında olayda başvuruculların aracına çarpmanın etkisiyle kendiliğinden ateş aldığı ileri sürülen silahın -bu tür silahların herhangi bir mekanik arızaları bulunmadığı takdirde tetiklerine belirli bir kuvvet uygulanmaksızın kendiliğinden ateş almayacakları hususu gözetilerek- bilirkişi incelemesinden geçirilerek çarpma sonucu patlamasına neden olabilecek mekanik bir arızasının bulunup bulunmadığı belirlenmemiştir.

121. Ayrıca Olay Yeri İnceleme Ekibi tarafından yapılan incelemede kolluk aracının çarpışma sırasında ön tarafından hasar gördüğünün belirtildiği dikkate alınarak arka kapısının nasıl olup da açıldığı sorgulanmamış ve söz konusu araçta gerekirse bir inceleme yapılarak bu durumun belirlenmesine çalışılmamıştır.

122. Diğer taraftan olay yerinde uygulamalı keşif yapılmamış, araçların olay sırasındaki konumları ve kolluk görevlisinin düştüğü ileri sürülen yer dikkate alınarak silahın elden fırlaması sonucu başvuruculların aracına belirtildiği şekilde düşüp düşemeyeceği, bu mümkün görüldüğü ve bu şekilde ateş aldığı kabul edildiği takdirde silahtan çıkan merminin muhtemel seyri ve bu seyre göre başvurucu Mustafa Çelik'in doktor raporlarında belirtilen vücut nahiyelerinden yaralanıp yaralanmayacağı da araştırılmamıştır.

123. Keza başvurucu Siyahmet Şeran'ın yakın bir akrabasının düğünü olduğu, bu düğüne bir arkadaşlarını davet etmek için ikamet ettiği köye uğradıkları, ardından dönüş yolunda saldırıya uğradıkları iddiaları üzerinde de durulmamış; bu iddiaların ve dolayısıyla kamu görevlilerinin olayın başlangıç aşamasına ilişkin açıklamalarının doğruluğu, basit bir düğün davetiyesi araştırmasıyla ya da bu konuda bilgisi olabilecek kişilerin tanık olarak dinlenmesiyle belirlenmeye çalışılmamıştır.

124. Tüm bu değerlendirmeler somut olayda bir gerçeği kendiliğinden ortaya çıkarmaktadır.

Bu da yetkili makamlar tarafından soruşturmada, olayın sebebini aydınlatmak için herhangi bir somut adım atılmadığı, sadece olaya karışan ve bu nedenle tarafsız olmayan kolluk görevlilerinin de katılımıyla hazırlanan belgeler ve bu görevliler ile birlikte çalışan diğer kişilerce alınan ifadelerde yer verilen bilgilere göre olayın gerçekleşme koşullarının kabul edilip bu kabule göre bir sonuca varıldığıdır.

125. Dolayısıyla soruşturma sonucunda alınan kararın etkililik adına dosya kapsamında yer alan tüm bulguları kapsaması, nesnel ve tarafsız analizlere dayalı olması gerekirken delillerin toplanması için gereken adımların zamanında ve doğru bir şekilde atılmaması nedeniyle yaşam hakkının ihlaline neden olduğu sonucuna varılmıştır.

126. Öte yandan başvuruda, usul yükümlülüğünün ihlal edildiğine karar verilip kararın, ihlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden soruşturma yapılmak üzere ilgili Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilmesine karar verildiğinden başvurucuların olay yerinde tıbbi yardım almaksızın yaralı bir şekilde bırakıldıkları iddiaları hakkında da soruşturma makamları tarafından ayrıca bir değerlendirme yapılabileceği değerlendirilmiş; bu nedenle söz konusu iddiaya ilişkin soruşturma işlemleri bakımından bu aşamada bir tespitte bulunulmamıştır.

127. Açıklanan nedenlerle Anayasa’nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkının usule ilişkin boyutunun ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

128. 6216 sayılı Kanun’un 50. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları şöyledir:

“(1) Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir...

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir.”

129. Başvurucu Mustafa Çelik 150.000 TL manevi ve 150.000 TL maddi olmak üzere toplam 300.000 TL tazminata, başvurucu Siyahmet Şeran ise 150.000 TL manevi tazminata karar verilmesi talebinde bulunmuştur.

130. Başvuruda, Anayasa’nın 17. maddesinin birinci fıkrasında güvence altına alınan yaşam hakkının usule ilişkin boyutunun ihlal edildiği sonucuna varılmıştır. Yaşam hakkı ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden soruşturma yapılmasında hukuki yarar bulunduğundan kararın bir örneğinin Başkale Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilmesi gerekir.

131. Yaşam hakkının ihlali nedeniyle yalnızca ihlal tespiti ve kararın ilgili Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilmesiyle giderilemeyecek manevi zararları nedeniylebaşvurucu Mustafa Çelik'e net 15.000 TL, başvurucu Siyahmet Şeran'a ise net 10.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

132. Anayasa Mahkemesinin maddi tazminata hükmedebilmesi için başvurucunun

uğradığını iddia ettiği maddi zarar ile tespit edilen ihlal arasında illiyet bağı bulunmalıdır. Başvurucu Mustafa Çelik'in bu konuda herhangi bir belge sunmamış olması nedeniyle maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

133. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvuruculara müşterek olarak ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Yaşam hakkı kapsamında etkili bir soruşturma yürütülmediğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkının usule ilişkin boyutunun İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin yaşam hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama (soruşturma) yapılmak üzere Başkale Cumhuriyet Başsavcılığına GÖNDERİLMESİNE,

D. 15.000 TL manevi tazminatın başvurucu Mustafa Çelik'e, 10.000 TL manevi tazminatın başvurucu Siyahmet Şeran'a ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

E.206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCULARA MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvuruculara Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 12/1/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

RECEP AYDIN VE DİĞERLERİ

B. No: 2014/7260 | Karar tarihi: 12.01.2017

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/7260

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

RECEP AYDIN VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/7260)

Karar Tarihi: 12/1/2017

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Recep KÖMÜRCÜ

Celal Mümtaz AKINCI

Muammer TOPAL

Recai AKYEL

Raportör Yrd. : Tuğba YILDIZ

Başvurucular : 1. Recep AYDIN

2. Tuğba AYDIN

3. Burak AYDIN

Vekili : Av. İhsan ÇEBİ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, 27/7/2008 tarihinde İstanbul ili Güngören ilçesinde terör örgütü mensupları tarafından yerleştirilen bombanın patlaması sonucunda murislerinin ölmesi neticesinde 17/7/2004 tarihli ve 5233 sayılı Terör ve Terörle Mücadeleden Doğan Zararların Karşılanması Hakkında Kanun kapsamında yapılan başvuruda ve açılan davada manevi tazminata hükmedilmediği gerekçesiyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 16/5/2014 tarihinde İstanbul Bölge İdare Mahkemesi vasıtasıyla yapılmıştır. Başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesi neticesinde başvurunun Komisyona sunulmasına engel teşkil edecek bir eksikliğinin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. İkinci Bölüm İkinci Komisyonunca 30/4/2015 tarihinde, başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

4. Bölüm Başkanı tarafından 11/11/2016 tarihinde, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık tarafından görüş sunulmamıştır.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

6. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

7. Başvurucular, 27/7/2008 tarihinde İstanbul ili Güngören ilçesi Menderes Caddesi'nde terör örgütü mensupları tarafından yerleştirilen bombanın patlaması neticesi murislerinin hayatını kaybettiğini ancak yapılan başvuruda ve açılan davada manevi tazminat taleplerinin reddedildiğini belirtmişlerdir.

8. Başvurucular 30/7/2008 tarihinde 5233 sayılı Kanun kapsamına giren zararlarının karşılanması talebiyle İstanbul Valiliği Zarar Tespit Komisyonuna (Komisyon) başvurmuşlardır.

9. Komisyon 20/8/2010 tarihli ve 2010/1-92-24 sayılı kararında; dosyanın incelenmesi sonucu M.A.nın kanuni mirasçılarına Güngören Kaymakamlığına gönderilen acil destek fonundan 20.000 TL'nin ödendiği, zararlarının karşılanmış olduğu gerekçeleriyle talebin reddine karar vermiştir.

10. Başvurucular tarafından, belirtilen ret işlemi aleyhine İstanbul 10. İdare Mahkemesinde dava açılmıştır.

11. İstanbul 10. İdare Mahkemesinin 18/5/2011 tarihli ve E.2010/1913, K.2011/901 sayılı kararı ile davanın reddine hükmedilmiştir. Kararın gerekçesi şöyledir:

“...Olayda, Komisyonca 5233 sayılı Yasaya göre ölenin yakını olan davacılara 20.000-TL ödeme yapıldığından bu yasa uyarınca davacılara ödenecek bir zarar bulunmadığına karar verilmiş, buna göre hazırlanan sulhname tasarısı tarihinde davacılar vekiline tebliğ edilmiş, tasarısının kabul edilmemesi üzerine taraflarca 28.07.2008 tarihinde sulhname tutanağının imzalanmış olduğu görülmektedir.

Bu durumda, terör eyleminden doğan zararın karşılanması istemiyle idareye yazılan başvuru tarihine göre 5233 sayılı Yasa'nın yürürlükte olduğu ve dolayısıyla olaydan doğan zararın bu Yasa hükümlerine göre karşılanması gerekeceğinden, bilimsel ve yargısal içtihatlarla geliştirilen sosyal risk ilkesinin ve 2577 sayılı Yasa'nın 13. maddesinin artık uygulanma ve olanağı kalmamış olup davacının bu yöndeki iddası yerinde görülmemiştir. Hal böyle olunca davacılar yakının ölümü nedeniyle davacılara 20.000-TL ödeme yapılmış olması ve bu hususta taraflar arasında sulhname imzalanması nedeniyle davacıların maddi tazminat istemlerinin sözü edilen Yasa hükümlerine göre reddi gerekmektedir.

Davacıların manevi tazminat istemlerine gelince; 5233 sayılı Yasa, terör eylem ve olaylarından kaynaklanan manevi zararları da kapsam dışında bıraktığından davacıların manevi tazminat taleplerinin de reddi gerekmektedir...”

12. Başvuruculaların temyizi üzerine Danıştay Onuncu Dairesinin 27/10/2011 tarihli ve

E.2011/9783, K.2011/4447 sayılı ilamı ile kararın onanmasına karar verilmiştir. Kararın gerekçesi şöyledir:

"...Davacı tarafından zararının karşılanması istemiyle davalı idareye yapmış olduğu 2/6/2010 tarihli başvurunun, 5233 sayılı Yasanın yürürlüğünden sonra yapıldığı dikkate alındığında, öncelikle meydana gelen zararın 5233 sayılı Yasa kapsamında mı, yoksa 2577 sayılı Yasanın 13. maddesi uyarınca mı tazmini gerektiğinin saptanması gerekmektedir.

Bu bağlamda, davacının yaralanmasına neden olan olayın, terör eylemi sonucu gerçekleştiği sabit olup, söz konusu olayın meydana gelmesinde idarenin hizmet kusuru veya kusursuz sorumluluğunun bulunmadığı sonucuna varıldığından, davacıların zararının 5233 sayılı Yasa kapsamında tazmini zorunludur. Dolayısıyla olayda, idarenin 2577 sayılı Yasanın 13. maddesi uyarınca tazmin yükümlülüğü bulunmamaktadır..."

13. Başvuruculaların karar düzeltme talebi, aynı Dairenin 10/12/2013 tarihli ve E.2012/3711, K.2013/8860 sayılı ilamı ile reddedilmiştir. Karar düzeltme kararı, başvurucuya 17/4/2014 tarihinde tebliğ edilmiştir.

14. Başvurucular 16/5/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

B. İlgili Hukuk

15. 5233 sayılı Kanun'un 1., 2., 4., 6., 7., 8., geçici 1., geçici 3., geçici 4. maddeleri, 24/6/2013 tarihli ve 2013/5034 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı Eki Karar'ın 1. maddesi, Danıştay Onuncu Dairesinin 30/12/2008 tarihli ve E.2008/4141, K.2008/9584 sayılı kararı, Danıştay Onuncu Dairesinin 31/12/2008 tarihli ve E.2008/5548, K.2008/9733 sayılı kararı, Danıştay Onuncu Dairesinin 20/2/2009 tarihli ve E.2008/6679, K.2009/1227 sayılı kararı (Celal Demir, B. No: 2013/3309, 6/2/2014, §§ 15-28).

16. 5233 sayılı Kanun'un 25/4/2013 tarihli ve 6462 sayılı Kanun'un 1. maddesiyle değişik 9. maddesinin birinci ve üçüncü fıkraları şöyledir:

"Yaralanma, engelli hâle gelme ve ölüm hâllerinde (7000) gösterge rakamının memur aylık katsayısı ile çarpımı sonucunda bulunan miktarın;

a) Yaralananlara altı katı tutarını geçmemek üzere yaralanma derecesine göre,

b) Çalışma gücü kaybı, yetkili sağlık kuruluşları tarafından üçüncü derece olarak tespit edilenlere dört katından yirmidört katı tutarına kadar,

c) Çalışma gücü kaybı, yetkili sağlık kuruluşları tarafından ikinci derece olarak tespit edilenlere yirmibeş katından kırksekiz katı tutarına kadar,

d) Çalışma gücü kaybı, yetkili sağlık kuruluşları tarafından birinci derece olarak tespit edilenlere kırkdokuz katından yetmişiki katı tutarına kadar,

e) Ölenlerin mirasçılarına elli katı tutarında,

Nakdî ödeme yapılır.

…

Birinci fıkranın (e) bendine göre belirlenen nakdî ödemenin mirasçılara intikalinde 4721 sayılı Türk Medenî Kanununun mirasa ilişkin hükümleri uygulanır."

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

17. Mahkemenin 12/1/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucuların İddiaları

18. Başvurucular 27/7/2008 tarihinde İstanbul ili Güngören ilçesi Menderes Caddesi'nde terör örgütü mensupları tarafından yerleştirilen bombanın patlaması neticesi murislerinin hayatını kaybettiğini, yapılan başvuruda ve açılan davada manevi tazminata hükmedilmediğini, kanunda hüküm yok diye manevi tazminatın ödenmemesinin yasalara ve hukukun genel ilkelerine aykırı olduğunu, 5233 sayılı Kanun'un maddi tazminatı düzenlediğini ancak 12. maddesi gereği uzlaşmanın mümkün olmadığı durumlarda dava açma yolunun saklı olduğunu, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin (AİHM) İçyer-Türkiye kararında manevi tazminatın kanunda düzenlenmemiş olmasının verilmeyeceği anlamına gelmediğinin belirtildiğini, Anayasa'nın2., 5., 10., 17., 36., 40., 41., 125. ve 141.maddelerinde tanımlanan haklarının ihlal edildiğini iddia etmiş; maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuşlardır.

B. Değerlendirme

19. Başvuru formu ve ekleri incelendiğinde başvurucular; terör örgütü mensupları tarafından yerleştirilen bombanın patlaması neticesi murislerinin hayatını kaybetmesi nedeniyle uğradıkları manevi zararlarının tazminine ilişkin talebin Kanun kapsamında olmadığı gerekçesiyle reddedildiğini, idari ve yargısal merciler tarafından taleplerinin dikkate alınmadığını, 6/1/1983 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'na ve tazminat hukukunun genel prensiplerine aykırı karar verildiğini, manevi tazminat istemlerinin karşılanmadığını belirterek Anayasa'nın 2., 5., 10., 17., 36., 40., 41., 125. ve 141. maddelerinde tanımlanan haklarının ihlal edildiğini iddia etmişlerdir. Başvuru formu ve ekleri incelendiğinde başvurucuların iddialarının özünün, İlk Derece Mahkemesince eksik ve hatalı değerlendirme yapılmasına ve 2577 sayılı Kanun kapsamında inceleme yapılmamasına ilişkin olduğu anlaşılmıştır. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (Tahir Canan, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Bu sebeple başvurucuların anılan iddiaları, adil yargılanma hakkı kapsamındaki güvencelerden biri olan gerekçeli karar hakkı kapsamında değerlendirilmiştir.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

20.Başvuru formu ve eklerinin incelenmesi sonucunda açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurucuların gerekçeli karar hakkının ihlali iddiasının kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

21. Başvurucular; manevi tazminat taleplerinin araştırma yapılmadan, yeterli gerekçe gösterilmeden reddedildiğini, manevi zararlarının karşılanmadığını iddia etmektedir. Anılan iddialar Anayasa'nın 36. maddesinde tanımlanan adil yargılanma hakkı kapsamında yer alan gerekçeli karar hakkı açısından incelenmiştir.

22. Mahkeme kararlarının gerekçeli olması adil yargılanma hakkının unsurlarından birisi olmakla beraber bu hak yargılamada ileri sürülen her türlü iddia ve savunmaya ayrıntılı şekilde yanıt verilmesi şeklinde anlaşılamaz. Bu nedenle gerekçe gösterme zorunluluğunun

kapsamı kararın niteliğine göre değişebilir. Bununla birlikte başvurucunun ayrı ve açık bir yanıt verilmesini gerektiren usul veya esasa dair iddialarının cevapsız bırakılmış olması bir hak ihlaline neden olacaktır (Muhittin Kaya ve Muhittin Kaya İnşaat Taahhüt Madencilik Gıda Turizm Pazarlama Sanayi ve Ticaret Limited Şirketi, B. No: 2013/1213, 4/12/2013, § 26).

23. AİHM'e göre mahkemeler ve yargı mercileri verdikleri kararlarda yeterli gerekçe göstermelidirler. Gerekçe gösterme yükümlülüğünün kapsamı, kararın niteliğine göre değişir ve davaya konu olayın içinde bulunduğu şartlar ışığında değerlendirilerek belirlenir (Mustafa Kahraman, B. No: 2014/2388,4/11/2014, § 36).

24. Kanun yolu mahkemelerince verilen karar gerekçelerinin ayrıntılı olmaması, ilk derece mahkemesi kararlarında yer verilen gerekçelerin onama kararlarında kabul edilmiş olduğu şeklinde yorumlanmakla beraber (Aziz Turhan, B. No: 2012/1269, 8/5/2014, § 53), başvuruculara dile getirmesine rağmen ilk derece mahkemesinin de tartışmadığı esaslı hususlara ilişkin temyiz başvurularıyla başvuruculara usule ilişkin haklarının ihlal edildiğine yönelik somut şikâyetlerinin temyiz incelemesinde tartışılmaması veya yargı mercileri tarafından resen dikkate alınması gereken hükümlerin gerekçesi açıklanmaksızın uygulanmaması gerekçeli karar hakkının ihlali olarak görülebilir (Mustafa Kahraman, § 37).

25. Somut olayda başvurucular, 5233 sayılı Kanun kapsamında kurulan İstanbul Valiliği Zarar Tespit Komisyonuna başvuruda bulunmuştur. Başvuruculara oluşan zararları için Kaymakamlık tarafından toplam 20.000 TL tazminat ödendiği gerekçesiyle talebin reddine karar verilmiştir. Başvurucular, tazminat miktarının eksik hesaplandığı gerekçesiyleİdare Mahkemesinde maddi ve manevi tazminat talebiyle dava açmışlardır.

26. İstanbul 10. İdare Mahkemesi 18/5/2011 tarihli kararıyla başvuruculara murislerinin ölüm olayına ilişkin Komisyon tarafından verilen maddi tazminat miktarının yeterli olduğu, manevi tazminatın ise 5233 sayılı Kanun kapsamında düzenlenmediği gerekçesiyle davanın reddine karar vermiş, temyiz merciince de bu karar onanmıştır (§§ 11-12).

27. Bir davada maddi olguları bildirmek tarafların, bunları hukuksal nitelendirmeye tabi tutmak ise hâkimin görevidir. Taraflarca bildirilip iddia ve savunmaya dayanak yapılan maddi olgular mahkemece tam olarak saptanmalı, dayanılan maddi olguların hukuksal nitelendirmesi ve ilgili hukuk kuralının uygulanması ise mahkemece yapılmalıdır (Nurten Esen, B.No: 2013/7970, 10/6/2015, § 51).

28. 5233 sayılı Kanun; AİHM, Anayasa Mahkemesi ve Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulunun verdiği kararlarda da belirtildiği üzere maddi zararların özel bir giderim usulü olmakla birlikte manevi zararların karşılanmasına da engel olmayan bir yasadır. 2577 sayılı Kanun'un 12. ve 13. maddelerinde, idarenin işlem veya eyleminden kaynaklı olarak hakları ihlal edilenlere tazminat talebinde bulunabilme imkânı tanınmaktadır. Bu yol, 5233 sayılı Kanun dışında idari yargıda genel hükümlere başvurularak uğranılan zararın tazminine imkân sağlamaktadır (Abbas Emre, B.No: 2014/5005, 6/1/2016, § 81).

29. Başvurucular; Mahkemenin ret gerekçesinin 2577 sayılı Kanun'a, tazminat hukukunun genel prensiplerine aykırı olduğunu belirtmişlerdir. Anayasa Mahkemesi kararında (Abbas Emre, § 78) da belirtildiği üzere 5233 sayılı Kanun, genel hükümlere göre manevi tazminat talep edilmesine engel teşkil etmemektedir. Başvurucular, anılan iddialarını Mahkeme önünde ileri sürmüş ise de kararın gerekçesinden (bkz. § 11) iddialarının tam olarak karşılanmadığı anlaşılmakta olup kanun yolu merciince de anılan konu hakkında yeterli(bkz.

§ 12) değerlendirme yapılmamıştır.

30. Bir mahkeme kararının gerekçesi; o davaya konu maddi olguların mahkemece nasıl nitelendirildiğini, kurulan hükmün hangi nedenlere ve hukuksal düzenlemelere dayandırıldığını ortaya koyar, maddi olgular ile hüküm arasındaki mantıksal bağlantıyı gösterir. Tarafların hangi nedenle haklı veya haksız görüldüklerini anlayıp değerlendirebilmeleri ve hukuka uygunluk denetimini yapabilmeleri için ortada usulüne uygun şekilde oluşturulmuş, hükmün hangi nedenle o içerik ve kapsamda verildiğini kuşkuya yer vermeyecek açıklıkta gösteren bir gerekçe bölümünün bulunması zorunludur (Nurten Esen, § 57).

31. Bu durumda başvuruculara27/7/2008 tarihinde İstanbul ili Güngören ilçesi Menderes Caddesi'nde terör örgütü mensupları tarafından yerleştirilen bombanın patlamasıyla murislerinin hayatını kaybetmesi neticesinde manevi zarara uğradıklarından bahisle 24/9/2010 tarihinde açtıkları tam yargı davasında ayrı ve açık bir yanıt verilmesini gerektiren, uyuşmazlığın çözümü için esaslı bir iddia olan manevi tazminat talebine ilişkin şikâyetlerin sadece 5233 sayılı Kanun kapsamında değerlendirilip gerekçelendirilmesi yeterli görülmemektedir. Anılan iddianın AİHM, Anayasa Mahkemesi ve Danıştay içtihatlarında (Abbas Emre, §§ 77-79, 84) da belirtildiği üzere 2577 sayılı Kanun kapsamında usul kurallarına ve esasa yönelik değerlendirilmesi yapılarak başvuruculara manevi tazminatı hak edip etmediğinin tartışılması gerekirken 5233 sayılı Kanun'da manevi zararların karşılanmasına ilişkin herhangi bir düzenlemeye yer verilmediği gerekçesiyle davanın reddine karar verilmesi adil yargılanma hakkı kapsamında gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğini ortaya koymaktadır. Bu nedenle yargılama süreci bir bütün olarak değerlendirildiğinde başvuruculara gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

32. Belirtilen nedenlerle, başvuruculara Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma haklarının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

33. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları şöyledir:

"(1) Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

33. Başvurucular, başvuru formunda belirttikleri tazminat miktarlarının ödenmesi talebinde bulunmuşlardır.

34. Mevcut başvuruda Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

35. Gerekçeli karar hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden

yargılamasında hukuki yarar bulunduğundan ihlal kararının bir örneğinin yeniden yargılama yapılmak üzere İstanbul 10. İdare Mahkemesine gönderilmesine karar verilmesi gerekir.

36. Başvurucular tarafından yapılan ve dosyadaki belgeler uyarınca tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvuruculara müştereken ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Manevi tazminat taleplerinin reddedilmesi nedeniyle gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki gerekçeli karar hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin gerekçeli karar hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere İstanbul 10. İdare Mahkemesine GÖNDERİLMESİNE,

D. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvuruculara müştereken ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvuruculaların Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 12/1/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

FERİHAN SARI

B. No: 2014/7261 | Karar tarihi: 12.01.2017

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/7261

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

FERİHAN SARI BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/7261)

Karar Tarihi: 12/1/2017

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Recep KÖMÜRCÜ

Celal Mümtaz AKINCI

Muammer TOPAL

Recai AKYEL

Raportör Yrd. : Hikmet Murat AKKAYA

Başvurucu : Ferihan SARI

Vekili : Av. Canan TİPİ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru; boşanma davasında usul ve yasaya aykırı olarak verilen yetki itirazının reddine dair kararın tebliğ edilmemesi, sözlü yargılama aşamasına geçileceğinin bildirilmemesi ve hakkaniyete aykırı biçimde düşük miktarda tedbir nafakasına hükmedilmesi ile yoksulluk nafakası talep etme imkânının da ortadan kaldırılması nedenleriyle adil yargılanma hakkı ile maddi ve manevi varlığını geliştirme hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 20/5/2014 tarihinde İstanbul Bölge İdare Mahkemesi vasıtasıyla yapılmıştır. Başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesi neticesinde başvurunun Komisyona sunulmasına engel teşkil edecek bir eksikliğinin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. İkinci Bölüm Birinci Komisyonunca 24/12/2014 tarihinde, başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

4. Bölüm Başkanı tarafından 25/3/2016 tarihinde, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas

incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık herhangi bir görüş sunmamıştır.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

6. Başvuru formu ve ekleri, başvuruya konu yargılama dosyası ile yerel Mahkemeden istenen bilgi ve belgeler çerçevesinde tespit edilen ilgili olaylar özetle şöyledir:

7. Başvurucuya karşı İzmir 1. Aile Mahkemesinin 2010/939 Esas sayılı dosyası ile 1/10/2010 tarihinde M.M. tarafından boşanma davası açılmıştır. Tarafların 4/5/2010 tarihinde Edirne'de evlendikleri, başvurucunun 1959, davacının 1929 doğumlu olduğu anlaşılmaktadır.

8. 4/10/2010 tarihinde düzenlenen tensip zaptıyla davacı tarafa duruşma günü; başvurucuya ise dava dilekçesi ve eklerinin duruşma günü ile birlikte açıklamalı davetiye ile tebliğine, dava dilekçesi ve duruşma gününün başvurucuya tebliğinden itibaren 10 gün içinde ilk itirazları ile birlikte esas hakkındaki cevaplarını ve varsa karşı delillerini Mahkemeye bildirmesine ve yargılamanın 9/12/2010 tarihine bırakılmasına karar verilmiştir.

9. 9/12/2010 tarihinde yapılan duruşmada meşruhatlı davetiyenin tebliğ edilemediği görülmüş, duruşmaya katılan davacı vekilinin başvurucunun yeni adresini bildireceğini beyan etmesi üzerine duruşma 29/12/2010 tarihineertelenerek aşağıdaki şekilde karar verilmiştir:

"1-Davacının delil ve belgelerini dosyaya ibrazına,

2-Davalınınadresi davacı tarafça bildirilip masrafı verilince duruşma günü beklenmeden alo post ile davalıya tebliğin tamamlanmasına,

3-Tebliğ işlemi yapılırsa davacı konuyu iyi bilen iki tanığını hazır ettiğinde dinlenmesine..."

10. Davacı vekili 9/12/2010 tarihinde yapılan duruşmanın ardından bir adres belirtmiş ancak 29/12/2010 tarihinde yapılan duruşmaya tekrar sadece davacı vekili katılmış, davalıya gönderilen tebligatın bila tebliğ edildiği görülmüştür.

11. Davacı vekili 29/12/2010 tarihinde yapılan duruşma esnasında tekrar başka bir adres belirtmiş ve masrafını yatırarak belirtilen adrese tebligat çıkarılmıştır. Duruşma 8/2/2011 tarihine ertelenmiştir.

12. 8/2/2011 tarihinde yapılan duruşmada tebligatın henüz dönmediği görülerek duruşmanın 22/2/2011 tarihine ertelenmesine karar verilmiştir.

13. 22/2/2011 tarihinde de duruşmaya yalnızca davacı vekili katılmış; başvurucunun davadan haberdar olduğunu ve telefon numaralarından kayıtlı adres çıkması durumunda tebligat yapılmasını, aksi takdirde 19/1/2011 tarihli Resmî Gazete'de yayımlanan Kanun'la değişik Tebligat Kanunu hükümlerine göre tebligat yapılmasını talep etmiştir.

14. Davacının talebi kabul edilerek kendisi tarafından bildirilecek cep telefonu numaralarından başvurucunun adresinin araştırılmasına, adresin bulunması hâlinde duruşma günü beklenmeden tebligat çıkarılmasına, ayrıca ilgili bilişim ağı sistemlerinden de adres araştırması yapılmasına ve yargılamanın 23/3/2011 tarihine ertelenmesine karar verilmiştir.

15.Davacı vekilinin katıldığı, 23/3/2011 tarihli duruşmada, yazılan müzekkerelerin cevaplarının gelmediği görülmüş, başvurucunun tebliğ adresi bulunamadığı takdirde tebligat hükümleri çerçevesinde tebliğ hususunun düşünülmesine ve yargılamanın 20/4/2011 tarihine ertelenmesine karar verilmiştir.

16. 20/4/2011 tarihinde yapılan duruşmada; ilgili GSM operatöründen gelen, 25/3/2011 tarihli yazı üzerine belirtilen adrese tebligat çıkarılmasına karar verilmiş ve duruşma 24/5/2011 tarihine ertelenmiştir.

17. 24/5/2011 tarihinde yapılan duruşmada henüz dönmediği anlaşılan tebligat evrakının beklenmesine ve duruşmanın 9/6/2011 tarihine ertelenmesine karar verilmiştir.

18. Bir sonraki duruşmada da tebligat evrakının dönmediğinin görülmesi üzerine Mahkeme Kalemi tarafından söz konusu tebligatın akıbetinin araştırılmasına ve tebligatın beklenmesine karar verilmiş, duruşma 21/6/2011 tarihine ertelenmiştir.

19. 10/6/2011 tarihinde PTT veritabanından sorgulama yapılmış, dava dilekçesinin ve tensip zaptının başvurucuya 28/5/2011 tarihinde tebliğ edildiği görülmüştür.

20. Başvurucu, eşinin kendisine karşı açtığı bu dava sebebiyle 6/6/2011 tarihinde İstanbul Barosuna bağlı bir avukatla vekâlet sözleşmesi yapmıştır.

21. 21/6/2011 tarihinde başvurucu ile başvurucunun avukatının katılmadığı celsede cevap dilekçesinin ve ilgili vekâletin süresi içinde Mahkemeye sunulduğu görülmüş, başvurucunun yetki itirazı hakkında davacı itirazda bulunmuştur. Mahkeme, yetki konusundaki delillerini bildirmesi için davacıya süre vermiş; davacının ikamet adresini Mahkemeye bildirmesiyle de ilgili muhtarlığa yazı yazılarak tarafların söz konusu ikametgâh durumlarının ve ne zamandan beri oturduklarının sorulmasına karar verilmiştir. Ayrıca başvurucuya da yetki konusundaki delillerini sunmak için üç günlük kesin süreli meşruhatlı davetiye çıkarılmasına ve duruşmanın 14/7/2011 tarihine ertelenmesine karar verilmiştir.

22.Başvurucu vekiline söz konusu duruşma zaptı 6/7/2011 tarihinde tebliğ edilmiştir.

23. Davacının Mahkemeye bildirmiş olduğu adresin bağlı olduğu Muhtarlığa, duruşma sırasında alınan ara kararı gereği 24/6/2011 tarihinde müzekkere yazılarak davacının ikamet durumu ile ilgili bilgi istenmiştir.

24. 14/7/2011 tarihinde yapılan ve taraf vekilleri ile davacının katıldığı duruşmada; müzekkerenin tebliğinin yapılamadığı görülmüş ve Muhtarlığın isminin değiştiğinin davacı tarafça bildirilmesi nedeniyle aynı müzekkerenin tekrar yazılmasına, başvurucu vekilinin duruşma sırasında yetki konusundaki delil ve belgelerin muhabereden (İstanbul'dan) gönderdiğini söylemesi üzerine bu konudaki belgelerin beklenmesine, duruşmanın 14/9/2011 tarihine bırakılmasına karar verilmiştir.

25. Bir sonraki duruşmaya yine taraf vekilleri ve davacı katılmıştır. Muhtarlığa yazılan yazının adres kapalı olduğundan iade edilmesi üzerine davacı tarafın ilgili muhtarın ismini bildirmesi sebebiyle bu sefer Muhtarlığın bulunduğu yerdeki polis karakolu aracılığıyla bilgi istenmiş, duruşma 25/10/2011 tarihine bırakılmıştır. Polis karakolundan istenen yazı 21/10/2011 tarihinde Mahkemeye ulaşmıştır.

26. 25/10/2011 tarihinde açılan duruşmaya başvurucu vekili mazeret bildirerek katılmamıştır. Mahkeme mazereti kabul etmiştir. Başvurucunun, Küçükçekmece Nöbetçi Mahkemesi yoluyla Mahkemeye sunduğu dilekçesinde müşterek ikametgâh adresinin

Edirne'ye alındığı bildirilmiştir. Bunun üzerine Mahkeme, İzmir'deki Muhtarlıktan davacının ikametgâhını aldırıp aldırmadığı, hangi tarihten itibaren ikametgâhında oturduğu, tarafların birlikte oturup oturmadıklarına ilişkin bilgi istemiştir. Edirne'deki Muhtarlıktan ise başvurucuya ait ikamet ilmuhaberinin çıkartılarak gönderilmesini, ayrıcahangi tarihten beri başvurucunun bu adreste oturduğu ile ikametgâhını hangi tarihte belirtilen adrese aldığı hususlarının tespitini istemiştir.

27. 29/11/2011 tarihli duruşmada, Edirne'ye yazılan yazının cevabının beklenmesine ve davacı tarafa yetki konusundaki iki tanığını bir sonraki celsede hazır etmesine karar verilmiştir.

28. 15/12/2011 tarihinde davacı tanıklarının ifadesi alınmış ve Edirneye yazılan müzekkerenin akıbetinin sorulmasına karar verilmiştir. 31/1/2012 ve 16/2/2012 tarihlerinde yapılan duruşmalarda da Edirne'ye yazılan müzekkerenin cevabının beklenmesine karar verilmiştir.

29. 13/3/2012 tarihinde yapılan duruşmaya başvurucu vekili aynı gün İstanbul'daki bir mahkemede duruşması olması nedeniyle mazeret beyan ederek katılamayacağını faks yoluyla bildirmiş, duruşma gününü Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi'nden (UYAP) öğreneceğini belirtmiştir. Mahkeme mazereti kabul etmiştir. Duruşma sonunda alınan karar şu şekildedir:

" 1- 05/12/2011 tarihli muhtarlık yazısı ile 21/10/2011 tarihli zabıta yazılarının mukayeseleri yapıldığında yasal ikametgahlarının Edirne olmakla ve taraflar kendi rızaları ile ayrı şehirlerde yaşamaya başladıklarından ve 12 yıldır da iş kurup İzmirde yerleşmekle yetki itirazlarının reddine, davalıya bu durumun tebliğine,

2-Davacı taraf konuyu iyi bilen iki tanığını hazır ettiğinde dinlenmesine,ayrıca tüm tanıkları için 25 er TL tanıklık ücreti ve öncelikle dinleteceği bu iki tanıklar için7,00 'arTL tebligat masraflarını vermesine, öncelikle dinleteceği iki tanık şehir dışındalar ise talimat masraflarını vermesine, bu hususta iki haftalık kesin süre verilmesine (kesin mehilin hüküm ve neticeleri hatırlatıldı), öncelikle dinleteceği tanıklarını sonraki celsede hazır etmediği ve tüm tanık masraflarını da vermediği takdirde talebinden vazgeçmiş sayılacağı ihtarınınyapılmasına,(yapıldı) (Öncelikle dinleteceği iki tanığının hangileri olduğunu tanık-delil listesinde imzası ile belirtmesine)

3- Davalı vekilinin mazeretinin kabulüne duruşma gününü UYAP tan öğrenmesine."

30. 28/3/2012 tarihinde yapılan duruşmaya sadece davacı ve onun vekili katılmıştır. Davacının gösterdiği tanıkların dinlenilmesine karar verilmiştir. Tanıkların dinlenilmesinden sonra tarafların boşanmalarına karar verilmiştir. 28/3/2012 tarihli ve E.2010/939, K.2012/288 sayılı kararın gerekçesi şu şekildedir:

" Davalı taraf her ne kadar yetki itirazında bulunmuş ise de 21/10/2011 tarihli Gültepe Polis Merkezi Amirliği yazısı ile ekindeki 05/12/2011 tarihli Zeybek Mahallesi Muhtarlığının yazısı ile 12 yıldır davacının İzmir'de oturduğunun bilgisayar kayıtlarında mevcut olduğu bildirildiği, her ne kadar tarafların yasal ikametgahları Edirne ise de taraflarınkendi rızaları ile ayrı şehirlerde yaşamaya başladıkları anlaşılmakla davalının yetki itirazının reddine karar verilmesi gerekmiştir.

Dosya içeriğine,toplanan delillere,tarafların ve dinlenen tanıkların beyanlarına göre, tarafların evlilik birliğinin başından itibaren uyum sağlayamadıkları, sürekli olarak

tartıştıkları ve dinlenen davacı tanığı K. A.'ın davalı kadının devamlı kocasınabağırıp kötü davranışlarda bulunduğunu duyduğunu ve diğer davacı tanığı S.E.'in de hanımın kocasına devamlı bağrışma sesleri, hakaret küfürler ettiği ve kadının kocasının buna iyi dayandığını beyan etmesinden de bu tartışmalara komşularının dahi şahit olduğu, tarafların sürekli sürtüşme halinde olup her iki tarafın da birbirlerine karşı olan saygı ve sevgilerini yitirdikleri,yaklaşık 1,5 seneden beri de tarafların farklı illerde yaşadıkları ve evlilik birliğinin devam etmediği anlaşılmakla eşler arasındaki evlilik birliğinin temelinden sarsıldığı anlaşılmakla tarafların boşanmalarına karar verilmesi gerektiği sonuç ve kanaatine varılmıştır."

31. Gerekçeli karar, başvurucu vekiline 2/5/2012 tarihinde tebliğ edilmiş ve karar, süresi içinde temyiz edilmiştir. Başvurucu; temyiz dilekçesinde özetle, tanıkları sunmak için süre verilmediğini, delillerle ilgili avansın dosyaya yatırıldığını, Mahkeme kararının gerekçesinde davacının tanıklarının ifadesinden başka hiçbir şeyin yer almamış olmasından dolayı delillerini sunamadığının açık olduğunu, Edirne Muhtarlığından gelen yazıdan anlaşılacağı üzere evlenmeden önce müşterek ikametgâhın Edirne'ye alındığını, hâlen davacının Edirne'de ikamet ettiğini, Mahkemenin yetkisiz olduğunu, sosyal ve ekonomik durumun araştırılmasına gerek görülmeden nafakaya hükmedildiğini ileri sürerek kararın bozulmasını talep etmiştir.

32. Yargıtay 2. Hukuk Dairesi 28/1/2013 tarihli ve E.2012/15605, K.2013/1966 sayılı kararla hükmün bozulmasına oybirliğiyle karar verilmiştir. Gerekçenin ilgili kısmı şu şekildedir:

" Kesin yetki kuralının sözkonusu olmadığı hallerde mahkemelerin yetkisineyönelik itirazlar,ilk itirazlardan olup (6100 s. HMK. m.116/1-a)bu husus, mahkemece öncelikle ve esasa girilmeden ön sorunlar gibi incelenir ve karara bağlanır. (6100 s. HMK. m.117/3) Hakim, ön sorun hakkındaki kararını taraflara tefhim veya tebliğ eder. (6100 s. HMK. m.164/3)Görüldüğü gibi yetki itirazı hakkında verilen ara kararının ilgilisine tebliğinde yasal zorunluluk bulunmaktadır. Belirtilen yasal kurala uyulmadan davalının yokluğunda hüküm kurulması savunmayı ve davanın sonucunu etkileyen önemli bir usul hatası olup bozmayı gerektirmiştir. (6100 s. HMK. m.371/1-ç)"

33. Bozma üzerine yargılamaya devam olunmuş, bozma kararına uyulup uyulmamasına duruşmada karar verileceği belirtilerek taraflara duruşma gününü belirtir davetiye ile tensip zaptı tebliğ edilmiştir.

34. 30/4/2013 tarihli duruşmaya sadece davacı vekili katılmıştır. Duruşma sonunda bozma ilamına uyulmasına, yetkiye itirazın reddine dair kararın davacıya tebliğine ve davalıya esas hakkında beyanları ile delil ve belgelerini sunmak üzere iki haftalık süre verilmesine karar verilerek duruşma 30/5/2013 tarihine ertelenmiştir.

35. 9/5/2013 tarihinde davacı vekili 100 TL gider avansı yatırmıştır. 30/4/2013 tarihli duruşma zaptına ilişkin tebligatın başvurucuya yahut vekiline yapılmadığı Anayasa Mahkemesi tarafından gözlemlenmektedir.

36. 30/5/2013 tarihinde yapılan duruşmaya sadece davacı vekili katılmıştır. Duruşma sonunda başvurucunun sosyal, içtimai ve ekonomik durumu için müzekkere yazılmasına karar verilerek duruşma 9/7/2013 tarihine ertelenmiştir.

37. Aynı gün Küçükçekmece İlçe Emniyet Müdürlüğüne başvurucunun sosyal ve ekonomik durumu ile ilgili müzekkere yazılmıştır. Ancak müzekkerede belirtilen adres ile dava dilekçesinin tebliğ edildiği adres farklı olup müzekkerede belirtilen yer,Merkezî Nüfus

İdaresi Sistemi'nde (MERNİS) yer alan ancak, dava dilekçesinin ilk başta tebliğ edilemediği adreslerden biridir (bkz. § 9). Müzekkere cevabında başvurucunun adreste bulunamaması nedeniyle istenen bilgiler ikmal edilememiştir. Ayrıca 30/5/2013 tarihli duruşma zaptının yine başvurucuya yahut vekiline tebliğ edilemediği gözlenmektedir.

38. 9/7/2013 tarihinde yapılan duruşmaya sadece davacı vekili katılmış ve duruşma sonunda davanın kabulüne karar verilmiştir.

39. Mahkemenin 9/7/2013 tarihli ve E.2013/227, K.2013/538 sayılı kararının gerekçesinin ilgili kısmı şu şekildedir:

"...Hükmün açıklanan sebeple BOZULMASINA karar verilerek dosya mahkememize gönderilmiş, mahkememizce dosya yeniden 2013/227 esasına kaydı yapılarak duruşma açılmış, davalının sosyal, içtimai, ekonomik durumu için müzekkere yazılmış ancak adreste bulunamadığından ikmal edilememiş, asgari ücretten gelirinin olduğunun kabulü ile bozmaya uyularak yetki itirazının tebliğ edilmiş olduğu anlaşılmakla eski kararımız gibi tarafların boşanmalarına, tarafların sosyal, içtimai, ekonomik durumu, davalının adresinde bir türlü bulanamayışı dikkate alınarak davalıya 100 TL dava tarihinden itibaren tedbir nafakası bağlanmasına dair aşağıdaki hüküm kurulmuştur.

H Ü K Ü M : Yukarıda anlatılan olay,delil ve gerekçeye dayanılarak,

1-Yetki itirazının tebliğ edilmiş olması, eksikliğin tamamlandıktan sonra davanın usul yönünden bozulduğu anlaşıldığından eski kararımız gibi İzmir ili Konak ilçesi ... nüfusa kayıtlı, Edirne. .. doğumlu, ... vatandaşlık numaralı M.M. ile aynı yerde ... no: 24 de nüfusa kayıtlı ... kızı, ... doğumlu, ... vatandaşlık numaralı (evlenerek ... 40 birey sıra numarasından gelen kızlık soyadı SARI olan) Ferihan ...'ın BOŞANMALARINA, tarafların sosyal, içtimai, ekonomik durumu, davalının adresinde bir türlü bulunamayışı dikkate alınarak davalı tarafa 100 TL dava tarihinden itibaren tedbir nafakası bağlanmasına,

...

Dair açık yargılama sonunda kararın tebliğinden itibaren 15 gün içerisinde Yargıtay'a temyiz yolu açık olmak üzere verilen karar, davacı vekilinin yüzüne karşı açıkça okunup usulen anlatıldı."

40. Gerekçeli kararın başvurucu vekiline tebliğinden sonra karar, başvurucu vekili tarafından temyiz edilmiştir. Temyiz dilekçesinde özetle, davanın öncelikle Mahkemenin yetkisizliği nedeniyle bozulması gerektiği, yetki itirazının reddine ilişkin ara kararının yine tebliğ edilmeden ve sadece davacı tanıklarının gerçek dışı beyanlarıyla hüküm kurulduğu, ekonomik durumun araştırılmadan karar verildiği, başvurucunun geçim sıkıntısı çektiği, davanın en başından itibaren taraflar arasında geçimsizlik olmadığı, uzmana sevk edilmeyi talep ettikleri, Mahkemenin bu hususu değerlendirmeye almadığı ve cevap dilekçesinde tanıklarını dinleteceğinin belirtildiği, Mahkeme tarafından bu konuda herhangi bir karar verilmediği belirtilerek hükmün bozulması istenmiştir.

41. Yargıtay 2. Hukuk Dairesinin 4/12/2013 tarihli ve E.2013/23524, K.2013/28557 sayılı kararıyla hüküm onanmıştır.

42. Başvurucu, onama kararının tebliğinden sonra temyiz dilekçesini tekrarlayarak kararın düzeltilmesini talep etmiştir.

43. Karar düzeltme istemi aynı Dairenin 11/3/2014 tarihli ve E.2014/3263, K.2014/5380

sayılı kararıyla reddedilmiştir.

44. Karar düzeltme isteminin reddine ilişkin karar 21/4/2014 tarihinde tebliğ edilmiştir.

45. Başvurucu 20/5/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

B. İlgili Hukuk

46. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 447. Maddesinin ikinci fıkrası şu şekildedir:

"(2) Mevzuatta, yürürlükten kaldırılan 18/6/1927 tarihli ve 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununa yapılan yollamalar, Hukuk Muhakemeleri Kanununun bu hükümlerin karşılığını oluşturan maddelerine yapılmış sayılır."

47. 9/1/2003 tarihli ve 4787 sayılı Aile Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yargılama Usullerine Dair Kanun'un "Usul hükümleri" başlıklı 7. maddesi şöyledir:

"Aile mahkemeleri, önlerine gelen dava ve işlerin özelliklerine göre, esasa girmeden önce, aile içindeki karşılıklı sevgi, saygı ve hoşgörünün korunması bakımından eşlerin ve çocukların karşı karşıya oldukları sorunları tespit ederek bunların sulh yoluyla çözümünü, gerektiğinde uzmanlardan da yararlanarak teşvik eder. Sulh sağlanamadığı takdirde yargılamaya devam olunarak esas hakkında karar verilir.

(Mülga ikinci fıkra: 14/4/2004-5133/3 md.)

Özel kanunlardaki hükümler saklı kalmak kaydıyla, bu Kanunda hüküm bulunmayan konularda Türk Medenî Kanununun aile hukukuna ilişkin usul hükümleri ile Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu hükümleri uygulanır."

48. 6100 sayılı Kanun'un 451. maddesi şu şekildedir:

"(1) Bu Kanun 1/10/2011 tarihinde yürürlüğe girer."

49. Davanın açıldığı tarihte yürürlükte bulunan 18/6/1927 tarihli ve 1086 sayılı mülga Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nun 23. maddesi şöyledir:

"Salahiyettar olm[a]yan bir mahkemede aleyhine dava ikame olunan kimse esasa girişmezden evvel bu bapta itirazda bulunmazsa o mahkemenin salahiyetini kabul etmiş addolunur. Şu kadar ki munhasıran iki tarafın arzularına tabi olmıyan mesail bundan müstesnadır. Mahkeme bu nevi davalarda hitamı mahkemeye kadar re'sen veya iki taraftan birinin talebi üzerine ademi salahiyet karar verir. Mahkemenin salahiyattar olmadığını iddia eden taraf salahiyettar mahkemeyi beyana mecburdur."

50. 1086 sayılı mülga Kanun'un 24. maddesi şu şekildedir:

"Teşkilatı Esasiye Kanunu ve Kanunu Medeni ve sair adli kanunlar ve muahedeler ile salahiyet hakkında vazolunan hükümler mahfuzdur.

51. 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 168. maddesi şu şekildedir:

"Boşanma veya ayrılık davalarında yetkili mahkeme, eşlerden birinin yerleşim yeri veya davadan önce son defa altı aydan beri birlikte oturdukları yer mahkemesidir."

52. 4721 sayılı Kanun'un 19. maddesi şu şekildedir:

"Yerleşim yeri bir kimsenin sürekli kalma niyetiyle oturduğu yerdir.

Bir kimsenin aynı zamanda birden çok yerleşim yeri olamaz.

Bu kural ticarî ve sınaî kuruluşlar hakkında uygulanmaz."

53. 6100 sayılı Kanun'un 448. maddesi şu şekildedir:

"(1) Bu Kanun hükümleri, tamamlanmış işlemleri etkilememek kaydıyla derhâl uygulanır."

54. 6100 sayılı Kanun'un 116. maddesinin ilgili kısmı şu şekildedir:

"(1) İlk itirazlar aşağıdakilerden ibarettir:

a) Kesin yetki kuralının bulunmadığı hâllerde yetki itirazı.

..."

55. 6100 sayılı Kanun'un 117. maddesinin üçüncü fıkrası şu şekildedir:

"(3) İlk itirazlar, ön sorunlar gibi incelenir ve karara bağlanır."

56. 6100 sayılı Kanun'un 164. maddesi şu şekildedir:

"1) Hâkim, taraflardan birinin ileri sürdüğü ön sorunu incelemeye değer bulursa, belirleyeceği süre içinde, varsa delilleriyle birlikte cevabını bildirmesi için diğer tarafa tefhim veya tebliğ eder.

(2) Ön sorun hakkında iki taraf arasında uyuşmazlık varsa, hâkim gerekirse tarafları davet edip dinledikten sonra kararını verir.

(3) Hâkim, ön sorun hakkındaki kararını taraflara tefhim veya tebliğ eder."

57. 6100 sayılı Kanun'un 186. maddesi şu şekildedir:

"(1) Mahkeme, tahkikatın bitiminden sonra, sözlü yargılama ve hüküm için tayin olacak gün ve saatte mahkemede hazır bulunmalarını sağlamak amacıyla iki tarafı davet eder. Taraflara çıkartılacak olan davetiyede, belirlenen gün ve saatte mahkemede hazır bulunmadıkları takdirde yokluklarında hüküm verileceği hususu bildirilir.

(2) Sözlü yargılamada mahkeme, taraflara son sözlerini sorar ve hükmünü verir."

58. 4721 sayılı Kanun'un 168. maddesi şöyledir:

" Boşanma veya ayrılık davalarında yetkili mahkeme, eşlerden birinin yerleşim yeri veya davadan önce son defa altı aydan beri birlikte oturdukları yer mahkemesidir."

59. 4721 sayılı Kanun'un 175. maddesi şöyledir:

" Boşanma yüzünden yoksulluğa düşecek taraf, kusuru daha ağır olmamak koşuluyla geçimi için diğer taraftan malî gücü oranında süresiz olarak nafaka isteyebilir.

Nafaka yükümlüsünün kusuru aranmaz."

60. 4721 sayılı Kanun'un 176. maddesininbeşinci fıkrası şöyledir:

" Hâkim, istem hâlinde, irat biçiminde ödenmesine karar verilen maddî tazminat veya nafakanın gelecek yıllarda tarafların sosyal ve ekonomik durumlarına göre ne miktarda ödeneceğini karara bağlayabilir. "

61. 4721 sayılı Kanun'un 177. maddesi şöyledir:

" Boşanmadan sonra açılacak nafaka davalarında, nafaka alacaklısının yerleşim yeri

mahkemesi yetkilidir."

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

62. Mahkemenin 12/1/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

63. Başvurucu; şikâyet konusu davada, yetkiye itirazın reddine dair ara kararınınkendisine tebliğ edilmemesi hususunun Yargıtay tarafından bozma nedeni sayılmasına rağmen bozmadan sonraki yargılama sürecinde de anılan kararın kendisine tebliğ edilmemesi,ilgili beyanları Mahkemece ve Yargıtayca değerlendirilmeksizin usul ve yasaya aykırı olarak yetkiyeitirazın reddine karar verilmesi nedenleriyle adil yargılanma hakkının; Kanun'da tahkikatın bitiminden sonra sözlü yargılama aşamasına geçileceğinin ve belirlenen tarihte hazır bulunmadıkları takdirde yokluklarında karar verileceğinin taraflara bildirileceği hususu öngörülmesine rağmen Mahkemece Kanun'a aykırı olarak sözlü yargılama aşamasına geçileceğinin kendisine bildirilmemesi ve bu suretle son sözlerini söyleme imkânından yoksun bırakılması nedenleriyle silahların eşitliği ilkesinin; ayrıca sosyal ve ekonomik durumuyla ilgili gerekli araştırma yapılmaksızın Mahkemece asgari ücretli olduğu varsayılarak lehine, hakkaniyete aykırı derecede düşük miktarda tedbir nafakasına hükmedilmesi ve yoksulluk nafakası talep etme imkânının da ortadan kalkması nedenleriyle maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

1. Yetki İtirazının Reddine Dair Karara İlişkin İddialar

64. Anayasa’nın 148. maddesinin dördüncü fıkrasında, kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlara ilişkin şikâyetlerin bireysel başvuruda incelenemeyeceği belirtilmiştir. Bu kapsamda ilke olarak mahkemeler önünde dava konusu yapılmış maddi olay ve olguların kanıtlanması, delillerin değerlendirilmesi, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanması ileuyuşmazlıkla ilgili varılan sonucun adil olup olmaması bireysel başvurukonusu olamaz. Ancak bireysel başvuru kapsamındaki hak ve özgürlüklere müdahale teşkil eden, bariz takdir hatası veya açık keyfîlik içeren tespit ve sonuçlar bu kapsamda değildir (Ahmet Sağlam, B. No: 2013/3351, 18/9/2013, § 42).

65. Başvurucunun temyiz dilekçesinde yetkiye itirazını tekrarladığı, Yargıtayın ise ilgili kararında davacının kendi yerleşim yerinde de boşanma davası açabileceğinin tabii olduğu gerekçesiyle onama kararı verdiği anlaşılmıştır.

66. Başvurucu tarafından ileri sürülen, usul ve yasaya aykırı olarak yetkiye itirazın reddine karar verildiği iddiasının yukarıda belirtilen içtihat kapsamında kanun yolu şikâyeti niteliğinde olduğu ve kararda bariz takdir hatası veya açık keyfîlik içeren bir hususun da bulunmadığı anlaşılmaktadır.

67. Yetkiye itirazın reddine dair kararın tebliğ edilmemesine ilişkin olarak ise bireysel başvuru kapsamında yalnızca usul kurallarına riayet edilmemiş olmasının tek başına ihlal sonucu doğurmayacağı, kurala aykırı davranışın bireylerin haklarında somut bir ihlale yol açtığının veya açabilme ihtimali olduğunun anlaşılması gerektiği, aksinin bireysel başvuruda kanun yolu şikâyetlerinin incelendiği anlamına geleceği görülmektedir.

68. Somut olayda yetki itirazının reddine dair ara kararı başvurucuya tebliğ edilmemiş

olmasına rağmen başvurucunun itirazını temyiz yolunda ileri sürme imkânı bulduğu, Yargıtayın ise kararında başvurucunun itirazını karşıladığı anlaşılmaktadır. Dolayısıyla yetkiye itirazın reddine dair kararın başvurucuya tebliğ edilememesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasının bir ihlal olmadığı açık olduğundan kabul edilemezliğine karar verilmesi gerekmektedir.

69. Açıklanan nedenlerle yetkiye itirazın reddine dair ara kararına ilişkin iddialar yönünden başvurunun diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Sözlü Yargılama Aşamasına Geçileceğinin Başvurucuya Bildirilmemesine İlişkin İddialar

70. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 45. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca bireysel başvuru yoluna başvurabilmek için olağan kanun yollarının tüketilmiş olması gerekir (Ayşe Zıraman ve Cennet Yeşilyurt, B. No: 2012/403, 26/3/2013, § 16).

71. Somut olayda başvurucunun -aksini iddia etmesine rağmen- sözlü yargılama aşamasına geçileceğinin kendisine bildirilmediği hususunu temyiz dilekçesinde ileri sürmediği, dolayısıyla anılan iddiasını ileri sürebileceği temyiz olağan kanun yolunu tüketmeksizin bireysel başvuruda bulunduğu anlaşılmıştır.

72. Açıklanan nedenlerle sözlü yargılama aşamasına geçileceğinin kendisine bildirilmemesi nedeniyle silahların eşitliği ilkesinin ihlal edildiği iddiası yönünden başvurunun diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

3. Yargılamanın Sonucuna İlişkin İddialar

73. Anayasa'nın 148. maddesinin dördüncü fıkrasında, kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlara ilişkin şikâyetlerin bireysel başvuruda incelenemeyeceği belirtilmiştir. Bu kapsamda ilke olarak mahkemeler önünde dava konusu yapılmış maddi olay ve olguların kanıtlanması, delillerin değerlendirilmesi, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanması ileuyuşmazlıkla ilgili varılan sonucun adil olup olmaması bireysel başvurukonusu olamaz. Ancak bireysel başvuru kapsamındaki hak ve özgürlüklere müdahale teşkil eden, bariz takdir hatası veya açık keyfîlik içeren tespit ve sonuçlar bu kapsamda değildir (Ahmet Sağlam, B. No: 2013/3351, 18/9/2013, § 42).

74. Başvurucunun, gerekli araştırma yapılmadan hakkaniyete aykırı biçimde düşük miktarda tedbir nafakasına hükmedildiği ve yoksulluk nafakası talep etme imkânının da ortadan kaldırıldığı iddiasının yargılamanın sonucuna ilişkin bulunmakla kanun yolu şikâyeti niteliğinde olduğu ve kararda bariz takdir hatası veya açık keyfîlik içeren bir hususun da bulunmadığı görülmüştür. Kaldı ki tedbir nafakasının dava süresince zor durumda bulunan tarafı korumak amaçlı geçici bir tedbir olduğu, başvurucunun boşanma davasının sona ermesinden sonra da sosyal ve ekonomik durumunu ileri sürerek yoksulluk nafakası talep edebileceği anlaşılmaktadır.

75. Açıklanan nedenlerle tedbir ve yoksulluk nafakasıyla ilgili yargılamanın sonucuna ilişkin iddialar yönünden başvurunun diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle başvurunun;

A. 1. Yetki itirazının reddine dair ara kararına ilişkin iddiaların açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Sözlü yargılama aşamasına geçileceğinin bildirilmemesine dair iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

3. Yargılamanın sonucuna dair iddiaların açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 12/1/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

HÜSEYİN ÇINAR VE DİĞERLERİ

B. No: 2014/10248 | Karar tarihi: 12.01.2017

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/10248

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

HÜSEYİN ÇINAR VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/10248)

Karar Tarihi: 12/1/2017

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Recep KÖMÜRCÜ

Celal Mümtaz AKINCI

Muammer TOPAL

Recai AKYEL

Raportör : Fatma KARAMAN ODABAŞI

Başvurucular : 1. Hüseyin ÇINAR

2. Orhan ÇINAR

3. Sevim ÇINAR

4. Şennur ÇEPER

5. Hasan ÇINAR

6. Elif ÇINAR

Vekili : Av. Özkent ŞAHİNER

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, hisseli olarak malik olunan taşınmaz üzerinde imar mevzuatına aykırı olarak inşa edilen ancak imar affından yararlandığı ve konut olarak kullanıldığı belirtilen yapıların imar planlarına göre toplu konut alanında kalması nedeniyle yıkılmasına karar verilmesine rağmen yapı bedelinin ödenmediği iddiasıyla açılan davanın reddedilmesi sebebiyle mülkiyet ve adil yargılanma haklarının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 25/6/2014 tarihinde Anayasa Mahkemesine doğrudan yapılmıştır. Başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesi neticesinde başvurunun Komisyona sunulmasına engel teşkil edecek bir eksikliğinin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. İkinci Bölüm Birinci Komisyonunca 24/12/2014 tarihinde, başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

4. Bölüm Başkanı tarafından 11/1/2016 tarihinde, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlığın 9/2/2016 tarihli yazısında, Anayasa Mahkemesinin önceki kararlarına ve bu kapsamda sunulan görüşlerine atfen başvuru hakkında görüş sunulmayacağı bildirilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

6. Başvuru formu ve ekleri ile Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) aracılığıyla erişilen bilgi ve belgeler çerçevesinde ilgili olaylar özetle şöyledir:

7. Başvurucular, murisleri İ.Ç.den veraseten intikal eden, Ankara ili Altındağ ilçesi Yenidoğan Mahallesi 6867 ada 7 parsel sayılı 363 m² yüz ölçümlü taşınmazın 175/726 hissesinin maliki olup taşınmaz üzerinde ayrıca bir adet iki katlı, bir adettek katlı olmak üzere konut amaçlı kullanılan yapılar bulunmaktadır.

8. Başvuruculaın hissedarı olduğu taşınmazı da kapsayan alanda Ankara Büyükşehir Belediyesinin (Büyükşehir Belediyesi) 26/10/2001 tarihli ve 560 sayılı kararıyla kabul edilen1/5000 ölçekli Eski Altındağ Kentsel Dönüşüm Projesi nazım imar planı ile bu plana göre Altındağ Belediyesinin (Belediye) 27/9/2002 tarihli ve 350 sayılı kararı ile kabul edilen 1/1000 ölçekli Eski Altındağ Kentsel Dönüşüm Projesi II. etap imar planı, Büyükşehir Belediyesinin 3/2/2003 tarihli ve 1671-6962 sayılı kararı ile onaylanmıştır.

9. Bu kapsamda Belediye, 23/9/2004 tarihli ve 1186/1143 sayılı kararı ile 1/1000 ölçekli Eski Altındağ Kentsel Dönüşüm Projesi II. etap imar planına dayalı olarak hazırlanan 81460 sayılı parselasyon planını onaylamıştır.

10. Onaylanan parselasyon planına göre başvuruculaın hissedarı bulunduğu 6867 ada 7 parsel sayılı taşınmaz 23651 ada 1 parsel sayılı imar parseline isabet etmesine rağmen başvuruculara ait 87,5 m² lik hisse 23655 ada 1 parsel sayılı taşınmazda 40 m², 23656 ada 1 parsel sayılı taşınmazda 41 m² ve 23659 ada 1 parsel sayılı taşınmazda 6 m² olacak şekilde tahsis edilmiştir.

11. Parselasyon planına dayalı olarak başvuruculara ait hisselerin yerinde korunmayıp başka imar ada ve parsellerine şuyulandırılması üzerine 6867 ada 7 parsel sayılı taşınmaz üzerinde bulunan başvuruculara ait konut amaçlı kullanılan yapılar yıkılmış ve kentsel dönüşüm projesi imar planlarına göre toplu konut sahasında kalan bu alanda Belediye ile Başbakanlık Toplu Konut İdaresi Başkanlığı (TOKİ) arasında akdedilen sözleşmeye istinaden konutlar inşa edilmiştir.

12. Başvuruculardan Sevim Çınar, 6867 ada 7 parsel sayılı taşınmazla ilgili 81460 sayılı parselasyon planının iptali istemiyle Belediye aleyhine 4/7/2006 tarihinde Ankara 11. İdare Mahkemesinde iptal davası açmıştır.

13. Mahkemenin 17/9/2008 tarihli ve E.2006/1700, K.2008/2027 sayılı kararı ile başvuruculara ait hisselerin isabet ettiği 23651 ada 1 parsel sayılı taşınmazda korunarak toplu konut uygulaması için kat karşılığı veya farklı anlaşmalar temin edilmesi gerekirken başka ada ve parsellere bölünerek hisse tahsis edilmesinin imar mevzuatına aykırılık taşıdığı, başvuruculların hissedar olduğu 6867 ada 7 parsel sayılı taşınmazın 23651 ada 1 sayılı imar parselinin altlığına isabet ettiği, başvuruculara ait hisselerin öncelikle bu parselde tahsisinin zorunlu olduğu ve parselasyon planında hukuka uyarlık bulunmadığı gerekçesiyle dava konusu işlemin iptaline karar verilmiştir.

14. Temyiz üzerine Danıştay Altıncı Dairesinin 12/11/2012 tarihli ve E.2009/1431, K.2012/5863 sayılı kararı ile ıslah imar planı bulunan bölgelerde 24/2/1984 tarihli ve 2981 sayılı İmar ve Gecekondu Mevzuatına Aykırı Yapılara Uygulanacak Bazı İşlemler ve 6785 Sayılı İmar Kanunu'nun Bir Maddesinin Değiştirilmesi Hakkında Kanun'a göre parselasyon işlemi tesis edilebileceği, somut olayda parselasyon işleminin dayanağı 1/1000 ölçekli imar planı uyarınca 3/5/1985 tarihli ve 3194 sayılı İmar Kanunu'nun 18. maddesi uyarınca parselasyon işlemi yapılması gerektiği, bu nedenle 2981 sayılı Kanun uyarınca yapılan parselasyon işleminde hukuka uyarlık bulunmadığı ve dava konusu işlemin iptali yönündeki kararın sonucunda isabetsizlik görülmediği belirtilerek hükmün onanmasına karar verilmiştir.

15. Karar düzeltme istemi ise aynı Dairenin 29/4/2014 tarihli ve E.2013/5570, K.2014/3441 sayılı ilamıyla reddedilmiştir.

16. Öte yandan parselasyon işleminin iptali için Ankara 11. İdare Mahkemesinde dava açılmasından sonra, Belediye Encümeninin 28/3/2007 tarihli 280 sayılı kararı ile imar planları tamamlanan ve 81460 nolu imar planında kentsel dönüşüm projesi kapsamında kalan 23651 ada üzerindeki başvuruculların murisine ait yapının yıkılıp boşaltılması ve tapuluarazinin Belediyeye devredilmesi karşılığında, TOKİ'nin yapacağı konutlardan Belediyeye ait olan dairelerin kura çekimi sonucunda 81 m² lik arsanın karşılığı olan bedel ile 20.275 TL enkaz bedelinin daire bedelinden düşülerek başvuruculların murisi adına daire tahsisi yapılmasına karar verilmiştir.

17. Yine, Belediye Encümeninin 26/3/2008 tarihli ve 202 sayılı kararı ile Belediye Meclisinin 7/6/2006 tarihli ve 533 sayılı kararına istinaden, imar planı tamamlanan bölgelerde mülkiyeti tam veya hisseli olarak Belediyeye ait bulunan parsellerinde ve bu parseller arasında kalan ucuz konut alanları imar yolları, park alanları, pazar yeri ve rekreasyon alanları üzerinde bulunan gecekondulardan tapulu olan veya tapusuz olup da 22/5/1986 tarihli ve 3290 sayılı, 18/5/1987 tarihli ve 3366 sayılı Kanunlar ile değişik 2981 sayılı Kanun'a göre imar affı müracaatları bulunanlara, 2981 sayılı Kanun'un 3290 ve 3366 sayılı Kanunlar ile değişik 13. maddesinin (b) bendi ve 24/4/2001 tarihli ve 4650 sayılı Kamulaştırma Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'un 3. maddesine göre kamulaştırma bedeli ödenerek kamulaştırılmalarına; tapulu veya tapusuz olup da belirtilen mevzuat hükümlerine göre imar affı müracaatları bulunmayan gecekondu sahiplerinin mağduriyetlerinin giderilmesi içinise enkaz bedeli ödenmesine karar verilmiştir.

18. Ayrıca, Belediye Encümeninin 11/3/2009 tarihli ve 316 sayılı kararı ile Belediye Meclisinin 2/12/2008 tarihli ve 537 sayılı kararında belirtilen şartlara istinaden, başvuruculara tahsis edilecek 23647 ada 1 parsel sayılı taşınmaz üzerinde yer alan C.1-6 blok, 7. kat 29 nolu ve 8. kat 32 nolu dairelerin bedeli olan 165.000 TL'den, yapıların enkaz bedeli ve başvuruculların 23587 ada 3 parsel sayılı taşınmazdaki 97.40 m² lik tapulu hissenin

bedeli olan toplam 69.4754 TL düşülerek geriye kalan 95.525 TL'nin peşin vadeli seçeneğe göre ödenmesi suretiyle tahsis yapılması karşılığında tüm hakların belediyeye terk edilmesi suretiyle uzlaşılması hususunda karar alınmıştır.

19. Başvurucular hissedarı oldukları 6867 ada 7 parsel sayılı taşınmaz üzerinde bulunan ve konut amaçlı kullanılan yapılar için 2981 sayılı Kanun kapsamında imar affı başvurusunda bulunulduğuna ilişkin tespit, müracaat ve değerlendirme formları, emlak vergisi ödendiğine dair ödeme makbuzları bulunmasına rağmen yalnızca enkaz bedeli teklif edilerek yıkım kararı alındığını, yapıların bedelinin ödenmediğini belirterek yapıların kamulaştırmasız el atılması suretiyle yıkılması nedeniyle şimdilik 10.000 TL yapı bedelinin faiziyle birlikte tahsili istemiyle Belediye aleyhine 2/11/2009 tarihinde Ankara 9. Asliye Hukuk Mahkemesinde dava açmışlardır.

20. Yargılama aşamasında davalı Belediyece yargı yolu itirazında bulunulmuş, itiraz Mahkemece 10/11/2010 tarihinde reddedilmiştir. Davalı Belediyenin olumlu görev uyuşmazlığı çıkarılmasına ilişkin dilekçesi üzerine Danıştay Başsavcılığının 17/12/2010 tarihli kararıyla olumlu görev uyuşmazlığı çıkarılmasına ve dosyanın Uyuşmazlık Mahkemesine gönderilmesine karar verilmiştir.

21. Uyuşmazlık Mahkemesi Hukuk Bölümünün 4/7/2011 tarihli ve E.2011/9, K.2011/142 sayılı kararıyla somut olayda idarenin 4/11/1983 tarihli ve 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu kapsamında bir işleminin bulunmadığı, davanın 2942 sayılı Kanun'un 14. maddesinde işaret edilen bedel artırma davası niteliğinde olmadığı, imar planı ve buna dayalı imar uygulaması sonucunda uğranılan zararların tazminine yönelik bulunan davanın tam yargı davası kapsamında idari yargı yerinde çözümlenmesi gerektiği ve idari yargının görevli olduğu gerekçesiyle Ankara 9. Asliye Hukuk Mahkemesinin görev itirazının reddine ilişkin kararının kaldırılmasına karar verilmiştir.

22. Ankara 9. Asliye Hukuk Mahkemesi 7/12/2011 tarihli ve E.2009/380, K.2011/396 sayılı kararıyla, Uyuşmazlık Mahkemesi Hukuk Bölümünün 4/7/2011 tarihli kararı doğrultusunda uyuşmazlığın çözümünde idari yargının görevli olduğu gerekçesiyle dava dilekçesinin yargı yolu yönünden reddine karar vermiştir.

23. Dava dilekçesinin yargı yolu yönünden reddi kararı üzerine başvurucular, aynı gerekçelerle yapı bedelinden kaynaklanan 35.000 TL tazminatın yasal faiziyle birlikte tahsili istemiyle Belediye aleyhine 12/12/2011 tarihinde Ankara 2. İdare Mahkemesinde tam yargı davası açmışlardır.

24. Mahkemenin 29/6/2012 tarihli ve E.2011/2513, K.2012/1508 sayılı kararıyla davanın reddine karar verilmiştir. Kararın gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

"2981 sayılı İmar ve Gecekondu Mevzuatına Aykırı Yapılara Uygulanacak Bazı İşlemler ve 6785 sayılı İmar Kanununun Bir Maddesinin Değiştirilmesi Hakkında Kanunun 13. madddesinde de, bu Kanunun 14. maddesinin a, b, c, d, e, g, h ve i bentleri kapsamında kalmaları nedeniyle bulundukları yerde korunmayan gecekondu sahiplerinden hak sahibi sıfatı taşıyanlarına bir gecekondu önleme veya ıslah bölgesinde veya yakın bölgelerde yapılmış ıslah imar planları içinde meydana gelen boş imar parsellerinin müstakil, hisseli veya kat mülkiyeti esaslarına göre verileceği, bu gibi hallerde gecekondu sahibine ayrıcaenkaz bedeli ödeneceği hükme bağlanmış olup, 2981 sayılı Kanundan yararlanamayacak olanların sayıldığı 14/f maddesinde ise, 10 Kasım 1985 tarihinden sonra yapılan gecekondular ile inşaasına başlanan imar mevzuatına, ruhsat ve eklerine aykırı

yapıların, 2981 sayılı Kanun hükümlerinden yararlanamayacakları belirtilmiştir.

Anılan Yasa maddelerinin birlikte değerlendirilmesinden, imar mevzuatına uygun olarak inşa edilmiş ruhsatlı yapıların imar planı uyarınca kamulaştırılmaları durumunda, ilgililere 2942 sayılı Yasada öngörülen şekilde kamulaştırma bedeli ödeneceği, Hazine, belediye, il özel idarelerine ait veya Vakıflar Genel Müdürlüğünün idaresinde olan taşınmazlar üzerinde inşa edilen ve 2981 sayılı Yasadan yararlanan yapı sahiplerine, taşınmazları bulunduğu yerde korunamaması durumunda enkaz bedeli ödeneceği, bu iki husus dışında ruhsatsız olarak inşa edilen veya imar affından yararlanmayan yapılar için imar planı uygulaması durumunda bir bedel ödenmesinin sözkonusu olmayacağı sonucuna varılmaktadır.

Dava dosyasının incelenmesinden, davacıların veraseten maliki oldukları Ankara İli, Altındağ İlçesi, Yenidoğan Mahallesi 6867 ada 7 parselde bulunan taşınmazın toplu konut projesi içinde kaldığı ve üzerindeki yapının kaçak ve ruhsatsız olması nedeniyle davalı idarece yıkıldığı Altındağ Belediye Encümeni kararıyla ruhsatsız ve kaçak yapılar için enkaz bedeli ödenmesi yolunda karara varıldığı, davacılar tarafından yapı bedelinin tamamının ödenmesi gerektiği iddiasıyla bakılmakta olan davanın açıldığı anlaşılmaktadır.

Olayda taşınmaz üzerindeki binanın yasalara uygun ve ruhsatlı bir yapı olmadığı ve tamamı Altındağ Belediyesine ayrılan 23651 adada kaldığı, 5393 sayılı Yasanın 73. maddesinde; kentsel dönüşüm ve gelişim proje alanlarında bulunan yapıların boşaltılması, yıkılması ve kamulaştırılmasına olanak tanındığı hususları dikkate alındığında, projelerin Yasa'daki getirilen amacı doğrultusunda mevcut gecekonduların varlığını sürdürmesinin proje kapsamında hukuken olanaklı görülmediğinden davacıların veraseten maliki oldukları taşınmazdaki yapının 775 sayılı Gecekondu Kanunu'nun 18. maddesi uyarınca yıkımına ve yapı bedelinin ödenmemesine ilişkin davalı idare tarafından tesis edilen işlemde hukuka aykırılık bulunmadığı sonucuna varılmıştır."

25. Temyiz üzerine karar, Danıştay Ondördüncü Dairesinin 12/3/2014 tarihli ve E.2012/10048, K.2014/3323 sayılı ilamı ile,

"Davacılar vekili tarafından; yıkılması neticesinde, yapı bedelinden kaynaklanan 35.000,00 TL zararın dava tarihinden itibaren işletilecek yasal faiziyle birlikte tazmini istemiyle dava açılmıştır. Mahkeme tarafından da istem özetinin bu şekilde kurulmuş olmasına rağmen, sonuç kısmında, davacıların yapı bedelinin yasal faiziyle tazmini isteminin kabulüne hukuken olanak bulunmadığı gerekçesiyle davanın reddine karar verilmesi gerekirken, yapının 775 sayılı Gecekondu Kanunu'nun 18. maddesi uyarınca yıkımına ve yapı bedelinin ödenmemesine ilişkin davalı idare tarafından tesis edilen işlemde hukuka aykırılık bulunmadığı gerekçesiyle davanın reddine şeklinde hüküm kurulmasında sonucu itibariyle isabetsizlik görülmemiştir."

denilmek suretiyle onanmıştır.

26. Karar, başvuruculara 26/5/2014 tarihinde tebliğ edilmiştir.

27. Başvurucular 25/6/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuşlardır.

B. İlgili Hukuk

28. 3194 sayılı Kanun'un 10. maddesinin ilgili bölümü şöyledir:

"Belediyeler; imar planlarının yürürlüğe girmesinden en geç 3 ay içinde, bu planı tatbik etmek üzere 5 yıllık imar programlarını hazırlarlar. ... Bu programlar, belediye meclisinde

kabul edildikten sonra kesinleşir. Bu program içinde bulunan kamu kuruluşlarına tahsis edilen alanlar, ilgili kamu kuruluşlarına bildirilir. Beş yıllık imar programları sınırları içinde kalan alanlardaki kamu hizmet tesislerine tahsis edilmiş olan yerleri ilgili kamu kuruluşları, bu program süresi içinde kamulaştırırlar. ..."

29. 3194 sayılı Kanun'un 18. maddesinin ilgili bölümü şöyledir:

"İmar hududu içinde bulunan binalı veya binasız arsa ve arazileri malikleri veya diğer hak sahiplerinin muvafakatı aranmaksızın, birbirleri ile, yol fazlaları ile, kamu kurumlarına veya belediyelere ait bulunan yerlerle birleştirmeye, bunları yeniden imar planına uygun ada veya parsellere ayırmaya, müstakil, hisseli veya kat mülkiyeti esaslarına göre hak sahiplerine dağıtmaya ve re'sen tescil işlemlerini yaptırmaya belediyeler yetkilidir. ...

...

Üzerinde bina bulunan hisseli parsellerde, şüyulanma sadece zemine ait olup, şüyuun giderilmesinde bina bedeli ayrıca dikkate alınır.

Düzenleme sırasında, plan ve mevzuata göre muhafazasında mahzur bulunmayan bir yapı, ancak bir imar parseli içinde bırakılabilir. Tamamının veya bir kısmının plan ve mevzuat hükümlerine göre muhafazası mümkün görülemeyen yapılar ise, birden fazla imar parseline de rastlayabilir. Hisseli bir veya birkaç parsel üzerinde kalan yapıların bedelleri, ilgili parsel sahiplerince yapı sahibine ödenmedikçe ve aralarında başka bir anlaşma temin edilmedikçe veya şüyuu giderilmedikçe bu yapıların eski sahipleri tarafından kullanılmasına devam olunur.

Bu maddede belirtilen kamu hizmetlerine ayrılan yerlere rastlayan yapılar, belediye veya valilikçe kamulaştırılmadıkça yıktırılamaz."

30. 3194 sayılı Kanun'un 20. maddesinin ilgili bölümü şöyledir:

"Yapı:

a) Kuruluş veya kişilerce kendilerine ait tapusu bulunan arazi, arsa veya parsellerde,

...

İmar planı, yönetmelik, ruhsat ve eklerine uygun olarak yapılabilir."

31. 3194 sayılı Kanun'un 21. maddesinin ilgili bölümü şöyledir:

"Bu Kanunun kapsamına giren bütün yapılar için 26 ncı maddede belirtilen istisna dışında belediye veya valiliklerden (....) yapı ruhsatiyesi alınması mecburidir."

32. 3194 sayılı Kanun'un 32. maddesinin ilgili bölümü şöyledir:

"Bu Kanun hükümlerine göre ruhsat alınmadan yapılabilecek yapılar hariç; ruhsat alınmadan yapıya başlandığı veya ruhsat ve eklerine aykırı yapı yapıldığı ilgili idarece tespiti, fenni mesulce (...) tespiti ve ihbarı veya herhangi bir şekilde bu duruma muttali olunması üzerine, belediye veya valiliklerce o andaki inşaat durumu tespit edilir. Yapı mühürlenerek inşaat derhal durdurulur.

...

Ruhsata aykırılık olan yapıda, bu aykırılığın giderilmiş olduğu veya ruhsat alındığı ve yapının bu ruhsata uygunluğu, inceleme sonunda anlaşılırsa, mühür, belediye veya valilikçe kaldırılır ve inşaatın devamına izin verilir.

Aksi takdirde, ruhsat iptal edilir, ruhsata aykırı veya ruhsatsız yapılan bina, belediye encümeni veya il idare kurulu kararını müteakip, belediye veya valilikçe yıktırılır ve masrafı yapı sahibinden tahsil edilir."

33. 2942 sayılı Kanun'un 3. maddesinin ilgili bölümü şöyledir:

"İdareler, kanunlarla yapmak yükümlülüğünde bulundukları kamu hizmetlerinin veya teşebbüslerinin yürütülmesi için gerekli olan taşınmaz malları, kaynakları ve irtifak haklarını; bedellerini nakden ve peşin olarak veya aşağıda belirtilen hallerde eşit taksitlerle ödemek suretiyle kamulaştırma yapabilirler."

34. 2981 sayılı Kanun'un 10. maddesinin ilgili bölümü şöyledir:

"b) Üzerinde imar mavzuatına aykırı olarak toplu binalar inşa edilmiş hisseli veya özel parselasyona dayalı arsa veya arazilerde, kişilerin hisse miktarları ve fiili kullanma durumları dikkate alınarak valilik veya belediyelerin talebi üzerine:

...

2. Kadastrosu veya tapulaması tamamlanmış yerlerde ise bu Kanunla verilen yetkiler kadastro müdürlüklerince kullanılarak,

Islah imar planlarının yapılıp yapılmadığına bakılmaksızın: onayların alınmasına ve ilanların yapılmasına (askı ilanları hariç), komisyonların kurulmasına lüzum kalmaksızın 2613 sayılı Kadastro ve Tapu Tahriri veya 766 sayılı Tapulama Kanunu hükümlerine göre hak sahipleri tespit veya yeniden tayin edilerek adlarına tescil edilir.

...

c) İmar mevzuatına aykırı bina yapılmış, hisseli arsa ve araziler veya özel parselasyona dayalı arazilerde, imar adası veya parseli olabilecek büyüklükteki alanlarda, binalı veya binasız arsa ve arazileri birbirleriyle, yol fazlalarıyla veya Devletin hüküm ve tasarrufu altındaki yerlerle birleştirmeye bunları yeniden ada ve parsellere ayırmaya, yapılara yeniden doğan imar ada veya parseli içinde kalanları yapı sahiplerine, yapı olmayanları diğer hisse sahiplerine müstakil veya hisseli veya kat mülkiyeti esaslarına göre vermeye, bunlar adına tescil ettirmeye ve tescil işlemi dışında kalanların hisselerini 2942 sayılı Kamulaştırma Kanununa göre tespit edilecek bedeli peşin ödenmek veya parsel sahipleri aleyhine kanuni ipotek tesis edilerek, tapu sicilinden terkin ettirmeye belediye veya valilikler resen yetkilidir. ..."

35. 2981 sayılı Kanun'un 13. maddesinin ilgili bölümü şöyledir:

"Tapu tahsis belgesi verilen gecekondular hakkında aşağıdaki uygulamalar yapılır.

...

b) (Değişik : 22/5/1986 - 3290/6 md.) Hazine, belediye, il özel idarelerine ait veya Vakıflar Genel Müdürlüğünün idaresinde olan veya bu Kanun uyarınca mülkiyetlerine geçen arsa veya araziler üzerinde, ıslah imar planları ile meydana getirilen imar parselleri içinde hak sahiplerine, yapılarının işgal ettiği arazi de dikkate alınarak ıslah imar planında getirilen ölçülere uygun şekilde arsa veya hisse tahsis edilir. Gecekondusu muhafaza edilemeyen hak sahiplerine aynı bölgede veya diğer gecekondu ıslah veya önleme bölgesinde başka bir arsa veya hisse verilir. Tahsis edilen arsa veya hissenin bedeli 4/11/1983 tarih ve 2942 sayılı Kanun veya 6/6/1984 tarih ve 3016 sayılı Kanuna göre tespit edilir.

(Ek fıkralar : 18/5/1987 - 3366/5 md.):

14 üncü maddenin a, b, c, d, e, g, h ve i bentleri kapsamında kalmaları nedeniyle, bulundukları yerde korunamayan gecekondu sahiplerinden hak sahibi sıfatı taşıyanlarına, bir gecekondu önleme veya ıslah bölgesinde veya yakın bölgelerde yapılmış ıslah imar planları içinde meydana gelen boş imar parselleri müstakil, hisseli veya katmülkiyeti esasına göre verilir. Bu gibi hallerde gecekondu sahibine ayrıca enkaz bedeli bu Kanunla kurulan fondan belediye veya valilikçe ödenir."

36. 3/7/2005 tarihli ve 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun, 17/6/2010 tarihli ve 5998 sayılı Belediye Kanununda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun ile değişik 73. maddesi şöyledir:

"Belediye, belediye meclisi kararıyla; konut alanları, sanayi alanları, ticaret alanları, teknoloji parkları, kamu hizmeti alanları, rekreasyon alanları ve her türlü sosyal donatı alanları oluşturmak, eskiyen kent kısımlarını yeniden inşa ve restore etmek, kentin tarihi ve kültürel dokusunu korumak veya deprem riskine karşı tedbirler almak amacıyla kentsel dönüşüm ve gelişim projeleri uygulayabilir. Bir alanın kentsel dönüşüm ve gelişim alanı olarak ilan edilebilmesi için yukarıda sayılan hususlardan birinin veya bir kaçının gerçekleşmesi ve bu alanın belediye veya mücavir alan sınırları içerisinde bulunması şarttır.
...

...

Büyükşehir belediyeleri tarafından yapılacak kentsel dönüşüm ve gelişim projelerine ilişkin her ölçekteki imar planı, parselasyon planı, bina inşaat ruhsatı, yapı kullanma izni ve benzeri tüm imar işlemleri ve 3/5/1985 tarihli ve 3194 sayılı İmar Kanununda belediyelere verilen yetkileri kullanmaya büyükşehir belediyeleri yetkilidir.

Kentsel dönüşüm ve gelişim proje alanlarında bulunan yapıların boşaltılması, yıkımı ve kamulaştırılmasında anlaşma yolu esastır. Kentsel dönüşüm ve gelişim projesi kapsamında bulunan gayrimenkul sahipleri ve belediye tarafından açılacak davalar, mahkemelerde öncelikle görüşülür ve karara bağlanır.

...

Kentsel dönüşüm ve gelişim proje alanlarındaki gayrimenkul sahipleri ve 24/2/1984 tarihli ve 2981 sayılı İmar ve Gecekondu Mevzuatına Aykırı Yapılara Uygulanacak Bazı İşlemler ve 6785 Sayılı İmar Kanununun Bir Maddesinin Değiştirilmesi Hakkında Kanuna istinaden, hak sahibi olmuş kimselerle anlaşmaları halinde kentsel dönüşüm ve gelişim proje alanında hakları verilir. 2981 sayılı Kanun kapsamına girmeyen gecekondu sahiplerine enkaz ve ağaç bedelleri verilir veya belediye imkanları ölçüsünde kentsel dönüşüm ve gelişim proje alanı dışında arsa veya konut satışı yapılabilir. Bu kapsamda bulunanlara Toplu Konut İdaresi Başkanlığı ile işbirliği yapılmak suretiyle konut satışı da yapılabilir. Enkaz ve ağaç bedelleri arsa veya konut bedellerinden mahsup edilir.

...

Belediye, kentsel dönüşüm ve gelişim projelerini gerçekleştirmek amacıyla; imar uygulaması yapmaya, imar uygulaması yapılan alanlardaki taşınmazların değerlerini tespit etmeye ve bu değer üzerinden hak sahiplerine dağıtım yapmaya veya hasılat paylaşımını esas alan uygulamalar yapmaya yetkilidir."

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

37. Mahkemenin 12/1/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucuların İddiaları

38. Başvurucular, murislerinden veraseten kendilerine intikal eden, hisseli olarak maliki bulundukları ve üzerinde bir adet iki katlı, bir adet tek katlı konut olarak kullanılan yapılar bulunan taşınmazın Büyükşehir Belediyesince onaylanan kentsel dönüşüm projesi imar planlarına dayalı olarak parselasyona tabi tutulduğunu ve yerinde korunmayarak başka imar ada ve parsellerine şuyulandırıldığını, taşınmaz üzerinde bulunan yapıların ise toplu konut alanında kalması sebebiyle yıkılarak yerine TOKİ tarafından binalar inşa edildiğini bu kapsamda;

- Yapıların bedelinin ödenmemesi sebebiyle adli yargı merciinde açılan davada idari yargı yararına olumlu görev uyuşmazlığı çıkarılması üzerine Uyuşmazlık Mahkemesincedavanın idari yargı yerinde çözümlenmesi gerektiğine dair verilen kararın usul ve yasaya aykırı olduğunu,

-Uyuşmazlık Mahkemesinin kararından sonra Ankara 2. İdare Mahkemesinde açılan tam yargı davasında, yıkılan yapılar yönünden muris tarafından 2981 sayılı Kanun kapsamında imar affı başvurusunda bulunulduğuna dair tespit formu, müracaat ve değerlendirme formu ile yapılar sebebiyle emlak vergisi ödendiğine dair makbuz ve diğer belgelerin sunulmasına, yapıların imar affından yararlanmış olmasına rağmen yapı bedelinin ödenmemesi yönünde verilen kararın hatalı olduğunu,

- Mahkeme Kararının, aynı hukuki sebeplere dayalı olarak adli yargı merciinde açılıp yerleşik içtihatlar doğrultusunda yapı bedeli ödenmesi gerektiği yönünde verilen kararlarla ve Belediye Encümeninin 26/3/2008 tarihli kararıyla çeliştiğini,

-2981 sayılı Kanun'un 10. maddesinin (c) bendine göre imar affından yararlanmış bir yapının yıkılması hâlinde malikine yapı bedelinin ödenmesi gerektiğini, yine 3194 sayılı Kanun'un 18. maddesinin onuncu bendinde, arsa ve arazi düzenlemesine ilişkin olarak kamu hizmetlerine ayrılan yerlere rastlayan yapıların belediye veya valilikçe kamulaştırılmadıkça yıkılamayacağının düzenlendiği, yıkılan yapıların malik olunan ve imarı bulunan taşınmaz üzerine yapılmış olmaları ve imar affından yararlanmış bulundukları dikkate alındığında Mahkeme Kararının gerekçesinin aksine somut olayda 20/7/1966 tarihli ve 775 sayılı Gecekondu Kanunu'nun 18. maddesinin uygulama olanağının bulunmadığını,

-Dosya kapsamındaki bilgi ve delillerin yeterince değerlendirilmediğini, usul ve esasa ilişkin kanun hükümlerinin doğru uygulanmadığını, ilgisiz gerekçelerle davanın reddedildiğini belirterek adil yargılanma ve mülkiyet haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşler, yargılamanın yenilenmesi ve maddi tazminat talebinde bulunmuşlardır.

B. Değerlendirme

39. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (Tahir Canan, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvurucular adil yargılanma ve mülkiyet haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

40. Başvurucuların, yıkılan yapılar yönünden 2981 sayılı Kanun kapsamında imar affı başvurusunda bulunulduğuna ve emlak vergisi ödendiğine dair sunulan belgelerin değerlendirilmediği, yapıların imar affından yararlanmış oldukları, Mahkeme Kararının

Belediye Encümeninin 26/3/2008 tarihli kararıyla ve aynı hukuki sebeplere dayalı olarak adli yargı merciinde açılıp yapı bedeli ödenmesi gerektiği yönünde verilen yerleşik içtihatlarla çelişkili bulunduğu, uyuşmazlığa ilişkinkanun hükümlerinin doğru uygulanmadığı ve ilgisiz gerekçelerle davanın reddedildiği yönündeki ihlal iddiaları bir bütün olarak adil yargılanma hakkı kapsamında gerekçeli karar hakkı yönünden incelenmiş, Uyuşmazlık Mahkemesince verilen karara ilişkin ihlal iddiaları ise ayrıca değerlendirilmiştir.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

a. Uyuşmazlık Mahkemesi Kararına İlişkin İddia

41. Başvurucular, Uyuşmazlık Mahkemesinin 4/7/2011 tarihli Kararıyla, Ankara 9. Asliye Hukuk Mahkemesinin görev itirazının reddine ilişkin kararının kaldırılmasına ve davanın idari yargı yerinde çözümlenmesi gerektiğine karar verilmiş ise de davanın Yargıtay ilgili dairesinin yerleşik içtihatları doğrultusunda kamulaştırmasız el atma davası olarak adli yargı yerinde görülmesi gerektiğini, bu yönüyle kararın usul ve yasaya aykırı olduğunu belirterek adil yargılanma haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

42. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un geçici 1. maddesinin (8) numaralı fıkrası uyarınca Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisinin başlangıcı 23/9/2012 tarihi olup bu tarihten sonra kesinleşen nihai işlem ve kararlar aleyhine yapılan bireysel başvurular incelenebilir (Zafer Öztürk, B. No: 2012/51, 25/12/2012, § 17).

43. Somut olayda, başvuruculara ait yapıların imar planları uyarınca toplu konut alanında kalması nedeniyle yıkılması ve bu kapsamda yapı bedellerinin tazmini istemiyle 2/11/2009 tarihinde Ankara 9. Asliye Hukuk Mahkemesinde dava açılmış, yargılama aşamasında yargı yolu itirazında bulunulmuş ise de itiraz 10/11/2010 tarihinde reddedilmiştir. Davalı Belediyenin dilekçesi üzerine Danıştay Başsavcılığının 17/10/2010 tarihli kararıyla olumlu görev uyuşmazlığı çıkarılmasına ve dosyanın Uyuşmazlık Mahkemesine gönderilmesine karar verilmiş, Uyuşmazlık Mahkemesi Hukuk Bölümü 4/7/2011 tarihinde kesin olarak verdiği kararla görev itirazının reddine ilişkin Ankara 9. Asliye Hukuk Mahkemesi kararının kaldırılmasına ve davanın çözümünde idari yargının görevli olduğuna karar vermiştir (§§ 20, 21). Bu durumda, Uyuşmazlık Mahkemesi Hukuk Bölümünce 4/7/2011 tarihinde kesin olarak verilen kararın, Anayasa Mahkemesinin bireysel başvuruları incelemeye başladığı 23/9/2012 tarihinden önce kesinleştiği anlaşılmaktadır.

44. Açıklanan nedenlerle başvurunun bu kısmının, diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin zaman bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Gerekçeli Karar Hakkının İhlaline İlişkin İddialar

45. Başvuruculaların gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkin başvurusunun açıkça dayanaktan yoksun olmaması ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir sebebin de bulunmaması nedeniyle başvurunun bu kısmının kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

46. Başvurucular, yıkılan yapılar yönünden 2981 sayılı Kanun kapsamında imar affı başvurusunda bulunulduğuna ve emlak vergisi ödendiğine dair sunulan belgelerin dikkate alınmadığını, yapıların imar affından yararlanmış olduklarını, Mahkeme Kararının

gerekçesinin Belediye Encümeninin 26/3/2008 tarihli kararıyla ve aynı hukuki sebeplere dayalı olarak adli yargı merciinde açılıp yapı bedeli ödenmesi gerektiği yönünde verilen yerleşik içtihatlarla çelişkili olduğunu, uyuşmazlığa ilişkin kanun hükümleri doğru uygulanmayarak ilgisiz gerekçelerle davanın reddedildiğini iddia etmişlerdir.

47. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasında herkesin, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahip olduğu düzenlenmiş; Anayasa'nın 141. maddesinin üçüncü fıkrasında ise bütün mahkemelerin her türlü kararlarının gerekçeli olarak yazılacağı belirtilmiştir.

48. Anayasa Mahkemesi Anayasa'nın 36. maddesi uyarınca inceleme yaptığı birçok kararında, ilgili hükmü Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) 6. maddesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) içtihadı ışığında yorumlamak suretiyle Sözleşmenin lafzi içeriğinde yer alan ve AİHM içtihadıyla adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil edilen gerekçeli karar hakkı ve silahların eşitliği ilkesi gibi ilke ve haklara Anayasa'nın 36. maddesi kapsamında yer vermektedir (Güher Ergun ve diğerleri, B. No: 2012/13, 2/7/2013, § 38).

49. Hakkaniyete uygun yargılamanın bir unsuru olan gerekçeli karar hakkı, Anayasa'nın 141. maddesinin birinci fıkrası uyarınca mahkemelerin uyması gereken bir yükümlülük olarak düzenlenmiştir. Bir muhakemede usule ilişkin koruma sağlayan adil yargılanma hakkının önemli unsurlarından biri olan gerekçeli karar hakkı, kişilerin adil bir şekilde yargılanmalarını sağlamayı ve denetlemeyi amaçlamaktadır (Sencer Başat ve diğerleri [GK], B. No: 2013/7800, 18/6/2014, § 31).

50. Anayasa'daki hakların etkili bir biçimde korunması için davaya bakan mahkemelerin Anayasa'nın 36. maddesine göre "tarafların dayanaklarını, iddialarını ve delillerini etkili bir biçimde inceleme görevi" vardır (Benzer yöndeki AİHM kararı için bkz. Dulaurans/Fransa, B. No: 34553/97, 21/3/2000, § 33). AİHM içtihatları uyarınca bir mahkemenin, yargılamanın taraflarının esaslı iddialarına yanıt vermekten ve tarafların temel şikâyetlerini incelemekten kaçınması hâlinde Sözleşme'nin 6. maddesi davanın hakkaniyete uygun bir biçimde incelenmesi hakkı bakımından ihlal edilmiş olur (Kuznetsov ve diğerleri/Rusya, B. No: 184/02, 11/1/2007, §§ 84, 85).

51. Mahkemeler kararlarını hangi temele dayandırdıklarını yeterince açık olarak belirtme yükümlülüğü altındadır. Bu yükümlülük, tarafların temyiz hakkını kullanabilmeleri için gerekli olmasının yanı sıra (Benzer yöndeki AİHM kararı için bkz. Hadjianastassiou/Yunanistan, B. No: 12945/87, 16/12/1992, § 33); tarafların muhakeme sırasında ileri sürdükleri iddialarının kurallara uygun biçimde incelenip incelenmediğini bilmeleri ve ayrıca demokratik bir toplumda, kendi adlarına verilen yargı kararlarının sebeplerini toplumun öğrenmesinin sağlanması için de gereklidir (Sencer Başat ve diğerleri, § 34).

52. Zira bir davada tarafların hukuk düzenince hangi nedenle haklı veya haksız görüldüklerini anlayıp değerlendirebilmeleri için usulüne uygun şekilde oluşturulmuş, hükmün içerik ve kapsamı ile bu hükme varılırken mahkemenin neleri dikkate aldığını ya da almadığını gösteren, ifadeleri özenle seçilmiş ve kuşkuya yer vermeyecek açıklıktaki bir gerekçe bölümünün ve buna uyumlu hüküm fıkralarının bulunması gerekçeli karar hakkı yönünden zorunludur (Sencer Başat ve diğerleri, § 38).

53. Mahkemelerin bu yükümlülüğü, yargılamada ileri sürülen her türlü iddia ve savunmaya karar gerekçesinde ayrıntılı şekilde yanıt verilmesi gerektiği şeklinde anlaşılamaz. Ancak derece mahkemeleri, kendilerine sunulan tüm iddialara yanıt vermek zorunda değilseler de (Yasemin Ekşi, B. No: 2013/5486, 4/12/2013, § 56) davanın esas sorunlarının incelenmiş olduğu gerekçeli karardan anlaşılmalıdır (Boldea/Romanya, B. No: 19997/02, 15/2/2007, § 30).

54. Bir kararda tam olarak hangi unsurların bulunması gerektiği davanın niteliğine ve koşullarına bağlıdır. Muhakeme sırasında açık ve somut bir biçimde öne sürülen iddia ve savunmaların davanın sonucuna etkili olması, başka bir deyişle davanın sonucunu değiştirebilecek nitelikte bulunması hâlinde davayla doğrudan ilgili olan bu hususlara mahkemelerce makul bir gerekçe ile yanıt verilmesi gerekir (Sencer Başat ve diğerleri, § 35).

55. Aksi bir tutumla mahkemenin, davanın sonucuna etkili olduğunu kabul ettiği bir husus hakkında ilgili ve yeterli bir yanıt vermemesi veya yanıt verilmesini gerektiren usul veya esasa dair iddiaların cevapsız bırakılmış olması hak ihlaline neden olabilecektir (Sencer Başat ve diğerleri, § 39).

56. Başvurucular yıkılan yapılar yönünden 2981 sayılı Kanun kapsamında imar affı başvurusunda bulunulduğunu, buna ilişkin olarak tespit formunun, yeminli özel teknik büro ölçümünün, müracaat ve değerlendirme formunun sunulduğunu, yapıların imar affından yararlanmış olduklarını, gerek 2981 sayılı Kanun'un 10. maddesinin (c) bendindeki gerek 3194 sayılı Kanun'un 18. maddesinin onuncu bendindeki düzenleme kapsamında değerlendirme yapılması gerektiğini iddia etmişler; Mahkemece konu ile ilgisi bulunmayan ve yasal dayanaktan yoksun gerekçelerle karar verildiğinden şikâyet etmişlerdir.

57. Somut olayda, Belediye Encümeninin 28/3/2007 tarihli kararında, başvuruculaların murisi İ.Ç.ye ait yapının tapusu ve 2981 sayılı Kanun kapsamında imar affı müracaatı bulunduğu kabul edilmiş; yine Belediye Encümeninin 26/3/2008 tarihli kararında, mülkiyeti tamamen veya hisseli olarak Belediyeye ait bulunan parsellerde veya bu parseller arasında kalan ucuz konut alanları, imar yolları, park alanları, pazar yeri ve rekreasyon alanları üzerinde bulunan gecekondulardan tapulu veya tapusuz olup da 2981 sayılı Kanun'a göre imar affı müracaatları bulunan yapıların 2981 sayılı Kanun'un 13. maddesinin (b) bendi ve 4650 sayılı Kanun'un 3. maddesine göre kamulaştırma bedeli ödenerek kamulaştırılmasına, imar affı müracaatları bulunmayan yapı sahiplerinin mağduriyetlerinin giderilmesi için ise enkaz bedeli ödenmesine karar verildiği belirtilmiştir.

58. Başvuruların hisseli olarak malik bulundukları tapulu taşınmaz (arazi) üzerinde bulunan ancak imar mevzuatına aykırı olarak inşa edildiği anlaşılan yapılar yönünden imar affı başvurusunda bulunulduğu başvurucular tarafından iddia edilerek bu hususta bir kısım bilgi ve belgeler sunulduğu gibi bu durum Belediye encümeninin 28/3/2007 tarihli kararında da açıkça belirtilmiştir. Buna göre 2981 sayılı Kanun kapsamında imar affı başvurusu kabul edilen yapılar yönünden kamulaştırma bedeli ödenmesini öngören Belediye Encümeninin 26/3/2008 tarihli kararı ile imar mevzuatına aykırı yapı yapılmış hisseli arsa ve araziler yönünden tapu verilmesini düzenleyen ve değer biçme yöntemi bakımından 2942 sayılı Kanun'a atıf yapan 2981 sayılı Kanun'un 10. maddesinin (c) bendi birlikte değerlendirildiğinde başvuruya konu yıkılan yapılar yönünden başvuruculara ödenmesi gereken bedelin belirlenmesinde yapıların 2981 sayılı Kanun kapsamında imar affından yararlanmış olup olmadıklarının tespitinin önem arz ettiği anlaşılmaktadır.

59. Bu durumda, başvuruculaların hisseli olarak malik bulundukları taşınmaz (arazi) üzerinde imar mevzuatına aykırı olarak inşa edildiği anlaşılan yapılar yönünden 2981 sayılı Kanun kapsamında süresi içinde imar affı başvurusunda bulunulup bulunulmadığı, başvuruya ilişkin olarak idarece yapılan tespitler ile değerlendirmeler neticesinde işlem tesis edilip edilmediği, imar affı başvurusunun sonuçlandırılıp sonuçlandırılamadığı araştırılarak imar affından yararlanan yapıların ruhsatsız olarak değerlendirilmesinin mümkün olmadığı da göz önüne alınmak suretiyle bu hususta başvurucularca usulünce ileri sürülen iddia ve itirazların Mahkeme Kararında gerekçelendirilerek irdelenmemesi gerekçeli karar hakkı yönünden sorun oluşturabilecektir.

60. Öte yandan, 775 sayılı Kanun'un 2. maddesinde gecekondu deyimi ile, imar ve yapı işlerini düzenleyen mevzuata ve genel hükümlere bağlı kalınmaksızın, kendisine ait olmayan arazi veya arsalar üzerinde, sahibinin rızası alınmaksızın yapılan izinsiz yapıların kastedildiği belirtilmiştir. Somut olayda, başvuruculaların hisseli olarak malik bulundukları taşınmaz (arazi) üzerinde imar mevzuatına aykırı olarak yapı inşa ettikleri anlaşılmakta olup söz konusu yapılar yönünden 2981 sayılı Kanun kapsamında imar affı başvurusunda bulunulduğu da dikkate alındığında, başvuruculara ait yapıların gecekondu olarak nitelendirilip nitelendirilmeyeceği hususunun Mahkemece ayrıca tartışılarak gerekçelendirilmesinin, yapıların niteliği ve imar mevzuatına göre durumlarının ortaya konulmasından sonra uygulanacak mevzuat hükümlerinin ayrıca irdelenmesinin başvuruculaların şikâyetlerinin esası yönündenönemarz ettiği değerlendirilmiştir.

61. Bu durumda başvuruculaların ayrı ve açık bir yanıt verilmesini gerektiren ve yıkılan yapılar yönünden bu yapıların niteliğinin belirlenmesi, uygulanabilecek mevzuat hükümleri ve başvuruculara ödenmesi gereken bedelin tespiti hususunu doğrudan etkileyecek esaslı unsur olan imar affı başvurusu ve sonuçlarına ilişkin iddialar Mahkeme Kararında tartışılmamış ve karşılanmamıştır. Bu nedenle yargılama süreci bir bütün olarak değerlendirildiğinde başvurucunun gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

62. Açıklanan nedenlerle başvuruculaların Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma haklarının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

63. Öte yandan, başvuru formunda taraflar arasındaki uyuşmazlığın sonucunu etkileyecek usul ve esasa ilişkin kanun hükümlerinin doğru uygulanmaması, dosyadaki bilgi ve delillerin yeterince değerlendirilmemesi sebebiyle ve ilgisiz gerekçelerle İdare Mahkemesince verilen ret kararı kapsamında mülkiyet hakkının ihlal edildiğinden şikâyet edilmiştir. Bu bakımdan, mülkiyet hakkına ilişkin şikâyetin temeli, hisseli olarak malik bulunulan taşınmaz üzerindeki yapıların yıkılması suretiyle gerçekleşen müdahalede gerçek zararı karşılayacak bir giderimin sağlanması imkânının başvuruculara tanınmadığı hususu olup bu durum münhasıran İdare Mahkemesinin ret kararına dayanmaktadır. Bu bakımdan, mülkiyet hakkına yönelik ihlal iddiasının, adil yargılanma hakkının ihlali iddiasının incelenmesi sonucu verilen karara bağlı olarak değerlendirmesi gerekeceğinden ve adil yargılanma hakkının ihlal edildiği tespit edilmiş olduğundan mülkiyet hakkı yönünden bu aşamada ayrıca inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

3. 6216 Sayılı Kanun’un 50. Maddesi Yönünden

64. 6216 sayılı Kanun’un 50. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları şöyledir:

“(1) Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine

karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir. …

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir.”

65. Başvurucular, yeniden yargılama yapılmasına karar verilmesi veya toplam78.135,20 TL maddi tazminatın ödenmesi talebinde bulunmuşlardır.

66. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamında gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

67. Gerekçeli karar hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılamasında hukuki yarar bulunduğundan ihlal kararının bir örneğinin yeniden yargılama yapılmak üzere Ankara 2. İdare Mahkemesine gönderilmesine karar verilmesi gerekir.

68. Anayasa Mahkemesinin maddi tazminata hükmedebilmesi için başvuruculların uğradıklarını iddia ettikleri maddi zarar ile tespit edilen ihlal arasında illiyet bağı bulunmalıdır. Başvuruculların bu konuda herhangi bir belge sunmamış olması nedeniyle maddi tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

69. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvuruculara müşterek olarak ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Uyuşmazlık Mahkemesince verilen karara ilişkin ihlal iddiasının zaman bakımından yetkisizlik nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Adil yargılanma hakkı kapsamında gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamında gerekçeli karar hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin gerekçeli karar hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Ankara 2. İdare Mahkemesine GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvuruculların maddi tazminat taleplerinin REDDİNE,

E. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvuruculara MÜŞTEREK OLARAK ÖDENMESİNE,

F. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 12/1/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

EMİNE ADIGÜZELMAN

B. No: 2014/10625 | Karar tarihi: 12.01.2017

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/10625

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

EMİNE ADIGÜZELMAN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/10625)

Karar Tarihi: 12/1/2017

R.G. Tarih ve Sayı: 21/2/2017 - 29986

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Recep KÖMÜRCÜ

Celal Mümtaz AKINCI

Muammer TOPAL

Recai AKYEL

Raportör : Kamil KAYA

Başvurucu : Emine ADIGÜZELMAN

Vekili : Av. Arif BAHŞİ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, boşanma davasında delillerin hatalı değerlendirilmesi sonucunda verilen kararın adil olmaması ve bir kısım talebin gerekçesiz reddedilmesi nedenleriyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 26/6/2014 tarihinde Malatya 2. Aile Mahkemesi (Mahkeme) vasıtasıyla yapılmıştır. Başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesi neticesinde başvurunun Komisyona sunulmasına engel teşkil edecek bir eksikliğinin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. İkinci Bölüm İkinci Komisyonunca 25/11/2014 tarihinde, başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

4. Bölüm Başkanı tarafından 25/3/2016 tarihinde, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas

incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, başvuruya ilişkin görüş sunmamıştır.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

6. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

7. Başvurucu aleyhine 14/12/2011 tarihinde eşi tarafından boşanma davası açılmıştır. Başvurucu da aynı dosya üzerinden karşı dava yoluyla boşanma, maddi ve manevi tazminat, tedbir nafakası ve ziynet eşyası alacağı taleplerinde bulunmuştur.

8. Dava kapsamında davacı ve davalının tanıkları dinlenmiş, tarafların sosyal ve ekonomik durumları araştırılmış, ziynet alacağı talebi yönünden kuyumcu bilirkişiden rapor alınmıştır.

9. Mahkeme 19/4/2013 tarihli ve E.2011/932, K.2013/275 sayılı kararı ile asıl ve karşı davanın ayrı ayrı kabulü ile tarafların boşanmalarına, başvurucu için dava süresince takdir edilen 300 TL tedbir nafakasının karar kesinleşinceye kadar devamına, başvurucunun maddi ve manevi tazminat ile ziynet alacağı taleplerinin reddine karar vermiştir. Gerekçeli kararın ilgili kısmı şöyledir:

“Davacı- karşı davalı vekili tarafından mahkememize verilen 14/12/2011 tarihli dava dilekçesinde bildirdiği sebeplerle müvekkilinin davalı-karşı davacıdan boşanmasına ve karşı davacının davasının reddine karar verilmesini dava ve talep etmiş[tir].

Davalı- karşı davacı vekili tarafından mahkememize verilen 11/01/2012 tarihli karşı dava dilekçesinde bildirdiği sebeplerle davacının davasının reddine kendi davalarının kabulünekarar verilmesini dava ve talep etmiş[tir].

Açılan dava M.K.nın 166/1. maddesine dayalı açılmış boşanma davasıdır.

T.M.K.nın 166/1. fıkrasında, “Evlilik birliği, ortak hayatı sürdürmeleri kendilerinden beklenmeyecek derecede temelinden sarsılmış olursa, eşlerden her biri boşanma davası açabilir.” hükmü, 185. maddesinde “Evlenmeyle eşler arasında evlilik birliği kurulmuş olur. Eşler, bu birliğin mutluluğunu el birliğiyle sağlamak ve çocukların bakımına, eğitim ve gözetimine beraberce özen göstermekle yükümlüdürler. Eşler birlikte yaşamak, birbirine sadık kalmak ve yardımcı olmak zorundadırlar.” hükmü, 186/3. maddesinde ise “Eşler birliğin giderlerine güçleri oranında emek ve mal varlıkları ile katılırlar.” hükmü düzenlenmiştir. Dinlenen taraf tanıkları beyanlarından da anlaşılacağı üzere tarafların artık bir araya gelmelerinin zor olduğu ve evlilik birliğinin kendisine yüklediği sorumlulukları yerine getirmediği anlaşılmakla, evlilik birliğinin temelinden sarsıldığı sübut bul[muştur].”

10. Başvurucu tarafından boşanma hükmü dışındaki yönlerden temyiz edilen bu karar, Yargıtay 2. Hukuk Dairesinin 15/1/2014 tarihli ve E.2013/18298, K.2014/502 sayılı ilamı ile onanmıştır. Onama ilamının ilgili kısmı şöyledir:

“Taraflar arasındaki davanın yapılan muhakemesi sonunda mahalli mahkemece verilen,yukarıda tarihi ve numarası gösterilen hüküm davalı-davacı (kadın) tarafından kusur belirlemesi, tazminatların reddi, nafakalar ve ziynetler yönünden temyiz edilmekle, evrak okunup gereği görüşülüp düşünüldü:

Dosyadaki yazılara, kararın dayandığı delillerle kanuni gerektirici sebeplere ve özellikle

davalı-davacı kadının miktar da belirterek yoksulluk nafakası isteminin olmadığının anlaşılmasına göre, yerinde bulunmayan temyiz itirazlarının reddiyle usul ve kanuna uygun olan hükmün ONANMASINA ... karar verildi.”

11. Başvurucunun karar düzeltme talebi, aynı Dairenin 7/5/2014 tarihli ve E.2014/8278, K.2014/10510 sayılı ilamı ile reddedilmiştir.

12. Nihai karar başvurucuya 27/5/2014 tarihinde tebliğ edilmiş, başvurucu 26/6/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

B. İlgili Hukuk

13. 22/11/2011 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu’nun 166. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

“Evlilik birliği, ortak hayatı sürdürmeleri kendilerinden beklenmeyecek derecede temelinden sarsılmış olursa, eşlerden her biri boşanma davası açabilir.”

14. 4721 sayılı Kanun’un 169. maddesi şöyledir:

“Boşanma veya ayrılık davası açılınca hakim, davanın devamı süresince gerekli olan, özellikle eşlerin barınmasına, geçimine, eşlerin mallarının yönetimine ve çocukların bakım ve korunmasına ilişkin geçici önlemleri resen alır.”

15. 4721 sayılı Kanun’un 174. maddesi şöyledir:

“Mevcut veya beklenen menfaatleri boşanma yüzünden zedelenen kusursuz veya daha az kusurlu taraf, kusurlu taraftan uygun bir maddi tazminat isteyebilir.

Boşanmaya sebep olan olaylar yüzünden kişilik hakkı saldırıya uğrayan taraf, kusurlu olan diğer taraftan manevi tazminat olarak uygun miktarda bir para ödenmesini isteyebilir.”

16. 4721 sayılı Kanun’un 175. maddesi şöyledir:

“Boşanma yüzünden yoksulluğa düşecek taraf, kusuru daha ağır olmamak koşuluyla geçimi için diğer taraftan mali gücü oranında süresiz olarak nafaka isteyebilir.

Nafaka yükümlüsünün kusuru aranmaz.”

17. 12/1/2011 tarihli ve 6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun 133. maddesi şöyledir:

“(1) Karşı dava, cevap dilekçesiyle veya esasa cevap süresi içinde ayrı bir dilekçe verilmek suretiyle açılır.

(2) Süresinden sonra karşı dava açılması hâlinde, mahkeme davaların ayrılmasına karar verir.”

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

18. Mahkemenin 12/1/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

19. Başvurucu, aleyhine açılan boşanma davasına karşı dava açarak boşanmanın yanı sıra nafaka, tazminat ve ziynet alacağı taleplerinde bulunduğunu, yargılama sonunda boşanma dışındaki taleplerinin reddine karar verildiğini, bu kararın eksik araştırma ve hatalı

değerlendirme ile verildiğini, kararın gerekçesiz olduğunu, sunduğu delillere ve lehine olan tanık beyanlarına neden itibar edilmediğinin gerekçeli kararda açıklanmadığını, lehine hükmedilen nafaka miktarının düşük olduğunu, boşanmaya sebep olan olaylarda davacıyla eşit kusurlu sayılması için yeterli delil bulunmadığını, tazminat ve ziynet alacağı taleplerinin haksız reddedildiğini belirterek Anayasa'nın 2., 5., 10., 12., 17., 20., 36. ve 60. maddelerinde düzenlenen ilke ve hakların ihlal edildiğini ileri sürmüş; yargılamanın yenilenmesi talebinde bulunmuştur.

B. Değerlendirme

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

20. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (Tahir Canan, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16).

21. Başvurucu, Anayasa'nın 36. maddesinde düzenlenen adil yargılanma hakkının yanı sıra farklı maddelerde yer alan ilke ve hakların da ihlal edildiğini ileri sürmüş ise de başvurucunun şikâyetinin özünün, karşı dava yoluyla ileri sürdüğü taleplerinin hatalı değerlendirme sonucunda reddedilmesiyle adil olmayan karar verildiği ve bir kısım talebinin gerekçesiz reddedildiğine ilişkin olduğu anlaşılmaktadır.

22. Öte yanda başvurucu, eksik araştırma ile karar verildiğini iddia etmekle birlikte dava kapsamında talep ettiği hangi araştırmanın yapılmadığı veya toplanmasını istediği hangi delillerin toplanmadığı konusunda somut bir iddia ortaya koymamıştır.

23. Bu itibarla başvurucunun iddiaları adil yargılanma hakkı kapsamında değerlendirilmiş olup karşı dava dilekçesindeki bir kısım talebinin gerekçesiz reddedildiğine ilişkin iddiası gerekçeli karar hakkı yönünden, hatalı değerlendirme sonucunda adil olmayan karar verildiğine ilişkin iddiaları ise yargılamanın sonucu itibarıyla adil olmadığına ilişkin iddialar başlığı altında incelenmiştir.

a. Yargılamanın Sonucu İtibarıyla Adil Olmadığına İlişkin İddialar

24. Başvurucu, hatalı değerlendirme sonucunda boşanma dışındaki taleplerinin reddine karar verildiğini, lehine hükmedilen nafaka miktarının düşük olduğunu, boşanmaya sebep olan olaylarda davacıyla eşit kusurlu sayılması için yeterli delil bulunmadığını, tazminat ve ziynet eşyası taleplerinin haksız reddedildiğini belirterek anayasal haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

25. Anayasa'nın 148. maddesinin dördüncü fıkrası şöyledir:

"Bireysel başvuruda, kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlarda inceleme yapılamaz."

26. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 48. maddesinin (2) numaralı fıkrasının ilgili kısmı şöyledir:

"Mahkeme, … açıkça dayanaktan yoksun başvuruların kabul edilemezliğine karar verebilir."

27. 6216 sayılı Kanun'un 48. maddesinin (2) numaralı fıkrasında açıkça dayanaktan yoksun başvuruların Mahkemece kabul edilemezliğine karar verilebileceği belirtilmiştir. Anayasa'nın 148. maddesinin dördüncü fıkrasında ise açıkça dayanaktan yoksun başvurular kapsamında değerlendirilen kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlara ilişkin şikâyetlerin bireysel başvuruda incelenemeyeceği kurala bağlanmıştır.

28. Anılan kurallar uyarınca ilke olarak derece mahkemeleri önünde dava konusu yapılmış maddi olay ve olguların kanıtlanması, delillerin değerlendirilmesi, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanması ile derece mahkemelerince uyuşmazlıkla ilgili varılan sonucun esas yönünden adil olup olmaması bireysel başvuru incelemesine konu olamaz. Bunun tek istisnası derece mahkemelerinin tespit ve sonuçlarının adaleti ve sağduyuyu hiçe sayan tarzda bariz takdir hatası veya açık bir keyfîlik içermesi ve bu durumun kendiliğinden bireysel başvuru kapsamındaki hak ve özgürlükleri ihlal etmiş olmasıdır. Bu çerçevede kanun yolu şikâyeti niteliğindeki başvurular,derece mahkemesi kararları bariz takdir hatası veya açık bir keyfîlik içermedikçe Anayasa Mahkemesince incelenemez (Necati Gündüz ve Recep Gündüz, B. No: 2012/1027, 12/2/2013, § 26).

29. Somut olayda başvurucu; aleyhine açılan boşanma davasına karşı dava açarak boşanma, maddi ve manevi tazminat, tedbir nafakası ve ziynet alacağı taleplerinde bulunmuştur. Mahkeme, davacı ve davalı tanıklarını dinleyerek bu tanık beyanlarına göre tarafların artık bir araya gelmelerinin zor olduğu ve evlilik birliğinin kendilerine yüklediği sorumlulukları yerine getirmedikleri, her iki tarafın eşit kusurlu davranışlarıyla evlilik birliğinin temelinden sarsıldığı kanaatine ulaşmış ve tarafların boşanmalarına karar vermiştir (bkz. § 9). Bu karar, Yargıtay denetiminden geçerek kesinleşmiştir.

30. Mahkemece dosya kapsamındaki deliller değerlendirilerek evlilik birliğinin temelinden sarsılmasında her iki tarafın eşit kusuru olduğu kanaatine varılması ve başvurucunun kişilik hakkına yönelik bir saldırı tespit edilmemesi üzerine 4721 sayılı Kanun'un 174. maddesi (bkz. § 15) dikkate alınarak başvurucunun maddi ve manevi tazminat taleplerinin reddine karar verildiği anlaşılmaktadır.

31. Öte yandan başvurucunun miktar da belirterek yoksulluk nafakası isteminin olmaması nedeniyle başvurucu lehine dava süresince takdir edilen tedbir nafakasının kararın kesinleşmesinden sonra yoksulluk nafakası şeklinde devamına hükmedilmediği Yargıtay onama ilamından (bkz. § 10) anlaşılmıştır.

32. Derece Mahkemelerince yukarıda belirtilen şekilde yapılan değerlendirme sonucunda evlilik birliğinin sarsılmasında tarafların eşit kusurlu oldukları kabul edilerek başvurucunun maddi ve manevi tazminat ile nafaka taleplerinin reddine karar verilmiş olmasında adaleti ve sağduyuyu hiçe sayan tarzda herhangi bir keyfîlik tespit edilmemiştir.

33. Mahkemenin gerekçesi ve başvurucunun anılan iddiaları incelendiğinde iddiaların özünün Derece Mahkemeleri tarafından delillerin değerlendirilmesinde ve yorumlanmasında isabet olmadığına ve esas itibarıyla yargılamanın sonucuna ilişkin olduğu görülmektedir.

34. Başvurucu; yargılama sürecinde karşı tarafın sunduğu deliller ve görüşlerden bilgi sahibi olamadığına, kendi delillerini ve iddialarını sunma olanağı bulamadığına, karşı tarafça sunulan delillere ve iddialara etkili bir şekilde itiraz etme fırsatı bulamadığına ya da uyuşmazlığın çözüme kavuşturulmasıyla ilgili iddialarının Derece Mahkemeleri tarafından dinlenmediğine ilişkin bir bilgi ya da kanıt sunmadığı gibi Mahkemenin kararında bariz takdir hatası veya açık bir keyfîlik oluşturan herhangi bir durum da tespit edilmemiştir.

35. Açıklanan nedenlerle yargılamanın sonucu itibarıyla adil olmadığına ilişkin iddiaların açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Gerekçeli Karar Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

36. Başvurucu, karşı dava dilekçesinde yer alan boşanma dışındaki taleplerinin reddine ilişkin kararın gerekçesiz olduğunu ileri sürmüştür.

37. Başvurucunun karşı dava yoluyla ileri sürdüğü maddi ve manevi tazminat ile nafaka taleplerinin hangi sebeple reddedildiği gerekçeli karardan anlaşılmakla birlikte (bkz. §§ 30, 31) ziynet alacağı talebiyle ilgili gerekçeli kararda herhangi bir değerlendirmeye yer verilmediği görülmüştür. Bu nedenle ziynet alacağı talebi yönünden gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olmadığı sonucuna varılmıştır.

38. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir nedeni de bulunmadığı anlaşılan ziynet alacağı talebiyle ilgili gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

39. Başvurucu; karşı dava yoluyla ileri sürdüğü boşanma dışındaki taleplerinin reddine ilişkin kararın gerekçesiz olduğunu, sunduğu delillere ve lehine olan tanık beyanlarına neden itibar edilmediğinin gerekçeli kararda açıklanmadığını belirterek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

40. Anayasa’nın “Hak arama hürriyeti” kenar başlıklı 36. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

“Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir.”

41. Anayasa’nın “Duruşmaların açık ve kararların gerekçeli olması” kenar başlıklı 141. maddesinin üçüncü fıkrası şöyledir:

“Bütün mahkemelerin her türlü kararları gerekçeli olarak yazılır.”

42. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasında herkesin meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahip olduğu belirtilmiştir. Anayasa'da adil yargılanma hakkının kapsamı düzenlenmediğinden bu hakkın kapsam ve içeriğinin Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin (Sözleşme) “Adil yargılanma hakkı” kenar başlıklı 6. maddesi çerçevesinde belirlenmesi gerekir (Onurhan Solmaz, B. No: 2012/1049, 26/3/2013, § 22).

43. Anayasa Mahkemesi, Anayasa’nın 36. maddesi uyarınca inceleme yaptığı birçok kararında ilgili hükmü Sözleşme’nin 6. maddesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) içtihadı ışığında yorumlamak suretiyle Sözleşmenin lafzi içeriğinde yer alan ve AİHM içtihadıyla adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil edilen gerekçeli karar hakkı ve silahların eşitliği ilkesi gibi ilke ve haklara Anayasa’nın 36. maddesi kapsamında yer vermektedir (Güher Ergun ve diğerleri, B. No: 2012/13, 2/7/2013, § 38).

44. Hakkaniyete uygun yargılamanın bir unsuru olan gerekçeli karar hakkı, Anayasa'nın 141. maddesinin birinci fıkrası uyarınca mahkemelerin uyması gereken bir yükümlülük olarak düzenlenmiştir. Bir muhakemede usule ilişkin koruma sağlayan adil yargılanma hakkının önemli unsurlarından biri olan gerekçeli karar hakkı, kişilerin adil bir şekilde yargılanmalarını sağlamayı ve denetlemeyi amaçlamaktadır (Sencer Başat ve diğerleri [GK], B. No: 2013/7800, 18/6/2014, § 31).

45. Anayasa'daki hakların etkili bir biçimde korunması için davaya bakan mahkemelerin

Anayasa'nın 36. maddesine göre tarafların dayanaklarını, iddialarını ve delillerini etkili bir biçimde inceleme görevi vardır (Sencer Başat ve diğerleri, § 30). AİHM içtihatlarına göre bir mahkemenin davaya yaklaşımının anılan mahkemenin başvuruculların iddialarına yanıt vermekten ve başvuruculların temel şikâyetlerini incelemekten kaçınmasına neden olması hâlinde Sözleşme'nin 6. maddesi, davanın hakkaniyete uygun bir biçimde incelenmesi hakkı bakımından ihlal edilmiş olur (Kuznetsov/Rusya, B. No: 184/02, 11/4/2007, §§ 84, 85).

46. Öte yandan mahkemelerin başvuruculların önemli bazı iddialarına yanıt vermemiş olması, kişinin iddialarının incelenmesi hakkının yanında adil yargılanma hakkının önemli gerekliliklerinden biri olan mahkemelerin kararı gerekçelendirme yükümlülüğü ile de ilişkilidir. Zira bir muhakemede usule ilişkin koruma sağlayan adil yargılanma hakkının önemli unsurlarından biri olan gerekçeli karar hakkı da kişilerin adil bir şekilde yargılanmalarını sağlamayı ve denetlemeyi amaçlamaktadır (Sencer Başat ve diğerleri, § 31).

47. Mahkemeler “kararlarını hangi temele dayandırdıklarını yeterince açık olarak belirtme” yükümlülüğü altındadır. Bu yükümlülük, tarafların temyiz hakkını kullanabilmeleri için gerekli olmasının yanı sıra tarafların muhakeme sırasında ileri sürdükleri iddialarının kurallara uygun biçimde incelenip incelenmediğini bilmeleri ve ayrıca demokratik bir toplumda toplumun kendi adına verilen yargı kararlarının sebeplerini öğrenmelerinin sağlanması için de gereklidir (Sencer Başat ve diğerleri, § 34).

48. Mahkeme kararlarının gerekçeli olması adil yargılanma hakkının unsurlarından biri olmakla beraber bu hak, yargılamada ileri sürülen her türlü iddia ve savunmaya ayrıntılı şekilde yanıt verilmesi gerektiği şeklinde anlaşılamaz. Bu nedenle gerekçe gösterme zorunluluğunun kapsamı, kararın niteliğine göre değişebilir. Bununla birlikte başvurucunun ayrı ve açık bir yanıt verilmesini gerektiren usul veya esasa dair iddialarının cevapsız bırakılmış olması bir hak ihlaline neden olacaktır (Muhittin Kaya ve Muhittin Kaya İnşaat Taahhüt Madencilik Gıda Turizm Pazarlama Sanayi ve Ticaret Limited Şirketi, B. No: 2013/1213, 4/12/2013, § 26).

49. Bir kararda tam olarak hangi unsurların bulunması gerektiği, davanın niteliğine ve koşullarına bağlıdır. Muhakeme sırasında açık ve somut bir biçimde öne sürülen iddia ve savunmaların davanın sonucuna etkili olması, başka bir deyişle davanın sonucunu değiştirebilecek nitelikte bulunması hâlinde davayla doğrudan ilgili olan bu hususlara mahkemelerce makul bir gerekçe ile yanıt verilmesi gerekir (Sencer Başat ve diğerleri, § 35).

50. Gerekçelendirme; davanın sonucuna etkili olay, olgu ve kanıtları açıklamak yükümlülüğü olmakla birlikte bu şekildeki gerekçelendirmenin mutlaka detaylı olması gerekmez. Ancak gerekçelendirmenin, iddia ve savunmadan birinin diğerine üstün tutulma sebebinin ve bu kapsamda davanın taraflarınca gösterilen delillerden karara dayanak olarak alınanların mahkemelerce kabul edilme ve diğerlerinin reddedilmesi hususunda makul dayanakları olan bir bilgilendirmeyi sağlayacak ölçü ve özene sahip olması beklenir (Sencer Başat ve diğerleri, § 37).

51. Zira bir davada tarafların hukuk düzenince hangi nedenle haklı veya haksız görüldüklerini anlayıp değerlendirebilmeleri için usulüne uygun şekilde oluşturulmuş, hükmün içerik ve kapsamı ile bu hükme varılırken mahkemenin neleri dikkate aldığı ya da almadığını gösteren, ifadeleri özenle seçilmiş ve kuşkuya yer vermeyecek açıklıktaki bir gerekçe bölümünün ve buna uyumlu hüküm fıkralarının bulunması "gerekçeli karar hakkı"

yönünden zorunludur (Sencer Başat ve diğerleri, § 38).

52. Somut olayda başvurucu, aleyhine açılan boşanma davasına karşı dava açarak ziynet alacağı talebinde bulunmuştur. Mahkeme, taraflar arasında geçimsizlik yarattığı iddia edilen olay ve olgular hakkında davacı ve davalının tanıklarının beyanlarını alırken başvurucunun karşı dava yoluyla talep ettiği ziynet eşyaları ile ilgili bilgi ve görgülerini de tespit etmiş; ziynet alacağı talebi yönünden kuyumcu bilirkişiden rapor almıştır.

53. Yargılama sonunda Mahkeme, başvurucunun ziynet alacağı talebinin reddine karar vermiş ancak gerekçeli kararında bu talebin hangi gerekçeyle reddedildiği konusunda bir açıklamaya yer vermemiştir (bkz. § 9). Yargıtay onama ilamında da bu taleple ilgili bir değerlendirme bulunmadığı anlaşılmıştır (bkz. § 10).

54. Eşler arasında ziynet eşyası talebi, 4721 sayılı Kanun'da boşanmanın ferî talepleri arasında düzenlenmediğinden uygulamada boşanma ve ziynet davaları hukuki bağlantısı olmayan bağımsız davalar olarak değerlendirilmekte, bu nedenle ziynet eşyalarına ilişkin taleplerin harcı yatırılmak suretiyle ayrı bir dava dilekçesiyle ileri sürülmesi gerektiği kabul edilmektedir (Yargıtay 2. Hukuk Dairesinin 8/3/2016 tarihli ve E.2015/14549, K.2016/4448 sayılı ve 21/1/2016 tarihli ve E.2015/20785, K.2016/1184 sayılı ilamları).

55. Başvuru konusu davada da başvurucu ziynet alacağıyla ilgili talebini, harcını yatırmak suretiyle karşı dava yoluyla ileri sürmüştür. Bunun sonucu olarak da başvurucu "davalı-karşı davacı" sıfatıyla davada yer almıştır.

56. Başvurucu ziynet alacağına ilişkin talebini boşanma davasından bağımsız bir dava yoluyla ileri sürdüğünden bu talebin gerekçeli kararda ayrı ve açık bir biçimde incelenmesi, bir başka deyişle gerekçeli kararda bu taleple ilgili hükme varılırken nelerin dikkate alındığı ya da alınmadığını gösteren, başvurucunun hangi nedenle haklı veya haksız görüldüğünü anlayıp değerlendirebilmesine imkân sağlayan bir gerekçe bölümünün yer alması zorunludur.

57. Somut davada ise başvurucunun ziynet alacağı talebiyle ilgili gerekçeli kararda hiçbir değerlendirme ve açıklama yapılmadan talebin reddine karar verildiği, Yargıtay onama ilamında da bu hususa değinilmeden Mahkeme kararının onandığı anlaşılmıştır. Başvurucu tarafından bağımsız bir dava konusu yapılan ziynet alacağı talebinin Derece Mahkemelerince herhangi bir gerekçe ortaya konmadan reddedilmesi, başvurucunun davasının neden reddedildiğini öğrenmesinin sağlanması gerekliliğine aykırı olduğu gibi adil yargılanma hakkının önemli gerekliliklerinden biri olan mahkemelerin kararlarını gerekçelendirme yükümlülüğüne aykırılık teşkil etmiştir. Bu nedenle başvuru konusu davada başvurucunun gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

58. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36.maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamında gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

59. 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları şöyledir:

"(1) Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

60. Başvurucu, yargılamanın yenilenmesi talebinde bulunmuştur.

61. Adil yargılanma hakkı kapsamında gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

62. Adil yargılanma hakkı kapsamında gerekçeli karar hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunduğundan kararın bir örneğinin ziynet alacağı davası yönünden yeniden yargılama yapılmak üzere Malatya 2. Aile Mahkemesine gönderilmesine karar verilmesi gerekir.

63. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Yargılamanın sonucu itibarıyla adil olmadığına ilişkin iddiaların açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Adil yargılanma hakkı kapsamında gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamında gerekçeli karar hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin gerekçeli karar hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için ziynet alacağı davası yönünden yeniden yargılama yapılmak üzere Malatya 2. Aile Mahkemesine GÖNDERİLMESİNE,

D. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

E. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin bilgi için Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 12/1/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

BANK ALPINUM A.G.

B. No: 2014/11524 | Karar tarihi: 12.01.2017

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/11524

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

BANK ALPINUM A.G. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/11524)

Karar Tarihi: 12/1/2017

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Recep KÖMÜRCÜ

Celal Mümtaz AKINCI

Muammer TOPAL

Recai AKYEL

Raportör : Kamil KAYA

Başvurucu : BANK ALPINUM A.G.

Vekili : Av. Abdullah DEMİRHAN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, icra hukuk mahkemesine yapılan şikâyet başvurusunda emsal davaların aksi yönde karar verilmesi ve farklı uygulamanın gerekçesinin kararda gösterilmemesi nedenleriyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 4/7/2014 tarihinde Gaziosmanpaşa 4. Asliye Hukuk Mahkemesi vasıtasıyla yapılmıştır. Başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesi neticesinde başvurunun Komisyona sunulmasına engel teşkil edecek bir eksikliğinin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. İkinci Bölüm İkinci Komisyonunca 14/5/2015 tarihinde, başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

4. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

5. Liechtenstein resmî siciline kayıtlı yabancı banka olan başvurucu, bir şirkete kullandırdığı ipotekli kredinin ödenmemesi üzerine borçlu hakkında Eskişehir 2. İcra Müdürlüğünün 2007/11358 sayılı dosyasında ipoteğin paraya çevrilmesi yoluyla takip başlatmıştır.

6. Borcun tahsil edilememesi nedeniyle ipotekli taşınmazın satışı yapılmış ve 3/11/2008 tarihinde yapılan açık arttırmada taşınmaz, alacağa mahsuben başvurucuya ihale edilmiştir.

7. Başvurucu, ihale sonucuna göre tahakkuk ettirilecek cezaevi yapı harcını yatırmaya hazır olduğunu belirterek söz konusu harcın tahsil edilmesini ve taşınmazın ihale alıcısı olarak kendi adına tescili konusunda ilgili tapu müdürlüğüne yazı yazılmasını Eskişehir 2. İcra Müdürlüğünden talep etmiştir.

8. Eskişehir 2. İcra Müdürlüğü 25/1/2013 tarihli kararla başvurucu bankanın harçtan muaf olmadığı, cezaevi, tahsil harcı, katma değer vergisi ve damga vergisi bedelleri yatırıldıktan sonra tapu müdürlüğüne tescil yazısı yazılabileceği gerekçesiyle bu talebi reddetmiştir.

9. Bunun üzerine başvurucu, bu kararın iptali istemiyle Eskişehir 3. İcra Hukuk Mahkemesine (Mahkeme) 31/1/2013 tarihinde şikâyet başvurusunda bulunmuştur.

10. Mahkeme 1/2/2013 tarihli ve E.2013/73, K.2013/85 sayılı kararı ile şikâyetin reddine karar vermiştir. Gerekçeli kararın ilgili kısmı şöyledir:

“İncelenen tüm dosya içeriğine göre; davacı alacaklı vekili tarafından borçlu ... hakkında borçlu lehine verilmiş kredilerin ödenmemesi nedeniyle ipoteğin paraya çevrilmesi yoluyla icra takibi yapıldığı, icra takibinin kesinleştiği, 03/11/2008 tarihli 1. açık artırma ile takibe konu taşınmazın satışına karar verildiği, alacaklı vekilince 23/01/2013 tarihinde icra müdürlüğüne daha evvel tespit edilen 61.404,00 TL cezaevi harcının yatırılması için tahakkuk yapılması ve cezaevi harcının makbuzuyla tapu müdürlüğüne yazı yazılarak taşınmazın ihale alıcısı-alacaklı adına tescil yapılabileceğinin bildirilmesini talep ettiği, icra müdürlüğünün 25/01/2013 tarihli kararı ile ipoteğe konu taşınmazın 03/11/2008 tarihinde alacağına mahsuben davacı alacaklı bankaya ihale edildiği, ancak alacaklı bankanın yabancıların Türkiye de taşınmaz edinemeyeceklerine dair mevzuat gereğince tescili alamadıkları,alacaklının harçtan muaf kurum olması sebebiyle tahsil harcı, cezaevi harcı, damga vergi ve KDV bedelini yatırmadığı, daha sonra cezaevi harcının muafiyet dışında kaldığı gerekçesiyle satış bedeli üzerinden hesaplanan cezaevi harcının yatırılması ile ilgili alacaklıya muhtıra gönderildiği ve cezaevi harcının yatırılmadığı, alacaklı vekilinin talebiyle cezaevi harcının yatırılarak tescil yazısının kendilerine teslim edilmesi talebinde bulunulduğunu, alacaklı kurumun harçtan muaf olmadığı, cezaevi, tahsil harcı, KDV ve damga vergisi bedelleri yatırıldıktan sonra alacaklıya tescil yazısının verilmesine bu aşamada alacaklının tescil talebinin reddine dair karar verildiği, 25/01/2013 tarihli bu memur işleminin iptali için alacaklı davacı vekilince mahkememize dava açıldığı, somut olayda harcın konusunu oluşturan işlemin şikayetçi bankanın genel kredi sözleşmesi ıuyarınca müşterilerine kullandırdığı kredinin zamanında ödenmemesi nedeniyle yapılan icra takibinde ipotekli taşınmazın ihalesi sonucu şikayetçi bankanın kredi alacağına mahsuben taşınmazı almasından kaynaklandığı, alacaklı davacının cezaevi tahsil harcı, KDV ve damga vergisi bedelleri yatırması gerektiği, 2548 Sayılı Yasanın 1. maddesinin 2. fıkrası geregince cezaevi harcının yükümlüsünün alacaklı olduğu 25/01/2013 tarihli icra müdürlüğü kararının usul ve yasaya uygun olduğu anlaşılmakla davacının sübut bulmayan şikayetinin reddine karar vermek gerekmiştir.”

11. Başvurucunun temyizi üzerine anılan karar, Yargıtay 12. Hukuk Dairesinin 26/2/2014 tarihli ve E.2014/3100, K.2014/5444 sayılı ilamı ile onanmıştır. Onama ilamının ilgili kısmı şöyledir:

“Tarafların karşılıklı iddia ve savunmalarına, dayandıkları belgelere, temyiz olunan kararda yazılı gerekçelere göre yerinde bulunmayan temyiz itirazlarının reddiyle usul ve kanuna uygun mahkeme kararının İİK. 366. ve HUMK. 438. maddeleri uyarınca (ONANMASINA) ... karar verildi.”

12. Başvurucunun karar düzeltme talebi, aynı Dairenin 30/4/2014 tarihli ve E.2014/10343, K.2014/12822 sayılı ilamı ile reddedilmiştir.

13. Nihai karar başvurucuya 5/6/2014 tarihinde tebliğ edilmiş, başvurucu 4/7/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

B. İlgili Hukuk

14. 9/6/1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflâs Kanunu’nun 16. maddesi şöyledir:

“Kanunun hallini mahkemeye bıraktığı hususlar müstesna olmak üzere İcra ve İflas dairelerinin yaptığı muameleler hakkında kanuna muhalif olmasından veya hadiseye uygun bulunmamasından dolayı icra mahkemesine şikâyet olunabilir. Şikâyet bu muamelelerin öğrenildiği tarihten yedi gün içinde yapılır.

Bir hakkın yerine getirilmemesinden veya sebepsiz sürüncemede bırakılmasından dolayı her zaman şikâyet olunabilir.”

15. 2004 sayılı Kanun’un 17. maddesi şöyledir:

“Şikayet icra mahkemesince, kabul edilirse şikayet olunan muamele ya bozulur, yahut düzeltilir.

Memurun sebepsiz yapmadığı veya geciktirdiği işlerin icrası emrolunur.”

16. 2/7/1964 tarihli ve 492 sayılı Harçlar Kanunu’nun 123. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

“Özel kanunlarla harçtan muaf tutulan kişilerle, istisna edilen işlemlerden harç alınmaz.

...

(Değişik fıkra: 25/12/2003 - 5035 S.K./31. md.) Anonim, eshamlı komandit ve limited şirketlerin kuruluş,pay devri, sermaye artırımı, birleşme, devir, bölünme ve nev'i değişiklikleri nedeniyle yapılacak işlemler ile (Ek ibare: 28/03/2007-5615 S.K./15.mad) Esnaf ve Sanatkarlar Kredi ve Kefalet Kooperatifleri (Bu kooperatifler tarafından bankalardan kullandırılacak krediler için verilecek kefaletler ile Kredi Garanti Fonu İşletme ve Araştırma Anonim Şirketi tarafından verilecek kefaletler dâhil) bankalar, finansman şirketleri, yurt dışı kredi kuruluşları ve uluslararası kurumlarca kullandırılacak kredilere, bunların teminatlarına ve geri ödenmelerine ilişkin işlemler (yargı harçları hariç) bu Kanunda yazılı harçlardan müstesnadır.

...

(Ek fıkra: 23/07/2010-6009 S.K/19.md.) Bu maddede veya diğer kanunlarda yer alan harçtan muafiyete ilişkin hükümler, bu Kanunun (1) sayılı Tarifesinin "(A) Mahkeme Harçları" bölümünün (V) numaralı fıkrasındaki "keşif harcı" ve (1) sayılı Tarifesinin "B) İcra ve iflas harçları" bölümünün (III) numaralı fıkrasındaki "haciz, teslim ve satış harcı" bakımından

uygulanmaz.”

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

17. Mahkemenin 12/1/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

18. Başvurucu; kredi alacağının tahsili için başlattığı icra takibinde ihale yoluyla satışa çıkarılan ipotekli taşınmazı alacağına mahsuben satın aldığını, 492 sayılı Kanun’un 123. maddesi gereği cezaevi harcı hariç diğer harç ve vergilerden muaf olduğu hâlde taşınmazın adına tescil edilebilmesi için icra müdürlüğünce kendisinden cezaevi ve tahsil harçları ile katma değer ve damga vergisi bedellerinin talep edildiğini, bu işlemin iptali için şikâyet yoluna başvurduğunu ancak Mahkemece ilgili hukuk kuralları hatalı uygulanarak ve konuyla ilgili Yargıtay Hukuk Genel Kurulu kararları ile Adalet Bakanlığının görüş yazıları göz ardı edilerek şikâyetin reddine karar verildiğini, bu karara yönelik temyiz başvurusunun gerekçe gösterilmeden reddedildiğini, yabancı banka olması nedeniyle farklı muameleye tabi tutulduğunu belirterek Anayasa’nın 2. maddesinde düzenlenen hukuk devleti, 10. maddesinde düzenlenen eşitlik ve 73. maddesinde düzenlenen verginin kanuniliği ilkeleri ile 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüş; ihlalin tespiti ve tazminat talebinde bulunmuştur.

B. Değerlendirme

19. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (Tahir Canan, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16).

20. Başvurucu, başvuru konusu kararla Anayasa’nın 2. ve 73. maddelerinde düzenlenen hukuk devleti ve verginin kanuniliği ilkelerinin ihlal edildiğini ileri sürmekle birlikte başvurucunun şikayetinin özü, icra takibinde muaf olduğunu iddia ettiği harç ve vergilerin icra müdürlüğünce talep edilmesi işleminin iptali için İcra Hukuk Mahkemesine yaptığı şikâyet başvurusunda emsal davaların aksi yönde karar verildiği ve farklı uygulamanın gerekçesinin kararda gösterilmediğine ilişkindir. Bu nedenle başvurucunun ihlal iddiaları bir bütün olarak adil yargılanma hakkı kapsamında gerekçeli karar hakkı yönünden incelenmiştir.

21. Öte yandan başvurucu, yabancı banka olması nedeniyle farklı muameleye tabi tutulduğunu belirterek adil yargılanma hakkıyla bağlantılı olarak eşitlik ilkesinin de ihlal edildiğini ileri sürmüş ise de belirttiği sebeple ayrımcılığa maruz kaldığına dair somut bir bilgi veya belge sunmamıştır. Bu nedenle başvurucunun anılan şikâyeti de adil yargılanma hakkının ihlali iddiası kapsamında incelenecektir.

22. Anayasa’nın 36. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

“Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir.”

23. Anayasa’nın “Duruşmaların açık ve kararların gerekçeli olması” kenar başlıklı 141. maddesinin üçüncü fıkrası şöyledir:

“Bütün mahkemelerin her türlü kararları gerekçeli olarak yazılır.”

24. Anayasa Mahkemesi, Anayasa'nın 36. maddesi uyarınca inceleme yaptığı birçok kararında ilgili hükmü Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) 6. maddesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) içtihadı ışığında yorumlamak suretiyle Sözleşmenin lafzi içeriğinde yer alan ve AİHM içtihadıyla adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil edilen gerekçeli karar hakkı ve silahların eşitliği ilkesi gibi ilke ve haklara Anayasa'nın 36. maddesi kapsamında yer vermektedir (Güher Ergun ve diğerleri, B. No: 2012/13, 2/7/2013 § 38).

25. Hakkaniyete uygun yargılamanın bir unsuru olan gerekçeli karar hakkı, Anayasa'nın 141. maddesinin birinci fıkrası uyarınca mahkemelerin uyması gereken bir yükümlülük olarak düzenlenmiştir. Bir muhakemede usule ilişkin koruma sağlayan adil yargılanma hakkının önemli unsurlarından biri olan gerekçeli karar hakkı, kişilerin adil bir şekilde yargılanmalarını sağlamayı ve denetlemeyi amaçlamaktadır (Sencer Başat ve diğerleri [GK], B. No: 2013/7800, 18/6/2014, § 31).

26. Mahkeme kararlarının gerekçeli olması adil yargılanma hakkının unsurlarından biri olmakla beraber bu hak yargılamada ileri sürülen her türlü iddia ve savunmaya ayrıntılı şekilde yanıt verilmesi şeklinde anlaşılamaz. Bu nedenle gerekçe gösterme zorunluluğunun kapsamı kararın niteliğine göre değişebilir. Bununla birlikte başvurucunun ayrı ve açık bir yanıt verilmesini gerektiren usul veya esasa dair iddialarının cevapsız bırakılmış olması bir hak ihlaline neden olacaktır. Bunun yanı sıra kanun yolu mahkemelerince verilen karar gerekçelerinin ayrıntılı olmaması da her zaman bu hakkın ihlal edildiği şeklinde yorumlanmamalıdır. Kanun yolu mahkemelerince verilen bu tür kararların ilk derece mahkemesi kararlarında yer verilen gerekçelerin kabul edilmiş olduğu şeklinde yorumlanması uygun olupbu durumda üst dereceli mahkeme tarafından önceki mahkeme kararının gerekçesinin benimsendiği kabul edilmelidir (Muhittin Kaya ve Muhittin Kaya İnşaat Taahhüt Madencilik Gıda Turizm Pazarlama Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti., B. No: 2013/1213, 4/12/2013, § 26).

27. Somut olayda başvurucu, icra müdürlüğünce kendisinden talep edilen harç ve vergileri ödemekten muaf olduğunu ileri sürerek İcra Hukuk Mahkemesine şikâyet başvurusunda bulunmuş; Mahkeme, başvurucu bankadan talep edilen harcın konusunu oluşturan işlemin bankanın genel kredi sözleşmesi uyarınca kullandırdığı kredinin zamanında ödenmemesi nedeniyle yapılan icra takibinde ipotekli taşınmazın bankanın alacağına mahsuben almasından kaynaklandığı gerekçesiyle başvurucunun şikâyete konu harç ve vergileri yatırması gerektiğine karar vermiştir (bkz. § 10). Başvurucunun temyiz talebi, Mahkeme kararındaki gerekçenin benimsendiği belirtilerek Yargıtayca reddedilmiştir (bkz. § 11).

28. Mahkeme kararı; davaya konu olay ve olguların Mahkemece nasıl nitelendirildiğini, kurulan hükmün hangi nedenlere dayandırıldığını ortaya koyacak, olay ve olgular ile hüküm arasındaki bağlantıyı gösterecek nitelikte olduğundan kararın yeterli gerekçe içermediği söylenemeyeceği gibi bu kararın benimsenmesi suretiyle hükmü onayan temyiz mercii kararının gerekçesiz olduğundan da söz edilemez.

29. Başvurucu dava konusu uyuşmazlık konusunda lehine olan Yargıtay Hukuk Genel Kurulu kararları ile Adalet Bakanlığının görüş yazılarının gözardı edildiğini, karar gerekçesinde buna ilişkin bir açıklama bulunmadığını ileri sürmüştür.

30. Başvurucu tarafından başvuru formunda emsal olarak gösterilen Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 6/10/2010 tarihli ve E.2010/12-443, K.2010/471 sayılı sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

“Somut olayda, harcın konusunu oluşturan işlem, şikayetçi bankanın genel kredi sözleşmesi uyarınca müşterilerine kullandırdığı kredinin zamanında ödenmemesi nedeniyle yapılan icra takibinden kaynaklanmaktadır.

Anılan icra takibi nedeniyle icra memuru tarafından şikayetçi/alacaklı bankadan başvurma harcı ile peşin harç alınmıştır.Şikayetçi/alacaklı banka, bu harçların iadesi için icra memurluğuna başvurmuş, ancak istemin reddine karar verilmesi üzerine eldeki şikayet başvurusunu yapmıştır.

Yukarıda belirtildiği üzere bankaların, Harçlar Kanununun 123/son fıkrasında yer alan yargı harçlarından istisna tutulma keyfiyeti dar tutulmuş olup, bu kapsama bankaların genel kredi sözleşmeleri ile müşterilerine kullandırdıkları kredilerin ödenmemesi nedeniyle açtıkları dava ve icra takiplerinde ödenmesi gereken yargı harçlarının girmediği belirgindir.

O halde icra memurunun, harcın tahsiline ilişkin işleminde usul ve yasaya aykırılık bulunmadığı ortadadır.

31. Başvuru formunda emsal gösterilen Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 13/4/2011 tarihli ve E.2010/12-732, K.2011/134 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

“Yukarıda belirtildiği üzere bankaların, Harçlar Kanunu'nun 123/son fıkrasında yer alan yargı harçlarından istisna tutulma keyfiyeti dar tutulmuş olup, bu kapsama bankaların genel kredi sözleşmeleri ile müşterilerine kullandırdıkları kredilerin ödenmemesi nedeniyle açtıkları dava ve icra takiplerinde ödenmesi gereken yargı harçlarının girmediği belirgindir.

Şikayete konu takipte, İcra ve İflas Kanunu’nun 15.maddesi uyarınca gerçekte borçluya ait olan tahsil harcının, konuya ilişkin bir başka düzenlemeyi içeren 492 sayılı Harçlar Kanunu’nun 28/b maddesindeki hüküm çerçevesinde alacaklıdan bu paranın alınmış olması, sonuçta bu miktarın borçludan alınıp alacaklıya ödenmesine olanak veren yasal düzenlemeler karşısında, hukuka aykırı değildir.

O halde icra memurunun, harcın tahsiline ilişkin işleminde usul ve yasaya aykırılık bulunmadığı ortadadır.”

32. Anılan Yargıtay Hukuk Genel Kurulu kararlarında icra memuru tarafından alacaklı bankalardan tahsil harcı alınmasına ilişkin işlemlerde usul ve yasaya aykırılık bulunmadığı sonucuna ulaşılmış olup söz konusu kararların başvurucunun iddialarını destekler nitelikte olmadığı görülmüştür. Başvurucu tarafından emsal gösterilen Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 30/12/2009 tarihli ve E.2009/12-545, K.2009/617 sayılı kararında “Şikayetçi/alacaklı bankanın kullandırdığı kredinin geri dönüşü ile ilgili işlemleri 492 Sayılı Harçlar Kanununda yer alan yargı harçlarından dolayısıyla icra tahsil harcından müstesnadır.” denilmek suretiyle aksi yönde bir sonuca varılmış olmakla birlikte söz konusu kararın yukarıda belirtilen kararlardan daha eski tarihli olduğu dikkate alındığında sonraki kararlarla birlikte Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun konuyla ilgili görüşünde değişiklik olduğu anlaşılmaktadır.

33. Nitekim farklı kararların aynı mahkemeden çıkmış olması, tek başına adil yargılanma hakkının ihlali anlamına gelmeyeceği gibi bireylerin güvenlerinin korunması ve hukuki güvenlik ilkesi, içtihadın değişmezliği şeklinde bir hak bahşetmemektedir. Mahkemelerin yorumlarında dinamik ve evirilen bir yaklaşımın sürdürülememesi reform ya da gelişimi engelleyeceğinden kararlardaki değişim, adaletin iyi idaresine aykırılık teşkil etmez (Türkan Bal, B. No: 2013/6932, 6/1/2015, §§ 53,54).

34. Sonuç olarak başvurucu tarafından emsal gösterilen güncel kararların başvurucunun iddialarını destekleyici nitelikte olmadığı, Adalet Bakanlığı görüş yazılarının tek başına yargı organlarını bağlayıcı niteliği bulunmadığı gözönüne alındığında gerekçeli kararda bunlarla ilgili açık ve ayrıntılı bir değerlendirme yapılmamış olması bakımından gerekçeli karar hakkına yönelik bir ihlalin bulunmadığının açık olduğu sonucuna varılmıştır.

35. Açıklanan nedenlerle başvurunun, diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 12/1/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MİSBAH AKTAŞ

B. No: 2014/11906 | Karar tarihi: 12.01.2017

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/11906

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

MİSBAH AKTAŞ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/11906)

Karar Tarihi: 12/1/2017

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Recep KÖMÜRCÜ

Celal Mümtaz AKINCI

Muammer TOPAL

Recai AKYEL

Raportör : Aydın ŞİMŞEK

Başvurucu : Misbah AKTAŞ

Vekili : Av. Fikret ŞAHİN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, tutukluluğun makul süreyi aşması nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının, yargılamanın makul sürede sonuçlandırılmaması nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 14/7/2014 tarihinde İzmir 9. Ağır Ceza Mahkemesi vasıtasıyla yapılmıştır. Başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesi neticesinde başvurunun Komisyona sunulmasına engel teşkil edecek bir eksikliğinin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. İkinci Bölüm Üçüncü Komisyonunca 28/1/2015 tarihinde, başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

4. Bölüm Başkanı tarafından 5/2/2015 tarihinde, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir.

Bakanlığın 19/2/2015 tarihli yazısında, Anayasa Mahkemesinin önceki kararlarına ve bu kapsamda sunulan görüşlerine atfen başvuru hakkında görüş sunulmayacağı bildirilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

6. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) aracılığıyla erişilen bilgi ve belgeler çerçevesinde ilgili olaylar özetle şöyledir:

7. Başvurucu, İzmir Cumhuriyet Başsavcılığınca (CMK mülga 250. maddesiyle görevli bölümü) yürütülen bir soruşturma kapsamında 30/3/2006 tarihinde gözaltına alınmış ve İzmir 8. Ağır Ceza Mahkemesinin 2/4/2006 tarihli ve 2006/22 Sorgu sayılı kararı ile tutuklanmıştır.

8. İzmir Cumhuriyet Başsavcılığının 3/8/2006 tarihli ve E.2006/209 sayılı iddianamesi ile başvurucunun "resmi belgede sahtecilik, ruhsatsız silah bulundurma, kasten insan öldürme, kasten insan öldürmeye teşebbüs, tehdit, yağma, iş ve çalışma hürriyetinin ihlali, kişiyi hürriyetinden yoksun kılma, genel güvenliğin kasten tehlike sokulması, uyuşturucu madde ticareti, suç işlemek amacıyla örgüt kurma ve tefecilik" suçlarını işlediğinden bahisle cezalandırılması istemiyle aynı yer ağır ceza mahkemesine kamu davası açılmıştır.

9. Dava, İzmir 10. Ağır Ceza Mahkemesinin (CMK mülga 250. maddesiyle görevli), E.2006/41 sayılı dosya üzerinden ve başvurucu yönünden tutuklu olarak görülmüştür.

10. Mahkemenin 1/11/2011 tarihli ve E.2006/41, K.2011/179 sayılı kararı ile başvurucunun "suç örgütü kurma ve yönetme" suçundan 6 yıl 3 ay hapis, "(7 ayrı) yağma" suçundan (toplam) 70 yıl 6 ay hapis, "(7 ayrı) tehdit" suçundan (toplam) 17 yıl 12 ay hapis, "(2 ayrı) kasten insan öldürme" suçundan birer kez ağırlaştırılmış müebbet hapis ve müebbet hapis, "(2 ayrı) kasten insan öldürmeye teşebbüs" suçundan (toplam) 28 yıl hapis, "(3 ayrı) kişiyi hürriyetinden yoksun kılma" suçundan (toplam) 18 yıl hapis, "kasten yaralama" suçundan 3 yıl hapis, "ruhsatsız silah taşıma suçundan" 2 yıl hapis ve 450 TL adli para, "(2 ayrı) resmî belgede sahtecilik suçundan (toplam) 4 yıl hapis cezalarıyla cezalandırılmasına karar verilmiştir. Mahkeme, hükümle birlikte atılı suçların niteliği, mevcut delil durumu, haklarında hükmolunan ceza miktarları ile kaçma şüpheleri nazara alınarak başvurucunun tutukluluk hâlinin devamına da karar vermiştir.

11. Anılan karar, temyiz incelemesi sonunda Yargıtay 1. Ceza Dairesinin 30/10/2013 tarihli ve E.2013/2969, K.2013/5727 sayılı ilamı ile bozulmuştur.

12. Bozma ilamı sonrası İzmir 10. Ağır Ceza Mahkemesinin E.2013/135 sayılı dosyası üzerinden devam olunan yargılamada 21/2/2014 tarihli ve 6526 sayılı Terörle Mücadele Kanunu ve Ceza Muhakemesi Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 1. maddesiyle CMK mülga 250. maddesi ile görevlendirilen ağır ceza mahkemelerinin kaldırılması üzerine dosya, İzmir 9. Ağır Ceza Mahkemesine devredilmiştir.

13. İzmir 9. Ağır Ceza Mahkemesi, E.2014/131 sayılı dosya üzerinden devam olunan yargılamada 22/5/2014 tarihli duruşmada başvurucunun tutukluluğunun devamına karar vermiştir.

14. Başvurucu, 29/5/2014 tarihinde karara itiraz etmiş; İzmir 10. Ağır Ceza Mahkemesinin 5/6/2014 tarihli ve 2014/255 Değişik İş sayılı kararı ile itirazın kesin olarak reddine karar verilmiştir.

15. Anılan karar, başvurucuya 8/9/2014 tarihinde tebliğ edilmiştir.

16. Başvurucu, kararı daha önceden haricen öğrendiğini belirterek 14/7/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

17. İzmir 9. Ağır Ceza Mahkemesi 11/12/2014 tarihli duruşmada başvurucunun tahliyesine karar vermiştir. Denizli D Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğünün 12/12/2014 tarihli yazısında tahliyesine karar verilen başvurucu hakkında infaz edilmekte olan başka mahkemece verilmiş mahkûmiyet hükmünün bulunduğu belirtilmiştir.

18. İzmir 8. Asliye Ceza Mahkemesinin 16/12/2014 tarihli ve E.2008/547, K.2009/478 sayılı ek kararı ve İzmir 2 Nolu F Tipi Yüksek Güvenlikli Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğünün 10/2/2014 tarihli yazısından; başvurucunun hürriyetinden yoksun bırakıldığı süreç içerisinde 25/2/2009 tarihinde başvurucu hakkında başka mahkemelerce verilen hapis cezalarının infazına başlandığı, başvurucunun infaz edilen 3 yıl 19 ay 24 günlük hapis cezası yönünden 31/10/2012 tarihinde koşullu olarak salıverildiği, yine 24/12/2012 - 27/12/2012 tarihleri arasında da başka mahkemece verilen yedi günlük hapis cezasının infaz edildiği, 12/3/2013 tarihinde ise bir başka mahkemece verilen bir yıllık hapis cezasının infazına başlandığı; başvurucunun bireysel başvuruya konu ettiği dosyada 2/4/2006 - 25/2/2009 tarihleri arasında geçen tutukluluk süresinin ise İzmir 8. Asliye Ceza Mahkemesinin E.2008/547 sayılı dosyasında verilen mahkûmiyet süresinden mahsup edildiği anlaşılmıştır.

19. Dava, bireysel başvurunun incelendiği tarih itibarıyla İlk Derece Mahkemesinde derdesttir.

B. İlgili Hukuk

20. 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun "Tazminat istemi" kenar başlıklı 141. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ilgili bölümü şöyledir:

"Suç soruşturması veya kovuşturması sırasında;

a) Kanunlarda belirtilen koşullar dışında yakalanan, tutuklanan veya tutukluluğunun devamına karar verilen,

...

d) Kanuna uygun olarak tutuklandığı hâlde makul sürede yargılama mercii huzuruna çıkarılmayan ve bu süre içinde hakkında hüküm verilmeyen,

...

Kişiler, maddî ve manevî her türlü zararlarını, Devletten isteyebilirler."

21. 5271 sayılı Kanun'un "Tazminat isteminin koşulları" kenar başlıklı 142. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları şöyledir:

"(1) Karar veya hükümlerin kesinleştiğinin ilgilisine tebliğinden itibaren üç ay ve her hâlde karar veya hükümlerin kesinleşme tarihini izleyen bir yıl içinde tazminat isteminde bulunulabilir.

(2) İstem, zarara uğrayanın oturduğu yer ağır ceza mahkemesinde ve eğer o yer ağır ceza mahkemesi tazminat konusu işlemle ilişkili ise ve aynı yerde başka bir ağır ceza dairesi yoksa, en yakın yer ağır ceza mahkemesinde karara bağlanır."

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

22. Mahkemenin 12/1/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

23. Başvurucu; diğer mahkemelerce verilen mahkûmiyet kararlarının infaz edildiği süreler dışında dört yıldır devam eden tutukluluğun makul süreyi aştığını, yargılandığı davanın sürüncemede bırakılarak makul sürede sonuçlandırılmadığını belirterek eşitlik ilkesinin, kişi hürriyeti ve güvenliği ile adil yargılanma haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

24. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (Tahir Canan, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Bu itibarla başvurucunun, tutukluluğun makul süreyi aştığı şikâyetinin Anayasa'nın 19. maddesinde güvence altına alınan kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı; yargılandığı davanın sürüncemede bırakılarak makul sürede sonuçlandırılmadığı şikâyetinin ise Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamında incelenmesi gerekir.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

a. Kişi Hürriyeti ve Güvenliği Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

25. Başvurucu; tutukluluğun makul süreyi aştığını ileri sürmüştür.

26. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrasının son cümlesi şöyledir:

"Başvuruda bulunabilmek için olağan kanun yollarının tüketilmiş olması şarttır."

27. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un "Bireysel başvuru hakkı" kenar başlıklı 45. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"İhlale neden olduğu ileri sürülen işlem, eylem ya da ihmal için kanunda öngörülmüş idari ve yargısal başvuru yollarının tamamının bireysel başvuru yapılmadan önce tüketilmiş olması gerekir."

28. Anılan Anayasa ve Kanun hükümlerine göre bireysel başvuru yoluyla Anayasa Mahkemesine başvurabilmek için olağan kanun yollarının tüketilmiş olması gerekir. Temel hak ve özgürlüklerin ihlal edildiği iddialarının öncelikle derece mahkemeleri önünde ileri sürülmesi, bu makamlar tarafından değerlendirilmesi ve bir çözüme kavuşturulması esastır. Bu nedenle Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru, iddia edilen hak ihlallerinin derece mahkemelerince düzeltilmemesi hâlinde başvurulabilecek ikincil nitelikte bir kanun yoludur. Bireysel başvuru yolunun ikincil niteliği gereği Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunabilmek için öncelikle olağan kanun yollarının tüketilmesi zorunludur (Ayşe Zıraman ve Cennet Yeşilyurt, B. No: 2012/403, 26/3/2013, §§ 16, 17).

29. Ancak tüketilmesi gereken başvuru yollarının, ulaşılabilir olması yanında telafi kabiliyetini haiz ve tüketildiğinde başvurucunun şikâyetlerini gidermede makul başarı şansı tanıması gerekir. Dolayısıyla mevzuatta bu yollara yer verilmesi tek başına yeterli olmayıp uygulamada da etkili olduğunun gösterilmesi ya da en azından etkili olmadığının kanıtlanmamış olması gerekir (Ramazan Aras, B. No: 2012/239, 2/7/2013, § 29).

30. 5271 sayılı Kanun'un tazminat isteminin düzenlendiği 141. maddesinin (1) numaralı

fıkrasına göre kanunlarda belirtilen koşullar dışında yakalanan, tutuklanan veya tutukluluğunun devamına karar verilenler ile kanuna uygun olarak tutuklandığı hâlde makul sürede yargılama mercii huzuruna çıkarılmayan ve bu süre içinde hakkında hüküm verilmeyen kişilerin, maddi ve manevi her türlü zararlarını devletten isteyebileceklerine ilişkin hükümlerin bu hususta bir başvuru mekanizması öngördüğü görülmektedir. Bununla birlikte aynı Kanun'un tazminat isteminin koşullarının düzenlendiği 142. maddesinin (1) numaralı fıkrasında karar veya hükümlerin kesinleştiğinin ilgilisine tebliğinden itibaren üç ay ve her hâlde karar veya hükümlerin kesinleşme tarihini izleyen bir yıl içinde tazminat isteminde bulunulabileceği belirtilmektedir.

31. Anayasa Mahkemesi, tutukluluğun kanunda öngörülen azami süreyi veya makul süreyi aştığı iddiasıyla yapılan bireysel başvurular bakımından bireysel başvurunun incelendiği tarih itibarıyla başvurucu tahliye edilmiş ise asıl dava sonuçlanmamış da olsa (ilgili Yargıtay içtihatlarına atıf yaparak) 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesinde öngörülen tazminat davası açma imkânının tüketilmesi gereken etkili bir hukuk yolu olduğunu belirtmektedir (Erkam Abdurrahman Ak, B. No: 2014/8515, 28/9/2016, §§ 48-62; İrfan Gerçek, B. No: 2014/6500, 29/9/2016,§§ 33-45).

32. Somut olayda bireysel başvuruda bulunduktan sonra 11/12/2014 tarihinde tahliyesine karar verilen başvurucunun, tutukluluğun makul süreyi aştığına ilişkin iddiası, 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesi kapsamında açılacak davada da incelenebilir. Bu madde kapsamında açılacak dava sonucuna göre başvurucunun tutukluluğunun makul süreyi aştığının tespiti hâlinde görevli mahkemece başvurucu lehine tazminata da hükmedilebilecektir. Buna göre 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesinde belirtilen dava yolunun başvurucunun durumuna uygun telafi kabiliyetini haiz etkili bir hukuk yolu olduğu ve bu olağan başvuru yolu tüketilmeden yapılan bireysel başvurunun incelenmesinin bireysel başvurunun "ikincil niteliği" ile bağdaşmadığı sonucuna varılmıştır.

33. Açıklanan nedenlerle başvurucunun iddialarına ilişkin olarak yargısal başvuru yolları tüketilmeden bireysel başvuru yapıldığı anlaşıldığından başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemiş olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Adil Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

34. Başvurucu, hakkındaki yargılamanın makul sürede sonuçlandırılmadığını ileri sürmüştür. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir nedeni de bulunmadığı anlaşılan başvurunun bu kısmının kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

35. Makul sürede yargılanma hakkı, Anayasa'nın 36. maddesi ile güvence altına alınan adil yargılanma hakkının kapsamına dâhildir (Güher Ergun ve diğerleri, B. No: 2012/13, 2/7/2013, § 39).

36. Anayasa'nın 36. ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) 6. maddeleri uyarınca kişilere, cezai alanda yöneltilen suçlamaların da (suç isnadı) makul sürede karara bağlanmasını isteme hakkı tanınmıştır. İsnat olunan fiil, ceza kanunlarında suç olarak nitelendirilmiş ve yargılama aşamasında ceza hukukunun kuralları uygulanmış ise ayrıca bir uygulanabilirlik incelemesi yapılmaksızın kendiliğinden adil yargılanma hakkının kapsamına girer (B.E., B. No: 2012/625, 9/1/2014, § 31).

37. Ceza muhakemesinde yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken sürenin başlangıcı, bir kişiye suç işlediği iddiasının yetkili makamlar tarafından bildirilmesi veya isnattan ilk olarak etkilendiği arama ve gözaltı gibi birtakım tedbirlerin uygulanması anıdır. Ceza yargılamasında sürenin sona erdiği tarih, suç isnadının nihai olarak karara bağlandığı, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul süre şikâyetiyle ilgili kararını verdiği tarihtir (Ersin Ceyhan, B. No: 2013/695, 9/1/2014, § 35).

38. Başvurucuya bir suçun isnat edildiği (başvurucunun gözaltına alındığı) 30/3/2006 tarihi ile bireysel başvurunun karara bağlandığı tarih arasında geçen süre yaklaşık 10 yıl 9 aydır.

39. Makul sürede yargılanma hakkının ihlali iddialarına ilişkin olarak mutlak bir süreye göre değerlendirme yapılmamakta, her davanın özelliğine göre makul sürenin aşılıp aşılmadığı incelenmektedir. Davanın karmaşıklığı, yargılamanın kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun davanın hızla sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar, bir davanın süresinin makul olup olmadığının tespitinde gözönünde bulundurulması gereken kriterlerdir (Güher Ergun ve diğerleri, §§ 41-45).

40. Yargılamanın karmaşıklığını değerlendirirken davanın hem hukuki hem de maddi açıdan bütün yönleri ele alınmalı; davanın konusunun karmaşıklığı, hukuki meselenin çözümündeki güçlük, delillerin toplanmasında karşılaşılan engel, maddi olayların karmaşıklığı, sanıkların ya da isnat edilen suçların veya tanıkların sayısı, davanın uluslararası unsurları, bilirkişi deliline ihtiyaç, yazılı delillerin hacmi gibi birçok unsur incelenmelidir. Davanın taraflarının ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu açısından ise ceza davalarında sanık, adli makamlarla aktif bir iş birliği yapmak zorunda olmadığı gibi hukuk sisteminin sunduğu savunma imkânlarını kullandığı için de kusurlu bulunamaz. Diğer taraftan devlet, kendi idari ve yargısal organlarına yüklenebilecek gecikmelerden sorumludur (Murat Öztürk, B. No: 2014/2454, 4/11/2014, §§ 52, 53).

41. Somut olayda başvurucu 30/3/2006 tarihinde gözaltına alınmış ve 2/4/2006 tarihinde tutuklanmıştır. İzmir Cumhuriyet Başsavcılığının 3/8/2006 tarihli iddianamesiyle başvurucu hakkında çok sayıda suç işlediğinden bahisle kamu davası açıldığı, İzmir 10. Ağır Ceza Mahkemesince iki maktul, on mağdur, otuz müşteki, iki katılan ve elli bir sanığın bulunuğu davada 1/11/2011 tarihinde başvurucunun yirmi altı ayrı suçtan mahkûmiyetine karar verildiği, anılan hükmün temyiz incelemesi sonucunda Yargıtay 1. Ceza Dairesinin 30/10/2013 tarihli ilamı ile bozulduğu, E.2013/135 sayılı dosya üzerinden devam olunan yargılamada Kanun değişikliği gereği dosyanın İzmir 9. Ağır Ceza Mahkemesine devredildiği ve davanın anılan Mahkemede devam ettiği tespit edilmiştir.

42. Davada yer alan kişi sayısı, davanın örgütlü suçlara ilişkin olması, birçok olayın dava konusu edilmesi, başvurucuya yönelik çok sayıda suçlamada bulunulması olguları başvuruya konu yargılamanın karmaşık olduğunu ortaya koymaktadır. Bununla birlikte başvurucu hakkındaki yargılama sürecinin önemli bir bölümünün tutuklu olarak sürdürüldüğüdikkate alındığında ve davaya bütün olarak bakıldığında, 10 yıl 9 aydır devam eden yargılama sürecinde makul olmayan bir gecikmenin olduğu sonucuna varılmıştır.

43. Açıklanan nedenlerle başvurucunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

44. 6216 sayılı Kanun'un "Kararlar" kenar başlıklı 50. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları şöyledir:

"(1) Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

45. Başvurucu, hak ihlali tespitine karar verilmesini talep etmiştir.

46. Başvuruda, Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmiştir. Başvurucunun tazminat talebi bulunmamaktadır. Bu durumda hak ihlalinin tespiti dışında, ihlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gereken bir husus bulunmadığı anlaşılmaktadır.

47. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemiş olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

D. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

E. Kararın bir örneğinin İzmir 9. Ağır Ceza Mahkemesine (E.2014/131) GÖNDERİLMESİNE,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 12/1/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MEHMET SEDAT ABAN

B. No: 2014/12912 | Karar tarihi: 12.01.2017

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/12912

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

MEHMET SEDAT ABAN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/12912)

Karar Tarihi: 12/1/2017

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Recep KÖMÜRCÜ

Celal Mümtaz AKINCI

Muammer TOPAL

Recai AKYEL

Raportör : Hüseyin MECEK

Başvurucu : Mehmet Sedat ABAN

Vekili : Av. Murat MECİT

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru; gözaltında işkence ve kötü muamele yasağı, kişi hürriyeti ve güvenliği, gözaltında müdafi yardımından yararlanma, masumiyet karinesi, hakkaniyete uygun yargılanma ve makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 8/8/2014 tarihinde Anayasa Mahkemesine doğrudan yapılmıştır. Başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesi neticesinde başvurunun Komisyona sunulmasına engel teşkil edecek bir eksikliğinin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. İkinci Bölüm Birinci Komisyonunca 30/12/2014 tarihinde, başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

4. Bölüm Başkanı tarafından 25/2/2016 tarihinde, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvurunun bir örneği görüş için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık

görüş bildirmemiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

6. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

7. 1954 doğumlu olan başvurucu, olay tarihinde Bayındırlık ve İskan Bakanlığında müsteşar yardımcısı olduğunu belirtmiştir.

8. Ankara Devlet Güvenlik Mahkemesi (DGM) Cumhuriyet Başsavcılığının2001/477 sayılı soruşturması kapsamında 22/8/2001 tarihinde başvurucunun ifadesiyle kamuoyunda "Vurgun Operasyonu" adıyla bilinen operasyon yapılmış, Bayındırlık ve İskan Bakanlığı bünyesinde görev yapanların da bulunduğu birçok kişi gözaltına alınmıştır.

9. Başvurucu da aynı operasyon kapsamında 26/8/2001 tarihinde gözaltına alınmış, 1/9/2001 tarihinde tutuklanmıştır.

10. Ankara DGM Cumhuriyet BaşsavcılığınınE.2001/233 sayılı iddianamesiyle başvurucu hakkında ihaleye fesat karıştırmak, suç işlemek amacıyla örgüt kurmak, görevi kötüye kullanmak, 19/4/1990 tarihli ve 3628 sayılı Mal Bildiriminde Bulunulması, Rüşvet ve Yolsuzluklarla Mücadele Kanunu'na muhalefet suçlarından Ankara 1 No.lu DGM'de kamu davası açılmıştır.

11. Ankara 1 No.lu DGM'nin görevsizlik kararı ile dosya, Ankara 1. Ağır Ceza Mahkemesine gönderilmiş ve Mahkemenin 2002/71 sayılı esasına kaydedilmiştir.

12. Başvurucu, Ankara 1 No.lu Ağır Ceza Mahkemesi tarafından 10/7/2002 tarihinde tahliye edilmiştir.

13. Mahkemenin 27/2/2008 tarihli ve E.2002/71, K.2008/39 sayılı kararı ile başvurucunun 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 235. maddesi uyarınca 4 yıl 2 ay hapis cezası ile cezalandırılmasına karar verilmiştir.

14. Kararın başvurucu tarafından temyiz edilmesi üzerine Yargıtay 5. Ceza Dairesinin 28/6/2010 tarihli ve E.2010/792 K.2010/5712 sayılı kararı ile Maliye Bakanlığına davanın ihbar edilmemesi ve zabıt katibinin tutanaklardaki imza eksiklikleri nedeniyle karar bozulmuştur.

15. Bozmadan sonra Ankara 1. Ağır Ceza Mahkemesinin 16/3/2012 tarihli ve E.2010/374, K.2012/79 sayılı kararı ile tüm sanıklar hakkında açılan davaların zamanaşımı nedeniyle düşmesine karar verilmiştir.

16. Katılan Hazine Vekili tarafından yapılan temyiz sonucunda hüküm, Yargıtay 5. Ceza Dairesinin 28/5/2014 tarihli ve E.2013/5337, K.2014/5836 sayılı ilamıyla onanmıştır. Kararın ilgili bölümleri şöyledir:

"…

Ana ve ek iddianamelerin içeriğine ve dosya kapsamına göre özetle Bayındırlık ve İskan Bakanlığı Yapı İşleri Genel Müdürlüğü tarafından 2000 ve 2001 yılları içerisinde2886 Sayılı Kanunun 35/a ve 44. maddelerinde yer alankapalı teklif ve davetiye usulüyle yapılan bir çok ihalede usulsüzlük yapıldığı, bakanlık içerisinde Müsteşar Yardımcısı, Müşavir, Yapı İşleri Genel Müdür Yardımcısı, Yeterlilik Komisyonu başkanı, Yeterlilik Komisyonu üyesi ve ihale bürosunda çalışan sanıklar ile firma sahibi veya yetkilisi diğer sanıkların aralarında

anlaşarak ihalelerin önceden belirlenen firmalara verildiği, yasal olmayan yöntemlerle ihale verilen firma sahibi veya yetkililerinin aralarındakiaçık anlaşmalara veya yaygın uygulamaya bağlı olarakkamu görevlisi sanıklara ve usulsüz ihale alımını kolaylaştıran diğer katılımcıfirmalara çıkar sağladıklarınınve bu şekildediğer suçlar yanında 765 sayılı TCK'nın 205. maddesinde düzenlenen kamu kurum ve kuruluşlarının ihalesine fesat karıştırma suçunu işlediklerinin ileri sürüldüğü, mahkemece yapılan yargılama sonunda Devlet'in herhangi bir zararının oluşmaması ve sanıkların menfaat sağladıkları konusunda somut bilgi ve belgeye rastlanmaması nedenlerine dayanılarak eylemlerinin aynı Yasa'nın 366. maddesine uyan suçu oluşturacağı sonucuna varılarak, dava zamanaşımı nedeniyle anılan suçtan açılan kamu davalarının düşürülmesine karar verildiği, bir kısım kamu görevlisi sanıkların hazırlık aşamasında alınan savunmalarında ihalelerin önceden belirlenen firmalara verilmesi sırasında çıkar sağladıklarına ilişkin ikrarlarının bulunması nedeniyle 5237 sayılı TCK'nın 235/4. maddesi uyarınca rüşvet alma suçu yönünden ayrıca değerlendirme yapılması gerekmekle birlikte, iş bu dava ile irtibatlı Anayasa Mahkemesinin 05/10/2007 gün ve2004/4 Esas (Yüce Divan), 2007/2 Karar sayılı kararında bu beyan ve ikrarların bir bölümünün değerlendirilerek çelişkilioldukları na, yasal olmadıklarına ve mahkumiyete esas alınamayacaklarına hükmedildiği de gözetilerek yapılan incelemede;

Bozmaya uyularak gereği yerine getirilmek, delilleri takdir ve gerekçeleri gösterilmek suretiyle kurulan hükümler usul ve kanuna uygun olduğundan [hükmün onanmasına karar verilmiştir.]”

17. Dosyada Yargıtay ilamının başvurucuya tebliğ edildiğine dair herhangi bir tebligat evrakına rastlanmamıştır. Başvurucunun onama kararını öğrendiğini belirttiği 10/7/2014 tarihine göre 8/8/2014’te yapılan bireysel başvuruda süre aşımı bulunmamaktadır.

B. İlgili Hukuk

18. 1/3/1926 tarihli ve 765 sayılı mülga Türk Ceza Kanunu’nun 205., 240., 313., 366., 367. ve 368. maddeleri şöyledir:

“Madde 205 - (Değişik madde: 09/07/1953 - 6123/1 md.)

Bir kimse Türkiye Devleti hesabına olarak almaya veya satmaya yahut yapmaya memur olduğu her nevi eşyanın alım veya satımında veya pahasında veya miktarında veya yapmasında fesat karıştırarak her ne suretle olursa olsun irtikap eylerse on seneden aşağı olmamak üzere ağır hapis cezasıyla cezalandırılır ve zarar kendisine ödettirilir.

Madde 240 - (Değişik madde: 12/06/1979 - 2248/19 md.)

Yasada yazılı hallerden başka hangi nedenle olursa olsun görevini kötüye kullanan memur derecesine göre bir yıldan üç yıla kadar hapsolunur. Cezayı hafifletici nedenlerin bulunması halinde altı aydan bir yıla kadar hapis ve her iki halde iki bin liradan on bin liraya kadar ağır para cezasıyla cezalandırılır. Ayrıca memuriyetten süreli veya temelli olarak yoksun kılınır.

Madde 313 - (Değişik madde: 06/06/1991 - 3756/4 md.)

Her ne suretle olursa olsun cürüm işlemek için teşekkül oluşturanlara veya bu teşekküllere katılanlara bir yıldan iki yıla kadar ağır hapis cezası verilir.

…

Teşekkülün yöneticileri hakkında yukarıdaki fıkralar uyarınca hükmedilecek ceza üçte birden yarıya kadar artırılır.

…

Madde 366 - Her kim Hükümet hesabına olarak icra kılınan müzayede ve münakasada şiddet veya tehdit ile veya hediye vait ve itasiyle veya sair menfaatler teminiyle veya gizli ittifak yahut sair hileli vasıtalar ile rekabeti meni veya ihlal yahut müzayede ve münakasada pey sürenleri çekilmeğe sevk ederse üç aydan bir seneye kadar hapse ve otuz liradan iki yüz liraya kadar ağır cezayi nakdiye mahkûm olur.

Eğer fail kanunen veya Hükümet tarafından müzayede veya münakasaya memur olan kimse ise bir seneden üç seneye kadar hapis ve elli liradan dört yüz liraya kadar ağır cezayi nakti hükmolunur.

Madde 367 - Gerek resmi daireler marifetiyle ve gerek beynennas bilmüzayede alınıp satılacak yahut kiraya verilip alınacak mal ve mülklerin müzayedesinde yukarki maddede gösterilen suretlerden biriyle rekabeti meni veya ihlal yahut müzayedeye pey sürenleri çekilmeğe mecbur edenler bir aydan üç aya kadar hapse ve otuz liradan yüz liraya kadar ağır cezayi naktiye mahkum olur.

Madde 368 - Bir kimse kendisine veya başkasına vadolunmuş para veya sair menfaat mukabilinde müzayedeye veya münakasaya devamdan istinkaf suretiyle resmi müzayedeye fesat karıştırırsa altı aya kadar hapse ve otuz liradan elli liraya kadar ağır cezayi naktiye mahkum olur."

19. 4/4/1929 tarihli ve 1412 sayılı mülga Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu'nun 151. maddesi şöyledir:

"Suçların İhbarı

Madde 151 - Suçlara dair ihbarlar, şifahi veya yazılı olarak Cumhuriyet Müddeiumumiliğine, zabıta makam ve memurlarına ve sulh hakimlerine yapılabilir.

Bu ihbarlar kanuni mercilere tevdi edilmek üzere vali, kaymakam ve nahiye müdürlerine de yapılabilir.

Şifahi ihbarlar üzerine zabıt varakası tutulur.

(Değişik fıkra: 21/05/1985 - 3206/32 md.) Takibi şikayete bağlı olan suçlarda bu şikayet yazı ile veya tutanağa geçirilecek beyan ile mahkemeye, Cumhuriyet savcılığına ve yukarıda gösterilen makamlara da yapılabilir."

20. 4/12/2014 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 158. maddesi şöyledir:

"İhbar ve Şikâyet

Madde 158 - (1) Suça ilişkin ihbar veya şikâyet, Cumhuriyet Başsavcılığına veya kolluk makamlarına yapılabilir.

(2) Valilik veya kaymakamlığa ya da mahkemeye yapılan ihbar veya şikâyet, ilgili Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilir.

…

(4) Bir kamu görevinin yürütülmesiyle bağlantılı olarak işlendiği iddia edilen bir suç nedeniyle, ilgili kurum ve kuruluş idaresine yapılan ihbar veya şikâyet, gecikmeksizin ilgili Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilir.

(5) İhbar veya şikâyet yazılı veya tutanağa geçirilmek üzere sözlü olarak yapılabilir.

…”

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

21. Mahkemenin 12/1/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

22. Başvurucu;

i. Bayındırlık ve İskan Bakanlığında müsteşar yardımcısı olarak görev yaptığını, 26/8/2001 ile 1/9/2001 tarihleri arasında hâkim karşısına çıkarılmadan gözaltında tutulduğunu,

ii. Gözaltında bulunduğu süre boyunca kendisini ve siyasileri suçlayıcı beyanda bulunmayı reddetmesi nedeniyle sistematik olarak baskı, yorma, cebre tabi tutulduğunu, nezarethanede uyumadan ayakta bekletildiğini, elleri arkadan bağlı ve belden yukarısı çıplak olarak sorgulandığını, sorgu sırasında darbedildiğini, hayalarının sıkıldığını, uygulanan bu insanlık dışı muamele sonucunda gözaltında kaldığı beşinci günün sonunda yorgun ve bitkin düştüğünü, kendisini ve bazı siyasileri suçlar nitelikteki ifadeyi imzalamak zorunda kaldığını, Savcılık ve Sorgu Hâkimliğinde bu ifadesinden dönebileceğinden kuşkulanan kolluk görevlilerinin buna karşı bir önlem olarak bu ifadenin 2001 yılına ilişkin olduğunu, Sorgu Hâkimliğinden sonra yeniden Emniyete götürülerek 2000 yılıyla ilgili yeniden ifadesinin alınacağını, savcı ve hâkim önünde verdiği ifadesini değiştirirse ailesinin de Emniyete getirileceğini söylediklerini; 1/9/2001 tarihinde Sulh Ceza Mahkemesinde yapılan sorgusunda kolluk kuvvetlerinin duruşma salonunun kapı aralığından kendisini izlediklerini görünce hâkime “Emniyet ve savcılık ifademe göre siz sorgu zaptını hazırlayın, ben imzalayayım.” dediğini, bu şekilde icra edilen sorgu sonunda tutuklandığını,

iii. Gözaltında bulunduğu sürede müdafi yardımından faydalanmasının önlendiğini,

iv. Basın yayın organlarında soruşturmanın “Vurgun Operasyonu” olarak adlandırıldığını, daha soruşturmanın başında bu şekilde bir adlandırmayla masumiyet karinesinin ihlal edildiğini, hüküm verecek yargı organlarının baskı altına alınarak tarafsızlığının engellendiğini,

v. İşkence ve kötü muamele sonucunda alınan ifadelerin hukuka aykırı delil olmasına rağmen dosyada muhafaza edildiğini, Anayasa Mahkemesinin Yüce Divan sıfatıyla verdiği 5/10/2007 tarihli ve E.2004/45/10/2007 tarihli ve E.2004/4, K.2007/2 sayılı kararının 105. sayfasında “M. Sedat ABAN’ın poliste 1.9.2001 tarihinde saat 8:30’da başlayan ifade alma işleminin ise hiç ara vermeksizin saat 14:45’e kadar toplam altı saat on beş dakika sürdüğü anlaşılmıştır. Bu durumda, iddiaya dayanak yapılan M. Sedat ABAN ve S.D.nin hazırlık soruşturması aşamasında sanık olarak verdikleri, ancak sonradan baskıya dayalı olarak ve yasak yöntemlerle alındığını ileri sürerek kabul etmedikleri ve aksi de kanıtlanamayan, birbirleriyle çelişkili olan ve suç isnadından öteye geçmeyen ifadelerinin hükme esas alınamayacağı”nın değerlendirildiğini, hakkında beraat kararı verilebilecek olmasına rağmen zamanaşımından düşme kararı verildiğini, bunun da kamuoyunda “ceza almaktan kurtulduğu” şeklinde algılandığını, basında bu şekilde haberler çıktığını, bu nedenle delillerin takdirinde açık ve bariz bir keyfîlik sergilenerek aklanma olanağının ortadan kaldırıldığını,

vi. 1/9/2001 ile 10/7/2002tarihleri arasında on aydan fazla bir süre tutuklu kaldığını, beraat etmiş olsaydı 5271 sayılı Kanun'un 141 vd. maddelerine göre tazminat talep edebileceğini

ancak düşme kararı verildiği için tazminat talebinde bulunamadığını,

vii. Yargılamanın on iki yıldan uzun sürdüğünü belirterek Anayasa'nın 17., 19. ve 36. maddelerinde güvence altına alınan işkence ve kötü muamele yasağı, kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı, adil yargılanma hakkının alt ilkelerinden olan gözaltında müdafi yardımından yararlanma, masumiyet karinesi, hakkaniyete uygun yargılanma ve makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüş; ihlalin tespiti ve tazminat talebinde bulunmuştur.

B. Değerlendirme

1. Kabul Edilebilirlik Bakımından

a. İşkence ve Kötü Muamele Yasağının İhlal Edildiğine İlişkin İddia Yönünden

23. Başvurucu; gözaltındayken isnat olunan eylemleri ikrar etmesi amacıyla nezarethanede ayakta bekletildiğini, darbedildiğini, hayalarının sıkıldığını ileri sürmüştür.

24. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrası şöyledir:

"... Başvuruda bulunabilmek için olağan kanun yollarının tüketilmiş olması şarttır."

25. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un "Bireysel başvuru hakkı" kenar başlıklı 45. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"İhlale neden olduğu ileri sürülen işlem, eylem ya da ihmal için kanunda öngörülmüş idari ve yargısal başvuru yollarının tamamının bireysel başvuru yapılmadan önce tüketilmiş olması gerekir."

26. Başvuru yollarının tüketilmesi koşulu, bireysel başvurunun temel hak ihlallerini önlemek için son ve olağanüstü bir çare olmasının doğal sonucudur. Diğer bir ifadeyle temel hak ihlallerini öncelikle idari makamların ve derece mahkemelerinin gidermekle yükümlü olması, başvuru yollarının tüketilmesi koşulunu zorunlu kılmaktadır (Necati Gündüz ve Recep Gündüz, B. No: 2012/1027, 12/2/2013, § 20).

27. Temel hak ve özgürlüklere saygı devletin tüm organlarının anayasal ödevi olup bu ödevin ihmal edilmesi nedeniyle ortaya çıkan hak ihlallerinin düzeltilmesi idari ve yargısal makamların görevidir (Ayşe Zıraman ve Cennet Yeşilyurt, B. No: 2012/403, 26/3/2013, § 16).

28. Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru, iddia edilen hak ihlallerinin yetkili idari ve yargısal mercilerce düzeltilmemesi hâlinde başvurulabilecek ikincil nitelikte bir kanun yoludur. Bireysel başvuru yolunun ikincil niteliği gereği, Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunabilmek için öncelikle olağan kanun yollarının tüketilmesi zorunludur. Bu ilke uyarınca başvurucunun Anayasa Mahkemesi önüne getirdiği şikâyetini öncelikle ve süresinde yetkili idari ve yargısal mercilere usulüne uygun olarak iletmesi, bu konuda sahip olduğu bilgi ve kanıtlarını zamanında bu makamlara sunması, aynı zamanda bu süreçte dava ve başvurusunu takip etmek için gerekli özeni göstermiş olması gerekir (Ayşe Zıraman ve Cennet Yeşilyurt, § 17).

29. Başvurucu, başvuru formunda gözaltında kaldığı altı gün boyunca işkence ve kötü muamele gördüğünü iddia etmiştir. Başvurucu; kolluk, Cumhuriyet Savcılığı ve Sulh Ceza Mahkemesindeki ifadelerini, gözaltı giriş ve çıkışı sırasında alınan adli muayene raporlarını bireysel başvuru dosyasına ibraz etmemekle birlikte Savcılıkta ve Sulh Ceza

Mahkemesindeki ifadelerinde de kötü muameleye dair bir beyanı bulunmadığını belirtmiştir. Başvurucunun gözaltı giriş ve çıkışı sırasındaki adli muayene raporlarını ibraz etmemesinin yanı sıra bu raporlarda darp ve cebir izi bulunduğuna dair bir iddiası da bulunmamaktadır. Başvurucu, Ankara 1 No.lu Ağır Ceza Mahkemesi tarafından savunmasının alınıp tahliye edildiği 10/7/2002 tarihine kadar on aydan fazla bir süre boyunca da işkence ve kötü muamele iddialarıyla ilgili olarak herhangi bir mercie şikâyette bulunmamıştır.

30. Soruşturma ve kovuşturmada kendisini 1412 sayılı mülga Kanun'un 151. maddesi uyarınca suç ihbarının ne şekilde, hangi mercilere yapılabileceğini bilen bir vekille temsil ettiren başvurucu; işkence niteliğinde olduğunu iddia ettiği eylemlerin gerçekleştiği tarihten itibaren yaklaşık on ay boyunca sessiz kalmayı tercih ederek savunması sırasında kendisine isnat olunan suçları işlemediğini kanıtlamak için işkence ve kötü muameleye maruz kaldığını bir savunma argümanı olarak kullanmıştır. Bu nedenle başvurucunun kovuşturmadaki beyanının işkence ve kötü muamele iddialarıyla ilgili olarak tüketilmesi gereken/tüketilmiş bir başvuru yolu olarak değerlendirilmesi mümkün görülmemektedir.

31. Buna göre Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrası kapsamına giren eylemlere maruz kaldığını ileri süren başvurucu tarafından etkili bir başvuru yolu olan adli makamları hareket geçirmek için bir başvurusunun da bulunmadığı dikkate alındığında başvuruya konu olayın -bireysel başvuru yolunun ikincil niteliği gereği- Anayasa Mahkemesi tarafından incelenmesinin mümkün olmadığı değerlendirilmiştir.

32. Açıklanan nedenlerle başvurucunun işkence ve kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddiasının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Kişi Hürriyeti ve Güvenliği Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia Yönünden

33. Başvurucu 1/9/2001 ile 10/7/2002 tarihleri arasında on aydan fazla bir süre boyunca haksız olarak tutuklu kaldığını, yargılama sonunda düşme kararı verilmesi nedeniyle tutuklu kaldığı bu süre için tazminat davasıaçma imkânının bulunmadığını belirterek kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

34. 6216 sayılı Kanun'ungeçici 1. maddesinin (8) numaralı fıkrası şöyledir:

"Mahkeme, 23/9/2012 tarihinden sonra kesinleşen nihai işlem ve kararlar aleyhine yapılacak bireysel başvuruları inceler."

35. Bu hüküm gereğince Anayasa Mahkemesi, 23/9/2012 tarihinden sonra kesinleşen nihai işlem ve kararlar aleyhine yapılacak bireysel başvuruları inceler. Dolayısıyla Mahkemenin zaman bakımından yetkisi ancak bu tarihten sonra kesinleşen nihai işlem ve kararlar aleyhine yapılan bireysel başvurularla sınırlıdır. Kamu düzenine ilişkin bu düzenleme karşısında anılan tarihten önce kesinleşmiş nihai işlem ve kararları da içerecek şekilde Mahkemenin yetki kapsamının genişletilmesi mümkün değildir (G.S., B. No: 2012/832, 12/2/2013, § 14).

36. Başvurunun kabul edilebilmesi için ihlal iddiasına dayanak teşkil eden nihai işlem veya kararların 23/9/2012 tarihinden evvel kesinleşmemiş olması da gerekmektedir. Nihai işlem veya kararların anılan tarihten önce kesinleştiği tespit edildiği takdirde ilgili şikâyetler bakımından başvurunun kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir. Mahkemenin yargı yetkisine ilişkin bu tespitin bireysel başvuru incelemesinin her aşamasında yapılabilmesi mümkündür (Korcan Polatsü, B. No: 2012/726, 2/7/2013, § 32).

37. Somut olayda isnat edilen suçlar nedeniyle 1/9/2001 tarihinde tutuklanan başvurucu, 10/7/2002 tarihinde tahliye edilmiştir. Dolayısıyla başvurucunun Anayasa'nın 19. maddesinin yedinci fıkrası kapsamında, tutuklu kaldığı dönem Anayasa Mahkemesinin zaman bakımından yetkisinin başladığı 23/9/2012 tarihinden önce sona ermiştir.

38. Açıklanan nedenlerle başvurucunun kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiği yönündeki şikâyetinin zaman bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

c. Adil Yargılanma Hakkı Kapsamında Kalan Gözaltında Müdafi Yardımından Yararlanma, Masumiyet Karinesi ve Hakkaniyete Uygun Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddialar

39. Başvurucu, gözaltında bulunduğu sürede müdafi yardımından faydalandırılmadığını, basın yayın organlarında soruşturmanın “Vurgun Operasyonu” olarak adlandırıldığını, daha soruşturmanın başında bu şekilde bir adlandırmayla masumiyet karinesinin ihlal edildiğini, işkence ve kötü muamele sonucunda alınan ifadelerin hukuka aykırı delil olmasına rağmen dosyada muhafaza edildiğini, hakkında beraat kararı verilebilecek olmasına rağmen zamanaşımından düşme kararı verildiğini, bunun da kamuoyunda “ceza almaktan kurtulduğu” şeklinde algılandığını ileri sürmüştür.

40. Anayasa’nın 148. maddesinin üçüncü fıkrasının ilgili kısmı şöyledir:

“Herkes, Anayasada güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından, ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesine başvurabilir ...”

41. 6216 sayılı Kanun’un “Bireysel başvuru hakkı” kenar başlıklı 45. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

“(1) Herkes, Anayasada güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve buna ek Türkiye'nin taraf olduğu protokoller kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından, ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesine başvurabilir.”

42. 6216 sayılı Kanun’un “Bireysel başvuru hakkına sahip olanlar” kenar başlıklı 46. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

“(1) Bireysel başvuru ancak ihlale yol açtığı ileri sürülen işlem, eylem ya da ihmal nedeniyle güncel ve kişisel bir hakkı doğrudan etkilenenler tarafından yapılabilir.”

43. 6216 sayılı Kanun’un “Bireysel başvuru hakkına sahip olanlar” başlıklı 46. maddesinde kimlerin bireysel başvuru yapabileceği sayılmıştır. Anılan maddenin (1) numaralı fıkrasına göre bir kişinin Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunabilmesi için üç temel ön koşulun birlikte bulunması gerekmektedir. Bu ön koşullar; başvurucunun kamu gücünün eylem veya işleminden ya da ihmalinden dolayı “güncel bir hakkının ihlal edildiği iddiasında”bulunması, iddia edilen ihlalden kişinin “kişisel olarak” ve “doğrudan” etkilenmiş olması ve bunların sonucunda başvurucunun “mağdur” olduğunu iddia etmesidir (Fetih Ahmet Özer, B. No: 2013/6179, 20/3/2014, § 24).

44. Bir başvurunun kabul edilebilmesi için başvurucunun sadece mağdur olduğunu ileri sürmesi yeterli olmayıp ihlalden doğrudan etkilendiğini yani mağdur olduğunu göstermesi veya mağdur olduğu konusunda Anayasa Mahkemesini ikna etmesi gerekir. Bu itibarla mağdur olduğu zannı veya şüphesi de mağdurluk statüsünün varlığı için yeterli değildir

(Ayşe Hülya Potur, B. No: 2013/8479, 6/6/2014, § 24).

45. Bu kapsamda bir şüpheli hakkında yürütülen ceza soruşturmasının kovuşturmaya yer olmadığına dair kararla sonuçlanması veya açılmış olan davanın ertelenmesi, düşürülmesi ya da sanığın beraatine hükmedilmesi hâlinde makul sürede yargılanma hakkına ilişkin iddialara halel gelmemek şartıyla bu kişilerin adil yargılanma hakkının ihlali nedeniyle mağdur olduklarının kabulü mümkün değildir. Ancak bu durum, soruşturma veya kovuşturmaların yukarıda belirtilen sonuçlarının adil yargılanma hakkı dışındaki haklara etkisinin incelenmesine engel teşkil etmez (Bahaettin Gülgör ve diğerleri, B. No: 2013/3209, 21/4/2016, § 43).

46. Somut olayda başvurucu hakkında her ne kadar kamu davası açılmış ise de öngörülen zamanaşımı sürelerinin dolması nedeniyle herhangi bir mahkûmiyet hükmü kurulmamış ve davanın düşürülmesine karar verilmiştir. Dolayısıyla başvurucunun bahse konu iddiaları bakımından mağdur sıfatı bulunmamaktadır.

47. Bu nedenle mağdurluk statüsünün bulunmadığı anlaşıldığından başvurucunun bu kısımdaki şikâyetlerinin kişi bakımından yetkisizlik nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

d. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

48. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

49. Başvurucu, atılı suçlar nedeniyle yargılamanın on iki yıl sonra nihai olarak karara bağlandığını belirterek makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

50. Makul sürede yargılanma hakkı, adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil olup davaların en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılmasının yargının görevi olduğunu belirten Anayasa'nın 141. maddesi de -Anayasa'nın bütünselliği ilkesi gereği- makul sürede yargılanma hakkının değerlendirilmesinde gözönünde bulundurulmalıdır (Güher Ergun ve diğerleri, B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 38, 39).

51. Davanın karmaşıklığı, yargılamanın kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun davanın hızla sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar, bir davanın süresinin makul olup olmadığının tespitinde gözönünde bulundurulması gereken ölçütlerdir (Güher Ergun ve diğerleri, §§ 41-45).

52. Ceza muhakemesinde yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken sürenin başlangıcı, bir kişiye suç işlediği iddiasının yetkili makamlar tarafından bildirilmesi veya isnattan ilk olarak etkilendiği arama ve gözaltı gibi birtakım tedbirlerin uygulanması anıdır. Somut başvuru açısından bu tarih, başvurucunun gözaltına alındığı 26/8/2001'dir. Sürenin sona erdiği tarih ise suç isnadının nihai olarak karara bağlandığı tarihtir. Mevcut olayda bu tarih, İlk Derece Mahkemesi tarafından verilen düşmekararının Yargıtayca onandığı 28/5/2014'tür. (Ersin Ceyhan, B. No: 2013/695, 9/1/2014, § 35). Başvurucu hakkındaki yargılama on iki yıldan fazla bir süre geçtikten sonra neticelenerek kesinleşmiştir.

53. 5271 sayılı Kanun'un öngördüğü yargılama usulüne tabi mahkemeler nezdindeki

yargılamaların makul sürede tamamlanmadığı yönündeki iddialar daha önce bireysel başvuru konusu yapılmış ve Anayasa Mahkemesi tarafından makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği yönünde kararlar verilmiştir (B.E., B. No: 2012/625, 9/1/2014, §§ 23-41; Ersin Ceyhan, §§ 24-40). Somut başvuruda bu ilkelerden ayrılmayı gerektirir bir neden bulunmamaktadır.

54. Başvuruya konu davada toplam 568 sanık bulunduğu, İlk Derece Mahkemesinin 27/2/2008 tarihinde başvurucu tarafından temyiz edilmesi üzerine Yargıtay 5. Ceza Dairesince 28/6/2010 tarihinde bozulduğu, bozmadan sonra Mahkemenin 16/3/2012 tarihli kararı ile tüm sanıklar hakkında açılan davaların zamanaşımı nedeniyle düşmesine karar verildiği, yapılan temyiz incelemesi neticesinde Yargıtay 5. Ceza Dairesinin 28/5/2014 tarihli ilamıyla hükmün onandığı, davada taraf sayısı çok olmakla birlikte on iki yıldan fazla süren soruşturma ve kovuşturmada makul olmayan bir gecikmenin bulunduğu sonucuna varılmıştır.Başvurucunun tutumunun yargılamanın uzamasına özellikle bir etkisi olduğu tespit edilmemiştir.

55. Açıklanan nedenlerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

56. 6216 sayılı Kanun’un 50. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları şöyledir:

“(1) Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir.”

57. Başvurucunun makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

58. Başvurucu, ihlalin tespitiyle sembolik olarak 5 TL maddi, 10 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

59. Anayasa Mahkemesinin maddi tazminata hükmedebilmesi için başvurucunun uğradığını iddia ettiği maddi zarar ile tespit edilen ihlal arasında illiyet bağı bulunmalıdır. Söz konusu ihlal kararı kapsamında başvurucu hangi nedenle maddi zarara uğradığı konusunda bir açıklamada bulunmadığından maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

60. Başvurucunun başvuru formunda talep ettiği miktar dikkate alındığında yargılama faaliyetinin uzunluğu sebebiyle ihlal kararının yeterli tatmin sağladığı anlaşılmakla manevi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

61. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. İşkence ve kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın zaman bakımından yetkisizlik nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

3. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

4. Adil yargılanma hakkı kapsamında kalan gözaltında müdafi yardımından yararlanma, masumiyet karinesi ve hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiaların kişi bakımından yetkisizlik nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucunun maddi ve manevi tazminat taleplerinin REDDİNE,

D. 206,10 TL başvuru harcı ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

E. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 12/1/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MEHMET ARİF MADENCİ

B. No: 2014/13916 | Karar tarihi: 12.01.2017

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/13916

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

MEHMET ARİF MADENCİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/13916)

Karar Tarihi: 12/1/2017

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Recep KÖMÜRCÜ

Celal Mümtaz AKINCI

Muammer TOPAL

Recai AKYEL

Raportör : Ayhan KILIÇ

Başvurucu : Mehmet Arif MADENCİ

Vekili : Av. Tolga AYDIN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, ortağı bulunduğu şirkete sunduğu hizmetler dolayısıyla yüklendiği katma değer vergisi (KDV) iade alacağının gelir (stopaj) vergisi borcuna mahsup talebinin, anılan şirkete sunulan hizmetlerin KDV istisnası kapsamında olmadığı gerekçesiyle kabul edilmemesi nedeniyle mülkiyet ve çalışma hürriyeti haklarının; vergilerden asıl sorumlu olan şirketin açtığı davalar kabul edilirken kendi açtığı davaların reddedilmesi nedeniyle eşitlik ilkesinin; karar düzeltme istemlerinin gerekçesiz olarak reddedilmesi, ayrıca davanın yedi yılda sonuçlanması nedenleriyle de adil yargılanma hakkının; tüm bunlara bağlı olarak etkin başvuru hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 19/8/2014 tarihinde İstanbul 14. Asliye Hukuk Mahkemesi vasıtasıyla yapılmıştır. Başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesi neticesinde başvurunun Komisyona sunulmasına engel teşkil edecek bir eksikliğinin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. İkinci Bölüm Birinci Komisyonunca 29/1/2015 tarihinde, başvurunun kabul edilebilirlik

incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

4. Bölüm Başkanı tarafından 22/2/2016 tarihinde, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, bu aşamada başvuru hakkında bir görüş bildirilmeyeceğini ifade etmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

6. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir.

1. Başvuru Konusu Olayla İlgili Genel Bilgiler

7. Başvurucu Karadeniz Ereğli Vergi Dairesi Müdürlüğüne bağlı gerçek usulde gelir vergisi mükellefi olup gemi ve tekne inşa, kaynak ve montaj işiyle uğraşmaktadır.

8. Başvurucu aynı zamanda İstanbul Beyoğlu Vergi Dairesi Müdürlüğüne bağlı olup Karadeniz Ereğli'de tersanecilik faaliyetinde bulunan Madenci Gemi Sanayi Limited Şirketinin (Şirket) % 50 hisseli ortağıdır. Başvurucu şahsi ticari faaliyeti kapsamında ortağı bulunduğu Şirkete gemi ve tekne inşa, kaynak ve montaj hizmeti vermektedir.

9. Başvuru dilekçesinde ifade edildiği üzere Şirketin kurulduğu günden bu yana inşa edilen bütün gemiler yurt dışına ihraç edilmiştir. Şirket tarafından ihraç edilen her bir gemi için Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı Teşvik ve Uygulama Genel Müdürlüğünden yatırım teşvik belgesi alınmıştır.

10. Şirket, ayrıca İstanbul Beyoğlu Vergi Dairesi Müdürlüğünden 25/10/1984 tarihli ve 3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu'nun 13. maddesinin birinci fıkrasının (a) uyarınca KDV'den muafiyet belgesi alarak noterden onaylattırdığı örneklerini hizmet satın aldığı tedarikçilere vermiştir.

11. Şirkete hizmet tesliminde bulunan tedarikçilerden biri olan başvurucu, KDV'den muafiyet belgesine istinaden gerçekleştirdiği hizmet teslimlerinden doğan KDV'yi hizmet faturalarına yansıtmayarak kendisi yüklenmekte ve indirim konusu yapamadığı bu KDV'den doğan iade alacağını şahsi ticari işletmesindeki çalışanları için ödemesi gereken gelir vergilerinden mahsup etmektedir.

12. Şirketin hesap ve işlemleri Gelir İdaresi Başkanlığı Gelirler Başkontrolörlüğünce incelenmiş ve 24/11/2006 tarihli vergi inceleme raporu düzenlenmiştir. Anılan raporda, Şirkete yapılan mal ve hizmet teslimlerinin, 3065 sayılı Kanun'un 13. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde belirtilen istisna koşullarını taşımadığı ve dolayısıyla bu mal ve hizmetlerin katma değer vergisinden istisna olmadığı savunulmuştur. Raporda savunulan görüşe göre 3065 sayılı Kanun'un 13. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi uyarınca mal ve hizmet teslimlerinin KDV'den istisna olabilmesi için inşa edilen gemilerin Şirketin faaliyetlerinde kullanılması gerekte olup Şirketin ürettiği gemiler işletme aktifine kaydedilmeksizin ihraç edildiğinden ve Şirketin esas faaliyetinde kullanılmadığından bu hizmetler KDV'ye tabidir.

13. Şirket hakkında yapılan vergi incelemesinin ardından Şirkete mal ve hizmet tesliminde bulunan başvurucunun şahsi ticari faaliyetlerine ilişkin 2006 yılı defter ve belgeleri de iadeye konu olan işlemler yönünden incelenmiştir. Bu kapsamda, başvurucu tarafından

Şirkete sunulan inşa, kaynak ve montaj işçiliği hizmetlerinin istisna kapsamında olmadığı belirtilerek Şirket adına düzenlenen faturalara yansıtılmayarak şahsi işletmesinde çalışan işçilerden kesilen gelir vergileri için verilen muhtasar beyannameden mahsup suretiyle iade alınan 2006/Temmuz, 2006/Ağustos, 2006/Eylül, 2006/Ekim, 2006/Kasım, 2006/Aralık ve 2007/Ocak dönemlerine ilişkin vergilerin başvurucudan tahsili amacıyla ödeme emirleri düzenlenmiştir.

14. Öte yandan, başvurucu tarafından KDV hesaplanmaksızın teslim edilen hizmetlere ilişkin KDV'den Şirketin de müteselsil sorumluluğunun bulunduğu gerekçesiyle Şirket adına da cezalı KDV tarhiyatları yapılmıştır.

2. Şirket Adına Tarh Edilen Vergilere İlişkin Yargılama Süreci

15. Başvurucunun sunduğu ve Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) kayıtlarından yapılan araştırma sonucu elde edilen bilgi ve belgelere göre Şirket adına 2005 ve 2006 yıllarının çeşitli dönemlerine ilişkin olarak yapılan cezalı KDV tarhiyatları İstanbul 6. Vergi Mahkemesinde dava konusu edilmiştir. Yapılan yargılama sonucunda Mahkeme, 13/5/2009 tarihli ve E.2008/3961, K.2009/1630; E.2008/3962, K.2009/1631; E.2008/3963, K.2009/1632; E.2008/3964, K.2009/1633; E.2008/3965, K.2009/1634; E.2008/3966, K.2009/1635 sayılı kararlarla davaları kabul etmiştir. Mahkeme, Mehmet Arif Madenci adlı mükellef (başvurucu) tarafından, vergi dairesince verilmiş yasal "KDV istisna" belgesine istinaden KDV hesaplamadan düzenlenen faturalara konu gemi ve tekne inşa, kaynak, montaj hizmetlerinin 3065 sayılı Kanun'un 13. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde öngörülen istisna koşullarını haiz olduğu, geminin sipariş üzerine imal ve inşa edilmesinin istisnadan yararlanılmasına engel teşkil etmediği, bu nedenle Şirketin müteselsil sorumlu olmasını gerektiren bir vergiden bahsedilemeyeceği gerekçesine dayanmıştır.

16. Mahkemenin anılan kararları Danıştay Dokuzuncu Dairesinin 21/5/2010 tarihli ve E.2009/7829, K.2010/2574; E.2009/7828, K.2010/2573; E.2009/7831, K.2010/2576; E.2009/8075, K.2010/2571; E.2009/8404, K.2010/2572 sayılı kararıyla onanmıştır.

17. Danıştay Dokuzuncu Dairesinin bu kararlarına karşı karar düzeltme isteminde bulunulmuş ise de davacı Şirketin 6111 sayılı Kanun hükümlerinden yararlanmak amacıyla başvurması ve bu kapsamda davadan vazgeçmesi nedeniyle Danıştay Dokuzuncu Dairesi, 5/7/2011 tarihli ve E.2010/9503, K.2011/5185; E.2010/9206, K.2011/5180; E.2010/9501, K.2011/5183; E.2010/9207, K.2011/5185; E.2010/9208, K.2011/5182 sayılı kararlarıyla istem hakkında karar verilmesine yer olmadığına karar vermiştir.

3. Başvurucu Adına Düzenlenen Ödeme Emirlerine İlişkin Yargılama Süreci

18. Başvurucunun sunduğu ve ayrıca UYAP kayıtlarından yapılan araştırma sonucu elde edilen bilgi ve belgelere göre başvurucu adına 2006/Temmuz, 2006/Ağustos, 2006/Eylül, 2006/Ekim, 2006/Kasım, 2006/Aralık ve 2007/Ocak dönemlerine ilişkin gelir (stopaj) vergilerinin tahsili amacıyla düzenlenen ödeme emirlerine karşı Zonguldak Vergi Mahkemesinde 14/9/2007 tarihinde davalar açılmıştır. Yapılan yargılama sonucu Mahkemece 28/3/2008 tarihli ve E.2007/751, K.2008/295; E.2007/752, K.2008/296; E.2007/753, K.2008/297; E.2007/754, K.2008/298; E.2007/755, K.2008/299; E.2007/756, K.2008/300; E.2007/757, K.2008/301 sayılı kararlarla davalar kabul edilerek ödeme emirleri iptal edilmiştir. Mahkemenin gerekçesinin ilgili kısımları şu şekildedir:

"3065 Sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu'nun 13/ a maddesinde; faaliyetleri kısmen ya da tamamen deniz, hava ve demir yolu taşıma araçlarının, yüzer tesis ve araçların kiralanması

veya çeşitli şekillerde işletilmesi olan mükelleflere bu amaçla yapılan deniz, hava ve demir yolu taşıma araçlarının, yüzer tesis ve araçlarının teslimleri, bu araçlarının imal ve inşaası ile ilgili olarak yapılan teslim ve hizmetler ile bunların tadili, onarım ve bakımı şeklinde ortaya çıkan hizmetlerin vergiden müstesna olduğu, ... hükmü yer almıştır.

...

Dava dosyasının incelenmesinden, ... davacının 2006 yılı yasal defter ve belgelerinin... incelemeye alındığı, inceleme sonucu düzenlenen ... vergi inceleme raporuyla; hizmet verilen Madenci Gemi San. Tic. Ltd. Şti.'nin inşa ettiği gemileri yurt dışı firmalardan aldığı siparişler üzerine ve kendi faaliyetiyle ilgili olmaksızın yaptırdığından dolayı, aldığı istisna belgesinin kanun maddesinde aranılan şartları baştan taşımadığı, bu nedenle katma değer vergisi istisnasından yararlandırılmasının mümkün olmadığı, ziyaa uğratılan vergi ile buna bağlı ceza ve faizlerin istisna kapsamında teslimde bulunulan Madenci Gemi San. Tic. Ltd. Şti.'nden aranması gerektiğinin önerilmesi üzerine davacının da istisnadan faydalanamayacağından bahisle mahsup talebi reddedilerek ... davacıya bildirildiği ve böylece ödenmemiş sayılan vergilerin tahsili amacıyla da davaya konu ödeme emrinin düzenlendiği anlaşılmaktadır.

Olayda, uyuşmazlığın esası davacının mahsup talebinin reddedilmesinden kaynaklanmaktadır. Davacının mahsup talebi vergi inceleme raporundaki davacının mal ve hizmet tesliminde bulunduğu Madenci Gemi Ltd. Şti.'nin esas faaliyet konusunun tersane işletmeciliği olduğu, inşa ettiği gemileri kiralamak ya da işletmek üzere malik sıfatıyla inşa etmediği, satmak amacıyla inşa ettiği, gemi inşaları tamamlandığında yapmış olduğu sözleşmeler gereği siparişi veren firmaya ihraç etmekte olduğu, inşa edilen gemilerin şirket için ticari mal mahiyetinde olduğundan faaliyetinin istisna kapsamında kabul edilemeyeceği tespitlerinden hareketle davacının bu şirkete yaptığı teslim ve hizmetlerin de istisna kapsamında olmadığı kabul edilerek reddedilmişse de, yapılan teslim ve hizmetlerin gemi imal ve inşaasına yönelik olduğu açıktır.

Öte yandan, yukarıda anılan 48 seri no.lu KDV Genel Tebliği hükmünde de belirtildiği üzere, kendisine teslim veya hizmetin istisna kapsamına girdiğini belirten vergi dairesi yazısı ibraz edilen mükellef başka şart aranmaksızın istisna kapsamında işlem yapacağından davacı gemi inşaa eden Madenci Gemi Sanayi Ltd. Şti.'nin ibraz ettiği istisna belgesi doğrultusunda işlem yaparak faturalarını da buna göre düzenlemiştir. Söz konusu belge resmi kurum olan Beyoğlu Vergi Dairesi Müdürlüğünden alındığına ve teslim ve hizmetlerin yapıldığı dönem itibariyle geçerli bir belge olduğuna göre davacının istisna belgesi doğrultusunda işlem yapması yerindedir. Kaldı ki, yapılan işlemin istisna için tebliğde aranılan şartları baştan taşımadığı ya da şartların daha sonra ihlal edildiğinin tespiti halinde ziyaa uğratılan vergiler kendisine istisna kapsamında teslim veya hizmet yapılan alıcıdan aranacağından, istisna belgesinin geçersizliği söz konusu ise ziyaa uğratılan vergilerin Madenci Gemi Ltd.Şti.'nden aranması gerekecektir ki inceleme raporunda da ziyaa uğratılan vergilerin Madenci Gemi Ltd.Şti.'nden aranılması önerilmiştir.

Buna göre, davacı tarafından deniz taşıma aracı imaliyle ilgili olarak verilen ve kendisine ibraz edilen istisna belgesi doğrultusunda işleme tabi tutulan teslim ve hizmetlerin katma değer vergisi Kanunu 13/a maddesi kapsamda olduğu sonucuna ulaşıldığından, davacının istisna belgesine dayalı olarak düzenlediği faturalarda yüklenip indirim konusu yapmadığı katma değer vergilerinin ilgili dönem vergi borçlarına mahsubu talebinin kabul edilmemesi ve bu suretle ödenmemiş kabul edilen vergi borçlarının tahsili amacıyla düzenlenen ödeme

emrindehukuka uyarlık görülmemiştir."

19. Anılan kararlara karşı yapılan temyiz başvurularını inceleyen Danıştay Üçüncü Dairesinin 23/6/2009 tarihli ve E.2008/3262, K. 2009/2208; E.2008/3260, K. 2009/2214; E.2008/3261, K. 2009/2210; E.2008/3265, K.2009/2209; E.2008/3266, K. 2009/2213; E.2008/3263, K. 2009/2212; E.2008/3264, K. 2009/221 sayılı kararlarıyla İlk Derece Mahkemesinin söz konusu kararları bozulmuştur. Danıştayın bozma gerekçesi şu şekildedir:

"3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanununun "Araçlar, petrol aramaları ve teşvik belgeli yatırımlarda istisna" başlıklı 13'üncü maddesinin (a) bendinde, faaliyetleri kısmen veya tamamen deniz, hava ve demir yolu taşıma araçlarının, yüzer tesis ve araçlarının kiralanması veya çeşitli şekillerde işletilmesi olan mükelleflere bu amaçla yapılan deniz, hava ve demir yolu taşıma araçlarının yüzer tesis ve araçlarının teslimleri, bu araçların imal ve inşası ile ilgili olarak yapılan teslim ve hizmetler ile bunların tadili, onarımı ve bakımı şeklinde ortaya çıkan hizmetlerin katma değer vergisinden istisna tutulduğu kurala bağlanmış,..

...

Bu düzenlemelere göre istisna hükmünden yararlanılabilmesi, kendisine teslim ve hizmet yapılan alıcının, maddede sayılan araçları kısmen de olsa taşımacılık, kiralama ya da başka şekillerde işletmesi koşuluna bağlı kılındığından, uyuşmazlığın çözümü için davacının teslimde bulunduğu şirketin bu şartları taşıyıp taşımadığının saptanması gerekmektedir.

Davacının aynı zamanda %50 paylı ortağı olduğu ve kendisine hizmet yapılan Madenci Gemi Sanayi ve Ticaret Limited Şirketinin, yurt dışında mukim şirketlerle aralarındaki sözleşme uyarınca inşa ettirdiği gemileri, yapımının tamamlanmasının ardından ihraç ettiği, yasada öngörülen alanlarda kullanmak üzere şirket aktifine kaydetmediği anlaşılmıştır. Gemi inşa izninin şirket adına alınmış olması, Liman Başkanlığı nezdindeki gemi sicilindeki kaydın şirket adına yapılması; söz konusu gemilerin Maden Gemicilik Sanayi ve Ticaret Limited Şirketinin mülkiyetinde olduğunu ispatlayacak kanıtlar olmayıp; geminin inşası, ihraç edilmesi ve ihracat nedeniyle katma değer vergisi istisnasından yararlanılabilmesi için yapılması zorunlu işlemler olduğundan, davacının bu yöndeki iddiası yerinde görülmemiştir.

Öte yandan dava dilekçesinde; 48 seri numaralı Tebliğ gereğince, kendisine "istisna belgesinin" ibrazı halinde başka bir şart aranmaksızın işlem yapması gerektiği, bu işlemlerin vergi ziyaına yol açması halinde alıcının sorumlu tutulacağı iddia edilmiş, vergi mahkemesince de Beyoğlu Vergi Dairesi Müdürlüğünce verilen istisna belgesinin varlığına dayanılarak karar verilmiş ise de; sözü edilen belgede, bu yazının verilmesine esas olan dilekçede belirtilen hususların aksine bir durumun tespiti veya sonradan ortaya çıkması halinde vergi ziyaına yol açılacağı da belirtilmiş olup, esasen davacı hakkında önceki dönem iade talepleri üzerine yapılan incelemeyle istisna belgesi verilmesine esas olan hususların aksi tespit edilerek, haksız iade yoluyla ziyaa uğratılan vergilerin müteselsil sorumlu sıfatıyla Madenci Gemi Sanayi ve Ticaret Limited Şirketinden arandığı ve söz konusu vergilerle ilgili olarak uzlaşmaya varıldığı dosya içeriğinden anlaşılmaktadır.

Davacının %50 paylı ortağı olduğu şirket tarafından kendisine sunulan ve gerçek durumu yansıtmadığı taraflarca da bilinen istisna belgesinin hukuki geçerliliğini yitirmiş olması karşısında, salt belgenin varlığına dayanılarak iade yapılması ve iade edilen vergilerin sonradan şirketten istenmesi gerektiği yolundaki mahkemenin hükmüne esas aldığı gerekçesi hukuka uygun düşmemiştir.

Bu durumda şirket açısından ticari emtia kapsamında olduğu anlaşılan, kiralama veya başka bir suretle gelir getirici faaliyette kullanılmayan söz konusu gemilerle ilgili olarak verilen inşa, kaynak, montaj işçiliği hizmetleri üzerinden katma değer vergisi hesaplanması gerektiğinden, vergiden istisna edilmiş işler için tanınan mahsup ve iade hakkından yararlanması mümkün olmayan davacı adına düzenlenen ödeme emrinin iptali yolundaki vergi mahkemesi kararında yasaya uygunluk görülmemiştir... "

20. Zonguldak Vergi Mahkemesi, Danıştay Dairesinin bozma kararlarına uyarak 16/7/2010 tarihli ve E.2010/947, K.2010/908; E.2010/962, K.2010/914; E.2010/952, K.2010/913; E.2010/951, K.2010/912; E.2010/948, K.2010/909; E.2010/950, K.2010/911; E.2010/949, K.2010/910 sayılı kararıyla davaların reddine karar vermiştir.

21. Bu kararlar Danıştay Üçüncü Dairesi nezdinde temyiz edilmiştir. Danıştay Üçüncü Dairesince, 29/11/2012 tarihli ve E.2010/5128, K.2012/4056; E.2010/5130, K.2012/4059; E.2010/5131, K.2012/4061; E.2010/5127, K.2012/4058; E.2010/5129, K.2012/4060; E.2010/5132, K.2012/4057; E.2010/5126, K.2012/4062 sayılı kararlarla anılan İlk Derece Mahkemesi kararları onanmıştır.

22. Karar düzeltme istemleri de aynı Daire tarafından 19/12/2013 tarihli ve E.2013/5568, K.2013/6290 sayılı karar ile 18/3/2014 tarihli ve E.2013/5616, K.2014/1188; E.2013/5593, K.2014/1187; E.2013/5614, K.2014/1186; E.2013/5620, K.2014/1189; E.2013/5577, K.2014/1191; E.2013/5628, K.2014/1190 sayılı kararlarla reddedilmiştir.

23. Zonguldak Vergi Mahkemesinin E.2007/751, E.2007/752, E.2007/754, E.2007/755, E.2007/756, E.2007/757 sayılı dosyalarıyla başlatılan yargılamalara ilişkin 18/3/2014 tarihli ve E.2013/5616, K.2014/1188; E.2013/5593, K.2014/1187; E.2013/5614, K.2014/1186; E.2013/5620, K.2014/1189; E.2013/5577, K.2014/1191; E.2013/5628, K.2014/1190 sayılı kararlar 21/7/2014 tarihinde; E.2007/753 sayılı dosyasıyla başlatılan yargılamaya ilişkin E.2013/5568, K.2013/6290 sayılı karar ise 8.5.2014 tarihinde başvurucu vekiline tebliğ edilmiştir.

24. Başvurucu vekili 19/8/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

B. İlgili Hukuk

25. 3065 sayılı Kanun’un 1. maddesi şöyledir:

“Türkiye'de yapılan asagıdaki islemler katma deger vergisine tabidir:

1. Ticari, sınai, zirai faaliyet ve serbest meslek faaliyeti çerçevesinde yapılan teslim ve hizmetler,

...”

26. 3065 sayılı Kanun’un 8. maddesinin 1. fıkrası şöyledir:

“1. Katma Deger Vergisinin Mükellefi:

a) Mal teslimi ve hizmet ifası hallerinde bu isleri yapanlar,

...”

27. 3065 sayılı Kanun’un 13. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinin olay tarihindeki hâli şöyledir:

"Aşağıdaki teslim ve hizmetler vergiden müstesnadır.

a) Faaliyetleri kısmen veya tamamen deniz, hava ve demiryolu taşıma araçlarının, yüzer tesis ve araçların kiralanması veya çeşitli şekillerde işletilmesi olan mükelleflere bu amaçla yapılan deniz, hava ve demiryolu taşıma araçlarının, yüzer tesis ve araçlarının teslimleri, bu araçların imal ve inşaası ile ilgili olarak yapılan teslim ve hizmetler ile bunların tadili, onarım ve bakımı şeklinde ortaya çıkan hizmetler,"

28. 3065 sayılı Kanun'un 13. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinin 13/2/2011 tarihli ve 6111 sayılı Kanunun 85. maddesiyle yapılan değişiklikten sonraki hâli şöyledir:

"Aşağıdaki teslim ve hizmetler vergiden müstesnadır.

a) Faaliyetleri kısmen veya tamamen deniz, hava ve demiryolu taşıma araçlarının, yüzer tesis ve araçların kiralanması veya çeşitli şekillerde işletilmesi olan mükelleflere bu amaçla yapılan deniz, hava ve demiryolu taşıma araçlarının, yüzer tesis ve araçlarının teslimleri, bu araçların imal ve inşaası ile ilgili olarak yapılan teslim ve hizmetler ile bunların tadili, onarım ve bakımı şeklinde ortaya çıkan hizmetler ve faaliyetleri deniz taşıma araçları ile yüzer tesis ve araçların imal ve inşası olanlara bu araçların imal ve inşası ile ilgili olarak yapılacak teslim ve hizmetler,"

29. 3065 sayılı Kanun'un 32. maddesi şöyledir:

Bu Kanunun 11, 13, 14 ve 15 inci maddeleri ile 17 nci maddenin (4) numaralı fıkrasının (s) bendi uyarınca vergiden istisna edilmiş bulunan işlemlerle ilgili fatura ve benzeri vesikalarda gösterilen Katma Değer Vergisi, mükellefin vergiye tabi işlemleri üzerinden hesaplanacak Katma Değer Vergisinden indirilir. Vergiye tabi işlemlerin mevcut olmaması veya hesaplanan verginin indirilecek vergiden az olması hallerinde indirilemeyen Katma Değer Vergisi, Maliye ve Gümrük Bakanlığınca, tespit edilecek esaslara göre bu işlemleri yapanlara iade olunur.

30. 4/1/1961 tarihli ve 213 sayılı Vergi Usul Kanunu'nun 11. maddesinin üçüncü fıkrası şu şekildedir:

" Mal alım ve satımı ve hizmet ifası dolayısiyla vergi kesintisi yapmak ve vergi dairesine yatırmak zorunda olanların, bu yükümlülükleri yerine getirmemeleri halinde verginin ödenmesinden, alım satıma, taraf olanlar, hizmetten yararlananlar ve aralarında doğrudan veya hısımlık nedeniyle ya da sermaye, organizasyon veya yönetimine katılmak veya menfaat sağlamak suretiyle dolaylı olarak ilişkide bulunduğu tespit olunanlar müteselsilen sorumludurlar."

31. 13/7/1995 tarihli ve 22342 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 48 seri No.lu Katma Değer Vergisi Genel Tebliği'nin "A. ARAÇLARA İLİŞKİN İSTİSNA" başlıklı bölümü şöyledir:

"Katma Değer Vergisi Kanununun 13. maddesinin 4008 sayılı Kanunla değişik (a) bendinde 4108 sayılı Kanunla yapılan değişiklik ile "deniz, hava ve demiryolu taşıma araçları ile yüzer tesis ve araç"ların imal ve inşası ile ilgili olarak yapılan teslim ve hizmetler de istisna kapsamına alınmıştır.

Katma Değer Vergisi Kanununun 13/a maddesinin 4008 ve 4108 sayılı Kanunlarla değişik yeni şekline göre, faaliyetleri sözü edilen araçların kiralanması veya çeşitli şekillerde işletilmesi olan mükelleflere;

- bu araçların teslimi,

- bu araçlarla ilgili olarak verilen tadil, bakım ve onarım hizmetleri,

- bu araçların imal ve inşası ile ilgili teslim ve hizmetler,

istisna kapsamında yer almaktadır.

Katma Değer Vergisi Kanununun 13. maddesinin (a) bendinde düzenlenen araçlara ilişkin istisnanın uygulanmasında aşağıdaki şekilde hareket edilecektir.

1. İstisnanın Kapsamı

İstisnanın kapsamına; deniz taşıma araçları, yüzer tesisler veyüzer araçlar ile hava ve demiryolu taşıma araçları girmektedir.

...

2. İstisna Uygulanacak Mükellefler

a. Araçların Teslimi İle Tadil, Bakım ve Onarım Hizmetlerinde;

...

b. Araçların İmal ve İnşası İle İlgili Teslim ve Hizmetlerde;

Mükellefler araç imal veya inşasını kendi adlarına bizzat yapabilmekte ya da sipariş üzerine başkalarına yaptırabilmektedirler. Her iki halde de istisnadan yararlanılabilmesi için araçların imal ve inşasını bizzat veya sipariş vererek kendi adlarına gerçekleştirenlerin KDV mükellefi olması zorunludur.

Sipariş üzerine araçları fiilen imal veya inşa edenler de bu işle ilgili mal ve hizmet alımlarında KDV istisnasından yararlanabilecektir.

Araçların bizzat veya sipariş yoluyla imal ve inşasında istisna uygulaması aşağıdaki şekilde yürütülecektir.

i) Araçları Bizzat İmal veya İnşa Edenler

Araçların bizzat imal veya inşa edilmesi halinde mükellefe bir istisna belgesi verilecek bu belgeye dayanılarak imal veya inşa işinde kullanılacak mal ve hizmetlerin alımlarında KDV ödenmeksizin işlem yapılabilecektir.

ii) Araçları Sipariş Vererek İmal veya İnşa Ettirenler

Araçların sipariş vererek imal ve inşa ettirilmesi halinde, siparişi verene sadece aracı fiilen imal ve inşa edenin kendisine yaptığı hizmet için geçerli olmak üzere bir istisna belgesi verilecektir. Bu belge siparişi verenin aracın imal ve inşası ile ilgili diğer mal ve hizmet alımlarında kullanılamayacaktır. Siparişi verenin, aracın imal ve inşasında kullanılacak mal ve hizmetleri kısmen veya tamamen kendisinin temin etmesi halinde, bu mal ve hizmetlerin alımlarında genel esaslara göre KDV uygulanacaktır. Siparişi veren mükellefin bu şekilde yüklendiği KDV, siparişin bitmesi beklenmeden aylık dönemler halinde kendisine nakden veya mahsuben iade edilebilecektir.

Siparişi verenin ilgili dönemde yaptığı istisna kapsamındaki alımlara ilişkin iade tutarı, 93 Seri No.lu KDV Genel Tebliğinin (1.5) bölümündeki açıklamalar da dikkate alınmak suretiyle belirlenerek, bu döneme ait KDV beyannamesinde yer alan "İstisnalar" kulakçığının, "Diğer İade Hakkı Doğuran İşlemler" tablosunda beyan edilecektir. Tablonun "Teslim ve Hizmet Bedeli" sütununa istisnaya konu alışların KDV hariç tutarı, "İadeye Konu Olan KDV" sütununa bu alışlara ilişkin belgelerde gösterilen toplam KDV tutarı yazılacaktır.

Beyannamenin usulüne uygun olarak doldurulmasından sonra "Sonuç Hesapları" kulakçığında yer alan "İade Edilmesi Gereken KDV" sütunundaki tutarın bu iade tutarına ilişkin kısmı, siparişi veren mükellefe iade edilecektir.

İade talebi bir dilekçe ile yapılacak, dilekçeye;

- siparişle ilgili sözleşmenin noter onaylı bir örneği (İlk iade talebi sırasında bir defa verilecektir.),

- istisnaya konu harcamalara ilişkin alış belgelerinin dökümünü gösteren liste,

- iade talep edilen döneme ait indirilecek KDV listesi (İstisnaya konu harcamalara ait alış belgelerine ait listede gösterilen harcamalar bu listede yer almayacaktır.),

eklenecektir.

iii) Araçları Sipariş Üzerine Fiilen İmal ve İnşa Edenler

Söz konusu araçları aldıkları sipariş üzerine fiilen imal ve inşa edenlerin bu işle ilgili mal ve hizmet alımlarında da istisna uygulanacaktır. Bu durumda, siparişi alarak imal ve inşa işini fiilen yapan mükellefe verilecek istisna belgesinde sipariş üzerine yapılan araç imal ve inşası ile ilgili mal ve hizmet alımlarında geçerli olduğu belirtilecektir.

İmal ve inşa işini sipariş üzerine fiilen yapanlar bu işte kullanacakları mal ve hizmetleri bu belgeye dayanarak KDV uygulanmaksızın istisna kapsamında temin edebileceklerdir. Ancak istisna uygulamasında 93 Seri No.lu KDV Genel Tebliğinin (1.5) bölümünde belirtilen sınırın dikkate alınacağı tabiidir.

Sipariş üzerine araç imal ve inşa işini yapanlara istisna kapsamında mal teslimi ve hizmet ifasında bulunanlar bu işlemler nedeniyle yüklendikleri vergileri, indirim yoluyla telafi edememeleri halinde iade olarak talep edebileceklerdir. İade talebi bir dilekçe ile yapılacak, dilekçeye;

- araç imal ve inşa işini fiilen yapan mükellefin istisna belgesinin bir örneği,

- istisna kapsamındaki satış faturalarının dökümünü gösteren liste,

- iadenin talep edildiği döneme ilişkin indirilecek KDV listesi,

- istisna kapsamına giren satışlarla ilgili yüklenilen KDV tablosu,

eklenecektir.

Araçları imal ve inşa edenlerin imal ve inşa bittikten sonra araçları satarken veya aktife alırken istisna uygulanıp uygulanmayacağı, yukarıdaki açıklamalara göre belirlenecektir. Ancak, imal ve inşa edilen aracın daha sonra vergi uygulanarak teslim edilmesi, imal veya inşa ile ilgili mal ve hizmet alımlarında istisna hükümlerine göre işlem yapılmasına engel değildir."

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

32. Mahkemenin 12/1/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

33. Başvurucu, ortağı bulunduğu şirkete sunduğu hizmetler dolayısıyla yüklendiği KDV iade alacağının gelir (stopaj) vergisi borcuna mahsup talebinin, anılan şirkete sunulan

hizmetlerin KDV istisnası kapsamında olmadığı gerekçesiyle kabul edilmemesi nedeniyle mülkiyet ve çalışma hürriyeti haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvurucu, ayrıca vergilerden asıl sorumlu olan şirketin açtığı davalar şirket lehine sonuçlanırken kendi adına düzenlenen ödeme emirlerine karşı açtığı davaların reddedilmesinin eşitlik ilkesini zedelediğini ifade etmiştir. Son olarak başvurucu, aleyhe verilen yargı kararlarının gerekçesiz, çelişkili ve aynı konuda verilmiş emsal kararlara aykırı olması ve ayrıca davaların yedi yılda sonuçlanması nedenleriyle de adil yargılanma hakkının ihlal edildiği şikâyetinde bulunmuştur.

B. Değerlendirme

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

34. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (Tahir Canan, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16).

35. Başvurucu, vergilerden asıl sorumlu olan şirketin açtığı davalar şirket lehine sonuçlanırken kendi davalarının reddedilmesinin eşitlik ilkesini ihlal ettiğini ileri sürmüş ise de bu iddianın ciddiye alınabilmesi için başvurucunun kendisi ile benzer durumdaki başka kişilere yapılan muamele ile kendisine yapılan muamele arasında bir farklılığın bulunduğunu ve bu farklılığın meşru bir temeli olmaksızın sırf ırk, renk, cinsiyet, din, dil, cinsel yönelim ve benzeri ayrımcı bir nedene dayandığını makul delillerle ortaya koyması gerekmekte olup somut olayda ise başvurucunun bu yöndeki iddialarını temellendirecek somut bulgu ve kanıtlar ortaya koyamadığı anlaşılmaktadır. Bu nedenle eşitlik ilkesi yönünden herhangi bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

36. Başvurucu, ortağı bulunduğu şirkete verdiği hizmetler dolayısıyla yüklendiği KDV iade alacağının gelir (stopaj) vergisi borcuna mahsup talebinin, anılan şirkete sunulan hizmetlerin KDV istisnası kapsamında olmadığı gerekçesiyle kabul edilmemesi nedeniyle mülkiyet ve çalışma hürriyeti haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüş ise de çalışma hürriyetiyle ilgisi bulunmayan bu iddianın sadece mülkiyet hakkı yönünden incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

37. Ayrıca başvurucunun, aleyhe verilen yargı kararlarının çelişkili ve aynı konuda verilmiş emsal kararlara aykırı olduğu iddiası, mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin kanuniliği unsuruna ilişkin olduğundan mülkiyet hakkıyla ilgili başlık altında incelenecektir.

38. Başvurucu son olarak diğer hak ihlallerine bağlı olarak etkin başvuru hakkının da ihlal edildiği şikayetinde bulunmuş olmakla birlikte bu ihlal iddiasına ilişkin somut bir açıklamada bulunmadığından bu şikâyetin incelenmesine gerek görülmemiştir.

a. Zonguldak Vergi Mahkemesinin E.2007/753 Sayılı Dava Dosyasında Yürütülen Yargılama Yönünden

39. 30/3/2011 tarih ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un "Bireysel başvuru usulü" kenar başlıklı 47. maddesinin (5) numaralı fıkrası şöyledir:

"Bireysel başvurunun, başvuru yollarının tüketildiği tarihten; başvuru yolu öngörülmemişse ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde yapılması gerekir. Haklı bir mazereti nedeniyle süresi içinde başvuramayanlar, mazeretin kalktığı tarihten itibaren onbeş gün içinde ve mazeretlerini belgeleyen delillerle birlikte başvurabilirler. Mahkeme, öncelikle

başvurucunun mazeretinin geçerli görülüp görülmediğini inceleyerek talebi kabul veya reddeder."

40. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü' nün "Başvuru süresi ve mazeret" kenar başlıklı 64. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Bireysel başvurunun, başvuru yollarının tüketildiği tarihten, başvuru yolu öngörülmemişse ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde yapılması gerekir."

41. Bireysel başvurunun ön şartlarından birisi de başvuru süresidir. Süre, başvurunun her aşamasında dikkate alınması gereken bir usul kuralıdır.

42. Bireysel başvuruların, 6216 sayılı Kanun'un 47. maddesinin (5) numaralı fıkrası ile İçtüzük'ün 64. maddesinin (1) numaralı fıkrası uyarınca, başvuru yollarının tüketildiği tarihten, başvuru yolu öngörülmemiş ise ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde, İçtüzük'ün 63. maddesinin (1) numaralı fıkrasında belirtildiği üzere Anayasa Mahkemesine doğrudan veya diğer mahkemeler yahut yurt dışı temsilcilikler vasıtasıyla yapılması gerekmektedir.

43. Somut olayda, UYAP kayıtlarından sorgulanan dava dosyasında bulunan tebliğ mazbatasına göre Zonguldak Vergi Mahkemesinin E.2007/753 sayılı dava dosyası üzerinden başlatılan yargılamaya ilişkin nihai karar olan Danıştay Üçüncü Dairesinin, kararın düzeltilmesi isteminin reddine dair 19/12/2013 tarihli ve E.2013/5568, K.2013/6290 sayılı kararının, 8/5/2014 tarihinde başvurucu vekiline tebliğ edildiği anlaşılmaktadır. Bu durumda, bu tarihten itibaren işlemeye başlayan otuz günlük sürenin son günü olan 7/6/2014 günü hafta sonuna (cumartesi gününe) denk geldiğinden izleyen ilk iş günü olan 9/6/2014 pazartesi gününe kadar başvuru yapılması gerekirken 19/8/2014 tarihinde yapılan başvuruda süre aşımı bulunduğu sonucuna varılmaktadır.

44. Açıklanan nedenlerle, başvuru yollarının tüketildiği tarihten itibaren otuz gün içinde yapılmayan bireysel başvurunun diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin "süre aşımı" nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Zonguldak Vergi Mahkemesinin E.2007/751, E.2007/752, E.2007/754, E.2007/755, E.2007/756 ve E.2007/757 Sayılı Dava Dosyalarında Yürütülen Yargılamalar Yönünden

i. Gerekçeli Karar Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

45. Başvurucu, Danıştay Üçüncü Dairesince karar düzeltme istemlerinin gerekçesiz olarak reddedildiğini belirterek gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

46. Bakanlık, görüş bildirmemiştir.

47. Anayasa'nın 141. maddesinin üçüncü fıkrası şöyledir:

"Bütün mahkemelerin her türlü kararları gerekçeli olarak yazılır."

48. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasında, herkesin yargı organlarına davacı ve davalı olarak başvurabilme ve bunun doğal sonucu olarak da iddiada bulunma, savunma ve adil yargılanma hakkı güvence altına alınmıştır. Maddeyle güvence altına alınan hak arama özgürlüğü -kendisi bir temel hak niteliği taşımasının ötesinde- diğer temel hak ve özgürlüklerden gereken şekilde yararlanılmayı ve bunların korunmasını sağlayan en etkili güvencelerden birisidir. Bu bağlamda Anayasa'nın, bütün mahkemelerin her türlü kararlarının gerekçeli olarak yazılmasını ifade eden 141. maddesinin de hak arama

hürriyetinin kapsamının belirlenmesinde gözetilmesi gerektiği açıktır (Vedat Benli, B. No: 2013/307, 16/5/2013, § 30).

49. Mahkemelerin hükümleri için gerekçe yazmaları gerekmekle birlikte bu tarafların tüm iddialarına detaylı yanıt vermek zorunluluğu şeklinde anlaşılmamalıdır. Gerekçe yazma yükümlülüğünün ileri sürülen iddiaların davanın sonucuna etkisi yönünden her davanın şartları çerçevesinde değerlendirilerek belirlenmesi gerekmektedir. Bu kapsamda ileri sürülen iddianın kabulü hâlinde davanın sonucuna etkili olması bekleniyor ise mahkemelerin bu iddiayı değerlendirmeleri gerekebilir (Mustafa Ünlü, B. No: 2013/735, 17/9/2014, § 45).

50. Nitekim Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), derece mahkemelerinin kendisine sunulan tüm iddialara yanıt vermek zorunda olmadığını ancak ileri sürülen iddialardan biri kabul edildiğinde davanın sonucuna etkili olması hâlinde mahkemelerin bu hususa belirli ve açık bir yanıt vermek zorunda olabileceğini, böyle bir durumda dahi ileri sürülen iddiaların zımnen reddinin yeterli olabileceğini belirtmiştir (Hiro Balani/İspanya, B. No: 18064/91, 9/12/1994, §§ 27, 28)

51. Öte yandan, temyiz mercilerinin kararlarının tamamen gerekçeli olması zorunlu değildir. Temyiz merciinin yargılamayı yapan mahkemenin kararıyla aynı fikirde olması ve bunu ya aynı gerekçeyi kullanarak ya da basit bir atıfla kararına yansıtması yeterlidir. Burada önemli olan husus, temyiz merciinin bir şekilde temyizde dile getirilmiş ana unsurları incelediğini, derece mahkemesinin kararını inceleyerek onadığını ya da bozduğunu göstermesidir (Yasemin Ekşi, B. No: 2013/5486, 4/12/2013, § 57).

52. Olayda, İlk Derece Mahkemesi kararını temyizen inceleyen Danıştay Üçüncü Dairesince, Şirket tarafından inşa edilerek yurt dışına ihraç edilen gemilere ilişkin olarak başvurucu tarafından Şirkete sunulan inşa, kaynak ve montaj işçiliği hizmetlerinin 3065 sayılı Kanun'un 13. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde belirtilen istisna kapsamında olmadığı hususu detaylı bir biçimde gerekçelendirilmiş, "gemi inşa izninin şirket adına alınmış olduğu, Liman Başkanlığı nezdindeki gemi sicilindeki kaydın şirket adına yapıldığı" gibi gerek başvurucu tarafından öne sürülen gerekse İlk Derece Mahkemesi kararına dayanak yapılan hususlar, kararda tartışılarak iddialar karşılanmış ve reddedilmiştir.

53. İlk Derece Mahkemesi bozma kararına uyarak bu doğrultuda ve aynı gerekçelerle davayı reddetmiştir. Başvurucunun yaptığı temyiz başvurusunda Daire, bozmaya uyma üzerine verilen İlk Derece Mahkemesi kararını onamış ve karar düzeltme istemini ise kanunda belirtilen sebeplerden hiçbiri bulunmadığı gerekçesiyle reddetmiştir.

54. Davacı tarafından karar düzeltme dilekçesinde ileri sürülen tüm iddiaların yargılamanın daha önceki safhalarında da dile getirildiği ve bunlardan, yargılamanın esasını etkileyenlerin Danıştay bozma kararında tartışıldığı ve karşılandığı anlaşılmaktadır. Başvurucu, karar düzeltme dilekçesinde diğer aşamalardakinden farklı ve yeni bir iddiada bulunmamıştır. Dolayısıyla başvurucu tarafından ileri sürülüp de Danıştay tarafından karşılanmayan iddiaların varlığından söz edilemez. Kaldı ki karar düzeltme müessesesinde, temyiz yolundan farklı olarak 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 54. maddesinde sayılan sınırlı nedenlerin varlığı koşuluyla işin esası incelenebilmektedir. Somut olayda Danıştay tarafından bu sınırlı nedenlerin hiçbirinin var olmadığı değerlendirilmiş ve karar düzeltme istemi reddedilmiştir.

55. Açıklanan nedenlerle gerekçeli karar hakkının ihlaline yönelik şikâyetin diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle

kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

ii. Mülkiyet Hakkı ve Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

56. Başvuru formu ile eklerinin incelenmesi sonucunda açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir nedenin de bulunmadığı anlaşılan mülkiyet hakkının ve makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiaların kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

a. Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

57. Başvurucu, ortağı bulunduğu şirkete verdiği hizmetler dolayısıyla yüklendiği KDV iade alacağının gelir (stopaj) vergisi borcuna mahsup talebinin, anılan şirkete sunulan hizmetlerin KDV istisnası kapsamında olmadığı gerekçesiyle kabul edilmemesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

58. Başvurucuya göre, tersanelerce inşa edilip şirket aktifine kaydedilmeyen ve yurt dışına ihraç edilmek suretiyle satılan gemilere ilişkin mal ve hizmet teslimlerinin 3065 sayılı Kanun'un 13. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi uyarınca katma değer vergisinden istisna edilmesine ve vergi idaresince de bu şekilde uygulama yapılmasına rağmen Gelirler Başkontrolörlüğünce 2006 yılında yılında Şirket hakkında gerçekleştirilen vergi incelemesi sonucu düzenlenen raporda, anılan istisnanın sadece Şirketin esas faaliyetinde kullanılan ve şirket aktifinde kayıtlı bulunan gemileri kapsadığı, şirket faaliyetlerinde kullanılmayıp sadece inşa edilerek yurt dışına ihraç edilen gemilere ilişkin mal ve hizmet teslimlerinin katma değer vergisine tabi olduğu görüşünün benimsenmesi sonucu adına dava konusu ödeme emirleri düzenlenmiştir.

59. Başvuru dilekçesinde yapılan açıklamalara göre, ilk kez karşılaşılan bu uygulama nedeniyle Gemi İnşa Sanayicileri Birliğince yetkili kamu otoriteleri nezdinde girişimde bulunularak bu yorumun tersanecilik sektörü üzerinde yol açacağı olumsuz etkilerin anlatılması üzerine 6111 sayılı Kanun'la, inşa edildikten sonra satılan gemilere ilişkin mal ve hizmet teslimlerinin de istisna kapsamında olduğunun açıklığa kavuşturulması amacıyla ilgili hükümde yasal değişikliğe gidilmiş, ancak söz konusu değişiklikten önce yapılan işlemlere ilişkin açılmış olan davaların değişiklikten önceki hükümler doğrultusunda görülmesine devam edilmiştir.

60. Başvurucu, Şirket hakkında tarh edilen vergiler ve kesilen cezalara karşı açılan davalarda Danıştay Dokuzuncu Dairesince, Şirket tarafından inşa edilerek yurt dışına ihraç edilen gemilere ilişkin mal ve hizmet teslimlerinin de 3065 sayılı Kanun'un 13. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde belirtilen istisna kapsamında olduğu içtihadında bulunulduğu hâlde, bu Şirkete hizmet tesliminde bulunan başvurucu hakkında aynı olay nedeniyle düzenlenen ödeme emirlerine karşı açılan davalarda Danıştay Üçüncü Dairesinin, sadece ticari faaliyette fiilen kullanılan gemilere ilişkin teslim ve hizmetlerin istisna kapsamında olduğu görüşünü benimsemesi sonucu yargılama sürecinin aleyhine sonuçlandığından yakınmıştır.

61. Bakanlık herhangi bir görüş bildirmemiştir.

i. Müdahalenin Varlığı ve Türü

62. Anayasa'nın "Mülkiyet hakkı" kenar başlıklı 35. maddesi şöyledir:

"Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir.

Bu haklar, ancak kamu yararı amacıyla, kanunla sınırlanabilir.

Mülkiyet hakkının kullanılması toplum yararına aykırı olamaz."

63. Anayasa'nın "Temel hak ve hürriyetlerin sınırlanması" kenar başlıklı 13. maddesi şöyledir:

"Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz."

64. Anayasa'nın "Vergi ödevi" kenar başlıklı 73. maddesinin üçüncü fıkrası şöyledir:

"Vergi, resim, harç ve benzeri malî yükümlülükler kanunla konulur, değiştirilir veya kaldırılır."

65. Olayda, başvurucu tarafından Şirkete sunulaninşa, kaynak ve montaj işçiliği hizmetlerinin 3065 sayılı Kanun'un 13. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde belirtilen istisna kapsamında olmadığı kabul edilerek adına KDV tarhiyatı yapılmıştır. Başvurucu adına vergi salınmasının mülkiyet hakkına müdahale teşkil ettiği tartışmasızdır.

66. Anayasa’nın 35. maddesi ve (1) No.lu Protokol’ün 1. maddesi benzer düzenlemelerle mülkiyet hakkına yer vermiştir. Her iki düzenleme de üç kural ihtiva etmektedir. Sözleşmenin ilk cümlesi herkese mülkünden barışçıl yararlanma hakkı verirken Anayasa daha geniş manada mülkiyet hakkını tanımaktadır. Düzenlemelerin ikinci cümleleri ise kişilerin hangi koşullarda mülkünden yoksun bırakılabileceğini ya da kişilere ait mülkiyetin hangi koşullarla sınırlandırılabileceğini hüküm altına almaktadır (Necmiye Çiftçi ve diğerleri, B. No: 2013/1301, 30/12/2014, § 45).

67. Her iki düzenlemenin üçüncü cümlelerinde ise mülkiyetin kullanımının kontrolü ya da düzenlenmesine ilişkin hükümler yer almaktadır. Anayasa’nın 35. maddesinin son fıkrası mülkiyet hakkının kullanımının toplum yararına aykırı olamayacağı şeklinde hakkın kullanımına ilişkin genel bir ilkeye yer verirken Sözleşme'ye ek (1)No.lu Protokolün 1. maddesinin ikinci fıkrası devletlere mülkiyeti kamu yararına düzenleme ve vergiler ve diğer katkılar ile cezaların tahsili konusunda gerekli gördükleri yasaları uygulama konusundaki haklarını saklı tutarak taraf devletlerin genel yarara uygun olarak “mülkiyetin kullanımını kontrol” yetkisine sahip olduklarını kabul etmektedir. Bununla beraber Anayasa’nın birçok maddesi ilgili olduğu hususta devlete mülkiyetin kullanımının kontrolü ya da mülkiyeti düzenleme yetkisi vermektedir (Necmiye Çiftçi ve diğerleri, § 46).

68. Vergi ve benzeri yükümlülükler ile sosyal güvenlik prim ve katkılarını belirlemeye, değiştirmeye ve ödenmesini güvence altına almaya yönelik düzenlemeler, Sözleşme metninde ayrıca ifade edilmekle ve Anayasa'da ayrı hükümlerle düzenlenmiş olmakla birlikte bu düzenlemelerin de -genel itibarıyla mülkiyetin kullanımını düzenleme ve kontrol etme amacı taşıdığından- ayrı bir başlık yerine devletin mülklerin kullanımını düzenleme veya mülkiyetin kamu yararına kullanımını kontrol yetkisi kapsamında incelenmesi gerekir (Arif Sarıgül, B. No: 2013/8324, 23/2/2016, § 50).

ii. Müdahalenin İhlal Oluşturup Oluşturmadığı

69. Mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin Anayasa'ya uygun düşebilmesi için Anayasa'nın

35. maddesi ile 13. maddesindeki düzenlemelere uygun olarak yapılması gerekmektedir. Anayasa'nın 35. maddesinin ikinci fıkrasında mülkiyet hakkının ancak kamu yararı amacıyla kanunla sınırlanabileceği belirtilmek suretiyle mülkiyet hakkına yönelik müdahalelerin kanunda öngörülmesi gereği ifade edilmiştir. Öte yandan, temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasına ilişkin genel ilkeleri düzenleyen Anayasa'nın 13. maddesi de "hak ve özgürlüklerin ancak kanunla sınırlanabileceğini" temel bir ilke olarak benimsemiştir.

70. Devletin egemenlik hakkından doğan vergilendirme yetkisine ilişkin temel ilkeleri düzenleyen Anayasa'nın 73. maddesi, vergilendirme yoluyla mülkiyet hakkına yapılacak müdahalelerde kanunilik ilkesini özel olarak düzenlemiştir. Anılan maddenin üçüncü fıkrasına göre vergiler, resim, harç ve benzeri mali yükümlülükler kanunla konulur, kaldırılır ve değiştirilir. Verginin kanuniliği ilkesi, vergilendirmeye ilişkin istisna ve muafiyetleri de kapsamaktadır. Dolayısıyla hangi mal ve hizmet teslimlerinin katma değer vergisinden istisna edileceğinin de kanunla belirlenmesi zorunludur.

71. Kanunilik ilkesi, yasal düzenlemelerin ulaşılabilir, öngörülebilir ve belirli olmasını gerektirmektedir. Anayasa'nın 73. maddesinin üçüncü fıkrası hükmü ile vergi mükellefi bakımından vergisel yükümlülüklerin "belirliliği"nin ve "öngörülebilirliği"nin, bu bağlamda vergi mükelleflerinin hukuki güvenliğinin sağlanması amaçlanmıştır. Söz konusu ölçütler mülkiyet hakkına yönelik müdahalenin kanunla yapılması zorunluluğunun alt ölçütleri olarak da kabul edilmektedir. Verginin belirli ve öngörülebilir olması, vergiye ilişkin hükümlerin "açık ve anlaşılır" olmasını gerektirmekte olup Anayasa'nın 73. maddesinin üçüncü fıkrası ile Türk hukukunda vergisel yükümlülüğün mutlaka kanunla konulmasını zorunlu tutan Anayasa hükmünün vergi yoluyla mülkiyet hakkına yönelik müdahaleler karşısında kişilere Sözleşme'ye göre daha üst düzey bir koruma sağladığı söylenebilir. Bu husus, Anayasa Mahkemesince "Verginin kanuniliği ilkesi, takdire dayalı keyfî uygulamaları önleyecek sınırlamaların yasada yer almasını gerektirmekte ve vergi yükümlülüğüne ilişkin düzenlemelerin konulması, değiştirilmesi veya kaldırılmasının yasa ile yapılmasını zorunlu kılmaktadır. Buna göre vergide yükümlü, matrah, oran, tarh, tahakkuk, tahsil, uygulanacak yaptırımlar ve zamanaşımı gibi konuların yasayla düzenlenmesi zorunludur." denmek suretiyle açıklığa kavuşturulmuştur (AYM, E.2009/63, K.2011/66, 14/4/2011).

72. Kanunun varlığı kadar kanun metninin ve uygulamasının da bireylerin davranışlarının sonucunu önceden öngörebilecekleri kadar hukuki belirlilik taşıması gerekir. Bir diğer ifadeyle kanunun kalitesi de kanunilik koşulunun sağlanıp sağlanmadığının tespitinde önem arz etmektedir (Necmiye Çiftçi ve diğerleri, § 55). Hukuki belirlilik ilkesinin alt ilkeleri olan" öngörülebilirlik", hukuk kuralının uygulanması hâlinde doğabilecek sonuçların önceden tahmin edilebilmesi anlamına gelmektedir (Hentrich/Fransa, B. No: 13616/88, 22/9/1994, § 42).

73. Ticari faaliyet çerçevesinde gerçekleştirilen mal ve hizmet teslimlerinin KDV'ye tabi olduğu ve bu çerçevede mal ve hizmet tesliminde bulunanların doğacak olan KDV'nin mükellefi bulundukları hususu, 3065 sayılı Kanun'un 1. ve 8. maddelerinde açıkça düzenlenmiştir. Dolayısıyla açık bir kanun hükmüyle istisna tanınmadıkça ticari faaliyet kapsamında gerçekleştirilen her türlü mal ve hizmet teslimi KDV'ye tabi olacaktır.

74. Somut başvuruya konu olayda, uyuşmazlığın özünü, tersanecilik faaliyetinde bulunan Şirketçe inşa edildikten sonra yurt dışına ihraç edilen gemilere ilişkin olarak başvurucu tarafından anılan Şirkete sunulan inşa, kaynak ve montaj işçiliği hizmetlerinin KDV'den istisna olup olmadığı hususu oluşturmaktadır. Deniz taşıma araçlarına ilişkin istisna, 3065

sayılı Kanun'un 13. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde düzenlenmiştir. Anılan fıkranın olay tarihinde yürürlükte bulunan metni uyarınca "Faaliyetleri kısmen veya tamamen deniz ... taşıma araçlarının, yüzer tesis ve araçların kiralanması veya çeşitli şekillerde işletilmesi olan mükelleflere bu amaçla yapılan deniz ... taşıma araçlarının, yüzer tesis ve araçlarının teslimleri, bu araçların imal ve inşaası ile ilgili olarak yapılan teslim ve hizmetler ile bunların tadili, onarım ve bakımı şeklinde ortaya çıkan hizmetler," KDV'den istisna tutulmaktadır.

75. Başvurucu tarafından hizmet sunulan Şirket tersanecilik faaliyeti ile uğraşmakta ve bu çerçevede gemi inşa edip yurt dışına ihraç etmektedir. Anılan şirket tarafından bağlı bulunduğu İstanbul Beyoğlu Vergi Dairesi Müdürlüğünden 3065 sayılı Kanun'un 13. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi uyarınca KDV'den muafiyet belgesi alınmış ve noterden onaylatılan örnekleri hizmet satın alınan tedarikçilere verilmiştir. Şirkete hizmet tesliminde bulunan tedarikçiler de KDV'den muafiyet belgesine istinaden gerçekleştirdikleri hizmet teslimlerinden doğan KDV'yi hizmet faturalarına yansıtmayarak kendileri yüklenmekte ve indirim konusu yapılmayan bu KDV'leri nakden veya mahsuben iade almaktadırlar.

76. Ancak Gelir İdaresi Başkanlığı Gelirler Başkontrolörlüğünce 2006 yılında Şirketin işlemlerinin incelenmesi sonucu hakkında düzenlenen vergi inceleme raporunda, 3065 sayılı Kanun'un 13. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi uyarınca hizmet teslimlerinin KDV'den istisna olabilmesi için hizmet sunulan deniz taşıma araçlarının taşımacılık, kiralama ya da başka şekillerde işletilmesi gerektiği görüşü savunulmuş, incelenen olayda ise Şirketin sipariş üzerine inşa ettiği gemilerin Şirket faaliyetlerinde kullanılmayıp yurt dışına ihraç edilmesi nedeniyle bu gemilerin inşasında sunulan hizmetlerin KDV'ye tabi olduğu belirtilmiştir. Bu rapora dayanılarak tedarikçiler (başvurucu) tarafından sunulan hizmet teslim faturalarına yansıtılmayan KDV'lerden müteselsilen sorumlu tutularak Şirket adına vergi ziyaı cezalı KDV tarhiyatı yapılmıştır.

77. Şirket hakkında yapılan vergi incelemesinin ardından Şirkete mal ve hizmet tesliminde bulunan başvurucunun 2006 yılı şahsi ticari faaliyeti de incelenmiştir. Bu kapsamda, başvurucu tarafından Şirkete sunulan inşa, kaynak ve montaj işçiliği hizmetlerinin istisna kapsamında olmadığı belirtilerek Şirket adına düzenlenen faturalara yansıtılmayarak şahsi işletmesinde çalışan işçilerin gelir vergisinden mahsup suretiyle iade alınan vergilerin başvurucudan tahsili amacıyla ödeme emirleri düzenlenmiştir.

78. Şirket hakkında tarh edilen vergi ziyaı cezalı KDV'lere karşı İstanbul Vergi Mahkemesinde açılan davalarda Mahkemece, Mehmet Arif Madenci adlı mükellef (başvurucu) tarafından, vergi dairesince verilmiş yasal "KDV istisna" belgesine istinaden KDV hesaplanmadan düzenlenen faturalara konu gemi ve tekne inşa, kaynak, montaj hizmetlerinin 3065 sayılı Kanun'un 13. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde öngörülen istisna koşullarını haiz olduğu, geminin sipariş üzerine imal ve inşa edilmesinin istisnadan yararlanılmasına engel teşkil etmediği, bu nedenle Şirketin müteselsil sorumlu olmasını gerektiren bir vergiden bahsedilemeyeceği gerekçesiyle davaların kabulü yönünde verilen karar Danıştay Dokuzuncu Dairesince onanmıştır. Dolayısıyla Danıştay Dokuzuncu Dairesinin, 3065 sayılı Kanun'un 13. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi uyarınca mal ve hizmet teslimlerinin KDV'den istisna olabilmesi için inşa edilen gemilerin Şirketin faaliyetlerinde kullanılmasının gerekmediği, istisnanın Şirketin aktifine kaydedilmeyerek doğrudan ihraç edilen gemilerin inşasında sunulan hizmetleri de kapsadığı görüşünü benimsediği anlaşılmaktadır.

79. Davacı adına düzenlenen ödeme emirlerine karşı Zonguldak Vergi Mahkemesinde açılan davaların benzer gerekçeyle kabulü yolunda verilen kararları bozan Danıştay Üçüncü Dairesi ise aksi görüşü savunmuştur. Danıştay Üçüncü Dairesinin görüşüne göre, 3065 sayılı Kanun'un 13. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi uyarınca istisna hükmünden yararlanılabilmesi, kendisine teslim ve hizmet yapılan alıcının, maddede sayılan araçları kısmen de olsa taşımacılık, kiralama ya da başka şekillerde işletmesi koşuluna bağlı kılınmıştır.

80. Görüldüğü üzere, 3065 sayılı Kanun'un 13. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde öngörülen "istisna" hükmünün kapsamı, Danıştay Üçüncü Dairesi ile Danıştay Dokuzuncu Dairesi tarafından farklı biçimlerde yorumlanmaktadır.

81. Hukuk kurallarının ne şekilde yorumlanacağı ve birden fazla biçimde yorumlanmasının mümkün olduğu durumlarda bunlardan hangisinin benimseneceği, derece mahkemelerinin yetkisinde olan bir husustur. Anayasa Mahkemesinin bireysel başvuruda, derece mahkemelerince benimsenen yorumlardan birine üstünlük tanıması bireysel başvurunun amacıyla bağdaşmaz. Anayasa Mahkemesinin kanunilik ilkesi bağlamındaki görevi, hukuk kurallarının birden fazla yorumunun hukuki belirlilik ve öngörülebilirliği etkileyip etkilemediğini tespit etmektir. Bu itibarla, tartışılması gereken husus, anılan istisna hükmünün farklı Dairelerce farklı biçimlerde yorumlanmasının belirlilik ve öngörülebilirlik ilkelerini zedeleyip zedelemediğidir.

82. Başvurucu dilekçesinde de belirtildiği üzere, 3065 sayılı Kanun'un 13. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde öngörülen "istisna" hükmünün, inşa edildikten sonra işletme aktifinde tutulmayarak yurt dışına ihraç edilen gemilere ilişkin mal ve hizmet teslimlerini kapsayıp kapsamadığı hususu ilk kez bu olay nedeniyle yargı mercilerince tartışma konusu yapılmıştır.

83. Anayasa Mahkemesinin daha önceki kararlarında da belirtildiği üzere, ilgili mevzuatın ilk defa yorumlanmasında bölgesel ve görevsel yetkilere sahip mahkemeler arasında farklılıklar oluşması doğaldır. Diğer bir deyişle değişik yargı kademelerinde görev alan hâkimlerin tamamının ilk defa uygulanan bir kuralı aynı şekilde yorumlamaları mümkün olmayabilir. Ancak böylesi bir durumda mahkemelerin uygulamaları arasındaki uyumu ve içtihat birliğini sağlamaya yönelik mekanizmalar önem taşımaktadır (İslam Şahin, B. No: 2014/7280, 21/1/2016, § 54; Uğur Çelik, B. No: 2015/20244, 15/6/2016, § 53). Yüksek mahkemelerin oynaması gereken rol tam da yargı kararlarında doğabilecek içtihat farklılıklarına bir çözüm getirmektir. Bununla birlikte yeni kabul edilmiş bir yasanın yorumlanmasında olduğu gibi bazı hâllerde içtihadın müstekar hâle gelmesinin belirli bir zamanı gerektirdiği açıktır (Türkan Bal [GK], B. No: 2013/6932, 6/1/2015, § 56).

84. Bir kanun hükmüne ilişkin içtihadın henüz yerleşik hâle gelmediği bir aşamada o hükmün yargı organlarınca farklı biçimlerde yorumlanabilmesi hukukun doğası gereğidir. Zira hukukta nesnelliğin sağlanabilmesi açısından hukuk kurallarının belli ölçüde soyut kavramlar içermesi kaçınılmazdır. Nesnel hukuk kurallarının maddi alemde gerçekleşen olaylarla birebir örtüşmesi ve bunlara uygulanması ise her zaman mümkün olamayabilmektedir. Öte yandan hukuk kurallarının kapsamının tespitinde kural koyucu ne kadar titiz davranırsa davransın kuralın yürürlüğe girmesinden ve uygulanmaya başlamasından sonra önceden öngörülemeyen bazı yeni durumların ortaya çıkması da mümkündür. Bu gibi hâllerde kuralın yetkili otoritelerce ve özellikle yargı organlarınca yorumlanması zorunlu hâle gelmektedir. Kuralı yorumlayan otoritelerin birden fazla olması,

bazı hâllerde kuralın birden fazla yorumunu önlenemez kılmaktadır. Dolayısıyla hukuk kurallarının bu niteliği dikkate alındığında bir kanun hükmünün yargı organlarınca farklı biçimde yorumlanabilmesi ve kurala ilişkin farklı içtihatların varlığı, tek başına kuralın belirsiz ve öngörülemez olduğu yargısına ulaşmayı haklı kılmaz. Bununla birlikte birden fazla içtihadın varlığı hukuk kurallarının temel bir özelliği olan, bireyin davranışını yönlendirebilme gücünü zayıflatacak bir boyuta ulaşmışsa kamu düzeninin bozulduğundan söz edilebilir. Bu durumda bireylerin hangi içtihada göre davranışlarını yönlendirecekleri belirsizleşeceğinden öngörülebilirlik ortadan kalkar.

85. Somut olayda Dairelerin kararları incelendiğinde, tersane işletmecilerince inşa edildikten sonra işletmede kullanılmayarak yurt dışına ihraç edilen gemilere ilişkin mal ve hizmet teslimlerinin 3065 sayılı Kanun'un 13. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde öngörülen "istisna" hükmünün kapsamında olup olmadığı hususuyla ilgili başvurucunun ortağı bulunduğu Şirket hakkında 2006 yılında yapılan vergi incelemesinden kaynaklanan uyuşmazlıklar dışında Danıştay kararı olmadığı gözlemlenmektedir. Dolayısıyla yargı organlarının ve içtihat mercii olan Danıştay Dairelerinin, sipariş üzerine inşa edildikten sonra yurt dışına ihraç edilen deniz araçları bağlamında anılan hükmü ilk kez bu olay vesilesiyle yorumladıkları anlaşılmaktadır. Ayrıca 6111 sayılı Kanun'la yapılan yasal düzenlemeyle, inşa edilerek satılan gemilere ilişkin mal ve hizmet teslimlerinin de istisna kapsamında olduğu hususu açıklığa kavuşturulmak suretiyle benzer ihtilafların bir daha yaşanması ihtimalinin ortadan kaldırıldığı görülmektedir. Bu bağlamda, tek bir olayla sınırlı olarak Danıştayın iki Dairesince verilen kararlardaki bu içtihat farklılığının kamu düzenini sarsıcı bir etkisinin bulunmadığı ve dolayısıyla hukuki belirlilik ve öngörülebilirlik ilkelerine ters düşecek şekilde bireylerin hukuka duyduğu güveni sarsıcı bir nitelik arz etmediği sonucuna ulaşılmaktadır.

86. Bu itibarla vergilendirme suretiyle mülkiyet hakkına yapılan müdahalenin kanuna dayandığı kanaatine varılmaktadır.

87. Meşru amaç ve ölçülülük ilkesine ilişkin herhangi bir ihlal iddiası öne sürülmediği gibi somut olayın özellikleri de başvurunun bu unsurlar yönünden incelenmesini gerektirmediğinden meşru amaç ve ölçülülük yönünden herhangi bir denetim yapılmamıştır.

88. Açıklanan nedenlerle Anayasa’nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının ihlal edilmediğine karar verilmesi gerekir.

b. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

89. Başvurucu davanın makul sürede tamamlanmadığını belirterek Anayasa'nın 36. maddesinde yer alan adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

90. Medeni hak ve yükümlülüklere ilişkin yargılamalar ile hukuk sisteminde yer alan mevzuat hükümleri gereğince “kamu hukuku” alanına dâhil olan ancak sonucu itibarıyla medeni haklar ve yükümlülükler üzerinde belirleyici olan uyuşmazlıkları konu alan davaların makul sürede tamamlanmadığı yönündeki iddialar daha önce bireysel başvuru konusu yapılmış ve Anayasa Mahkemesince makul sürede yargılanma hakkının, adil yargılanma hakkının kapsamına dâhil olduğu kabul edilerek bir davadaki yargılama süresinin makul olup olmadığının tespitinde davanın karmaşıklığı, yargılamanın kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun davanın hızla sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususların dikkate alınacağı belirtilmiştir (Güher Ergun ve diğerleri, B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 34-64; Selahattin Akyıl, B. No:

2012/1198, 7/11/2013, §§ 54-60).

91. Başvuruya konu davaların, başvurucu tarafından adına düzenlenen ödeme emirlerinin iptali istemiyle açıldığı görülmektedir. Medeni hak ve yükümlülükleri konu alan davalarda yargılama faaliyetinin makul süre değerlendirmesi için başlangıcı, kural olarak yargılama süresinin işletilmeye başlandığı tarihtir (Güher Ergun ve diğerleri, § 50). Başvuru konusu davaların açılış tarihinin 14/9/2007 olduğu anlaşılmaktadır.

92. Sürenin bitiş tarihi ise yargılamanın sona erme tarihidir (Güher Ergun ve diğerleri, § 52). Somut başvuru açısından bu tarih, Danıştay Üçüncü Dairesi tarafından kararın düzeltilmesi isteminin reddedildiği 18/3/2014 tarihidir.

93. Başvuruya konu yargılama sürecinde, başvurucu adına düzenlenen ödeme emirlerinin iptali istemiyle 14/9/2007 tarihinde açılan davalarda İlk Derece Mahkemesi 28/3/2008 tarihinde davaları kabul ederek ödeme emirlerinin iptaline karar vermiştir. Temyiz üzerine Danıştay Üçüncü Dairesinin 23/6/2009 tarihli ilamıyla İlk Derece Mahkemesi kararlarının bozulması üzerine ilk Derece Mahkemesince bozmaya uyularak 16/7/2010 tarihinde davanın reddi yolunda hüküm kurulmuştur. Anılan karara karşı yapılan temyiz istemi 29/11/2012 tarihinde; karar düzeltme istemi ise 18/3/2014 tarihinde reddedilmiş ve hüküm bu şekilde kesinleşmiştir. Dolayısıyla yargılamanın 6 yıl 8 ay sürdüğü anlaşılmaktadır.

94. İdari yargı makamları nezdindeki yargılamaların makul sürede sonuçlandırılmadığı yönündeki iddialar daha önce bireysel başvuru konusu yapılmış ve Anayasa Mahkemesi tarafından -özellikle 2577 sayılı Kanun'da yer alan usul hükümleri de gözönünde bulundurularak- makul sürede yargılanma hakkına yönelik ilkeler tespit edilmiştir (Selahattin Akyıl, § 54-60).

95. Başvurunun değerlendirilmesi sonucunda başvuruya konu davaların hukuki meselenin çözümündeki güçlük, maddi olayların karmaşıklığı, delillerin toplanmasında karşılaşılan engeller, taraf sayısı gibi kriterler dikkate alındığında karmaşık olmaktan uzak olduğu anlaşılmaktadır. Başvurucunun usule ilişkin haklarını kullanırken özensiz davranmasıyla yargılamanın uzamasına önemli ölçüde sebep olduğu da söylenemez. Dolayısıyla somut başvuru açısından farklı karar verilmesini gerektirecek bir yön bulunmadığı ve söz konusu 6 yıl 8 aylık yargılama süresinde makul olmayan bir gecikmenin olduğu sonucuna varılmaktadır.

96. Açıklanan nedenlerle başvurucunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

4. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

97. 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları şöyledir:

"(1) Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir. …

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

98. Başvurucu ihlallerin tespiti talebinde bulunmuştur.

99. Başvurucunun makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

100. Başvurucu tazminat talebinde bulunmadığından bu konuda bir karar verilmesine gerek bulunmamaktadır.

101. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Zonguldak Vergi Mahkemesinin E.2007/753 sayılı dava dosyasında yürütülen yargılama yönünden bireysel başvurunun süre aşımı nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Zonguldak Vergi Mahkemesinin E.2007/751, E.2007/752, E.2007/754, E.2007/755, E.2007/756 ve E.2007/757 sayılı dava dosyalarında yürütülen yargılamalar yönünden;

1. Gerekçeli karar hakkının ihlaline yönelik şikâyetin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

3. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. 1. Anayasa’nın 35. maddesinde güvence altına alınan mülkiyet hakkının İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

2. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

E. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 12/1/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ALİ EDİŞ

B. No: 2014/14718 | Karar tarihi: 12.01.2017

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/14718

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

ALİ EDİŞ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/14718)

Karar Tarihi: 12/1/2017

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Recep KÖMÜRCÜ

Celal Mümtaz AKINCI

Muammer TOPAL

Recai AKYEL

Raportör Yrd. : Tuğba YILDIZ

Başvurucu : Ali EDİŞ

Vekili : Av. Zeydin KAYA

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru; terör olayı nedeniyle köyü terk etmeye mecbur kalınması sonucu 17/7/2004 tarihli ve 5233 sayılı Terör ve Terörle Mücadeleden Doğan Zararların Karşılanması Hakkında Kanun kapsamında yapılan başvurunun ve açılan davanın reddedilmesi, makul sürede sonuçlandırılmaması nedenleriyle adil yargılanma ve mülkiyet haklarının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 15/8/2014 tarihinde Hakkari Asliye Hukuk Mahkemesi vasıtasıyla yapılmıştır. Başvuru formları ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesi neticesinde başvurunun Komisyona sunulmasına engel teşkil edecek bir eksikliğinin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. İkinci Bölüm Birinci Komisyonunca 24/12/2014 tarihinde, başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

4. Bölüm Başkanı tarafından 28/1/2015 tarihinde, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas

incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlığın 16/2/2015 tarihli yazısında Anayasa Mahkemesinin önceki kararlarına ve bu kapsamda sunulan görüşlerine atfen başvuru hakkında görüş sunulmayacağı bildirilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

6. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

7. Başvurucu, Hakkari ili Çukurca ilçesi Gündeş-Ormanlı köyünde ikamet etmekte iken 1993 yılında meydana gelen terör olayları nedeniyle köyün boşaltılması neticesinde yerleşim yerinden göç etmek zorunda kaldığını iddia etmiştir.

8. Başvurucu 1/1/2005 tarihinde 5233 sayılı Kanun kapsamına giren zararının karşılanması talebiyle Hakkari Valiliği Zarar Tespit Komisyonuna (Komisyon) başvurmuştur.

9. 23/8/2007 tarihli ve 2007/1-7982 sayılı Komisyon kararında, birden fazla başvuru yapıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmiştir.

10. Belirtilen işlem aleyhine Van İdare Mahkemesinde başvurucu tarafından dava açılmıştır.

11. Van 3. İdare Mahkemesinin 29/9/2011 tarihli ve E.2011/617, K.2011/1048 sayılı kararı ile davanın reddine karar verilmiştir. Kararın gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

"…Dosyanın incelenmesinden, davacının Hakkari İli, Çukurca İlçesi, Gündeş-Ormanlı Köyünde ikamet etmekte iken yaşanan terör olayları nedeniyle köyünü 1993 yılında terk ettiğinden bahisle uğradığını ileri sürdüğü zararların 5233 sayılı Yasa uyarınca karşılanması istemi ile Hakkari Valiliği Zarar Tespit Komisyonu Başkanlığı'na başvurduğu, yapılan başvurunun davacının birden fazla başvurusu bulunduğundan bahisle reddi üzerine bakılmakta olan davanın açıldığı anlaşılmaktadır.

Her ne kadar davacı vekili tarafından davacı adına ikinci başvuru da bulunulmadığı belirtilmekte ise de, Mahkememizin 15.04.2011 tarihli ara kararı ile davalı idareden istenilen bilgi ve belgelerin incelenmesinden, davacının aynı taşınmazlarına ilişkin olarak 2005/7604 numaralı dosyada da başvuruda bulunduğu ve anılan dosyada davacıya ödeme yapıldığı görülmektedir.

Ayrıca, zarar mahallinde yapılan keşif sonucu düzenlenen keşif tutanağında teknik ve mahalli bilirkişilerle birlikte davacı ve vekilinin de imzası yer almakta, dolayısıyla yapılan keşfe davacı vekilinin de iştirak ettiğinin kabulü gerekmektedir.

Öte yandan, davacı veya vekili tarafından, dava dosyasına davacının başkaca malvarlığı bulunduğuna ya da zilyet olduğuna ilişkin herhangi bir bilgi ve belgenin ibraz edilmediği görülmektedir.

Bu durumda, yapılan keşif sonunda düzenlenen keşif tutanağınının davacı vekilince müvekkilinin 5233 sayılı Yasa kapsamına giren başkaca zararı bulunduğu yönünde bir ihtirazi kayda yer verilmeksizin imzalandığı hususu ve davacının hak sahipliğine ilişkin başkaca herhangi bir bilgi ve belge sunulamaması ve davacının zararlarının 2005/7604 numaralı dosyada giderildiği gözetildiğinde, davacının birden fazla başvurusu bulunduğu nedeniyle tesis edilen dava konusu komisyon kararında hukuka aykırılık görülmemiştir..."

12. Başvurucu tarafından kararın temyiz edilmesi üzerine Danıştay Onbeşinci Dairesinin

21/11/2012 tarihli ve E.2012/2825, K.2012/11323 sayılı ilamı ile kararın usul ve hukuka uygun olduğu, dilekçede ileri sürülen temyiz nedenlerinin kararın bozulmasını gerektirecek nitelikte görülmediği belirtilerek onanmasına karar verilmiştir.

13. Karar düzeltme talebi, aynı Dairenin 3/4/2014 tarihli ve E.2014/41, K.2014/2438 sayılı ilamı ile reddedilmiştir.

14. Ret kararının 16/7/2014 tarihinde başvurucu vekiline tebliğ edildiği ve 15/8/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunulduğu anlaşılmaktadır.

B. İlgili Hukuk

15. 5233 sayılı Kanun'un 1., 2., 4., 6., 7., 8., geçici 1., geçici 3., geçici 4. maddeleri, 24/6/2013 tarihli ve 2013/5034 sayılı Bakanlar Kurulu kararı eki kararın 1. maddesi, Danıştay Onuncu Dairesinin 30/12/2008 tarihli ve E.2008/4141, K.2008/9584 sayılı kararı, Danıştay Onuncu Dairesinin 31/12/2008 tarihli ve E.2008/5548, K.2008/9733 sayılı kararı, Danıştay Onuncu Dairesinin 20/2/2009 tarihli ve E.2008/6679, K.2009/1227 sayılı kararı (Celal Demir, B. No: 2013/3309, 6/2/2014, §§ 15-28).

16. 5233 sayılı Kanun'un 25/4/2013 tarihli ve 6462 sayılı Kanun'un 1. maddesiyle değişik 9. maddesinin birinci ve üçüncü fıkraları şöyledir:

"Yaralanma, engelli hâle gelme ve ölüm hâllerinde (7000) gösterge rakamının memur aylık katsayısı ile çarpımı sonucunda bulunan miktarın;

a) Yaralananlara altı katı tutarını geçmemek üzere yaralanma derecesine göre,

b) Çalışma gücü kaybı, yetkili sağlık kuruluşları tarafından üçüncü derece olarak tespit edilenlere dört katından yirmidört katı tutarına kadar,

c) Çalışma gücü kaybı, yetkili sağlık kuruluşları tarafından ikinci derece olarak tespit edilenlere yirmibeş katından kırksekiz katı tutarına kadar,

d) Çalışma gücü kaybı, yetkili sağlık kuruluşları tarafından birinci derece olarak tespit edilenlere kırkdokuz katından yetmişiki katı tutarına kadar,

e) Ölenlerin mirasçılarına elli katı tutarında,

Nakdî ödeme yapılır.

…

Birinci fıkranın (e) bendine göre belirlenen nakdî ödemenin mirasçılara intikalinde 4721 sayılı Türk Medenî Kanununun mirasa ilişkin hükümleri uygulanır."

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

17. Mahkemenin 12/1/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

18. Başvurucu, terör olayları nedeniyle ikamet ettiği köyünü terk etmek zorunda kaldığını, 5233 Kanun kapsamında yaptığı talebin ve akabinde açtığı davanın birden fazla başvuru yapılmış olduğu gerekçesine dayanılarak reddedildiğini fakat Komisyona yapılan ilk başvurusunun Gündeş köyündeki mal varlığı zararlarına, ikinci başvurusunun ise Gündeş köyü Ormanlı mezrasındaki mal varlığı zararlarına ilişkin olduğunu, bulundukları yerler

farklı olan iki ayrı mal varlığının değerleri için başvuru yapıldığı hususunun açtığı davada yapılan hatalı değerlendirme neticesinde göz ardı edildiğini, keşif ve yeterli araştırma yapılmaksızın idarenin sunduğu bilgi ve belgeler doğrultusunda verilen kararın yanlış ve usulsüz olduğunu ve bu hâli ile hukuka aykırılık arz ettiğini, aynı yerleşim yerinde mal varlıkları bulunan bir kısım müracaat sahibine bahse konu benzer durum kapsamında keşif yapılmadığı gerekçesiyle temyiz merciince bozma kararı verildiğini ancak kendi başvurusu hakkında ayrımcı bir uygulama sergilendiğini, idarenin can ve mal güvenliğini sağlama yükümlülüğünü yerine getirmemesi sonucu mülkiyet hakkından yoksun kaldığını ve Derece Mahkemelerinin yaptığı hatalı değerlendirme nedeniyle zararının tazmin edilmediğini, ayrıca yaptığı başvuru hakkında yürütülen işlemlerin yaklaşık on yılda sonuçlandırıldığını belirterek Anayasa'nın2., 5., 10., 17., 19., 35. ve 36. maddelerinde tanımlanan haklarının ihlal edildiğini iddia etmiş; ihlalin tespiti ile maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

B. Değerlendirme

19. Başvuru formu ve ekleri incelendiğinde başvurucunun 5233 sayılı Kanun kapsamındaki zararının tazmini amacıyla açtığı davanın reddedilmesi nedeniyle Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) 2., 5., 10., 17., 19., 35. ve 36. maddelerinde tanımlanan haklarının ihlal edildiğini iddia ettiği anlaşılmıştır. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (Tahir Canan, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16).Başvurucunun ihlal iddiaları aşağıdaki başlıklar altında incelenmiştir:

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

a. Eşitlik İlkesinin İhlal Edildiğine İlişkin İddia

20. Başvurucu, aynı yerleşim yerinde mal varlıkları bulunan bazı müracaat sahiplerine bahse konu benzer durumda temyiz merciince bozma kararı verildiğini ancak kendi başvurusu hakkında ayrımcı bir uygulama sergilendiğini belirterek Anayasa'nın 10. maddesinde tanımlanan eşitlik ilkesinin ihlal edildiğini iddia etmiştir.

21. 5233 sayılı Kanun kapsamında yapılan başvurularda, tazminat taleplerinin reddedilmesi nedeniyle ayrımcılığa maruz kalındığı iddiası daha önce bireysel başvuruya konu olmuş ve Anayasa Mahkemesinin bu konuda verdiği kararlarında, başvuruculların kendilerine hangi temele dayalı olarak ayrımcılık yapıldığına ilişkin herhangi bir beyanda bulunmadıkları gibi belirtilen iddialarını temellendirecek herhangi bir somut bulgu ve kanıt da sunmamış oldukları dikkate alınarak başvuruculların anılan iddialarının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğu sonucuna varılmıştır (Mesude Yaşar, B. No: 2013/2738, 16/7/2014, §§ 43-48; Cahit Tekin, B. No: 2013/2744, 16/7/2014, §§ 39-44).

22. Somut başvuru açısından, yapıldığı iddia edilen ayrımcılığın hangi temele dayalı olduğuna dair bir beyanda bulunulmadığı; belirtilen iddiaları temellendirecek herhangi bir somut bulgu ve kanıt sunulmadığı gibi farklı karar verilmesini gerektiren bir yön de bulunmamaktadır.

23. Açıklanan nedenlerle başvurucunun eşitlik ilkesinin ihlal edildiği iddialarının diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Yargılamanın Sonucu İtibarıyla Adil Olmadığına İlişkin İddia

24. Başvurucu; 5233 Kanun kapsamında yaptığı talebin ve akabinde açtığı davanın birden fazla başvuru yapılmış olduğu gerekçesine dayanılarak reddedildiğini fakat Komisyona yapılan ilk başvurusunun Gündeş köyündeki mal varlığı zararlarına, ikinci başvurusunun ise Gündeş köyü Ormanlı mezrasındaki mal varlığı zararlarına ilişkin olduğunu, bulundukları yerler farklı olan iki ayrı mal varlığının değerleri için başvuru yapıldığı hususunun açtığı davada yapılan hatalı değerlendirme neticesinde göz ardı edildiğini, keşif ve yeterli araştırma yapılmaksızın idarenin sunduğu bilgi ve belgeler doğrultusunda verilen kararın yanlış ve usulsüz olduğunu ve bu hâli ile hukuka aykırılık arz ettiğini, idarenin can ve mal güvenliğini sağlama yükümlülüğünü yerine getirmemesi sonucu mülkiyet hakkından yoksun kaldığını, Derece Mahkemelerinin yaptığı hatalı değerlendirme nedeniyle zararının tazmin edilmediğini iddia etmiş; yargılama sürecinde yapılan incelemeler ve lehine olmayan yargı kararı temeline dayandırıldığı tespit edilen bu iddiaların Anayasa'nın 36. maddesi kapsamında değerlendirilmesi uygun görülmüştür.

25. Anayasa'nın 148. maddesinin dördüncü fıkrası ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 49. maddesinin (6) numaralı fıkrasında, bireysel başvurulara ilişkin incelemelerde kanun yolunda gözetilmesi gereken hususların incelemeye tabi tutulamayacağı, 6216 sayılı Kanun'un 48. maddesinin (2) numaralı fıkrasında ise açıkça dayanaktan yoksun başvuruların Mahkemece kabul edilemezliğine karar verilebileceği belirtilmiştir (Necati Gündüz ve Recep Gündüz, B. No: 2012/1027, 12/2/2013, § 24).

26. Anılan kurallar uyarınca ilke olarak derece mahkemeleri önünde dava konusu yapılmış maddi olay ve olguların kanıtlanması, delillerin değerlendirilmesi, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanması ile derece mahkemelerince uyuşmazlıkla ilgili varılan sonucun esas yönünden adil olup olmaması bireysel başvuru incelemesine konu olamaz. Bunun tek istisnası, derece mahkemelerinin tespit ve sonuçlarının adaleti ve sağduyuyu hiçe sayan tarzda bariz takdir hatası içermesidir. Bu çerçevede kanun yolu şikâyeti niteliğindeki başvurular, derece mahkemesi kararları bariz takdir hatası veya açık keyfîlik içermedikçe Anayasa Mahkemesince esas yönünden incelenemez (Necati Gündüz ve Recep Gündüz, § 26).

27. Başvurucu, maddi vakıa ve delillerin hatalı takdiri neticesinde davanın reddedildiğini, bu kapsamda delillerin Derece Mahkemelerince takdirinin hatalı ve hükmün sonuç itibarıyla hukuka aykırı olduğunu belirtmekte olup iddialarının özünün Derece Mahkemelerince delillerin değerlendirilmesinde ve hukuk kurallarının yorumlanmasında isabet olmadığına ve esas itibarıyla yargılamanın sonucuna ilişkin olduğu anlaşılmaktadır.

28. Başvuru konusu İdare Mahkemesi kararında, her ne kadar başvurucu vekili tarafından başvurucu adına ikinci başvuru da bulunulmadığı belirtilmekte ise de Mahkemenin 15/4/2011 tarihli ara kararı ile davalı idareden istenilen bilgi ve belgelerin incelenmesinden başvurucunun aynı taşınmazlarına ilişkin olarak 2005/7604 numaralı dosyada da başvuruda bulunduğu ve anılan dosyada başvurucuya ödeme yapıldığının görüldüğü, ayrıca zarar mahallinde yapılan keşif sonucu düzenlenen keşif tutanağında teknik ve mahallî bilirkişilerle birlikte başvurucu ve vekilinin de imzasının yer aldığı, dolayısıyla yapılan keşfe başvurucu vekilinin de iştirak ettiği, öte yandan başvurucu veya vekili tarafından dava dosyasına başvurucunun başkaca mal varlığı bulunduğu ya da zilyet olduğuna ilişkin herhangi bir bilgi ve belgenin ibraz edilmediği, yapılan keşif sonunda düzenlenen keşif tutanağının başvurucu vekilince müvekkilinin 5233 sayılı Kanun kapsamına giren başkaca zararı bulunduğu yönünde bir ihtirazi kayda yer verilmeksizin imzalandığı hususu ve başvurucunun hak

sahipliğine ilişkin başkaca herhangi bir bilgi ve belge sunulamaması, zararlarının 2005/7604 numaralı dosyada giderildiği de gözetildiğinde birden fazla başvurusunun bulunması nedeniyle tesis edilen dava konusu Komisyon kararında hukuka aykırılık görülmediği belirtilerek davanın reddine hükmedilmiştir. Başvurucunun iddiaları, temyiz merciince de incelenip reddedilmek suretiyle yerel Mahkeme kararı onanmış; karar düzeltme talebi ise reddedilmiştir.

29. Başvurucunun iddiaları incelendiğinde keşfin usulüne uygun yapılmadığına ilişkin bilgi ve belge sunulmadığı, Mahkeme kararı gerekçesi de (bkz. §§ 8, 23)dikkate alındığında Derece Mahkemelerinin kararlarında bariz takdir hatası ve açık bir keyfîlik bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

30. Açıklanan nedenlerle başvurucu tarafından ileri sürülen iddiaların kanun yolu şikâyeti niteliğinde olduğu anlaşıldığından başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

31. Başvurucu, ayrıca idarenin can ve mal güvenliğini sağlama yükümlülüğünü yerine getirmemesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiğini iddia etmektedir.

32. Başvurucu tarafından mülkiyet hakkının ihlal edildiği hususundaki iddiaların yargılamanın sonucuna dayandırıldığı ve yargılama sürecine ilişkin olarak yukarıda yapılan değerlendirme neticesinde başvurucunun delillerini ve iddialarını sunma fırsatı bulamadığına ve yargılamaya etkin olarak katılma imkânının elinden alındığına dair bir bulgu da saptanmadığı anlaşılan somut yargılama faaliyetinin Derece Mahkemelerince adil yargılanma hakkının gereklerine uygun şekilde yerine getirildiği tespit edilmiş olduğundan mülkiyet hakkının ihlal edildiği yönündeki iddianın ayrıca değerlendirilmesine gerek görülmemiştir.

c. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

33. Başvuru formu ve eklerinin incelenmesi sonucunda açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurucunun makul sürede yargılanma hakkının ihlali iddiasının kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

34. Başvurucu, 5233 sayılı Kanun kapsamında ileri sürdüğü giderim taleplerinin değerlendirilmesi hususundaki idari süreç ve yargılama prosedürlerinin makul sürede sonuçlandırılmaması nedeniyle Anayasa’nın 36. maddesinde tanımlanan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

35. 5233 sayılı Kanun kapsamında yapılan müracaatlarda idari yargı makamları nezdindeki yargılamaların makul sürede tamamlanmadığı yönündeki iddialar daha önce bireysel başvuru konusu yapılmış ve Anayasa Mahkemesinin bu konuda verdiği kararlarında, Komisyon ve yargılama aşamalarında geçen süreler ile davanın tüm koşulları, karara bağlanan başvuru sayısı ve yargılama sürecinde Komisyon ve yargılama makamlarınca yapılan işlemler dikkate alınarak uyuşmazlığın karara bağlanması konusunda kamu otoritelerine ve özellikle yargılama organlarına atfedilebilecek bir gecikmenin olmadığı ve toplamda sekiz yılın altında gerçekleşen başvuruların karara bağlanma süresinin makul sürede yargılanma hakkının ihlaline yol açmadığı sonucuna ulaşılmıştır (Sabri Çetin, B. No:

2013/3007, 6/2/2014, §§ 61-69; Mahmut Can Arslan, B. No: 2013/3008, 6/2/2014, §§ 60-68; Mehmet Gürgen, B. No: 2013/3202, 6/2/2014, §§ 58-66; Celal Demir, §§ 58-66). Başvurunun kesin olarak karara bağlanmasının daha uzun bir sürede gerçekleştiği ve bu durumun başvuruculara atfedilebilecek bir kusurdan kaynaklanmadığı durumlarda ise makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır (İsmet Kaya, B. No: 2013/2294, 8/5/2014, §§ 46-70).

36. Somut davaya bir bütün olarak bakıldığında Komisyona başvuru tarihi (1/1/2005)ile nihai karar tarihi olan karar düzeltme isteminin reddine dair karar tarihi (3/4/2014) arasında geçen toplam 9 yıl 3 aylık sürede, başvurucu açısından farklı karar verilmesini gerektiren bir yön bulunmadığı ve söz konusu yargılama süresinde makul olmayan bir gecikmenin olduğu sonucuna varılmıştır.

37. Açıklanan nedenlerle başvurucunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

38. 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları şöyledir:

"(1) Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

39. Başvurucu, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğinin tespitini ve bu nedenle tazminata hükmedilmesini talep etmiştir.

40. Makul sürede yargılanma hakkının ihlali nedeniyle yalnızca ihlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 7.200 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

41. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Eşitlik ilkesinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Yargılamanın sonucu itibarıyla adil olmadığına ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki

makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Başvurucuya net 7.200 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

E. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 12/1/2017tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ABDULLAH SERT

B. No: 2014/14752 | Karar tarihi: 12.01.2017

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/14752

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

ABDULLAH SERT BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/14752)

Karar Tarihi: 12/1/2017

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Recep KÖMÜRCÜ

Celal Mümtaz AKINCI

Muammer TOPAL

Recai AKYEL

Raportör : Aydın ŞİMŞEK

Başvurucu : Abdullah SERT

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru; tutukluluğun kanunda öngörülen azami süreyi aşması nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 1/9/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinde başvurunun süresinde yapılmadığından bahisle başvuru hakkında idari ret kararı verilmiştir.

4. Başvurucu, idari ret kararına itiraz etmiştir.

5. Komisyonca başvurucunun idari ret kararına yönelik itirazının ve adli yardım talebinin kabulüne; başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

6. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi

(UYAP) aracılığıyla erişilen bilgi ve belgeler çerçevesinde ilgili olaylar özetle şöyledir:

7. Başvurucu 17/7/2006 tarihinde yaşanılan iki kişinin ateşli silahla öldürülmesi olayına ilişkin olarak Bakırköy 8. Sulh Ceza Mahkemesinin 9/1/2008 tarihli kararı ile tutuklanmıştır.

8. Bakırköy Cumhuriyet Başsavcılığının 10/1/2008 tarihli iddianamesiyle başvurucunun (bir kişiye yönelik) kasten insan öldürme suçunu işlediğinden bahisle cezalandırılması istemiyle aynı yer ağır ceza mahkemesine kamu davası açılmıştır.

9. Bakırköy 12. Ağır Ceza Mahkemesinin (Mahkeme) E.2008/47 sayılı dosyası üzerinden görülen davada 14/4/2009 tarihli duruşmada başvurucunun tahliyesine karar verilmiştir.

10. Mahkeme 16/12/2010 tarihinde yapılan duruşmada Cumhuriyet savcısının esas hakkındaki görüşünü bildirmesinden sonra kanıt durumuna göre kuvvetli suç şüphesinin varlığı, iddianamede ve mütalaada istenen ceza miktarlarına göre kaçma şüphesinin varlığı ve adli kontrol tedbirinin yeterli olmayacağı gerekçesi ile başvurucunun (yeniden) tutuklanmasına karar vermiştir.

11. Mahkemenin 10/3/2011 tarihli kararı ile başvurucunun kasten insan öldürme suçundan mahkûmiyetine ve tutukluluk hâlinin devamına karar verilmiştir. Anılan karar, temyiz incelemesi sonunda Yargıtay 1. Ceza Dairesinin 28/8/2012 tarihli ilamı ile usul yönünden bozulmuştur.

12. Yargıtay bozma ilamı sonrası yargılamaya E.2012/136 sayılı dosya üzerinden (başvurucu yönünden tutuklu olarak) devam olunmuştur. Mahkemenin 15/2/2013 tarihli kararı ile başvurucunun kasten insan öldürme suçundan 20 yıl hapis cezasıyla cezalandırılmasına ve aldığı ceza miktarına göre tutukluluk hâlinin devamına karar verilmiştir.

13. Anılan mahkûmiyet kararı, temyiz incelemesi sonunda Yargıtay 1. Ceza Dairesinin 4/6/2014 tarihli ilamı ile başvurucu hakkında haksız tahrik hükümlerinin uygulanması sırasında fazla ceza tayin edildiği gerekçesiyle bozulmuştur.

14. Bozma ilamı sonrası Mahkemenin E.2014/233 sayılı dosyası üzerinden devam olunan yargılamada 9/7/2014 tarihinde yapılan tensip incelemesinde tutukluğunun devamına karar verilmiştir.

15. Başvurucu 11/7/2014 tarihinden karara itiraz etmiştir. Bakırköy 13. Ağır Ceza Mahkemesinin 22/7/2014 tarihli kararı ile itirazın kesin olarak reddine karar verilmiştir.

16. Anılan karar, başvurucuya 8/8/2014 tarihinde tebliğ edilmiştir.

17. Başvurucu 1/9/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

18. Mahkemenin 30/9/2014 tarihli kararı ile başvurucunun kasten insan öldürme suçundan 15 yıl hapis cezasıyla cezalandırılmasına karar verilmiştir. Mahkeme, Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 12/04/2011 tarihli ve E.2011/1-51, K.2011/42 sayılı içtihadına dayanarak azami tutukluluk süresinin hesabında ilk derece mahkemesi tarafından hüküm verilinceye kadar geçen sürenin dikkate alınması gerektiğini, buna göre azami beş yıllık tutukluluk süresinin dolmadığını belirterek hükümle birlikte başvurucunun tutukluluk hâlinin devamına da karar vermiştir.

19. Karar, temyiz incelemesi sonunda Yargıtay 1. Ceza Dairesinin 5/10/2015 tarihli ilamı ile onanmıştır.

IV. İLGİLİ HUKUK

20. 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun "Tutuklulukta geçecek süre" kenar başlıklı 102. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"Ağır ceza mahkemesinin görevine giren işlerde, tutukluluk süresi en çok iki yıldır. Bu süre, zorunlu hallerde, gerekçesi gösterilerek uzatılabilir; uzatma süresi toplam üç yılı geçemez."

21. 5271 sayılı Kanun'un "Tazminat istemi" kenar başlıklı 141. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ilgili bölümü şöyledir:

"Suç soruşturması veya kovuşturması sırasında;

a) Kanunlarda belirtilen koşullar dışında yakalanan, tutuklanan veya tutukluluğunun devamına karar verilen,

...

Kişiler, maddî ve manevî her türlü zararlarını, Devletten isteyebilirler."

22. 5271 sayılı Kanun'un "Tazminat isteminin koşulları" kenar başlıklı 142. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Karar veya hükümlerin kesinleştiğinin ilgilisine tebliğinden itibaren üç ay ve her hâlde karar veya hükümlerin kesinleşme tarihini izleyen bir yıl içinde tazminat isteminde bulunulabilir."

V. İNCELEME VE GEREKÇE

23. Mahkemenin 12/1/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

24. Başvurucu; yargılandığı davada 5271 sayılı Kanun'un 102. maddesine aykırı bir şekilde beş yıldır tutukluğun devam ettirildiğini, buna rağmen mahkemece tahliye taleplerinin kabul edilmediğini belirterek tahliyesine karar verilmesi talebinde bulunmuştur.

B. Değerlendirme

25. Başvurucu, bireysel başvuru formu ve eklerinde hangi temel hak ve özgürlüğünün ihlal edildiğine ilişkin bir açıklamada bulunmamıştır. Anayasa Mahkemesi, olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (Tahir Canan, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Bu itibarla başvurucunun, tutukluluğun Kanun'da öngörülen azami süreyi aştığı şikâyetinin Anayasa'nın 19. maddesinde güvence altına alınan kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı kapsamında incelenmesi uygun görülmüştür.

26. Başvurunun değerlendirmesinde esas alınacak Anayasa'nın 19. maddesinin birinci, ikinci ve üçüncü fıkralarının ilgili bölümleri şöyledir:

"Herkes, kişi hürriyeti ve güvenliğine sahiptir.

Şekil ve şartları kanunda gösterilen:

... bir mahkeme kararının ... gereği olarak ilgilinin yakalanması veya tutuklanması... halleri dışında kimse hürriyetinden yoksun bırakılamaz.

Suçluluğu hakkında kuvvetli belirti bulunan kişiler, ancak kaçmalarını, delillerin yok edilmesini veya değiştirilmesini önlemek maksadıyla veya bunlar gibi tutuklamayı zorunlu kılan ve kanunda gösterilen diğer hallerde hakim kararıyla tutuklanabilir ..."

1. Başvuru Yollarının Tüketilmesi Hakkında

27. Tutukluluk hâli sona ermiş olan başvuruculaların (devam eden tutukluluk hâlinden farklı olarak) tutukluluğun kanunda öngörülen azami süreyi ya da makul süreyi aştığı şikâyetleri yönünden iddia edilen ihlalin tespitini ve tazminat ödenmesini sağlayabilecek bir hukuk yolu mevcut ise öncelikle bu yolu tüketmeleri gerekir. 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesinin (1) numaralı fıkrası ile öngörülen tazminat yolu, bir yandan başvuruculaların maruz kaldığı tutukluluk nedenleri ve süresinin uzunluğunun tespiti, diğer yandan da uğranılan zararın tazmini imkânını sağladığından anılan şikâyetler açısından erişilebilir ve elverişli bir çözüm olanağı ve makul ölçüde bir başarı olanağı sunmaktadır (Hamit Kaya, B. No: 2012/338, 2/7/2013, §§ 46-48).

28. Somut olayda Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunulduktan sonra İlk Derece Mahkemesince 30/9/2014 tarihinde başvurucu hakkında mahkûmiyet hükmü tesis edilmiş ve hükümle birlikte tutukluluğun devamına karar verilmiştir. Anılan mahkûmiyet hükmü, bireysel başvuru henüz sonuçlanmadan Yargıtay 1. Ceza Dairesinin 5/10/2015 tarihli ilamı ile onararak kesinleşmiştir. Başvurucu, mahkûmiyet hükmünün kesinleştiği 5/10/2015 tarihinden itibaren kural olarak 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesine dayanarak tazminat talebinde bulunma imkânına sahiptir. Bununla birlikte başvuru konusu olayın özelliği dikkate alındığında başvurucu açısından bireysel başvurunun karara bağlandığı tarih itibarıyla tazminat talebinde bulunmak için Kanun'da öngörülen süre (bkz. § 22) geçmiş bulunmakta ve bu sürenin geçirilmesinde başvurucuya herhangi bir kusur izafe edilememektedir. Kaldı ki başvuru tarihi itibarıyla başvurucunun mağduriyetini giderebilecek nitelikte tüketilmesi gereken bir başvuru yolunun bulunmadığı da açıktır (Abdullah Akyüz [GK], B. No: 2013/9352, 2/7/2015, §§ 48, 49).

2. Şikâyetin İncelenmesi

29. Anayasa'nın 19. maddesinin birinci fıkrasında herkesin kişi hürriyeti ve güvenliği hakkına sahip olduğu ilke olarak konduktan sonra, ikinci ve üçüncü fıkralarında şekil ve şartları kanunda gösterilmek şartıyla kişilerin özgürlüğünden mahrum bırakılabileceği durumlar sınırlı olarak sayılmıştır. Dolayısıyla kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının kısıtlanması ancak Anayasa'nın anılan maddesi kapsamında belirlenen durumlardan herhangi birinin varlığı hâlinde söz konusu olabilir (Murat Narman, B. No: 2012/1137, 2/7/2013, § 42).

30. Anayasa'nın 13. maddesinin ilgili bölümü şöyledir:

"Temel hak ve hürriyetler ... ancak kanunla sınırlanabilir ..."

31. Kişi hürriyetine yönelik bir müdahale olarak tutuklamanın "Anayasa'nın bütünlüğü" ilkesi gereğince Anayasa'nın 19. maddesinin yanı sıra temel hak ve özgürlüklerin sınırlanmasını düzenleyen Anayasa'nın 13. maddesiyle getirilen ölçütlere de uygun olması gerekir. Belirtilen Anayasa hükmü, hak ve özgürlükleri sınırlama ve güvence rejimi bakımından temel öneme sahip olup Anayasa'da yer alan bütün hak ve özgürlüklerin hangi ölçütler göz önünde bulundurularak sınırlandırılabileceğini ortaya koymaktadır.

32. Anayasa'nın 13. maddesinde temel hak ve hürriyetlerin ancak kanunla sınırlanabileceği hükme bağlanmıştır. Öte yandan Anayasa'nın 19. maddesinde kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının sınırlanabileceği durumların şekil ve şartlarının kanunda gösterilmesi kuralına yer verilmiştir.

33. Anayasa'nın; 13. maddeyle tüm temel ve hak özgürlüklerin sınırlanmasına ilişkin getirdiği "kanunilik" şartını, kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı yönünden 19. maddede ayrıca belirttiği görülmektedir. Bu bağlamda birbirleriyle uyumlu olan Anayasa'nın 13. ve 19. maddeleri uyarınca kişi hürriyetine ilişkin müdahale olarak tutuklamanın kanuni bir dayanağının bulunması zorunludur (Murat Narman, § 43). Bu itibarla başvurucunun tutukluluk durumunun "kanuni" dayanağının bulunup bulunmadığının Anayasa Mahkemesince incelenmesi gerekir.

34. 5271 sayılı Kanun'un 102. maddesinin (2) numaralı fıkrasında, ağır ceza mahkemesinin görevine giren işlerde tutukluluk süresinin en çok iki yıl olduğu ve bu sürenin zorunlu hâllerde gerekçesi gösterilerek uzatılabileceği ancak uzatma süresinin toplam üç yılı geçemeyeceği belirtilmiştir. Buna göre uzatma süreleri dâhil toplam tutukluluk süresinin azami beş yıl olabileceği anlaşılmaktadır (Hamit Kaya, § 40).

35. Tutukluluk süresinin belirlenmesinde ilk derece mahkemesi önünde yargılama aşamasında geçen sürelerin dikkate alınması gerekir. Zira kişi yargılanmakta olduğu davada ilk derece mahkemesi kararıyla mahkûm edilmişse bu kişinin hukuki durumu "bir suç isnadına bağlı olarak tutuklu" olma kapsamından çıkmakta ve tutmanın nedeni ilk derece mahkemesince verilen hükme bağlı olarak tutma hâline dönüşmektedir (Hamit Kaya, § 41). Bu bakımdan temyiz aşamasında geçen süreler tutukluluk süresinin değerlendirmesinde dikkate alınmaz. Ancak bozma kararı sonrasında bireyin durumu tekrar suç isnadına bağlı tutmaya dönüşeceğinden ilk derece mahkemesi önünde geçen süre değerlendirmede dikkate alınacaktır (Savaş Çetinkaya, B. No: 2012/1303, 21/11/2013, § 42).

36. Somut olayda başvurucu 9/1/2008 tarihinde tutuklanmış, yargılandığı davada 14/4/2009 tarihinde tahliye edilmiştir. Mahkeme yargılamanın devamında 16/12/2010 tarihinde başvurucunun (yeniden) tutuklanmasına karar vermiştir. Başvurucu hakkında Mahkemece verilen 10/3/2011 tarihli mahkûmiyet kararı, Yargıtay 1. Ceza Dairesinin 28/8/2012 tarihli ilamı ile bozulmuştur. Bozma ilamı sonrasında Mahkeme 15/2/2013 tarihinde yeniden başvurucunun mahkûmiyetine karar vermiş; anılan karar da Yargıtay 1. Ceza Dairesinin 4/6/2014 tarihli ilamı ile bozulmuştur. Son olarak Mahkemece verilen 30/9/2014 tarihli mahkûmiyet hükmü, Yargıtay 1. Ceza Dairesinin 5/10/2015 tarihli ilamı ile onanarak kesinleşmiştir.

37. Bu belirlemelere göre başvurucu 9/1/2008-14/4/2009, 16/12/2010-10/3/2011, 28/8/2012-15/2/2013, 4/6/2014-30/9/2014 tarihleri arasında bir suç isnadına bağlı olarak hürriyetinden yoksun kalmış iken 10/3/2011-28/8/2012, 15/2/2013-4/6/2014 tarihleri arasında ve 30/9/2014 tarihinden sonra İlk Derece Mahkemesince verilen hükme bağlı olarak tutulmuştur.

38. Başvurucu, bir suç isnadına bağlı olarak 9/1/2008-14/4/2009 tarihleri arasında 1 yıl 3 ay 5 gün, 16/12/2010-10/3/2011 tarihleri arasında 2 ay 24 gün, 28/8/2012-15/2/2013 tarihleri arasında 5 ay 17 gün, 4/6/2014-30/9/2014 tarihleri arasında 3 ay 26 gün olmak üzere toplam 1 yıl 13 ay 72 gün süreyle hürriyetinden yoksun bırakılmıştır. Dolayısıyla başvurucunun tutukluluk süresi beş yılı doldurmamıştır.

39. Açıklanan nedenlerle başvurucunun tutukluluğun Kanun ile öngörülen azami süreyi aştığı iddiasına ilişkin olarak bir ihlalin olmadığı açık olduğundan başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekmektedir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 339. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca tahsil edilmesi mağduriyetine neden olacağından başvurucunun yargılama giderlerini ödemekten TAMAMEN MUAF TUTULMASINA 12/1/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

RAMAZAN YALÇİN VE DİĞERLERİ

B. No: 2014/15360 | Karar tarihi: 12.01.2017

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/15360

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

RAMAZAN YALÇİN VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/15360)

Karar Tarihi: 12/1/2017

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Recep KÖMÜRCÜ

Celal Mümtaz AKINCI

Muammer TOPAL

Recai AKYEL

Raportör Yrd. : Tuğba YILDIZ

Başvurucular : 1. Ramazan YALÇİN

2. Salih YALÇİN

3. Mehdin YALÇİN

4. Salih AYTEKİN

5. Mehmet AYTEKİN

Vekili : Av. Mahmut VEFA

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurular, terör olayları nedeniyle köyü terk etmeye mecbur kalınması sonucu 17/7/2004 tarihli ve 5233 sayılı Terör ve Terörle Mücadeleden Doğan Zararların Karşılanması Hakkında Kanun kapsamında yapılan başvurular neticesinde hükmedilen tazminat miktarının yeterli olmadığı gerekçesiyle açılan davaların reddedilmesi sonucu adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvurular 17/9/2014 tarihinde Diyarbakır Bölge İdare Mahkemesi vasıtasıyla yapılmıştır.

Başvuru formları ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesi neticesinde başvuruların Komisyona sunulmasına engel teşkil edecek bir eksikliğinin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. İkinci Bölüm Üçüncü Komisyonunca 18/3/2015 tarihinde, başvuruların kabul edilebilirlik incelemelerinin Bölümler tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

4. Anayasa Mahkemesi tarafından 7/1/2015 tarihinde, ekli tablonun A satırında başvuru numaraları belirtilen dosyaların konu yönünden hukuki irtibat nedeniyle 2014/15360 başvuru numaralı dosya ile birleştirilmesine; incelemenin 2014/15360 başvuru numaralı dosya üzerinden yürütülmesine ve diğer bireysel başvuru dosyalarının kapatılmasına karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

5. Başvuru formları ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

6. Başvurucular, Diyarbakır ili Lice ilçesi Sığınak köyünde ikamet etmekte iken meydana gelen terör olayları neticesinde köyün boşaltılmasıyla yerleşim yerlerinden göç etmek zorunda kaldıklarını iddia etmişlerdir.

7. Başvurucular, 5233 sayılı Kanun kapsamına giren zararlarının karşılanması talebiyle Diyarbakır Valiliği Zarar Tespit Komisyonuna (Komisyon) başvurmuşlardır.

8. Ekli tablonun C satırında tarih ve sayıları belirtilen Komisyon kararlarında, başvuruculara belirlenen miktarlarda tazminat ödenmesine karar verilmiştir.

9. Başvurucular tarafından tazminat miktarları kabul edilmeyerek uyuşmazlık tutanağı imzalanmış, Komisyon kararına karşı Diyarbakır İdare Mahkemesinde iptal davası açılmıştır.

10. Belirtilen Komisyon kararları aleyhine başvurucular tarafından açılan iptal davalarında, ekli tablonun D satırında tarihleri gösterilen Diyarbakır İdare Mahkemeleri kararları ile davanın reddine karar verilmiştir. Kararların gerekçelerinin ilgili kısmı şöyledir:

"...Dava dosyasının incelenmesinden; Diyarbakır İli, Lice İlçesi, Sığınak Köyü'nde ikamet eden davacının, yaşanan yoğun terör eylemleri nedeniyle köyünü terk ettiğini belirterek, bu nedenle uğradığını ileri sürdüğü zararların 5233 sayılı Kanun kapsamında tazmin edilmesi istemiyle davalı idareye başvurduğu, başvurunun kısmen reddine karar verilmesi üzerine bakılan davanın açıldığı anlaşılmaktadır.

Dava dosyasında ve Mahkememizde bulunan bilgi ve belgelerin incelenmesinden; yapılan nüfus sayımları sonuçlarına göre, Sığınak Köyü'nde 1985 yılında 488 kişi, 1990 yılında 494 kişi, 1997 yılında 214 kişi, 2000 yılında 259 kişinin yaşadığı, geçici köy koruculuğu uygulamasının olmadığı, davacının şahsına ve ailesine yönelik bir terör tehdidinin meydana gelmediği görülmektedir.

Bu durumda, yukarıda yer verilen açıklamalara göre nüfusunda belli bir oranda azalma olsa da, asgari güvenlik düzeyinin var olduğu sonucuna varılan Sığınak Köyü halkının bir kısmının subjektif güvenlik kaygısıyla ya da ekonomik ve sosyal sebeplerle köyden göç etmelerinden dolayı uğradıkları zararın, 5233 sayılı Yasa hükümlerine göre idarece karşılanmasına hukuki olanak bulunmadığından, tesis edilen dava konusu işlemde hukuka aykırılık görülmemiştir."

11. Başvuruculların temyizi üzerine ekli tablonun E satırında gösterilen tarihlerde Danıştay

Onbeşinci Dairesi ilamları ile kararların usul ve hukuka uygun olduğu, dilekçelerde ileri sürülen temyiz nedenlerinin kararların bozulmasını gerektirecek nitelikte görülmediği belirtilerek hükümlerin onanmasına karar verilmiştir.

12. Başvurucular tarafından karar düzeltme talebinde bulunulmuş, ekli tablonun F satırında belirtilen tarihlerde karar düzeltme talepleri Danıştay Onbeşinci Dairesinin ilamları ile reddedilmiştir.

13. Karar düzeltme isteminin reddi kararları başvuruculara tebliğ edilmiş ve başvurucular muhtelif tarihlerde bireysel başvuruda bulunmuşlardır.

B. İlgili Hukuk

14. 5233 sayılı Kanun'un 2., 6., geçici 1., geçici 3., geçici 4. maddeleri, 24/6/2013 tarihli ve 2013/5034 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı eki kararın 1. maddesi, Danıştay Onuncu Dairesinin 20/2/2009 tarihli ve E.2008/6679, K. 2009/1227 sayılı kararı (Celal Demir, B. No: 2013/3309, 6/2/2014, §§ 15-28).

15. 5233 sayılı Kanun'un 1. maddesi şöyledir:

"Bu Kanunun amacı, terör eylemleri veya terörle mücadele kapsamında yürütülen faaliyetler nedeniyle maddî zarara uğrayan kişilerin, bu zararlarının karşılanmasına ilişkin esas ve usulleri belirlemektir."

16. Aynı Kanun'un 4. maddesi şöyledir:

"Zarar tespit komisyonları illerde; bu Kanun kapsamında yapılacak başvurular üzerine on gün içinde kurulur. Komisyon, bir başkan ve altı üyeden oluşur. Valinin görevlendireceği vali yardımcısı komisyonun başkanı; maliye, bayındırlık ve iskân, tarım ve köyişleri, sağlık, sanayi ve ticaret konularında uzman ve o ilde görev yapan kamu görevlilerinden vali tarafından belirlenecek birer kişi ile baro yönetim kurulunca baroya kayıtlı olanlar arasından görevlendirilecek bir avukat komisyonun üyesidir. Komisyonun başkan ve üyeleri her yıl ocak ayının ilk haftasında yeniden belirlenir. Eski üyeler yeniden görevlendirilebilirler. İş yoğunluğuna göre aynı ilde birden fazla komisyon kurulabilir."

17. Aynı Kanun'un 7. maddesi şöyledir:

"Bu Kanun hükümlerine göre sulh yoluyla karşılanabilecek zararlar şunlardır:

a) Hayvanlara, ağaçlara, ürünlere ve diğer taşınır ve taşınmazlara verilen her türlü zararlar.

b) Yaralanma, engelli hâle gelme ve ölüm hâllerinde uğranılan zararlar ile tedavi ve cenaze giderleri.

c) Terörle mücadele kapsamında yürütülen faaliyetler nedeniyle kişilerin mal varlıklarına ulaşamamalarından kaynaklanan maddî zararlar."

18. Aynı Kanun'un 8. maddesi şöyledir:

"7 nci maddede belirtilen zararlar, zarar görenin beyanı, adlî, idarî ve askerî mercilerdeki bilgi ve belgeler göz önünde tutularak olayın oluş şekli ve zarar görenin aldığı tedbirlere göre, zarar görenin varsa kusur veya ihmalinin de göz önünde bulundurulması suretiyle, hakkaniyete ve günün ekonomik koşullarına uygun biçimde komisyon tarafından doğrudan doğruya veya bilirkişi aracılığı ile belirlenir."

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

19. Mahkemenin 12/1/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurular incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucuların İddiaları

20. Başvurucular, ikamet ettikleri Diyarbakır ili Lice ilçesi Sığınak köyünde terör olaylarının yoğunlaşması nedeniyle köyden ayrılmak zorunda kaldıklarını, 5233 sayılı Kanun kapsamında yaptıkları talep neticesinde hükmedilen tazminat miktarlarının zararlarını karşılamadığını, mal varlıklarının zarara uğradığını, İdare Mahkemesinde Komisyon kararlarına karşı açtıkları davalarda köylerinin tamamen boşalan yerleşim yerlerinden biri olmadığı gerekçesiyle reddedildiği için bir sonuç alamadıklarını, mal varlıklarına ulaşamamaktan dolayı oluşan maddi zararlarının hâlâ tazmin edilmediğini belirterek Anayasa'nın 17., 21., 23., 36. ve 41. maddelerinde düzenlenen kişi dokunulmazlığı, konut dokunulmazlığı, yerleşme ve seyahat hürriyeti, adil yargılanma ve ailenin korunması haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşler; tazminat talep etmişlerdir.

B. Değerlendirme

21. Başvuru formları ve ekleri incelendiğinde başvurucular 5233 sayılı Kanun kapsamındaki zararlarının tazmini amacıyla açtıkları davaların reddedilmesi nedeniyle Anayasa’nın 17., 21., 23., 36. ve 41. maddelerinde tanımlanan haklarının ihlal edildiğini iddia etmişlerdir. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucular tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (Tahir Canan, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvurucuların ihlal iddiaları aşağıdaki başlıklar altında incelenmiştir:

1. Başvurucu Mehdin Yalçin Açısından

22. Başvurucu; meydana gelen terör olayları neticesinde köyün boşaltılmasıyla yerleşim yerinden göç etmek zorunda kaldığını ve oluşan zararlarının karşılanmaması neticesinde Anayasa’nın 17., 21., 23., 36. ve 41. maddelerinde tanımlanan haklarının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

23. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrası şöyledir:

"Herkes, Anayasada güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından, ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesine başvurabilir. Başvuruda bulunabilmek için olağan kanun yollarının tüketilmiş olması şarttır."

24. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 45. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Herkes, Anayasada güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve buna ek Türkiye'nin taraf olduğu protokoller kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından, ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesine başvurabilir."

25. 6216 sayılı Kanun'un 46. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Bireysel başvuru ancak ihlale yol açtığı ileri sürülen işlem, eylem ya da ihmal nedeniyle güncel ve kişisel bir hakkı doğrudan etkilenenler tarafından yapılabilir."

26. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü ve 6216 sayılı Kanun'un 45. maddesinin (1) numaralı fıkraları uyarınca Anayasa'da güvence altına alınmış temel hak ve

özgürlüklerinden Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (Sözleşme) ve buna ek Türkiye'nin taraf olduğu protokoller kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından ihlal edildiğini iddia eden herkese, Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru yapma hakkı tanınmıştır. Dolayısıyla medeni haklara sahip gerçek ve tüzel kişiler bireysel başvuru yönünden dava ehliyetine sahiptir (Büğdüz Köyü Muhtarlığı, B. No: 2012/22, 25/12/2012, § 24).

27. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), Sözleşme'nin 34. maddesinde yer alan "mağdur" kelimesi ile ihtilaf konusu eylem ya da ihmalden doğrudan etkilenen kişinin kast edildiğini belirtmiş (Brumarescu/Romanya [BD], B. No: 28342/95, 28/10/1999, § 50); hakkı ihlal edilen kişinin bireysel başvuru yapmadan önce ölmesi durumunda mağdurluk durumunun ortadan kalkması nedeniyle hukuken bir başkasının ölen kişi adına bireysel başvuruda bulunamayacağına karar vermiştir (Davut Kaya, Zöhre Polat/Türkiye, B. No: 2794/05, 40345/05, 21/10/2008).

28. 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 28. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Kişilik, çocuğun sağ olarak tamamıyla doğduğu anda başlar ve ölümle sona erer."

29. 11/1/2011 tarihli ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 43. maddesi şöyledir:

"Hukuki işlemden doğan temsil yetkisi, aksi taraflarca kararlaştırılmadıkça veya işin özelliğinden anlaşılmadıkça, temsil olunanın veya temsilcinin ölümü, gaipliğine karar verilmesi, fiil ehliyetini kaybetmesi veya iflas etmesi durumlarında sona erer.

Bu hüküm, bir tüzel kişiliğin sona ermesi durumunda da uygulanır.

Tarafların karşılıklı kişisel hakları saklıdır."

30. 6098 sayılı Kanun'un 513. maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesi şöyledir:

"Sözleşmeden veya işin niteliğinden aksi anlaşılmadıkça sözleşme, vekilin veya vekâlet verenin ölümü, ehliyetini kaybetmesi ya da iflası ile kendiliğinden sona ermiş olur."

31. 4721 sayılı Kanun'un 28. maddesine göre gerçek kişiler hakkında sağ doğmakla başlayan kişilik ölümle sona ermekte olup ölüm ile kişiliği sona erenler için artık hak ve fiil ehliyetine sahip olduklarından söz etmeye olanak bulunmamaktadır. 6098 sayılı Kanun'un anılan hükümlerinden anlaşıldığı üzere ise hukuki işlemden doğan vekâlet veren ile vekil arasında temsil yetkisine dair sözleşme, aksi kararlaştırılmadıkça veya işin niteliğinden aksi anlaşılmadıkça taraflarının birinin ölümü, ehliyetini kaybetmesi veya iflası ile hiçbir işleme gerek kalmaksızın kendiliğinden son bulacaktır (Abdurrehman URAY, B. No: 2013/6140, 5/11/2014, § 28).

32. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 51. maddesi şöyledir:

"Bireysel başvuru hakkını açıkça kötüye kullandığı tespit edilen başvurucular aleyhine, yargılama giderlerinin dışında, ayrıca ikibin Türk Lirasından fazla olmamak üzere disiplin para cezasına hükmedilebilir."

33. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün (İçtüzük) 83. maddesi şöyledir:

“Başvurucunun istismar edici, yanıltıcı ve benzeri nitelikteki davranışlarıyla bireysel başvuru hakkını açıkça kötüye kullandığının tespit edilmesi hâlinde başvuru reddedilir ve yargılama giderleri dışında, ilgilinin ikibin Türk Lirasından fazla olmamak üzere disiplin

para cezasıyla cezalandırılmasına karar verilir.”

34. İlgili düzenlemeler vasıtasıyla genel hukuk teorisinde bir kamu düzeni kuralı olarak ele alınan ve genel olarak bir hakkın açıkça öngörüldüğü amaç dışında ve başkalarını zarara sokacak şekilde kullanılmasının hukuk düzenince himaye edilmeyeceğini ifade eden hakkın kötüye kullanılmasının bireysel başvuru alanında özel olarak ele alındığı görülmektedir. Bu bağlamda bireysel başvuru usulünün amacına açıkça aykırı olan ve Mahkemenin başvuruyu gereği gibi değerlendirmesini engelleyen davranışların başvuru hakkının kötüye kullanılması olarak değerlendirilmesi mümkündür (Mehmet Güven Ulusoy, [GK], B. No: 2013/1013, 2/7/2015, § 31; S.Ö., B. No: 2013/7087, 18/9/2014, § 28).

35. Bu kapsamda özellikle mahkemeyi yanıltmak amacıyla gerçek olmayan maddi vakıalara dayanılması veya bu nitelikte bilgi ve belge sunulması, başvurunun değerlendirilmesi noktasında esaslı olan bir unsur hakkında bilgi verilmemesi, başvurunun değerlendirilmesi sürecinde vuku bulan ve söz konusu değerlendirmeyi etkileyecek nitelikte yeni ve önemli gelişmeler hakkında mahkemenin bilgilendirilmemesi suretiyle başvuru hakkında doğru bir kanaat oluşturulmasının engellenmesi, medeni ve meşru eleştiri sınırları saklı kalmak kaydıyla bireysel başvuru amacıyla bağdaşmayacak surette hakaret, tehdit veya tahrik edici bir üslup kullanılması ile söz konusu başvuru yolu kapsamında ihlalin tespiti ile ihlal ve sonuçlarının ortadan kaldırılmasına ilişkin amaçla bağdaşmayacak surette içeriksiz bir başvuruda bulunulması durumunda başvuru hakkının kötüye kullanıldığı kabul edilebilecektir (Mehmet Güven Ulusoy, § 32; S.Ö., § 29).

36. Başvuru konusu olayda başvurucu Mehdin Yalçin 13/2/2006 tarihinde Avukat Mahmut Vefa'ya vekâlet vermiştir. Başvurucu, nüfus kayıtlarına göre 19/8/2011 tarihinde vefat etmiştir. Başvurucu vekili tarafından 17/9/2014 tarihinde başvurucunun adil yargılanma ve mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddiasıyla bireysel başvuru yapılmış, başvuru formunda başvurucunun öldüğü konusunda bir bilgiye yer verilmemiştir.

37. Kamu gücü tarafından hakkı ihlal edilen kişinin bireysel başvuru yapmadan önce ölmesi durumunda ölen kişi adına bir başkası tarafından bireysel başvuru yapma imkânı bulunmamaktadır (Abdurrehman URAY, § 30).

38. Açıklanan nedenlerle başvuru tarihinden önce vefat etmiş başvurucu adına vekâlet ilişkisi sona ermiş olan avukat tarafından yapılan bireysel başvurunun başvuru hakkının kötüye kullanımı nedeniyle reddine karar verilmesi gerekir.

39. Bu durumda Avukat Mahmut Vefa aleyhine, Anayasa Mahkemesini yanıltıcı nitelikte başvuru yapması nedeniyle 6216 sayılı Kanun'un 51. maddesi ve İçtüzük’ün 83. maddesi uyarınca takdiren 1.000 TL disiplin para cezasına hükmedilmesi gerekir.

2. Diğer Başvurucular Açısından

40. Başvurucular, Komisyonlarca verilen kararın akabinde açtıkları davadan sonuç alamadıklarını, göç etmeye mecbur kalmaları nedeni ile mal varlıklarına ulaşamadıklarını, zararlarının yeterli oranda tazmin edilmediğini belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiğinden şikâyetçi olmuş; yargılama sürecinde yapılan incelemeler ve lehlerine olmayan yargı kararı temeline dayandırıldığı tespit edilen bu iddiaların Anayasa’nın 36. maddesi kapsamında değerlendirilmesi uygun görülmüştür.

41. Anayasa'nın 148. maddesinin dördüncü fıkrası ile 6216 sayılı Kanun’un 49. maddesinin (6) numaralı fıkrasında, bireysel başvurulara ilişkin incelemelerde kanun yolunda

gözetilmesi gereken hususların incelemeye tabi tutulamayacağı, 6216 sayılı Kanun'un 48. maddesinin (2) numaralı fıkrasında ise açıkça dayanaktan yoksun başvuruların Mahkemece kabul edilemezliğine karar verilebileceği belirtilmiştir (Necati Gündüz ve Recep Gündüz, B. No: 2012/1027, 12/2/2013, § 24).

42. Anılan kurallar uyarınca ilke olarak derece mahkemeleri önünde dava konusu yapılmış maddi olay ve olguların kanıtlanması, delillerin değerlendirilmesi, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanması ile derece mahkemelerince uyuşmazlıkla ilgili varılan sonucun esas yönünden adil olup olmaması bireysel başvuru incelemesine konu olamaz. Bunun tek istisnası, derece mahkemelerinin tespit ve sonuçlarının adaleti ve sağduyuyu hiçe sayan tarzda bariz takdir hatası içermesidir. Bu çerçevede kanun yolu şikâyeti niteliğindeki başvurular, derece mahkemesi kararları bariz takdir hatası veya açık bir keyfîlik içermedikçe Anayasa Mahkemesince esas yönünden incelenemez (Necati Gündüz ve Recep Gündüz, § 26).

43. Başvurucular, maddi vakıa ve delillerin hatalı takdiri neticesinde zararlarının yeterli oranda karşılanmadığını, bu kapsamda derece mahkemelerince delillerin takdirinin hatalı ve hükmün sonuç itibarıyla hukuka aykırı olduğunu belirtmekte olup başvurucuların iddialarının özünün Derece Mahkemelerince delillerin değerlendirilmesinde ve hukuk kurallarının yorumlanmasında isabet olmadığına ve esas itibarıyla yargılamanın sonucuna ilişkin olduğu anlaşılmaktadır.

44. Başvuru konusu İdare Mahkemesi kararlarında, başvurucuların 5233 sayılı Kanun kapsamındaki zararlarının tazmini istemiyle yapmış oldukları başvuru üzerine bilgi ve belgelerin incelenmesinden yapılan nüfus sayımları sonuçlarına göre Sığınak köyünde 1985 yılında 488 kişi, 1990 yılında 494 kişi, 1997 yılında 214 kişi, 2000 yılında 259 kişinin yaşadığı, köyde geçici köy koruculuğu uygulamasının olmadığı, başvuruculara şahsına ve ailesine yönelik bir terör tehdidinin meydana gelmediği, bu durumda nüfusunda belli bir oranda azalma olsa da asgari güvenlik düzeyinin var olduğu sonucuna varılan Sığınak köyü halkının bir kısmının subjektif güvenlik kaygısıyla ya da ekonomik ve sosyal sebeplerle köyden göç etmesinden dolayı uğradığı zararın 5233 sayılı Kanun hükümlerine göre idarece karşılanmasına hukuki olanak bulunmadığından tesis edilen dava konusu işlemde hukuka aykırılık bulunmadığı sonucuna ulaşıldığı belirtilerek davaların reddine karar verilmiştir. Başvuruculara iddiaları, temyiz merciince de incelenip reddedilmek suretiyle yerel Mahkeme kararları onanmış; karar düzeltme talepleri ise reddedilmiştir.

45. Açıklanan nedenlerle başvurucular tarafından ileri sürülen iddiaların kanun yolu şikâyeti niteliğinde olduğu anlaşıldığından başvuruların bu kısmının diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

46. Başvurucular ayrıca idarenin, can ve mal güvenliğini sağlama yükümlülüğünü yerine getirmemesi nedeniyle mülkiyet haklarının ihlal edildiğini iddia etmektedirler.

47. Başvuru dilekçeleri incelendiğinde başvuruculara Anayasa’nın 35. maddesinin ihlal edildiğini ileri sürdükleri bölümde, 5233 sayılı Kanun kapsamında tanzim edilen belgelerde maddi zararlarının mevcut olduğu iddia edilmiş fakat idari yargı makamlarının tazminat başvurularına ilişkin söz konusu düzenlemeleri dar ve aleyhe yorumlanarak Anayasa’nın 35. maddesinin ihlal edildiği ileri sürülmüştür.

48. Başvurucular tarafından mülkiyet haklarının ihlal edildiği hususundaki iddiaların

yargılamanın sonucuna dayandırıldığı ve yargılama sürecine ilişkin olarak yukarıda yapılan değerlendirme neticesinde başvurucuların delillerini ve iddialarını sunma fırsatı bulamadığına ve yargılamaya etkin olarak katılma imkânlarının ellerinden alındığına dair bir bulgu da saptanmadığı anlaşılan somut yargılama faaliyetlerinin Derece Mahkemelerince adil yargılanma hakkının gereklerine uygun şekilde yerine getirildiği tespit edilmiş olduğundan mülkiyet hakkının ihlal edildiği yönündeki iddiaların ayrıca değerlendirilmesine gerek görülmemiştir (Ülkü Özgür, B. No: 2013/2263, 26/6/2014, § 43).

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurucu Mehdin Yalçin yönünden yapılan başvurunun başvuru hakkının kötüye kullanılması nedeniyle REDDİNE,

B. Diğer başvurucular açısından yargılamanın sonucu itibarıyla adil olmadığına ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. 6216 sayılı Kanun'un 51. maddesi ve Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 83. maddesi uyarınca Avukat Mahmut Vefa'nın 1.000 TL disiplin para cezası ile CEZALANDIRILMASINA,

D. Yargılama giderlerinin başvurucular üzerinde BIRAKILMASINA,

E. Kararın bir örneğinin Diyarbakır Barosuna GÖNDERİLMESİNE 12/1/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Sıra 1 2 3 4 5

A Başvuru Numarası 2014/15360 2014/15361 2014/15362 2014/15363 2014/15364

B Başvurucu ve T.C. Kimlik No Ramazan Yalçin Salih Yalçin Mehdin Yalçin Salih Aytekin Mehmet Aytekin

C Komisyon Karar Tarihi ve Numarası 4/9/2009 2009/1636 4/9/2009 2009/1656 4/9/2009 2009/1624 4/9/2009 2009/1652 6/7/2011 2011/5-414

D Yerel Mahkeme Karar Tarihi 4/10/2012 4/10/2012 4/10/2012 4/10/2012 29/2/2012

E Temyiz Yolu Karar Tarihi 7/10/2013 7/10/2013 7/10/2013 7/10/2013 7/10/2013

F Karar Düzeltme Yolu Karar Tarihi 22/5/2014 22/5/2014 22/5/2014 22/5/2014 22/5/2014

MUSTAFA ŞENER VE NURETTİN ÖZDEMİR

B. No: 2014/16054 | Karar tarihi: 12.01.2017

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/16054

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

MUSTAFA ŞENER VE NURETTİN ÖZDEMİR BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/16054)

Karar Tarihi: 12/1/2017

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Recep KÖMÜRCÜ

Celal Mümtaz AKINCI

Muammer TOPAL

Recai AKYEL

Raportör Yrd. : Ceren Sedef EREN

Başvurucular : 1. Mustafa ŞENER

2. Nurettin ÖZDEMİR

Vekili : Av. Nejdet EDEMEN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, makul sürede yargılanma ve mülkiyet haklarının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 30/9/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurucuların adli yardım talebi kabul edilmiş, başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin ise Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucular aleyhine açılan kadastro tespitine itiraz davası 13/5/2014 tarihinde yerel Mahkeme tarafından karara bağlanmış ve taraflarca temyiz edilmeyerek kesinleşen söz konusu karar, 5/8/2014 tarihinde başvurucular vekiline tebliğ edilmiştir.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

9. Mahkemenin 12/1/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

10. Başvurucular, anılan davanın uzun sürmesi nedeniyle makul sürede yargılanma ve mülkiyet haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

A. Kabul Edilebilirlik Yönünden

11. 30/3/2011 tarihli6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un 47. maddesinin (5) numaralı fıkrası ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 64. maddesinin (1) numaralı fıkrası gereği başvuru yollarının tüketildiği, başvuru yolu öngörülmemiş ise ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde bireysel başvuru yapılması gerekir.

12. Somut olayda nihai kararın tebliğ tarihinden itibaren otuz günlük başvuru süresi geçtikten sonra 30/9/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunulduğu anlaşılmıştır.

13. Açıklanan nedenlerle başvurunun diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin süre aşımı nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçeyle;

A. Başvurunun, süre aşımı nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucular üzerinde BIRAKILMASINA 12/1/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ALİ BOĞOKŞAYAN

B. No: 2014/16094 | Karar tarihi: 12.01.2017

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/16094

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

ALİ BOĞOKŞAYAN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/16094)

Karar Tarihi: 12/1/2017

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Recep KÖMÜRCÜ

Celal Mümtaz AKINCI

Muammer TOPAL

Recai AKYEL

Raportör Yrd. : Ceren Sedef EREN

Başvurucu : Ali BOĞOKŞAYAN

Vekili : Av. Nejdet EDEMEN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, makul sürede yargılanma ve mülkiyet haklarının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 30/9/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurucunun adli yardım talebi kabul edilmiş, başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin ise Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucu aleyhine açılan kadastro tespitine itiraz davası 8/4/2014 tarihinde yerel Mahkeme tarafından karara bağlanmış ve taraflarca temyiz edilmeyerek kesinleşen söz konusu karar 22/7/2014 tarihinde başvurucu vekiline tebliğ edilmiştir.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

9. Mahkemenin 12/1/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

10. Başvurucu, anılan davanın uzun sürmesi nedeniyle makul sürede yargılanma ve mülkiyet haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

11. 30/3/2011 tarihli 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un 47. maddesinin (5) numaralı fıkrası ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 64. maddesinin (1) numaralı fıkrası gereği başvuru yollarının tüketildiği, başvuru yolu öngörülmemiş ise ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde bireysel başvuru yapılması gerekir.

12. Somut olayda nihai kararın tebliğ tarihinden itibaren otuz günlük başvuru süresi geçtikten sonra 30/9/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunulduğu anlaşılmıştır.

13. Açıklanan nedenlerle başvurunun, diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin süre aşımı nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçeyle;

A. Başvurunun süre aşımı nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 12/1/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

SERDAR AĞGÜL

B. No: 2014/16591 | Karar tarihi: 12.01.2017

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/16591

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

SERDAR AĞGÜL BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/16591)

Karar Tarihi: 12/1/2017

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Recep KÖMÜRCÜ

Celal Mümtaz AKINCI

Muammer TOPAL

Recai AKYEL

Raportör Yrd. : Tuğba YILDIZ

Başvurucu : Serdar AĞGÜL

Vekilleri : Av. Mehmet Ali KIRDÖK

Av. Meral HANBAYAT

Av. Ümit SİSLİGÜN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru; terör olaylarından dolayı köyü terke mecbur kalınması nedeniyle 17/7/2004 tarihli ve 5233 sayılı Terör ve Terörle Mücadeleden Doğan Zararların Karşılanması Hakkında Kanun kapsamında yapılan başvurunun ve açılan davanın reddedilmesi nedeniyle mülkiyet hakkının; ret işlemine karşı açılan davaya ilişkin yargılama işlemlerinin adil olmaması ve makul sürede sonuçlandırılmaması nedenleriyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 13/10/2014 tarihinde İstanbul 22. Asliye Hukuk Mahkemesi vasıtasıyla yapılmıştır. Başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesi neticesinde başvurunun Komisyona sunulmasına engel teşkil edecek bir eksikliğinin bulunmadığı tespit

edilmiştir.

3. İkinci Bölüm İkinci Komisyonunca 15/10/2015 tarihinde, başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

4. Bölüm Başkanı tarafından 11/4/2016 tarihinde, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık tarafından görüş sunulmamıştır.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

6. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

7. Başvurucu, Tunceli ili Ovacık ilçesi Karataş köyünde ikamet etmekte iken 1994 yılında meydana gelen terör olayları neticesinde köyün boşaltılmasıyla yerleşim yerinden göç etmek zorunda kaldığını iddia etmiştir.

8. Başvurucu 11/4/2006 tarihinde 5233 sayılı Kanun kapsamına giren zararlarının karşılanması talebiyle Tunceli Valiliği Zarar Tespit Komisyonuna (Komisyon) başvurmuştur.

9. Komisyon 4/3/2011 tarihli ve 2011/1-6340 sayılı kararında; dosyanın incelenmesi sonucu başvurucunun dosyasının annesinin dosyası ile birleştirildiği, ayrıca Komisyona beyan etmiş olduğu dosyasındaki tapuların annesi S.A.nın dosyasındaki tapuların aynısı olduğu görülmüş yani dosyanın mükerrer olduğu anlaşılmış olup birden fazla başvuru yapıldığından talebin reddine karar verilmiştir.

10. talebin reddine ilişkin Komisyon kararına karşı başvurucu tarafından Elazığ İdare Mahkemesinde dava açılmıştır.

11. Elazığ 1. İdare Mahkemesinin 26/7/2012 tarihli ve E.2012/769, K.2012/1375 sayılı kararı ile davanın reddine hükmedilmiştir. Kararın gerekçesinin ilgili bölümü şöyledir:

“...Dava dosyasının incelenmesinden; davacının malvarlığının bulunduğu Tunceli İli, Ovacık İlçesi Karataş Köyünde meydana gelen terör olayları sebebiyle buradaki malvarlığına ulaşılamaması nedeniyle uğranılan zararın 5233 sayılı Yasa kapsamında tazmini istemiyle yaptığı başvurunun reddine ilişkin Tunceli Valiliği Zarar Tespit Komisyonunun 04.03.2011 tarih ve 2011/1-6340 sayılı kararının iptali istemiyle açıldığı anlaşılmaktadır.

Bakılan davada Mahkememizin17.05.2012 tarihli ara kararı ile davacı vekilinden; davacının hayvan zararlarını tespite yönelik tüm bilgi ve belgelerin istenildiği, cevaben gönderilen ve Mahkememiz kaydına 18.06.2012 tarihinde giren cevap dilekçesinde; 25.03.2007 tarihli tutanak dışında herhangi bir bilgi ve belgenin bulunmadığı ve davacıdan zararının ispatına yönelik herhangi bir bilgi ve belgenin beklenmemesi gerektiği belirtilmiştir.

Bu durumda, taşınır mal niteliğinde bulunan hayvan zararlarının ispat külfetinin Türk Medeni Kanununun 6. maddesi hükmü uyarınca Kanunda aksine bir hüküm bulunmadıkça, taraflardan her birinin, hakkını dayandırdığı olguların varlığını ispatla yükümlü olduğu belirtilmiş olduğundan, bu kapsamda dava dosyası içerisinde yer alan bilgi ve belgelerin incelenmesi sonucu; davalı idare tarafından yapılan ve davacı vekilinin katılarak imzaladığı keşif tutanağında davacının hayvanları olduğuna ilişkin hiçbir tespite yer verilmediği, menkul mal niteliğinde bulunan hayvanların kolayca elden çıkarılabileceği gibi köyü terk

ederken beraberinde götürebilmesi de mümkün bulunduğu, davacı tarafından hayvanları olduğuna ilişkin herhangi bir bilgi ve belgenin (hayvan sağlık raporu vs) dava dosyasına sunulmadığı sadece 25.03.2007 tarihli azalar ile davacı tarafından imzalanmış tutanağın sunulduğu görülmekte olup, davacının hayvanları olduğunun ve dolayısıyla hayvancılık yapamaması nedeniyle oluştuğu iddia olunun zararının tazminine yönelik olarak yapılan başvurunun reddine ilişkin dava konusu işlemde hukuka aykırılık bulunmamaktadır…"

12. Başvurucunun temyizi üzerine Danıştay Onbeşinci Dairesinin 4/12/2013 tarihli ve E.2012/11664, K.2013/9945 sayılı ilamı ile kararın usul ve hukuka uygun olduğu, dilekçede ileri sürülen temyiz nedenlerinin kararın bozulmasını gerektirecek nitelikte görülmediği belirtilerek onanmasına karar verilmiştir.

13. Başvurucu karar düzeltme talebinde bulunmuş; aynı Dairenin 19/6/2014 tarihli ve E.2014/4309, K.2014/5634 sayılı ilamı ile talep reddedilmiştir. Karar düzeltme kararı, başvurucuya 11/9/2014 tarihinde tebliğ edilmiştir.

14. Başvurucu 13/10/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

B. İlgili Hukuk

15. 5233 sayılı Kanun'un 1., 2., 4., 6., 7., 8., geçici 1., geçici 3., geçici 4. maddeleri, 24/6/2013 tarihli ve 2013/5034 sayılı Bakanlar Kurulu kararı eki kararın 1. maddesi, Danıştay Onuncu Dairesinin 30/12/2008 tarihli ve E.2008/4141, K.2008/9584 sayılı kararı, Danıştay Onuncu Dairesinin 31/12/2008 tarihli ve E.2008/5548, K.2008/9733 sayılı kararı, Danıştay Onuncu Dairesinin 20/2/2009 tarihli ve E.2008/6679, K. 2009/1227 sayılı kararı (Celal Demir, B. No: 2013/3309, 6/2/2014, §§ 15-28).

16. 5233 sayılı Kanun'un 25/4/2013 tarihli ve 6462 sayılı Kanun'un 1. maddesiyle değişik 9. maddesinin birinci ve üçüncü fıkraları şöyledir:

"Yaralanma, engelli hâle gelme ve ölüm hâllerinde (7000) gösterge rakamının memur aylık katsayısı ile çarpımı sonucunda bulunan miktarın;

a) Yaralananlara altı katı tutarını geçmemek üzere yaralanma derecesine göre,

b) Çalışma gücü kaybı, yetkili sağlık kuruluşları tarafından üçüncü derece olarak tespit edilenlere dört katından yirmidört katı tutarına kadar,

c) Çalışma gücü kaybı, yetkili sağlık kuruluşları tarafından ikinci derece olarak tespit edilenlere yirmibeş katından kırksekiz katı tutarına kadar,

d) Çalışma gücü kaybı, yetkili sağlık kuruluşları tarafından birinci derece olarak tespit edilenlere kırkdokuz katından yetmişiki katı tutarına kadar,

e) Ölenlerin mirasçılarına elli katı tutarında,

Nakdî ödeme yapılır.

…

Birinci fıkranın (e) bendine göre belirlenen nakdî ödemenin mirasçılara intikalinde4721 sayılı Türk Medenî Kanununun mirasa ilişkin hükümleri uygulanır."

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

17. Mahkemenin 12/1/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

18. Başvurucu, Tunceli ili Ovacık ilçesi Karataş köyünde ikamet etmekte iken terör olayları nedeniyle yerleşim yerini terk etmek zorunda kaldığını, 5233 sayılı Kanun kapsamında yapmış olduğu müracaatının mükerrer başvuru olduğu gerekçesiyle reddedildiğini, hayvan zararlarına ilişkin talebinin karşılanmadığını, mal varlığı zararının olduğunu, 5233 sayılı Kanun kapsamında yaptığı talepten ve akabinde açtığı davadan sonuç alamadığını, Derece Mahkemesinin yaptığı hatalı değerlendirme nedeniyle zararının tazmin edilmediğini, Kanun'un amacına ve açık lafzına rağmen mağduriyetinin giderilmediğini, yaptığı başvuru hakkında yürütülen işlemlerin makul sürede sonuçlandırılmadığını belirterek Anayasa'nın 35., 36. ve 141. maddelerinde tanımlanan haklarının ihlal edildiğini iddia etmiş; maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

B. Değerlendirme

19. Başvuru formu ve ekleri incelendiğinde başvurucunun 5233 sayılı Kanun kapsamındaki zararlarının tazmini amacıyla açtığı davanın reddedilmesi nedeniyle Anayasa'nın 35., 36. ve 141. maddelerinde tanımlanan haklarının ihlal edildiğini iddia ettiği anlaşılmıştır. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp, olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (Tahir Canan, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16).Başvurucunun ihlal iddiaları aşağıdaki başlıklar altında incelenmiştir:

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

a. Yargılamanın Sonucu İtibarıyla Adil Olmadığına İlişkin İddia

20. Başvurucu, Komisyonca verilen kararın akabinde açtığı davadan sonuç alamadığını, göç etmeye mecbur kalması nedeni ile mal varlığına ulaşamadığını, tarım, hayvancılık ve diğer köy geçim kaynaklarından mahrum kaldığını, anılan zararlara köy boşaltma eylemleri ile sebebiyet verilmiş olmasına rağmen zararlarının tazmin edilmediğini belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiğinden şikâyetçi olmuş; yargılama sürecinde yapılan incelemeler ve lehine olmayan yargı kararı temeline dayandırıldığı tespit edilen bu iddiaların Anayasa'nın 36. maddesi kapsamında değerlendirilmesi uygun görülmüştür.

21. Anayasa'nın 148. maddesinin dördüncü fıkrası ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 49. maddesinin (6) numaralı fıkrasında, bireysel başvurulara ilişkin incelemelerde kanun yolunda gözetilmesi gereken hususların incelemeye tabi tutulamayacağı, 6216 sayılı Kanun'un 48. maddesinin (2) numaralı fıkrasında ise açıkça dayanaktan yoksun başvuruların Mahkemece kabul edilemezliğine karar verilebileceği belirtilmiştir (Necati Gündüz ve Recep Gündüz, B. No: 2012/1027, 12/2/2013, § 24).

22. Anılan kurallar uyarınca ilke olarak derece mahkemeleri önünde dava konusu yapılmış maddi olay ve olguların kanıtlanması, delillerin değerlendirilmesi, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanması ile derece mahkemelerince uyuşmazlıkla ilgili varılan sonucun esas yönünden adil olup olmaması bireysel başvuru incelemesine konu olamaz. Bunun tek istisnası, derece mahkemelerinin tespit ve sonuçlarının adaleti ve sağduyuyu hiçe sayan tarzda bariz takdir hatası içermesidir. Bu çerçevede kanun yolu şikâyeti niteliğindeki başvurular, derece mahkemesi kararları bariz takdir hatası veya açık bir keyfîlik içermedikçe Anayasa Mahkemesince esas yönünden incelenemez (Necati Gündüz ve Recep Gündüz, § 26).

23. Başvurucu, maddi vakıa ve delillerin hatalı takdiri neticesinde davasının reddedildiğini, bu kapsamda Derece Mahkemesince delillerin takdirinin hatalı ve hükmün sonuç itibarıyla hukuka aykırı olduğunu belirtmekte olup başvurucunun iddialarının Derece Mahkemesince delillerin değerlendirilmesinde ve hukuk kurallarının yorumlanmasında isabet olmadığına ve esas itibarıyla yargılamanın sonucuna ilişkin olduğu anlaşılmaktadır.

24. Başvuru konusu İdare Mahkemesi kararında, ara kararı ile başvurucu vekilinden başvurucunun hayvan zararlarını tespite yönelik tüm bilgi ve belgelerin istendiği, cevaben gönderilen dilekçede 25/3/2007 tarihli tutanak dışında herhangi bir bilgi ve belgenin sunulmadığı ve başvurucudan zararının ispatına yönelik herhangi bir bilgi ve belgenin beklenmemesi gerektiğinin belirtildiği, bu durumda taşınır mal niteliğinde bulunan hayvan zararlarını ispat külfetinin 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 6. maddesi hükmü uyarınca Kanun'da aksine bir hüküm bulunmadıkça taraflardan her birinin hakkını dayandırdığı olguların varlığını ispatla yükümlü olduğu belirtilmiş olduğundan bu kapsamda dava dosyası içinde yer alan bilgi ve belgelerin incelenmesi sonucu davalı idare tarafından yapılan ve başvurucu vekilinin katılarak imzaladığı keşif tutanağında başvurucunun hayvanları olduğuna ilişkin hiçbir tespite yer verilmediği, menkul mal niteliğinde bulunan hayvanların kolayca elden çıkarılabileceği gibi köyü terk ederken beraberinde götürebilmesinin de mümkün olduğu, başvurucu tarafından hayvanları olduğuna ilişkin herhangi bir bilgi ve belgenin (hayvan sağlık raporu vs.) dava dosyasına sunulmadığı, sadece 25/3/2007 tarihli azalar ile başvurucu tarafından imzalanmış tutanağın sunulduğu görülmekte olup başvurucunun hayvanları olduğunun ve dolayısıyla hayvancılık yapamaması nedeniyle oluştuğu iddia olunun zararının tazminine yönelik yapılan başvurunun reddine ilişkindava konusu işlemde hukuka aykırılık bulunmadığı belirtilerek davanın reddine karar verilmiştir. Başvurucunun iddiaları, temyiz merciince de incelenip reddedilmek suretiyle yerel Mahkeme kararı onanmıştır. Başvurucunun anılan iddialarına yönelik olarak Derece Mahkemesinin kararında açık bir keyfîlik bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

25. Açıklanan nedenlerle başvurucu tarafından ileri sürülen iddiaların kanun yolu şikâyeti niteliğinde olduğu anlaşıldığından başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

26. Başvuru formu ve eklerinin incelenmesi sonucunda açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurucunun makul sürede yargılanma hakkının ihlali iddiasının kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

27. Başvurucu, 5233 sayılı Kanun kapsamında ileri sürdüğü giderim taleplerinin değerlendirilmesi hususundaki idari süreç ve yargılama prosedürlerinin makul sürede sonuçlandırılmaması nedeniyle Anayasa’nın 36. maddesinde tanımlanan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

28. 5233 sayılı Kanun kapsamında yapılan müracaatlarda idari yargı makamları nezdindeki yargılamaların makul sürede tamamlanmadığı yönündeki iddialar daha önce bireysel başvuru konusu yapılmış ve Anayasa Mahkemesinin bu konuda verdiği kararlarında,

Komisyon ve yargılama aşamalarında geçen süreler ile davanın tüm koşulları, karara bağlanan başvuru sayısı ve yargılama sürecinde Komisyon ve yargılama makamlarınca yapılan işlemler dikkate alınarak uyuşmazlığın karara bağlanması konusunda kamu otoritelerine ve özellikle yargılama organlarına atfedilebilecek bir gecikmenin olmadığı ve toplamda sekiz yılın altında gerçekleşen başvuruların karara bağlanma süresinin makul sürede yargılanma hakkının ihlaline yol açmadığı sonucuna ulaşılmıştır (Sabri Çetin, B. No: 2013/3007, 6/2/2014, §§ 61-69; Mahmut Can Arslan, B. No: 2013/3008, 6/2/2014, §§ 60-68; Mehmet Gürgen, B. No: 2013/3202, 6/2/2014, §§ 58-66; Celal Demir, §§ 58-66). Başvurunun kesin olarak karara bağlanmasının daha uzun bir sürede gerçekleştiği ve bu durumun başvuruculara atfedilebilecek bir kusurdan kaynaklanmadığı durumlarda ise makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır (İsmet Kaya, B. No: 2013/2294, 8/5/2014, §§ 46-70).

29. Somut davaya bir bütün olarak bakıldığında Komisyona başvuru tarihi (11/4/2006)ile nihai karar tarihi (19/6/2014) arasında geçen ve toplam 8 yıl 2 ay olan sürede başvurucu açısından farklı karar verilmesini gerektiren bir yön bulunmadığı ve söz konusu yargılama sürecinde makul olmayan bir gecikmenin olduğu sonucuna varılmıştır.

30. Açıklanan nedenlerle başvurucunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

31. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları şöyledir:

"(1) Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

32. Başvurucu, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğinin kabul edilmesini ve bu nedenle tazminata hükmedilmesini talep etmiştir.

33. Makul sürede yargılanma hakkının ihlali nedeniyle yalnızca ihlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 4.800 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

34. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Yargılamanın sonucu itibarıyla adil olmadığına ilişkin iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

2. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 4.800 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 12/1/2017 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

RAZİYE KOÇAŞ

B. No: 2014/16794 | Karar tarihi: 12.01.2017

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/16794

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

RAZİYE KOÇAŞ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/16794)

Karar Tarihi: 12/1/2017

R.G. Tarih ve Sayı: 21/2/2017 - 29986

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Recep KÖMÜRCÜ

Celal Mümtaz AKINCI

Muammer TOPAL

Recai AKYEL

Raportör : Şermin BİRTANE

Başvurucu : Raziye KOÇAŞ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, zorunlu ikinci bölge görevi kapsamında eşin görev yaptığı yerden başka yere yapılan atama işlemi nedeniyle ailenin korunması ve aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 23/10/2014 tarihinde Kocaeli 2. İdare Mahkemesi vasıtasıyla yapılmıştır. Başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesi neticesinde başvurunun Komisyona sunulmasına engel teşkil edecek bir eksikliğinin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. İkinci Bölüm Birinci Komisyonunca 31/3/2015 tarihinde, başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

4. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için 25/3/2016 tarihinde Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüş bildirmemiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

5. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve Ulusal Yargı Sistemi (UYAP) ile erişilen bilgi ve belgeler çerçevesinde ilgili olaylar özetle şöyledir:

6. Başvurucu, polis memuru olup hizmet cetvelindeki bilgilere göre 24/6/1998 tarihinde Çanakkale ilinde göreve başlamış; 1999 ile 2011 yılları arasında İzmir ilinde, 2011 yılından itibaren Kocaeli ili Başiskele ilçesinde görev yapmıştır.

7. Başvurucu Kocaeli ili Başiskele İlçe Emniyet Müdürlüğünde polis memuru olarak görev yapmakta iken 11/2/2013 tarihinde tebliğ edilen yazıyla "şark görevi" olarak da adlandırılan Emniyet Teşkilatı ikinci bölgeye dâhil illere zorunlu hizmet sırasının geldiği kendisine bildirilmiştir. Bu doğrultuda başvurucu sırasıyla Elazığ, Van, Erzurum, Ağrı, Ardahan, Kars ve Gümüşhane illerini içeren yedi tercihte bulunarak atama talebinde bulunmuştur.

8. 3/5/2013 tarihinde başvurucu, ikinci bölgede birinci kez zorunlu görev kapsamında birinci tercihi olan Elazığ İl Emniyet Müdürlüğüne atanmıştır. İşlem tarihi itibarıyla anılan ilde zorunlu görev süresi üç yıl olarak belirlenmiştir.

9. Deniz Kuvvetleri Komutanlığı Kara Araçları Bakım Merkezi Komutanlığı tarafından düzenlenen 20/10/2014 tarihli görev belgesine göre başvurucunun eşi, Kocaeli ili Başiskele ilçesinde Kara Araçları Bakım Merkezi Komutanlığı İşletme Müdürü kadrosunda yüzbaşı rütbesiyle subay olarak görev yapmaktadır.

10. 11/9/1992 tarihli ve 21342 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Emniyet Hizmetleri Sınıfı Mensupları Atama ve Yer Değiştirme Yönetmeliği'nde, ikinci bölge kapsamındaki iller Adıyaman, Ağrı, Ardahan, Artvin, Bayburt, Batman, Bingöl, Bitlis, Diyarbakır, Elazığ, Erzincan, Erzurum, Gümüşhane, Hakkari, Iğdır, Kars, Mardin, Muş, Siirt, Sivas, Şanlıurfa, Şırnak, Tunceli, Van olarak belirtilmiştir.

11. Emniyet Genel Müdürlüğünce Deniz Kuvvetleri Komutanlığına hitaben gönderilen 27/2/2013 tarihli ve 500051 sayılı yazıda, aile bütünlüğünün korunması amacıyla Mayıs-Haziran 2013 tarihinde zorunlu atamaya tabi Emniyet Genel Müdürlüğü personeli ile evli bulunan Deniz Kuvvetleri Komutanlığı personelinin yazı ekinde bildirilen illerden hangilerinde görevlendirilebileceğinin bildirilmesi istenmiştir. Söz konusu yazıda Emniyet Hizmetleri Sınıfı Mensupları Atama ve Yer Değiştirme Yönetmeliği'nin 23. maddesinin beşinci fıkrasında yer alan "Bu Yönetmelikte öngörülen mazeretler dahil, her ne sebeple olursa olsun ikinci bölge hizmetinden sarfınaz aredilemez." hükmünün de gözönünde bulundurulması istenmiştir.

12. Deniz Kuvvetleri Komutanlığının Emniyet Genel Müdürlüğüne cevaben gönderdiği 7/5/2013 tarihli ve 59044 sayılı yazısında başvurucunun eşinin, başvurucunun atandığı bölgeye yakın olan Gölcük, Karadeniz Ereğli ve Ankara illerine atanabileceği bildirilmiştir.

13. Başvurucu; Deniz Kuvvetleri Komutanlığının, Emniyet Teşkilatı ikinci bölge kapsamındaki il ve ilçelerde kadrosu bulunmadığını, eşinin Elazığ iline atanmasının mümkün olmadığını, iki çocuğuyla birlikte Elazığ'da eşinden uzakta yaşamak zorunda olması nedeniyle aile birliğinin bozulduğunu, eş durumu özrünün dikkate alınmadığını ileri sürerek atama işleminin iptali istemiyle dava açmıştır.

14. Emniyet Genel Müdürlüğü tarafından verilen 1/7/2013 tarihli savunma dilekçesinde, başvurucunun ikinci bölge görevinin eş durumu mazereti nedeniyle 2004-2012 yılları arasında her yıl olmak üzere toplam dokuz kez ertelendiği bildirilmiştir.

Savunmada,27/3/2012 tarihli Resmî Gazete'de yayımlanan Yönetmelik değişikliği uyarınca emniyet personeline ikinci kez ikinci bölge hizmeti yükümlülüğünün getirildiği, başvurucu ile birlikte mezun olan personelden bir kısımının ikinci kez ikinci bölge hizmeti ifa etmelerine karşın başvurucunun on beş yıllık meslek hayatı boyunca ikinci bölge hizmetini hiç ifa etmemiş olmasının değerlendirilmesi gerektiği, ayrıca aile birliğinin korunması maksadıyla söz konusu atamanın yapılmasından önce başvurucunun eşinin görev yaptığı Kurumla koordinasyonun da kurulduğu ifade edilmiştir.

15. Kocaeli 2. İdare Mahkemesi 17/7/2013 tarihli kararıyla yürütmenin durdurulması istemini reddetmiş; buna yapılan itiraz üzerine Sakarya Bölge İdare Mahkemesi, Anayasa'nın 41. maddesi ve naklen atanma ile ilgili 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nda yer alan düzenlemeler uyarınca ailenin korunması ilkesinin gereği olarak farklı kurumlarda çalışan eşler yönünden kurumlar arası koordinasyonun sağlanarak aynı veya yakın yere nakil işlemi yapılmasının idare için bir yükümlülük olduğu, bu yükümlülüğün başvurucunun eşinin görevli olduğu yerde bırakılmasını gerekli kıldığı, atamanın başvurucunun aile birliğini doğrudan etkiler nitelikte olduğu gerekçeleriyle işlemin yürütülmesinin durdurulmasına karar vermiştir.

16. Bu karar gereğince idare tarafından başvurucunun Kocaeli'ndeki görev yerinde bırakılması yönünde işlem tesis edilmekle birlikte 30/10/2013 tarihli atama onayı ile emniyet hizmetleri sınıfından genel idare hizmetleri sınıfına geçirilmek suretiyle unvan ve sınıfı resen değiştirilmiştir.

17. Kocaeli 2. İdare Mahkemesinin 6/11/2013 tarihli ve E.2013/603, K.2013/1050 sayılı kararıyla Elazığ iline atamaya ilişkin dava reddedilmiştir. Kararın gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

“Dava dosyasının incelenmesinden; 1998 yılında Çanakkale İli'nde polis memuru olarak göreve başlayan, 1999-2011 yılları arasında İzmir İli, Foça İlçesi'nde; 2011 yılından itibaren de, Kocaeli İli, Başiskele İlçesi'nde görev yapan davacının, eş durumu (eşinin Deniz Kuvvetleri Komutanlığı emrinde Subay olması) nedeniyle ikinci bölge hizmetinin daha önce dokuz kez ertelendiği, 2013 yılı genel atama döneminde erteleme talebinde bulunmadığı, ikinci bölge birinci görevini tamamlaması için atanmak üzere birinci sırada tercih ettiği Elazığ İl Emniyet Müdürlüğü emrine dava konusu işlemle atanması üzerine de bakılan davanın açıldığı anlaşılmaktadır.

Bu duruma göre; belli bir statüye girmeyi kabul eden bir kişinin bu statü için geçerli kurallara uymasının zorunlu olduğu, bir kamu görevlisinin eş durumu nedeniyle atanma veya yerinde bırakılma talebinde bulunması halinde, sadece eş durumunun değil, hizmet gereklerinin de gözetilmesinin gerektiği, esasen bu yönde bir değerlendirmenin, hizmet verimliliğinin sağlanması ve etkin bir yönetim için zorunlu bulunduğu da dikkate alındığında, yukarıda yer verilen Yönetmelik maddelerine göre, Emniyet Hizmetleri Sınıfı mensubu olarak görev yapanların en az bir defa ikinci bölgede hizmet görmelerinin Yönetmelikte bulunan mazeretler söz konusu olsa dahi zorunlu olduğunun ve eş durumu sebebiyle ikinci bölgeye gidemeyeceği belgelenenler hakkında Yönetmeliğin 39 uncu maddesinin (b) bendinin uygulanacağının kurala bağlanmış olması karşısında davacının zorunlu bölge hizmetini tamamlamak üzere birinci sırada tercih ettiği Elazığ İl Emniyet Müdürlüğü emrine atanmasına ilişkin dava konusu işlemde kamu yararı ve hizmet gerekleri yönünden hukuka ve mevzuata aykırılık bulunmamıştır. ”

18. Söz konusu karar, Danıştay 5. Dairesinin 27/6/2014 tarihli ve E.2013/10522,

K.2014/5527 sayılı kararıyla onanmıştır.

19. Nihai karar, başvurucuya 1/10/2014 tarihinde tebliğ edilmiştir. Başvurucu 23/10/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

20. Öte yandan başvurucu, sınıf ve unvan değişikliği yapılarak genel idare hizmetleri sınıfına geçirilmesine ilişkin işleme karşı dava açmış ve Kocaeli 1. İdare Mahkemesi 6/3/2014 tarihli ve E.2013/1363 sayılı kararıyla yürütmenin durdurulmasına karar vermiştir. Bu karara karşı yapılan itiraz Sakarya Bölge İdare Mahkemesinin 30/4/2014 tarihli ve 2014/402 sayılı kararıyla reddolunmuştur.

21. Yürütmenin durdurulması kararı uyarınca başvurucu, emniyet hizmetleri sınıfına geçirilmiş ancak 2/4/2014 tarihli onay ile ikinci kez Elazığ iline ataması gerçekleştirilmiştir.

22. Başvurucunun genel idare hizmetleri sınıfına geçirilmesi işlemine karşı açtığı dava sonucunda Kocaeli 1. İdare Mahkemesinin 31/10/2014 tarihli ve E.2013/1363, K.2014/1170 sayılı kararıyla Elazığ iline yapılan atamasının iptali istemiyle açtığı davada, Kocaeli 2. İdare Mahkemesince davanın reddine karar verilmesi sonrasında Elazığ'a atama işleminin hâlen yürürlükte olduğu, bu işlemin uygulanmasını engelleyecek herhangi bir yargı kararı bulunmadığı ve başvurucunun emniyet hizmetleri sınıfında görevine devam etmek istediği dikkate alındığında genel idare hizmetleri sınıfına geçirilmesine ilişkin işlemin hukuka aykırı olduğu gerekçesiyle işlem iptal edilmiştir.

23. Söz konusu karara karşı temyiz yoluna başvurulmuş olup temyiz incelemesi henüz sonuçlanmamıştır.

B. İlgili Hukuk

24. 657 sayılı Kanun’un 72. maddesinin birinci ve ikinci fıkraları ile 76. maddesi, 25/6/1983 tarihli ve 18088 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Devlet Memurlarının Yer Değiştirme Suretiyle Atanmalarına İlişkin Yönetmelik'in 1. ve 4. maddeleri.

25. 11/9/1992 tarihli ve 21342 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Emniyet Hizmetleri Sınıfı Mensupları Atama ve Yer Değiştirme Yönetmeliği'nin "Bölgelerde hizmet zorunluluğu" kenar başlıklı 5. maddesi şöyledir:

“Personelin, atandığı bölgede, bu Yönetmelik ile kalması öngörülen süreden önce alınmasını gerektiren bir sebep olmadıkça o bölge için tespit edilmiş süre kadar hizmet görmesi zorunludur.”

26. Anılan Yönetmelik'in "Atama ve Yer Değiştirme İşlemlerine İlişkin Esas ve Usuller" başlıklı üçüncü bölümünün işlem tarihindeki hâliyle "Öncelik sırası" kenar başlıklı 12. maddesi şöyledir:

“Hizmetin aksatılmadan yürütülebilmesi için,bu Yönetmelikte belirtilen bölgelere yapılacak atama ve yer değiştirmelerde aşağıdaki esaslara sıra ile uyulur.

a) Hizmet bölümlerine ve ihtiyacına uygun kadro ve rütbeler,

b) İdari veya asayişle ilgili zorunlu sebepler,

c) Personelin, eşinin veya çocuklarının hayati önemi haiz sağlık durumları,

d)Personelin Atama İstek Formunda belirttiği yerler ile özel durumları (çalışma, öğrenim vb.)

27. Anılan Yönetmelik'in işlem tarihindeki hâliyle 18. maddesi şöyledir:

“Atamalar, emniyet ve asayişin zorunlu kıldığı sebepler dışında her yıl Mayıs ve Haziran aylarında bu Yönetmelikte gösterilen esaslara göre toplu olarak yapılır.

İkinci bölge görev sırası gelen personelin isimleri Genel Müdürlükçe en geç Şubat ayı sonuna kadar ilgili birimlere bildirilir. Bu personelin sayısı, ikinci bölgedeki personel ihtiyacı gözönünde bulundurularak tespit edilir.”

28. Anılan Yönetmelik'in işlem tarihindeki hâliyle 21. maddesi şöyledir:

“Emniyet Hizmetleri Sınıfına mensup olanların atama ve yer değiştirmeleri için yurdumuz birinci ve ikinci bölge olmak üzere iki hizmet bölgesine ayrılmıştır.

Her bölge, bölgeye dahil olan il ve ilçeler itibarıyla alt bölgelere ayrılmış ve bunlar ekli (1) sayılı cetvelde belirtilmiştir...”

29. Anılan Yönetmelik'in "Bölgeler ve hizmet süreleri" kenar başlıklı işlem tarihindeki hâliyle 23. maddesi şöyledir:

“Personelin bölgelere göre zorunlu hizmet süreleri;

a) Birinci bölgenin;

A- Alt bölgesine girenler 10 yıl,

B- Alt bölgesine girenler 8 yıl,

C- Alt bölgesine girenler 7 yıl,

D- Alt bölgesine girenler 6 yıl,

E- Alt bölgesine girenler 5 yıl,

F- Alt bölgesine girenler 4 yıl,

G- Alt bölgesine girenler 3 yıl,

b)(Değişik bent: 14/06/2010-2010/591 S.B.K Yön/3.mad.) İkinci bölgenin;

A- Alt bölgesine girenler 6 yıl,

B- Alt bölgesine girenler 5 yıl,

C- Alt bölgesine girenler 4 yıl,

D- Alt bölgesine girenler 3 yıl,

E- Alt bölgesine girenler 2 yıldır.

...

PersonelinYönetmeliktebelirtilensürekadarenazbirdefaikincibölgedehizmet görmesi zorunludur.

Bu Yönetmelikte öngörülen mazeretler dahil, her ne sebeple olursa olsun ikinci bölge hizmetindensarfınazaredilemez.Ancak,sağlıkveyaeşdurumusebebiyleikinci bölgeye gidemeyeceğibelgelenenlerhakkındaYönetmeliğin39uncumaddesinin(a)ve(b)bentleriuygulanır.”

30. Anılan Yönetmelik'in "Bayan memurların zorunlu bölge hizmetleri" kenar başlıklı 25.

maddesi şöyledir:

“Emniyet hizmetleri sınıfına mensup bayan personelden ikinci bölgede zorunlu hizmete tabi olacakların sayısı, söz konusu bölgede bayan personel çalıştırılması gereken birimlerin ihtiyaçları gözönüne alınarak tespit edilir ve atamaları bu Yönetmelikte belirtilen esas ve usullere göre yapılır”

31. Anılan Yönetmelik'in "Eş durumu bakımından yer değiştirme" kenar başlıklı 38. maddesi şöyledir:

“Emniyet Teşkilatında çalışan eşlerden birisi, kadro müsait olduğu takdirde diğerinin bulunduğu yere atanabilir.

Eşleri emniyet mensubu olmayanlar kadro müsait olduğu takdirde, kurumlar arası koordinasyon sağlanarak, bölge hizmet süresini aksatmamak kaydıyla, istekleri üzerine eşlerinin görevli bulunduğu yerlere de atanabilirler.

Eş durumu sebebiyle personel bir yerde, o bölge için tespit olunan hizmet süresinden en çok üç yıl fazla kalabilir.”

32. Anılan Yönetmelik'in "Genel idare hizmet sınıfına atanma" kenar başlıklı 39. maddesi şöyledir:

“Personelin, sağlık ve eş durumu sebebiyle Yönetmeliğin 30, 37 ve 38 inci maddelerinde gösterilen usul ve esaslara göre erteleme ve yer değişikliği yapılır. Ancak;

a) Yönetmeliğin 34 üncü maddesinde sayılan hallerden biri sebebiyle başka bir ile atandıkları halde, kendisinin veya eş ve çocuklarının sağlık durumları sebebiyle atandığı yerde veya eski görev yerinin dışında bir bölgede görev yapamayacağı sağlık kurulu raporu ile belgelenenler, önceden adlarına tebligat yapılmak suretiyle doğrudan,

b) (Değişik bend: 15/02/2002 - 2002/3814 S.Yön./18. md.) Yer değiştirme işlemine tabi personelin kendisinin, eş veya çocuklarının sağlık özürleri sebebiyle en fazla 6 yıl, eş durumu sebebiyle 3 yıl ertelenebilme imkanı tanıyan 30 ve 38 inci maddelerdeki hükme rağmen, bu süreden fazla aynı yerde veya bölgede kalmak zorunda bulunanlar, kendilerine bildirilerek Emniyet Genel Müdürünün teklifi, Bakan'ın onayı ile Genel İdari Hizmetleri sınıfından bir göreve atanabilirler.”

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

33. Mahkemenin 12/1/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

.A. Başvurucunun İddiaları

34. Başvurucu 3/5/2013 tarihli atama işlemine karşı açtığı davada verilen yürütmeyi durdurma kararı üzerine görev yerinde kaldığını ancak daha sonra açılan davaların aleyhine sonuçlanması nedeniyle 2/4/2014 tarihinde ikinci kez atandığı Elazığ ilinde iki çocuğu ile birlikte yaşadığını, eşinin Elazığ'a 1.100 km uzaklıkta olan Kocaeli ilinde çalışmaya devam ettiğini belirtmiştir. Başvurucu, çalıştıkları kurumların koordineli yapacakları basit bir düzenleme ile aile bütünlüğünün sağlanması mümkün olduğu hâlde ayrı yaşamaya zorlandıklarını belirterek Anayasa’nın 20. ve 41. maddelerinde tanımlanan aile hayatına saygı ve ailenin korunması hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüş, yeniden yargılama yapılmasına karar verilmesi ile maddi ve manevi zararlarının tazmini talebinde

bulunmuştur.

B. Değerlendirme

Kabul Edilebilirlik Yönünden

35. Başvurucu tarafından atama işlemi nedeniyle aile bütünlüğüne kamu gücü tarafından müdahale edildiği ileri sürülmüş olup bu husus Anayasa'nın 20. ve 41. maddelerinde yer alan aile hayatına saygı hakkı kapsamındadır.

36. Bu durumda incelenmesi gereken husus ailenin korunması ve aile hayatına saygı hakkından yararlanılmasına kamu gücünün işlem, eylem veya ihmali nedeniyle bir müdahalenin söz konusu olup olmadığıdır. Eğer bir müdahalenin varlığı tespit edilirse bu müdahalenin Anayasa'nın 13., 20. ve 41. maddelerinde öngörülen şartlara uygun olup olmadığı değerlendirilmelidir. Bu çerçevede müdahalenin hukuki dayanağının ve meşru bir amacının olup olmadığı ile ölçülü ve demokratik bir toplumda gerekli olup olmadığı hususlarının tartışılarak ihlal iddiası hakkında bir sonuca varılması gerekir (Salih Karakoç, B. No: 2013/2954, 19/12/2013, § 38).

37. Somut olayda başvurucu; Emniyet Teşkilatı ikinci bölgede birinci kez zorunlu görev sırasının geldiği belirtilerek Elazığ İl Emniyet Müdürlüğüne atamasının yapıldığını, atama yapılırken kendisinin ve aile fertlerinin huzur ve refahının dikkate alınmadığını ileri sürmüştür.

38. Aile yaşamının temel unsuru, aile ilişkilerinin normal bir şekilde gelişebilmesi ve bu bağlamda aile fertlerinin birlikte yaşama hakkıdır. Bu hakkın kapsamının aile yaşamına saygı yükümlülüğünden ayrı düşünülmesi mümkün değildir (Murat Atılgan, B. No: 2013/9047, 7/5/2015, § 24; Marcus Frank Cerny [GK], B. No: 2013/5126, 2/7/2015, § 38).

39. Başvuru konusu olayda kamu gücü tarafından tesis edilen atama işleminin, doğrudan başvurucunun aile hayatı yaşamasına izin vermeyen, bu hakkı engelleyen veya yasaklayan bir işlem niteliğinde olduğu söylenemez. Bununla birlikte başvurucunun eşinin Deniz Kuvvetlerinde görevli olup Elazığ iline atanmasının mümkün olmadığı dikkate alınarak eşlerin sürekli olarak aynı ilde yaşamalarının oldukça güç olduğu, dolayısıyla kamu gücünün atama işleminin aile hayatı üzerinde ikincil olmakla birlikte önemli etkiler doğurduğu kabul edilmelidir. Bu nedenle dolaylı olmakla birlikte aile hayatına saygı hakkına müdahale edildiği sonucuna varılmalıdır.

40. Aile hayatına saygı hakkına yönelik bir müdahalenin varlığı tespit edildiğine göre müdahalenin hukuki dayanağının ve meşru bir amacının olup olmadığı ile demokratik bir toplumda gerekli ve ölçülü olup olmadığı hususlarının araştırılması gereklidir. (Marcus Frank Cerny, §§ 67-71).

41. Söz konusu atama işleminin 657 sayılı Kanun'un 72. ve 76. maddeleri ile Emniyet Hizmetleri Sınıfı Mensupları Atama ve Yer Değiştirme Yönetmeliği'nin 21., 23., 25. ve 38. maddeleri uyarınca tesis edildiği görülmüştür. Buna göre müdahalenin kanuni dayanağının mevcut olduğu anlaşılmıştır.

42. Anayasa'nın 5. maddesi uyarınca devletin; bireylerin temel hak ve hürriyetlerinin korunması ve gerçekleştirilmesi, toplumun huzur ve düzen içerisinde yaşamını sürdürmesi, kamu düzeninin korunması amacıyla ülke çapında güvenliği temin etmek yükümlülüğü olduğu açıktır. Bu yükümlülüğün yerine getirilmesi kapsamında ülkenin her yöresinde emniyet ve asayişin sağlanmasını teminen emniyet hizmetleri sınıfına mensup personele

yukarıda belirtilen mevzuat uyarınca ülkenin birinci bölge ve ikinci bölge şeklinde belirlenen illerinde görev yapma yükümlülüğü getirilmiştir. Dolayısıyla polis memuru olarak görev yapan başvurucunun aile hayatına söz konusu müdahalenin kamu düzeninin korunması ve kamu hizmetinin gereği gibi yürütülmesinin sağlanması amacını taşıdığı, bunun da Anayasa'nın 5. ve 20. maddeleri çerçevesinde meşru bir amaç olduğu sonucuna varılmıştır.

43. Bundan sonra müdahalenin temelini oluşturan meşru amaç karşısında, bireye düşen fedakârlığın ağırlığının gözönünde bulundurulması gerekmektedir. Bu kapsamda somut olayda, atama işleminin başvurucunun aile hayatı üzerinde meydana getirdiği olumsuz etkiler ile kamu hizmetinin etkin sunulması bağlamında kamu düzeninin ve başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunmasına yönelik genel yarar arasında adil bir bir dengenin gözetilip gözetilmediği değerlendirilmelidir.

44. Kişinin kamu görevlisi olması, kendisine sağladığı birtakım ayrıcalıklar ve avantajların yanında birtakım külfet ve sorumluluklara katlanmayı ve diğer kişilerin tabi olmadığı birtakım sınırlamalara tabi olmayı gerektirmektedir. Kişi, kamu görevine kendi isteği ile girmekle bu statünün gerektirdiği ayrıcalıklardan yararlanmayı ve külfetlere katlanmayı kabul etmiş sayılmakta olup kamu hizmetinin kendine has özellikleri, bu avantaj ve sınırlamaları zorunlu kılmaktadır (İhsan Asutay, B. No: 2012/606, 20/2/2014, § 38).

45. Bazı kamu görevlilerinin hizmetin niteliği gereği belirli aralıklarla başka yerlere atanmaları, bazılarının ise başka yer veya kurumlara atanmamaları zorunlu olabilir. Bu konuda idareye, belirli bir takdir alanı tanınması makul karşılanmalıdır. Kişilerin birtakım mazeretler çerçevesinde başka yere atanma konusunda talep hakları var ise de atamaya ilişkin mazeretlerini değerlendirip karara bağlayacak olan idarenin kendi mevzuatı çerçevesinde ifa edilen kamu hizmetinin gerekleri, insan kaynaklarının verimli kullanılması, teşkilat yapısının elverişliliği ve benzeri faktörleri dikkate alması kaçınılmazdır. Zira kamu hizmetinin sağlıklı ve kesintisiz bir şekilde yerine getirilmesi için gerekli tedbirleri almak, ilgili idarenin öncelikli görevi ve sorumluluğudur (İhsan Asutay, § 39).

46. Ülke çapında güvenliğin ve asayişin sağlanması ve korunmasında üstlendiği görev dikkate alındığında kamu hizmetinin etkin şekilde yürütülmesinin ve mesleki disiplinin sağlanması amacıyla Emniyet Genel Müdürlüğü personelinin diğer kişilerin tabi olmadığı bazı sınırlamalara tabi olmaları bir zorunluluktur. Dolayısıyla emniyet hizmetleri sınıfında istihdam edilen personelin nitelikleri ve yükümlülükleri konusunda idarenin daha geniş bir takdir yetkisine sahip olduğuna kuşku yoktur. Bunun yanı sıra kişilerin zorunlu hizmete tabi olacaklarını ve yurdun tüm bölgelerinde görevlendirileceklerini bilerek polislik görevine girdikleri, yukarıda belirtilen ilgili mevzuatta emniyet hizmetleri sınıfına mensup personelin zorunlu atama işlemleri gerçekleştirilirken zorunlu görev sürelerinin il ve ilçelere göre açık olarak belirlendiği, personelin eş durumu, sağlık durumu gibi mazeretlerinin hangi durumlarda dikkate alınacağının ayrıntılı şekilde düzenlenmiş olduğu görülmektedir.

47. Polis memuru olan başvurucunun ifa ettiği görev gereği ikinci bölge görevini yerine getirmekle yükümlü olduğu ve on beş yıllık görev süresince bu yükümlülüğünü yerine getirmemiş olduğu konusunda tartışma bulunmamaktadır. Yönetmelik'in 38. maddesinde eş durumu mazeretine dayalı olarak en fazla üç yıl erteleme yapılabileceği düzenlenmiş olmasına rağmen, idarenin daha önce eş durumu mazeretine dayalı olarak başvurucunun ikinci bölge görevini dokuz kez ertelemiş olduğu ancak 2012 yılında polis memuru ve başpolis memuru rütbesindeki personele ikinci kez zorunlu şark görevi yükümlülüğünün

getirilmesinin ardından söz konusu mevzuat gereğince başvurucunun birinci kez ikinci bölge görevine atandığı, bu atama gerçekleştirilirken de atanmak istediği iller yönünden tercihlerinin dikkate alındığı görülmüştür. Ayrıca atama işlemi gerçekleştirilmeden önce Emniyet Genel Müdürlüğü ile Deniz Kuvvetleri Komutanlığının aile birliğinin korunması ve atama işlemleri bağlamında yazışmalar yaptıkları, Deniz Kuvvetleri Komutanlığınca başvurucunun eşinin Elazığ iline nispeten yakın olan yerlere atanabileceğinin bildirildiği de dikkate alınmalıdır. Bunun yanı sıra zorunlu görev süresinin bitiminde aile birliğinin tekrar tesisi de mümkündür. Tüm bu sebeplerle zorunlu görev kapsamında yapılan atamanın başvurucunun aile yaşamına etkisi bakımından çekilmez bir ağırlık ve yoğunluk derecesine ulaşmadığı kanaatine varılmıştır. Dolayısıyla başvuru konusu işlemde açık ve görünür bir ihlal saptanmamıştır.

48. Açıklanan nedenlerle başvurunun diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvurucu üzerinde BIRAKILMASINA 12/1/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

CUMA ASLAN VE DİĞERLERİ

B. No: 2014/17696 | Karar tarihi: 12.01.2017

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/17696

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

CUMALİ ASLAN VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/17696)

Karar Tarihi: 12/1/2017

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Recep KÖMÜRCÜ

Celal Mümtaz AKINCI

Muammer TOPAL

Recai AKYEL

Raportör Yrd. : Gökçe GÜLTEKİN

Başvurucular : 1. Cumali ASLAN

2. Cuma ASLAN

3. Veysi ASLAN

Vekili : Av. Lütfü POLAT

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, başvurucuların yakınlarına karşı işlenen kasten öldürme suçuna ilişkin yürütülen soruşturma ve açılan kamu davasının dokuz yılı aşkın bir süredir devam etmesi nedeniyle yaşam hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 11/11/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucuların kardeşi ve babası olan Halil Aslan 9/3/2007 tarihinde öldürülmüş ve Siverek Cumhuriyet Başsavcılığınca yürütülen soruşturma sonucunda 2/8/2007 tarihli iddianameyle şüpheliler M.A., R.A ve M.A hakkında Siverek Ağır Ceza Mahkemesinin E.2007/135 sayılı dosyasında kamu davası açılmıştır. Siverek Cumhuriyet Başsavcılığının 3/8/2008 tarihli iddianamesiyle ise şüpheli İ.A. hakkında Siverek Ağır Ceza Mahkemesinin E.2007/136 sayılı dosyasında kamu davası açılmıştır.

9. Siverek Ağır Ceza Mahkemesinin 8/8/2007 tarihli kararıyla aralarında hukuki ve fiilî bağlantı olduğu gerekçesiyle davaların birleştirilmesine ve yargılamanın 2007/135 sayılı dava dosyasında yürütülmesine karar verilmiştir. Sonrasında 22/1/2008 tarihli iddianameyle kasten insan öldürme, kasten yaralama, taksirle yangına sebebiyet verme, ruhsatsız silah bulundurma suçlarını işlediği iddiasıyla şüpheli M.A. hakkında kamu davası açılmış; Mahkemenin 22/1/2008 tarihli kararıyla bu dava Mahkemenin E.2007/135 sayılı dava dosyasında birleştirilmiştir.

10. Siverek Cumhuriyet Başsavcılığının 9/11/2009 tarihli ek iddianamesiyle şüpheli M.A. hakkında tehdit suçunu işlediği iddiasıyla kamu davası açılmıştır.

11. Mahkemenin 19/11/2009 tarihli kararında, meydana gelen olay şöyle özetlenmiştir:

"Sanık R.A.'nın bakkal dükkanında hırsızlık olayı gerçekleşmesi üzerine, bu şahısların hırsızlık olayını kimin gerçekleştirdiği hususunda yaptıkları araştırma sonucunda, şüphelendikleri müşteki D.A.'nın kardeşi C.A.'nın bu hırsızlık olayını gerçekleştirebileceğini düşündüklerini, 9/3/2007 günü saat 19:00 sıralarında sanık M.A.'nın ve kardeşi İ.A.'nın müşteki D.A. ile yolda karşılaştıkları ve konuşmak için hırsızlık olayının meydana geldiği dükkana geldikleri, dükkanda hırsızlık olayı ile ilgili olarak müşteki D. A. ile sanıklar M.A., R.A., ve İ.A.'nın konuştukları, müşteki D.A.nın hırsızlık olayını kendisinin gerçekleştirmediğini, ancak R.İ.'nın yapmış olabileceğini ifade ettiği, bunun üzerine İ.A.'nın D.A. ile R.İ.'yi yüzleştirmek için dükkana getirdikleri, bu kişilerin tartıştıkları, bu sırada olay yerine sanık M.A.'nın geldiği, sanık M.A.'nın D.A..yı içeri çektiği, dükkan içinde sanıkların D.A.'yı tekme tokat ve ele geçirilemeyen soplarla vurdukları, bu sırada M. A.'nın müşteki D.A.'nın “silah almaya gidiyorum, seni öldüreceğim” demek suretiyle dükkandan ayrıldığı, bu sırada müşteki D.A.'nın babası Veysi Aslan’ı arayarak olayı anlattığı, Veysi Aslan’ın da Siverekte olan kardeşi Halil Aslan’ı arayarak olay yerine gitmesini istediği, maktul Halil Aslan’ın yanında tanık S.K. olduğu halde saat 20:00 sıralarında olayın geçtiği dükkana geldiği, maktulün dükkana geldiği sırada sanık M.A.'nın da dükkana dönmüş olduğu, maktul ile sanıkların müşteki D.A.'nın hırsızlık yapıp yapmadığı hususunda tartışmaya başladıkları, bir müddet sonra tartışmanın kavgaya dönüştüğü, sanıklardan R.A, M.A., M.A ve İ.A.nın maktul Halil Aslan'ı dövmeye başladıkları, kavga sırasında maktul Halil Aslan’ın M.A.'ya tokat attığı, bunu gören R.A.'nın maktulü kastederek vurun öldürün gibi sözler söylediği, R.A.'nın sözünden etkilenen sanık M.A.nın dükkanın kapısının yanına çekilerek dükkandan ayrıldığı sırada getirdiği ruhsatsız tabanca ile Halil Aslan’ı hedef gözeterek ateş ederek öldürdürdüğü, maktül Halil Aslan’ın vurulmasından sonra bu sanıkların hep birlikte maktulü

sürükleyerek dükkan dışına çıkardıkları, olay muhalinden uzaklaşmak istedikleri, dükkanın darabalarını indirerek uzaklaştıkları sırada elektriğe bağlı olarak çalışan sobanın bu sanıkların telaşı sonucu devrildiği, ve dükkan içerisinde dışarısı ve çevre için tehlike arz etmeyecek şekilde bir kısım dükkan eşyasının yanmasına sebebiyet verdiği, bu yangının gelen itfaiye görevlilerince söndürüldüğü, olaydan sonra kaçan ve yakalama emirlerine rağmen M.A., R.A. ve İ.A.'nın yakalanıp savunmalarının alınamadığı, olay yerinde ele geçirilen kovan ve merminin M.A.'nın teslim ettiği tabancadan atıldığının tespit edildiği, her ne kadar sanık M.A.'nın maktulü kendisinin ateş ederek öldürdüğünü beyan etmiş ise de, bu beyanı kardeşini adama öldürme suçundan cezalandırmadan kurtarmaya yönelik olduğunu iddia ettiği anlaşılmıştır."

12. Mahkemenin 19/11/2009 tarihli kararıyla sanıklar M.A., R.A ve İ.A hakkında kasten insan öldürme, kasten yaralama, taksirle yangına sebebiyet verme, tehdit, 10/7/1953 tarihli ve 6136 sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Kanun'a muhalefet suçları yönünden açılan kamu davalarının ayrılmasına karar verilmiştir. Sanık M.A.nın Halil Aslan'ı öldürdüğü, müşteki D.A.ya karşı kasten yaralama suçunu işlediği kabul edilerek yaklaşık 26 yıl 6 ay hapis cezasıyla cezalandırılmasına; taksirle yangına sebep olma suçundan beraatine karar verilmiştir. Diğer sanık M.A.nın ise Halil Aslan'ın kasten öldürülmesine yardımcı olduğu, müşteki D.A.ya karşı kasten yaralama suçunu işlediği, suç üstlenme suçunu işlediği gerekçesiyle yaklaşık on bir yıl hapis cezasıyla cezalandırılmasına; taksirle yangına sebep olma suçundan ise beraatine karar verilmiştir.

13. Temyiz üzerine Yargıtay 1. Ceza Dairesinin 17/2/2011 tarihli kararıyla aynı müteveffa ve mağdura yönelik öldürme ve yaralama suçunun failleri olarak yargılanan ve aralarında menfaat çatışması bulunan sanıklar M.A. ve M.A.nın ayrı ayrı müdafiler tarafından temsil edilmeleri gerekirken aynı müdafi tarafından temsil edilmeleri suretiyle 19/3/1969 tarihli ve 1136 sayılı Avukatlık Kanunu'nun 38. maddesi ile 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 152. maddesine aykırı karar verildiği, genel güvenliğin taksirle tehlikeye sokulması suçu yönünden verilen beraat kararının da bu nedenle irtibatlı olduğu belirtilerek hüküm bozulmuştur.

14. Bozmaya uyularak yürütülen yargılamada Mahkemenin 20/6/2013 tarihli kararıyla İ.A hakkında kasten insan öldürme, kasten yaralama, taksirle yangına sebebiyet verme, tehdit, 6136 sayılı Kanun'a muhalefet suçları yönünden açılan kamu davalarının ayrılmasına, sanık M.A.nın beraatine, sanık R.A. hakkında açılan davanın ölüm nedeniyle düşürülmesine karar verilmiştir. Sanık M.A.nın, Halil Aslan'ı öldürdüğü, müşteki D.A.ya karşı tehdit ve kasten yaralama suçlarını işlediği, ruhsatsız silah bulundurma suçunu işlediği kabul edilerek yaklaşık 26 yıl 6 ay hapis cezasıyla cezalandırılmasına karar verilmiştir. Diğer sanık M.A.nın ise, Halil Aslan'ın kasten öldürülmesine yardımcı olduğu, müşteki D.A.ya karşı kasten yaralama suçunu işlediği, ayrıca suç üstlenme suçunu işlediği gerekçesiyle yaklaşık on bir yıl hapis cezasıyla cezalandırılmasına karar verilmiştir.

15. Temyiz üzerine hüküm, Yargıtay 1. Ceza Dairesinin 14/10/2014 tarihli kararıyla sanık M.A. yönünden onanmıştır. Diğer sanık M.A.nın kasten öldürmeye yardım etmek suçunu işlediği yönünde her türlü şüpheden uzak kesin ve inandırıcı delil bulunmadığı, müstakil olarak kasten yaralama suçunun işlendiği, genel güvenliğin taksirle tehlikeye sokulması suçundan hüküm kurulmadığı, bu suçla ilgili dava zamanaşımı süresi içinde karar verilebileceği belirtilerek hüküm bozulmuştur.

16. Mahkemece bozmaya uyularak yürütülen yargılamada 29/1/2015 tarihli kararla

sanıkların genel güvenliğin taksirle tehlikeye sokulması suçundan beraatine karar verilmiştir. M.A. ise kasten yaralama suçundan 3 ay 10 gün hapis cezasıyla cezalandırılmıştır.

17. Karar temyiz edilmiş olup inceleme devam etmektedir.

18. Öte yandan ayırma kararı sonrasında Mahkemenin 14/2/2014 tarihli kararıyla İ.A.nın beraatine karar verilmiş, temyiz edilmeyen karar kesinleşmiştir.

IV. İLGİLİ HUKUK

19. 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun "Kasten öldürme" kenar başlıklı 81. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Bir insanı kasten öldüren kişi, müebbet hapis cezası ile cezalandırılır. "

20. 5237 sayılı Kanun'un "Kasten yaralama" kenar başlıklı 86. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Kasten başkasının vücuduna acı veren veya sağlığının ya da algılama yeteneğinin bozulmasına neden olan kişi, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır."

V. İNCELEME VE GEREKÇE

21. Mahkemenin 12/1/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

1. Başvurucuların İddiaları

22. Başvurucular, yakınlarının ölümü nedeniyle açılan kamu davasının başvuru tarihi itibarıyla yaklaşık sekiz yıldır devam etmesi nedeniyle Anayasa'nın 36. maddesinde tanımlanan adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüşler ve tazminat talebinde bulunmuşlardır.

2. Değerlendirme

23. Başvuru formu ve ekleri incelendiğinde başvurunun kasten öldürme suçu ile ilgili yürütülen ceza soruşturması ve kovuşturması ile ilgili olduğu anlaşılmaktadır. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (Tahir Canan, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Bu nedenle başvuruculaların tüm iddiaları Anayasa'nın 17. maddesi ile ilişkili görülerek bu kapsamda değerlendirilmiştir.

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

24. Başvuruculaların, kasten öldürme sonucunda gerçekleşen ölüm nedeniyle sadece ceza soruşturmasına yönelik şikâyetlerinin bulunduğu görülmekte olup bu şikâyetler açısından Anayasa'nın 17. maddesinde düzenlenen yaşam hakkı kapsamında devletin yerine getirmek zorunda olduğu pozitif yükümlülüklerin usule ilişkin boyutu,yaşanan ölüm olayının tüm yönlerinin ortaya konulmasına ve sorumlu kişilerin belirlenmesine imkân tanıyan etkili bir soruşturma yürütülmesini gerektirmektedir (Sadık Koçak ve diğerleri, B. No: 2013/841, 23/1/2014, § 94).

25. Devletin doğal olmayan her ölüm olayında gerçekleşen ölümün sebebini ve varsa sorumlularını ortaya çıkarmaya yönelik etkili bir soruşturma yapmamış olması, soruşturma yükümlülüğünün ihlalini doğurabilir. Zira bu tür olaylarda etkili bir soruşturma yürütülmesi,

yaşam hakkını korumak için ihdas edilen yasal ve idari çerçevenin etkili bir şekilde uygulanmasının güvencesini oluşturmaktadır (Filiz Aka, B. No: 2013/8365, 10/6/2015, § 26).

26. Açıklanan nedenlerle açıkça dayanaktan yoksun olmadığı görülen ve etkili bir soruşturma ve kovuşturma yürütülmemesi suretiyle Anayasa'nın 17. maddesinin ihlal edildiğine dair iddialar içeren başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

27. Kabul edilebilirlik incelemesinde de ifade edildiği gibi Anayasa'nın 17. maddesinde düzenlenen yaşam hakkı kapsamında devletin yerine getirmek zorunda olduğu pozitif yükümlülüklerin usule ilişkin boyutu; doğal olmayan her ölüm olayının tüm yönlerinin ortaya konulmasına, sorumlu kişilerin belirlenmesine ve gerekiyorsa cezalandırılmasına imkân tanıyan etkili bir soruşturmanın yürütülmesini gerektirmektedir (Serpil Kerimoğlu ve diğerleri, B. No: 2012/752, 17/9/2013, § 54).Soruşturmanın etkililik ve yeterliliğini temin adına soruşturma makamlarının resen harekete geçmesi ve ölüm olayını aydınlatabilecek, sorumluların tespitine yarayabilecek bütün delillerin toplanması gerekmektedir. Soruşturmada ölüm olayının nedenini veya sorumlu kişilerin ortaya çıkarılması imkânını zayıflatan bir eksiklik, etkili soruşturma yürütme kuralıyla çelişme riski taşır (Serpil Kerimoğlu ve diğerleri, § 57, Sadık Koçak ve diğerleri, § 94).

28. Yukarıda sayılanlara ilave olarak, yürütülecek soruşturmalarda makul bir hızda gerçekleştirilme ve özen gösterilme zorunluluğu da zımnen mevcuttur. Elbette ki bazı özel durumlarda soruşturmanın veya kovuşturmanın ilerlemesine engel olan unsurlar ya da güçlükler bulunabilir. Ancak bir soruşturmada ve devamında yapılan kovuşturmada yetkililerin hızlı hareket etmeleri, yaşanan olayların daha sağlıklı bir şekilde aydınlatılabilmesi, kişilerin hukukun üstünlüğüne olan bağlılığını sürdürmesi ve hukuka aykırı eylemlere hoşgörü gösterildiği ya da kayıtsız kalındığı görünümü verilmesinin engellenmesi açısından kritik bir öneme sahiptir (Deniz Yazıcı, B. No: 2013/6359, 10/12/2014,§ 96).

29. Kamu gücünün kullanımı sonucu gerçekleşen ölümlerin daha sıkı bir şekilde incelenmesi gerekmekle birlikte başvuru konusu olaydaki gibi doğal olmayan ölüm olaylarında olası cezai sorumluluğun tespiti adına, soruşturma sonrasında kovuşturma aşamasına geçildiği durumlarda ilk derece mahkemesi önündeki yargılama aşaması dâhil bütün sürecin de 17. maddenin gereklerine cevap verebilecek nitelikte olması gerekmektedir (Benzer yöndeki AİHM kararları için bkz. Ali ve Ayşe Duran/Türkiye, B. No: 42942/02, 8/4/2008, § 61, Öneryıldız/Türkiye [BD], B. No: 48939/99, 30/11/2004, §§ 95, 96). Böylece derece mahkemeleri mağdur olan kişilerin yaşam hakkına ve maddi ve manevi varlığına karşı yapılan saldırıların cezasız bırakılmamasını teminat altına alabilecektir (Sadık Koçak ve diğerleri, § 77).

30. Anayasa Mahkemesinin bu konudaki kararlarında sıklıkla belirtildiği üzere yaşam hakkı kapsamında yürütülmesi gereken ceza soruşturmalarının amacı, yaşam hakkını koruyan mevzuat hükümlerinin etkili bir şekilde uygulanmasını ve vuku bulan ölüm olayında varsa sorumluları ve sorumluluklarını tespit etmek üzere adalet önüne çıkarılmalarını sağlamaktır. Bu, bir sonuç yükümlülüğü değil uygun araçların kullanılması yükümlülüğüdür. Anayasa'nın 17. maddesi başvuruculara belirli bir suç nedeniyle üçüncü tarafların yargılanmalarını ya da cezalandırılmalarını sağlama hakkı vermekle birlikte bu, tüm yargılamaların mahkûmiyetle ya da bir ceza kararıyla sonuçlandırılması yükümlülüğünün öngörüldüğü anlamına da gelmemektedir (Serpil Kerimoğlu ve diğerleri, § 56).

31. Temel anlayış bu yönde olmakla birlikte derece mahkemelerinin, yaşamı tehlikeye soktuğu açık olan eylemlerin ve maddi ve manevi varlığa yönelik ağır saldırıların cezasız kalmalarına imkân vermemeleri de gerekmektedir (Filiz Aka, § 32).

32. Bu bağlamda Anayasa Mahkemesi tarafından ele alınması gereken önemli bir diğer husus da derece mahkemelerinin, bu tür olaylara ilişkin yürüttükleri yargılamalarda bir sonuca varırken Anayasa'nın 17. maddesinin gerektirdiği seviyede derinlik ve özenle bir inceleme yapıp yapmadıklarını ya da ne ölçüde yaptıklarını değerlendirmektir. Zira derece mahkemeleri tarafından bu konuda gösterilecek hassasiyet, yürürlülükteki yargı sisteminin daha sonra ortaya çıkabilecek benzer yaşam hakkı ihlallerinin önlenmesinde sahip olduğu önemli rolün zarar görmesine engel olacaktır (Cemil Danışman, B. No: 2013/6319, 16/7/2014, § 110).

33. Başvurucular; yakınları Halil Aslan'ın kasten öldürme suçu sonucunda9/3/2007 tarihinde yaşamını yitirdiğini, davanın olgularında ve yasal konularda bir karmaşıklık olmadığını, yargılama organlarınca süratli bir yargılama yapılmaması sonucu davanın başvuru tarihi itibarıyla yaklaşık sekiz yıldır devam ettiğini belirterek makul sürede bir yargı kararı elde etme hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

34. Başvuru konusu olayda Siverek Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından başvurucuların babası ve kardeşinin 9/3/2007 tarihinde öldürülmesinin ardından başlatılan soruşturma sonucunda 2/8/2007 tarihli iddianameyle şüpheliler M.A., R.A ve M.A hakkında 3/8/2008 tarihli iddianameyle şüpheli İ.A. hakkında 22/1/2008 tarihli iddianameyle ise şüpheli M.A. hakkında kamu davası açıldığı, farklı tarihlerde açılan davaların Mahkemece birleştirilmesine karar verildiği, soruşturma ve ilk derece yargılaması aşamasında olay yeri inceleme ve keşif tutanağı, müteveffaya ait ölü muayene ve otopsi tutanağı temin edildiği görülmektedir. İlk Derece Mahkemesinin olaydan yaklaşık 2 yıl 8 ay sonra 19/11/2009 tarihinde verdiği hüküm, temyiz üzerine Yargıtay 1. Ceza Dairesinin 17/2/2011 tarihli kararıyla bozulmuştur. Bozmaya uyularak yürütülen yargılama sonucunda bozma kararından yaklaşık 2 yıl 4 ay sonra 20/06/2013 tarihinde verilen hüküm, Yargıtay 1. Ceza Dairesinin 14/10/2014 tarihli kararıyla sanık M.A. yönünden onanmış; diğer sanık M.A. yönünden ise bozulmuştur. Bozmaya uyularak yürütülen yargılama sonucu 29/1/2015 tarihinde verilen hüküm temyiz edilmiş olup temyiz incelemesi yaklaşık iki yıldır devam etmektedir.

35. Anayasa Mahkemesi; kural olarak doğal olmayan bir ölüm olayı sonrasında başvurucuların yakınının öldüğü gün resen ceza soruşturmasının açıldığı, titiz ve hızlı bir çalışma sonucunda elde edilen deliller ışığında soruşturma ve ilk derece yargılama makamlarının olayların seyrini aydınlatmak istediğinden kuşku duyulmadığı, yürütülen soruşturmaların ölüm nedenlerini kesin olarak saptamaya ve sorumlu kişilerin cezalandırılmasına imkân verdiği kanısına vardığı durumlarda -yürütülen soruşturmanın ve davaların derinliği ve ciddiyeti üzerinde etki gösterecek nitelikte bir eksikliğin bulunmaması koşuluyla- yürütülen soruşturmaların ve alınan kararların yetersiz veya çelişkili olduklarının ileri sürülemeyeceğini kabul etmektedir (Sadık Koçak ve diğerleri, § 95).

36. Bununla birlikte soruşturmayı sağlayacak bir başvuru yolunun sadece hukuken mevcut bulunması yeterli olmayıp bu yolun uygulamada fiilen de etkili olması ve başvurulan makamın ihlal iddiasının özünü ele alma yetkisine sahip bulunması gereklidir. Başvuru yolunun ancak bir hak ihlali iddiasını önleyebilme, devam etmekteyse sonlandırabilme veya sona ermiş bir hak ihlalini karara bağlayabilme ve bunun için uygun bir tazminat sunabilme

imkânını bulundurması hâlinde etkililiğinden söz etmek mümkün olabilir (Tahir Canan, § 26)

37. Somut olayda başlangıçta Başsavcılık soruşturması ve İlk Derece Mahkemesi yargılaması aşamasında, yeterli derinlik ve titizlikte bir çalışma yürütüldüğü görülebilmekle birlikte İlk Derece Mahkemesince olaydan yaklaşık 2 yıl 8 ay sonra verilen karara ilişkin temyiz başvurusunun yaklaşık 1 yıl 3 ay sonra karara bağlandığı ve sadece 5237 sayılı Kanun'un 152. maddesinde düzenlenen "şüpheli veya sanığın birden fazla olması hâlinde savunma" hükümlerinin hatalı bir şekilde olayda uygulanması gerekçesiyle kararın bozulduğu görülmektedir. Bozma sonrası yapılan ikinci yargılamada yaklaşık 2 yıl 4 ay sonra İlk Derece Mahkemesi aynı sonuca ulaşmış ve bu karar da yaklaşık 1 yıl 4 ay sonra 14/10/2014 tarihli kararla kısmen bozulmuştur. Bozmaya uyularak yapılan yargılama sonucunda 29/1/2015 tarihinde İlk Derece Mahkemesi karar vermiş, anılan karar da temyiz edilmiştir.

38. Başvuru konusu yargılamada üç defa yapılan temyiz incelemesinin toplamda beş yıla yakın sürmesinin Yargıtay ilgili Dairesinin iş yükünden kaynaklanmış olabileceği anlaşılmakla birlikte Anayasa'nın 36. maddesi, hukuk sisteminin davaları makul bir süre içinde karara bağlama yükümlülüğü de dâhil olmak üzere adil yargılama koşullarını yerine getirebilecek biçimde düzenlenmesi sorumluluğunu devlete yüklemektedir (Güher Ergun ve diğerleri, B. No: 2012/13, 2/7/2013, § 44). Bu kapsamda bazı istisnai hususlar dışında personel ve yargıç sayısındaki yetersizlik ve iş yükü ağırlığı nedeniyle yargılamada makul sürenin aşılması durumunda da yetkili makamların sorumluluğu gündeme gelmektedir (Selahattin Akyıl, B. No: 2012/1198, 7/11/2013, § 55).

39. Somut olayda yaşanan gecikmeler nedeniyle dokuz yıldan uzun süren yargılamanın -verilen kararın sonucunun ne olduğunun önemi olmaksızın- özelde babalarını ve kardeşlerini kaybeden başvuruculaların davanın hızla sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği dikkate alındığında başlı başına toplumdaki bireylerin hukukun üstünlüğüne olan bağlılığını sürdürmesi ve hukuka aykırı eylemlere hoşgörü gösterildiği ya da kayıtsız kalındığı görünümü verilmesinin engellenmesi açısından yeterli hız ve özende yürütülmediği sonucuna ulaşılmıştır. Başvuru formunda, hissiyatları "yakınlarının faillerini kısmen de olsa öğrenebilmişlerse de bu yargılama neticesinde sekiz yıllık bir süre boyunca mahkeme süreciyle uğraştıkları ve faillerin belirlenmesi noktasında manevi olarak zarar gördükleri" ifadeleriyle dile getirilmiştir.

40. Bu tespitler bir bütün olarak değerlendirildiğinde somut olayda, soruşturma makamlarının resen harekete geçmesi ve gerekli tüm delilleri elde etmesi sonucu makul bir süre içinde kovuşturma aşamasına geçildiği, Savcılık soruşturması ve ilk derece yargılaması aşamasında ölüm olayının tüm yönlerinin ortaya konulmasına, sorumlu kişilerin belirlenmesine ve cezalandırılmasına imkân tanıyan bir sürecin işlediği görülmektedir. Fakat temyiz talebi sonrasında yürütülen kovuşturmanın makul bir özen ve hızla gerçekleştirildiğini söylemek mümkün değildir. İki dereceli yargılama sürecinde başvuruculaların davanın hızlı ve etkili bir şekilde sonuçlanmasındaki menfaati ve gecikmesinde hiçbir dahlinin olmaması, davanın az sanıklı olması ve çok karmaşık olmaması gibi hususlar gözönünde bulundurulduğunda dokuz yılı aşan soruşturma ve kovuşturma süresinin makul olmadığı anlaşılmaktadır. Dolayısıyla bir bütün olarak yargılama sürecinin, Anayasa'nın 17. maddesinin gerektirdiği hız ve yeterlilikte olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

41. Açıklanan nedenlerle Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkının gerektirdiği etkili soruşturma yürütme yükümlülüğünün ihlal edildiğine karar verilmesi

gerekir.

c. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

42. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları şöyledir:

"(1) Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir.

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

43. Başvurucular, yaşam hakkının ihlali nedeniyle 25.000 TL maddi ve 50.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuşlardır.

44. Somut olayda Anayasa'nın 17. maddesinin usule ilişkin boyutunun ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

45. Başvuruculaların yakınlarının ölümü hakkında etkili ve caydırıcı bir ceza soruşturması ve kovuşturması yürütülmemesi nedeniyle yalnızca ihlal tespitiyle telafi edilemeyecek ölçüdeki manevi zararları karşılığında -somut olayın özellikleri dikkate alınarak- başvuruculara müştereken net 20.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir. Anayasa Mahkemesinin maddi tazminata hükmedebilmesi için başvuruculaların uğradığını iddia ettikleri maddi zarar ile tespit edilen ihlal arasında illiyet bağı bulunmalıdır. Başvuruculaların bu konuda herhangi bir belge sunmamış olması nedeniyle maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

46. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvuruculara müşterek olarak ödenmesine karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Yaşam hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkının usul boyutunun İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvuruculara müştereken net 20.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCULARA MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvuruculaların Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına (Tebliğname No.3-2015/101128) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 12/1/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

E.B. VE DİĞERLERİ

B. No: 2014/19219 | Karar tarihi: 12.01.2017

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/19219

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

E.B. VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/19219)

Karar Tarihi: 12/1/2017

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

GİZLİLİK TALEBİ KABUL

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Recep KÖMÜRCÜ

Celal Mümtaz AKINCI

Muammer TOPAL

Recai AKYEL

Raportör Yrd. : Gökçe GÜLTEKİN

Başvurucular : 1. E. B.

2. Ş. G.

3. M. K.

Vekili : Av. Serkan AKBAŞ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 8/12/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilir olduğuna, esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

6. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

7. Başvurucular, silahlı terör örgütüne üye olma ve tehlikeli maddeleri izinsiz olarak bulundurma veya el değiştirme suçlarından 11/11/2009 tarihinde gözaltına alınmışlardır. Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığının (CMK 250. madde ile görevli) 6/1/2010 tarihli iddianamesi ile başvurucular hakkında kamu davası açılmıştır. (Kapatılan) Diyarbakır 6. Ağır Ceza Mahkemesinin (CMK 250. madde ile görevli) 5/12/2013 tarihli kararı ile başvurucuların ayrı ayrı mahkûmiyetlerine karar verilmiştir. Temyiz üzerine Yargıtay 9. Ceza Dairesinin 12/6/2014 tarihli kararıyla İlk Derece Mahkemesi kararı bozulmuştur. Bozmaya uyularak yürütülen yargılama sonucunda Diyarbakır 6. Ağır Ceza Mahkemesinin 15/10/2014 tarihli kararıyla başvurucuların beraatlerine karar verilmiştir. Karar, başvurucuların vekiline tefhim edilmiştir. Karar temyiz edilmeyerek 23/10/2014 tarihinde kesinleşmiştir.

8. Mahkemenin gerekçeli kararı ise başvurucuların vekiline 3/12/2014 tarihinde Mahkeme Kaleminde tebliğ edilmiştir.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

9. Mahkemenin 12/1/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

10. Başvurucular makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

11. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 47. maddesinin (5) numaralı fıkrası gereği başvuru yollarının tüketildiği, başvuru yolu öngörülmemiş ise ihlalin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde bireysel başvuruda bulunulması gerekir.

12. Somut olayda başvurucuların beraat ettiğine ilişkin Diyarbakır 6. Ağır Ceza Mahkemesinin 15/10/2014 tarihli nihai kararı, başvurucuların vekiline tefhim edilmek suretiyle öğrenilmiştir. Bu tarihten itibaren otuz günlük başvuru süresi geçtikten sonra 8/12/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunulduğu anlaşılmıştır.

13. Açıklanan nedenlerle başvurunun diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin süre aşımı nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Kamuya açık belgelerde başvurucuların kimliklerinin gizli tutulması talebinin KABULÜNE,

B. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın süre aşımı nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

C. Yargılama giderlerinin başvurucular üzerinde BIRAKILMASINA 12/1/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

KEZBAN UYSAL VE DİĞERLERİ

B. No: 2014/20026 | Karar tarihi: 12.01.2017

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/20026

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

KEZBAN UYSAL VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/20026)

Karar Tarihi: 12/1/2017

R.G. Tarih ve Sayı: 21/2/2017 - 29986

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Recep KÖMÜRCÜ

Celal Mümtaz AKINCI

Muammer TOPAL

Recai AKYEL

Raportör Yrd. : İsmail Emrah PERDECİOĞLU

Başvurucular : 1. Kezban UYSAL

2. Tuncay AKARÇAY

3. Mehmet AKARÇAY

Vekili : Av. Rıza ÖZTEKİN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, kamulaştırma bedelinin tespiti ve tescil davasında taşınmaz bedel tespiti için sunulan emsal taşınmaz değerlerinin dikkate alınmaması ve hükmedilen bedelin gerçek değeri karşılamaması nedenleriyle adil yargılanma ve mülkiyet hakları ile eşitlik ilkesinin ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 23/12/2014 tarihinde Eskişehir Hukuk Mahkemeleri Ön Bürosu vasıtasıyla yapılmıştır. Başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesi neticesinde başvurunun Komisyona sunulmasına engel teşkil edecek bir eksikliğinin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. İkinci Bölüm İkinci Komisyonunca 27/10/2015 tarihinde, başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

4. Bölüm Başkanı tarafından 22/2/2016 tarihinde, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

5. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık 21/3/2016 tarihinde sunduğu belge ile mevcut başvuru hakkında verilen kabul edilebilirlik kararının Bakanlıklarına gönderilmesi hâlinde 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 49/2. ve Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 71. maddeleri uyarınca görüş bildirilebileceğini belirtmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

6. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

7. Başvurucular aleyhine 16/1/2013 tarihinde Eskişehir 2. Asliye Hukuk Mahkemesinde açılan kamulaştırma bedelinin tespiti ve tescil davasında davacı Odunpazarı Belediye Başkanlığı, Eskişehir ili Merkez Orta Mahallesi'nde bulunan 960 ada 7 parselde başvuruculara ait taşınmazın Odunpazarı Belediye Encümeninin 13/11/2012 tarihli ve 2161 sayılı kararı ile kamulaştırılmasına karar verilmesi üzerine söz konusu taşınmazın rıza ile satın alınması için yapılan görüşmelerden sonuç alınamadığını belirterek taşınmazın kamulaştırma bedelinin tespitine ve Odunpazarı Belediye Başkanlığı adına tapuya tescil edilmesine karar verilmesini istemiştir.

8. Başvurucular, aleyhlerine açılan davaya karşı sundukları cevap dilekçelerinde uyuşmazlık konusu taşınmazın konumu itibarıyla Eskişehir'in en merkezî yerinde bulunduğunu, tarihî, sosyal ve kültürel merkezlere çok yakın olduğunu, kamulaştırma bedeli olarak Odunpazarı Belediyesi Kıymet Takdir Komisyonunca tespit edilen tutarın çok düşük kaldığını, esasen yaklaşık değerin 300.000 TL civarında bulunduğunu belirtmişler; taşınmaza gerçek rayiç bedeline uygun bir kamulaştırma bedeli tespit edilmesini istemişlerdir.

9. Davanın ilk duruşması 14/2/2013 tarihinde gerçekleştirilmiştir. Bu duruşmada başvurucular Mahkemeye sundukları "emsallerimiz" konulu dilekçelerinde daha önce kamulaştırmaya konu olan Eskişehir ili Merkez Şarkiye Mahallesi'nde bulunan 148 ada 6 ve 3 nolu parsellerin kamulaştırma bedellerinin tespiti ve idare adına tescili için açılan davalar kapsamında alınan bilirkişi raporlarında bu taşınmazların 2005 yılı itibarıyla m² değerlerinin sırasıyla 330 TL ve 300 TL olarak tespit edildiğini ifade ederek, kendi taşınmazlarına çok yakın olan bu yerleri emsal olarak belirtmişler, yaklaşık sekiz yıl önce ortaya çıkan 330 TL ve 300 TL m² değerlerinin-görülmekte olan dava tarihi olan2013 yılı esas alındığında- 1.500 TL olarak güncellenip kendi taşınmazlarına uygulanması gerektiğini ileri sürmüşlerdir.

10. Yargılama sürecinde İlk Derece Mahkemesince uyuşmazlık konusu taşınmazın ayrıntılı tapukaydı, çevre komşularını gösterirşekilde krokisi, taşınmaza emsal olabilecek taşınmazların ayrıntılı tapu kayıtları ve satış bedellerine ilişkin bilgi ve belgeler taşınmazın dava tarihi itibarıyla; emsal olarak incelenen taşınmazların ise satış tarihleri itibarıyla imar durumlarına ilişkin Eskişehir Büyükşehir Belediyesi İmar ve Şehircilik Dairesi Başkanlığı ile Odunpazarı Belediyesi İmar ve Şehircilik Müdürlüğünün yazıları, taşınmaz için en son verilen emlak vergisi beyannamesi sureti, taşınmaza ve emsal olarak alınan taşınmazlara

ilişkin Odunpazarı Belediyesi tarafından emlak vergisine esas olmak üzere tespit edilen asgari metrekare değerlerine ilişkin listeler dava dosyasına alınmış; taşınmaz mahallinde 25/2/2013 tarihinde keşif yapılmıştır.

11. Keşfe katılan bilirkişilerden olan kadastro bilirkişisi tarafından düzenlenen 4/3/2013 tarihli rapor İlk Derece Mahkemesine sunulmuş, raporda öncelikle uyuşmazlık konusu taşınmazın sınırları pafta örneği ve uydu fotoğrafı aracılığıyla belirlenmiş, ardından dava dosyasında yer alan ve uyuşmazlık konusu taşınmaza en az 58 metre en fazla 115 metre mesafede olan emsal taşınmazlara ilişkin fiziki tespitlere yer verilmiştir.

12. Keşfe katılan diğer bilirkişiler, üç inşaat mühendisi ve bir ziraat mühendisi ile bir harita mühendisi tarafından hazırlanan 11/3/2013 tarihli bilirkişi heyeti raporunda ise taşınmazın değerini belirleyecek etmenler başlıklar hâlinde incelenmiş; bu incelemeye dava dosyasında bulunan, tapu sicil müdürlüğünce gönderilen ve resen tespit edilen emsal olabilecek, yedi tanesi Eskişehir ili Orta Mahallesi'nde, bir tanesi Eskişehir ili Bahçelievler Mahallesi'nde, bir tanesi Eskişehir ili Akarbaşı Mahallesi'nde bulunan toplam dokuz adet taşınmazın satışlarına göre bedelleri de dâhil edilmiştir.

13.Bilirkişi heyetince yapılan inceleme sonucu emsal olabileceği düşünülerek incelemeye alınan dokuz adet taşınmazdan Orta Mahallesi'nde bulunan yedi taşınmazın satışları sırasında beyan edilen değerlerinin gerçeği yansıtmadığı kanaatine varılmış, Akarbaşı ve Bahçelievler Mahallelerinde bulunan taşınmazların ise emsal olarak değerlendirilebileceği sonucuna ulaşılmış, bu doğrultuda bedeli etkileyebilecek diğer etmenler de dikkate alınarak uyuşmazlık konusu taşınmaz için 121.427,86 TL kamulaştırma bedeli hesaplanmıştır.

14. Bilirkişi raporuna karşı taraflarca itirazda bulunulmuş; davacı idarece sunulan 25/3/2013 tarihli itiraz dilekçesinde bilirkişilerin yeterli açıklama ve emsal araştırması yapmadıkları, raporda kamulaştırma bedelinin neye göre tespit edildiğinin belirtilmediği ve resen dikkate alınan taşınmazlar üzerinden değer tespiti yapıldığı hususları itiraz konusu yapılmış; bu usulde yapılan tespitin kabul edilemeyeceği ifade edilmiştir.

15. Bilirkişi raporuna karşı başvurucular da 3/4/2013 tarihinde sundukları dilekçe ile itirazda bulunmuşlar, keşiften önce 14/2/2013 tarihinde dava dosyasına sundukları, uyuşmazlık konusu taşınmazın hemen yanında bulunan ve söz konusu taşınmaz ile aynı usulde kamulaştırılmış olan emsallerin bilirkişi raporunda hiç tartışılmadığını belirtmişlerdir.

16. İlk Derece Mahkemesi, dava dosyasına sunulan bilirkişi raporunda hesaplanan kamulaştırma bedeli ile Kıymet Takdir Komisyonunca hesaplanan kamulaştırma bedeli arasında bariz fark bulunduğunu belirtmiş ve tarafların da bilirkişi raporlarına itirazlarını dikkate alarak keşfin tekrarlanması yönünde karar almış ve 10/6/2013 tarihinde farklı kişilerden oluşan bilirkişi heyeti ile keşfi tekrarlamıştır.

17. İkinci kez yapılan keşfin ardından bu defa dört inşaat mühendisi bilirkişi ile bir ziraat mühendisi bilirkişiden oluşan heyetçe 20/6/2013 tarihli yeni bir rapor düzenlenmiştir.

18. Anılan bilirkişi heyeti raporunda taşınmazın değerini belirleyecek etmenler başlıklar hâlinde incelenmiş; bu incelemeye dava dosyasında bulunan, Tapu Sicil Müdürlüğünce gönderilen ve resen tespit edilen emsal olabilecek, yedi tanesi Eskişehir ili Orta Mahallesi'nde, bir tanesi Eskişehir ili Akarbaşı Mahallesi'nde bulunan ve 11/3/2013 tarihli bilirkişi raporunda da incelemeye alınan taşınmazlar ile Eskişehir ili Güllük Mahallesi'nde bulunan toplam dokuz adet taşınmazın satışlarına göre bedelleri de dâhil edilmiştir.

19.Bilirkişi heyetince yapılan inceleme sonucu emsal olabileceği düşünülerek incelemeye alınan dokuz adet taşınmazdan 11/3/2013 tarihli raporda da incelenerek aynı sonuca ulaşılan Orta Mahallesi'nde bulunan yedi taşınmazın satışları sırasında beyan edilen değerlerinin gerçeği yansıtmadığı kanaatine varılmış, Akarbaşı ve GüllükMahallelerinde bulunan taşınmazların ise emsal olarak değerlendirilebileceği sonucuna ulaşılmış, bu doğrultuda bedeli etkileyebilecek diğer etmenler de dikkate alınarak uyuşmazlık konusu taşınmaz için 118.740,83 TL kamulaştırma bedeli hesaplanmıştır.

20.Taraflar ikinci kez yapılan keşfin ardından düzenlenen bilirkişi raporuna da itirazda bulunulmuşlar, davacı idare 1/7/2013 kayıt tarihli itiraz dilekçesinde, bilirkişilerin yeterli açıklama ve emsal araştırması yapmadıklarını, raporda kamulaştırma bedelinin neye göre tespit edildiğinin belirtilmediğini, resen dikkate alınan taşınmazlar üzerinden değer tespiti yapıldığını, ilk bilirkişi heyeti raporundan farklı bir rapor düzenlenmediğini, dolayısıyla bu usulde yapılan tespitin kabul edilemeyeceğini ifade etmiştir.

21. Başvurucular da bilirkişi raporuna 2/7/2013 tarihinde sundukları dilekçe ile itirazda bulunmuşlar, 14/2/2013 tarihinde dava dosyasına sundukları emsal listesinin yine dikkate alınmadığını, bu bağlamda ya ek rapor aldırılmasını ya da sundukları emsal listesinin neden dikkate alınmadığının açıklanmasını istemişlerdir.

22. Yargılama sonunda Eskişehir 2. Asliye Hukuk Mahkemesi 19/7/2013 tarihli ve E.2013/28, K.2013/425 sayılı kararı ile 20/6/2013 tarihli bilirkişi raporunda hesaplanan 118.740,86 TL tutarın kamulaştırma bedeli olarak tespitine, uyuşmazlık konusu taşınmazın Odunpazarı Belediyesi adına tapuya tesciline hükmetmiştir. Kararın ilgili kısımları şöyledir:

"...

Mahkememizce mahallinde yapılan 2. keşif sonucu alınan 25.06.2013 havale tarihli bilirkişi heyeti raporu içeriği, gerekçeleri ve özellikle mahkememizce yapılan 1. keşif sonucu alınan 11.03.2013 havale tarihli bilirkişi heyeti raporunu büyük oranda teyit etmesi ve taşınmazın kamulaştırma tarihi itibarıyla rayiç ekonomik değerini yansıtması ve keza adil ve hakkaniyete uygun olması nedeniyleyeterli kabul ve takdir edilmiştir.

...

Bunun üzerine davacı tarafa, dava konusu taşınmaz için mahkememizce mahallinde yapılan 2. keşif ve alınan 25.06.2013 havale tarihli bilirkişi heyeti raporunda kamulaştırma bedeli olarak tespit ve takdir edilen ve mahkememizce de uygun görülenmiktarın, 2942 sayılı Kanunun 10. maddesi gereğince davalı taraf adınaTürkiye Vakıflar Bankası T.A.O. Eskişehir Şubesinedepo edilmesi hususunda 15 gün süre verilmiş ve davacı tarafça bu konuda gerekli usulü işlemlerin yapılarak dekontun bir suretinin mahkememize sunulduğu müşahade edilmekle, aşağıdaki şekilde karar verilmesi gerekmiştir.

..."

23. İlk Derece Mahkemesi kararına karşı davacı idare tarafından temyiz talebinde bulunulmuş; başvurucular da temyiz talebine karşı sundukları cevap dilekçelerinde taşınmaz için tespit edilen bedelin gerçek değeri yansıtmadığını, yargılama sırasında sundukları emsal olabilecek nitelikteki taşınmazlar yönünden değerlendirme yapılmadığını, bu nedenle İlk Derece Mahkemesi hükmünün bozulması gerektiğini belirtmişlerdir.

24. Temyiz incelemesi sonucu Yargıtay 18. Hukuk Dairesi 6/2/2014 tarihli ve E.2013/16585, K.2014/534 sayılı ilamı ile onamaya hükmetmiştir.

25. İlk Derece Mahkemesi kararının onanması üzerine başvurucular bu defa karar düzeltme talebinde bulunmuşlar, karar düzeltme istemli dilekçelerinde temyiz aşamasındaki itirazlarını tekrarlamışlardır.

26. Yapılan değerlendirme sonucu başvurucuların karar düzeltme istemleri de Yargıtay 18. Hukuk Dairesinin 20/10/2014 tarihli ve E.2014/14463, K.2014/14463 sayılı ilamı ile reddedilmiştir.

27. Karar düzeltme talebinin reddine ilişkin ilam başvuruculara 24/11/2014 tarihinde tebliğ edilmiştir.

28. Başvurucular 23/12/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuşlardır.

B. İlgili Hukuk

29. 4/11/1983 tarihli ve 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu'nun "Kamulaştırma bedelinin mahkemece tespiti ve taşınmaz malın idare adına tescili" kenar başlıklı 10. maddesinin ilgili kısımları şöyledir:

"Kamulaştırmanın satın alma usulü ile yapılamaması halinde idare, ... asliye hukuk mahkemesine müracaat eder ve taşınmaz malın kamulaştırma bedelinin tespitiyle, ... idare adına tesciline karar verilmesini ister.

Mahkeme, idarenin başvuru tarihinden itibaren en geç otuz gün sonrası için belirlediği duruşma gününü, ... taşınmaz malın malikine ... bildirerek duruşmaya katılmaya çağırır. Duruşma günü idareye de tebliğ olunur.

...

Mahkemece belirlenen günde yapılacak duruşmada hakim, taşınmaz malın bedeli konusunda tarafları anlaşmaya davet eder. Tarafların bedelde anlaşması halinde hakim, taraflarca anlaşılan bu bedeli kamulaştırma bedeli olarak kabul eder ve ...

Mahkemece yapılan duruşmada tarafların bedelde anlaşamamaları halinde hakim, en geç on gün içinde keşif ve otuz gün sonrası için de duruşma günü tayin ederek, 15 inci maddede sayılan bilirkişiler marifetiyle ve tüm ilgililerin huzurunda taşınmaz malın değerini tespit için mahallinde keşif yapar. ...

Bilirkişiler, taraflar ve diğer ilgililerin beyanını da dikkate alarak, 11 inci maddedeki esaslar doğrultusunda taşınmaz malın değerini belirten raporlarını onbeş gün içinde mahkemeye verirler. Mahkeme bu raporu, duruşma günü beklenmeksizin taraflara tebliğ eder. Yapılacak duruşmaya hakim, taraflar veya vekillerini ve bilirkişileri çağırır. Bu duruşmada tarafların bilirkişi raporlarına varsa itirazları dinlenir ve bilirkişilerin bu itirazlara karşı beyanları alınır.

Tarafların bedelde anlaşamamaları halinde gerektiğinde hakim tarafından onbeş gün içinde sonuçlandırılmak üzere yeni bir bilirkişi kurulu tayin edilir ve hakim, tarafların ve bilirkişilerin rapor veya raporları ile beyanlarından yararlanarak adil ve hakkaniyete uygun bir kamulaştırma bedeli tespit eder. Mahkemece tespit edilen bu bedel, taşınmaz mal, kaynak veya irtifak hakkının kamulaştırılma bedelidir. . İdarece, kamulaştırma bedelinin hak sahibi adına yatırıldığına . dair makbuzun ibrazı halinde mahkemece, taşınmaz malın idare adına tesciline ve kamulaştırma bedelinin hak sahibine ödenmesine karar verilir ve bu karar, tapu dairesine ve paranın yatırıldığı bankaya bildirilir. Tescil hükmü kesin olup tarafların bedele ilişkin temyiz hakları saklıdır.

(Ek fıkra: 11/04/2013-6459 S.K./6. md) Kamulaştırma bedelinin tespiti için açılan davanın dört ay içinde sonuçlandırılamaması hâlinde, tespit edilen bedele bu sürenin bitiminden itibaren kanuni faiz işletilir.

..."

30.2942 sayılı Kanun'un "Kamulaştırma bedelinin tespiti esasları" kenar başlıklı 11. maddesi şöyledir:

"15 inci madde uyarınca oluşturulacak bilirkişi kurulu, kamulaştırılacak taşınmaz mal veya kaynağın bulunduğu yere mahkeme heyeti ile birlikte giderek, hazır bulunan ilgilileri de dinledikten sonra taşınmaz mal veya kaynağın;

a)Cins ve nevini,

b) Yüzölçümünü,

c) Kıymetini etkileyebilecek bütün nitelik ve unsurlarını ve her unsurun ayrı ayrı değerini,

d)Varsa vergi beyanını,

e)Kamulaştırma tarihindeki resmi makamlarca yapılmış kıymet takdirlerini,

f) Arazilerde, taşınmaz mal veya kaynağın kamulaştırma tarihindeki mevkii ve şartlarına göre ve olduğu gibi kullanılması halinde getireceği net gelirini.

g) Arsalarda, kamulaştırılma gününden önceki özel amacı olmayan emsal satışlara göre satış değerini,

h) Yapılarda, (.)(2) resmi birim fiyatları ve yapı maliyet hesaplarını ve yıpranma payını,

ı) Bedelin tespitinde etkili olacak diğer objektif ölçüleri,

Esas tutarak düzenleyecekleri raporda bütün bu unsurların cevaplarını ayrı ayrı belirtmek suretiyle ve ilgililerin beyanını da dikkate alarak gerekçeli bir değerlendirme raporuna dayalı olarak taşınmaz malın değerini tespit ederler.

Taşınmaz malın değerinin tespitinde, kamulaştırmayı gerektiren imar ve hizmet teşebbüsünün sebep olacağı değer artışları ile ilerisi için düşünülen kullanma şekillerine göre getireceği kâr dikkate alınmaz.

..."

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

31. Mahkemenin 12/1/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucuların İddiaları

32. Başvurucular, tarafı oldukları kamulaştırma bedelinin tespiti ve tescil davasında tespit edilecek kamulaştırma bedeline emsal oluşturabilecek, 2005 yılında kendi taşınmazlarının da dâhil edildiği aynı proje kapsamında kamulaştırılan taşınmazları yargılamanın başında Mahkemeye bildirmelerine, yargılama boyunca iki kez keşif yapılarak bedel konusunda iki ayrı bilirkişi raporu düzenlenmesine ve yargılamanın her aşamasında emsal olarak sundukları taşınmazların da dikkate alınmasını ya da dikkate alınmama sebebinin bildirilmesini istemelerine rağmen bu itirazlarına yönelik Mahkemece hiçbir değerlendirme yapılmadığını belirterek adil yargılanma haklarının, bu hâliyle yargılama sonunda tespit

edilen bedelin uyuşmazlık konusu taşınmazın gerçek değerini yansıtmadığını belirterek mülkiyet haklarının ve eşitlik ilkesinin ihlal edildiğini ileri sürmüşler, ihlalin tespiti ile yeniden yargılama yapılmasına karar verilmesini, lehlerine 200.000 TL tazminata hükmedilmesini talep etmişlerdir.

B. Değerlendirme

33. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (Tahir Canan, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16).

34. Başvurucuların, yukarıda sayılan şikâyetlerinden bireysel başvuruya konu edilen kamulaştırma bedelinin tespiti ve tescil davasında, tespit edilecek kamulaştırma bedeline emsal oluşturabilecek taşınmazları yargılamanın başında Mahkemeye bildirmelerine, yargılama boyunca iki kez keşif yapılarak bedel konusunda iki ayrı bilirkişi raporu düzenlenmesine ve yargılamanın her aşamasında emsal olarak sundukları taşınmazların da dikkate alınmasını ya da dikkate alınmama sebebinin bildirilmesini istemelerine rağmen bu itirazlarına yönelik Mahkemece hiçbir değerlendirme yapılmadığı iddialarının gerekçeli karar hakkı yönünden incelenmesi uygun görülmüştür.

35. Başvurucuların diğer ihlal iddialarının ise gerekçeli karar hakkına yönelik incelemenin ardından değerlendirilmesi uygun görülmüştür.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

36. Başvurucular, tarafı oldukları kamulaştırma bedelinin tespiti ve tescil davasında tespit edilecek kamulaştırma bedeline emsal oluşturabilecek, 2005 yılında kendi taşınmazlarının da dâhil edildiği aynı proje kapsamında kamulaştırılan taşınmazları yargılamanın başında Mahkemeye bildirmelerine, yargılama boyunca iki kez keşif yapılarak bedel konusunda iki ayrı bilirkişi raporu düzenlenmesine ve yargılamanın her aşamasında emsal olarak sundukları taşınmazların da dikkate alınmasını ya da dikkate alınmama sebebinin bildirilmesini istemelerine rağmen bu itirazlarına yönelik Mahkemece hiçbir değerlendirme yapılmadığını belirterek gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

37. Başvurucuların söz konusu şikâyetlerinin açıkça dayanaktan yoksun olmadığı anlaşıldığından ve şikâyetlerin kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek bir neden de görülmediğinden başvurunun bu şikâyetler yönünden kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

38. Anayasa’nın “Hak arama hürriyeti” kenar başlıklı 36. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

“Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir.”

39.Anayasa’nın 141. maddesinin üçüncü fıkrası şöyledir:

“Bütün mahkemelerin her türlü kararları gerekçeli olarak yazılır."

40.Anayasa Mahkemesi, Anayasa’nın 36. maddesi uyarınca inceleme yaptığı birçok kararında ilgili hükmü Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) 6. maddesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) içtihadı ışığında yorumlamak suretiyle Sözleşmenin lafzi içeriğinde yer alan ve AİHM içtihadıyla adil yargılanma hakkının

kapsamına dâhil edilen gerekçeli karar hakkı ve silahların eşitliği ilkesi gibi ilke ve haklara Anayasa'nın 36. maddesi kapsamında yer vermektedir (Güher Ergun ve diğerleri, B. No: 2012/13, 2/7/2013, § 38).

41. Hakkaniyete uygun yargılamanın bir unsuru olan gerekçeli karar hakkı, Anayasa'nın 141. maddesinin birinci fıkrası uyarınca mahkemelerin uyması gereken bir yükümlülük olarak düzenlenmiştir. Bir muhakemede usule ilişkin koruma sağlayan adil yargılanma hakkının önemli unsurlarından biri olan gerekçeli karar hakkı, kişilerin adil bir şekilde yargılanmalarını sağlamayı ve denetlemeyi amaçlamaktadır (Sencer Başat ve diğerleri [GK], B. No: 2013/7800, 18/6/2014, § 31).

42. Mahkeme kararlarının gerekçeli olması adil yargılanma hakkının unsurlarından biri olmakla beraber bu hak, yargılamada ileri sürülen her türlü iddia ve savunmaya ayrıntılı şekilde yanıt verilmesi şeklinde anlaşılamaz. Bu nedenle gerekçe gösterme zorunluluğunun kapsamı kararın niteliğine göre değişebilir. Bununla birlikte başvurucunun ayrı ve açık bir yanıt verilmesini gerektiren usul veya esasa dair iddialarının cevapsız bırakılmış olması bir hak ihlaline neden olacaktır (Muhittin Kaya ve Muhittin Kaya İnşaat Taahhüt Madencilik Gıda Turizm Pazarlama Sanayi ve Ticaret Limited Şirketi, B. No: 2013/1213, 4/12/2013, § 26).

43. Yargılama makamları yargılamanın taraflarınca ileri sürülen iddiaları ve gösterdikleri delilleri gereği gibi incelemek zorundadır. Bununla birlikte belirtilmelidir ki, belirli bir davaya ilişkin olarak delilleri değerlendirme ve gösterilmek istenen delilin davayla ilgili olup olmadığına karar verme yetkisi esasen derece mahkemelerine aittir (Yüksel Hançer, B. No: 2013/2116, 23/1/2014, § 19).

44.Bir kararda tam olarak hangi unsurların bulunması gerektiği davanın niteliğine ve koşullarına bağlıdır. Bununla birlikte yargılama sırasında açık ve somut biçimde öne sürülen iddia ve savunmaların davanın sonucuna etkili olması, başka bir deyişle davanın sonucunu değiştirebilecek nitelikte bulunması hâlinde davayla doğrudan ilgili olan bu hususlara mahkemelerce makul bir gerekçe ile yanıt verilmesi gerekir (Sencer Başat ve diğerleri, § 35).

45. AİHM'e göre mahkemeler ve yargı mercileri verdikleri kararlarda yeterli gerekçe göstermelidirler. Gerekçe gösterme yükümlülüğünün kapsamı, kararın niteliğine göre değişir ve davaya konu olayın içinde bulunduğu şartlar ışığında değerlendirilerek belirlenir (Mustafa Kahraman B. No: 2014/2388, 4/11/2014, § 36).

46. Somut olayda, başvuruculaların maliki oldukları taşınmaz için kamulaştırma kararı alınması ancak kamulaştırma bedeli noktasında taraflar arasında anlaşma sağlanamaması üzerine açılan kamulaştırma bedelinin tespiti ve tescil davası söz konusudur. Dava kapsamında çözümlenmesi gereken temel mesele 2942 sayılı Kanun'da ayrıntılı olarak açıklanan usuller (bkz. §§ 29,30)uygulanarak dava konusu taşınmazın kamulaştırmaya esas değerinin tespit edilmesi hususudur.

47. Başvuruya konu davada İlk Derece Mahkemesinin dava konusu taşınmazın kamulaştırmaya esas değerini tespit edebilmek için resmî kurumlardan ayrıntılı olarak bilgi topladığı, tayin ettiği bilirkişiler ile keşif gerçekleştirdiği ve bilirkişi raporu hazırlattığı, sunulan raporda hesaplanan bedelin Kıymet Takdir Komisyonunca hesaplanan bedelden bariz farklı olduğunungörülmesi ve rapora her iki tarafın da itiraz etmesi üzerine yeniden tayin ettiği farklı bilirkişiler ile tekrar keşif yaparak ikinci bilirkişi raporunu hazırlattığı, bu

raporda hesaplanan bedeli ise uygun bularak hükme esas aldığı görülmektedir (bkz. §§ 10-13, 16-19,22).

48. Başvurucuların ise bu süreçte öncelikle yargılamanın ilk duruşmasında "emsallerimiz" konulu dilekçeleri ile Eskişehir ili Merkez Orta Mahallesi'nde yer alan taşınmazlarına çok yakın olduklarını belirttikleri Eskişehir ili Merkez Şarkiye Mahallesi'nde bulunan iki adet taşınmazın yaklaşık sekiz sene önce kamulaştırmaya konu olduğunu belirterek bu taşınmazlar için açılan kamulaştırma bedelinin tespiti davalarında ortaya konan metrekare/fiyat değerinin görülmekte olan davanın tarihi olan 2013 yılına güncellenerek uygulanmasını, kısacası dilekçelerinde belirttikleri taşınmazların bedel tespiti yönünden emsal olarak alınmasını istedikleri, İlk Derece Mahkemesince bu taleplerine herhangi bir cevap verilmemesi nedeniyle de ilerleyen safhalarda bu taleplerini her bilirkişi raporundan sonra tekrarladıkları görülmektedir (bkz. §§ 9, 15, 21).

49. Bu durumda İlk Derece Mahkemesinin Yargıtay denetiminden de geçerek kesinleşen 19/7/2013 tarihli hükmü ile belirlenen kamulaştırma bedelinin tespitinde izlenen yöntemin ortaya konulması önem arz etmektedir.

50. İlk Derece Mahkemesinin kesinleşen 19/7/2013 tarihli hükmüne dayanak olduğu anlaşılan 20/6/2013 tarihli bilirkişi raporunda, uyuşmazlık konusu Eskişehir ili Merkez Orta Mahallesi'nde bulunan taşınmazın kamulaştırma bedelinin tespiti için taşınmazın değerini belirleyecek etmenlerin başlıklar hâlinde incelendiği, bu incelemeye dava dosyasında bulunan, Tapu Sicil Müdürlüğünce gönderilen ve resen tespit edilen emsal olabilecek, yedi tanesi Eskişehir ili Merkez Orta Mahallesi'nde, bir tanesi Eskişehir ili Merkez Akarbaşı Mahallesi'nde ve bir tanesi de Eskişehir ili Merkez Güllük Mahallesi'nde bulunan toplam dokuz adet taşınmazın satışlarına göre bedellerinin de dâhil edildiği, bilirkişilerce yapılan değerlendirme sonucu emsal olabileceği düşünülerek incelemeye alınan dokuz adet taşınmazdan Orta Mahallesi'nde bulunan yedi taşınmazın satışları sırasında beyan edilen değerlerinin gerçeği yansıtmadığı kanaatine varılması üzerine uyuşmazlık konusu taşınmazın bulunduğu Orta Mahallesi dışında kalan Akarbaşı ve Güllük Mahallelerinde bulunan taşınmazların emsal olarak alınabileceği sonucuna ulaşılmış; bu taşınmazlardan yararlanılarak hesaplanan metrekare değerleri ile birlikte bedeli etkileyebilecek diğer etmenler de dikkate alınarak kamulaştırma bedeli hesabının yapıldığı anlaşılmıştır. Dolayısıyla uyuşmazlık konusu Orta Mahallesi'nde bulunan taşınmaz için kamulaştırma bedeli hesaplanırken Akarbaşı ve Güllük Mahallelerinde yer alan taşınmazların metrekare değerlerinin esas alındığı görülmüştür.

51. Bu durumda başvuruculaın davanın 14/2/2013 tarihli ilk duruşmasında Mahkemeye sundukları "emsallerimiz" konulu dilekçelerinde, taşınmazlarının değer tespiti için emsal gösterdikleri Şarkiye Mahallesi'nde bulunan ve taşınmazlarına çok yakın olduklarını belirttikleri (bkz. § 9), ayrıca ilk bilirkişi raporuna sundukları itiraz dilekçelerinde de (bkz. § 15) kendi taşınmazları ile aynı usulde kamulaştırılmış olduklarını ileri sürdükleri ve emsal olarak değerlendirilmesini açıkça talep ettikleri taşınmazların emsal olarak kabul edilip edilemeyeceği hususunun yargılama makamlarınca değerlendirilmesi gerekliliğinin önem arz ettiği anlaşılmaktadır.

52. Ayrıca temyiz ve karar düzeltme aşamalarında da tekrarlanan (bkz. §§ 23, 25) davanın sonucunu etkileyebilecek bu hususa yönelik herhangi bir değerlendirmenin kanun yolu incelemesinde de yapılmadığı görülmekte, dolayısıyla başvuruculaın gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmaktadır.

53. Açıklanan nedenlerle başvurucular tarafından açıkça ileri sürülen ve yargılamanın sonucunu etkileyebilecek nitelikteki esaslı hususların İlk Derece Mahkemesi ve Yargıtay kararlarında tartışılmamasından dolayı başvurucuların gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

54. Öte yandan başvurucuların bireysel başvuru konusu yaptıkları yargılama neticesinde tespit edilen bedelin uyuşmazlık konusu taşınmazın gerçek değerini yansıtmadığı, bu nedenle mülkiyet haklarının ve eşitlik ilkesinin ihlal edildiği şikâyetlerinin, söz konusu yargılama sürecine yönelik gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği sonucuna varıldığından bu aşamada incelenmesine gerek görülmemiştir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

55. 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları şöyledir:

"(1) Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir...

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir."

56. Başvurucular, adil yargılanma ve mülkiyet hakları ile eşitlik ilkesinin ihlal edildiğini ileri sürmüşler; ihlalin tespiti ile yeniden yargılama yapılmasına karar verilmesini, ayrıca lehlerine 200.000 TL tazminata hükmedilmesini talep etmişlerdir.

57.Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşılmıştır.

58. Gerekçeli karar hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunduğundan kararın bir örneğinin yeniden yargılama yapılmak üzere Eskişehir 2. Asliye Hukuk Mahkemesine gönderilmesine karar verilmesi gerekir.

59. Verilen ihlal kararı gözönüne alındığında başvurucuların tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

60. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvuruculara müştereken ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan gerekçeli karar hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin gerekçeli karar hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Eskişehir 2. Asliye Hukuk Mahkemesine

GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucular tarafından yapılan 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvuruculara MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 12/1/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ABDULVAHİT HAZAR VE DİĞERLERİ

B. No: 2014/484 | Karar tarihi: 18.01.2017

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/484

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ABDULVAHİT HAZAR VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/484)

Karar Tarihi: 18/1/2017

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Serruh KALELİ

Nuri NECİPOĞLU

Hasan Tahsin GÖKCAN

Rıdvan GÜLEÇ

Raportör Yrd. : Ceren Sedef EREN

Başvurucular : 1. Abdulvahit HAZAR

2. Abdurrezak HAZAR

3. Ahmet HAZAR

4. Fatma HAZAR

5. Mahsun HAZAR

6. Mustafa HAZAR

7. Salahattin HAZAR

8. Zeynep HAZAR

Vekili : Av. Ali AYDEMİR

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 13/1/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvuruculaların babası olan murislerinin 1970 yılında Kızıltepe Kadastro Mahkemesinde açtığı kadastro tespitine itiraz davası, anılan Mahkemenin kapatılmasıyla Mardin Kadastro Mahkemesine devredilmiş ve dava hâlen yerel Mahkeme aşamasında derdest durumdadır.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

9. Mahkemenin 18/1/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

10. Başvurucular, makul sürede yargılanma ve mülkiyet haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

A. Kabul Edilebilirlik Yönünden

11. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Esas Yönünden

12. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Güher Ergun ve diğerleri, B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 50, 52).

13. Başvuruya konu dava, başvuruculaların murislerinden intikalle takip etmekte oldukları bir uyuşmazlık olup bu yönüyle makul süre değerlendirmesi bakımından dikkate alınacak sürenin başlangıç anı, mirasçının yargılamaya katıldığı an değil somut olayda muris açısından değerlendirmeye esas alınan sürenin başlangıç anıdır (Gülseren Gürdal ve diğerleri, B. No: 2013/1115, 5/12/2013, § 51).

14. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Güher Ergun ve diğerleri, §§ 41-45).

15. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda yaklaşık 47 yıllık yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna

varmak gerekir.

16. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

17. Başvurucular, uzun süren yargılama nedeniyle taşınmazlarını kullanamadıklarınıbelirterek Anayasa'nın 35. maddesinde tanımlanan mülkiyet haklarının da ihlal edildiğini iddia etmişlerse de başvurucuların makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiği yönünde yukarıda yer verilen tespitler ışığında, mülkiyet haklarının ihlal edildiği yönündeki iddialarının ayrıca değerlendirilmesine gerek görülmemiştir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

18. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…"

19. Başvurucular, manevi tazminat talebinde bulunmuşlardır.

20. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

21. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvuruculara ayrı ayrı net 4.020 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

22. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvuruculara müştereken ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvuruculara ayrı ayrı net 4.020 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCULARA MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

E. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Mardin Kadastro Mahkemesine (E.2013/62) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 18/1/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MEHMET KAZIM SEVİM VE NİHAT NAYIR

B. No: 2014/757 | Karar tarihi: 18.01.2017

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/757

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

MEHMET KAZIM SEVİM VE NİHAT NAYIR BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/757)

Karar Tarihi: 18/1/2017

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Serruh KALELİ

Nuri NECİPOĞLU

Hasan Tahsin GÖKCAN

Rıdvan GÜLEÇ

Raportör Yrd. : Gökçe GÜLTEKİN

Başvurucu : 1. Mehmet Kazım SEVİM

2. Nihat NAYIR

Vekili : Av. Nermin SELÇUK

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 10/1/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucular 14/2/2007 tarihinde gözaltına alınmışlardır. İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığının 6/3/2007 tarihli iddianamesiyle başvurucular hakkında silahlı terör örgütüne üye olma suçunu işledikleri iddiasıyla kamu davası açılmıştır. (Kapatılan) İstanbul 14. Ağır Ceza Mahkemesinin (CMK mülga 250. madde ile görevli) 1/4/2011 tarihli kararıyla başvurucuların hapis cezasıyla cezalandırılmasına karar verilmiştir. Temyiz üzerine hüküm Yargıtay 9. Ceza Dairesinin 6/5/2013 tarihli kararıyla bozulmuştur. Bozmaya uyularak yürütülen yargılamada (kapatılan) İstanbul 14. Ağır Ceza Mahkemesinin (CMK mülga 250. madde ile görevli) 13/12/2013 tarihli kararıyla başvuruculların beraatine karar verilmiştir. Karar temyiz edilmeyerek kesinleşmiştir.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

9. Mahkemenin 18/1/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

10. Başvurucular, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

A. Kabul Edilebilirlik Yönünden

11. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Esas Yönünden

12. Ceza yargılaması süresinin tespitinde, kişiye suç işlediği iddiasının yetkili makamlar tarafından bildirildiği veya isnattan ilk olarak etkilendiği arama ve gözaltı gibi tedbirlerin uygulandığı tarih ile suç isnadına ilişkin nihai karar tarihi (bireysel başvuruya konu devam eden yargılamalar yönünden Anayasa Mahkemesinin inceleme tarihi) arasında geçen süre esas alınır (B.E., B. No: 2012/625, 9/1/2014, § 34).

13. Ceza yargılamasının süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (B.E., § 29).

14. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda yaklaşık 6 yıl 10 aylık yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

15. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

16. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

“Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…”

17. Başvurucular, manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

18. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

19. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvuruculara ayrı ayrı net 7.200 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

20. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvuruculara müştereken ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvuruculara ayrı ayrı net 7.200 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCULARA MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE

E. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvuruculara Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin (kapatılan) İstanbul 14. Ağır Ceza Mahkemesinin (CMK mülga 250. madde ile görevli) (E.2013/89, K.2013/141) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 18/1/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

HALİL İBRAHİM KESKİN VE DİĞERLERİ

B. No: 2014/2853 | Karar tarihi: 18.01.2017

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/2853

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

HALİL İBRAHİM KESKİN VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/2853)

Karar Tarihi: 18/1/2017

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Serruh KALELİ

Nuri NECİPOĞLU

Hasan Tahsin GÖKCAN

Rıdvan GÜLEÇ

Raportör Yrd. : Ceren Sedef EREN

Başvurucular : 1. Halil İbrahim KESKİN

2. Mehmet Ali KESKİN

3. Nurten KILIÇ

4. Oğuz KESKİN

5. Yaşar KESKİN

Vekili : Av. Meral ÖNDERSEV

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 21/2/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına

karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucu Oğuz Keskin'in büyükbabası ve diğer başvuruculaların babası olan murisleri aleyhine 8/3/1988 tarihinde Marmaris Kadastro Mahkemesinde açılan kadastro tespitine itiraz davası, çeşitli aşamalardan geçtikten sonra Yargıtayın 6/6/2016 tarihli karar düzeltme talebinin reddine dair kararıyla sona ermiş ve karar kesinleşmiştir.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

9. Mahkemenin 18/1/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

10. Başvurucular, makul sürede yargılanma ve mülkiyet haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

A. Kabul Edilebilirlik Yönünden

11. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Esas Yönünden

12. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Güher Ergun ve diğerleri, B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 50, 52).

13. Başvuruya konu dava, başvuruculaların murislerinden intikalle takip etmekte oldukları bir uyuşmazlık olup bu yönüyle makul süre değerlendirmesi bakımından dikkate alınacak sürenin başlangıç anı, mirasçının yargılamaya katıldığı an değil somut olayda muris açısından değerlendirmeye esas alınan sürenin başlangıç anıdır (Gülseren Gürdal ve diğerleri, B. No: 2013/1115, 5/12/2013, § 51).

14. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Güher Ergun ve diğerleri, §§ 41-45).

15. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda yaklaşık 28 yıl 3 aylık yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

16. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede

yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

17. Başvurucular, uzun süren yargılama nedeniyle taşınmazlarını kullanamadıklarınıbelirterek Anayasa'nın 35. maddesinde tanımlanan mülkiyet haklarının da ihlal edildiğini iddia etmişlerse de başvurucuların makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiği yönünde yukarıda yer verilen tespitler ışığında, mülkiyet haklarının ihlal edildiği yönündeki iddialarının ayrıca değerlendirilmesine gerek görülmemiştir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

18. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…"

19. Başvurucular, manevi tazminat talebinde bulunmuşlardır.

20. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

21. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında, şikâyet konusu davadaki taraf sayısı da dikkate alındığında başvurucu Oğuz Keskin'e net 1.950 TL; diğer başvurucular Halil İbrahim Keskin, Mehmet Ali Keskin, Nurten Kılıç ve Yaşar Keskin'e ayrı ayrı net 3.900 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

22. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvuruculara müştereken ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucu Oğuz Keskin'e 1.950 TL; diğer başvurucular Halil İbrahim Keskin, Mehmet Ali Keskin, Nurten Kılıç ve Yaşar Keskin'e ayrı ayrı net 3.900 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCULARA MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

E. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Marmaris Kadastro Mahkemesine (E.2014/24, K.2014/102) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 18/1/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ÖKKEŞ AVŞAR VE DİĞERLERİ

B. No: 2014/2931 | Karar tarihi: 18.01.2017

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/2931

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ÖKKEŞ AVŞAR VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/2931)

Karar Tarihi: 18/1/2017

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Serruh KALELİ

Nuri NECİPOĞLU

Hasan Tahsin GÖKCAN

Rıdvan GÜLEÇ

Raportör Yrd. : Derya ATAKUL

Başvurucular : 1. Ökkeş AVŞAR

2. Mahmut AVŞAR

3. Bülent TOSUN

4. Pakize ALTUN

5. Nejla SARIOĞLU

6. Sakine ÖZTÜRK

7. Mustafa AVŞAR

8. Abdullah ÖZTÜRK

9. Arif AVCI

10. Ökkeş AKIN

11. İbrahim AKIN

12. Atila AVŞAR

Vekili : Av. Abdullah ÖZTÜRK

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 4/3/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Başvurucular tarafından yapılan 2014/2931 ve 2014/2552 numaralı başvurular, aralarında konu yönünden irtibat bulunduğu anlaşıldığından birleştirilmiş; incelemeye 2014/2931 numaralı bireysel başvuru dosyası üzerinden devam edilmiştir.

5. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

6. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

7. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

8. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

9. Başvurucular Atila Avşar, Ökkeş Avşar ve Mustafa Avşar'ın murisi Emine Avşar 8/11/1978 tarihinde zilyetliğin tespiti ve kamulaştırma bedelinin tespiti talebiyle dava açmıştır. İslahiye Asliye Hukuk Mahkemesi 19/7/1991 tarihli karar ile dava konusu taşınmazın mülkiyetinin çekişmeli olduğu ve mahiyeti itibarıyla kadastro alanı içine girdiği gerekçesiyle görevsizlik kararı vermiştir. Yargılamaya İslahiye Kadastro Mahkemesinin E.1988/118 sayılı dosyası üzerinden devam edilmiş, Mahkeme 14/7/1995 tarihli kararı ile dava konusu taşınmazın Toprak Mahsülleri Ofisi Genel Müdürlüğü adına tapuya tesciline, başvurucular Atila Avşar, Ökkeş Avşar ve Mustafa Avşar'ın murisi Emine Avşar'ın da aralarında bulunduğu davacı ve müdahiller bakımından Mahkemenin görevsizliğine ve dava dosyasının İslahiye Asliye Hukuk Mahkemesine gönderilmesine karar vermiştir. Dava İslahiye Asliye Hukuk Mahkemesinin E.1995/247 sayılı dosyasına kaydedilmiştir.

10. Diğer taraftan başvurucular Pakize Altun, Arif Avcı, Bülent Tosun'un murisi Hatice Tosun; başvurucular Atila Avşar, Mahmut Avşar, Mustafa Avşar ve Ökkeş Avşar'ın murisi Emine Avşar; başvurucular Nejla Sarıoğlu, Sakine Öztürk, Abdullah Öztürk'ün murisi Sıdıka Öztürk ile başvurucular Ökkeş Akın ve İbrahim Akın 14/12/1995 tarihinde tapu iptali ve tescil talebiyle dava açmış, dava İslahiye Asliye Hukuk Mahkemesinin E.1995/322 sayılı dosyasına kaydedilmiştir.

11. İslahiye Asliye Hukuk Mahkemesi 7/11/2002 tarihli kararı ile E.1995/322 sayılı dava dosyasının Mahkemenin E.1995/247 sayılı dosyası ile birleştirilmesine, yargılamanın E.1995/247 sayılı dosya üzerinden devam etmesine karar vermiştir.

12. Mahkeme 6/3/2014 tarihli kararı ile birleşen ve asıl dava yönünden davanın reddine karar vermiştir. Temyiz talebinde bulunulmuş olup dava dosyası henüz temyiz incelemesi için Yargıtaya gönderilmemiştir.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

13. Mahkemenin 18/1/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

14. Başvurucular Ökkeş Avşar, Mustafa Avşar ve Atila Avşar 8/11/1978 tarihinde açılan zilyetliğin tespiti ve kamulaştırma bedelinin tespiti davasında, başvurucuların tamamı 14/12/1995 tarihinde açılan tapu iptali ve tescil davasında yargılamanın uzun süredir devam ettiğini belirterek makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

A. Kabul Edilebilirlik Yönünden

15. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Esas Yönünden

16. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih esas alınır (Güher Ergun ve diğerleri, B. No: 2012/13, 2/7/2013, § 50).

17. Başvuruya konu dava, başvuruculardan bir kısmının miras bırakanlarından intikalle takip etmekte oldukları bir uyuşmazlık olup bu yönüyle makul süre değerlendirmesi bakımından dikkate alınacak sürenin başlangıç anı, mirasçıların yargılamaya katıldıkları an değil somut olayda muris açısından değerlendirmeye esas alınan sürenin başlangıç anıdır (Gülseren Gürdal ve diğerleri, B. No: 2013/1115, 5/12/2013, § 51).

18. Sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Güher Ergun ve diğerleri, § 52).

19. Anılan ilkeler doğrultusunda Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda8/11/1978 ve 14/12/1995 tarihlerinde açılan davalarda sırasıyla 38 yıl 2 ay ve 21 yıl 1 aydır devam eden yargılama sürelerinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

20. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

21. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

“Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir...”

22. Başvurucular, manevi tazminat talebinde bulunmuşlardır.

23. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

24. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında dava dosyalarındaki taraf sayıları ve talep ettikleri tazminat miktarları da dikkate alınarak başvurucular Ökkeş Avşar, Mahmut Avşar, Atila Avşar, Mustafa Avşar, Bülent Tosun, Pakize Altun ve Arif Avcı'ya ayrı ayrı net 4.500 TL; başvurucular Nejla Sarıoğlu, Sakine Öztürk ve Abdullah Öztürk'e ayrı

ayrı net 6.750 TL; başvurucular Ökkeş Akın ve İbrahim Akın'a ayrı ayrı net20.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

25. 2014/2552 numaralı bireysel başvuru dosyasındaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harcın başvurucular Ökkeş Avşar, Mustafa Avşar ve Atila Avşar'a müştereken ödenmesine karar verilmesi gerekir.

26. 2014/2931 numaralı bireysel başvuru dosyasındaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvuruculara müştereken ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucular Ökkeş Avşar, Mahmut Avşar, Atila Avşar, Mustafa Avşar, Bülent Tosun, Pakize Altun ve Arif Avcı'ya ayrı ayrı net 4.500 TL; başvurucular Nejla Sarıoğlu, Sakine Öztürk ve Abdullah Öztürk'e ayrı ayrı net 6.750 TL; başvurucular Ökkeş Akın ve İbrahim Akın'a ayrı ayrı net 20.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 1. 2014/2552 numaralı bireysel başvuru dosyasındaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harcın başvurucular Ökkeş Avşar, Mustafa Avşar ve Atila Avşar'a MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

2. 206,00 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCULARA MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin İslahiye Asliye Hukuk Mahkemesine (E.1995/247, K.2014/27) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 18/1/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

FAHİDE YEŞİLBAŞ VE DİĞERLERİ

B. No: 2014/4432 | Karar tarihi: 18.01.2017

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/4432

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

FAHİDE YEŞİLBAŞ VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/4432)

Karar Tarihi: 18/1/2017

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Serruh KALELİ

Nuri NECİPOĞLU

Hasan Tahsin GÖKCAN

Rıdvan GÜLEÇ

Raportör Yrd. : Ceren Sedef EREN

Başvurucular : 1. Fahide YEŞİLBAŞ

2. Memet YÜCE

3. Sabiha MIHÇIOĞLU

Vekili : Av. Niyazi KALAY

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 27/3/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvuruculaların babası olan murisleri aleyhine 30/10/2000 tarihinde Elbistan Kadastro Mahkemesinde açılan kadastro tespitine itiraz davası, yerel Mahkemenin kararı bozması üzerine 21/11/2014 tarihinde verdiği kararla sona ermiş ve karar temyiz edilmeyerek kesinleşmiştir.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

9. Mahkemenin 18/1/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

10. Başvurucular, makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

A. Kabul Edilebilirlik Yönünden

11. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Esas Yönünden

12. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Güher Ergun ve diğerleri, B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 50, 52).

13. Başvuruya konu dava, başvuruculaların murislerinden intikalle takip etmekte oldukları bir uyuşmazlık olup bu yönüyle makul süre değerlendirmesi bakımından dikkate alınacak sürenin başlangıç anı, mirasçının yargılamaya katıldığı an değil somut olayda muris açısından değerlendirmeye esas alınan sürenin başlangıç anıdır (Gülseren Gürdal ve diğerleri, B. No: 2013/1115, 5/12/2013, § 51).

14. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Güher Ergun ve diğerleri, §§ 41-45).

15. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda yaklaşık 14 yıl 1 aylık yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

16. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

17. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

“Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…”

18. Başvurucular, manevi tazminat talebinde bulunmuşlardır.

19. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

20. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvuruculara ayrı ayrı net 2.400 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

21. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvuruculara müştereken ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvuruculara ayrı ayrı net 2.400 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCULARA MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

E. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Elbistan Kadastro Mahkemesine (E.2006/11, K.2014/45) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 18/1/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MEHMET KORAY ARAZ VE DİĞERLERİ

B. No: 2014/8780 | Karar tarihi: 18.01.2017

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/8780

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

MEHMET KORAY ARAZ VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/8780)

Karar Tarihi: 18/1/2017

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Serruh KALELİ

Nuri NECİPOĞLU

Hasan Tahsin GÖKCAN

Rıdvan GÜLEÇ

Raportör Yrd. : Derya ATAKUL

Başvurucular : 1. Mehmet Koray ARAZ

2. Nihal ARAZ

3. Gülten ARAZ

4. Ahmet Emin ARAZ

Vekilleri : Av. Ümit KILINÇ, Av. Yüksel KAVAK KILINÇ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 6/6/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilir olduğuna ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

5. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

6. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

7. Başvurucular aleyhine 14/11/1995 tarihinde alacak davası açılmıştır. Ankara 7. Asliye Ticaret Mahkemesi 15/7/1999 tarihli kararı ile davanın kısmen kabulüne karar vermiştir. Karar, Yargıtay 11. Hukuk Dairesinin 21/9/2000 tarihli ilamı ile bozulmuştur. Bozmaya uyularak yapılan yargılamada Mahkemece 27/11/2008 tarihli karar ile davanın kısmen kabulüne karar verilmiştir. Temyiz üzerine karar, Yargıtay 19. Hukuk Dairesinin 24/12/2015 tarihli ilamı ile onanmıştır. Karar düzeltme talebinde bulunulmuş olup anılan talebe ilişkin inceleme devam etmektedir.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

8. Mahkemenin 18/1/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

9. Başvurucular, makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

A. Esas Yönünden

10. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Güher Ergun ve diğerleri, B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 50, 52).

11. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Güher Ergun ve diğerleri, §§ 41-45).

12. Anılan ilkeler doğrultusunda Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda 21 yıl 2 aydır devam eden yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

13. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

14. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

“Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…”

15. Başvurucular, manevi tazminat talebinde bulunmuşlardır.

16. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

17. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında dava dosyasındaki

taraf sayısı ve aile birliği de dikkate alınarak başvurucular Nihal Araz ve Mehmet Koray Araz'a müştereken net 23.400 TL, başvurucular Gülten Araz ve Ahmet Emin Araz'a müştereken net 23.400 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

18. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvuruculara müştereken ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucular Nihal Araz ve Mehmet Koray Araz'a MÜŞTEREKEN net 23.400 TL, başvurucular Gülten Araz ve Ahmet Emin Araz'a MÜŞTEREKEN net 23.400 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCULARA MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvuruculara Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Yargıtay 19. Hukuk Dairesine GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 18/1/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ESMA AYDIN VE DİĞERLERİ

B. No: 2014/9796 | Karar tarihi: 18.01.2017

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/9796

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ESMA AYDIN VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/9796)

Karar Tarihi: 18/1/2017

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Serruh KALELİ

Nuri NECİPOĞLU

Hasan Tahsin GÖKCAN

Rıdvan GÜLEÇ

Raportör Yrd. : Derya ATAKUL

Başvurucular : 1. Esma AYDIN

2. Güler AYDIN

3. Ednan AYDIN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 20/6/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilir olduğuna ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

5. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

6. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

7. Başvurucular aleyhine 21/5/2000 tarihinde tapu iptali ve tescil davası açılmıştır. Kaş Asliye Hukuk Mahkemesinin E.2000/163 sayılı dosyasına kaydedilen davada Mahkemece 18/1/2012 tarihli karar ile davanın kısmen kabulüne karar verilmiştir. Karar, Yargıtay 20. Hukuk Dairesinin 19/12/2014 tarihli ilamı ile bozulmuştur. Bozma üzerine Mahkemenin E.2016/9 sayılı dosyasına kaydedilen davada yargılama devam etmektedir.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

8. Mahkemenin 18/1/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

9. Başvurucular, makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

A. Esas Yönünden

10. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Güher Ergun ve diğerleri, B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 50, 52).

11. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Güher Ergun ve diğerleri, §§ 41-45).

12. Anılan ilkeler doğrultusunda Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda 16 yıl 7 aydır devam eden yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

13. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

14. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

“Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…”

15. Başvurucular, maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuşlardır.

16. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

17. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında dava dosyasındaki taraf sayısı da dikkate alınarak başvuruculara ayrı ayrı net 21.600 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

18. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harçtan oluşan yargılama giderinin başvuruculara müştereken ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvuruculara ayrı ayrı net 21.600 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 206,10 TL harçtan oluşan yargılama giderinin BAŞVURUCULARA MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvuruculara Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Kaş Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2016/9) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 18/1/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MEHMET EMİN ÖZÇELİK

B. No: 2014/10561 | Karar tarihi: 18.01.2017

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/10561

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

MEHMET EMİN ÖZÇELİK BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/10561)

Karar Tarihi: 18/1/2017

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Serruh KALELİ

Nuri NECİPOĞLU

Hasan Tahsin GÖKCAN

Rıdvan GÜLEÇ

Raportör Yrd. : Derya ATAKUL

Başvurucu : Mehmet Emin ÖZÇELİK

Vekili : Av. Yılmaz FİDAN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 26/6/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucu 3/12/2007 tarihinde kamulaştırmasız el atma nedeniyle tazminat davası açmıştır. Kızıltepe Asliye Hukuk Mahkemesi 16/3/2010 tarihli kararı ile davanın kısmen kabulünekarar vermiştir. Karar, Yargıtay 5. Hukuk Dairesinin 28/3/2011 tarihli ilamı ile bozulmuştur. Kızıltepe 2. Asliye Hukuk Mahkemesinin kurulmasının ardından 1. Asliye Hukuk Mahkemesinin E.2011/588 sayılı dosyasına kaydedilen davada Mahkemece 4/3/2014 tarihli karar ile davanın kabulüne karar verilmiştir. Temyiz üzerine karar, Yargıtay 5. Hukuk Dairesinin 19/1/2015 tarihli ilamı ile bozulmuştur. Bozma üzerine Mahkemenin E.2015/404 sayılı dosyasına kaydedilen davada yargılama devam etmektedir.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

9. Mahkemenin 18/1/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

10. Başvurucu, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

A. Kabul Edilebilirlik Yönünden

11. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Esas Yönünden

12. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Güher Ergun ve diğerleri, B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 50, 52).

13. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Güher Ergun ve diğerleri, §§ 41-45).

14. Anılan ilkeler doğrultusunda Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda 9 yıl 1 aydır devam eden yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

15. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

16. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

“Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…”

17. Başvurucu, maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

18. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

19. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 9.600 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

20. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 9.600 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Kızıltepe 1. Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2015/404) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 18/1/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MEHMET TİMURAĞAOĞLU VE TİMURAĞAOĞLU TAŞ. TAAH. TUR. GIDA TARIM İTH. İHR. SAN. VE TİC. A.Ş.

B. No: 2014/11079 | Karar tarihi: 18.01.2017

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/11079

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

MEHMET TİMURAĞAOĞLU VE TİMURAĞAOĞLU TAŞ. TAAH. TUR. GIDA TARIM İTH. İHR. SAN. VE TİC. A.Ş. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/11079)

Karar Tarihi: 18/1/2017

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Serruh KALELİ

Nuri NECİPOĞLU

Hasan Tahsin GÖKCAN

Rıdvan GÜLEÇ

Raportör Yrd. : Derya ATAKUL

Başvurucular : 1. Mehmet TİMURAĞAOĞLU

2. Timurağaoğlu Taş. Taah. Gıda Tarım İth. İhr. San. Ve Tic. A.Ş.

Vekili : Av. Şükrullah KURUL

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 2/7/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Başvurucular tarafından yapılan 2014/11079 ve 2015/10619 numaralı başvurular,

aralarında konu yönünden irtibat bulunduğu anlaşıldığından birleştirilmiş, incelemeye 2014/11079 numaralı bireysel başvuru dosyası üzerinden devam edilmiştir.

5. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

6. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

7. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

8. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

9. Başvurucular aleyhine 5/5/2004 tarihinde alacak davası açılmıştır. Mersin Asliye Ticaret Mahkemesi 17/9/2004 tarihli kararı ile Mahkemenin yetkisizliğine karar vermiştir. Karar, Yargıtay 19. Hukuk Dairesinin 27/10/2005 tarihli ilamı ile onanmıştır. Yetkisizlik kararının kesinleşmesinin ardından Kızıltepe 1. Asliye Hukuk Mahkemesinin E.2006/227 sayılı dosyasına kaydedilen davada yargılama devam etmektedir.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

10. Mahkemenin 18/1/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

11. Başvurucular, makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

A. Kabul Edilebilirlik Yönünden

12. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Esas Yönünden

13. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Güher Ergun ve diğerleri, B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 50, 52).

14. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Güher Ergun ve diğerleri, §§ 41-45).

15. Anılan ilkeler doğrultusunda Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut başvuruda 12 yıl 8 aydır devam eden yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

16. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

17. 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…"

18. Başvurucular, manevi tazminat talebinde bulunmuşlardır.

19. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

20. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvuruculara ayrı ayrı net 19.200 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

21. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 433 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.233 TL yargılama giderinin başvuruculara müştereken ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvuruculara ayrı ayrı net 19.200 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 433,00 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.233 TL yargılama giderinin BAŞVURUCULARA MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvuruculara Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Kızıltepe 1. Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2006/227) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 18/1/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

AYTAÇ GÖKMEN

B. No: 2014/12620 | Karar tarihi: 18.01.2017

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/12620

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

AYTAÇ GÖKMEN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/12620)

Karar Tarihi: 18/1/2017

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Serruh KALELİ

Nuri NECİPOĞLU

Hasan Tahsin GÖKCAN

Rıdvan GÜLEÇ

Raportör Yrd. : Gökçe GÜLTEKİN

Başvurucu : Aytaç GÖKMEN

Vekili : Av. Nuran ÖZDEMİR

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 5/8/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucu uyuşturucu madde ticareti yaptığı iddiasıyla 27/3/2006 tarihinde gözaltına alınmış ve hakkında kamu davası açılmıştır. (Kapatılan) Ankara 11. Ağır Ceza Mahkemesinin (CMK mülga 250. madde ile görevli) 30/5/2007 tarihli kararıyla başvurucunun cezalandırılmasına karar verilmiştir. Temyiz üzerine hüküm, Yargıtay 10. Ceza Dairesinin 13/1/2014 tarihli kararıyla bozulmuş; yeniden yapılan yargılama sonucunda Ankara 4. Ağır Ceza Mahkemesinin 10/7/2014 tarihli kararıyla başvurucunun beraatine hükmedilmiştir. Karar temyiz edilmeyerek kesinleşmiştir.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

9. Mahkemenin 18/1/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

10. Başvurucu, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

A. Kabul Edilebilirlik Yönünden

11. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Esas Yönünden

12. Ceza yargılamasının süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak bir kişiye suç işlediği iddiasının yetkili makamlar tarafından bildirildiği veya isnattan ilk olarak etkilendiği arama ve gözaltı gibi birtakım tedbirlerin uygulandığı tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak suç isnadına ilişkin nihai kararın verildiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul süre şikâyetiyle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (B.E., B. No: 2012/625, 9/1/2014, § 34).

13. Ceza yargılamasının süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (B.E., § 29).

14. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda yaklaşık 8 yıl 4 aylık yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

15. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

16. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

“Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…”

17. Başvurucu, manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

18. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

19. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 8.400 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

20. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 8.400 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

E. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Ankara 4. Ağır Ceza Mahkemesine (E.2014/174, K.2014/255) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 18/1/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ADEM AYDIN

B. No: 2014/12622 | Karar tarihi: 18.01.2017

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/12622

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ADEM AYDIN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/12622)

Karar Tarihi: 18/1/2017

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Serruh KALELİ

Nuri NECİPOĞLU

Hasan Tahsin GÖKCAN

Rıdvan GÜLEÇ

Raportör Yrd. : Gökçe GÜLTEKİN

Başvurucu : Adem AYDIN

Vekili : Av. Nuran ÖZDEMİR

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 5/8/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucu, uyuşturucu madde ticareti yaptığı iddiasıyla 27/3/2006 tarihinde gözaltına alınmış ve hakkında kamu davası açılmıştır. (Kapatılan) Ankara 11. Ağır Ceza Mahkemesinin (CMK mülga 250. madde ile görevli) 30/5/2007 tarihli kararıyla başvurucunun cezalandırılmasına karar verilmiştir. Temyiz üzerine hüküm, Yargıtay 10. Ceza Dairesinin 13/1/2014 tarihli kararıyla bozulmuş; yeniden yapılan yargılama sonucunda Ankara 4. Ağır Ceza Mahkemesinin 10/7/2014 tarihli kararıyla başvurucunun beraatine hükmedilmiştir. Karar temyiz edilmeyerek kesinleşmiştir.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

9. Mahkemenin 18/1/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

10. Başvurucu, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

A. Kabul Edilebilirlik Yönünden

11. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Esas Yönünden

12. Ceza yargılamasının süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak bir kişiye suç işlediği iddiasının yetkili makamlar tarafından bildirildiği veya isnattan ilk olarak etkilendiği arama ve gözaltı gibi birtakım tedbirlerin uygulandığı tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak, suç isnadına ilişkin nihai kararın verildiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul süre şikâyetiyle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (B.E., B. No: 2012/625, 9/1/2014, § 34).

13. Ceza yargılamasının süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (B.E., § 29).

14. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda yaklaşık 8 yıl 4 aylık yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

15. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

16. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

“Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…”

17. Başvurucu, manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

18. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

19. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 8.400 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

20. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 8.400 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

E. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Ankara 4. Ağır Ceza Mahkemesine (E.2014/174, K.2014/255) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 18/1/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ABDURRAHMAN AYÇİÇEK VE DİĞERLERİ

B. No: 2014/16841 | Karar tarihi: 18.01.2017

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/16841

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ABDURRAHMAN AYÇİÇEK VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/16841)

Karar Tarihi: 18/1/2017

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Serruh KALELİ

Nuri NECİPOĞLU

Hasan Tahsin GÖKCAN

Rıdvan GÜLEÇ

Raportör Yrd. : Ceren Sedef EREN

Başvurucular : 1. Abdurrahman AYÇİÇEK

2. Adile GÖK

3. Ahmet UYSAL

4. Ahmet Ali ÖZKAN

5. Ali OKATAN

6. Ayşe ARIK

7. Ayşe KIRMIZI

8. Ayşe OKATAN

9. Ayşe Hanım UYSAL

10. Bayram OKATAN

11. Emine SAĞLAM

12. Fatma KILINÇ

13. Fatma ÖNAL

14. Fatma ÖZKAN
15. Gülsüm ARIK
16. Gülsüm ÖZTÜRK
17. Halil AYÇİÇEK
18. Hanım ÖNAL
19. Hatice ÖNAL
20. Hatice ÖZTÜRK
21. İbrahim ÇAKMAK
22. İsmail ŞENGÜN
23. İsmet GÖK
24. Kahraman ÖZ
25. Kerim YILMAZ
26. Keziban KARAGÖZ
27. Mehmet DOĞAN
28. Mehmet UYSAL
29. Muhammet ARIK
30. Mustafa ÖCAL
31. Nazire DEMİROK
32. Necmi UYSAL
33. Ömer DOĞAN
34. Ömer GÖK
35. Ömer KARAKAYA
36. Ömer YURTSEVEN
37. Ramazan ARIK
38. Ramazan ÇAKMAK
39. Ramazan OKATAN
40. Ramazan ÖZEREN
41. Ramazan YURTSEVEN
42. Refet ŞENGÜN
43. Sabri DERE
44. Süleyman KAVAK
45. Süleyman OKATAN
46. Şeref OKATAN

47. Ummahan DEMİROK

48. Veli KARAKAYA

49. Yadigar OKUNAKOL

50. Zühra DÖNMEZ

51. İsmail OKATAN

Vekili : Av. Sinan ÖZKAN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvurular, muhtelif tarihlerde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur..

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. 2014/16856, 2014/16920, 2014/16985, 2014/16999, 2014/17019, 2014/17020, 2014/17021, 2014/17085, 2014/17152, 2014/17159, 2014/17161, 2014/17163, 2014/17168, 2014/17329, 2014/17394, 2014/17395, 2014/17401, 2014/17404, 2014/17430, 2014/17454, 2014/17460, 2014/17509, 2014/17524, 2014/17529, 2014/17555, 2014/17609 sayılı bireysel başvuru dosyaları konu yönünden hukuki irtibat nedeniyle 2014/16841 sayılı dosya üzerinde birleştirilmiştir.

6. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

7. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

8. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

9. Başvurucular Hatice Öztürk ve Süleyman Kavak aleyhine doğrudan, diğer başvuruculaların ise her biri farklı olan murisleri aleyhine 1961 tarihinde kadastro tespitine itiraz davası açılmış; başvurucular Ramazan Yurtseven ile Hatice Önal, Mehmet Doğan ve Ömer Doğan'ın murisleri aleyhine ise sırasıyla 1964 ve 1966 tarihlerinde açılan kadastro tespitine itiraz davaları anılan 1961 tarihli dava dosyasıyla birleştirilmiştir. Söz konusu dava dosyası hakkında tefrik kararı verilerek dosya farklı parsellere göre değişik esas numaraları almışsa da bir kısmı temyiz incelemesinden de geçen başvuru konusu davaların tümü yeniden Burdur Kadastro Mahkemesinin 2015/11 esasında birleştirilmiş ve yargılama hâlen yerel Mahkeme aşamasında devam etmektedir.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

10. Mahkemenin 18/1/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

11. Başvurucular, makul sürede yargılanma ve mülkiyet haklarının ihlal edildiğini ileri

sürmüştür.

A. Kabul Edilebilirlik Yönünden

12. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Esas Yönünden

13. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Güher Ergun ve diğerleri, B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 50, 52).

14. Başvuruya konu dava, bir kısım başvurucuların murislerinden intikalle takip etmekte oldukları bir uyuşmazlık olup bu yönüyle makul süre değerlendirmesi bakımından dikkate alınacak sürenin başlangıç anı, mirasçının yargılamaya katıldığı an değil somut olayda muris açısından değerlendirmeye esas alınan sürenin başlangıç anıdır (Gülseren Gürdal ve diğerleri, B. No: 2013/1115, 5/12/2013, § 51).

15. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Güher Ergun ve diğerleri, §§ 41-45).

16. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda başvurucu Ramazan Yurtseven yönünden yaklaşık 53 yıl; başvurucular Hatice Önal, Mehmet Doğan ve Ömer Doğan yönünden yaklaşık 51 yıl ve diğer başvurucular yönünden ise yaklaşık 56 yıllık yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

17. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

18. Başvurucular, uzun süren yargılama nedeniyle taşınmazlarını kullanamadıklarını belirterek Anayasa'nın 35. maddesinde tanımlanan mülkiyet haklarının da ihlal edildiğini iddia etmişlerse de başvuruculara makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiği yönünde yukarıda yer verilen tespitler ışığında, mülkiyet haklarının ihlal edildiği yönündeki iddialarının ayrıca değerlendirilmesine gerek görülmemiştir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

19. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…"

20. Başvurucular, manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

21. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

22. Başvurucular Ömer Yurtseven, Ömer Karakaya ve Süleyman Kavak ile Ayşe Hanım Uysal, Ahmet Uysal, Mehmet Uysal ve Necmi Uysal her ne kadar tefrik kararı verilerek farklı parseller yönünden değişik esaslara kaydedilen ve kendilerinin ya da murislerinin taraf oldukları davaları ayrı ayrı bireysel başvuru konusu yapmışlarsa da söz konusu davaların yukarıda da belirtildiği üzere tekrar aynı esasta birleştiği görüldüğünden, başvurucular lehine tek tazminata hükmedilmiştir.

23. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvuruculara -Ramazan Yurtseven, Hatice Önal, Mehmet Doğan ve Ömer Doğan yönünden hariç olmak üzere- şikâyet konusu davadaki taraf sayısı da dikkate alınarak karara ekli tabloda gösterilen miktarlarda manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

24. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç bedelinin başvurucular Halil Ayçiçek, Abdurrahman Ayçiçek ve Ayşe Arık'a müştereken; Muhammet Arık, Ramazan Arık, Gülsüm Öztürk ve Zühra Dönmez'e müştereken; Veli Karakaya'ya münferiden; Ummahan Demirok'a münferiden; Kahraman Öz'e münferiden; Hatice Öztürk'e münferiden; Sabri Dere'ye münferiden; Ramazan Özeren ve Fatma Önal'a müştereken; Hanım Önal, İsmail Okatan, Süleyman Okatan, Ali Okatan, Bayram Okatan, Ramazan Okatan, Ayşe Okatan ve Şeref Okatan'a müştereken; Gülsüm Arık ve Nazire Demirok'a müştereken; Kerim Yılmaz ve Fatma Kılınç'a müştereken; Keziban Karagöz, Yadigar Okunakol, Rafet Şengün, İsmail Şengün ve Emine Sağlam'a müştereken; Ayşe Kırmızı'ya münferiden; İbrahim Çakmak ve Ramazan Çakmak'a müştereken; Ömer Karakaya'ya münferiden; Ahmet Ali Özkan ve Fatma Özkan'a müştereken; Mustafa Öcal'a münferiden; İsmet Gök, Adile Gök ve Ömer Gök'e müştereken; Ramazan Yurtseven'e münferiden; Hatice Önal, Mehmet Doğan ve Ömer Doğan'a müştereken ödenmesine karar verilmesi gerekir. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 412,20 TL harç bedelinin ise başvurucu Ömer Yurtseven'e münferiden, başvurucu Ömer Karakaya'ya münferiden, başvurucu Süleyman Kavak'a münferiden ve başvurucular Ayşe Hanım Uysal, Ahmet Uysal, Mehmet Uysal ve Necmi Uysal'a ise müştereken ödenmesine karar verilmesi gerekir.

25. 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin tüm başvuruculara müştereken ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvuruculara karara ekli tabloda gösterilen miktarlarda manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç bedelinin başvurucular Halil Ayçiçek, Abdurrahman Ayçiçek ve Ayşe Arık'a MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE; Muhammet Arık, Ramazan Arık, Gülsüm Öztürk ve Zühra Dönmez'e MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE; Veli Karakaya'ya MÜNFERİDEN ÖDENMESİNE; Ummahan Demirok'a MÜNFERİDEN ÖDENMESİNE; Kahraman Öz'e MÜNFERİDEN ÖDENMESİNE; Hatice Öztürk'e

MÜNFERİDEN ÖDENMESİNE; Sabri Dere'ye MÜNFERİDEN ÖDENMESİNE; Ramazan Özeren ve Fatma Önal'a MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE; Hanım Önal, İsmail Okatan, Süleyman Okatan, Ali Okatan, Bayram Okatan, Ramazan Okatan, Ayşe Okatan ve Şeref Okatan'a MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE; Gülsüm Arık ve Nazire Demirok'a MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE; Kerim Yılmaz ve Fatma Kılınç'a MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE; Keziban Karagöz, Yadigar Okunakol, Rafet Şengün, İsmail Şengün ve Emine Sağlam'a MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE; Ayşe Kırmızı'ya MÜNFERİDEN ÖDENMESİNE; İbrahim Çakmak ve Ramazan Çakmak'a MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE; Ömer Karakaya'ya MÜNFERİDEN ÖDENMESİNE; Ahmet Ali Özkan ve Fatma Özkan'a MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE; Mustafa Öcal'a MÜNFERİDEN ÖDENMESİNE; İsmet Gök, Adile Gök ve Ömer Gök'e MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE; Ramazan Yurtseven'e MÜNFERİDEN ÖDENMESİNE; Hatice Önal, Mehmet Doğan ve Ömer Doğan'a MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE; dosyadaki belgelerden tespit edilen 412,20 TL harç bedelinin ise başvurucu Ömer Yurtseven'e MÜNFERİDEN ÖDENMESİNE, başvurucu Ömer Karakaya'ya MÜNFERİDEN ÖDENMESİNE, başvurucu Süleyman Kavak'a MÜNFERİDEN ÖDENMESİNE ve başvurucular Ayşe Hanım Uysal, Ahmet Uysal, Mehmet Uysal ve Necmi Uysal'a ise MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

E. 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin BAŞVURUCULARA MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

F. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Burdur Kadastro Mahkemesine (E.2015/11) GÖNDERİLMESİNE,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 18/1/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

BAŞVURUCU TAZMİNAT MİKTARI

Halil AYÇİÇEK 2. 100 TL

Abdurrahman AYÇİÇEK 2. 100 TL

Ayşe ARIK 2. 100 TL

Muhammet ARIK 600 TL

Ramazan ARIK 600 TL

Gülsüm ÖZTÜRK 450 TL

Zühra DÖNMEZ 450 TL

Veli KARAKAYA 4. 140 TL

Ummahan DEMİROK 3. 120 TL

Ömer KARAKAYA 3. 600 TL

Mehmet UYSAL 6. 240 TL

Ayşe Hanım UYSAL 2. 100 TL

Ahmet UYSAL 2. 100 TL

Necmi UYSAL 2. 100 TL

Kahraman ÖZ 3. 120 TL

Hatice ÖZTÜRK 12. 480 TL

Sabri DERE 3. 120 TL

Ramazan ÖZEREN 4. 800 TL

Fatma ÖNAL 4. 800 TL

Hanım ÖNAL 3. 600 TL

İsmail OKATAN 3. 600 TL

Süleyman OKATAN 600 TL

Ali OKATAN 600 TL

Bayram OKATAN 600 TL

Ramazan OKATAN 600 TL

Ayşe OKATAN 1. 200 TL

Şeref OKATAN 1. 200 TL

Ömer YURTSEVEN 2. 600 TL

Gülsüm ARIK 850 TL

Nazire DEMİROK 3. 120 TL

Kerim YILMAZ 2. 400 TL

Fatma KILINÇ 2. 400 TL

Keziban KARAGÖZ 2. 040 TL

Yadigar OKUNAKOL 2. 040 TL

Refet ŞENGÜN 2. 040 TL

İsmail ŞENGÜN 2. 040 TL

Emine SAĞLAM 2. 040 TL

Ayşe KIRMIZI 4. 140 TL

İbrahim ÇAKMAK 3. 120 TL

Ramazan ÇAKMAK 3. 120 TL

Ahmet Ali ÖZKAN 3. 120 TL

Fatma ÖZKAN 3. 120 TL

Mustafa ÖCAL 3. 120TL

İsmet GÖK 3. 600 TL

Adile GÖK 3. 600 TL

Ömer GÖK 3. 600 TL

Süleyman KAVAK 12. 480 TL

Ramazan YURTSEVEN 4. 440 TL

Hatice ÖNAL 1. 440 TL

Mehmet DOĞAN 2. 400 TL

Ömer DOĞAN 1. 440 TL

ABDULKADIR BİÇER VE DİĞERLERİ (2)

B. No: 2014/17245 | Karar tarihi: 18.01.2017

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/17245

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ABDULKADIR BİÇER VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU (2)

(Başvuru Numarası: 2014/17245)

Karar Tarihi: 18/1/2017

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Serruh KALELİ

Nuri NECİPOĞLU

Hasan Tahsin GÖKCAN

Rıdvan GÜLEÇ

Raportör Yrd. : Ceren Sedef EREN

Başvurucular : 1. Abdulkadır BİÇER

2. Feyzi BİÇER

3. Layiha MALGIL

4. Meliha TEMİZ

5. Mukadder YÜKSEL

6. Senihe KAFUROĞULLARI

Vekili : Av. Hakan GELERİ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 3/11/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucuların murisi aleyhine 22/4/1980 tarihinde açılan kadastro tespitine itiraz davası hâlen temyiz aşamasında derdest durumdadır.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

9. Mahkemenin 18/1/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

10. Başvurucular, makul sürede yargılanma ve mülkiyet haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

A. Kabul Edilebilirlik Yönünden

11. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Esas Yönünden

12. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Güher Ergun ve diğerleri, B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 50, 52).

13. Başvuruya konu dava, başvurucuların murislerinden intikalle takip etmekte oldukları bir uyuşmazlık olup bu yönüyle makul süre değerlendirmesi bakımından dikkate alınacak sürenin başlangıç anı, mirasçının yargılamaya katıldığı an değil somut olayda muris açısından değerlendirmeye esas alınan sürenin başlangıç anıdır (Gülseren Gürdal ve diğerleri, B. No: 2013/1115, 5/12/2013, § 51).

14. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Güher Ergun ve diğerleri, §§ 41-45).

15. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda yaklaşık 37 yıllık yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

16. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

17. Başvurucular, uzun süren yargılama nedeniyle taşınmazlarını kullanamadıklarınıbelirterek Anayasa'nın 35. maddesinde tanımlanan mülkiyet haklarının da ihlal edildiğini iddia etmişlerse de başvurucuların makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiği yönünde yukarıda yer verilen tespitler ışığında, mülkiyet haklarının ihlal edildiği yönündeki iddialarının ayrıca değerlendirilmesine gerek görülmemiştir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

18. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…"

19. Başvurucular, manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

20. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

21. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvuruculara, şikâyet konusu davadaki taraf sayısı da dikkate alındığında ayrı ayrı net 1.980 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

22. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvuruculara müştereken ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvuruculara ayrı ayrı net 1.980 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCULARA MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

E. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Bismil Kadastro Mahkemesine (E.2009/9, K.2014/17) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 18/1/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ABDULKADIR BİÇER VE DİĞERLERİ

B. No: 2014/17247 | Karar tarihi: 18.01.2017

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/17247

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ABDULKADIR BİÇER VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/17247)

Karar Tarihi: 18/1/2017

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Serruh KALELİ

Nuri NECİPOĞLU

Hasan Tahsin GÖKCAN

Rıdvan GÜLEÇ

Raportör Yrd. : Ceren Sedef EREN

Başvurucular : 1. Abdulkadır BİÇER

2. Feyzi BİÇER

3. Layiha MALGIL

4. Meliha TEMİZ

5. Mukadder YÜKSEL

6. Senihe KAFUROĞULLARI

Vekili : Av. Hakan GELERİ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 3/11/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvuruculaların murisi aleyhine 22/4/1980 tarihinde açılan kadastro tespitine itiraz davası hakkında yerel Mahkemece verilen karar Yargıtay tarafından 6/10/2016 tarihinde onanmış ve kararın tebliğ aşamasında olduğu anlaşılmıştır.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

9. Mahkemenin 18/1/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

10. Başvurucular, makul sürede yargılanma ve mülkiyet haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

A. Kabul Edilebilirlik Yönünden

11. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Esas Yönünden

12. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Güher Ergun ve diğerleri, B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 50, 52).

13. Başvuruya konu dava, başvuruculaların murislerinden intikalle takip etmekte oldukları bir uyuşmazlık olup bu yönüyle makul süre değerlendirmesi bakımından dikkate alınacak sürenin başlangıç anı, mirasçının yargılamaya katıldığı an değil somut olayda muris açısından değerlendirmeye esas alınan sürenin başlangıç anıdır (Gülseren Gürdal ve diğerleri, B. No: 2013/1115, 5/12/2013, § 51).

14. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Güher Ergun ve diğerleri, §§ 41-45).

15. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda yaklaşık 37 yıllık yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

16. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede

yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

17. Başvurucular, uzun süren yargılama nedeniyle taşınmazlarını kullanamadıklarını belirterek Anayasa'nın 35. maddesinde tanımlanan mülkiyet haklarının da ihlal edildiğini iddia etmişlerse de başvurucuların makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiği yönünde yukarıda yer verilen tespitler ışığında, mülkiyet haklarının ihlal edildiği yönündeki iddialarının ayrıca değerlendirilmesine gerek görülmemiştir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

18. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…"

19. Başvurucular, manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

20. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

21. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvuruculara, şikâyet konusu davadaki taraf sayısı da dikkate alındığında ayrı ayrı net 1.980 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

22. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvuruculara müştereken ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvuruculara ayrı ayrı net 1.980 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCULARA MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

E. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Bismil Kadastro Mahkemesine (E.2009/10, K.2014/18) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 18/1/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MEHMET EMİN TEKİK

B. No: 2014/17253 | Karar tarihi: 18.01.2017

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/17253

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

MEHMET EMİN TEKİK BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/17253)

Karar Tarihi: 18/1/2017

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Serruh KALELİ

Nuri NECİPOĞLU

Hasan Tahsin GÖKCAN

Rıdvan GÜLEÇ

Raportör Yrd. : Ceren Sedef EREN

Başvurucu : Mehmet Emin TEKİK

Vekili : Av. Ziver AKSEL

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 3/11/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucu aleyhine 22/11/2006 tarihinde açılan kadastro tespitine itiraz davası çeşitli aşamalardan geçtikten sonra hâlen yerel Mahkeme aşamasında derdest durumdadır.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

9. Mahkemenin 18/1/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

10. Başvurucu, makul sürede yargılanma ve mülkiyet haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

A. Kabul Edilebilirlik Yönünden

11. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Esas Yönünden

12. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Güher Ergun ve diğerleri, B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 50, 52).

13. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Güher Ergun ve diğerleri, §§ 41-45).

14. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda yaklaşık 10 yıllık yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

15. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

16. Başvurucu, uzun süren yargılama nedeniyle taşınmazını kullanamadığını belirterek Anayasa’nın 35. maddesinde tanımlanan mülkiyet hakkının da ihlal edildiğini iddia etmişse de başvurucunun makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği yönünde yukarıda yer verilen tespitler ışığında, mülkiyet hakkının ihlal edildiği yönündeki iddiasının ayrıca değerlendirilmesine gerek görülmemiştir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

17. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

“Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…”

18. Başvurucu, manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

19. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

20. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 12.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

21. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 12.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

E. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Cizre Kadastro Mahkemesine (E.2015/2) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 18/1/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ŞÜKRÜ DOĞAN

B. No: 2014/17254 | Karar tarihi: 18.01.2017

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/17254

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ŞÜKRÜ DOĞAN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/17254)

Karar Tarihi: 18/1/2017

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Serruh KALELİ

Nuri NECİPOĞLU

Hasan Tahsin GÖKCAN

Rıdvan GÜLEÇ

Raportör Yrd. : Ceren Sedef EREN

Başvurucu : Şükrü DOĞAN

Vekili : Av. Ziver AKSEL

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 3/11/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucu aleyhine 22/11/2006 tarihinde açılan kadastro tespitine itiraz davası hâlen temyiz aşamasında derdest durumdadır.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

9. Mahkemenin 18/1/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

10. Başvurucu, makul sürede yargılanma ve mülkiyet haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

A. Kabul Edilebilirlik Yönünden

11. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Esas Yönünden

12. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Güher Ergun ve diğerleri, B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 50, 52).

13. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Güher Ergun ve diğerleri, §§ 41-45).

14. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda yaklaşık 10 yıllık yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

15. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

16. Başvurucu, uzun süren yargılama nedeniyle taşınmazını kullanamadığını belirterek Anayasa’nın 35. maddesinde tanımlanan mülkiyet hakkının da ihlal edildiğini iddia etmişse de başvurucunun makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği yönünde yukarıda yer verilen tespitler ışığında, mülkiyet hakkının ihlal edildiği yönündeki iddiasının ayrıca değerlendirilmesine gerek görülmemiştir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

17. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

“Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…”

18. Başvurucu, manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

19. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

20. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 12.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

21. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 12.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

E. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Cizre Kadastro Mahkemesine (E.2015/1) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 18/1/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MEHMET EMİN DOĞAN

B. No: 2014/17265 | Karar tarihi: 18.01.2017

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/17265

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

MEHMET EMİN DOĞAN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/17265)

Karar Tarihi: 18/1/2017

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Serruh KALELİ

Nuri NECİPOĞLU

Hasan Tahsin GÖKCAN

Rıdvan GÜLEÇ

Raportör Yrd. : Ceren Sedef EREN

Başvurucu : Mehmet Emin DOĞAN

Vekili : Av. Ziver AKSEL

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 3/11/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucu aleyhine 22/11/2006 tarihinde açılan kadastro tespitine itiraz davası, Yargıtayın 5/5/2015 tarihinde verdiği onama kararıyla sona ermiş ve karar kesinleşmiştir.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

9. Mahkemenin 18/1/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

10. Başvurucu, makul sürede yargılanma ve mülkiyet haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

A. Kabul Edilebilirlik Yönünden

11. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Esas Yönünden

12. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Güher Ergun ve diğerleri, B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 50, 52).

13. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Güher Ergun ve diğerleri, §§ 41-45).

14. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda yaklaşık 8 yıl 5 aylık yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

15. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

16. Başvurucu, uzun süren yargılama nedeniyle taşınmazını kullanamadığını belirterek Anayasa’nın 35. maddesinde tanımlanan mülkiyet hakkının da ihlal edildiğini iddia etmişse de başvurucunun makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği yönünde yukarıda yer verilen tespitler ışığında, mülkiyet hakkının ihlal edildiği yönündeki iddiasının ayrıca değerlendirilmesine gerek görülmemiştir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

17. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

“Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…”

18. Başvurucu, manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

19. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

20. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 8.400 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

21. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 8.400 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

E. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Cizre Kadastro Mahkemesine (E.2013/84, K.2014/21) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 18/1/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

HATİCE KÖŞKER TOPRAK

B. No: 2014/17673 | Karar tarihi: 18.01.2017

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/17673

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

HATİCE KÖŞKER TOPRAK BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/17673)

Karar Tarihi:18/1/2017

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Serruh KALELİ

Nuri NECİPOĞLU

Hasan Tahsin GÖKCAN

Rıdvan GÜLEÇ

Raportör Yrd. : Gökçe GÜLTEKİN

Başvurucu : Hatice KÖŞKER TOPRAK

Vekili : Av. Keleş ÖZTÜRK

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 11/11/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucu 19/12/2000 tarihinde hükümlü olarak Üsküdar E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda bulunmaktayken meydana gelen olaylar sonucunda Cezaevindeki çok sayıda tutuklu ve hükümlü hayatını kaybetmiş veya yaralanmıştır. (Kapatılan) Üsküdar Cumhuriyet Başsavcılığınca başvurucunun da aralarında bulunduğu 405 kişi hakkında soruşturma başlatılmış ve şüphelilerin adam öldürme suçuna iştiraki, Cezaevini tahrip etmek ve Cezaevi idaresine karşı toplu olarak ayaklanmak suçlarından tutuklanmaları talebi üzerine 25/12/2000 tarihinde 405 kişinin gıyaben tutuklanmalarına karar verilmiştir. (Kapatılan) Üsküdar Cumhuriyet Başsavcılığının 23/3/2001 tarihli iddianamesi ile kamu davası açmıştır.

9. (Kapatılan) Üsküdar l. Ağır Ceza Mahkemesince 9/4/2001 tarihli kararla Mahkemenin görevsizliğine, dava dosyasının görevli İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesine gönderilmesine karar verilmiştir. İstanbul 1 No.lu Devlet Güvenlik Mahkemesince 30/4/2001 tarihinde görevsizlik kararı verilmesi üzerine dava dosyası Yargıtaya gönderilmiştir. Yargıtay 5. Ceza Dairesinin 6/6/2001 tarihli kararıyla (kapatılan) Üsküdar l. Ağır Ceza Mahkemesinin görevsizlik kararı kaldırılmıştır.

10. Mahkemece yargılamaya devam edilerek 31/5/2004 tarihinde başvurucunun çağrılmasına karar verilmiş, başvurucu 28/3/2007 tarihli duruşmaya gelerek savunmasını yapmıştır. (Kapatılan) Üsküdar 1. Ağır Ceza Mahkemesinin kapatılması üzerine yargılamaya İstanbul Anadolu 5. Ağır Ceza Mahkemesinde devam edilmiştir. Mahkemenin 22/1/2016 tarihli kararıyla başvurucunun bir kısım suçtan beraatine, başvurucu hakkında bir kısım suçtan açılan davanın ise zamanaşımı nedeniyle düşürülmesine karar verilmiştir. Hüküm temyiz edilmiş olup inceleme devam etmektedir.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

11. Mahkemenin 18/1/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

12. Başvurucu, etkili başvuru hakkı ve makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

13. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki tavsifi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki nitelendirmesini kendisi takdir eder (Tahir Canan, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvuru formu ve ekleri incelendiğinde başvurucunun, uzun süren yargılama süreci boyunca makul sürede yargılama yapılmamasından dolayı uğradığı hak kaybına ilişkin olarak başvurabileceği bir iç hukuk yolunun bulunmadığını belirterek etkili başvuru hakkının ihlal edildiği iddiasında bulunduğu anlaşılmıştır. Anılan ihlal iddiası, başvurucunun başvurabileceği bir iç hukuk yolu olarak Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunma imkânının sağlanması durumu ve başvuruya konu yargılamanın devam ettiği hususu da dikkate alındığında makul sürede yargılanma hakkı kapsamında değerlendirilmiştir.

A. Kabul Edilebilirlik Yönünden

14. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Esas Yönünden

15. Ceza yargılamasının süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak bir kişiye suç işlediği iddiasının yetkili makamlar tarafından bildirildiği veya isnattan ilk olarak etkilendiği arama ve gözaltı gibi birtakım tedbirlerin uygulandığı tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak suç isnadına ilişkin nihai kararın verildiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul süre şikâyetiyle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (B.E., B. No: 2012/625, 9/1/2014, § 34).

16. Ceza yargılamasının süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (B.E., § 29).

17. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda on altı yılı aşan yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

18. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

19. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir..."

20. Başvurucu, manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

21. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

22. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında -yargılamadaki taraf sayısı da dikkate alınarak- başvurucuya net 7.920 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

23. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 7.920 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

E. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden

itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına (Tebliğname No.16-2016/188929) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 18/1/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

AYHAN BALTA

B. No: 2014/17949 | Karar tarihi: 18.01.2017

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/17949

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

AYHAN BALTA BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/17949)

Karar Tarihi: 18/1/2017

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Serruh KALELİ

Nuri NECİPOĞLU

Hasan Tahsin GÖKCAN

Rıdvan GÜLEÇ

Raportör Yrd. : Derya ATAKUL

Başvurucu : Ayhan BALTA

Vekili : Av. Zülküf CANSEVER

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 13/11/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddia dışındaki iddialar yönünden kabul edilmezlik kararı verilerek makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddia yönünden başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucu 26/2/2008 tarihinde işçilik alacağının tahsili talebiyle dava açmıştır. İstanbul 8. İş Mahkemesi 24/6/2010 tarihli kararı ile davanın kısmen kabulüne karar vermiştir. Karar, Yargıtay 9. Hukuk Dairesinin 27/2/2013 tarihli ilamı ile bozulmuştur. Mahkemece 26/11/2013 tarihli karar ile davanın kısmen kabulüne karar verilmiştir. Karar, Yargıtay 9. Hukuk Dairesinin 1/7/2014 tarihli ilamı ile onanmıştır. Anılan ilam başvurucuya 14/10/2014 tarihinde tebliğ edilmiştir.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

9. Mahkemenin 18/1/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

10. Başvurucu, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

A. Kabul Edilebilirlik Yönünden

11. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Esas Yönünden

12. Medeni hak ve yükümlülüklere ilişkin olarak iş mahkemelerinde açılan davalarda yargılama süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın açıldığı tarih, sürenin sona erdiği tarih olarak yargılamanın sona erdiği (Nesrin Kılıç, B. No: 2013/772, 7/11/2013 § 69); yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Mehmet Salih Ayyıldız, B. No: 2012/397, 17/11/2014, § 25).

13. İş mahkemeleri nezdinde görülen davalarda yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Nesrin Kılıç, §§ 57-58).

14. Anılan ilkeler doğrultusunda Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda 6 yıl 4 aylık yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

15. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

16. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

“Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…”

17. Başvurucu; maddi tazminat talebinde bulunmuş, manevi tazminat talebinde bulunmamıştır.

18. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

19. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Maddi tazminata ilişkin taleplerin REDDİNE,

D. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin İstanbul 8. İş Mahkemesine (E.2013/234, K.2013/986) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 18/1/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

FARUK NECİMOĞLU

B. No: 2014/17961 | Karar tarihi: 18.01.2017

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/17961

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

FARUK NECİMOĞLU BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/17961)

Karar Tarihi: 18/1/2017

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Serruh KALELİ

Nuri NECİPOĞLU

Hasan Tahsin GÖKCAN

Rıdvan GÜLEÇ

Raportör Yrd. : Derya ATAKUL

Başvurucu : Faruk NECİMOĞLU

Vekili : Av. Hakan GELERİ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 17/11/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucu aleyhine, usulsüz ilaç küpürü kullanarak Hazineyi zarara uğrattığı iddiasıyla 9/5/2003 tarihinde tazminat davası açılmıştır. Derik Asliye Hukuk Mahkemesinin E.2003/46 sayılı dosyasına kaydedilen davada yargılama devam etmektedir.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

9. Mahkemenin 18/1/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

10. Başvurucu, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

A. Kabul Edilebilirlik Yönünden

11. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Esas Yönünden

12. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Güher Ergun ve diğerleri, B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 50, 52).

13. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Güher Ergun ve diğerleri, §§ 41-45).

14. Anılan ilkeler doğrultusunda Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda 13 yıl 8 aydır devam eden yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

15. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

16. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

“Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…”

17. Başvurucu, maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

18. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

19. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında dava konusu hukuki menfaatin miktarı da dikkate alınarak başvurucuya net 18.500 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

20. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 18.500 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Derik Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2003/46) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 18/1/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

EKREM DOĞAN

B. No: 2014/18058 | Karar tarihi: 18.01.2017

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/18058

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

EKREM DOĞAN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/18058)

Karar Tarihi: 18/1/2017

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Serruh KALELİ

Nuri NECİPOĞLU

Hasan Tahsin GÖKCAN

Rıdvan GÜLEÇ

Raportör Yrd. : Ceren Sedef EREN

Başvurucu : Ekrem DOĞAN

Vekili : Av. Ziver AKSEL

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 17/11/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucu aleyhine 22/11/2006 tarihinde açılan kadastro tespitine itiraz davası hâlen temyiz aşamasında derdest durumdadır.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

9. Mahkemenin 18/1/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

10. Başvurucu, makul sürede yargılanma ve mülkiyet haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

A. Kabul Edilebilirlik Yönünden

11. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Esas Yönünden

12. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Güher Ergun ve diğerleri, B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 50, 52).

13. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Güher Ergun ve diğerleri, §§ 41-45).

14. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda yaklaşık 10 yıllık yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

15. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

16. Başvurucu, uzun süren yargılama nedeniyle taşınmazını kullanamadığını belirterek Anayasa’nın 35. maddesinde tanımlanan mülkiyet hakkının da ihlal edildiğini iddia etmişse de başvurucunun makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği yönünde yukarıda yer verilen tespitler ışığında, mülkiyet hakkının ihlal edildiği yönündeki iddiasının ayrıca değerlendirilmesine gerek görülmemiştir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

17. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

“Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…”

18. Başvurucu, manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

19. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

20. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 12.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

21. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 12.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

E. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Cizre Kadastro Mahkemesine (E.2014/20, K.2014/44) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 18/1/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MAHMUT YILDIZ

B. No: 2014/18059 | Karar tarihi: 18.01.2017

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/18059

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

MAHMUT YILDIZ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/18059)

Karar Tarihi: 18/1/2017

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Serruh KALELİ

Nuri NECİPOĞLU

Hasan Tahsin GÖKCAN

Rıdvan GÜLEÇ

Raportör Yrd. : Ceren Sedef EREN

Başvurucu : Mahmut YILDIZ

Vekili : Av. Ziver AKSEL

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 17/11/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucu aleyhine 22/11/2006 tarihinde açılan kadastro tespitine itiraz davası, çeşitli aşamalardan geçtikten sonra hâlen yerel Mahkeme aşamasında derdest durumdadır.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

9. Mahkemenin 18/1/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

10. Başvurucu, makul sürede yargılanma ve mülkiyet haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

A. Kabul Edilebilirlik Yönünden

11. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Esas Yönünden

12. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Güher Ergun ve diğerleri, B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 50, 52).

13. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Güher Ergun ve diğerleri, §§ 41-45).

14. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda yaklaşık 10 yıl 2 aylık yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

15. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

16. Başvurucu, uzun süren yargılama nedeniyle taşınmazını kullanamadığını belirterek Anayasa’nın 35. maddesinde tanımlanan mülkiyet hakkının da ihlal edildiğini iddia etmişse de başvurucunun makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği yönünde yukarıda yer verilen tespitler ışığında, mülkiyet hakkının ihlal edildiği yönündeki iddiasının ayrıca değerlendirilmesine gerek görülmemiştir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

17. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

“Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…”

18. Başvurucu, manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

19. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

20. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 12.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

21. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 12.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

E. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Cizre Kadastro Mahkemesine (E.2016/1) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 18/1/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

HEDİYE DOĞAN

B. No: 2014/18060 | Karar tarihi: 18.01.2017

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/18060

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

HEDİYE DOĞAN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/18060)

Karar Tarihi: 18/1/2017

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Serruh KALELİ

Nuri NECİPOĞLU

Hasan Tahsin GÖKCAN

Rıdvan GÜLEÇ

Raportör Yrd. : Ceren Sedef EREN

Başvurucu : Hediye DOĞAN

Vekili : Av. Ziver AKSEL

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 17/11/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucu aleyhine 30/11/2006 tarihinde açılan kadastro tespitine itiraz davası hâlen temyiz aşamasında derdest durumdadır.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

9. Mahkemenin 18/1/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

10. Başvurucu, makul sürede yargılanma ve mülkiyet haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

A. Kabul Edilebilirlik Yönünden

11. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Esas Yönünden

12. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Güher Ergun ve diğerleri, B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 50, 52).

13. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Güher Ergun ve diğerleri, §§ 41-45).

14. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda yaklaşık 10 yıl 2 aylık yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

15. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

16. Başvurucu, uzun süren yargılama nedeniyle taşınmazını kullanamadığını belirterek Anayasa’nın 35. maddesinde tanımlanan mülkiyet hakkının da ihlal edildiğini iddia etmişse de başvurucunun makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği yönünde yukarıda yer verilen tespitler ışığında, mülkiyet hakkının ihlal edildiği yönündeki iddiasının ayrıca değerlendirilmesine gerek görülmemiştir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

17. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

“Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…”

18. Başvurucu, manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

19. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

20. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 12.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

21. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 12.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

E. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Cizre Kadastro Mahkemesine (E.2014/21, K.2014/39) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 18/1/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MUSTAFA YASLI

B. No: 2014/18087 | Karar tarihi: 18.01.2017

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/18087

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

MUSTAFA YASLI BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/18087)

Karar Tarihi: 18/1/2017

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Serruh KALELİ

Nuri NECİPOĞLU

Hasan Tahsin GÖKCAN

Rıdvan GÜLEÇ

Raportör Yrd. : Gökçe GÜLTEKİN

Başvurucu : Mustafa YASLI

Vekilleri : Av. Hakan YALÇINTUĞ

: Av. Harika TAYBILLI

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 18/11/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddia dışındaki iddialar yönünden kısmi kabul edilmezlik kararı verilerek makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddia yönünden başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte

yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucu hakkında 4/7/2007 tarihinde yakalama emri düzenlenmiş, İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığının (CMK mülga 250. madde ile görevli) 6/9/2007 tarihli iddianamesiyle suç işlemek amacıyla örgüt kurma, kurulan örgüte üye olma, tefecilik, 10/7/1953 tarihli ve 6136 sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Kanun'a muhalefet suçlarını işlediği iddiasıyla hakkında kamu davası açılmıştır. (Kapatılan) İstanbul 13. Ağır Ceza Mahkemesinin (CMK mülga 250. madde ile görevli) 22/10/2009 tarihli kararıyla başvurucunun mahkûmiyetine karar verilmiştir. Temyiz üzerine hüküm, Yargıtay 9. Ceza Dairesinin 2/5/2014 tarihli kararıyla başvurucu yönünden onanmıştır. Kararın kesinleştirme işlemi, Mahkemece 22/10/2014 tarihinde gerçekleştirilmiştir.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

9. Mahkemenin 18/1/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

10. Başvurucu, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

A. Kabul Edilebilirlik Yönünden

11. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Esas Yönünden

12. Ceza yargılaması süresinin tespitinde, kişiye suç işlediği iddiasının yetkili makamlar tarafından bildirildiği veya isnattan ilk olarak etkilendiği arama ve gözaltı gibi tedbirlerin uygulandığı tarih ile suç isnadına ilişkin nihai karar tarihi (bireysel başvuruya konu devam eden yargılamalar yönünden Anayasa Mahkemesinin inceleme tarihi) arasında geçen süre esas alınır (B.E., B. No: 2012/625, 9/1/2014, § 34).

13. Ceza yargılamasının süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (B.E., § 29).

14. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda yaklaşık 6 yıl 10 aylık yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

15. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

16. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

“Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar

verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…”

17. Başvurucu, manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

18. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

19. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 7.200 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

20. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 7.200 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

E. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin (kapatılan) İstanbul 13. Ağır Ceza Mahkemesi (CMK mülga 250. madde ile görevli) yerine dava dosyasına bakan Edirne 2. Ağır Ceza Mahkemesine (E.2007/239) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 18/1/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

YASİN ŞEFTALİ

B. No: 2014/18561 | Karar tarihi: 18.01.2017

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/18561

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

YASİN ŞEFTALİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/18561)

Karar Tarihi: 18/1/2017

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Serruh KALELİ

Nuri NECİPOĞLU

Hasan Tahsin GÖKCAN

Rıdvan GÜLEÇ

Raportör Yrd. : Derya ATAKUL

Başvurucu : Yasin ŞEFTALİ

Vekili : Av. Lütfü POLAT

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 21/11/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca 22/9/2016 tarihinde başvurucunun adli yardım talebi kabul edilerek kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucu 24/12/2007 tarihinde tenkis davası açmıştır. Dava Siverek Asliye Hukuk Mahkemesinin E.2007/483 sayılı dosyasına kaydedilmiştir. Siverek 2. Asliye Hukuk Mahkemesinin kurulmasının ardından yargılamaya 2. Asliye Hukuk Mahkemesinin E.2013/14 sayılı dosyasında devam edilmiştir. Mahkemece 17/9/2014 tarihli karar ile davanın kısmen kabulüne karar verilmiştir. Başvurucu 4/12/2014 tarihinde temyiz talebinde bulunmuş, 25/12/2014 tarihli dilekçe ile temyiz talebinden feragat ettiğini beyan etmiştir. Mahkemece 11/2/2015 tarihli ek karar ile davacının temyiz talebinin feragat nedeniyle reddine karar verilmiştir. Tarafların ek kararı temyiz etmemesi üzerine hüküm 19/3/2015 tarihinde kesinleşmiştir.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

9. Mahkemenin 18/1/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

10. Başvurucu, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

A. Kabul Edilebilirlik Yönünden

11. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Esas Yönünden

12. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Güher Ergun ve diğerleri, B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 50, 52).

13. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Güher Ergun ve diğerleri, §§ 41-45).

14. Anılan ilkeler doğrultusunda Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda 7 yıl 1 aylık yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

15. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

16. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

“Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir. …”

17. Başvurucu, maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

18. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

19. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 7.200 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

20. Adli yardım talebinin kabul edilmesiyle başvurucunun muaf tutulduğu yargılama giderlerinin tahsilinin, başvurucunun mağduriyetine neden olacağı anlaşılmakla 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 339. maddesi uyarınca başvurucunun yargılama giderlerini ödemeden muaf tutulması gerekir.

21. Başvurucuya 1.800 TL vekâlet ücreti ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 7.200 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. Başvurucuya 1.800 TL vekâlet ücreti ÖDENMESİNE, adli yardım talebi kabul edilen başvurucunun yargılama giderlerinden MUAF TUTULMASINA,

E. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Siverek 2. Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2013/14, K.2014/479) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 18/1/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

EFRAYİM AKTÜRK

B. No: 2014/18912 | Karar tarihi: 18.01.2017

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/18912

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

EFRAYİM AKTÜRK BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/18912)

Karar Tarihi: 18/1/2017

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Serruh KALELİ

Nuri NECİPOĞLU

Hasan Tahsin GÖKCAN

Rıdvan GÜLEÇ

Raportör Yrd. : Derya ATAKUL

Başvurucu : Efrayim AKTÜRK

Vekili : Av. Uğur ERKALAN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 1/12/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddia dışındaki iddialar yönünden kabul edilmezlik kararı verilerek makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddia yönünden başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucu elektrik çarpması sonucu ortaya çıkan maddi ve manevi zararının tazmini talebiyle 1/9/2009 tarihinde dava açmıştır. Senirkent Asliye Hukuk Mahkemesi 7/10/2009 tarihli kararı ile davanın zamanaşımı nedeniyle reddine karar vermiştir. Karar, Yargıtay 13. Hukuk Dairesinin 26/1/2012 tarihli ilamı ile bozulmuştur. Bozma ilamına uyularak yapılan yargılamada Mahkemece 8/4/2013 tarihli karar ile davanın zamanaşımı nedeniyle reddine karar verilmiştir. Karar, Yargıtay 13. Hukuk Dairesinin 1/10/2014 tarihli ilamı ile karar düzeltme yolu kapalı olmak üzere onanmıştır. Onama ilamı başvurucuya 4/11/2014 tarihinde tebliğ edilmiştir.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

9. Mahkemenin 18/1/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

10. Başvurucu, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

A. Kabul Edilebilirlik Yönünden

11. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Esas Yönünden

12. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Güher Ergun ve diğerleri, B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 50, 52).

13. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Güher Ergun ve diğerleri, §§ 41-45).

14. Anılan ilkeler doğrultusunda Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda 5 yıl 1 aylık yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

15. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

16. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

“Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar

verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…”

17. Başvurucu, maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

18. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

19. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 4.800 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

20. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 4.800 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

E. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Senirkent Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2012/39, K.2013/32) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 18/1/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

OKUMUŞLAR İÇ VE DIŞ TİC.A.Ş.

B. No: 2014/19291 | Karar tarihi: 18.01.2017

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/19291

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

OKUMUŞLAR İÇ VE DIŞ TİCARET A.Ş.

(Başvuru Numarası: 2014/19291)

Karar Tarihi: 18/1/2017

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Serruh KALELİ

Nuri NECİPOĞLU

Hasan Tahsin GÖKCAN

Rıdvan GÜLEÇ

Raportör Yrd. : Derya ATAKUL

Başvurucu : Okumuşlar İç Ve Dış Ticaret A.Ş.

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 10/12/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddia dışındaki iddialar yönünden kabul edilmezlik kararı verilerek makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddia yönünden başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucu 5/3/1996 tarihinde alacak davası açmıştır. Kadıköy 3. Asliye Ticaret Mahkemesi 10/12/1996 tarihli kararı ile davanın kabulüne karar vermiştir. Temyiz üzerine karar, Yargıtay 11. Hukuk Dairesinin (Daire) 12/5/1997 tarihli ilamı ile bozulmuştur. Bozma üzerine Mahkemece 9/10/1998 tarihli karar ile davanın kabulüne karar verilmiştir. Karar, Dairenin 13/4/1999 tarihli ilamı ile bozulmuştur. Mahkemece 24/3/2000 tarihli karar ile davanın kabulüne karar verilmiştir. Karar, Dairenin 24/10/2000 tarihli ilamı ile bozulmuştur. Mahkeme 7/5/2002 tarihli kararı ile davanın kabulüne karar vermiş, karar Daire tarafından 3/10/2003 tarihinde bozulmuştur. Bozma üzerine Mahkemece 7/5/2007 tarihli karar ile davanın reddine karar verilmiş, anılan karar Daire tarafından yeniden bozulmuştur. Mahkemece 7/4/20011 tarihli karar ile davanın reddine karar verilmiştir. Karar, Dairenin 5/11/2013 tarihli ilamı ile onanmıştır. Karar düzeltme talebi, Dairenin 2/12/2014 tarihli ilamı ile reddedilmiştir.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

9. Mahkemenin 18/1/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

10. Başvurucu, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

A. Kabul Edilebilirlik Yönünden

11. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Esas Yönünden

12. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Güher Ergun ve diğerleri, B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 50, 52).

13. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Güher Ergun ve diğerleri, §§ 41-45).

14. Anılan ilkeler doğrultusunda Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda 18 yıl 9 aylık yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

15. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

16. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri

Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

“Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…”

17. Başvurucu; maddi tazminat talebinde bulunmuş, manevi tazminat talebinde bulunmamıştır.

18. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

19. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harçtan oluşan yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucunun maddi tazminat talebinin REDDİNE,

D. 206,10 TL harçtan oluşan yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

E. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin İstanbul Anadolu 3. Asliye Ticaret Mahkemesine (E.2008/577, K.2011/241) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 18/1/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ARICI AYAKKABI GİYİM TEKSTİL DAYANIKLI TÜKETİM MALLARI SAN. VE TİC. LTD. ŞTİ.

B. No: 2014/19437 | Karar tarihi: 18.01.2017

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/19437

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ARICI AYAKKABI GİYİM TEKSTİL DAYANIKLI TÜKETİM MALLARI SAN. VE TİC. LTD. ŞTİ. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/19437)

Karar Tarihi: 18/1/2017

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Serruh KALELİ

Nuri NECİPOĞLU

Hasan Tahsin GÖKCAN

Rıdvan GÜLEÇ

Raportör Yrd. : Derya ATAKUL

Başvurucu : Arıcı Ayakkabı Giyim Tekstil San. ve Tic. Ltd. Şti.

Temsilci : İsmail ARICI

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 11/12/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddia dışındaki iddialar yönünden kabul edilmezlik kararı verilerek makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddia yönünden başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucu aleyhine 15/12/2006 tarihinde alacak davası açılmıştır. Kayseri Asliye Ticaret Mahkemesi 23/12/2009 tarihli kararı ile davanın kısmen kabulüne karar vermiştir. Karar, Yargıtay 11. Hukuk Dairesinin 19/4/2012 tarihli ilamı ile bozulmuştur. Karar düzeltme talebi aynı Dairenin 21/12/2012 tarihli ilamı ile reddedilmiştir. Bozmaya uyularak yapılan yargılamada Mahkemece 18/7/2013 tarihinde davanın reddine karar verilmiştir. Karar, Yargıtay 17. Hukuk Dairesinin 8/4/2014 tarihli ilamı ile onanmıştır. Karar düzeltme talebi aynı Dairenin 12/1/2015 tarihli ilamı ile reddedilmiştir.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

9. Mahkemenin 18/1/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

10. Başvurucu, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

A. Kabul Edilebilirlik Yönünden

11. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Esas Yönünden

12. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Güher Ergun ve diğerleri, B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 50, 52).

13. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Güher Ergun ve diğerleri, §§ 41-45).

14. Anılan ilkeler doğrultusunda Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda 8 yıl 1 aylık yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

15. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

16. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

“Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…”

17. Başvurucu, maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

18. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

19. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 8.400 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

20. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harçtan oluşan yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 8.400 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 206,10 TL harçtan oluşan yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Kayseri 1. Asliye Ticaret Mahkemesine (E.2013/22, K.2013/197) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 18/1/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

AYŞE CAVİDE ÖCAL VE DİĞERLERİ

B. No: 2014/19477 | Karar tarihi: 18.01.2017

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/19477

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

AYŞE CAVİDE ÖCAL VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/19477)

Karar Tarihi: 18/1/2017

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Serruh KALELİ

Nuri NECİPOĞLU

Hasan Tahsin GÖKCAN

Rıdvan GÜLEÇ

Raportör Yrd. : Ceren Sedef EREN

Başvurucular : 1. Ayşe Cavide ÖCAL

2. Cahide BALCI

3. Mehmet Cahit KAVAK

4. Mehmet Cavit KAVAK

Vekili : Av. Bülent TAN

5. Ayşe KAVAK AYDIN

6. Esin KAVAK

7. Nasrullah KAVAK

Vekili : Av. Yazgı ÇİMEN FİDAN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru muhtelif tarihlerde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. 2015/3879 sayılı bireysel başvuru dosyası konu yönünden hukuki irtibat nedeniyle 2014/19477 sayılı dosya üzerinde birleştirilmiştir.

6. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

7. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

8. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

9. Başvurucular Ayşe Kavak Aydın, Esin Kavak ve Nasrullah Kavak ile Ayşe Cavide Öcal, Cahide Balcı, Mehmet Cahit Kavak ve Mehmet Cavit Kavak'ın murisleri aleyhine 13/10/1989 tarihinde Savur Kadastro Mahkemesinde açılan kadastro tespitine itiraz davası sonucunda verilen kararın Yargıtayca bozulması üzerine yerel Mahkemece tekrar verilen karar tebligat aşamasındadır.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

10. Mahkemenin 18/1/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

11. Başvurucular, makul sürede yargılanma ve mülkiyet haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

A. Kabul Edilebilirlik Yönünden

12. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Esas Yönünden

13. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Güher Ergun ve diğerleri, B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 50, 52).

14. Başvuruya konu dava, başvurucuların murislerinden intikalle takip etmekte oldukları bir uyuşmazlık olup bu yönüyle makul süre değerlendirmesi bakımından dikkate alınacak sürenin başlangıç anı, mirasçının yargılamaya katıldığı an değil somut olayda muris açısından değerlendirmeye esas alınan sürenin başlangıç anıdır (Gülseren Gürdal ve diğerleri, B. No: 2013/1115, 5/12/2013, § 51).

15. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın

süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Güher Ergun ve diğerleri, §§ 41-45).

16. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda yaklaşık 27 yıl 3 aylık yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

17. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

18. Başvurucular, uzun süren yargılama nedeniyle taşınmazlarını kullanamadıklarını belirterek Anayasa'nın 35. maddesinde tanımlanan mülkiyet haklarının da ihlal edildiğini iddia etmişlerse de başvurucuların makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiği yönünde yukarıda yer verilen tespitler ışığında, mülkiyet haklarının ihlal edildiği yönündeki iddialarının ayrıca değerlendirilmesine gerek görülmemiştir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

19. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…"

20. Başvurucular, manevi tazminat talebinde bulunmuşlardır.

21. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

22. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucular Ayşe Kavak Aydın, Esin Kavak ve Nasrullah Kavak'a ayrı ayrı net 7.800 TL; başvurucular Ayşe Cavide Öcal, Cahide Balcı, Mehmet Cahit Kavak ve Mehmet Cavit Kavak'a iseayrı ayrı net 5.850 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

23. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvurucular Ayşe Cavide Öcal, Cahide Balcı, Mehmet Cahit Kavak ve Mehmet Cavit Kavak'a müştereken ödenmesine karar verilmesi gerekir.

24. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 226,90 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.026,90 TL yargılama giderinin başvurucular Ayşe Kavak Aydın, Esin Kavak ve Nasrullah Kavak'a müştereken ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucular Ayşe Kavak Aydın, Esin Kavak ve Nasrullah Kavak'a ayrı ayrı net 7.800 TL; Ayşe Cavide Öcal, Cahide Balcı, Mehmet Cahit Kavak ve Mehmet Cavit Kavak'a ise ayrı ayrı net 5.850 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvurucular Ayşe Cavide Öcal, Cahide Balcı, Mehmet Cahit Kavak ve Mehmet Cavit Kavak'a MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

E. 226,90 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.026,90 TL yargılama giderinin başvurucular Ayşe Kavak Aydın, Esin Kavak ve Nasrullah Kavak'a MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

F. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Savur Kadastro Mahkemesine (E.2010/32, K.2015/1) GÖNDERİLMESİNE,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 18/1/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

YAVUZ KAYAPINAR

B. No: 2014/19615 | Karar tarihi: 18.01.2017

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/19615

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

YAVUZ KAYAPINAR BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/19615)

Karar Tarihi: 18/1/2017

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Serruh KALELİ

Nuri NECİPOĞLU

Hasan Tahsin GÖKCAN

Rıdvan GÜLEÇ

Raportör Yrd. : Derya ATAKUL

Başvurucu : Yavuz KAYAPINAR

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 16/12/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilir olduğuna ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

5. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

6. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

7. Başvurucu pay sahibi olduğu şirketin genel kurul kararının iptali talebiyle 13/10/2002 tarihinde dava açmıştır. Eskişehir Asliye Ticaret Mahkemesi 15/4/2009 tarihli kararı ile

davanın kabulüne karar vermiştir. Karar, Yargıtay 11. Hukuk Dairesinin (Daire) 7/2/2011 tarihli ilamı ile bozulmuştur. Bozmaya uyularak yapılan yargılamada Mahkemece 11/5/2011 tarihli karar ile davanın aktif taraf ehliyeti yokluğundan reddine karar verilmiştir. Temyiz üzerine karar, Dairenin 13/12/2012 tarihli ilamı ile bozulmuştur. Bozma üzerine Mahkemece 7/11/2013 tarihli karar ile davanın aktif taraf ehliyeti yokluğundan reddine karar verilmiştir. Karar, Dairenin 21/10/2014 tarihli ilamı ile onanmıştır. Karar düzeltme talebi, Dairenin 11/6/2015 tarihli ilamı ile reddedilmiştir.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

8. Mahkemenin 18/1/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

9. Başvurucu, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

A. Esas Yönünden

10. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Güher Ergun ve diğerleri, B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 50, 52).

11. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Güher Ergun ve diğerleri, §§ 41-45).

12. Anılan ilkeler doğrultusunda Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda 12 yıl 8 aylık yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

13. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

14. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

“Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…”

15. Başvurucu, maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

16. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

17. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 19.200 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

18. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harçtan oluşan yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 19.200 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 206,10 TL harçtan oluşan yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

E. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Eskişehir Asliye Ticaret Mahkemesine (E.2013/127, K.2013/541) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 18/1/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

YAVUZ KAYAPINAR (2)

B. No: 2014/19617 | Karar tarihi: 18.01.2017

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/19617

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

YAVUZ KAYAPINAR BAŞVURUSU (2)

(Başvuru Numarası: 2014/19617)

Karar Tarihi: 18/1/2017

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Serruh KALELİ

Nuri NECİPOĞLU

Hasan Tahsin GÖKCAN

Rıdvan GÜLEÇ

Raportör Yrd. : Derya ATAKUL

Başvurucu : Yavuz KAYAPINAR

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 16/12/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilir olduğuna ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

5. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

6. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

7. Başvurucu pay sahibi olduğu şirketin feshi ve tasfiyesi talebiyle 2/9/1999 tarihinde Eskişehir 4. Asliye Hukuk Mahkemesinde dava açmıştır. Mahkeme 25/12/2001 tarihli kararı

ile dava dosyasının iş bölümü gereği Eskişehir Asliye Ticaret Mahkemesine gönderilmesine karar vermiştir.

8. Eskişehir Asliye Ticaret Mahkemesinin E.2002/2 sayılı dosyasına kaydedilen davada Mahkemece 12/11/2014 tarihli karar ile davanın 28/2/2008 tarihi itibarıyla açılmamış sayılmasına karar verilmiştir.

9. Mahkemece 28/2/2008 tarihine kadar 45 duruşma, 28/2/2008 tarihinden karar tarihine kadar 27 duruşma yapılmıştır.

10. Mahkeme kararının gerekçesinde başvurucunun 29/3/2001, 31/10/2002 ve 28/2/2008 tarihlerinde olmak üzere üç defa duruşmalara mazeretsiz olarak katılmadığı, 18/6/1927 tarihli ve 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'na göre bir davanın ilk yenilemeden sonra birden fazla takipsiz bırakıldığı takdirde davanın açılmamış sayılmasına karar verilmesi gerektiği, anılan kurala 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nda da yer verildiği belirtilmiştir. Mahkeme 28/2/2008 tarihli duruşmaya katılmayarak başvurucunun davasını üçüncü defa takipsiz bıraktığı, bu tarih itibarıyla davanın açılmamış sayılmasına karar verilmesi gerekirken hatalı olarak yargılamaya devam edildiği gerekçesiyle 28/2/2008 tarihi itibarıyla davanın açılmamış sayılmasına karar vermiştir.

11. Karar, Yargıtay 11. Hukuk Dairesinin 3/6/2015 tarihli ilamı ile onanmıştır.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

12. Mahkemenin 18/1/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

13. Başvurucu, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

A. Esas Yönünden

14. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Güher Ergun ve diğerleri, B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 50, 52).

15. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Güher Ergun ve diğerleri, §§ 41-45).

16. Anılan ilkeler doğrultusunda Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda 15 yıl 9 aylık yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

17. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

18. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri

Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

“Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…”

19. Başvurucu, maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

20. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

21. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya atfedilebilecek gecikme dönemleri de dikkate alınarak başvurucuya net 18.500 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

22. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harçtan oluşan yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 18.500 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 206,10 TL harçtan oluşan yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

E. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Eskişehir Asliye Ticaret Mahkemesine (E.2002/2, K.2014/328) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 18/1/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

AHMET ÖZDEMİR VE DİĞERLERİ

B. No: 2014/20047 | Karar tarihi: 18.01.2017

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/20047

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

AHMET ÖZDEMİR VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/20047)

Karar Tarihi: 18/1/2017

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Serruh KALELİ

Nuri NECİPOĞLU

Hasan Tahsin GÖKCAN

Rıdvan GÜLEÇ

Raportör Yrd. : Ceren Sedef EREN

Başvurucular : 1. Ahmet ÖZDEMİR

2. Nihat ÖZDEMİR

3. Zahide YILDIZ

Vekili : Av. Okan ÖZSARI

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru muhtelif tarihlerde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. 2014/20050 ve 2015/817 sayılı bireysel başvuru dosyaları konu yönünden hukuki irtibat nedeniyle 2014/20047 sayılı dosya üzerinde birleştirilmiştir.

5. Komisyonca 27/2/2015 tarihinde başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvuruculaların murisi olan babaları aleyhine 26/6/1986 tarihinde İslahiye Kadastro Mahkemesinde açılan kadastro tespitine itiraz davasında yerel Mahkemece verilen karar temyiz edilmiştir. Yargıtayca eksik tebliğ yapıldığı gerekçesiyle Mahkemesine gönderilmesine karar verilen söz konusu dava dosyası hâlen yerel Mahkeme kararının tebliği aşamasındadır.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

9. Mahkemenin 18/1/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

10. Başvurucular, makul sürede yargılanma ve mülkiyet haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

A. Esas Yönünden

11. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Güher Ergun ve diğerleri, B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 50, 52).

12. Başvuruya konu dava, başvuruculaların murislerinden intikalle takip etmekte oldukları bir uyuşmazlık olup, bu yönüyle makul süre değerlendirmesi bakımından dikkate alınacak sürenin başlangıç anı, mirasçının yargılamaya katıldığı an değil, somut olayda muris açısından değerlendirmeye esas alınan sürenin başlangıç anıdır (Gülseren Gürdal ve diğerleri, B. No: 2013/1115, 5/12/2013, § 51).

13. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Güher Ergun ve diğerleri, §§ 41-45).

14. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda yaklaşık 30 yıl 7 aylık yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

15. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

16. Başvurucular, uzun süren yargılama nedeniyle taşınmazlarını kullanamadıklarınıbelirterek Anayasa’nın 35. maddesinde tanımlanan mülkiyet haklarının da ihlal edildiğini iddia etmişlerse de başvuruculaların makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiği yönünde yukarıda yer verilen tespitler ışığında, mülkiyet haklarının ihlal edildiği yönündeki iddialarının ayrıca değerlendirilmesine gerek görülmemiştir.

B. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

17. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir..."

18. Başvurucular, manevi tazminat talebinde bulunmuşlardır.

19. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

20. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvuruculara, şikâyet konusu davadaki taraf sayısı da dikkate alındığında ayrı ayrı net 1.620 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

21. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç bedelinin başvurucular Nihat Özdemir ve Zahide Yıldız'a münferiden, 226,90 TL harç bedelinin başvurucu Ahmet Özdemir'e münferiden, 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin ise tüm başvuruculara müştereken ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

B. Başvuruculara ayrı ayrı net 1.620 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

C. 206,10 TL harç bedelinin başvurucular Nihat Özdemir ve Zahide Yıldız'a MÜNFERİDEN ÖDENMESİNE, 226,90 TL harç bedelinin başvurucu Ahmet Özdemir'e MÜNFERİDEN ÖDENMESİNE, 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin ise tüm BAŞVURUCULARA MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

D. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

E. Kararın bir örneğinin İslahiye Kadastro Mahkemesine (E.1986/233, K.2014/27) GÖNDERİLMESİNE,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 18/1/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ABDURRAHMAN BİÇER

B. No: 2014/20325 | Karar tarihi: 18.01.2017

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/20325

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ABDURRAHMAN BİÇER BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/20325)

Karar Tarihi: 18/1/2017

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Serruh KALELİ

Nuri NECİPOĞLU

Hasan Tahsin GÖKCAN

Rıdvan GÜLEÇ

Raportör Yrd. : Ceren Sedef EREN

Başvurucu : Abdurrahman BİÇER

Vekili : Av. Ali AYDEMİR

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 29/12/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucunun 1996 yılında Silvan Kadastro Mahkemesinde açtığı kadastro tespitine itiraz davası aynı Mahkemenin E.1992/40 sayılı dosyasıyla birleştirilmiş ve anılan dosya ise daha sonra aynı Mahkemenin E.2009/1 sayılı dosyasıyla birleştirilmiştir. Yargılama hâlen yerel Mahkeme aşamasında derdest durumdadır.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

9. Mahkemenin 18/1/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

10. Başvurucu, makul sürede yargılanma ve mülkiyet haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

A. Kabul Edilebilirlik Yönünden

11. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Esas Yönünden

12. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Güher Ergun ve diğerleri, B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 50, 52).

13. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Güher Ergun ve diğerleri, §§ 41-45).

14. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda yaklaşık 21 yıllık yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

15. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

16. Başvurucu, uzun süren yargılama nedeniyle taşınmazını kullanamadığınıbelirterek Anayasa'nın 35. maddesinde tanımlanan mülkiyet hakkının da ihlal edildiğini iddia etmişse de başvurucunun makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği yönünde yukarıda yer verilen tespitler ışığında, mülkiyet hakkının ihlal edildiği yönündeki iddiasının ayrıca değerlendirilmesine gerek görülmemiştir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

17. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için

yapılması gerekenlere hükmedilir…”

18. Başvurucu, manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

19. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

20. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 36.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

21. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 36.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

E. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Silvan Kadastro Mahkemesine (E.2009/1) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 18/1/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MEHMET ÖZTULU

B. No: 2014/20355 | Karar tarihi: 18.01.2017

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/20355

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

MEHMET ÖZTULU BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/20355)

Karar Tarihi: 18/1/2017

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Serruh KALELİ

Nuri NECİPOĞLU

Hasan Tahsin GÖKCAN

Rıdvan GÜLEÇ

Raportör Yrd. : Gökçe GÜLTEKİN

Başvurucu : Mehmet ÖZTULU

Vekili : Av. Dursun ÇİÇEK

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 29/12/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddia dışındaki iddialar yönünden kısmi kabul edilmezlik kararı verilerek makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddia yönünden başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucu haksız yere tutuklandığı iddiasıyla 7/12/2007 tarihinde tazminat davası açmıştır. İzmir 5. Ağır Ceza Mahkemesinin 22/5/2013 tarihli kararıyla davanın kısmen reddine karar verilmiştir. Temyiz üzerine hüküm, Yargıtay 12. Ceza Dairesinin 14/10/2014 tarihli kararıyla onanmıştır.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

9. Mahkemenin 18/1/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

10. Başvurucu, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

A. Kabul Edilebilirlik Yönünden

11. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Esas Yönünden

12. Ceza yargılaması süresinin tespitinde, kişiye suç işlediği iddiasının yetkili makamlar tarafından bildirildiği veya isnattan ilk olarak etkilendiği arama ve gözaltı gibi tedbirlerin uygulandığı tarih ile suç isnadına ilişkin nihai karar tarihi (bireysel başvuruya konu devam eden yargılamalar yönünden Anayasa Mahkemesinin inceleme tarihi) arasında geçen süre esas alınır (B.E., B. No: 2012/625, 9/1/2014, § 34).

13. Ceza yargılamasının süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (B.E., § 29).

14. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda yaklaşık 6 yıl 10 aylık yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

15. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

16. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

“Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…”

17. Başvurucu, maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

18. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

19. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net

7.200 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir. Anayasa Mahkemesinin maddi tazminata hükmedebilmesi için başvurucunun uğradığını iddia ettiği maddi zarar ile tespit edilen ihlal arasında illiyet bağı bulunmalıdır. Başvurucunun bu konuda herhangi bir belge sunmamış olması nedeniyle maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

20. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 7.200 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

E. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin İzmir 5. Ağır Ceza Mahkemesine (E.2007/334, K.2013/225) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 18/1/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

HALİMİ EFE VE DİĞERLERİ

B. No: 2014/20470 | Karar tarihi: 18.01.2017

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/20470

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

HALİMİ EFE VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/20470)

Karar Tarihi: 18/1/2017

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Serruh KALELİ

Nuri NECİPOĞLU

Hasan Tahsin GÖKCAN

Rıdvan GÜLEÇ

Raportör Yrd. : Ceren Sedef EREN

Başvurucular : 1. Halimi EFE

2. Hasan EFE

3. Hüseyin EFE

4. Mehmet EFE

5. Mehmet Naci EFE

6. Nasife ERCAN

7. Nazime ERCAN

8. Şükriye EFE

Vekili : Av. Yazgı ÇİMEN FİDAN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvurular sırasıyla22/12/2014 ve 19/2/2015 tarihlerinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. 2015/3877 sayılı bireysel başvuru dosyası konu yönünden hukuki irtibat nedeniyle 2014/20470 sayılı dosya üzerinde birleştirilmiştir.

6. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

7. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

8. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

9. Başvuruculardan Halimi Efe'nin eşi ve diğer başvuruculaın babası olan murisleri aleyhine 5/9/1985 tarihinde Savur Kadastro Mahkemesinde açılan kadastro tespitine itiraz davası Yargıtayın 25/6/2015 tarihli onama kararıyla sona ermiş ve karar kesinleşmiştir.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

10. Mahkemenin 18/1/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

11. Başvurucular, makul sürede yargılanma ve mülkiyet haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

A. Kabul Edilebilirlik Yönünden

12. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Esas Yönünden

13. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Güher Ergun ve diğerleri, B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 50, 52).

14. Başvuruya konu dava, başvuruculaın murislerinden intikalle takip etmekte oldukları bir uyuşmazlık olup bu yönüyle makul süre değerlendirmesi bakımından dikkate alınacak sürenin başlangıç anı, mirasçının yargılamaya katıldığı an değil somut olayda muris açısından değerlendirmeye esas alınan sürenin başlangıç anıdır (Gülseren Gürdal ve diğerleri, B. No: 2013/1115, 5/12/2013, § 51).

15. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Güher Ergun ve diğerleri, §§ 41-45).

16. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda yaklaşık 30 yıllık yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

17. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

18. Başvurucular, uzun süren yargılama nedeniyle taşınmazlarını kullanamadıklarınıbelirterek Anayasa'nın 35. maddesinde tanımlanan mülkiyet haklarının da ihlal edildiğini iddia etmişlerse de başvurucuların makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiği yönünde yukarıda yer verilen tespitler ışığında, mülkiyet haklarının ihlal edildiği yönündeki iddialarının ayrıca değerlendirilmesine gerek görülmemiştir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

19. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir..."

20. Başvurucular, manevi tazminat talebinde bulunmuşlardır.

21. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

22. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvuruculara ayrı ayrı net 3.500 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

23. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç bedelinin başvurucu Şükriye Efe'ye münferiden; 226,90 TL harç bedelinin diğer başvurucular Halimi Efe, Mehmet Naci Efe, Hüseyin Efe, Hasan Efe, Mehmet Efe, Nazime Ercan ve Nasife Ercan'a müştereken; 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin ise tüm başvuruculara müşterekenödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvuruculara ayrı ayrı net 3.500 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 206,10 TL harç bedelinin başvurucu Şükriye Efe'ye MÜNFERİDEN ÖDENMESİNE; 226,90 TL harç bedelinin diğer başvurucular Halimi Efe, Mehmet Naci Efe, Hüseyin Efe, Hasan Efe, Mehmet Efe, Nazime Ercan ve Nasife Ercan'a MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE; 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin ise tüm başvuruculara MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

E. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği

tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Savur Kadastro Mahkemesine (E.1985/29, K.2014/117) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 18/1/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ALİ KURT VE ŞÜKRÜ KURT

B. No: 2014/20472 | Karar tarihi: 18.01.2017

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/20472

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ALİ KURT VE ŞÜKRÜ KURT BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/20472)

Karar Tarihi: 18/1/2017

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Serruh KALELİ

Nuri NECİPOĞLU

Hasan Tahsin GÖKCAN

Rıdvan GÜLEÇ

Raportör Yrd. : Ceren Sedef EREN

Başvurucular : 1. Şükrü KURT

Vekili : Av. İnci FİDAN AYDEMİR

2. Ali KURT

Vekili : Av. Yazgı ÇİMEN FİDAN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvurular sırasıyla 13/12/2014 ve 4/3/2015 tarihlerinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. 2015/3906 sayılı bireysel başvuru dosyası, konu yönünden hukuki irtibat nedeniyle 2014/20472 sayılı dosya üzerinde birleştirilmiştir.

6. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

7. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

8. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

9. Başvurucular aleyhine, 5/9/1985 tarihinde Savur Kadastro Mahkemesinde açılan kadastro tespitine itiraz davası sonucu yerel Mahkemece verilen karar Yargıtay tarafından bozulmuş ve bozma üzerine tekrar verilen karar Yargıtayca 15/4/2015 tarihinde onanarak anılan dava sona ermiş ve karar kesinleşmiştir.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

10. Mahkemenin 18/1/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

11. Başvurucular, makul sürede yargılanma ve mülkiyet haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir..

A. Kabul Edilebilirlik Yönünden

12. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Esas Yönünden

13. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Güher Ergun ve diğerleri, B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 50, 52).

14. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Güher Ergun ve diğerleri, §§ 41-45).

15. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda yaklaşık 29 yıl 7 aylık yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

16. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

17. Başvurucular, uzun süren yargılama nedeniyle taşınmazlarını kullanamadıklarını belirterek Anayasa’nın 35. maddesinde tanımlanan mülkiyet haklarının da ihlal edildiğini iddia etmişlerse de başvurucuların makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiği yönünde yukarıda yer verilen tespitler ışığında, mülkiyet haklarının ihlal edildiği yönündeki iddialarının ayrıca değerlendirilmesine gerek görülmemiştir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

18. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir..."

19. Başvurucular, manevi tazminat talebinde bulunmuşlardır..

20. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

21. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvuruculara ayrı ayrı net 31.200 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

22. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvurucu Ali Kurt'a, 226,90 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.026,90 TL yargılama giderinin ise başvurucu Şükrü Kurt'a ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvuruculara ayrı ayrı net 31.200 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvurucu Ali Kurt'a, 226,90 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.026,90 TL yargılama giderinin ise başvurucu Şükrü Kurt'a ÖDENMESİNE,

E. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Savur Kadastro Mahkemesine (E.1986/44, 2014/32) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 18/1/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

CAFAR YAŞAR VE DİĞERLERİ

B. No: 2014/20474 | Karar tarihi: 18.01.2017

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/20474

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

CAFAR YAŞAR VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/20474)

Karar Tarihi: 18/1/2017

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Serruh KALELİ

Nuri NECİPOĞLU

Hasan Tahsin GÖKCAN

Rıdvan GÜLEÇ

Raportör Yrd. : Ceren Sedef EREN

Başvurucular : 1. Cafar YAŞAR

2. İsmail YAŞAR

3. Nezehat ARSLAN

4. Şeyhmus YAŞAR

Vekili : Av. Yazgı ÇİMEN FİDAN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 24/12/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucular aleyhine 5/9/1985 tarihinde Savur Kadastro Mahkemesinde açılan kadastro tespitine itiraz davası sonucu yerel Mahkemece verilen karar Yargıtay tarafından bozulmuş ve bozma sonrası tekrar verilen karar, 26/12/2014 tarihinde Yargıtayca onanarak dava sona ermiş ve karar kesinleşmiştir.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

9. Mahkemenin 18/1/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

10. Başvurucular, makul sürede yargılanma ve mülkiyet haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

A. Kabul Edilebilirlik Yönünden

11. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Esas Yönünden

12. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Güher Ergun ve diğerleri, B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 50, 52).

13. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Güher Ergun ve diğerleri, §§ 41-45).

14. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda yaklaşık 29 yıl 3 aylık yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

15. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

16. Başvurucular, uzun süren yargılama nedeniyle taşınmazlarını kullanamadıklarını belirterek Anayasa’nın 35. maddesinde tanımlanan mülkiyet haklarının da ihlal edildiğini iddia etmişlerse de başvurucuların makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiği yönünde yukarıda yer verilen tespitler ışığında, mülkiyet haklarının ihlal edildiği yönündeki iddialarının ayrıca değerlendirilmesine gerek görülmemiştir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

17. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir..."

18. Başvurucular, manevi tazminat talebinde bulunmuşlardır.

19. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

20. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvuruculara ayrı ayrı net 31.200 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

21. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvuruculara müştereken ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvuruculara ayrı ayrı net 31.200 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCULARA MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

E. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Savur Kadastro Mahkemesine (E.2008/7, K.2014/24) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 18/1/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ÖMER KARAKOÇ

B. No: 2014/20475 | Karar tarihi: 18.01.2017

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/20475

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ÖMER KARAKOÇ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/20475)

Karar Tarihi: 18/1/2017

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Serruh KALELİ

Nuri NECİPOĞLU

Hasan Tahsin GÖKCAN

Rıdvan GÜLEÇ

Raportör Yrd. : Ceren Sedef EREN

Başvurucu : Ömer KARAKOÇ

Vekili : Av. Yazgı ÇİMEN FİDAN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 22/12/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucunun 2/1/1986 tarihinde Savur Kadastro Mahkemesinde açtığı kadastro tespitine itiraz davası, Yargıtayın 15/4/2015 tarihli onama kararıyla sona ermiş ve karar kesinleşmiştir.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

9. Mahkemenin 18/1/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

10. Başvurucu, makul sürede yargılanma ve mülkiyet haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

A. Kabul Edilebilirlik Yönünden

11. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Esas Yönünden

12. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Güher Ergun ve diğerleri, B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 50, 52).

13. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Güher Ergun ve diğerleri, §§ 41-45).

14. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda yaklaşık 29 yıllık yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

15. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

16. Başvurucu, uzun süren yargılama nedeniyle taşınmazını kullanamadığınıbelirterek Anayasa’nın 35. maddesinde tanımlanan mülkiyet hakkının da ihlal edildiğini iddia etmişse de başvurucunun makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği yönünde yukarıda yer verilen tespitler ışığında, mülkiyet hakkının ihlal edildiği yönündeki iddiasının ayrıca değerlendirilmesine gerek görülmemiştir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

17. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

“Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…”

18. Başvurucu, manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

19. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

20. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 31.200 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

21. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 31.200 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

E. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Savur Kadastro Mahkemesine (E.1986/1, K.2014/44) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 18/1/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ŞAKİR DEMİR

B. No: 2014/20477 | Karar tarihi: 18.01.2017

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/20477

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ŞAKİR DEMİR BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/20477)

Karar Tarihi: 18/1/2017

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Serruh KALELİ

Nuri NECİPOĞLU

Hasan Tahsin GÖKCAN

Rıdvan GÜLEÇ

Raportör Yrd. : Ceren Sedef EREN

Başvurucu : Şakir DEMİR

Vekili : Av. Yazgı ÇİMEN FİDAN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 22/12/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucu aleyhine 5/9/1985 tarihinde Savur Kadastro Mahkemesinde açılan kadastro tespitine itiraz davasında yerel Mahkeme kararının Yargıtayca bozulması üzerine tekrar verilen karar, Yargıtayın 26/12/2014 tarihli kararıyla onanmış ve kesinleşmiştir.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

9. Mahkemenin 18/1/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

10. Başvurucu, makul sürede yargılanma ve mülkiyet haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

A. Kabul Edilebilirlik Yönünden

11. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Esas Yönünden

12. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Güher Ergun ve diğerleri, B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 50, 52).

13. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Güher Ergun ve diğerleri, §§ 41-45).

14. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda yaklaşık 29 yıllık yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

15. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

16. Başvurucu, uzun süren yargılama nedeniyle taşınmazını kullanamadığınıbelirterek Anayasa’nın 35. maddesinde tanımlanan mülkiyet hakkının da ihlal edildiğini iddia etmişse de başvurucunun makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği yönünde yukarıda yer verilen tespitler ışığında, mülkiyet hakkının ihlal edildiği yönündeki iddiasının ayrıca değerlendirilmesine gerek görülmemiştir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

17. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

“Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…”

18. Başvurucu, manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

19. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

20. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 31.200 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

21. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 31.200 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

E. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Savur Kadastro Mahkemesine (E.2008/24, K.2014/34) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 18/1/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ABDULCABBAR KILINÇ VE DİĞERLERİ

B. No: 2014/20481 | Karar tarihi: 18.01.2017

Birinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/20481

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

ABDULCABBAR KILINÇ VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/20481)

Karar Tarihi: 18/1/2017

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Burhan ÜSTÜN

Üyeler : Serruh KALELİ

Nuri NECİPOĞLU

Hasan Tahsin GÖKCAN

Rıdvan GÜLEÇ

Raportör Yrd. : Ceren Sedef EREN

Başvurucular : 1. Abdulcabbar KILINÇ

2. Osman KILINÇ

3. Şeyhmus KILINÇ

Vekili : Av. Yazgı ÇİMEN FİDAN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 22/12/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucular aleyhine 5/9/1985 tarihinde Savur Kadastro Mahkemesinde açılan kadastro tespitine itiraz davası sonucu yerel Mahkemece verilen karar Yargıtayca bozulmuş ve anılan dava bozma üzerine hâlen yerel Mahkeme aşamasında derdest durumdadır.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

9. Mahkemenin 18/1/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

10. Başvurucular, makul sürede yargılanma ve mülkiyet haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

.

A. Kabul Edilebilirlik Yönünden

11. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Esas Yönünden

12. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Güher Ergun ve diğerleri, B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 50, 52).

13. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Güher Ergun ve diğerleri, §§ 41-45).

14. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda yaklaşık 32 yıllık yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

15. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

16. Başvurucular, uzun süren yargılama nedeniyle taşınmazlarını kullanamadıklarınıbelirterek Anayasa’nın 35. maddesinde tanımlanan mülkiyet haklarının da ihlal edildiğini iddia etmişlerse de başvurucuların makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiği yönünde yukarıda yer verilen tespitler ışığında, mülkiyet haklarının ihlal edildiği yönündeki iddialarının ayrıca değerlendirilmesine gerek görülmemiştir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

17. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri

Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…"

18. Başvurucular, manevi tazminat talebinde bulunmuşlardır.

19. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

20. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvuruculara ayrı ayrı net 31.200 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

21. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvuruculara müştereken ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvuruculara ayrı ayrı net 31.200 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCULARA MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

E. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Savur Kadastro Mahkemesine (E.2016/2) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 18/1/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

BEDRETTİN ÖZMEN VE DİĞERLERİ

B. No: 2014/487 | Karar tarihi: 19.01.2017

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/487

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

BEDRETTİN ÖZMEN VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/487)

Karar Tarihi: 19/1/2017

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Recep KÖMÜRCÜ

Celal Mümtaz AKINCI

Muammer TOPAL

Recai AKYEL

Raportör Yrd. : Ceren Sedef EREN

Başvurucular : 1. Bedrettin ÖZMEN

2. Hüsamettin ÖZMEN

3. Mehmet Fatih ÖZMEN

Vekili : Av. Ali AYDEMİR

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 13/1/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvuruculaların babası olan murislerinin 1/1/1989 tarihinde Kızıltepe Kadastro Mahkemesinde açtığı kadastro tespitine itiraz davasında yerel Mahkemece verilen karar Yargıtayca bozulmuştur. Kararın bozulmasından sonra anılan Mahkemenin kapatılmasıyla Mardin Kadastro Mahkemesine devredilen davada yerel Mahkemece verilen karar Yargıtayca onanmış ve tarafların karar düzeltme isteği üzerine Yargıtaya gelen dosya, tespit edilen eksikliklerin tamamlanması gerekçesiyle Mahkemesine gönderilmiş olup davanın karar düzeltme aşamasında derdest olduğu görülmüştür.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

9. Mahkemenin 19/1/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

10. Başvurucular, makul sürede yargılanma ve mülkiyet haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

A. Kabul Edilebilirlik Yönünden

11. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Esas Yönünden

12. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Güher Ergun ve diğerleri, B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 50, 52).

13. Başvuruya konu dava, başvuruculaların murislerinden intikalle takip etmekte oldukları bir uyuşmazlık olup bu yönüyle makul süre değerlendirmesi bakımından dikkate alınacak sürenin başlangıç anı, mirasçının yargılamaya katıldığı an değil somut olayda muris açısından değerlendirmeye esas alınan sürenin başlangıç anıdır (Gülseren Gürdal ve diğerleri, B. No: 2013/1115, 5/12/2013, § 51).

14. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Güher Ergun ve diğerleri, §§ 41-45).

15. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda yaklaşık 28 yıllık yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

16. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

17. Başvurucular, uzun süren yargılama nedeniyle taşınmazlarını kullanamadıklarınıbelirterek Anayasa'nın 35. maddesinde tanımlanan mülkiyet haklarının da ihlal edildiğini iddia etmişlerse de başvurucuların makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiği yönünde yukarıda yer verilen tespitler ışığında, mülkiyet haklarının ihlal edildiği yönündeki iddialarının ayrıca değerlendirilmesine gerek görülmemiştir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

18. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…"

19. Başvurucular, manevi tazminat talebinde bulunmuşlardır.

20. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

21. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvuruculara ayrı ayrı net 2.220 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

22. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvuruculara müştereken ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvuruculara ayrı ayrı net 2.220 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCULARA MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

E. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Mardin Kadastro Mahkemesine (E.2013/170, K.2014/4) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 19/1/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ESMA AYDIN

B. No: 2014/1176 | Karar tarihi: 19.01.2017

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/1176

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

ESMA AYDIN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/1176)

Karar Tarihi: 19/1/2017

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Recep KÖMÜRCÜ

Celal Mümtaz AKINCI

Muammer TOPAL

Recai AKYEL

Raportör Yrd. : Derya ATAKUL

Başvurucu : Esma AYDIN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 29/1/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucu ve çocukları tarafından 8/10/1991 tarihinde ortaklığın giderilmesi talebiyle dava açılmıştır. Kaş Sulh Hukuk Mahkemesi 16/2/1994 tarihli kararı ile davanın kabulüne karar vermiştir. Karar, Yargıtay 6. Hukuk Dairesinin 11/7/1994 tarihli ilamı ile bozulmuştur. Bozma üzerine Mahkemenin E.1994/204 sayılı dosyasına kaydedilen davada yargılama devam etmektedir.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

9. Mahkemenin 19/1/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

10. Başvurucu, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

A. Kabul Edilebilirlik Yönünden

11. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Esas Yönünden

12. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Güher Ergun ve diğerleri, B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 50, 52).

13. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Güher Ergun ve diğerleri, §§ 41-45).

14. Anılan ilkeler doğrultusunda Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda 25 yıl 3 aydır devam eden yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

15. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

16. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

“Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…”

17. Başvurucu, maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

18. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

19. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 31.200 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

20. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harçtan oluşan yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 31.200 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 206,10 TL harçtan oluşan yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Kaş Sulh Hukuk Mahkemesine (E.1994/204) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 19/1/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ABDULVAHİT HAZAR VE DİĞERLERİ

B. No: 2014/2616 | Karar tarihi: 19.01.2017

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/2616

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

ABDULVAHİT HAZAR VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/2616)

Karar Tarihi: 19/1/2017

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Recep KÖMÜRCÜ

Celal Mümtaz AKINCI

Muammer TOPAL

Recai AKYEL

Raportör Yrd. : Ceren Sedef EREN

Başvurucular : 1. Abdulvahit HAZAR

2. Ahmet HAZAR

3. Mahsun HAZAR

4. Salahattin HAZAR

Vekili : Av. Ali AYDEMİR

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 28/2/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvuruculaların babası olan murisin 1978 yılında Kızıltepe Kadastro Mahkemesinde açtığı kadastro tespitine itiraz davası, anılan Mahkemenin kapatılmasıyla Mardin Kadastro Mahkemesine devredilmiş ve dava hâlen yerel Mahkeme aşamasında derdest durumdadır.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

9. Mahkemenin 19/1/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

10. Başvurucular, makul sürede yargılanma ve mülkiyet haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

A. Kabul Edilebilirlik Yönünden

11. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Esas Yönünden

12. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Güher Ergun ve diğerleri, B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 50, 52).

13. Başvuruya konu dava, başvuruculaların murisinden intikalle takip etmekte oldukları bir uyuşmazlık olup bu yönüyle makul süre değerlendirmesi bakımından dikkate alınacak sürenin başlangıç anı, mirasçının yargılamaya katıldığı an değil somut olayda muris açısından değerlendirmeye esas alınan sürenin başlangıç anıdır (Gülseren Gürdal ve diğerleri, B. No: 2013/1115, 5/12/2013, § 51).

14. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Güher Ergun ve diğerleri, §§ 41-45).

15. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda yaklaşık 39 yıllık yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

16. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

17. Başvurucular, uzun süren yargılama nedeniyle taşınmazlarını

kullanamadıklarınıbelirterek Anayasa'nın 35. maddesinde tanımlanan mülkiyet haklarının da ihlal edildiğini iddia etmişlerse de başvurucuların makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiği yönünde yukarıda yer verilen tespitler ışığında, mülkiyet haklarının ihlal edildiği yönündeki iddialarının ayrıca değerlendirilmesine gerek görülmemiştir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

18. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…"

19. Başvurucular, manevi tazminat talebinde bulunmuşlardır.

20. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

21. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvuruculara ayrı ayrı net 4.020 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

22. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvuruculara müştereken ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvuruculara ayrı ayrı net 4.020 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCULARA MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

E. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Mardin Kadastro Mahkemesine (E.2013/72) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 19/1/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

HALİSE SAVAŞÇİ

B. No: 2014/4755 | Karar tarihi: 19.01.2017

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/4755

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

HALİSE SAVAŞÇİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/4755)

Karar Tarihi: 19/1/2017

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Recep KÖMÜRCÜ

Celal Mümtaz AKINCI

Muammer TOPAL

Recai AKYEL

Raportör Yrd. : Derya ATAKUL

Başvurucu : Halise SAVAŞÇİ

Vekili : Av. Ali AYDEMİR

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 7/4/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucunun murisi 1/7/2009 tarihinde el atmanın önlenmesi talebiyle dava açmıştır. Kızıltepe 1. Asliye Hukuk Mahkemesi 17/2/2016 tarihli celsede tarafların yokluğunda gerekçeli kararın tebliğinden itibaren on beş gün içerisinde Yargıtay temyiz yolu açık olmak üzere davanın reddine karar vermiştir. Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) üzerinden yapılan araştırma neticesinde anılan kararın taraflara tebliğ edilmediği anlaşılmıştır.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

9. Mahkemenin 19/1/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

10. Başvurucu, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

A. Kabul Edilebilirlik Yönünden

11. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Esas Yönünden

12. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih esas alınır (Güher Ergun ve diğerleri, B. No: 2012/13, 2/7/2013, § 50).

13. Başvuruya konu dava, başvurucunun miras bırakanından intikalle takip etmekte olduğu bir uyuşmazlık olup bu yönüyle makul süre değerlendirmesi bakımından dikkate alınacak sürenin başlangıç anı, mirasçının yargılamaya katıldığı an değil somut olayda muris açısından değerlendirmeye esas alınan sürenin başlangıç anıdır (Gülseren Gürdal ve diğerleri, B. No: 2013/1115, 5/12/2013, § 51).

14. Sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Güher Ergun ve diğerleri, § 52).

15. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Güher Ergun ve diğerleri, §§ 41-45).

16. Somut olayda 1/7/2009 tarihinde açılan davada Kızıltepe 1. Asliye Hukuk Mahkemesince 17/2/2016 tarihli celsede tarafların yokluğunda gerekçeli kararın tebliğinden itibaren on beş gün içerisinde Yargıtay temyiz yolu açık olmak üzere davanın reddine karar verilmiş, gerekçeli karar taraflara tebliğ edilmemiştir.

17. Anılan ilkeler doğrultusunda Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda 7 yıl 6 aydır devam eden yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

18. Bununla birlikte başvurucunun, davacı sıfatıyla yer aldığı hukuk davasında gerekçeli kararın tebliğ edilmesi için gerekli işlemleri takip etme yükümlülüğü bulunduğu, 17/2/2016

karar tarihinden itibaren başvurucunun anılan yükümlülüğünü yerine getirdiğinin tespit edilemediği, dolayısıyla 17/2/2016 tarihinden itibaren geçen sürede kamu gücünden kaynaklanan bir gecikme olmadığı kabul edilerek bu sürenin tazminat miktarının hesaplanmasında gözönünde bulundurulması gerekmiştir.

19. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

20. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

“Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…”

21. Başvurucu, manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

22. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

23. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında mirasçı sayısı da dikkate alınarak başvurucuya net 3.400 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

24. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 3.400 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Kızıltepe 1. Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2009/478, K.2016/312) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 19/1/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ABDULHADİ KARAHAN VE DİĞERLERİ

B. No: 2014/5266 | Karar tarihi: 19.01.2017

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/5266

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

ABDULHADİ KARAHAN VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/5266)

Karar Tarihi: 19/1/2017

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Recep KÖMÜRCÜ

Celal Mümtaz AKINCI

Muammer TOPAL

Recai AKYEL

Raportör Yrd. : Derya ATAKUL

Başvurucular : 1. Abdulhadi KARAHAN

2. Çetin KARAHAN

3. Serap IŞIK

4. Mehmet Ali KARAHAN

5. Mehmet KARAHAN

Vekili : Av. Vedat KARADUMAN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 16/4/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına

karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucular aleyhine 1/6/2004 tarihinde el atmanın önlenmesi ve ecrimisil talebiyle dava açılmıştır. Diyarbakır 3. Asliye Hukuk Mahkemesi 17/4/2007 tarihli kararı ile davanın kısmen kabulüne karar vermiştir. Karar, Yargıtay 1. Hukuk Dairesinin (Daire) 10/11/2008 tarihli ilamı ile bozulmuştur. Bozmaya uyularak yapılan yargılamada Mahkemece 10/6/2010 tarihli karar ile davanın kısmen kabulüne karar verilmiştir. Temyiz üzerine karar, Dairenin 8/3/2011 tarihli ilamı ile bozulmuştur. Bozmaya uyularak yapılan yargılamada Mahkemece 28/5/2013 tarihli karar ile davanın reddine karar verilmiştir. Karar, Dairenin 29/12/2015 tarihli ilamı ile bozulmuştur. Bozma üzerine Mahkemenin E.2016/605 sayılı dosyasına kaydedilen davada yargılama devam etmektedir.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

9. Mahkemenin 19/1/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

10. Başvurucular, makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

A. Kabul Edilebilirlik Yönünden

11. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Esas Yönünden

12. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Güher Ergun ve diğerleri, B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 50, 52).

13. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Güher Ergun ve diğerleri, §§ 41-45).

14. Anılan ilkeler doğrultusunda Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda 12 yıl 7 aydır devam eden yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

15. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

16. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

“Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…”

17. Başvurucular, manevi tazminat talebinde bulunmuşlardır.

18. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

19. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında dava konusu hukuki menfaatin miktarı da dikkate alınarak başvuruculara ayrı ayrı net 13.400 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

20. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvuruculara müştereken ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvuruculara ayrı ayrı net 13.400 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCULARA MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Diyarbakır 3. Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2016/605) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 19/1/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

SİNAN KOÇHAN VE MEHMET ALİ KOÇHAN

B. No: 2014/5587 | Karar tarihi: 19.01.2017

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/5587

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

SİNAN KOÇHAN VE MEHMET ALİ KOÇHAN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/5587)

Karar Tarihi: 19/1/2017

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Recep KÖMÜRCÜ

Celal Mümtaz AKINCI

Muammer TOPAL

Recai AKYEL

Raportör Yrd. : Derya ATAKUL

Başvurucular : 1. Sinan KOÇHAN

2. Mehmet Ali KOÇHAN

Vekili : Av. Hakan GELERİ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 24/4/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucular aleyhine 17/4/2006 tarihinde el atmanın önlenmesi ve ecrimisil talebiyle dava açılmıştır. Kızıltepe 1. Asliye Hukuk Mahkemesi 15/4/2014 tarihli kararı ile davanın kabulüne karar vermiştir. Karar, Yargıtay 1. Hukuk Dairesinin 5/4/2016 tarihli ilamı ile bozulmuştur. Bozma üzerine Mahkemenin E.2016/794 sayılı dosyasına kaydedilen davada yargılama devam etmektedir.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

9. Mahkemenin 19/1/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

10. Başvurucular, makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

A. Kabul Edilebilirlik Yönünden

11. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Esas Yönünden

12. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Güher Ergun ve diğerleri, B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 50, 52).

13. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Güher Ergun ve diğerleri, §§ 41-45).

14. Anılan ilkeler doğrultusunda Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda 10 yıl 9 aydır devam eden yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

15. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

16. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

“Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…”

17. Başvurucular, maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuşlardır.

18. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

19. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında dava konusu hukuki menfaat ve dava dosyasındaki taraf sayısı da dikkate alınarak başvuruculara ayrı ayrı net 7.600 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

20. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvuruculara müştereken ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvuruculara ayrı ayrı net 7.600 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCULARA MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Kızıltepe 1. Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2016/794) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 19/1/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

HIDIR ÜSTÜNDAĞ

B. No: 2014/5874 | Karar tarihi: 19.01.2017

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/5874

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

HIDIR ÜSTÜNDAĞ BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/5874)

Karar Tarihi: 19/1/2017

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Recep KÖMÜRCÜ

Celal Mümtaz AKINCI

Muammer TOPAL

Recai AKYEL

Raportör Yrd. : Derya ATAKUL

Başvurucu : Hıdır ÜSTÜNDAĞ

Vekili : Av. Keleş ÖZTÜRK

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 29/4/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucu; oğlunun trafik kazasında vefat etmesi sonucu ortaya çıkan maddi ve manevi zararının tazmini talebiyle 12/4/2006 tarihinde dava açmış, dava Beyoğlu 3. Asliye Hukuk Mahkemesinin E.2006/114 sayılı dosyasına kaydedilmiştir. Beyoğlu Adliyesinin kapatılmasının ardından İstanbul 9. Asliye Hukuk Mahkemesinin E.2006/114 sayılı dosyasına aktarılan davada Mahkemece 22/12/2015 tarihli karar ile davanın kısmen kabulüne karar verilmiştir. Temyiz talebinde bulunulmuş olup dava dosyası temyiz incelemesi için Yargıtaya gönderilmiştir.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

9. Mahkemenin 19/1/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

10. Başvurucu, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

A. Kabul Edilebilirlik Yönünden

11. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Esas Yönünden

12. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Güher Ergun ve diğerleri, B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 50, 52).

13. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Güher Ergun ve diğerleri, §§ 41-45).

14. Anılan ilkeler doğrultusunda Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda 10 yıl 9 aydır devam eden yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

15. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

16. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

“Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…”

17. Başvurucu, manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

18. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

19. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında dava dosyasındaki taraf sayısı ve dava konusu hukuki menfaatin niteliği de dikkate alınarak başvurucuya net 14.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

20. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 14.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Yargıtay 17. Hukuk Dairesine GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 19/1/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

ESMA AYDIN VE DİĞERLERİ (2)

B. No: 2014/9797 | Karar tarihi: 19.01.2017

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/9797

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

ESMA AYDIN VE DİĞERLERİ BAŞVURUSU (2)

(Başvuru Numarası: 2014/9797)

Karar Tarihi: 19/1/2017

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Recep KÖMÜRCÜ

Celal Mümtaz AKINCI

Muammer TOPAL

Recai AKYEL

Raportör Yrd. : Derya ATAKUL

Başvurucular : 1. Esma AYDIN

2. Güler AYDIN

3. Ednan AYDIN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 20/6/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilir olduğuna ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

5. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

6. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

7. Başvurucular aleyhine 16/12/1994 tarihinde tapu iptali ve tescil davası açılmıştır. Kaş Asliye Hukuk Mahkemesinin E.1994/398 sayılı dosyasına kaydedilen davada Mahkemece 20/3/2014 tarihli karar ile davanın reddine karar verilmiştir. Karar, Yargıtay 16. Hukuk Dairesinin 3/11/2015 tarihli ilamı ile onanmıştır. Karar düzeltme talebinde bulunulmuş olup anılan talebe ilişkin inceleme devam etmektedir.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

8. Mahkemenin 19/1/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

9. Başvurucular, makul sürede yargılanma haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

A. Esas Yönünden

10. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Güher Ergun ve diğerleri, B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 50, 52).

11. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Güher Ergun ve diğerleri, §§ 41-45).

12. Anılan ilkeler doğrultusunda Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda yirmi iki yıl bir aydır devam eden yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

13. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

14. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

“Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…”

15. Başvurucular, maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuşlardır.

16. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

17. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında dava konusu hukuki menfaat de dikkate alınarak başvuruculara ayrı ayrı net 21.800 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

18. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harçtan oluşan yargılama giderinin başvuruculara müştereken ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvuruculara ayrı ayrı net 21.800 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 206,10 TL harçtan oluşan yargılama giderinin BAŞVURUCULARA MÜŞTEREKEN ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvuruculara Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Yargıtay 16. Hukuk Dairesine GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 19/1/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

EROL YÜKRÜK

B. No: 2014/10904 | Karar tarihi: 19.01.2017

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/10904

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

EROL YÜKRÜK BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/10904)

Karar Tarihi: 19/1/2017

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Recep KÖMÜRCÜ

Celal Mümtaz AKINCI

Muammer TOPAL

Recai AKYEL

Raportör Yrd. : Derya ATAKUL

Başvurucu : Erol YÜKRÜK

Vekili : Av. Nursen AKALP ŞANLIER

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 1/7/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddia dışındaki iddialar yönünden kabul edilmezlik kararı verilerek makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddia yönünden başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucu 17/11/2008 tarihinde kooperatif üyeliğinin tespiti talebiyle dava açmıştır. Bodrum 1. Asliye Hukuk Mahkemesi 27/1/2011 tarihli kararı ile davanın kabulüne karar vermiştir. Karar, Yargıtay 23. Hukuk Dairesinin 28/11/2011 tarihli ilamı ile bozulmuştur. Karar düzeltme talebi, aynı Dairenin 3/7/2012 tarihli ilamı ile reddedilmiştir. Bozma ilamına uyularak yapılan yargılamada Mahkemece 22/3/2013 tarihli karar ile davanın reddine karar verilmiştir. Karar, Yargıtay 23. Hukuk Dairesinin 10/10/2013 tarihli ilamı ile onanmıştır. Karar düzeltme talebi, aynı Dairenin 31/3/2014 tarihli ilamı ile reddedilmiştir. Karar başvurucuya 2/6/2014 tarihinde tebliğ edilmiştir.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

9. Mahkemenin 19/1/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

10. Başvurucu, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

A. Kabul Edilebilirlik Yönünden

11. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Esas Yönünden

12. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (Güher Ergun ve diğerleri, B. No: 2012/13, 2/7/2013, §§ 50, 52).

13. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (Güher Ergun ve diğerleri, §§ 41-45).

14. Anılan ilkeler doğrultusunda Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda 5 yıl 4 aylık yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

15. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

16. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

“Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar

verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…”

17. Başvurucu, maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

18. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

19. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvurucuya net 4.800 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

20. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 4.800 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Bodrum 1. Asliye Hukuk Mahkemesine (E.2012/632, K.2013/323) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 19/1/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

MEHMET SATICIOĞLU

B. No: 2014/11345 | Karar tarihi: 19.01.2017

İkinci Bölüm

https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/kbb/BB/2014/11345

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

MEHMET SATICIOĞLU BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/11345)

Karar Tarihi: 19/1/2017

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Engin YILDIRIM

Üyeler : Recep KÖMÜRCÜ

Celal Mümtaz AKINCI

Muammer TOPAL

Recai AKYEL

Raportör Yrd. : Gökçe GÜLTEKİN

Başvurucu : Mehmet SATICIOĞLU

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 13/6/2014 tarihinde yapılmıştır.

3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.

4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.

6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucu 31/7/2000 tarihinde gözaltına alınmış; Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığının 18/8/2000 tarihli iddianamesi ile dolandırıcılık, zimmet, görevi kötüye kullanma suçlarından hakkında kamu davası açılmıştır.

9. Diyarbakır 1. Ağır Ceza Mahkemesinin 21/2/2008 tarihli kararı ile başvurucunun da aralarında bulunduğu bazı sanıklar hakkında zamanaşımı nedeniyle kamu davasının ortadan kaldırılmasına hükmedilmiştir.

10. Kararın temyiz edilmesi üzerine Yargıtay 5. Ceza Dairesinin 30/5/2013 tarihlikararı ile başvurucuya yüklenen dolandırıcılık suçundan verilendüşme kararları onanmış, görevi kötüye kullanma suçundan olumlu veya olumsuz bir karar verilmemesi nedeniyle hüküm bozulmuştur.

11. Bozma kararı üzerine Diyarbakır 1. Ceza Mahkemesinin 27/2/2014 tarihli kararı ile görevi kötüye kullanma suçunun da zamanaşımına uğradığı gerekçesiyle düşme kararı verilmiştir. Karar temyiz edilmiş olup inceleme devam etmektedir.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

12. Mahkemenin 19/1/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

13. Başvurucu, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

A. Kabul Edilebilirlik Yönünden

14. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

B. Esas Yönünden

15. Ceza yargılamasının süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak bir kişiye suç işlediği iddiasının yetkili makamlar tarafından bildirildiği veya isnattan ilk olarak etkilendiği arama ve gözaltı gibi birtakım tedbirlerin uygulandığı tarih; sürenin sona erdiği tarih olarak, suç isnadına ilişkin nihai kararın verildiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul süre şikâyetiyle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (B.E., B. No: 2012/625, 9/1/2014, § 34)

16. Ceza yargılamasının süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurucunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (B.E., § 29).

17. Anılan ilkeler ve Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda yaklaşık 16 yıl 7 ayı aşan yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

18. Açıklanan gerekçelerle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

19. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

“Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir…”

20. Başvurucu, manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

21. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

22. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında -yargılamadaki taraf sayısı da dikkate alınarak- başvurucuya net 21.600 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

23. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harçtanoluşan yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Başvurucuya net 21.600 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

D. 206,10 TL harçtan oluşan yargılama giderinin BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE,

E. Ödemenin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Yargıtay 5. Ceza Dairesine (2015/10534) GÖNDERİLMESİNE,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 19/1/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.